~~194~~

198

Ja. 8. 9.

R. 30929

Caja
C-29

Colleg. Rom. Soc. Jes. Cat. inscrip.

Aurea ac pene diuina totius ſa-cre pagine Commentaria compendioſe edita per Clariſſimum Theologum Fratrem Petrum Aureolum Seraphici ordinis alũnum: ac Sancte Romane Eccleſie Cardinalem: nouiſſime in lucem e tenebris excerpta.

Ex leg. Card. Toleti.

del collegio de la comp.a de Jesus de granada

Cum gratia ⁊ priuilegio.

Huiuſce Codicis Impreſſor optimo cuiqꝫ. S. D. P.

Abſoluit tandem lector ꝓbatiſſime noſtra impreſſio eruditiſſimum hoc ſũmarium a Petro Aureolo Theologo celeberrimo ĩ ſacras omnis literas ſingulari cura perſcriptum. Dedimuſqꝫ operã vt non minor diligentia in eo excudendo impenderetur: q̃ iam antea ab ipſo Autore ei perficiendo adhibita ſit. Quapropter id duntaxat in fronte teſtatum ex acutiſſimoꝝ Theologorum ſententia relinquere volumus: ꝙ recentiores enarratores multo magis exiſtimationi ſue conſuluiſſent: illos dico q copioſioribus pinguioribuſqꝫ cõmentarijs illa ipſa volumina locupletare enixi ſunt: ſi ſcriptorem hũc aut attentione cura euoluiſſent: aut acriori ſtudio vires intendiſſent illum legendi. Parem diligentiã agnoſcũt eiuſdem autoris ſcripta in quatuor ſñiarum volumina iam iam impreſſoriam officinam ſubitura. Id quoqꝫ Petrus Joães quem vulgus Narbonẽſem adpellat ſe adſequutum gloriatur: cuius queſita abſtruſiſſimum quodqꝫ in Theologia explicantia intra paucos dies ne aliqua in parte officio deeſſe videamur ſunt ĩ manus hoĩum exitura. Sed ⁊ ſtudioꝝ humanitatis ſortẽ ꝑteſi efficimus: vt Cicero primus Latinarũ lr̃arum parens: publica voce teſtari auſit: magnam ſuoꝝ operum ꝑtem: nunc demum barbariem exuere. Siquidem in edibus noſtris familiares eius ep̃le cũ ſelectis Jo. Baptiſte Egnatij moribus ⁊ literis ornatiſſ. in preſentia excuduntur. Deindeqꝫ libris de Diuinatione: de Legibus: de Academicis queſtionibus: de Deorumqꝫ natura: interprete Petro Marſo viro Excellẽtiſſimo: librarij adhibebũtur. Hec Lector Suauiſſ. retulimus cũ probãdi noſtri offici cauſſa tum vt intelligant publice rei ſtudioſi inexplebile noſtrum ſtudium in literis prouehendis. Bene Vale.

Excuſatio Lazari.

Si quid forte tuos offendet lector ocellos
Quod mihi mendoſo grãmate verſus eat
Emendare velis: nam non me Lazarus iſtis
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magis preſſoris inertia quando
Sera dedit laſſas artibus hora manus.
Laus deo optimo: maximoqꝫ.

¶ Aurea: Cōpendioſaqȝ illucidatio
totius diuine ſcripture: ab eximio ſa-
cre Theologie doctore fratre Petro
Aureolo ex Seraphico minoꝝ ordīe
edita: Incipit Feliciter.

Venite aſcen-
damus ad monteȝ dñi: ⁊
ad domū dei Jacob ⁊ do
Eſaias. cebit nos vias ſuas. Eſa.
ſcđo capi. ⁊ Michee. 4.
Grego. ¶ Gregorius. 23. Mo-
Job. raliū exponēs illud Job capi. 23. ſcriptum
Semel locutus eſt deus: ⁊ idipſum ſecundo
non repetit de ſcriptura diuina pronunciat:
proloquitur ⁊ diſſerit in hec verba. Deus ſin
gulorum vocibus non reſpondet: qꝛ tale con
ſtruit eloquium: per quod cūctorum queſtio-
nibus ſatiſfacit. In ſcripture quidē eius elo
quio nobis oībus in eo quod ſpecialiter pati-
mur cōmuniter reſpōdetur: Ibiqȝ vita pre-
cedētium fit forma ſequētiuȝ: atqȝ in his que
per ſcripturam ſacrā ad patres noſtros protu
lit: nos erudire curauit. Unde cogitationib⁹
vel tētationibus ſinguloruȝ: non iam paſſim
per ꝓphetarum voces: aut ſinguloꝝ officia
ſatiſfacit: qꝛ quicqd pōt euenire ſingulis: in
ſacra ſcriptura cōīter cōprehendit. Ex qbus
verbis colligitur ꝙ ſcriptura ſacra ſit illud ta
bernaculum: illa dei domus: illud oraculum:
atqȝ illud ſacruȝ ꝓpitiatorium: vnde dñs lo-
quebaꝛ ad Moyſen: ⁊ filijs iſrael rñdebat:
Exo. ſicut ſcribiꝛ in figura Exo. 25. Supra ꝓpitia-
toriū de medio cherubin precipiam ⁊ loquar
ad te. ¶ Quocirca ſeraphicoruȝ auſcultator
cōcētuū dñice glorie ſedētis ſuper excelſuȝ ſo
Eſaias. lium cōtēplator Eſaias ꝓpheta: qui non tam
Hiero. ꝓphetiam ſꝫm Hieronymum q̄ȝ euāgeliū te-
xuiſſe videꝛ. In cuius tpe retro redijt ſol: ⁊ q
addidit regi vitam: qui ſpiritu magno preui-
dit vltima: ⁊ lugētes in ſyon cōſolatus eſt in
eternū. Qui oſtēdit futura: ⁊ predixit abſcon
dita anteq̄ȝ euenirēt: iuxta qđ Eccle. 48. Sa
piens conteſtaꝛ de ipſo. Hic vtiqȝ eximius ꝓ-
phetaruȝ: vbi ſcripturā noui ac veteris teſta
mēti pro tēpore reuelate ꝟitatis ⁊ gratie cō-
templatur. 2. caᵒ libri ſui ibi eandem aſpicit
quaſi dei oraculū: quaſi domū ſuper verticem
mōtium collocataȝ: ⁊ ait: Erit in nouiſſimis
diebus ꝑparatus mons domus dñi ſup ver-
ticem mōtium: ⁊ fluēt ad eum oēs gentes: ac
ſi apte diceret ꝙ ſcriptura ſacra talē habet ꝓ-
portionē ad vniuerſaȝ humanā ſapiētiā qua-
lis eſt cōparatio mōtium ad infima cōualliū:
⁊ omnē aliam planam terram. ¶ Sūt nēpe
ſacre littere: quaſi mons ille ꝓtectiui vigoris:
de quo ad Loth angelus ꝓteſtatur Gene. 19. Loth.
dicens: Non ſtes in omni circa regione: ſed Gene.
in monte ſaluū te fac. Quaſi mons ille incēti
ui ardoris: ſup quo Moyſes ⁊ vniuerſus po- Moy.
pulus iſrael admiraꝛ: Exo. 19. vbi ſcribiꝛ ꝙ Exod⁹.
totus mons ſynai fumigabat: eo ꝙ deſcēdiſ-
ſet ſuper eum dñs in igne: Quaſi mons ille ri
gātis humoris: de quo Dauid cuȝ iubilo glo Dauid.
riaꝛ in pſal. dicens: Ecce q̄ȝ bonū ⁊ q̄ȝ iocun- Pſal.
duȝ habitare fratres in vnū. ſequiꝛ: Ros her
mon qui deſcēdit in montē ſyon. Quaſi mōs
ille diffuſiui odoris: ad queȝ ſe itura ſpōſa dñi Canti.
atteſtaꝛ Can. 4ᵒ. Uadam ad mōtem myrrhe
⁊ ad collem thuris. Quaſi mons ille allectiui
cādoris: qui diciꝛ libanus: de quo ꝓphete va
ticinio predicaꝛ Eſa. 35. Gloria libani data eſt Eſaias.
ei: decor carmeli ⁊ ſaron. ¶ Nimirū diuina
ſapientia mons eſt Protectiuus: Incētiuus:
Roratiuus: Fragrātiuus: Allectiu⁹. ¶ Pro
tectiuus ꝓpter cōtubernium dei maieſtatis:
qđ in ea cōſpicitur. ¶ Incētiuus ꝓpter con
flatorium Chriſti charitatis: qđ in ea attēdiꝛ.
¶ Roratiuus ꝓpter ꝓmptuarium celi volu
ptatis: quod in ea ebibiꝛ. ¶ Fragrātiuus ꝓ-
pter magiſteriū vere ſanctitatis: qđ in ea diſ-
ſeritur. ¶ Mons eſt allectiuus ⁊ candēs ꝓ-
pter priuilegiuȝ pure veritatis: qđ in ea repe
ritur. ¶ O ſtudioſa anima: que ſcripturaruȝ
ſacrarum ebriaris dulcedine: que ipſius epu-
laris delitijs: que illius irriguis oblectaris.
Nōne videꝛ tibi ſcriptura qdam mons ꝓte-
ctiuus: cum cōſpicis in ea cōtubernium dei
maieſtatis? Candor eſt quippe lucis eterne: ⁊
ſpeculum ſine macula maieſtatis dei. Gene-
roſitatēqȝ illius glorificat: cōtuberniū habēs
dei: ſed ⁊ dñs omniū dilexit eā: Sap. 8. Et er
go ita vt ipſa ſit mons: in quo beneplacitum Sapi. e.

IOTECA
VERSITAR
DE
ANAD

eſt deo habitare in eo. Etenim dñs habitabit
in finem in pſal'. ¶ An nõ tibi videt̃ quidem
mons incẽtiuus: dum inſpicis in ea cõflato/
riũ Chriſti charitatis: ⁊ clybanũ amoris dei?
Paulus Finis quidẽ precepti totius ſcripture diuine
charitas eſt. pᵃ ad Thimo. j. Quã charitatẽ
⁊ ſpõſa ſenſerat: dũ canebat: Introduxit me
in cellam vinariã inebriantẽ ⁊ eſtuantem ſcri
pturam: ordinauit in me charitatẽ. Canti. j.
Eſaias Hanc etiam Eſaias didicerat: dũ clamabat:
Dicit dñs cuius ignis in mõte ſyon: In ſcri/
ptura ſacra: Et caminus eius in hieruſalem.
Eſa. 31. ¶ An non tibi videt̃ qdem mons ro
ratiuus: dum reperis in ea ꝓmptuarium celi
voluptatis? ¶ Nonne tibi videt̃ iam hoc in
terris regni celeſtis habitaculũ: ⁊ illos fructꝰ
in terra carpere: quorum radices in celo fixe
Hiero. ſunt? Hieronymus ad Paulinũ. Judicia q/
dem dñi iuſtificata in ſemetipſa: ⁊ dulciora ſu
per mel ⁊ fauum. Propter quod ſtudẽtibus
cum deuotione ⁊ diligẽtia circa eam predicit̃
per ꝓphetam: Inebriabũtur ab ubertate do/
mus tue: ⁊ torrente voluptatis tue potabis
eos: vt ſic libri ſacrati canonis ſint illi mõtes
Joel. mire dulcedinis: de quibus ſcribit Joel. In
illa die ſtillabũt montes dulcedinem: ⁊ colles
fluẽt lacte: ⁊ ſuper oẽs riuos iuda ibũt aque:
⁊ fons de domo dñi egredie̅t: ⁊ irrigabit tor/
rẽtẽ: Joel'. 3. ¶ An nõ tibi videt̃ ſcriptura ſa
cra qdẽ mõs fragrãtiuus ⁊ valde odoriferus:
dum reperis in ea magiſterium vere ſancti/
tatis? Vera quidem ſanctitas vera virtus: ⁊
Augu. eius magiſterium non reperit̃ alibi ſm Augᵐ
ſuper Joãnẽ: niſi in ipſa que eſt cella aroma/
tum: ⁊ odoramentorum: ⁊ optimi vnguenti:
Eſaias Eſa. 32. In cuius mentibus fugat̃ dilectus: ⁊
inhabitat ac requieſcit dñs Jeſus Chriſtus cum
odorifera vita ſua: ſicut decantat ſpõſa: Fuge
dilecte mi: aſſimilare capree hynnuloqȝ cer/
Canti. uorum ſuper montes aromatum: Canti. 8.
¶ Nõne demum tibi videt̃ ſcriptura ſacra
quidẽ mons cãdens: ſummeqȝ allectiuus: dũ
reſpicis in ea priuilegiũ pure ṽitatis? In nul/
la nãqȝ ſciẽtia humanitus inuenta põt ſynce/
ra veritas repiri. Porro hec eſt de qua dictũ
Daniel. ẽ Danieli. Et nũc annũciabo tibi qd̃ expſſũ
ẽ in ſcriptura ṽitatis: Daniel'. xᵒ. Hmõi ſcri/
ptura: veritatũ ſplẽdoribꝰ ſtultã fecit ſapiẽtiã
huiꝰ mũdi: prudentiũqȝ reprobauit prudẽtiã:
ac philoſophoꝝ inſipiẽtiũ arrogantiã cõfuta
uit: ſicut ſcriptũ eſt: Illuminãs tu mirabiliter
a mõtibꝰ eternis: turbati ſũt oẽs inſipiẽtes cor/
de. ¶ Declaratum eſt itaqȝ ex decurſu predi/
cto ꝙ ſcriptura ſacra vere ſit ⁊ ꝓprie mõtuo/
ſa: ita vt de ipſa predictum fuerit per figuram
Deute. xjᵒ. Terra ad quam ingredieris poſſi
dẽdam mõtuoſa eſt: de celo expectans pluui/ Deute.
as: quas dñs deus tuus ſemꝑ imiſit: ⁊ oculi
eius in ea ſunt. Hic eſt mons ille: de quo inq/
ritur per ꝓphetam: Quis aſcẽdet in mõtem
dñi: aut qs ſtabit in loco ſancto eius? Et hic
eſt mõs: ad cuiꝰ aſcẽſum: ingreſſum: ⁊ ꝯſcenſum
Eſaias ꝓpheta i ṽbis ꝓpoſitis nos iducit: ad/
mõet ⁊ hortat̃ dicẽs: Venite aſcẽdamus Eſaias
ad mõtem dñi: et ad domum dei etc̃.
In quo quidem verbo aiarum docilium exci
tatur intelligentia: ſcripturarũ celeſtiũ predi/
catur preeminẽtia: doctrinarum ſalubrium ꝓ/
mulgat̃ exuberãtia. ¶ Aiaꝝ dico dociliũ ex
citat̃ itelligẽtia ex mõ cohortatiuo: Venite
aſcendamus. Scripturaꝝ ṽo celeſtiũ p̃di/
cat̃ p̃eminẽtia ex tropo figuratiuo. Ad mõ/
tẽ dñi: et ad domũ dei Jacob. Doctrina
rum quoqȝ ſalubrium: ⁊ graꝝ ſublimiũ pro/
mulgat̃ exuberãtia ſub ṽbo expectatiuo: Et
docebit nos vias ſuas. ¶ Igitur in his
ṽbis reſpectu ſacre doctrine aliqd indicitur:
aliquid obijcitur: aliqd ꝓmittitur. ¶ Am/
plexus indicitur ſtudioſe actionis: Venite
aſcendamus. ¶ Exceſſus obijcit̃ genero/
ſe cõditiõis Ad montẽ dñi: et ad domũ
dei Jacob. ¶ Influxꝰ ꝓmittit̃ luminoſe dif
fuſionis. Et docebit nos uias ſuas. Que
quidẽ tria die craſtina diffuſius pertractãda:
nũc omittãtur gratia breuitatis. Ad doctorẽ
huius ſciẽtie Chriſtũ Jeſum recurrẽdo ⁊ ſup/
plicãdo: vt per amplexũ mẽtalẽ accedere va/
leamus ad ſcripture ſacre exceſſum totalẽ: ⁊
demum mereamur influxum illum mẽtalem
aſſequi ṽtute ſacri canonis mõtuoſi. De quo
influxu ꝓmiſſum eſt per ꝓphetam Ezechie/ Ezechi.
lem Ezechi. 34. In paſcuis vberrimis paſcã
eos in mõtibus iſrael: ibi requieſcẽt in herbis
virẽtibꝰ: ⁊ pluuie bñdictiõis erunt: ad quos

nos pducat:q ſine fine viuit ⁊ regnat:Amen.
¶Cōmendatio ſacre ſcripture in ſpeciali.

Venite aſcendam⁹
ad mōtē dñi ⁊c.vbi ſupra. ¶Ma
gnus ille Pauli diſcipulus apl'oꝝ
Diony. ɔtēpoꝛaneus:diuinoꝛūq; cōſcius Dionyſius
ariopagita in epl'a ſua.ix.quam ſcribit Tito/
hierarche iteroganti q̄ ſit ſapiētie domus:⁊
quis cibus ⁊ potus.De ſcriptura ſacra ſic di/
cit:Edificans inquit ſapiētia ſibi domū:du/
plex alimētum ꝓponit. Unum quidē forte ⁊
manens:aliud humidū ⁊ ꝓfuſum:⁊ in crate
re donat ꝓuiſiuas ipſius bonitates:foꝛte qui/
dem alimētum foꝛe arbitroꝛ intellectualis p/
fectionis:⁊ manētis idētitatis cognitionē:ſꝫ
quam diuina participātur ab illis intellectua
libus inſtrumētis:qbus diuiniſſimus Pau/
lus ex ſapiētia accipiēs vere foꝛte tradidit ali
mētū.Humidū vō ⁊ diffuſū per varia ⁊ mul
ta ⁊ diuiſibilia ad non tremulā dei cognitio/
nē nutritos manu docere:ꝓpter quod roꝛi:
aque:⁊ lacti:vino:⁊ melli aſſimilātur diuina
⁊ intelligibilia. ¶Roꝛi quidē ⁊ aque ꝓpter
virtutem vite generatiuā.¶Lacti vō ꝓpter
vim augmētatiuam. ¶Uino vō ꝓpter vim
reuiuificatiuā. ¶Propter mūdificatiuā aūt
ſimul ⁊ ſeruatiuā melli. Hec quidē diuina ſa/
pientia donat accedētibus copioſe ad ipſam:
indeficiētem alimētoꝛum affluētiā largiens
⁊ ſuperemanās. In ſymbolica ergo theolo/
gia inuenies cum ſapientie domo colūnas ſe/
ptem diſcretas:⁊ foꝛte alimētum in ſacramē/
to ⁊ pane diuiſum:⁊ rurſum que ab ebꝛietate
dei ⁊ crapula.Hec Dionyſius de domo ſacre
ſcripture loquens. ¶Quam quidē domum
diuine ſapiētie dicimus:vbi ros:aqua:vinū:
mel:⁊ lac:⁊ cratere toꝛnatili miniſtratur:vbi
accubit⁹:ſomnus:⁊ crapula reperit̄. ¶Ros
Deute. quidem deguſtatio.ſ.oīum diuinoꝝ ſicut ſcri
ptum eſt Deute.32. Cōcreſcat vt pluuia do/
ctrina mea:fluat vt ros eloquium meum.
Ezechi. ¶Aqua emūdatio.ſ.⁊ abſterſio oīum vitio/
rum:ſicut dicit̄ Ezech.34. Effundam ſuper
vos aquam mūdam:⁊ mūdabimini: ⁊ alibi.
Ecclesi. Aqua ſapie ſalutaris potauit illos: Eccle.15.
¶Uinū calefactio.ſ. ⁊ inebꝛiatio aioꝛum in
prouer amoꝛe diuino:ſicut ſuaſum eſt Prouer.9.Bi

bite vinum qd̄ miſcui vobis:⁊ Eſa.55.Emite Esaias
abſq; argēto:⁊ abſq; vlla cōmutatione vinū
⁊ lac.¶Lac eruditio.ſ.omniū paruuloꝛum:
ſicut ſcriptū eſt pᵒ Pe.2.Quaſi modo geniti Petrus
īfantes lac cōcupiſcite.Et Apl's dicit:Tanq̄ Paulus
paruulis in Chꝛiſto lac vobis potū dedi: nō
eſcam.¶Mel:infoꝛmatio.ſ.oīum perfectoꝝ
ſicut Dauid teſtatur:Q̄ dulcia faucibus me/ Dauid.
lis eloquia tua ſuper mel oꝛi meo. ¶Accubi
tus recreatio.ſ.oīum actiuoꝝ: de quibus di/
citur Luce.12.Q̄ faciet eos dñs diſcūbere:in Lucas
ſcriptura ſacra:⁊ tranſiens miniſtrabit eis.
¶Sōnus:obdoꝛmitio.ſ.hoīum deuotoꝝ:⁊
contēplatiuoꝝ:de qbus dicit Pſalmiſta:Cū Pſalm⁹
dederit dilectis ſuis ſomnū:in ſcripturis ſu/
is ſanctis:ecce hereditas dñi:filij merces fru
ctus vētris.¶Crapula:impinguatio.ſ.oiū
mētium que habet fieri virtute ſacre ſcriptu
re:Canti.5.Comedite amici:bibite ⁊ inebꝛia Canti.
mini chariſſimi.Hāc vtiq; ſapiētiam: in qua
vt in domo mirifica:que pꝛedicta ſunt diuini
tus miniſtrant̄.Contēplatus Eſaias ꝓpheta Esaias
ad ipſius cōſcenſū:⁊ aſcenſum ſub verbis,p/
poſitis nos inuitat:cum ait:Uenite aſcen/
damus ad montem domini: ⁊ ad do/
mum dei Jacob. ¶In quo vbo vt heri
dicebatur aiarum dociliū excitat̄ intelligētia
ex mō exhoꝛtatiuo quo dicit̄ Uenite aſcen
damus.Scripturarum celeſtium pꝛedicat̄
pꝛeeminētia ſub tropo figuratiuo:cum addi/
tur:Ad montem dñi:⁊ ad domum dei
Jacob. Doctrinarum ſalubꝛium: ⁊ gratia/
rum ſalubꝛium pꝛomulgatur exuberātia ſub
verbo expectatiuo:ſub quo concluditur:Et
docebit nos vias ſuas.

¶Pꝛimus articulus.

Primū igitur ex=
citatur intelligentia docilium ani
marum: cum dicitur:Uenite a/
ſcendamus.Aſcendamus itaq; atq; aſcen/
damus:q2 aſcēſione opus eſt intelligētia ſcri/
pturarum:ſicut ait ſanctus ꝓpheta de theolo Pſal.
go ſtudioſo:q̄ aſcēſiones in coꝛde ſuo diſpo/
ſuit in valle lachꝛymarum:⁊ repꝛomittendo
ſubnectit:q̄ benedictionē dabit legiſlatoꝛ:vi
debit̄ deus deoꝝ in ſyon: in ſua ſacra doctri/
na:Uenite igitur ⁊ aſcēdamus A ſenſibilib⁹ Aſcēſus
A 3 triplex

ad intellectualia: a temporalibus ad ſpiritua
Aſceſus lia: qui a nobis conſulitur ad eterna. A muta
triplex. tionibus ad imobilia: Eſdre p°. Quis eſt in
Eſdras vobis de vniuerſo populo ei°: aſcēdat in hie/
ruſalem: ꝛ ſit dn̄s deus cuꝫ eo. ¶ Uidemus
Modus ſenſibiliter de numero aſcēdētium. Quedaꝫ
aſcēden aſcendunt cum volatu: vt aues. Quedam ex
di vari° afflatu ꝛ impulſu venti: vt nubes. Quedam
aſcēdunt cum conatu: vt hoies. Quedā aſcē/
dūt cum ornatu: vt oues: ꝛ paſcuales greges
Cantic. ſicut habetur in Canticis. Uenite ergo theo
logi ſtudioſi: ꝛ aſcēdam° iſtis q̄ttuor modis.
¶ Aſcēdamus vtiqꝫ cum volatu meditatio
nis pſpicue: ſicut aues. Ex afflatu inſpiratio/
nis intrance: ſicut nubes. Cuꝫ conatu ſuppli/
cationis mellifluę: ꝛ oratiōis aſſidue: ſicut ho
mines: Cum ornatu ꝯuerſationis pſpicue ſi/
cut oues. ¶ Aſcēdamus primo cum volatu
pſpicue meditationis vt aues: q: ſcriptuꝫ eſt
In lege eius meditabiť die ac nocte: qui vult
in ea ꝓficere. In ſanctis quidē litteris ꝓfun/
da eſt intelligētia requirēda: vbi per vocē ad
intellectum: per intellectum ad rem: per rem
ad rationē: per rōnem ꝑuenitur ad veritatē.
Quod cum quidā minus docti ꝛ ſuperbi nō
capiūt: ad philoſophoꝝ doctrinas ſe tranſfe/
rūt: in ſacris litteris nihil autumātes ſubtile
Hugo aut meditatione dignuꝫ. Hugo dydaſcalicon
parte. 5ª. Quo cōtra de ſtudioſo theologo cuꝫ
volatu meditationis pſpicue aſcēdite. Scribi
tur in pſal. Aſcēdit ſuper cherubin ꝛ volauit:
Pſal. volauit ſuper pēnas vētoꝝ. Quēadmoduꝫ ꝛ
in alio loco dicit. Quis dabit mihi pennas ſi/
cut colūbe ꝛ volabo: ꝛ requieſcā? ¶ Aſcēdam°
ſecundo ex afflatu intrance reuelationis vt nu
bes. Lex enim ſpūalis eſt: ꝛ reuelatione indi/
get vt intelligatur: ꝛ reuelata facie in ipſa glo/
ria dei ꝯtēp[illegible] Reuela (inquit) oculos meos
Hiero/ ꝛ cōſidera[illegible] mirabilia de lege tua. Ait Hiero
nymus. nymus in epiſtola ad Pau. Unde ꝛ Danie/
Daniel. li per nocteꝫ viſio reuelata eſt: Dani. p°. Stu
dioſo ergo aſcēdēti ex afflatu reuelationis di/
Pſal. uine dirigitur illud pſal. Ponis nubem aſcē/
ſum tuum: qui ambulas ſup pēnas vētorum:
ſuper pēnas itaqꝫ ſacraruꝫ inſpirationū. ꝛ. 3.
Reg. 18. diciť ꝙ nubecula parua quaſi veſti/
Reg. giū hois aſcēdebat de mari. ¶ Tertio aſcēda
mus cum conatu aſſidue deprecationis: ꝛ iu
gis orationis: ſicut aſcēdunt homines. Non/
ſolum enim admonēdi ſunt hoies venerabi/
lium litterarū: vt in ſcripturis ſanctis genera
locutionis ſciāt: ꝛ quotiens apud eas aliquid
dici ſoleat: diligēter aduertant: memoriterqꝫ
retineāt. Uerum etiam (quod eſt precipuuꝫ ꝛ
maxime neceſſarium) orent vt intelligant.
¶ In eis quidē litteris: quaruꝫ ſtudioſi ſunt
legūt: q̄m dn̄s dat ſapiētiam: a quo ipſum ſtu
dium (ſi pietate preditū eſt) acceperint. Aug°
3° de doctrina chriſtiana. ca. 39. Unde abbas
Theodorus: vt refert Caſſianus in collōni/ Theo.
bus patrum. Non aliter queſtionē difficilem Caſſia.
ꝛ longo tpe ignorataꝫ agnouit: donec ſeptem
diebus ꝛ noctibus infatigabilis perſeuerans:
peruigil in oratione permāſit. Quocirca ſtu/
dioſus theologus bene per Jonatham figu/ Jonat.
ratur: de quo ſcriptum eſt p° Reg. 14. ꝙ aſcē Reg.
dit Jonathas reptans manibus ꝛ pedibus: ꝛ
armiger eius poſt eum. Reptans enim pedi/
bus ꝛ manibus eſt conat° mētis totalis quo
per ſacram orationē aſcēditur in deum. Cum
igiť volūtas aſcendit ſacris orationibus circa
intelligentiam ſcripturarum: eius armiger
intellectus aſcēdit. Hec eſt enim virgula aro
matica: virtute cuius aſcēdit aia ad ſcriptu/
ram. Canti. 3°. Que eſt iſta que aſcēdit per de/ Canti.
ſertum: per immēſam ſyluam: ꝛ per latibula
ſcripturarum: ſicut virgula fumi ex aromati/
b° myrrhe ꝛ thuris: ꝛ vniuerſi pulueris pig
mentarij. Aſcēdamus quarto cum ornatu cō
uerſationis conſpicue: ſicut oues ꝛ paſcuales
greges. Non enim ꝓprius auditor hui° ſcien
tie ſacre eſt ſectator paſſionū. Nam qui didi/
cerit ꝛ ſic fecerit: hic magnus vocabiť. Qui
vō didicerit: ꝛ non fecerit: minimus vocabi/
tur in regno celorum. Propter quod ait Ja/ Jacob°.
cobus p° ca° Canonice ſue: Eſtote factores
verbi: ꝛ non auditores tm̄: fallētes voſmetip
ſos: quia ſiquis auditor eſt verbi ꝛ non factor
hic cōparabiť viro cōſiderāti vultū natiuita/
tis ſue in ſpeculo: cōſiderauit enim ſe ꝛ abijt:
ꝛ ſtatiꝫ oblitus eſt qualis fuerit. Et recte hoc
dicit: q̄m ſcriptura diuina eſt quoddā ſpecu/
lum: ꝛ quoddā lauacrum ad aie lotionē ab/
ſterſionem: ꝛ ornamētum ordinatū: ſicut ſcri/
ptum eſt Canti. 4. Capilli tui ſicut greges ca
prarum: que aſcēderūt de mōte galaad. Den/
tes tui

tes tui ſicut greges tonſarum:que aſcendunt
de lauacro:omnes gemelles fetibus:ꝛ ſterilis
non eſt in eis. Ut referātur capilli ad affectio
nes ſanctas: Dentes ad collocutiones mun/
das. Fetus ad operationes virtuoſas:quibus
debent oꝛnari:qui aſcēdūt de lauacro ſancto
ſcripturarū:ꝛ de monte galaad:de aceruo.ſ.
teſtimonij. Nam de ſcriptura dictum eſt. Te/
ſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis. Sic
igit̄ patet qualiter in hoc verbo aiarum doci
lium intelligētia excitatur:cum dicitur: Ve/
nite aſcendamus:qđ erat pri⁹ declarādū.

¶ Secundus articulus.

SEcūdo vero ſcri-
pturarum celeſtium magnificentia
ꝛ excellētia predicat̄ ſub tropo figu
ratiuo:cum cōparatur monti ꝛ domui. Ad
montem (inqt) domini et ad domū dei
Jacob. Mōti quidem cōparatur pro eo qđ
in ipſo reſpectu vniuerſe terre repit̄. ¶ Celſi
tudo qua exſuperat:ꝛ venuſtat:replet ꝛ occu
Condi/ pat. ¶ Plēitudo:qua exuberat. ¶ Pulchri
tiones tudo qua irradiat. ¶ Magnitudo qua accu
mon/ mulat. ¶ Cōſiliter diuia ſcriptura. ¶ Qua
tium. ſi mons oēm ſenſū exſupat in ſenſu anagogi
Anago co: Matthe.17. Duxit eos in mōtē excelſū
Math. ſeorſum:ꝛ trāſfiguratus eſt corā eis. ¶ Qua
Tropo/ ſi mons omne bonū exuberat:ꝛ oēm fructū
logia. ꝛ riuū pullulat in intellectu tropologico:vbi
Pſal. de moribus agit:pſal.103. Super mōtes ſta/
būt aque. Sequitur. Irrigans mōtes de ſupe
rioribus ſuis:de fructu operum tuoꝝ ſatiabit̄
Allego. terra. ¶ Quaſi mons omne cētrum irradiat
ꝛ occultum declarat in intellectu allegorico:
vbi agit de Chriſto:per quē oēs vmbre:ꝛ fi/
gure legis irradiātur:q: lex per Moyſen da/
ta eſt:gratia ꝛ veritas per Jeſum chriſtū facta
zachari. eſt:cui ꝛ dirigit̄ illud ꝓpheticū zacha.4. ſcri
Littera ptū. Quis tu mons magne corā zorobabel in
planū? Et reducet lapidē pꝛimariū:ꝛ exequa
bit gratiam gratie eius. ¶ Quaſi mōs omne
donū accumulat:ꝛ aggregat in intellectu lit
terali:ꝛ in ſenſu hyſtorico ſupficiali ꝛ plano.
Oia enim quecūq: vtiliter alibi didicit:mul
to abūdantius in ſcriptura ſacra inueniet: ꝛ
quanto minor eſt auri:argēti: veſtiſq: copia:
quam de egypto iſraelicus populus abſtulit
in cōparatione diuitiarū:quas poſtea hiero/
ſolyme cōſequutus eſt:maxime ſub tpe Salo
monis tāta eſt ſciētia collecta de libris gētiū:
ſi diuine ſciētie cōparetur:vt Aug⁹ ait de do/ Augu.
ctrina chriſtiana.ca.41. vt ipſa ſit mons ille
magnus:de quo Dani.2°. Lapis qui percuſ/ Daniel.
ſerat ſtatuam:qui deſtruxit oēm inanē phiā:
factus eſt mons magnus:ꝛ impleuit vniuer/
ſam terrā. An non vobis videtur ſcriptura di/
uina monti cōgrue cōparari:cū dicit̄ Aſcē
damus in montē domini? ¶ Nimirū.8. Octo
mōtes inter alios inuenio noiatos: videlicet montes
¶ Montē ſyon:qui interpretat̄ ſpecula dei. noiati.
¶ Montem Bethel:qui interpretatur do/
mus:ſeu habitaculum. ¶ Montem Syna:
qui interpretat̄ regula:ſeu menſura. ¶ Mō/
tem Oliueti:qui dicitur mons pinguedinis.
¶ Montem Oreb:qui interpretat̄ mōs in/
cendij:ſeu ardoris. ¶ Mōtem Libani:q di/
citur mons candoris. ¶ Mōtē galaad:qui
interpretatur aceruus teſtimonij. ¶ Mōtē
Moria:qui dicit̄ mons viſionis:vbi Abrahā
obtulit filium:ꝛ edificatū eſt poſtea tēplum:
de quo dicitur in Prouerbio: In monte dn̄s
videbit. Gen.22. ¶ Et indubitāter octo ſūt
preclare materie:ad quas oia reducūtur: que Gene.
tractatur in diuinis ſcripturis. ¶ Scriptu/
ra nāq: tractat alicubi de miro faſtigio btē di Mā ſa/
uinitatis:ꝛ ibi occurrit ſicuti mōs ſyon:ꝛ ob cre ſcri/
hoc gloriat̄ Eccle.24. Et ſic in ſyon firmata pture.
ſum:ꝛ in ciuitate ſanctificata ſimiliter requiei. Eccleſi/
Queādmodum ꝛ alibi teſtatur: q factus eſt aſticus.
in pace locus eius.btē.ſ.deitatis:ꝛ habitatio
eius in ſyō:in ſacra ſcriptura. ¶ Tractat ibi
de ſacro colobio ſūpte humanitatis:ꝛ ibi oc/
currit ſicuti mōs Bethel:qui interp̄tat̄ habi
taculū dei:ꝛ ibi agitur de Chriſto:in quo ha/
bitauit plenitudo diuinitatis corporaliter ſm
Apl'm.ꝛ Canti.2. Similis es o dilecte mi ca/ Apl's.
pree:hynnuloq: ceruorum ſuper mōtes bethel. Canti.
¶ Tractat alicubi de [illegible] veſtigio create
vniuerſitatis:ꝛ tūc oc[illegible] ſicuti mons ſy/
na:qui interpretat̄ gloria: [illegible] menſura. Crea
uit enim deus oia in pōdere:numero:ꝛ men Sapiēs
ſura:ſm ſapiētem:ad Gal.4. Syna mōs eſt Apl's.
in Arabia:ꝛ ſeruit cū filijs ſuis:vniuerſa enim
creatura creatori deſeruit. Scriptum eſt enim
q ſtatuit ea in eternū:ꝛ in ſeculū ſeculi:pce/

ptum poſuit ⁊ non preteribit. ¶ Tractat ali
cubi de ſummo ſtipẽdio ſuperne felicitatis: ⁊
tũc occurrit ſicut mons oliueti: vngẽs corda
zachari. ſtudẽtium: zacha.14. Stabũt pedes dñi ſup
mõtem oliuarum. Unde tpe noctiũ ⁊ tribu/
lationum exeũdum eſt ⁊ ſtudẽdum pro cõſo/
latione ad loca ſcripturarum: in qbus agitur
de ſupna felicitate. Exẽplo illius: de quo ſcri/
Lucas ptum eſt Luce.xj. Noctibus exiens morabat
in monte qui vocat oliueti. ¶ Tractat alicu
bi de diro ſupplicio future calamitatis: ⁊ ibi
occurrit ſicuti mons oreb: qui interpretat ar/
dor: ibi eniʒ timore cõburitur: ⁊ ardet aĩa ſtu/
dioſi: ⁊ ibi potiſſime diuina ſcriptura appa/
ret vt mons dei cõminantis hoĩ peccatori. 3.
Reg. Reg.10. ſcribitur de Helya ꝙ comedit panẽ
ſubcineritiũ: ⁊ bibit aquam ex vaſe: ⁊ ambu/
lauit uſqʒ ad mõtem dei oreb. Loca enim ſcri
pture: in quibus tractat de diro ſupplicio fu/
ture calamitatis: maxime nos inducũt ad pe
nitẽtie ſancte lamẽtuʒ. ¶ Tractat alicubi de
inulto inſignio iniũcte varietatis: preceptẽqʒ
honeſtatis: ⁊ hoc vbi tractat de virtutibꝰ: do
nis: preceptis: ⁊ de eorũ oppoſitis: ⁊ ibi occur
rit ſicut mons libani: qui interpretat cãdida/
tio: ibi nãqʒ ois ſanctitas lucet: oiſqʒ mũditia
⁊ honeſtas dño ꝓteſtante: Sancti eſtote: qm
Ecclesi. ego ſanctus ſum: Eccle.50. Quaſi plãtatio ce
dri in monte libani. Cedrus alta libani celſi/
tudo ois pfectionis nõ plãtatur alibi: nõ re/
peritur in alijs ſcripturis. ¶ Tractat alicubi
de magno ꝓdigio ſtupende auctoritatis: vbi
videlicet agit de portẽtis Moyſi: de ꝓpheta
rum miraculis: de ſtupẽdiſſimis ꝓdigijs Je
ſu Chriſti: ibi occurrit ſicut mons galaad: q
interpretatur aceruus teſtimonij. Jſta enim
ꝓdigia ⁊ miracula ſunt iducta in teſtimoniũ
Geneſis veritatis. Gene.31. dicitur de Jacob ꝙ exten
derat tabernaculum ſuuʒ in monte Galaad.
Jn illis quippe locis ſcriptura ſacra multuʒ
extollit dei potẽtiam: magnificat ⁊ extendit.
¶ Tractat alicubi de claro pconio perfecte
acuitatis virorum ſanctorum: quorum exẽpla: mo
res: ⁊ actus: vitamqʒ deſcribit: ⁊ ibi occurrit
ſicut mons Moria: qui dicitur mons viſiõis.
Ad exẽpla enim illorum debemus reſpicere: in/
tueri: ⁊ nosipſos edificare: quod ſcriptum eſt
Parali. in figura. 2º. Paralipo. ꝙ cepit Salomõ edifi
care domũ dei in monte Moria. ¶ Igit cũ
ois veritas que differit in ſcripturis vel ſpe/
ctat ad Syon ad hãʒ diuinitatẽ. ¶ Uel ſpe/
ctat ad Bethel ad ſupernam humanitatem.
¶ Uel ſpectat ad Syna ad erratãʒ vniuerſi/
tatem. ¶ Uel ſpectat ad mõtem Oliueti ad
ſupernam felicitatẽ. ¶ Uel ad mõtem Oreb
ad futuram calamitatem. ¶ Uel ad mõtem
Libani ad iũctam ⁊ impoſitã honeſtatẽ p pre
cepta diuina. ¶ Uel mõtem Galaad ad ſtu/
pẽdam auctoritatẽ: ⁊ poteſtatem dei faciẽtis
miracula. ¶ Uel mõtem Moria ad oſtẽſam
ſanctitatẽ ⁊ pfectionẽ iuſtorum: recte poſſumus
dicere ꝙ fundamẽtũ eius i mõtibus ſanctis.
Mõtes ergo in circuitu eius. ſ. ſacre ſcriptu/
re: ⁊ dñs in circuitu populi ſui: ppli videlicʒ
chriſtiani: cui ipſam cõicauit. Sic igit patet
ſcripturarum celeſtiũ magnificẽtia ſub tropo
figuratiuo mõtis. ¶ Cõparat aũt ⁊ domui.
Ad domum (inquit) dei Jacob. Uere
nãqʒ ipſa eſt domus dei habẽs dei picturam: Domus
Sculpturã: Clauſurã: ſtructurã. ¶ Nimirum
liber ſacrati canõis oĩmodo depingit floride
exornationis. Oi tropo cõtegit ⁊ claudit my
ſtice eloquutionis. Oi ſtilo inciditur ⁊ ſculpi
tur phice indagationis. Omni nodo cõſtrui
tur ⁊ texit ꝓuide coaptationis. ¶ Omni di
co modo depingit floride exornationis: qua
vtit Rhetoricus ſm Augm 4º de doctrina Augu.
chriſtiana. caº. 7. vbi cõcludit poſt plura exẽ
pla. Quapropter eloquẽtes quidẽ: non ſoluʒ
ſapientes canonicos nr̃os auctores fateamur
⁊ tali eloquẽtia vſos eſſe: qualr pſonis huiuſ/
modi cõueniebat. Unde ex.45. coloribus: ſi/
ue verborum exornationibus: quos ponit Tul/ Tullius
lius in 4. Rhetorice: nulla deficit in ſcriptu/ Colores
ris diuinis. ¶ Eſt eniʒ repetitio vbi dicitur: rhetor
Qui ⁊ ponis nubem aſcẽſum tuũ: qui ambu omnes
las ſuper pẽnas vẽtorum: qui facis angelos tu/ in ſaci
os ſpũs ⁊c̃. ¶ Et eſt conuerſio: vbi dicit: Jn ſcript
inſipientiam dico: audeo ⁊ ego: hebrei ſunt ⁊
ego ⁊c̃. ¶ Et eſt gradatio: vbi dicit: Jn prin
cipio erat verbũ: ⁊ verbum erat apud deũ: ⁊
deus erat verbũ ⁊c̃. ¶ Et eſt traductio: vbi
dicit: Jſrael ſectãdo legem iuſtitie: in legẽ iu/
ſtitie non puenit. ¶ Et eſt mẽbrum cũ dic[...]
Ue gẽti peccatrici: populo graui iniqtat[...] ſe/
mini neqʒ: filijs ſceleratis. ¶ Et eſt ar ticu/
lus[...] cum

lus:cum ſubditur:Dereliquerũt dominuȝ:
blaſphemauerunt ſanctum Iſrael: abalie/
nati ſunt retrorſum ⁊c̃. ¶ Et eſt compar:
vbi dicitur:Ue vobis:qui opulenti eſtis in
ſyon:⁊ confiditis in monte ſamarie. ¶ Et
vniuerſaliter nõ deeſt vnica ex.45.floritio
nibus dictionũ:ſicut (niſi tẽpus deficeret)
Exorna promptum eẽt ponere in exemplis: ⁊ appa
tiones. rebit in lectione Eſaie. ¶ Similiter ex.20.
exornationibus ſniarum ſeu floridationi//
bus:q̃s Tullius ſubuertit i eodem quarto:
nulla deeſt i ſerie ſcripturaꝝ:ſicut pȝ legẽti
qđ ibi eſt.Lnia:diſtributio: dinutio:frequẽ
tatio:expolitio:breuitas: demõſtratio:ima/
go:⁊ conformatio: ⁊ ſic de ceteris:vt ex.75.
floritionibus textus ſacrati canonis venu/
ſtiſſime adornetur:varieq; pigatur. Cuius
Reguȝ. figura legiť.3°.Re.6°.ca.ꝙ fecit Salomon
in parietibus tẽpli ⁊ domus dñi cherubin
⁊ palmas ⁊ varias picturas.Et i pauimẽto
veſtibuli Aſſueri erat ex ſmaragdo ⁊ pario
ſtratum lapide: qđ mira varietate pictura
Heſter. decorabat:Heſter.p̃. ¶ Scđo liber ſacrati
canonis:q̃ſi domus dei omni tropo conclu
ditur:⁊ obſeratur myſtice eloquutiõis:qua
Augu. vtitur grãmaticus: vt docet Augu.3.de do
ctrina xp̃iana.c.29.dicẽs:Sciãt hoies lr̃ati
Tropi. omnibus nodis loquutionis: quos tropos
vocant: auctores nr̃os vſos fuiſſe:ẽt mul/
tiplicius ⁊ copioſius q̃ȝ poſſint credere:q
eos neſciũt:aut ẽt eſtimare. Et ſbdit ꝙ iſto
rum tropoꝝ oium non ſolum in diuinis li/
bris exempla ſunt: ſed etiã quorũdam noia
retinẽtur:vt allegoria: parabola:⁊ enigma.
Unde ex.24.ſpeciebus tropi quas aſſignat
grãmaticus nulla deeſt in ſcripturis dinis.
¶ Eſt eniȝ omopaſia:vbi dr̃. Os iuſti me/
ditabitur ſapiẽtiaȝ: ⁊ vbi dicitur: Ueritatẽ
meditabitur guttur meuȝ. ¶ Et antropo/
ſpatos:vbi diciť: Penitet me feciſſe hoiem
⁊ vbi ait:Dimitte me:vt iraſcať furor me°:
⁊ gnãliter repiť i ſacris libris. ¶ Metho/
nomſya:Anthonomaſia:Cathacreſis:Ma
thalepſis:hypbatõ:Periphraſis: ⁊ ironia.
ita vt p hoc ſcriptura dina plurib°(immo
tropis oibus)obturata appareat ⁊ cõcluſa.
Reguȝ. In cuius figura legitur.3.Re.c.6.ꝙ omnis
domus dei veſtiebatur cedro hñte toruatu/
ras.Tropus aũt idem eſt qđ ꝯuerſio:⁊ ideo
ſcriptura dina plena eſt tropicis toruaturꝫ.
¶ Tertio ṽo liber ſacrati canonis oi ſolo
differitur:ſcinditur:⁊ ſculpitur phice inda/
gationis.Uñ Hierony.in ꝓlogo ſup Eſaiã Hiero°.
dicit.Quid loquar de phica:ethica:⁊ theo
logia:qcqd valet humana lingua ꝓferre ⁊
mortalium ſenſus accipere iſto volumie cõ
tineť:⁊ Augu.3.de doctri.xp̃iana docet ꝙ Aug°.
qcqd de locorum ſitu:de naturiſq; aialium:
lignorum:herbaꝝ:⁊ lapidum:aliorũq; om/
nium in ſcientijs phicis ſcriptũ eſt: h̃ totuȝ
valet ad ſoluẽdum:ſculpẽdum ⁊ incidẽduȝ
enigmata ſcripturaꝝ.Unde omnis notitia
ſiue hyſtoria ⁊ de factis gentilium: ſiue me/
chanica:ſiue geometria:ſiue arithmetica:ſi/
ue poetica: ſeu phophica inueniũtur i ſacra
ſcriptura multiplr̃ ſculpta: ſicut Augu.de/
ducit:⁊ ꝓmptum eẽt p exempla videre:in
cui°figura.3.Reg.c.de Salomone legitur: Reguȝ.
ꝙ omnes pietes templi p circuituȝ ſculpſit
varijs celaturis. Sculpũt enim in eis che/
rubin q̃tum ad ſcientias phophicaſ:⁊ pal/
mas quãtum ad mathematicas ⁊ celaturas
valde eminentes quãtum ad hyſtorias me/
chanicas. ¶ Sine.n.regulr̃ artis mechani/
ce atq; ꝓportiõibus male põt intelligi tem/
plum Ezechielis: tabernaculum Federis:
archa Noe: ⁊ horologiuȝ Solis:qđ legitur
in Eſaia. ¶ Quarto liber ſacrati canonis
oium nodo cõtexitur ⁊ conſtruitur ꝓuide
adaptationis: ita vt qui neſcit: aut non in/
telligit illos nodos:nexus:⁊ rłas qbus con
texitur:⁊ ſnia coaptatur: non põt bene pro
ficere in ea:quas qdem rłas in.3.de doctri/
na xp̃iana optime ꝓſequitur Augu.in diuer Aug°.
ſis capłis exponens.7.rłas Tyconij: ⁊ ad/
dens ipſe alias plures ita vt ſit
¶ Prima regula de capite ⁊ de corpore. Nõ rłas
¶ Secunda r° de vero atq; pmixto corpe.
¶ Tertia r° de toto ⁊ pte:genere ⁊ ſpecie.
¶ Quarta r° de legitimis numeris ⁊ tpe.
¶ Quinta r° de permiſſis ⁊ lege.
¶ Sexta r° de recapitłatiõe ⁊ anticipatiõe.
¶ Septima r° de diabolo ⁊ eius opere.
¶ Octaua r° de diſtinctione.

¶ Nona rᵃ de percuſſione.

¶ Decima rᵒ de obſeruatione.

¶ Eſt ergo regula pᵐa ꝙ vbi agit ſcriptu/ra de dño: ſepe ſe tranſfert ad eius corpus.

¶ Secũda: ꝙ vbi agit de corpe Chriſti ve/ro: ſepe ſe trãſfert ad eccl'iaȝ: qḋ eſt myſticũ corpus eius. ¶ Tertia vͦo ꝙ vbi agit de p/miſſis ⁊ lege: ſepe qḋ dicit ad litteraȝ: eſt ad ſpiritum trãſferẽdum: vt eſt illud: Niſi mã ducaueritis carnẽ filij hois: ⁊ biberitis eius ſanguinem: non habebitis vitam in vobis. Unde melius vocat hec regula ſm eũdem Augu. de ſpiritu ⁊ lr̃a. ¶ Quarta regula eſt: qa vbi agit de genere ⁊ de toto: ibi ſepe referẽdum ſit ad ſpẽm ⁊ ad partẽ: vt cuȝ di-
Ezechi. citur in Ezechi. Domus iſrael habitauit in terra: ⁊ polluit illaȝ in via ſua: hoc nõ eſt in/telligẽduȝ de toto iſrael: ſed de iſrael ſm carnem. Et qḋ ſeqtur: Dabo vobis cor nouuȝ: ⁊ auferam lapideum: cor de carne veſtra in medio veſtri. Nõ põt itelligi de toto iſrael: ſed de reliquis que ſm electiõem grẽ ſalue
Aplus facte ſũt: vt Apoſtolus dicit. ¶ Quinta regula eſt ꝙ cuȝ agit de tẽporibus ⁊ legitimis numeris vt ibi: Per tps ⁊ tpa ⁊ dimidium tẽporis: ⁊ alibi: Btũs q pueñit vſqȝ ad dies 1325. ⁊ alibi: Qui hȝ computat numerũ beſtie. In his omnibus pcedẽduȝ eſt apte ad totum: iuxta illud: Diem pro ãno dedi tibi. alibi vero a toto ad ptem per ſynodochen: vt cũ dicit ſaluator: Sicut fuit Jonas tribꝰ diebus ⁊ tribus noctibus in ventre ceti: ſic erit filius hominis i corde terre. ¶ Sexta regula eſt ꝙ frequẽter per recapitulatiõem: qñqȝ per anticipationeȝ ṽba ſcripture ordi/nant. ¶ Septima regula ꝙ frequẽter cum agit de diabolo: tũc tranſferẽduȝ eſt ad eius corpus myſticũ: qḋ eſt eccl'ia ipiorum: ⁊ ecõuerſo: vt eſt illud: Quõ cecidiſti Lucifer q mane oriebaris: vbi agitur de rege Babylonis: nihilominus trãſferẽdum eſt ad diabolum: q caput eſt oium ſupborum. ¶ Octa/ua regl'a quã addit Aug. põt dici diſtinctio. Nam aliqñ dictione addita ad clauſulã pcedentem erit oro heretica: que relata ad po/ſteriorem erit catholica: ⁊ econuerſo: vt eſt ibi. In principio erat verbum: ⁊ ṽbum erat apud deum: ⁊ deus erat. Sequitur ſm di/ſtinctiõem Arij: ṽbum hoc erat in pncipio apud deum: volens ꝯfiteri deum eẽ ṽbum.

¶ Nona regula põt vocari pcunctatio ſiue interrogatio: qua non intellecta frequenter in ſcriptura erratur: vt cuȝ dr: Deus eſt qui iuſtificat: Quis eſt qui condẽnet? ad Ro. 8.
Aplus ſi (qḋ ſeqtur) Jeſus xp̃s qui mortuꝰ eſt: itelligitur reuelatio ⁊ nõ percũctatio: error erit. Naȝ intelligit apoſtolus: ꝙ Jeſus chriſtus interpellat pro nobis ⁊ non condemnat.

¶ Decima regl'a poteſt vocari obſeruatio
Augu. qua cauẽdum eſt ſm Auguſtinũ an propria ſit loquutio vel trãſlata. Jn qua maxime er
Mani/chei. rauerunt Manichei ſcripturam quãcunqȝ lr̃alem ⁊ pꝛie intelligẽdam dicentes debẽ accipi ſpũaliter: vt Mariam nõ dicunt eſſe mulierem: ſed ſignificare eccleſiam: ⁊ ſic de alijs erroribꝰ multis. Jſtis igitur. x. regulis. x. funibus. x. nodis ſcriptura ſacra contexi/tur: ⁊ pꝛuide coaptatur vt ſuperbus irrideatur: idignis clauſula ſit: ⁊ ne ſit plana vt vi
Gregoꝰ leſcat ſicut dicit Grego. li. mora. 20. c. pmo.
Reguȝ. Quo circa in figura huius mire iũcture: legitur per figuram. 3. Re. c. 6. ꝙ trabes po/ſuit Salomon in domo dñi per circuitum: ⁊ ꝙ texit domum laquearibus cedrinis. Cedri nãqȝ altitudo deſignat ſubtilitatem: qua re ſubtiles connexiones ſacre doctrine pꝛie deſignantur per laquearia cedrina.

¶ Ex quo igitur liber ſacrati canonis ſic floride depingitur: Sic tropice cõcluditur. Sic phyſice ac pħophice incidit ad eiꝰ in/telligẽtiam intratur. Sic pꝛuide contexitur. Jpſa eſt veriſſime ⁊ pꝛijſſime domus dei.
Baruc. Quã ẽt propĥalis ſpũs admirat. Baruc. 3. vbi ait. O iſrael ꝗ̃ magna eſt domus dei: ⁊ ingens locus poſſeſſionis eius: magnus et non habens finem: excelſus ⁊ imenſus. Et ob hoc merito ſcripturaꝝ celeſtium magnificentia ⁊ preeminentia predicatur ſub tro/po figuratiuo cum dicitur Ad montem domini ⁊ ad domum dei Jacob: qḋ erat ſecundario declarandum.

Tertius arti.

¶ Tertius articulus vbi ponitur diuiſio generalis biblie in octo partes ꝓncipales.

Ultimo doctrinarũ ſublimium: ꝛ grãrum nobiliũ ꝓpalatur exuberãtia ſub verbo expectatiuo [Et docebit nos vias ſuas.] ¶ Ubi ꝯſiderãdũ ē ꝙ ſcriptura diuina põt diuidi in octo partes principales: ſm octo modos docẽdi quos aſſumit. ¶ Docet nanqꝫ politice ꝛ legis latine in prima ſui parte. ſ. in pẽtatheuco. ¶ Docet v̇o ſecũdo cronice: ſeu hyſtorice ꝛ enarratiue in altera ſui parte: videlꝫ in decem libris: Joſue: Judicũ. Ruth: Regum: Paralipomenõ: Eſdra: Thobia: Judith: Heſter. ¶ Docet v̇o tertio hymnidice: ꝛ quaſi poetice: ꝛ decãtatiue in altera ſui parte: videlicꝫ in tribus libris Pſalmoꝝ: Trenoꝝ: ꝛ Cãtici cãticoꝝ. ¶ Docet v̇o q̃rto ꝓphetice ꝛ declaratiue q̃ſi p modũ omeliarum: ſermonũ: ꝛ p̃dicationũ in alia ſui parte: videlꝫ In ſex libris Eſaie: Hieremie: Baruch: Ezechiel: Dani. ꝛ lib. xij. ꝓphetarũ. ¶ Docet v̇o quĩto dyalectice ꝛ diſputatiue in alia ſui pte. ſ. in duobꝰ libris Job: ꝛ Eccl̃iaſte. In vtroqꝫ nãqꝫ diſceptatiue: ꝯcionatiue ꝛ diſputatiue ꝓceditur. ¶ Docet v̇o ſexto monaſtice: ſeu ethice ꝛ cõſultatiue in alia ſui parte: videlꝫ in tribꝰ libris: In ꝓuerbijs: Sapiẽtie: ꝛ Eccleſiaſtico. Et ſic ſub iſtis ſex modis docẽdi cõprehẽdunt oẽs libri veteris teſtamenti. ¶ Docet v̇o ſeptimo teſtimonialiter ꝛ affirmatiue eo modo quo notarij de veritate aſſueti ſunt informare hoies: ꝛ hoc in prima parte noui teſtamẽti: videlꝫ in euangelijs. ¶ Docet v̇o octauo epiſtolariter ꝛ deſtinatiue: ꝛ hoc in ſecũda parte noui teſtamẽti: videlꝫ in quattuor libris: In decem Pauli epiſtolis: ꝛ in Actibꝰ: qui liber fuit ep̃la ad Theophilum miſſa: ſicut in principio patꝫ: Primũ q̃dẽ ſermonẽ feci de oibus o Theophile. Igit ꝛ in lib. 7. canonicaꝝ. Et vltio in libro Apocal̃. qui liber eſt ep̃l̃aris miſſus ſeptẽ eccleſijs. Unde in ꝓncipio dicit: Apocalipſis Jeſu Chriſti: quã dedit deus palã facere ſeruis ſuis: mittẽs p angelũ ſeruo ſuo Joanni. Et ſtatim ſequitur epiſtolare exordium cum ſua ſalutatione: Joannes ſeptem eccleſijs: que ſunt in aſia: gratia vobis ꝛ pax ab eo qui eſt: ꝛ qui erat: ꝛ qui vẽturus eſt ꝛc̃. Et ſequit narratio: Ego Joãnes frater veſter ꝛ particeps ꝛ ſocius in tribulatiõe: Fui in inſula que vocat Pathmos: ꝛ fui in ſpiritu dominica die: ꝛ audiui poſt me vocē magnã ꝛc̃. ¶ Eſt aũt cõſiderandum ꝙ in iſtis octo partibus occurrit liber ſacrati canonis quaſi varia domus dei: vt bene dicat in verbo ꝓpoſito [Uenite aſcẽdamus ad mõtem dñi: ꝛ ad domũ dei Jacob: ꝛ docebit nos vias ſuas.] ¶ Occurrit autẽ vt domꝰ lapidea in parte legis latina rõne grauitatis legis: cuius põdus ꝛ onus vix filij iſrael potuerũt nunquã portare: a quo onere liberauit nos Chriſtus. ¶ Quaſi domus lignea in parte enarratiua rõne eq̃tatis: nam ibi diuina iuſtitia ſup obſeruatores ꝛ trãſgreſſores legis q̃liter ſe habuit enarrat. ¶ Ut domꝰ eburnea in parte decantatiua rõne voluptatis ꝛ ſuauitatis: vt patet in Pſalmis ꝛ Canticis. ¶ Quaſi domus nubea in parte declamatiua in libris ꝓphetarũ rõne obſcuritatis: tenebroſa eniꝫ aqua in nubibus aeris: ꝓfunda intelligẽtia in ꝓphetis ſm Greg. ſup Ezechielẽ. ¶ Quaſi domus aurea in parte conſultatiua in libris ſapiẽtalibus rõne honeſtatis ꝛ ſapiẽtie que ibi docet. ¶ Quaſi domꝰ bellica in parte diſceptatiua rõne diuerſitatis ꝛ ꝯtrarie ꝓbabilitatis: ſicut patet in Job vbi eſt cõflictus varius rõnuꝫ. ¶ Quaſi domus celi in parte atteſtatiua quattuor euangeliorũ rõne maieſtatis chriſti: que ibi p̃ntialiter exhibet quaſi in celis. ¶ Quaſi domꝰ rorida in parte deſtinatiua ep̃l̃arum ꝛ librorum ep̃l̃arum: rigauerũt enim in libris illis ap̃l̃i: ꝛ fecũdauerũt eccl̃iam doctrinis ſuis. [¶ Uenite ergo ꝛ aſcẽdamus ad domũ domini ꝛc̃.] Aſcẽdamus inq̃ꝫ ad domum lapideaꝫ: ad libros regulatiuos: ꝛ docebimur de vijs timoris. Lex eniꝫ illa vt lex lapidea: lex timoris: vt ſcriptum eſt. Domus cum edificaret: de lapidibus dolatis edificata eſt. Et in alio loco dicit: Uenite filij audite me: timorem dñi docebo vos. ¶ Uenite ſecũdo ꝛ aſcẽdamus ad domũ dei ligneã: ad libros enarrationis: ꝛ docebimur de vijs rigoris:

Gregoꝰ

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Ibi enim manifeſtaṫ dei iuſtitia in punitioni
bus hoīum q̄ diſceſſerūt ab eo: vtpote Sau
lis: Jeroboam: Achab: ⁊ exaltationibus alio
Reg. rū qui tenuerūt cū eo: Samuelis: Ur: Dan:
Ezechie: Joſie. Unde ſcriptū eſt. 3. Reg. c.
6. Q̄ edificauit Salomon parietes domus
Pſal. intrinſecus: ⁊ opuit lignis cedrinis. Et de
hac doctrina per viam rigoris habeṫ in pſal
mo: Diſciplina tua correxit me in finē: ⁊ di/
ſciplina tua ipſa me docebit. ¶ Aſcēdamus
tertio ad domū eburneam: ad libros decan/
tatiuos: ⁊ docebimur de vijs dulcoris. Un/
Pſal. de ſcriptum eſt pſal. 44. Myrrha ⁊ gutta:
⁊ caſſia a veſtimentis tuis: a domibus ebur/
neis: ex q̄bus delectauerūt te filie regum in
honore tuo. Et de hac doctrina per moduꝫ
prouer. dulcoris ſcribitur Prouer. 24. Comede fili
Parali. mel: q꞉ bonum: ⁊ fauū dulciſſimum gutturi
tuo. Sic doctrina aīe tue. Et primi Parali.
25. diciṫ q̄ erudiebāt cāticum dn̄i cūcti do/
ctores. ¶ Aſcēdamus quarto ad domū dei
bellicam: ad libros diſceptatiuos: ⁊ docebi/
mur de vijs vigoris inueſtigare. i. cū multo
vigore rōne diuinoꝝ iudicioꝝ: ſicut patet in
Reg. libro Job. Et hec eſt domus de qua ſcriptū
eſt. 2. Reg. 3. q̄ erat magna cōcertatio inter
domum Dauid: ⁊ domū Saulis. Dom⁹ aūt
Saulis deficiebat quotidie. Nam inter Job
⁊ amicos ipſius fuit lōga cōcertatio: donec
amici Job cōuicti ſunt: ⁊ defecerūt. Et ſimi
liter in Eccle. legiṫ longa concertatio inter
ſtultum ⁊ ſapiētem viruꝫ: quoꝝ pars Salo/
mon viciſſim mouet quaſi ꝯtionator. De h̄
aūt modo docēdi per modum vigoroſum ⁊
bellicū decātabat ꝓpheta: Docet man⁹ me/
Pſal. as ad preliū: ⁊ digitos meos ad belluꝫ. pſal.
143. ¶ Aſcēdamus q̄nto ad domū dei au/
ream: ad libros cōſultationis: ⁊ docebimur
Reg. de vijs decoris. Scriptū eſt nāq꞉. 3. Re. c. 6.
q̄ nihil erat in domo qd̄ non auro tegereṫ.
Et de doctrina decētiſſima libroꝝ ſapiētia/
Sapiē. lium ad lr̄am arg. Sapiē. 8. q̄ doctrix eſt di
ſcipline dei: ⁊ electrix operuꝫ illius. Qua q̄
docti fuerunt: ⁊ in libris ſapiētialib⁹ eruditi
fulgebāt q̄ſi ſplēdor firmamēti: ⁊ q̄ſi ſtelle in
ꝑpetuas eternitates: ſicut ꝓmittit Angelus
Dani. Dan̄. 42. ¶ Aſcēdamus ſexto ad domū dei
nubeā: ad libros declamationis olim ꝓphe/
tarum: ⁊ docebimur de vijs ſplēdoris. Scri
ptum eſt enim. 2. Paralipo. 5. q̄ domus dei Parali.
impleta eſt nube. Et. 3. Reg. 8. dicitur q̄ ne Reg.
bula ipleuit domū dn̄i: ⁊ non poterāt ſacer/
dotes ꝓpter nebulā miſtrare. In libris nāq꞉
ꝓphalib⁹ nebuloſis nō patet de facili intel/
lectus: vt homo poſſit explicare: niſi quia
ſplendores aliqui: ⁊ refulgentie Jeſu chriſti
apparēt in eis aliq̄n: ſicut radius ſolaris in
nube. Et p iſtum ſplendoreꝫ docebimur in
libris prophalibus: nam aliter clauſi eſſent
omnino ſermones Joānis. 7. Aſcendit di/
luculo in tēplū ⁊ docebat. Et Joānis. 8. pre Joānes
xit Jeſus i mōtem Oliueti: ⁊ diluculo iteꝝ
venit in templum ⁊ oīs populus venit ad
eum: ⁊ ſedens docebat eos. ¶ Aſcendam⁹
7. ad domum dei celicam ad libros atteſta/
tionis. 4. euangelioꝝ ⁊ ibi docebimur de
vijs amoris. Hec eſt. n. illa domus ſup quaꝫ
Jacob poſt iuſtum ſomnium admiratur.
Geñ. 28. dicēs. Uere dn̄s ē i loco iſto: ⁊ ego Geñ.
neſciebam: ⁊ ſequitur. Non ē hic aliud niſi
domus dei ⁊ porta celi: ⁊ ideo q̄ doceṫ in
hac domo docentur amoroſe a deo ⁊ modo
filiali ſicut ſcriptum eſt. Erunt omnes do/
cibiles dei. Joā. c. 6. ⁊ Eſaie. 58. Ponam ia Joānes
ſpidem ꝓpugnacula tua: ⁊ omnes termios Eſaias.
tuos in lapides deſiderabiles vniuerſos fi/
lios tuos doctos a domino. ¶ Aſcendam⁹
vltimo ad domū dei rotūdam ad libros ſa/
lutationis ⁊ epl̄ares: ibi docebimur de vijs
fecūdatiui ⁊ negatiui humoꝝ: ſicut ſcriptū
eſt: Fons egredietur de domo dn̄i. Joel. 3. ⁊ Joel.
Zacha. 13. Erit fons patēs domui Dauid ⁊ Zach.
hītatorib⁹ Hierl'm. Ex q̄ domo oritur illa ſa
pientia ⁊ doctrina que ꝓloq̄tur Eccle. 24. Eccleſi.
dicens: Ego ſapiētia effudi flumia: dixi Ri
gabo hortuꝫ plantationū ⁊ inebriabo ꝑtus
mei fructum: qm̄ doctrinā quaſi ante Luca
num omnibus illumino. ¶ Sic igitur in
octo ſcholis: ⁊ in octo domibus ſupradictis
docet nos dn̄s vias ſuas. De qua quidē in/
explicabili doctrina in iſtis. 8. domibus cō/
prehenſa ⁊ vijs inſcrutabilib⁹ ſapiētie: que
in iſtis libris doceṫ: Hieronymus p moduꝫ
cuiuſdam breuis epilogi loquiṫ in proemio Hiero.
ſuper

ſup pſal.⁊ ait:Quid hic non inueniatur qđ
faciat ad vtilitatem:aut ad edificationē hu/
mani generis:cōditionis:ſexus:etatis. Ha/
bet enim hic infans qd lactet:puer qd lau/
det:adoleſcens qd corrigat:iuuenis qđ ſeq̄/
tur:ſenior qđ precet. Hic diſcet femina pu/
dicitiam:pupilli inueniēt pietatē:vidue iu/
dicem:paupes ꝓtectorē:aduene cuſtodem.
Hic inueniūt reges qd audiant:iudices qd
timeāt:hic triſtem cōſolat:letū tēperat:ira/
tum mitigat:pauperē recreat:diuitem vt ſe
agnoſcat increpat:oibus ſe ſuſcipiētib⁹ apta
medicamēta tribuit:nec peccatorē deſpicit:
ſed remediū ei per penitētiam ingerit: poſt
hec deus oſtēdit:ſimulachra irritent: fides
aſſeritur:perfidia repudiat:iuſtitia ingredi/
tur:ꝓhibet iniqtas:miſericordia laudatur:
crudelitas abdicatur:veritas reqritur:mē/
dacium dānatur:dolus accuſat:predicat pe
nitētia:pax ſequenda ꝓmittitur: ſpes certa
nutritur.Et(quod in his oibus eſt excellen
tius)Chriſti ſacramēta laudātur. Hec Hie/
ronymus. ¶ Sane hic attēdendum eſt ꝙ
ſcriptura ſacra nō pōt diuidi p partes ſubie
ctiuas aut integrales ſui ſubiecti:cum deus
ſimpliciſſimus ſit:ſicut cetere ſciētie diuidū
Phs. tur ſm regulam phi.Secant ſciētie quo ad
deū ⁊ res de qbus ſunt.Nec pōt diuidi per
v̄itates theologicas artificialiter cōtra ſe di/
ſtributas:qm̄ quaſi in libro quolibet tractat
de veritatib⁹ iſtis:vt qlibet ſanctoꝝ ſcripto
rum cōpoſuerit ſuam theologiā quātū ſpi/
ritui ſancto vtile ⁊ neceſſariū viſum eſt ſm
Augu. Augu.xj.de ciui.dei.c.2. Unde de myſterio
trium:de incarnatione:de iuſtitia dei ⁊ alijs
perfectionibus:in quolibet repitur. Hyſto/
rie etiam que in libris cronicis tractant nar
ratiue:in libris ꝓpheticis ponūtur p̄dicti/
ue:⁊ in pſalmis decātatiue: ⁊ in ſapiētialib⁹
libris ꝯcluſiue.Nam ſapiētiales ſentētie nō
ſunt niſi quedā regule generales collecte ex
hyſtorijs:⁊ ex hijs que vel bonis vel malis
hōibus euenerint: ſicut colligi pōt ex ꝓlo/
go ſup librum Eccleſiaſticū. Cum igit libri
ſcripture nō poſſint diuidi penes regulam:
neceſſe eſt ꝙ diſtinguant penes modum do
cendi. Induit qdem ſcriptura oēm moduꝫ
perſuadēdi:qr tradit practice:⁊ iccirco vide
tur magis poſſe artificialiter diuidi p illos
octo modos:hoies practice inſtruendi: de
quibus dictum eſt.

¶Hic ponitur diuiſio ꝑme partis ſcriptu/
re:que politica eſt.

Itaqꝫ prima ps
que eſt politica ⁊ legis latina ſb
librorꝝ qnario continet.¶Tra/
ctatur enim primo de qualitate dñi legē in/
iūgentis.Secūdo de qualitate famuli legeꝫ
ꝓponētis. Et tertio de q̄litate cumuli legeꝫ
cōtinētis.Et quarto de qualitate populi le/
gem admittētis. Et qnto de breuitate epi/
logi legem exponētis.¶ Incipit ergo Ge/ **Geñ.**
neſis partem politicam.⁊ tractat de dño le/
gem iniūgente:deſcribēs eius oipotentiam
pro eo ꝙ creator fuit omniū a principio:qđ
declarat in qnqꝫ capitulis.¶ Pro eo quod
ſaluator fuit hoium ſub diluuio:qđ declarat
in alijs quattuor capitulis.¶ Pro eo ꝙ diſ
ſeminator fuit oium gētium:cōfuſo labio p
vniuerſum mūdum:qđ declarat in duobus
capitulis.¶ Deſcribēs eius beniuolētiam:
amicitiaꝫ ad hoies:precipue ad patres iſrae
lis ſpiritualis.Quod oſtēdit ex Abrahe ſe/
gregatione.¶ Quātum ad locum Egrede
re de terra tua:⁊ de cognatiōe tua.¶ Quā/
tum ad ſignum circūciſionis. ¶ Quātum
ad factum obliuionis filij:⁊ hoc a.12.c. vſqꝫ
ad.25. ¶ Similiter ex Iſaac cuſtoditione:
quē ſeruauit ⁊ cuſtodiuit inter illas nepha/
rias natiōes:⁊ hoc a.25.c.vſqꝫ ad.29. ¶ Si
militer de Iacob preelectione:⁊ multiplica
tione a.29.c.vſqꝫ ad.39.¶ Similiter in Io
ſeph exaltatione a.39.c.vſqꝫ ad finem. Ac ſi **Argu.**
vellet ita arguere liber ille. Leges illius dñi
qui eſt oipotētiſſimus:⁊ ſolus deus beniuo/
lus ſunt ab hōibus obſeruande:ſed ille dñs
qui leges:que ponētur in hoc tractatu poli
tico inſtituit ⁊ iniūxit:eſt ſolus deus oipotē
tiſſimus:⁊ humano generi ſumme beniuo/
lus:⁊ maxime patribus ſanctis: ergo illius
leges ſunt ab hoibus obſeruāde:vt ſicut po
litice humanitus adinuēte incipiunt a fine
oium actuum humanoꝝ:ſic iſta politica di/

uinitus reuelata incipiat a principio pro/
ductiuo vniuerſorum : a quo tanquam
ab iniungente omnes leges ꝛ bonitatem
ꝛ rectitudinem ſortiuntur.

Exod⁹ Moy/ ſes. ¶ Tũc accedit Exodus : quaſi liber ſe/
cundus : ꝛ tractat de famulo legem pro/
ponente : videlicet de Moyſe deſcribẽs
qualiter fuit miraculoſe preſeruatus in
ſcirpo: primo capitulo ꝛ ſecundo.

¶ Qualiter fuit malitioſe effugatus ex
egypto. Nunquid vis me interficere: ſi/
cut occidiſti hominem egyptium. Se/
quitur ꝙ fugit in terram Madian. Et
in fine capituli ſecundi qualiter fuit im/
pioſe deſtinatus a domino: capitulo ter/
tio ꝛ quarto qualiter fuit ꝓdigioſe ope/
ratus in plagarum denario : a quinto ca/
pitulo vſqꝫ ad quartumdecimum quali/
ter fuit glorioſe magnificatus : ꝛ manife/
ſtatus coram populo. A quartodecimo
capitulo vſqꝫ ad nonumdecimum capi/
tulum: vnde dicitur ibi ꝙ timuit popu/
lus dominum: ꝛ crediderunt domino : ꝛ
Moyſi ſeruo eius. Ac ſi vellet arguere li/
Argᵐ. ber ille: famulo dei credendum eẽ in his
que ex parte dei proponit. Moyſes fuit
vere famulus dei: vt ex iſtis que pertra/
cto iã patet: ergo Moyſi credẽdũ eſt quo
ad leges: ꝛ alia que ex parte dei ꝓponit.

Leui/ ticus. ¶ Tunc accedit a decimonono capitulo
ꝛ deinceps : ac leuiticus totus: ꝛ tractat
de cumulo legem continente : videlicet

¶ De multitudine legum.

¶ De legibus que regulant hominem
quãtum ad moralia: a decimonono capi/
tulo vſqꝫ ad vigeſimum ſecũdꝫ capl'm.

¶ De legibus que regulant hominem
ad iudicia: a vigeſimoprimo capitulo vſ/
que ad vigeſimumquartum.

¶ De legibus : que regulant hominem
quãtum ad obſequia exhibenda deo. Et
ibi de legibus tabernaculi : vtenſilium: ꝛ
indumentorum: vſqꝫ ad finem exodi.

¶ De legibus ſacrificij : ꝛ offerẽdorum:
a principio Leuitici vſqꝫ ad capitulum
octauum excluſiue.

¶ De legibus ſacerdotij ꝛ cõſecrando/
rꝫ: ab octauo capitulo vſqꝫ ad capitulum
vndecimum.

¶ De legibus edicilij ꝛ cibariorum : que
animalia ſunt munda: ꝛ que immunda: ca
pitulo vndecimo.

¶ De legibuspuerperij: atqꝫ immundo/
rum: de puerperis: leproſis: ſemifluis: ido/
latitis ſuffocatis : inceſtuoſis : morticinis:
a capitulo duodecimo vſqꝫ ad capitulum
vigeſimumtertium.

¶ De legibus iubilei : phaſe : ꝛ ſolennio/
rum: a capitulo vigeſimo tertio vſqꝫ ad ca
pitulum vigeſimumſextum.

¶ De legibus non volũtarij: atqꝫ depro/
miſſorum: ꝛ occaſione huius ponũtur ꝓ/
miſſiones plurium bonorꝫ obſeruãtibus
legem : a capitulo. 26. vſqꝫ in finem.

¶ Tũc accedit liber Numerorum : ꝛ tra/ Nume/ rorum.
ctat de populo legem admittente : deſcri/
bens octo numeros. Octo nume/ ros.

¶ Primo numerum pugnatorum: ꝛ eo/
rum collocationem circa tabernaculum in
caſtris: ꝛ hoc tam leuitarum : ꝙꝫ omnium
filiorum iſrael : ꝛ mandat eijci omnem le/
proſum a caſtris: ꝛ applicari nazareum: vſ/
que ad capitulum ſeptimum.

¶ Secundo numerum oblatorum : ꝛ eo/
rum diſtributionem: quid ꝛ quantꝫ qui/
libet princeps obtulit poſt numerationem
capitulo ſeptimo.

¶ Tertio numerum miniſtrorum: leuita/
rum: ſcilicet ꝛ ſacerdotum: ꝛ eorum depu/
tationẽ ad diuerſa officia: a capitulo octa/
no, vſqꝫ ad decimumtertium.

¶ Quarto numerum exploratorũ : ꝛ eo/
rum deturbationem: qua totum populꝫ
turbauerunt: a. 13. capitulo vſqꝫ ad. 16.

¶ Quinto numerum pugnatorꝫ: Cho/
re: Dathan: ꝛ Abyron: ꝛ fornicatorum qui
initiati ſunt Beelphegor cum Madiani/
tis. iuxta conſilium Balaam: ꝛ eorum in/
terfectionem: a capitulo decimoſexto vſqꝫ
ad vigeſimumſextum.

¶ Sexto numerum genitorum de nouo
in deſerto mortuo toto populo antiquo :
qui prius fuerat numeratus : ꝛ eorum de/
ſtinationem ad bellum: a vigeſimoſexto ca
pitulo

pitulo vſq; ad trigeſimumtertium.
¶ Septimo numerum manſionum: ⁊ eo/
rum recollectionem. capitulo. 33.
¶ Ultimo numerum preſidiorum ſex ci/
uitatum confugij: ⁊ eorum aſſignationem:
a vigeſimoquarto capitulo vſq; in finem:
Argu. ac ſi velit ita arguere: liber ille: ſcientia po/
litice ſi bene tractatur: debet populum di/
ſponere: ⁊ ſub certo numero ordinare: vt
patet ſeptimo politice. Iſta politica eſt di
uina ⁊ bene tradita: ergo populus debuit
(vt predictum eſt) ſub certis numeris or/
dinari.
Deute/ ¶ Tūc accedit liber Deuteronomij: ⁊ tra
rono. ctat de epilogo legem exponēte.
¶ Et primo ponit epilogum itineris ⁊ la
borum: vſq; ad quartum capitulum.
¶ Secūdo epilogum federis ⁊ precepto/
rum: tam iudicialium q̄ moraliū: q̄ alio/
rum: a quarto capitulo vſq; ad capitulum
vigeſimumſeptimum.
¶ Tertio epilogum multiplici muneris:
⁊ promiſſorum in obſeruātes leges: ⁊ mul
tiplicis afflictionis atq; malorum in trāſ/
greſſores: a capitulo vigeſimoſeptimo vſq;
ad trigeſimūtertium: vbi ponitur benedi/
ctio ⁊ maledictio: ⁊ inuocatur celum ⁊ ter
ra: vt patet in cantico: quod concluditur:
Audite celi que loquor.
¶ Quarto ponit epilogum ⁊ ſummam fu
turorum: a trigeſimotertio capitulo vſque
in finem: vbi Moyſes benedicendo filijs
iſrael que futura erant cuilibet tribui pro/
phetice cū quadam breuitate ſummauit:
Argu. ac ſi ſic velit arguere liber ille. Nullus po/
teſt excuſari ab obſeruatione legis clare ex
poſite: ⁊ breuiter explicate poſt ſuam diſ/
fuſionem: ſic ſit in proceſſu meo: vt decla/
ratum eſt. Igitur ab obſeruantia huius le/
gis politice nullus ſe poteſt rationabiliter
excuſare. Et ſic finitur tota pars politica:
⁊ legis latina totius ſacre ſcripture: cuius
aſcenſus arenoſus: quia ſterilis: ſi intelli/
gatur ad litteram: eſt tamen fructuoſus ſi
Eccleſi. intelligatur de Chriſto per allegoriam: Ec
cleſiaſtici. 25. Aſcēſus arenoſus in pedibus
veterani: hoc eſt in affectibus iudeorū: qui
inueterati ſunt ⁊ obſtinati in obſeruātia le
gis: cum tamen ſcriptum ſit: ꝙ vetera trā
ſierunt: ad Hebreos octauo. dicente: No/ Apl's
uum veterauit prius. Qd aūt antiquatur
⁊ ſeneſcit: ꝓpe interitum eſt. Uenite er/
go Theologi ⁊ aſcendamus ad partem le/
gis latinam: non in aſcēſu arenoſo: ſed ſicut
ſcriptum eſt Hiere. 6. In meridie aſcenda/ Hiere.
mus: intellectū ſpiritualē ⁊ clarū: ac meri/
dianum accipientes.

¶ Hic ponitur diuiſio ſecūde partis: que
eſt hyſtorica.

SEcūda vero pars
que eſt hyſtorica: ⁊ enarratiua
ſub librorum denario contine/
tur. Non enim intendit illa pars niſi vnā
concluſionem: hanc ſcilicet ꝙ deus adim/
pleuit circa terram promiſſionis filijs Iſ/
rael: que vel comminatus eſt: vel promiſit:
promiſit nāq; reſpectu terre promiſſionis.
¶ Primo ꝙ eos induceret: Dabo vo/
bis terram fluentem lac ⁊ mel.
¶ Secundo ꝙ eos defenderet. Dominus
deus pugnabit pro vobis: ⁊ vos tacebitis.
¶ Tertio ꝙ oppreſſos erigeret: ⁊ liniret.
¶ Quarto ꝙ eos erigeret in ſublime: Fa/
ciet dn̄s excelſiorem cūctis gentibus.
¶ Quinto cōminatus eſt ꝙ eos deijceret
ſi non obſeruarent legem.
¶ Sexto cōminatus eſt ꝙ eos eijceret de
terra: ⁊ captiuaret.
¶ Septimo ꝓmiſit ꝙ in captiuitate eos
non desereret: immo aſſiſteret.
¶ Octauo ꝓmiſit ꝙ eos deduceret: ⁊ ad
terram promiſſionis iterū reuocaret. Pa
tent hec omnia vigeſimonono. 28. ⁊. 27.
Deuteronomij in parte illa: ⁊ per totum.
¶ Incipit ergo Joſue partē hyſtoricā ⁊ Joſue.
enarratiuā: ⁊ intēdit vnā cōcluſionē. ſ. deū
fuiſſe reſpectu filiorū iſrael: quo ad terrā ꝓ/
miſſionis ſtupēdū inductorem. Qd ꝓbat
¶ Ex Jordanis diuiſione. ¶ Ex murorū

Hierico ſtupenda colliſione. ¶ Ex quinq̃
regum captione. Ex totius terre depopula/
tione: que obtinebat a triginta ⁊ vno regibꝰ
¶ Et demum ex totius terre per ſordes ⁊
funiculos diſtributione. Hec enim euidēter
cōcludūt deū fuiſſe ſtupēdum inductorē fi/
liorum iſrael in terraȝ ꝓmiſſam. ¶ Tūc ac/
Judicū cedit liber Judicum: qui eſt ſecūdus: ⁊ intē
dit cōcluſionē aliam. ſ. deū extitiſſe ꝓuidum
redēptorem ⁊ ſaluatorem: ⁊ hoc ſub. xiiij. iū
dicibus. Cum enim peccarēt corā dño: tra/
debat eos in manibus nationum: ⁊ cum re/
uertebātur ad ipſuȝ: mittebat eis ſaluatorē.
Liber ¶ Tūc accedit liber Ruth: ⁊ intēdit vnaȝ
Ruth. cōcluſionem. ſ. deum eſſe placidū linitorem
Hely/ hoibus oppreſſis. ¶ Quod ꝓbat ex Hely/
melech. melech peregrinatione: ⁊ Noemi reuerſio/
Noemi ne: ⁊ ex Ruth deſpōſatiōe. ¶ Tūc accedit
Ruth. primus liber Regū ⁊ ſecūdus: ⁊ etiā pͥmus
Primꝰ Paralipo. ⁊ pars ſecūdi: ⁊ intēdunt quartā
⁊ ſcdus cōcluſionē. ſ. deum eſſe maximū erectorē fi/
Reg. ⁊ liorū iſrael. Sublimauit enim eos in regnū.
pͥmꝰ paꝛ Quod apparet in Samuele a principio pri
mi Regum vſq̃ ad. c. 17. ⁊ in Dauid per to
tum reſiduū: ⁊ per totum librū ſecūduȝ. Et
in Salomone a pͥncipio tertij vſq̃ ad. c. 12.
Tertius ¶ Tūc accedit liber Regum tertius a. 12.
Reguȝ. c. vſq̃ in finē quarti libri: ⁊ intēdit quintam
cōcluſionē: videlȝ deū fuiſſe validū deiecto/
rem populi iſraelitici. Qđ declarat ex decur
ſu. 19. regū Juda: ⁊ regno iſrael. Per omnia
Quartꝰ enim cum reliq̄ſſent dominum: ruerūt cōti
regū: ⁊ nue decreſcēdo. ¶ Tūc accedit finis quarti
ſcđs pa/ Regum: ⁊ ſecūdi Paralipomenon: ⁊ intē/
lipome. dūt ſextam cōcluſionem. ſ. deū fuiſſe regum
eiectorem: ⁊ captiuatorem populi ſub The/
glatphalaſar: Salmanaſar: Sennacherib:
Nabucodonoſor regibus Aſſyriorū: ⁊ Cal/
Liber deorum. ¶ Tūc accedit liber Eſdre ⁊ Nee/
Eſdre ⁊ mie: ⁊ intēdunt cōcluſionem ſeptimā: vide/
neemie. licet deum fuiſſe ꝓpitium reductorē de ca/
ptiuitate ſub Cyro: Dario: ⁊ regibus Me/
Libri dorum. ¶ Tūc accedūt quattuor libri: ⁊ in/
Thobie tēdunt octauā cōcluſionē: videlȝ Deū fuiſ/
ſe precipuū adiutorē ⁊ aſtitorem in tpe capti
uitatis. Aſtitit enim Thobie ſub prima ca/
Judith ptiuitate que fuit Aſſyriorum. ¶ Et aſtitit

Judith: ⁊ vniuerſo populo ſub captiuitate
ſecūdi Nabucodonoſor regis Aſſyriorum.
¶ Et aſtitit Heſter ⁊ toti populo ſub capti Heſter.
uitate Medoruȝ. ¶ Et aſtitit Machabeis:
⁊ vniuerſo populo ſub captiuitate Grecoꝝ: Macha
vt ſm hoc denarius hyſtorialiū libroꝝ apte beorum
clamet Deum impleuiſſe q̄cq̄d cōminatus
eſt: ⁊ ꝓmiſit obſeruatoribus: ⁊ trāſgreſſori/
bus legis ſue. Nec ad aliū finem hyſtorie or/
dinantur. Non. n. intēdit ſacra ſcriptura hy
ſtorias pp ſe: ſȝ in ordine ad deuȝ.

¶ Hic ponitur diuiſio tertie partis que eſt
hymnodica.

Tertia vero pars

ſcripture deꝰ: que eſt hymnodica
⁊ quaſi poetica: ⁊ decātatiua ſub
libroꝝ ternario cōtinetur. ¶ Eſt enim ſciē/ Poeti/
dum ꝙ cantus poetici diuidūtur in genera ci cātus
tria. ¶ In carmina que ſunt cantus letitie. tria gñа
Unde Boetius primo de cōſolatione: Car/
mina qui quōdaȝ ⁊c̄. ¶ In Elega que ſunt
cātus meſtitie: ſicut ibidem ſequitur. Et ve
ris elegi fletibus ora rigant. ¶ Et dramata:
que ſunt cantus amicitie. ¶ Et ſm hec ps
decātatiua ſcripture diuine ad moduȝ ſacre
poetrie diuidit in librum pſalmoꝝ: qui cō/
tinet carmina letitie: ⁊ dulcoris. ¶ Et libꝝ
Trenoꝝ: qui continet elega miſerie ⁊ dolo/
ris. ¶ Et Cāticū cāticoꝝ: qui cōtinet Dra/
mata gratie ⁊ amoris. ¶ Incipit ergo par/ Pſaloꝝ
tem poeticam ⁊ decātatiuā Liber Pſalmo/ diuiſio.
rum: qui cōtinet carmina letitie ⁊ dulcoris. Alleluia
Et diuidit in Alleluia: in Cantica: in Oro/ Cātica.
nes: ⁊ Intellectū: in Pſalmos: ⁊ Titulum. Oratio
¶ Continet enim. 77. pſalmos. 18. intelle/ nes.
ctus. 28. cantica. 6. titulos: ⁊ quatuor oratio/ Intelle/
nes: qui ſimul iuncti. 150. pſalmos efficiunt. ctum.
¶ Carmina nāq̃ que in pſalterio cōtinent Pſaloꝝ
Quedam ſunt que dicūtur alleluia: a iubilo Titulū.
vberiore: ſicut Lauda aia mea dñȝ: ⁊ Lauda Alleluia
te dñm q̄m bonꝰ eſt pſalmus: ⁊ Laudate do
minū de celis: ⁊ ſic de alijs: in q̄bus exprime
bat Dauid maximū iubilum cordis ſui erū/
pētis in laudem dei. ¶ Quedam vo dicun/
tur cantica: a labio exteriori: q̄r ore a leuitis Cātica.
⁊ ſacerdotibus canebant: ſicut patet in can/
tico. 15.

tico.15. graduū:ꝙ ꝓpter hoc taliter noiat: q: dum Dauid aſcēdebat ad domum dñi p ſcalam.15.graduum:in quolibet gradu vnū ex illis canticis canebat:⁊ in vltimo gradu: qui erat iam in atrio domus dñi:canebatur Ecce nūc bñdicite dñm:qui ſtatis in domo dñi:in atrijs ⁊c̄. ¶ Quedam vo dicta ſunt

Intellectus. intellectus:a radio pfundiori:vt ibi pphe/ ta in finem:hoc eſt in futurū : pfundius de Chriſto ſpeculabat:ſicut patet i illo pſalmo Miſericordias dñi. vbi pdicit de Chriſto: Ipſe inuocauit me:pater meus es tu. Et de paſſione ſubiūgitur:Tu vo repuliſti:⁊ diſtu liſti Chriſtum tuū.Ideo illi pſalmo premit/ titur intellectus in ſubſcriptiōe. ¶ Quedā

Pſalmi vo appellata ſunt abſolute pſalmi ab organo exteriori:q: in cythara ⁊ in pſalterio canebā tur.¶ Quedam vo ſunt tituli a ſtadio pro/

Tituli. pinquiori:quaſi tūc magis ppinqui intitu/ laret Chriſtū:⁊ maxime in paſſione:ſicut pa tet in illo pſalmo:Eripe me de inimicis me is deus meus:cui inſcribit:Ne diſpdas vel corrumpas Dauid:in tituli inſcriptione.

Orationes. ¶ Quedam vo orationes dicta ſunt ab aīo feruētiori:ſicut patet in illo pſalmo:Exaudi dñe iuſtitiam meā:intēde deprecationē meā auribus pcipe orationē meā.De vultu tuo iudiciū meū pdeat:cui pſcribit oratio Da uid:⁊ ſub iſtis ſex tota pſalmorū diuerſitas

Quare pſalmi intitulant diuerſis pſonis. cōtinetur.¶ Ulterius tñ ſciēdum ꝙ illa ps que abſolute dicitur Pſal. aliqñ eſt expſſio laudis diuine in generali:⁊ tūc abſolute in/ titulat ps Dauid. Aliquādo vo pro aliqua cauſa in ſpeciali:⁊ tūc additur ps Dauid cū fugeret a facie Abſalon:vt in illo:Dñe quid multiplicati ſunt.Uel cum aſcēdiſſent phi/ liſtini ad querēdum eum:cum audiſſent ꝙ inūctus erat in regem:vt in illo:Quare fre/ muerūt gentes:vel quū venit ad eum Na/ than quādo intrauit ad Berſabee:vt in il/ lo pſalmo Miſerere mei deus . ⁊ ſic de alijs multis cauſis. ¶ Alij vo pro pſona aliqua in ſpāli:vel pro leuitis cātoribus ꝙ fuerint in triplici ordine: vt patet primo Paralip.25. Quia quidā erant ſub manu Aſaph: quidā

Parał. ſub manu Ethan.Et ideo pſalmi intitulan tur Aſaph:tanꝗ cantādi per illum ordinē leuiticarū:ſicut eſt ille:Deus deoꝝ dñs lo/ quutus eſt.⁊ Deus venerūt gentes: ⁊ ſic de pluribus alijs.¶ Quidam per Idithū:vt Dixi cuſtodiā vias meas. ¶ Quidam pro filijs Ethan:vt Miſericordias dñi in eter/ num cantabo.¶ Leuitis vo ianitoribus q erāt filij Chore intitulātur multi pſalmi ad informationem eoꝝ:Nūc audite hec oēs gē tes.⁊ Magnus dñs ⁊ laudabilis nimis.
¶ Alij pro diuerſis tpibus:⁊ tūc intitulant vel pro rememoratione ſabbati : vt Dñe ne in furore tuo ſcdm:vel ſcda ſabbati:vt Ma/ gnus dñs.Uel quarta ſabbati : vt Deus vl/ tionum. Uel quinta ſabbati : vt Exultate deo adiutori nro.⁊ ſic de alijs.Qui pſalmi il li cātandi erant a leuitis illis diebus in cōſu matione ſacrificij.Pſalmi vo illi qui intitu/ lātur vel in Salomonē:vt Deus iudiciū tuū regi da:vel Moyſen:vt Dñe rfugiū fctūs es nobis:vt in Hieremiā:Aggeā:⁊ Zachariā. Btūs vir q timet dn. Et Sup flumia baby lonis.facti ſunt a Dauid:ſꝫ p pſona illorum.

¶ Diuiſio Cantici canticorum.

Tunc accedit liber ſecūdus in parte decātatiua.ſ.cā/ ticum cāticoꝝ:⁊ introducit quat tuor pſonas.ſ.ſpōſum ⁊ ſpōſam:ſodales ſpō ſi:⁊ adoleſcētulas ſpōſe.Et hoc ſuper decē collationibus.In quarū qualibet primo lo/ quitur ſpōſa:deinde ſpōſus.Et intermiſcen tur interrogationes:⁊ rñſiones ſodalium ⁊ adoleſcētularum.Et lꝫ apud iudeos quidā autumēt:ꝙ librū illum Salomon cōpoſue/ rit deſponſande ſibi filie Pharaonis.Nihil ominus iudei melius ſentiētes:dicūt ꝙ cō/ poſuit eū de ſynagoga:ſiue de populo iſrae litico ⁊ vnico vero deo. Oibus enim alijs nationibus cōuerſis ad idola : ſoli filij iſrael deſpōſauerant ſibi verū deū.Et ꝓpter hoc Salomon amorem dei ad filios iſrael:⁊ ecō uerſo ſub metaphora ſponſi ⁊ ſpōſe nititur explicare.¶ Diuidit vo in decē partes pn/ cipales. ¶ Primo agit de patrum pegrina tione Thare:Abraham:Eſaie:⁊ Jacob:qui egreſſi ſunt de Ur chaldeoꝝ . ¶ In primo dramate:Oſculet me oſculo oris ⁊c̄. ¶ Se

cundo de plebis multiplicatione: de qua in Exodo in principio. In ſecundo dramate: [Dū eſſet rex ꝛc.] ¶ Tertio agit de plebis oppreſſione ab egyptijs. In tertio dramate: [Ecce tu pulchra es.] ¶ Quarto de dei deſcēſione: ꝛ appitione in rubo Moyſi. In quarto dramate: [Sicut malus iter ligna.] ¶ Quinto de plebis egreſſione ex egypto. In quinto dramate: [Uox dilecti mei ecce ꝛc.] vbi agit ꝛ de egreſſione: [Surge amica mea.] Et de colūne nubis pceſſione: [Ecce iſte venit ſaliens.] Et de legiſlatiōe: [Sonet vox tua in auribus meis. Et de Amalech debellatiōe: [Capite vobis vulpes ꝛc.] ¶ Sexto agit de euagatiōe p deſertū.xl.annis: ꝛ ibi primo de circuitione quam fecerūt ppter peccatū murmurationis: [Surgā ꝛ circuibo ciuitatē ꝛc.] Deinde nouo pplo generato: mortuis pcedētibus tractat de vocatione ad igreſſum terre ſancte: qualiter aſcēderūt per mōtes Galaad trās Jordanē: ꝛ ceperūt: ibi [Capilli tui ſicut greges caprarum ꝛc.] Deinde tractat de ptēplatione terre ſancte: quū aſcēdit Moyſes in vtice mōtis Sanir: ibi [Ueni de libano ꝛc.] vbi ptinet inuitatio dei ad terrā ſanctā facta ſub Joſue in dramate. 6°. [Dilect⁹ me⁹ mihi: ꝛ ego illi.] ¶ Septimo agit de itroductiōe in ſeptimo dramate [Ueniat dilect⁹ meus.] ꝛ ibi tractat quō primo ceperūt comedere de fructib⁹ terre ſancte: ꝛ Joſue ceſſauit māna: vt dicit Joſue.5.c. ꝛ hoc cum dicit: [Comedi fauū meū cū melle meo ꝛc.] ¶ Octauo agit de dilatatione ſynagoge: ꝛ irradiatione ipſius: ꝛ exaltatione in terra pmiſſionis: ꝛ de gloria quā obtinuit ſub tpib⁹ illis vſq; ad tpa Salomonis: ꝛ hoc in octauo dramate: [Ego dormio: ꝛ cor meum vigilat:] vbi primo de pſequutiōe ꝛ liberatione eoꝝ ſub tpibus iudicum: vbi legit: [Inuenerūt me cuſtodes ꝛc.] Seqt [Percuſſerunt me ꝛ vulnerauerūt ꝛc.] Et de populi clamore ꝛ reuerſiōe ad deū: [Adiuro vos filie Hieruſalē ꝛc.] ¶ Nono agit de plebis iſraeliticę eruditione: ꝛ ſapia tpe Salomonis in nono dramate: qđ icipit: [Ego murus: ꝛ vbera mea ſicut turris: ex quo facta ſum corā eo quaſi pacē reperiēs ꝛc. Uinea fui pacifico.] Ex quo patet q loquit de filijs iſrael: q ſcriptū eſt: Uinea dñi Sabaoth: domus iſrael eſt. ¶ Ultima vo vox ſpōſe eſt de ſpōſi eterni inhabitatione in populo iſrael relictis nationib⁹. Uñ dicit: [Fuge dilecte mi ab alijs gentibus: aſſimilare capree: hynnuloq; ceruorum ſup mōtes aromatuꝫ:] hoc eſt cōmorare in mōte: in tēplo ſyon: vbi fumigabant deo aromata: thymiamata: ꝛ incēſuꝫ.

¶ Diuiſio Trenorum.

Tunc accedit liber tertius: qui dicit Trenorum: qui cōtinet elegia: cantus.ſ. triſtitie ꝛ meroris: ꝛ habet pro materia ad lrāꝫ mortē Joſie: vel potius (vt text⁹ inuit) deſtructionem Hieruſalem: ꝛ trāſmigrationē iſrael de terra ſua. Qui qdem liber cōtinet quattuor plāctus: ꝛ vnaꝫ oratione. Et ſm hoc diuiditur in quattuor capitula: ꝛ qntum qđ intitulatur Oratio Hieremie. ¶ Diſtinguit autē plāctus per litteras alphabeti viginti duas. Quia in hebreo primus verſus incipit a prima littera: ſecūdus a ſecūda: ꝛ ſic de alijs: ſicut inter nos: A ſolis ortus cardine. Prim⁹ vſus incipit ab a. Secūdus a b. ꝛ ſic de alijs. Infra quālibet aūt lrām tres clauſule cōtinētur: preterq; in tertio plāctu: vbi cuilibet clauſule correſpōdet ſua littera. Et ideo ter repetit quelibet lrā ſimul: quū dicit: Aleph: aleph: aleph: ꝛ ſic cōſequēter vſq; ad Thau. ¶ Quare aūt liber iſte diuiſus eſt in quattuor plāctus: ꝛ hoc eſt ppter quattuor materias lamētationis: quas habuit Hieremias. ¶ Primo nāq; doluit de Joſie occiſione in cāpo Magge ddo. ¶ Secundo de Jeconie trāſmigratione: ꝛ oium nobiliuꝫ ſub Nabuchodonoſor: qui captiuauit eos i babylone. ¶ Tertio de Hieruſalē muri ꝛ tēpli cōbuſtione: ꝛ deſtructione facta per Nabuzardā. ¶ Et quarto de Godolie interfectiōe: ꝛ reliquiarum que remāſerāt i diſſipatione: ꝛ deiectione in egyptum. Utit aūt liber ille (vt dicit Gilibertus) oibus locis rhetoricis pvocātibus ad indignationē ꝛ cōqueſtionē: hoc eſt pvocātibus ad miſericordiā ꝛ indignationē: qui ſm Tulliuꝫ in fine primi ſunt multi

Nō pulchrā diuiſionē.

Joſias. Jeconias. Nabuchodonoſor. Nabuzardā. Godolias. Tullius

multi. Sunt eni͡z .xv. ꝓuocãtes ad indigna/
tionẽ: ⁊ .xv. ad miſericordiã. ❡ Prim⁹ eni͡z
locus ꝓuocãs ad miſericordiã eſt ex cõpara
tione bonoꝝ: in q̄bus homo fuerit ad mala:
in q̄bus eſt. Et ab iſto incipit ꝑmus verſus
trenoꝝ. Quõ ſedet ſola ciuitas plena popu
lo: facta eſt ⁊c. Unde cõparabo. Sedet ſola
que erat plena: Uidua: que erat dña: ſub tri/
buto facta: que erat princeps. ❡ Secundus
locus eſt: quũ deplorat ſolatiu͡z: cui deſeruit
ſecũdus v̾ſus: Plorans plorauit in nocte.
Sequitur: Nõ eſt qui cõſoletur ea͡z ex oib⁹
charis ei⁹. ❡ Terti⁹ locus eſt: quũ res ho/
nore digne: fuerint turpes: humiles ⁊ illibe
rales: ſm quem locu͡z quartus verſus: Uie
ſyon lugent: eo ꝙ nõ ſit qui veniat ad ſolẽni
tatẽ: oẽs porte eius deſtructe: ſacerdotes ei⁹
gemẽtes: virgines eius ſqualide: ⁊ ipſa oppſ
ſa amaritudine. Et ſic de alijs locis tam cõ
queſtiuis: q̄͡z indignatiuis: q2 omnibus vtitur
liber ille.

❡ Diuiſio prime lamentationis Hieremie.

AD euidentiam huius
libelli: q̄ dicitur trenoꝝ: ꝓceden
dum eſt ad ſpãlem diuiſionem cu
iuſlibet lamentationis in ſe. ❡ Diuiditur
ergo liber trenoꝝ in q̄nq͡z ptes. ❡ In ꝑma
nãq͡z propha ſpãliter lamentatur deſtructio
nem ciuitatis Hierl̃m: q̃ erat caput regni.
❡ In ſecũda ſpãliter lamẽtatur deſtructio
nem totius Iſrael ⁊ totius regni. ❡ In ter
tia v̾o more prophico conuertit ſe ad xp̃m:
⁊ lamentatur de ſeipſo induẽs pſonam xp̃i:
vel ſm ſenſum iudaicum lamẽtatur deſtru/
ctionem ipſi⁹ populi. ❡ In quarta pte la/
mẽtatur ꝑncipaliter ⁊ potiſſime deſtructio
nem ſanctuarij ⁊ templi. ❡ In q̄nta aute͡z
parte fundit orõnem ad deum exploratiua͡z
auxilij ⁊ ꝓuocatiuam diuini animi. ❡ Pri
ma ps continet in ꝑmo caplo ibi: Quõ ſe/
det ſola ciuitas ⁊c. ❡ Secunda v̾o in 2°.
quod incipit: Quomodo obtexit. ❡ Ter
tia vero in 3° qd̃ incipit: Ego vir videns.
❡ Et quarta in 4°: qd̃ ĩcipit: Quomodo
obſcuratum eſt aurum. ❡ Quinta v̾o in
orõne ipſa que incipit: Recordare dñe q̄d
acciderit nobis ⁊c. ❡ Primum ergo ca/
pitulum continet ꝑmam lamẽtatione͡z: que
refertur ꝑncipaliter: et potiſſime ad ciuita/
tem Hierl̃͡z: que erat caput regni. Et diuidi
tur lamentatio illa in duas ptes ꝑncipales.
❡ Pri⁹ nãq͡z propha admirãdo lamẽtatur
deſtructionem Hierl̃m: ⁊ loq̄tur ad ſeipm̃.
❡ Secundo v̾o ipamet ciuitas lamẽtatur
ſeipſam ꝓuocando alios ad ſibi compatien/
dum. Et incipit ſecunda pars ibi in .12. v̾ſu.
O vos omnes qui tranſitis per viam ⁊c.
❡ Prima aũt pars continet .xj. verſus ſm
xj. conditiões ⁊ excellentias ciuitatis Hie/
ruſalem: ſup q̄bus amiſſis Hieremias deſo/
labiliter lamentat̃. ❡ Exceſſit nãq͡z ciuitas
Hieruſalem aliquando aliquas ciuitates. xj. excellentias: q̄s habuit hieruſalem
In auctoritate: quia multis ciuitatibus et
terris dñabat̃. ❡ Exceſſit etia͡z in letitia ⁊
iocũditate: q2 erãt ibi cantus ⁊ multa ſigna
letitie. ❡ Exceſſit tertio in ſecuritate: ita vt
de terris finitimis ppl̃i in Hierl̃m ꝯuenire
feſtinarẽt pp ſecuritatẽ. ❡ Exceſſit ⁊ q̃rto
in ſolẽnijs diurnis ⁊ celebritate. Ter enim
in anno debebat populus in Hieruſale͡z cõ
uenire ad celebrãda feſta dñi. ❡ Exceſſit .5°
in pace ⁊ tranq̄litate ſicut patuit tẽpore Sa
lomonis: ⁊ pp hoc dicta eſt Hieruſale͡z: q̃ in
terp̃tat̃ viſio pacis. ❡ Exceſſit ſexto ĩ forti
tudine militum: ⁊ ꝓbitate ſicut patuit tpe
Dauid ⁊ Salomõis. In quo fuit ibi robur
exercit⁹ ⁊ maxia fortitudo. ❡ Exceſſit .7°.
in multiplici proſpitate ⁊ diuitiaru͡z copio/
ſitate. Erat enim tpe Salomõis copia auri
⁊ argenti quaſi feni ⁊ ferri: q̃ſi luti: vt patet
in libris Paral̃. ⁊ Regũ. ❡ Exceſſit .8°. in
laudis preconio ⁊ famoſitate: noiabatur .n.
in cunctis regnis: ita vt regina Saba veni
ret a finibus terre audire ſapiẽtiã Salomo/
nis. ❡ Exceſſit .9°. in pulchritudine ⁊ for/
moſitate: erat pulcherrie ⁊ formoſiſſime edi
ficata. ❡ Exceſſit .10. i cultu dĩno ⁊ cerimo
niarum ſanctitate: ita vt non pmitteret̃ ali/
quis gentilis aut extrane⁹ ingredi ĩfra tem/
plũ. ❡ Exceſſit .11°. ĩ copia panis ⁊ ſatieta
te ac ſecuritate. Scd̃m hoc ergo lamẽtatur
propha ſuper amiſſione iſtarum .11. ꝓroga/
tiuarum. ❡ Deplorat nãq͡z ꝑmo ciuitatem

Hieruſalem ſup amiſſione priſtine auctori/
tat̃:in p̃mo v̓ſiculo. [Quomodo ſedet ⁊c̃.]
¶ Secũdo deplorat eam ſuper amiſſione
priſtine letitie ⁊ iocũditatis in.2°. verſiculo
[Plorans plorauit.] Unde ſequitur.[Non
eſt qui cõſoletur.] ¶ Deplorat .3°.ſup amiſ
ſione ſecuritatis i.3°v̓.[Migrauit iudas pp
afflictionem.] Unde ſequitur.[Omnes pſe
cutores apprehenderunt eaʒ.] ¶ Deplorat
eaʒ.4°.ſup amiſſione p̃ſtine celebritatis: et
p̃ſtinarũ feſtiuitatũ in.4°.v̓.[Uie Syon lu
gent:eo ꝙ nõ ſit q veniat ⁊c̃.] Deplorat.n.
gnto ſuper amiſſione p̃ſtine pacis ⁊ trangli
tatis in gnto v̓.[Facti ſunt hoſtes ei⁹in ca
pite.] Sequit̃:[Et inimici eius locupletati
ſunt ⁊c̃.] ¶ Deplorat eaʒ ſexto ſuper amiſ/
ſione p̃ſtine fortitudinis ⁊ bellice ꝓbitatis
in 6°.v̓.[Et egreſſa ẽ filia Syon] Seqtur:
[Facti ſunt p̃ncipes eius velut arietes ⁊c̃.]
¶ Deplorat eam.7°.ſuper amiſſione priſti
ne ꝓſperitatis ⁊ copioſitatis in omnib⁹ bo/
nis in.7°.v̓.ibi.[Et recordata eſt Hieruſa/
lem dierum afflictionis.] Et ſequitur.[Et
omnium deſiderabiliũ ſuoꝝ ⁊c̃.] ¶ Deplo
rat eam.8°.ſuper amiſſione honoris p̃ſtini
⁊ famoſitatis in .8°.v̓.[Peccatum peccauit
Hieruſalem].Sequitur.[Oẽs qui glorifica
bant eam ſpreuerunt eam ⁊c̃.] ¶ Deplorat
eam.9°.ſuper admiratiõe p̃ſtine pulchritu/
dinis ⁊ formoſitatis in.9°.v̓.[Sordes eius
in pedibus eius:depoſita eſt vehementer.]
¶ Deplorat eam.10.ſuper amiſſiõe diuini
cultus ⁊ p̃ſtine ſanctitat̃ in.10.v̓.[Manuʒ
ſuam miſit hoſtis].Sequitur.[Quia vidit
gentes ingreſſas ſanctuarium ſuũ: de qbus
predixerat ⁊c̃]. ¶ Deplorat eam.11°.ſuper
amiſſione p̃ſtine ſacietattis ⁊ ſaturitatis in
v̓.11°.[Omnis populus q̃rens paneʒ:dede
runt precioſa queq; pro cibo ⁊c̃.] ¶ Deide
ſeqtur ſcd̃a pars p̃ncipalis iſtius lamẽtatio/
nis:in qua poſtq̃ꝫ propħa lamẽtatus eſt ci/
uitatem deſtructam. Introducit ciuitatem
lamentantem ſeipſam:⁊ incipit pars illa in
v̓.12.ibi:[O vos oẽs q trãſitis p viam ⁊c̃.]
ibi enim loquitur ciuitas inuocans alios ad
ſibi cõpatiendum. Et diuiditur ps illa vſq;
in fineʒ lamẽtationis in.4.ptes p̃ncipales.

¶ Primo nãq; lamẽtatur ſuper magnitu/
dine ⁊ imenſitate ſue miſerie in q̃ttuor pri
mis v̓.⁊ hoc ſub q̃ttuor metaphoris.4. mo
dorum hoium q ꝯſueuerũt omnia ſpoliare.
Dicit eniʒ in p̃mo v̓.dñm ſe habuiſſe ad in
ſtar vindemiatoris:qui nihil relingt in vi/ Uinde/
nea. Unde dicit:[O vos omnes q tranſitis miator.
per viam ⁊c̃.] Ibi eni logtur ciuitas.[Uin
demiauit me vt loquutus eſt dñs. ¶ Scd̃o
dicit ipſuʒ ſe habuiſſe ad inſtar incẽdiarij ⁊ Incen/
venatoris. Incendiarius enim conſueuit to diarius
tum comburere:⁊ venator qcquid cadit in Uena/
rete totuʒ mactare ⁊ interficere: ⁊ ideo ad/ tor.
dit in ſequẽti v̓.[De excelſo miſit ignem in
oſſibus meis ⁊c̃.] ¶ Tertio dicit ipſum ſe
habuiſſe ad inſtar vinculatoris ligantis ca/ Uincu/
ptum p manum ⁊ collum: vnde ſubdit v̓. lator.
[Uigilauit iugum inigtatum meaꝝ in ma/
nu ei⁹⁊c̃.] ¶ Quarto dicit iteruʒ ſe hũiſſe
ad modũ calcantis in torculari ⁊ exp̃ſſoris: Expreſ/
q nullum humorem relingt in vua. Unde ſor.
ſubditur in ſequenti v̓ſiculo.[Abſtulit oẽs
inimicos meos dñs : torcular calcauit ⁊c̃.]
Et ita ſub his quattuor metaphoris lamen
tata eſt:⁊ explicauit imenſitateʒ ſue miſerie
⁊ magnitudineʒ. ¶ In ſcd̃a v̓o parte lamẽ/
tatur ſuper iplacabilitate dine iracundie:⁊
ponitur pars illa in illo verſiculo:[Iccirco
ego plorans]. ⁊ in ſequenti . ¶ In prima
nãq; oñdit ꝙ non põt deum placare lachry
mis oculorum dicens:[Ego plorans: ⁊ ocu
lus meus deducens aquam ⁊c̃.] ¶ In ſe/
cunda v̓o oñdit ꝙ non poteſt eum placare
geſtibus manuũ : aut deuotione quorũcũq;
ſignoꝝ dicẽs.[Expãdit manus ſuas Syon:
non eſt conſolator ⁊c̃.] Et ſic lamentaẗ ſup
implacabilitate diuine iracũdie:cum tñ con
ſueuiſſet al's deum placabilem ſibi iuenire.
¶ In tertia v̓o parte lamentãdo ꝯfitetur
iſtud ꝓuenire ex ſeueritate diuine iuſtitie:⁊
ex ſũma eqtate in illo verſiculo.[Iuſtus eſt
dñs:q2 os eius ad iracũdiaʒ ꝓuocatur.] Et
durat pars illa p tres verſiculos. ¶ In pri/
mo confitetur deum nõ fuiſſe iniuſtuʒ in ca
ptiuitate quã inflixit iudeis exeũtib⁹. Uñ
dicit:[Uirgines mee ⁊ iuuenes mei abierũt
in captiuitateʒ.] ¶ In ſcd̃o ꝙ nec deus fuit

iniuſtus

iniuſtus in fame quã inflixit remanẽtib⁹ di cens: Uocaui amicos meos: ⁊ ipſi decepe runt me: Sacerdotes mei ⁊ ſenes mei in vr be conſumpti ſunt. ¶ In tertio q non fuit iniuſtus i morte ⁊ gladio quẽ inflixit oibus tam iſtis q̃ʒ illis dicens: Uide domine qm̃ tribulor. Sequitur: Foris interficit gla dius ⁊c. ¶ In quarta vo pte ⁊ vltima la mentando preſtolatur dulcorem diuine cle mentie: ⁊ remedium cõſolationis future: ⁊ continuatur ps illa in duobus v̾ſiculis vl timis. ¶ In pmo nãqʒ apit inimicoruʒ in compaſſiõem reſpectu ſui: ⁊ pmittit ſibi di uinam cõſolatiõem: ⁊ incipit ille v̾ſus. Au dierũt: q: ingemiſco ego. Et ſeqtur: Ad duxiſti diem conſolationis: ⁊ fient ſimiles mei. ¶ In ſcdo vero exponit futuram pu nitioneʒ ſuper inimicos: ⁊ hoc eſſe futuram conſolatiõem: dicens. Ingrediatur oẽ ma lũ eoꝝ corã te: ⁊ videmia eos. Et in h pmũ capl'um ⁊ lamẽtatio pma finitur.

¶ Diuiſio ſecunde lamentationis.

Tunc accedit ſecũ da lamentatio que continetur in ſecundo capl'o. Quomodo obte xit caligine. vbi propha lamentatur deſtru ctiõem totius terre Iſrl' ⁊ totius regni. Di uiditur aũt in quattuor ptes. ¶ Pri⁹ nãqʒ lamentãdo ſicut homo deſolatus loquitur ad ſeipſum. ¶ Secũdo vo lamẽtando: ſer monem ſuũ dirigit ad terrã Iſrl': ⁊ ad ipm regnuʒ ibi: Cui comparabo te. ¶ Tertio vo dat ſuper hoc vtile ⁊ ſalubre ↄſiliuʒ: ibi: Clamauit cor eius ad dñm ſup muros fi lie ſyon. ¶ Quarto ponit orationis textuʒ ibi: Uide ⁊ conſidera. ¶ Prima pars in qua lamẽtabat regnum iſrael: loquendo in amore ⁊ ſtupore animi ad ſeipſum: nec diri gẽdo eloquiũ ſuum ad alterum: diuidit in xij. partes: ſm q. xij. ifelicitates que euene rant ſup regnũ iſrael lamẽtatur: ifelicitates inqʒ oppoſitas excellẽtijs: q̃s prius habue rat regnũ illud: excefferat nãqʒ regna alia. ¶ Primo nãqʒ quãtum ad glebã pingueʒ ⁊ fertilem ſolum. Unde dicebat: Terra pro miſſionis: terra iclyta: fertilis: ⁊ pinguis in gleba. Super hoc ergo in primo v̾ſiculo la mẽtat dicens: Quomodo texit caligine in furore ſuo dñs filiã ſuam: pꝛiecit terrã incly taʒ iſrael. ¶ Secũdo vo excefferat regna alia quãtum ad nobilitatẽ: ⁊ dignitatẽ pnci puʒ: q: ſtirps dauid: que regnabat in regno iſrael fuit ſanctiſſima: ⁊ nobiliſſima: ſuper quo verſu lamẽtat pꝓheta dicẽs: Precipi tauit dñs nec pepcerat. Seqtur: Polluit regnum ⁊ principes eius. ¶ Tertio vo ex ceſſerat quãtum ad robur milituʒ: ⁊ robur pugnatoꝝ: vnde fuerat regnum fortiſſimũ ſicut cornu: ſup quo lamẽtat pꝓheta in v̾ſu tertio dicẽs: Cõfregit in ira furoris ſui oẽ cornu iſrael. ¶ Quarto vo excefferat quã tum ad venuſtateʒ arboꝝ: ⁊ pulchritudinẽ terre naſcẽtium. Unde erat terra nemoroſa ⁊ ad vidẽdum pulcherrima: ſup quo lamẽ tat pꝓheta in quarto v̾ſu dicẽs: Tetẽdit ar chuʒ ſuũ quaſi inimicus: occidit oẽ qd pul chrum erat viſu ⁊c. ¶ Quinto excefferat quãtum ad vrbes muratas: ⁊ multiplex for tilitium: quod erat in toto regno iſrael: ⁊ in multis locis terre pmiſſionis: vt patet ex li bris Paralipomenon ⁊ Regũ: ſup quo in v̾ſu qnto lamẽtatur dicẽs: Factus eſt dñs velut inimicus: precipitauit iſrael: pcipita uit oia menia eius: diſſipauit munitiones. ¶ Sexto excefferat quãtum ad locũ ſacrũ ⁊ dei tabernaculum: quod fuerat in illo re gno: aliqñ in Sylo: aliquãdo in Maſpha: ⁊ demum in Hieruſalẽ: ſup quo ſexto v̾ſu la mẽtatur dicẽs: Et diſſipauit quaſi hortuʒ tẽtorium ſuũ: demolitus eſt tabernaculum ſuum ⁊c. ¶ Septimo excefferat quãtum ad dei altare: ⁊ multiplex ſacrificiũ: per qd filij iſrael ex pcepto diuino prius habebant ſacrificare: ſup quo lamentatur in v̾ſu ſepti mo dicẽs: Repulit dñs altare ſuũ: maledi xit ſacrificationi ſue ⁊c. ¶ Octauo excef ſerat quãtuʒ ad vrbem principalẽ: que erat metropolis ⁊ regni ſolium: q: nullũ regnuʒ habebat metropolim: ⁊ in caput ita nobilẽ ciuitatem ſicut erat Hieruſalẽ. Sup quo la mẽtat in octauo v̾ſu dicẽs: Cogitauit dñs diſſipare murum filie ſyon. Sequit: Lu xitqʒ ante murale: ⁊ murus ei⁹ pariter diſſi

patus eſt. ¶ Nono excesserat quātū ad ceꝰ tum hoīum ſapiētia diuina ⁊ ꝓphetia p̄diꝰ tum. Nullum enim aliud regnū recepat leꝰ gem dei: aut habuerat ꝓphetas dei viſiões vidētes. Sup quo lamētatur in medio noꝰ ni verſus: vbi ait: ⌊Reges eius ⁊ principes eius in gētibus. Non eſt lex: ⁊ ꝓphete eius nō inuenerūt viſioné a dño.⌋ Et ſ͡ʒ hoc p̄n cipium noni v̄ſus referꝉ ad lamētationem 8. excellētie. ſ. ad deſtructioné portarum: ⁊ vectium ciuitatis metropolitane Hierl̄m. Unde incipit: ⌊Defixe ſunt in terra porte eius.⌋ Uel pōt dici ꝙ porte ⁊ vectes appelꝰ lātur reges: ꝓphete: ac principes. Et tūc ilꝰ le v̄ſus referꝉ ad lamētatioñe excellētie. ixᵉ. ¶ Decimo v̄o excesserat quātum ad popu lum honore ⁊ reuerētia dignuꝫ: q: in nullo regno erāt tales ſenes: aut tales virgines in vtroqꝫ ſexu: ⁊ quo ad ſanctitatē: ⁊ oēm virꝰ tutem: ⁊ quo ad alias cōditiones reuerētia dignas. Super quo lamētatur in. x° verſu. ⌊Sederūt in terra: cōſtituerūt ſenes: abiece rūt in terra capita ſua v̄gines iuda.⌋ ¶ Un decimo v̄o excesserat quātum ad numeruꝫ paruulorꝫ: ⁊ multitudinē infantiuꝫ: q: deus multiplicabat ſemen filiorꝫ iſrael plus: q̄ꝫ aliarū nationū: ſicut ꝓmiſerat Abrahe: Ge

Gene. ne. 15. Suſpice celum: ⁊ numera ſtellas ſi po tes: ſic erit ſemen tuum. Unde ⁊ in egypto fuerūt ſatis in tpe breui vltra modum mul tiplicati. Super hoc ergo ꝓpheta in verſu xj. lamētatur: plorās defectioné paruulorꝫ ⁊ lactētiūꝫ dicēs: ⌊Defecerūt pre lachrymis oculi nr̄i.⌋ Seqtur: ⌊Quū deficeret paruuꝰ lus ⁊ lactans in plateis oppidi.⌋ ¶ Duode cimo v̄o excesserat regnum illud cetera reꝰ gna in abūdantia victualiūꝫ: ⁊ ex hoc quāꝰ tum ad victum diurnum. Unde nō morieꝰ bātur hoīes paſſi in pueritia: aut adoleſcēꝰ tia: ſed ꝑueniebāt ad perfectā etatem: ⁊ erat vna bn̄dictio inter filios iſrael: ꝙ videbant filios filiorꝫ ſuorꝫ. Sup quo lamētatur proꝰ pheta in v̄ſu. xij°. dicēs: ⌊Matribus ſuis di xerūt: vbi eſt triticum ⁊ vinum?⌋ Seqtur: ⌊Quū exalarēt alas ſuas in cōſpectu matrū ſuarum.⌋ ¶ Deinde ſeqtur pars ſecūda p̄n cipalis: in qua ꝓpheta lamētum ſuum dirï git ad terram iſrael: ⁊ ad regnū: ad alloquēꝰ dum ipſum: ac ponēdo pre oculis qnqꝫ. Et ſ̄m hoc pars illa cōtinet quinqꝫ verſus.

¶ Primo nāqꝫ pre oculis ponit ipſi regno vt cōſideret magnitudinem ſue pene: ⁊ ſue miſerie: ⁊ hoc in verſu. xiij°. dicēs: ⌊Cui cōꝰ parabo te: vel cui aſſimilabo te filia Hieruꝰ ſalem: magna eſt velut mare ꝯtritio tua: qs medebiꝉ tui?⌋ ¶ Secūdo ponit pre oculis eius: ⁊ ſibi igerit originē ſue culpe: ⁊ ſue ma litie: que origo fuerūt ꝓphete miſſi: apiētes filijs iſrael ſuam iniqtatem: vt eos ad peniꝰ tētiam ꝓuocarēt. Et hoc facit in v̄ſu. xiiij°. dicēs: ⌊Prophete tui viderūt tibi falſa ⁊c̄.⌋ ¶ Tertio v̄o ponit pre oculis in cōparatio ne totius vicinie: ⁊ gētium ꝓpinquarꝫ. Hec eſt enim vna magna cauſa doloris exiſtenti in miſeria: dum nō inuenit ſibi aliquē: q cō patiatur. Et hoc facit in verſu. xv°. dicens: ⌊Plauſerūt ſup te manibus oēs trāſeuntes per viam: ſibilauerūt ⁊ mouerūt caput ſuꝰ um ⁊c̄.⌋ ¶ Quarto v̄o ponit pre oculis: ⁊ ſibi ingerit exultationē ⁊ gaudiū gētis adꝰ uerſarie: ⁊ nationis ſibi inimice: que eſt etiā magna cauſa doloris: dum. ſ. aliqs venit in gaudium inimici. Et hoc facit in v̄ſu. xvj°. dicens: ⌊Aperuerūt ſup te os ſuum oēs iniꝰ mici tui: dixerūt: Deuorabimus: En iſta eſt dies ⁊c̄.⌋ ¶ Quinto ponit pre oculis ⁊ inꝰ gerit hoc non eſſe factū a caſu: imo ſ̄m p̄fiꝰ nitionem iuſte dei ſentētie. Et hoc in verſu xvij°. dicēs: ⌊Fecit dñs que cogitauit: comꝰ pleuit ſermoné ſuum: quem cōceperat a die bus antiqs.⌋ ¶ Deinde ſequiꝉ pars tertia: in qua ꝓpheta poſt lamentum dat ſalutare remedium: ⁊ ſalubre cōſilium. Docet enim recurrere ad deuꝫ. Unde mouet ad ſex. Do cet enim primo orare: ⁊ clamare. Secundo plorare. Tertio in plorādo pſeuerare. Quar to in nocte in oratiōe vigilare. Quinto cor ſuum humiliare: ⁊ ſicut aquam effundere. Sexto leuationeꝫ manuū ad deū: ⁊ alijs geꝰ ſtibus ipſum placare: ⁊ hoc facit in duobus verſibus. ſ. xviij. ⁊. xix. ¶ Pro primo nāqꝫ dicit: ⌊Clamauit cor eorꝫ ad dn̄m.⌋ ¶ Pro ſecūdo: ⌊Deduc quaſi torrētē lachrymas.⌋ ¶ Pro tertio: ⌊Nō des regeꝫ ⁊c̄.⌋ ¶ Pro quarto

quarto: [Cõſurge ꝛ lauda i nocte.] ¶ Pro quinto: [Effunde ſicut aquam coꝛ tuum.] ¶ Pro ſexto: [Leua ad dominum manus tuas ꝛc.] ¶ Deinde ſequit᷑ pars quarta: in qua ꝓpheta ponit orationis textum: ꝛ texit deuotum oraculum ad deũ. Monuit enim filios iſrael ſic deſolatos ad deũ orãdum: ibi ponit orationẽ: quam facere debẽt: dicẽdo: [Uide dñe ꝛ conſidera.] Eſt autẽ illa oratio ſumme ꝓuocatiua diuine miſericoꝛdie: ꝛ cõtinet tres v̄ſus. ſ. xxiiij. xxiij. ꝛ. xxij. Nititur enim ꝓuocare dei miſericoꝛdiaꝫ. Primo allegãdo ſuam magnificẽtiã: ꝛ vilitatẽ ꝓpriã: ꝛ hoc in principio verſus. xxj. dicẽs: [Uide dñe ꝛ cõſidera quẽ vindemiaueris ita:] quaſi dicat: Non decet tuam excellentiaꝫ: ꝛ magnificẽtiã pſequi me ſicut vilẽ ꝛ impotẽtẽ ¶ Secũdo v̄o allegãdo infelicitatẽ multã iam ꝑpeſſam. Nam ꝛ ꝙ mater comedit filios: ꝛ ꝙ propħa ꝛ ſacerdos occiſi ſunt in ſanctuario: ꝛ ꝙ nulli etati pepercit gladi⁹: ꝛ hoc facit ab illo loco: [Ergo ne comedent mulieres fructuꝫ ſuũ:] vſqꝫ in finem totius v̄ſus. 20. ꝛ deinceps in verſu. 21. ¶ Tertio v̄o allegando hoſtium ꝛ aduerſarioꝛum immanitatem ꝛ malitiam: vt magis deus compatiatur: ꝛ h̄ facit in. 22. verſiculo. [Uocaſti quaſi ad diẽ ſolẽnem qui terrerẽt me in circuitu ꝛc.] Et ſic finitur lamẽtatio ſecunda. ¶ Ubi cõſiderãdum ꝙ lꝫ hic fiat mẽtio de ciuitate Hieruſalẽ: tñ oĩa que in hoc capitulo cõtinẽtur referẽda ſunt ad deploꝛationeꝫ regni iſrael in cõmuni: ita ꝙ omnia que dicuntur de Hieruſalem: dicũtur inquantuꝫ erat pars: vel metropolis regni. Et ideo in iſta lamẽtatione fit mentio de terra inclyta iſrael: de ſpecioſis Jacob: de filiabus Hieruſalem. ſ. de ciuitatibus regni: que erant ſicut filie: ꝛ Hieruſalẽ ſicut mater.

¶ Diuiſio tertie lamẽtationis Hieremie.

TUnc accedit lamentatio tertia in capl̄o 2°. [Ego vir videns:] Ubi propħa poſtqꝫ ploꝛauit deſtructionẽ Hieruſalẽ que erat ſolium regni in p̄mo capl̄o. Et deinde deſtructionem totius regni Jſrl̄ in ſcd̄o capitulo. Nunc in tertio incipit lamentari afflictionẽ populi captiuati: vel ſuĩpſius in carcere poſiti ꝛ in lacu conſtituti: ſicut habet᷑ Hieremie. 30. ꝛ. 38. vl̄ potius magis expreſſe ad lr̄am deploꝛat paſſionem xp̄i. ¶ Jn prima ergo expoſitione ſi deploꝛet afflictiõem ſui vel populi captiuati: Induit propħa variũ modum ꝛ variaꝫ pſonam: vt ſm̄ hoc in. vj. ptes tota lamentatio diuidat᷑. ¶ Jn prima nãqꝫ parte induit pſonam hominis depingentis ꝛ deploꝛãtis ſuam miſeriam: ꝛ hoc a primo verſu. [Ego vir videns paupertatem meam] vſqꝫ ad illum verſum. [Recoꝛdare paupertatis.] p. 17. v̄ſus. Jn qb⁹ multas ſuas infelicitates: miſeriaſqꝫ depingit: ꝛ deploꝛãdo deſcribit. ¶ Jn ſecũda v̄o parte induit pſonam hominis expetentis ꝛ deploꝛantis dei auxilium ꝛ dei clemẽtiam: ꝛ h̄ a v̄ſu. 18. qui icipit: [Recoꝛdare paupertatis.] vſqꝫ ad verſum. 23. qui incipit: [Pars mea: dñs dixit aĩa mea.] Et h̄ p qnqꝫ v̄ſus: in quib⁹ dei miſericoꝛdiã multam nimis cõfitet᷑: ꝛ ipam imploꝛat. ¶ Jn tertia v̄o pte induit pſonaꝫ hominis cõfidentis: ꝛ firmiter expectantis dei beniuolẽtiam: in verſu. 23. [Pars mea dominus dixit aĩa mea: ꝓpterea expectabo eum:] vſqꝫ ad v̄ſum. 26. q incipit: [Quis eſt iſte qui dixit:] per verſus. 13. Jn qbus multipliciter oñdit ꝙ eſt in deo ſperãdum: ꝛ ꝙ bonum eſt in deo ſperare: ꝛ pp deũ ſaturari opprobrijs: ꝛ pcuti maxillis. ¶ Jn quarta v̄o parte induit pſonam hominis repellentis ꝛ reprobãtis falſam ſñiam quoꝛũdaꝫ putantium ꝙ captiuitas ꝛ afflictio populi nõ fuiſſet ex vindicta ꝛ oꝛdinatiõe dei: ſꝫ fuiſſe a caſu: non deo iubente. Et hãc ſñiam reprobat a. 36. v̄ſu: q incipit: [Quis eſt iſte qui dicit vt fleret: deo nõ iubente: vſqꝫ ad. 39. verſum: qui incipit: [Scrutemur vias nr̄as:] per tres verſus: in quibus reꝑhendit homines talia opinãtes. ¶ Jn qnta v̄o parte induit pſonam confitẽtis: ꝛ penitentis ſuper iram: malitiã: ꝛ culpam: [Scrutemur vias nr̄as:] vſqꝫ ad v̄ſum. 54. qui incipit: [Jnuocaui nomen tuũ domine]. per. 15. verſiculos in qbus ſua peccata ꝛ populi confitetur: et doloꝛem quo dolebat: ꝛ de culpa ꝛ de pena.

¶ In ſexta vero pte induit pſonam homi-
nis aſpicientis de ꝓpe: ⁊ iam iuenientis cō-
ſolationem diuinam: a verſu.54.qui incipit:
[Inuocaui nomen tuū domine de lacu no-
uiſſimo.] Et deinceps: [Uocem meam au-
diſti: ⁊ appropinquaſti mihi: qñ iuocaui te:
⁊ iudicaſti cām aīe mee redēptor vite mee].
vſq3 in finem lamētationis p.12.verſiculos:
⁊ ſic in.65.tota lamentatio terminat᷑. ¶ Se
cūduz expoſitionē vo magis lr̃alem in hoc
capl'o: cōuertit ſe propħa poſtq3 deplorauit
deſtructōem Hierl'm: que erat caput regni:
⁊ deinde deſtructiōem totius iſrael: ⁊ toti'
regni. Nūc in iſto capl'o.3.cōuenit ſe ad de-
plorādum paſſionem chriſti in multis arti-
culis. Nam in pſona chriſti pmo lamentat᷑
de ſua expoliatione: qua exuerunt eum ve-
ſtimenta ſua: ⁊ nudauerunt omnibus ſicut
pauperem. Unde incipit. [Ego vir videns
pauptatez meā]. ¶ Secūdo vo lamētatur
de ſua captione: ⁊ alligatione: que fuit facta
nocte a cohorte ⁊ tribunis: Uñ ſbdit. [Me
minauit ⁊ adduxit in tenebris: ⁊ non in lu-
cem]. ¶ Tertio vo lamentatur de ſua vexa
tione: qua p totam noctem in domo Anne
⁊ Chayphe fuit a iudeis vexatus. Unde ſb
dit: [Tm̄ in me vertit: ⁊ conuertit manum
ſuaz: vetuſtam fecit pellem: edificauit in gy-
ro: in tenebroſis collocauit me.] ¶ Quar-
to vo lamētatur de ſua cōclauatione pedū:
Uñ ſubdit: [Circūedificauit aduerſuz me:
vt nō egrediar: aggrauauit cōpedē meuz.]
¶ Quinto vo lamentat᷑ de ſua acclamatio-
ne: qua clamauit in cruce: ⁊ abſq3 exauditio
ne: vt videbat᷑: quū ſubdit: [Sed ⁊ cum cla
mauero: ⁊ rogauero: excludet orōnē meaz:
cōcluſit vias meas lapidibus quadris ⁊c̄.]
¶ Sexto lamētat᷑ de ſua illuſiōe ⁊ blaſphe
matione: de qua ſcriptum eſt: Pretereūtes
blaſphemabāt eum: mouētes capita ſua. Et
hoc facit quū ſubdit: [Urſus inſidiās fact'
eſt mihi: poſuit me quaſi ſignū ad ſagittam:
factus ſum in deriſum omni populo: cāticū
eoꝝ tota die.] ¶ Septimo lamentat᷑ de ſua
cibatiōe ⁊ potatiōe ex vino myrrhato mix-
to cum felle. Uas enim poſitum erat plenū
aceto. Et hoc facit quuz ait: [Repleuit me
amaritudinibus: inebriauit me abſynthio.
Recordare abſynthij mei: ⁊ fellis.]
¶ Octauo lamētatur de ſua ſolitudine in
cruce: ⁊ derelictione oīuz: excepto latrone:
de cuius agit cōuerſione: quū ait: [Memo-
ria memor ero: ⁊ tabeſcet in me aīa mea.]
Sequit᷑ verbū Chriſti ad latronez: [Noui
in diluculo: multa eſt fides tua.] Et ſeqtur
verbum latronis. [Pars mea dñs: ꝓpterea
expectabo eum.] ¶ Nono lamentatur de
multiplici ſui colaphizatione: quū ait: [Da
bit pcutiēti ſe maxillam: ſaturabitur oppro
brijs.] ¶ Decimo lamētat᷑ de lachrymatio
ne: ⁊ lachrymarū effuſione in cruce: de qua
dicit Apl'us ad Hebre. ꝙ cum lachrymis: ⁊
cum clamore valido preces obtulit deo. Et
hoc facit quū ſubdit: [Oculus meus affli-
ctus eſt.] Seqtur: [Diuiſiones aquarū de-
duxerūt oculi mei.] ¶ Undecimo lamēta-
tur de morte ⁊ ſepultura: ⁊ lapidis obuolu-
tione ad oſtium monumēti: quum ait: [Ue
natione ceperūt me quaſi auem: lapſa eſt in
lacum vita mea: ⁊ poſuerūt lapidē ſup me.
¶ Duodecimo lamētatur de mulierū fle-
tu ⁊ eiulatione. Uñ ait: [Inūdauerūt aque
ſup caput meum. ¶ Decimotertio vo agit
de ſua deſcēſione ad lymbum: quum dicit:
[Inuocaui nomē tuum de lacu nouiſſimo:
vocē meaz audiſti.] ¶ Decimoquarto agit
de ſua reſurrectione: ibi [Appropinquaſti
in die qua iuocaui te. Iudicaſti dñe cauſam
anime mee.] ¶ Decimoqnto agit de iudeo
ruz malitioſa machinatione: qua poſt reſur
rectionē dederūt pecuniā militibus: vt di-
cerēt ꝙ diſcipuli: eis dormiētibus: fuerant
corpus eius furati. Et ideo ſubdit: [Uidiſti
dñe iniqtates eoꝝ: labia inſurgētiuz: ⁊ me-
ditationes eoꝝ aduerſum me.] ¶ Decimo
ſexto vo ⁊ vltimo de cōdigna eoꝝ punitio-
ne ꝓpter illud peccatum: ⁊ eoꝝ deſtructio-
ne: ⁊ pſequutione: quam hodie patiuntur.
Unde ſubdit in fine lamētationis: [Perſe-
queris in furore: ⁊ cōteres eos ſub celo dñe.
Et in hoc lamentatio tertia finit᷑. ¶ Et eſt
notādum ꝙ cum alie lamētationes ſup no-
tatione vnius lr̃e alphabeti: clauſulas mul-
tas cōtineāt: nec ſit niſi vna ſeries litterarū
in tota

Quō hieremias ꝺplorat paſſionem chriſti i xvj. articulis.

Apl'us.

in tota lamētatione. In hac tamē littere tri plicātur: ⁊ cuiq; clauſule littera prenotatur in ſignum amplioris doloris: ⁊ maioris la/ menti.

¶ Diuiſio quarte lamētationis Hieremie.

Tunc accedit qr= ta lamētatio: in quarto capitulo: ⌊Quomodo obſcuratum eſt au/ rum.⌋ Ubi poſtq; deplorauit deſtructionē Hieruſalē: que caput erat regni: ⁊ dom⁹ to/ tius populi. Nunc deplorat ꝓpheta deſtru ctionem templi: ⁊ cultus diuini: ac ſanctua rij. ¶ Eſt tamē notādum ꝙ lʒ in qualibet lamētatione tāgatur aliqd de deſtructione iſtarum quattuor: quum principaliter intē/ dit prima lamētatio de primo: ⁊ ſecunda de ſecundo: ⁊ ſic de alijs. ¶ Diuidit ergo hec lamētatio in tres ptes principales. ¶ Pri/ mo nāq; ꝓpheta deplorat templi: ⁊ cultus diuini deſolationē. ¶ Scdo vo iſtius deſo/ lationis cauſam inquirit: ⁊ inueſtigat ratio/ nem in verſu. xij. qui incipit: ⌊Non credide rūt reges terre.⌋ ¶ Tertio vo cum gaudio predicit: ⁊ aſpicit futuram ꝯſolationē in v/ ſu. xxj. qui icipit: ⌊Gaude ⁊ letare.⌋ ¶ Pri ma aūt pars: in qua ꝓpheta deplorat deſtru ctionē tēpli: diuidit in quattuor ſm quat/ tuor que cōſiderāda ſunt circa tēplum. Po teſt enim cōſiderari vel apparatus quo ve/ ſtiebat. Nam. 3. Regū dicitur: ꝙ nihil erat in tēplo: qd nō auro tegeret: vbi etiā erāt la pides ꝑcioſi: ſaltem in rōnali: ⁊ veſtibus ſa/ cerdotum habēt apparatū: deplorat ꝓphe/ ta in primo vſu dicēs: ⌊Quomodo obſcura tum eſt aurum: mutatus eſt ⁊c.⌋ ¶ Secun do vo pōt cōſiderari circa tēplum comita/ tus ⁊ cetus: qui ingrediebatur ipſum: ⁊ per quem frequētabat. Nam ⁊ ingrediebantur ipſum ⁊ inclyti hoies: quos deplorat in ſe/ cūdo vſu ꝓpheta: ⌊Filij ſyon inclyti ⁊ ami cti auro primo.⌋ Et ingrediebant ipſuʒ pie ac deuote mulieres: ſup quibus deplorat in tertio verſu ꝓpheta: ⌊Quia verſe ſunt ad ſi militudinem lamiarū: que filios lactant: ⁊ in ſimilitudinē crudelium ſtrutionum:⌋ qa mulieres Hieruſalē legūtur comediſſe fili/ os ſuos tpe obſidionis. Unde ſubdit: ⌊Sed ⁊ lamie nudauerūt māmas ſuas.⌋ Ingredie bantur etiam pueri ⁊ infantes: quos deplo rat in. x. verſu dicēs: ⌊Adheſit lingua lactā tis ad palatum eius in ſiti.⌋ Ingrediebātur delitioſi iuuenes ⁊ adoleſcētes: quos deplo rat in. v. dicēs: ⌊Qui veſcebātur voluptuo/ ſe interierunt in vijs ⁊c.⌋ Ingrediebantur etiam diuerſi hominū ſtatus ⁊ cōditiones: quos oēs ſub vna generali clauſula per cō/ paratione ad deſtructionem Sodomorum ꝓpha deplorat i. vj. vſu: ⌊Et maior effecta ē iniqtas filie ppli mei peccato ſodomoꝝ ⁊c. ¶ Tertio pōt cōſiderari circa tēplum Na/ ʒareoꝝ ritus: ⁊ celibatus quo oblectabatur. Qui qdem Nazarei diſtribuūtur in ſua pri ſtina dignitate in vſu ſeptimo: qui incipit: ⌊Cādidiores Nazarei eius niue.⌋ Et dein/ de deplorātur in oppoſita infelicitate in vſu octauo: qui incipit: ⌊Denigrata eſt ſup car/ bones.⌋ Deinde vo cōcluditur ex predicta calamitate quedaʒ generalis ſentētia in no/ no vſu: ⌊Melius fuit occiſis gladio: qʒ iter/ fectis fame. ¶ Deinde vo illa ſententia ap/ probat ex facti euidētia: ⁊ per locū a mino/ ri in. x. verſu. ⌊Manus mulieruʒ miſericor/ dium coxerunt filios ſuos.⌋ Ex quo inten/ dit ꝓpheta ꝓbare ꝙ melius fuit occiſis gla dio: qʒ interfectis fame. ¶ Quarto vo pōt cōſiderari circa tēplum tota ſtructura: ⁊ to/ tius fabrice ſtatus: qui in ſublime erigebat: cuius cōbuſtionem ⁊ deſtructionē vſq; ad fundamēta deplorat ꝓpheta in. xj. verſu di cens: ⌊Cōpleuit dñs furorem ſuuʒ: ſuccēdit ignem in ſyon: ⁊ deuorauit fundamēta ei⁹.⌋ Et ſic finitur prima pars principalis quar/ te lamētationis. ¶ Eſt autem ſciēduʒ ꝙ lʒ aliqualr poſſit exponi ꝙ in iſta lamētatiōe predictum eſt de cōbuſtione tēpli que facta eſt p Chaldeos: ⁊ per Nabuzardā principē militie: Nabuchodonoſor impante: tñ ma/ gis clare litteraliter exponi habet de deſtru ctione facta per Romanos ſub Tito ⁊ Ue/ ſpaſiano: q: per obſidium Romanoꝝ in il/ la legūtur mulieres incoxiſſe filios ſuos: ⁊ hoies extabuiſſe ꝑ fame ⁊c. que hic dicunt que tñ non legunt fuiſſe facta in obſidione

Chal/ dei. Nabu/ ʒardā. Nabu/ chodo/ noſor. Romāi Titus Ueſpa/ ſianus

Hieruſalem per Chaldeos. ¶ Deinde ſeq tur pars ſecūda principalis: in qua ꝓpheta inueſtigat ⁊ narrat deſolatiōis tēpli moduz ⁊ rōnem: que incipit verſu. xij. Non crediderūt reges terre: vbi ꝓpħa oñdit hāc deſolationem anteq̄ȝ fieret: fuiſſe vniuerſis gētibus incredibilē: ⁊ hoc verſu. xij. Ait eniȝ: Non crediderūt vniuerſi habitatores orbis: qm̄ ingrederetur hoſtis per portā Hieruſalem. ¶ Secūdo vo oſtēdit eandē deſolationem poſtmodū factam: fuiſſe viſam eiſdē gentibus iuſtam ⁊ rōnabilem: ꝓpter tres cauſas. ¶ Prima qdem effuſio ſanguinis innocētis ⁊ iuſti: qa ſacerdotes ⁊ dei ꝓphete interfecerūt Zachariaȝ: Eſaiā: ⁊ multos alios ꝓphetas in Hieruſalem. Et hanc cauſam Hieremias deſcribit in verſu. xiij. q incipit: Propter peccata ꝓphetarū ⁊ iniqtates ſacerdotum. Et in verſu. xiiij. qui incipit: Errauerūt ceci: polluti ſunt ſanguine. Propter quam cauſam introducit clamorem oīum gētium ⁊ nationū cōtra habitatores hieruſalem: in verſu. xv. Recedite polluti: clamauerūt eis. Et verſu. xvj. Facies dñi diuiſit eos. ¶ Secūda vo cauſa quare rōnabilis fuit tēpli deſolatiō: fuit preſtolatio alterius auxilij: q̄ȝ dei. Cum enim Nabuchodonoſor obſideret ciuitatē: Sedechias ⁊ populus debuiſſent ad auxilium dñi recurriſſe. Sed potius recurrerunt ad auxiliū Pharaonis regis egypti. Propter quod dicit: Tradidit eos in manus Nabuchodonoſor: qui tēplū deſtruxit. Et huius cauſa tāgitur in verſu. xiiij. qui incipit: Cū adhuc ſubſiſteremus: defecerūt oculi noſtri ad auxilium vanū: cum reſpiceremus attēti ad gēteȝ: que ſaluare nos nō poterat. Et in verſu. xviij. deſcribit qualiter ſic ipſis p̄ſtolātibus: ⁊ egyptijs nō veniētibus: finis venit obſidiōis eoꝝ: ⁊ capti ſunt. Unde incipit verſus ille: Lubricauerūt veſtigia noſtra ⁊c̄. In verſu vo. xix. oñditur ꝙ nec potuerūt fugiētes de ciuitate puenire vſq; in egyptuȝ. Unde incipit: Velociores fuerūt pſequutores noſtri aquilis celi. ¶ Tertia vo cauſa deſolationis tēpli fuit mors ⁊ interfectio Jeſu Chriſti: que tāgitur verſu. xx. q incipit: Spirit' oris mei Chriſtus dñs captus eſt in peccatis noſtris. Quāuis enim aliqui iudeoꝝ intelligāt hūc verſiculum de Joſia: qui iterfect' eſt a Pharaone nechao. Alij vo de Sedechia: qui egreſſus de ciuitate voluit fugere in egyptum: quē pſequutus eſt Chaldeoꝝ exercitus: ⁊ cōprehendit in deſerto Hiericontino. Tamē non pōt intelligi ad lr̄am de illis: quū qlibet illoꝝ captus fuerit in peccatis ſuis. Joſias qdeȝ: qꝛ non obediuit vbo ꝓphete ex ore dñi: vt dicitur Eſdre. 2. c. p̄. Sedechias autem qꝛ nō obediuit verbis Hieremie: nec ſeruauit iuramētum quo ſe obſtrinxerat cū rege Chaldeoꝝ. Et ideo dicit lr̄aliter ꝙ non poſſunt iſta intelligi niſi de dño Jeſu Chriſto. Unde que dicunt a. xij. verſu ⁊ deinceps: habēt referri ad mortem eius: in quem cōſpirauerunt ſacerdotes ⁊ ꝓphete: hoc eſt legis doctores ⁊ ſcribe. Unde ⁊ de iudeis verificat poſt mortem Chriſti prefatus verſus qui dicit: Facies dñi diuiſit eos: non addet vt reſpiciat eos. ¶ Poſt captiuitatē eni Chaldeoꝝ deus reſpexit eos: ⁊ ad terrā ſuā reduxit: ſed poſt mortem Chriſti deſpexit eos: ſicut eſt hodie. ¶ Deinde ſeqtur tertia pars ⁊ vltima iſtius lamētationis: in qua ꝓpheta aſpicit ⁊ predicit futuram cōſolationem de cōuerſione iudeoꝝ: poſtq̄ȝ introiuit gentium plenitudo: vel de reditu eoꝝ de captiuitate babylonica: vel poti' ⁊ lr̄alius de cōuerſione eoꝝ ad fidē Jeſu Chriſti: que erit in fine ſeculi: ⁊ hoc in verſu. xij°. ⁊ vltimo: Cōpleta eſt iniqtas filia ſyon: nō addet vltra vt trāſmigret te. ¶ Cōſtat enim ꝙ ad litteram hoc intelligi non pōt: poſtq̄ȝ de captiuitate babylonie Judei ſunt reuerſi. Nā extūc captiuati ſunt per Romanos: ⁊ trāſmigrati ac diſpſi: ⁊ ꝓpter hoc referēda ſunt hec ad finem ſeculi: ſicut dictum eſt. Et in hoc lamentatio quarta finitur.

Causa deſolationis tēpli.

Eſdras

¶ Diuiſio orationis Hieremie ꝓphete.

Ultimo ſequitur oratio Hieremie ꝓphete pro populo trāſmigrato. Et diuidit in octo partes principales. ¶ In prima nāq; ad moduȝ

ad̄ moduʒ bene orātis:ꝛ deuote ꝓuocat ad
ſe:ꝛ excitat diuinam pietatē:ꝛ miſerationē
dicens:⌊Recordare dn̄e quid acciderit no/
bis.⌋ ❡ Secūdo vͦ narrat ꝛ referat ſuā vi/
litatem ꝛ afflictionē:ꝛ quātum ad amiſſio/
nem poſſeſſionū dicens:⌊Hereditas noſtra
v͛ſa eſt ad alienos:ꝛ quo ad amiſſionē ami/
coruʒ ſubdens:⌊Pupilli facti ſumus abſqꝫ
patre.⌋Et quo ad amiſſioneʒ cibarioꝝ:ad/
dens:⌊Aquaʒ nr̄am pecunia bibimus⌋. Et
quo ad amiſſionē libertatis:ſubdens.⌊Cer/
uicibus nr̄is minabant̄.⌋Et quātū ad amiſ
ſionem ſanctitatis quo ad patres:ſubdens:
⌊Patres noſtri peccauerūt ꝛ nō ſunt.⌋Et
quo ad amiſſionē poteſtatis ꝛ auctoritatis:
ſubdens:⌊Serui dn̄ati ſunt noſtri.⌋Et quo
ad amiſſionem pulchritudinis ꝛ ſanitatis:
cōcludens:⌊Pellis noſtra quaſi clybanus
exuſta eſt. ❡ Tertio vͦ recitat aduerſarioꝝ
multiplicē iniqtatē ꝛ abuſionem:qua abuſi
ſunt captiuatis:vt ex hoc deꝰ magis ad mi
ſericordiaʒ ꝓuocet̄:ꝛ h̄ facit ibi:⌊Mulieres
in ſyon humiliauerūt:⌋vbi recitat aduerſa/
rioꝝ imūditiā ꝛ lubritatē:dicēs:⌊Mľieres
i ſyon hnmiliauerūt:ꝛ v͛gines in ciuitatibꝰ
iuda.⌋ ❡ Deinde vͦ malitiā ꝛ crudelitateʒ
ſbdēs.⌊Principes manu ſuſpēſi ſūt : facies
ſenū nō erubuerūt⌋. ❡ Deinde vͦ ipſoruʒ
nequitiam ꝛ innālem feditatem: ſubdens:
⌊Adoleſcētibus ipudice abuſi ſunt.⌋ ❡ 4ͦ
vͦ propħa deplorat p̄ſtinam dignitatem et
priſtinam ꝯſolationem. Qua ꝛ deficit ſapia
ꝛ letitia ꝛ excellentia que conſueuerat eē in
Hieruſalem: Quātum ad ſapientiaʒ dicēs:
⌊Senes defecerunt de portis⌋. ❡ Quātum
ad letitiam ſubdit:⌊Iuuenes de choro pſal/
lentium⌋. ❡ Quātū ad excellētiā cōcludit:
⌊Cecidit corona capitis mei.⌋ ❡ Quinto
vͦ propħa explicat ſuam iniqtatem ꝛ con/
fitetur iuſtam punitionem ibi : ⌊Ve nobis
q: peccauimus:propterea meſtū factum eſt
cor meuʒ.⌋ ❡ Sexto vͦ laudat ꝛ p̄dicat di/
uinam maieſtatem ꝛ ſuam durationem:ibi:
⌊Tu aūt domine in eternum permanebis.⌋
❡ Septimo vͦ implorat dei benignitatem
ꝛ petit ſui reditus ꝛ ſue conuerſionis accele
rationē. Reditus qdem vel de babylonica
captiuitatein Hieruſalem:vel potius ꝛ me
lius de in credulitate ad Ieſu chriſti fidem:
ꝛ hoc facit ibi:⌊Quare in ꝑpetuū obliuiſce/
ris mei⌋. Seqtur:⌊Conuerte.n.nos dn̄e ad
te:ꝛ cōuertemur⌋. ❡ Octauo ꝛ vltimo in/
tuetur ꝛ cernit dinam ſeueritatem: ꝛ ꝑ con/
ſequens aliqualem dilatiōem exauditionis
vt hic:qd̄ petit ita celeriter impleatur con/
cludens.⌊Sed proijciens repuliſti nos:ira/
tus es contra nos vehementer.⌋Et in hoc
trenus Hieremie finitur. Ad ꝑtem ergo iſtā
ſcripture ſacre que eſt poetria ꝛ decātatiua
aſcendamus ad eam. Nāqꝫ aſcenditur aſcen
ſu purpureo:ſicut ſcribitur Canticorum.3ͦ Canti.
capľo. Aſcēſum purpureū media charitate
conſtruit ꝑ filias Hierľm.
❡ Hic ponitur diuiſio quarte partis: q̄ eſt
diſputatiua ꝛ quaſi dyalectica.

Quarta vͦ ꝑs
ſcripture dine q̄ dyalecti
ca vel diſputatiua ſub li/
broꝝ binario cōtinetur:
ois nāqꝫ diſputatio vľ eſt
inter opponētē ꝛ rn̄den/
tem:ꝛ hoc ꝯſueuimꝰ vocare dyalogū: vľ eſt Dyalo/
eiuſdē ad ſeip̄m gerentis ꝑſonā duoꝝ : quā gus.
cōſueuit dici ſolilogum: queadmodum in/ Solilo/
nuit Aug.li.ſolilogoruʒ: introducēs ſeip̄m quium.
vt interrogātem ꝛ rōnem rn̄dentem: ꝛ ſm Augꝰ.
hoc ſcriptura ſacra in ꝑte diſputatiua diui/
ditur in duos libros.ſ.in libruʒ Iob in quo
diſputatur ꝑ modum dyalogi:ꝛ in eccleſia/
ſten:vbi diſputat̄ ꝑ modū ſoliloquij. ❡ In Liber
cipit ergo liber Iob ꝑtem diſputatiuam:ꝛ Iob.
p̄mo introducit ꝑtes diſputantes.ſ.Iob in
miſeria ꝛ paupertate cōſiſtenteʒ: ꝛ tres ami
cos eius qui venerunt ad conſolādum:ꝛ h̄
in duobus p̄mis capitulis. ❡ Secūdo vͦ
introducit ꝛ ponit diſputatiōem:ꝛ ꝙ quat/ Quat/
tuor ſunt genera diſputationuʒ. ❡ Prima tuor ge/
qdem dyalectica ex probabilibus. Scd̄a vͦ nera di/
ſophiſtica ꝛ garrula ex apparentibus. Ter/ ſputati/
tia quoqꝫ tēptatiua ex cōibus. Quarta vͦ onum.
diffinitiua ꝛ demōſtratiua ex neceſſarijs et
ꝛ imobilibus. Iccirco introducitur prima
diſputatio dyalectica iter Iob ꝛ tres ami/

Prima. cos eius. Unum poſt aliud:⁊ ꝯtinet nouem
replicationes. Nouies.n.loquutus eſt Job:
⁊.8.vicibus amici ſui replicauerũt ꝯ eum:⁊
tacuerunt in nono. Et durat hec diſputatio
a tertio capl'o vſqȝ ad.33. ❡ Secũdo ṽo po
2°. nitur ſecunda diſputatio vana ⁊ ſophiſtica.
Heliu filij Barachiel Buſites cũ ipo Job:
cui tñ Job nõ reſpõdit:⁊ h̄ a.32.capl'o vſqȝ
ad.38. ❡ Tertia ṽo diſputatio temptatiua
3° introducitur inter dñm:q de multis qõni/
bus tẽptauit ⁊ interrogauit Job: vt decla/
raret ei ꝙ modica aut nulla erat ſapia eius
compata ad deum:⁊ hoc a.38.capitulo vſqȝ
4°. ad.42m. ❡ Quarta ⁊ vltima diſputatio in
qua pro ipſo Job ꝯ tres amicos qõnem dñs
diffiniuit:ponitur in fine libri.42.capl'o ſb
his ṽbis: [Poſtqȝ aũt dñs loquut⁹ eſt ṽba
hec ad Job:dixit ad Helephat Themani/
ten. Irat⁹ eſt furor meus in te:⁊ i duos tuos
amicos:qm̃ nõ eſtis loquuti corã me rectũ:
ſicut ſeruus meus Job.]
❡ Diuiſio libri eccleſiaſtes.

Tunc accedit eccle
ſiaſtes ⁊ introducit ſolilogum Sa
lomonis nunc loquẽtis in pſona
ſapientis:nunc in pſona ſtulti. ❡ In pſona
ſapientis:cum ait: [Cogitaui a vino abſtra
here aiam meam:vt trãſferam aium meum
ad ſapientiam.] Et in pluribus alijs locis.
Optia In pſona ṽo inſipiẽtis: [Uadam ⁊ affluam
cõcluſio delitijs ⁊ fruar bonis.] ❡ Diſputat autem
diſputa/ in toto libro vnam cõcluſionem:ſcilicet oia
ta in to/ deſpicienda ſunt citra deum:qꝛ ſubiecta ſũt
to libro. vanitati. Et demonſtrat decẽ eſſe vana:que
maxime conſueuerunt appeti in h̄ mundo.
Primũ ❡ Primo.n.oſtendit vanũ eſſe appetitum
vanum. ſciarum:⁊ hoc in p̄ capl'o:vbi ꝯcludẽs ait:
[Qui adit ſciẽtiam:adit ⁊ laborem.] ❡ Se
2m. cũdo vanum appetituȝ delitiaꝝ in capl'o.2.
dicens. [Loquut⁹ ſuȝ in corde meo: vadã ⁊
affluaȝ delitijs:⁊ fruar bonis.] Subdit: [Et
cognoui:ꝙ hoc quoqȝ eſſet vanitas. ❡ Ter
3m. tio vanum eſſe appetitum lõgeuitatis diu/
turnitatis vite in capl'o.3°.dicens. [Omnia
tempus hñt:⁊ ſuis ſpatijs tranſeũt vniuer/
ſa ſub celo:tempus naſcendi:⁊ tempus mo/
riendi ⁊c̃.] ❡ Quarto vanum eſſe appeti/ 4m.
tum auctoritatis p̄latõis ⁊ dñationis ca.4.
⁊.5.vbi loquitur ꝯ preſidẽtes dicens: [Uer/
ti me ad alia : ⁊ vidi calũnias que ſub ſole
erant.] Et ſeqtur: [Melior eſt puer pauper
⁊ ſapiens:rege ſtulto ⁊ ſene:q neſcit p̄uidẽ
in poſterum:ꝙ ⁊ de carcere : cathenijſqȝ in/
terdum qs egrediatur ad regnũ:⁊ alius na
tus in regno inopia cõſumatur.] ❡ Quin 5m.
to eſſe vanum appetitum diuitiaruȝ in me/
dio capl'i qnti ⁊ in.6°. p totũ:vbi ſic icipit:
[Eſt alia infirmitas peſſima quam vidi ſub
ſole:diuitie congregate in malum dñi ſui:]
Et ſubdit. [Quid ergo prodeſt ei ꝙ labora/
uit in vẽtuȝ cũctis dieb⁹ vite ſue.] ❡ Sex/ 6m.
to eſſe vanum appetitum cõiecturarum et
preſciaȝ futuroꝝ:quã multi valde appetũt:
⁊ h̄ in capl'o.7.qd ſic icipit: [Quid neceſſe
eſt homini maiora ſe querẽ cum ignoret qd
contingat ſibi in vita ſua.] ❡ Septimo va 7m.
num eſſe appetituȝ p̄conij ⁊ laudis ⁊ fame:
que a multis deſideratur:⁊ hoc capl'o.8.di/
cens. [Sapientia hominis lucet in vultu
eius.] Seqtur: [Uidi ipſos ſepultos ⁊ lau/
dabantur in ciuitate q̃ſi iuſtoꝝ ſemite.] Et
ſtatim ſubditur. [Sȝ ⁊ hec vanitas eſt.] Et
ideo omnis laus eſt contẽnenda. ❡ Octa/ 8m.
uo vanum eſſe appetitum fortunij:⁊ eſſe be
ne fortunatuȝ:qd multi appetunt:⁊ hoc in
medio.8.capl'i ⁊ in.9.vbi dicit. [Sunt iuſti
qbus mala p̄ueniũt ⁊ ſunt impij qui ita ſe/
curi ſunt:quaſi iuſtorum facta hẽant: ſed ⁊
hoc vaniſſimũ iudico.] ❡ Nono vanuȝ eẽ 9m.
appetituȝ corporee virtutis in medio.9.ca.
⁊.14.p totum: vbi ait. [Dicebam ego me/
liorem eſſe ſapiam fortitudine.] Sequitur:
[Hoc peſſimuȝ inter oia que ſub ſole erãt.]
❡ Decimo ⁊ vltimo vanum eẽ appetitum 10m.
floride iuuẽtutis:⁊ h̄.11.capl'o.vbi ait: [Le/
tare iuuenis in adoleſcentia tua: ⁊ in bonis
ſit cor tuuȝ:⁊ ſcito ꝙ pro omnibus his ad/
ducet te deus in iudiciuȝ. ❡ Et vltimo ca
pitulo cõcludit. [Memẽto creatoris tui in
die iuuentutis tue: anteqȝ veniant dies de
qbus dicet:non mihi placet.] Et ſic finitur
pars ſcripture diſputatiua. ❡ Ad iſtaȝ igit
aſcẽdam⁹ p aſcẽſum equoꝝ varioꝝ:de qbus
ſcriptum

Zacharias. ſcriptū eſt Zacha.ꝑmo. Ecce vir aſcendēs ſuper equū rufū m:⁊ poſt euz equi varij:vt p equū rufum intelligaſ ſtabilis v̄itas: que ſemp ſinaliter i libris his ꝓuulgaſ:p equos v̄o varios rōnū diuerſitas qb⁹ diſputatur.

¶ Hic ponitur diuiſio quinte partis ſcripture:que eſt quaſi Ethica ⁊ Monoſtica.

Quinta v̄o ps diuine ſcripture q̃ eſt monoſtica ⁊ ethica ⁊ ꝯſultiua in librorꝫ ternario ꝯtinet.ſ.puerbiorꝫ ⁊ ſapie:⁊ eccl'iaſtici. ¶ Eſt.n.cōſiderādū ꝙ mores monoſtice iſtruūtur aliqñ mō filiali:qūo pr̄ inſtruit filium. Aliqñ mō imperiali quomodo ꝑnceps inſtruit baiulū aut iudicem delegatum. Aliquando modo magiſtrali:qūo doctor in ſcholis docet diſcipulum:⁊ ſm̄ iſtos tres modos pars ethica: ⁊ moralis diuine ſcie diuidiſ in tres libros.

Triplex modus inſtruēdi.

¶ Nam in libro ꝓuerbiorū traditur ethica modo pr̄nali:⁊ introducitur pater vt docens filiū.Unde Salomon vbiqꝫ in libro illo dicit.[Fili mi:]ac ſi pater loquatur filio

Ariſto. Unde ⁊ Ariſtoteles ſuū librum ethicorum qui appellaſ nichomachia:Nichomacho filio ſuo ſcripſit. ¶ In principio autē Parabolarum diciſ:[Parabole Salomonis filij Dauid regis iſrael.]Seqtur:[Ut deſ paruulis aſtutia:adoleſcenti ſciētia ⁊ intellect⁹.

¶ In libro v̄o ſapiētie tradiſ modo imperiali.Et introduciſ Salomon tanq̄ꝫ princeps inſtruēs ſuum baiulū ⁊ iudicē ſibi ſubditū: quē mittēs ad iudicādum populū ſuuz ait: [Diligite iuſtitiam qui iudicatis terrā.Sētite de dn̄o in bonitate. ¶ In libro quoqꝫ Eccleſiaſtici tradiſ ethica modo magiſtrali:⁊ introduciſ Jeſus fili⁹ Syrach in principio quaſi doctor ꝑemizans ⁊ inſtruēs diſcipulum:ac dicēs:[Oīs ſapiētia a dn̄o deo eſt.]Et ſequiſ:[Sapiētiam dei qs inueſtigauit?Et rurſum:[Radix ſapiētie cui reuelata eſt.]Et in fine cōcludit ſe cōpoſuiſſe moralē librū ſicut doctor cōponit:⁊ dicit:[Doctrinaꝫ ſapiētie ſcripſit in codice iſto Jeſus filius Syrach hieroſolymita: qui renouauit ſapiētiam de corde ſuo.

¶ Diuiſio libri Prouerbiorum. Rub.

Incipit ergo ꝓuerbiorꝫ liber parteꝫ monoſticā ⁊ cōſultatiuam. Et diuiditur in quattuor partes. Primo inſtruit filiūꝫ modo imaginario:⁊ cōformatiuo: ⁊ durat illa pars per nouē capitula prima. ¶ Eſt enim ſciēdum ꝙ cōformatio eſt color rhetoricus: qui tūc fit:cum res inaiata:vel muta introduciſ:quaſi loquēs vt aiata:ſic aūt facit Salomon:qꝛ ſapiētiam introducit vt dominā paruulos alloquētem in primo capl'o: quū ait:[Uſqꝫquo paruuli diligitis infantiam:⁊ ſtulti ea que ſibi ſunt noxia cupiēt?]Deinde ſapiētiam alliciētem ad amorē ſuum: ⁊ ab amore mulieris extranee auertēteꝫ:in ſecūdo capitulo:[Fili mi:Si ſuſcepis ſermones meos ⁊c̄.] ¶ Deinde ſapiētiaꝫ ꝓmittētem multa bona in.3°.c.[Fili mi ne obliuiſcaris legis mee.]Et ſic deinceps in quarto qnto:ſexto:⁊ ſeptimo capl'o. ¶ Deinde introducit ſapiētiam gloriātem:⁊ ſuas excellētias ꝑdicātem in octauo capl'o.[Nunqd non ſapiētia clamitat:⁊ prudētia dat voceꝫ ſuam?] ¶ Deinde ſapiētiam inuitātem ad cōuiuiuꝫ qd̄ parauit:in.c.ix.[Sapiētia edificauit ſibi domum.] ¶ Secūdo v̄o inſtruit filium modo ordinario ⁊ diſciplinatiuo: ⁊ durat illa pars a.x.capl'o vſqꝫ ad.xv.capitulū:vbi ponit varias doctrinas: quarum quedam nūc ꝑtinēt ad vnam virtutē:quedam v̄o ad aliam. Quedā quoqꝫ ad vnum vnicum:quedā ad aliud cōmixtim:nec curādo de ordine.Et ideo volentes diuidere: dicēdum ꝙ nūc agit de hereticis: nunc de prelatis:nūc de regibus:ſicut eſt a pluribus fieri ꝯſuetum.Nō diuidūt ad lr̄am:nec ad mētem ſapiētis:qꝛ de talibus nō intēdunt: ſed dare potius documēta ꝑtinētia ad vitia ⁊ virtutes cōmixtim:nec multum obeſt doctrine morali:ſi talis ordo exqſitus nō obſerueſ: dū tamē quelibet doctrina bene diſtinguaſ:⁊ accipiaſ per ſe:ſicut videm⁹ fieri in legibus ⁊ capitulis decretaliū. Non eniꝫ poniſ ſm̄ ꝙ quelibet lex ad legem ꝓceden/

tem:vel ſubſequēte cōtinuari ſciētifice poſ/
ſit:ſed accipit ſenſus cuiuſlibet per ſe.Et cō
ſimilis modus obſeruari debet a legente li/
brum Prouerbioꝝ:vt accipiat quālibet do
ctrinam per ſe:⁊ illā exponat pro tanto.Et
tn̄ a.xv.caplo vſq; ad.xxv.caplꝫ.ꝓcedit mo
do ordinario:⁊ diſciplinatiuo:q: doctrinas
ibi contētas fecit redigi ipſemet Salomon
in ſcriptis.¶ Secūdo vo modo ꝓcedit ex/
traordinario ⁊ recollectiuo:⁊ hoc a.xxv.c.
vſq; ad.xxx^m.excluſiue per qnq; capla.Ille
nāq; doctrine parabolice fuerūt ex ore Sa/
lomonis reportate:nec ab ipſo in libro con/
ſcripte.Sed poſt longo tpe in diebus regis
Ezechie:ſapiētes eiuſdē regis de mandato
ipſius doctrinas illas in mēbranis:in cedu
lis paruis diſperſas trāſtulerūt ⁊ recollege/
rūt in vnum:ac precedētibus ꝓuerbijs ad/
diderūt.¶ Quarto vo ꝓcedit modo ama/
torio ⁊ allectiuo:⁊ hoc in.xxx.c.[Uerba cō
gregātis:filij vomētis : ⁊ verba Samuelis
regis:viſio qua erudiuit euꝫ mr̄ ſua. Quid
dilecte mi? Quid dilecte vteri mei? Quid
dilecte votoꝝ meoꝝ? Et in vltimo caplo:
[Noli regibus o Samuel dare vinum.]Et
finit librū ſuū in cātico de muliere forti.

¶ Diuiſio libri Sapientie.

Nunc accedit li/
ber ſapiētie.Et tractat ethicaꝫ
modo impiali:eo modo quo pn
ceps erudit baiulum:quē mittit ad iudicā/
dum ⁊ erudiēdum populū. Et iccirco tra/
ctat de tota ſapiētia:⁊ de oib⁹ virtutib⁹ ſub
noie iuſtitie vniuerſalis ⁊ legalis:que preci
Aristo. pit actus oium virtutū:vt patet.5°.ethico/
rum.ꝓpter qd in principio dicit:[Diligite
iuſtitiaꝫ.]Et poſt hec addit:[Juſtitia ppe/
tua eſt ⁊ immortalis.Et iuſtoꝝ aie in manu
dei ſunt.Et tūc ſtabūt iuſti in magna cōſtā/
tia.]Sapiētiā pro iuſtitia:⁊ iuſtitiaꝫ pro to
ta ſapientia indifferēter ponens. ¶ Intē
dit ergo liber ille tres principales cōcluſio/
nes.Et ſm hoc diuidit in tres partes.Pri
mo nāq; reſpectu iuſtitie ponit exhortatio/
nem ⁊ zelum aſſumēdū.Et durat illa pars
a principio libri vſq; vſus finē ſexti capitu/
li:⁊ cōtinet ſex capla.Ita ꝙ primū caplꝫ eſt
inductiuū ad ſapiētiam dicēs:[Diligite iu/
ſtitiā:Sentite de dn̄o in bonitate:]⁊ multa
ſimilia.¶ Secūdum vo eſt repulſiuū a ſa/
pientia:quod incipit:[Dixerūt impij.]Ibi
eniꝫ oſtēditur quō peccatores ⁊ impij ꝓſpe
rātur in mūdo:fruūtur bonis:⁊ coronātur
roſis.Et quō hoies ſapiētes ⁊ iuſti non vi/
dētur ꝓſperari:ſed potius ab impijs perſe/
quutione pati:⁊ morte turpiſſima cōdēna/
ri.Et ex his videt ꝙ hō debeat a ſapiētia:⁊
iuſtitia acqrēda repelli. ¶ Tertiū vo eſt ca
pitulū rn̄ſiuū pro ſapiētia:qd incipit:[Ju/
ſtoꝝ aie in manu dei ſunt:⁊ non tāget illos
tormētum mortis.]Ubi oſtēdit ꝙ hoies iu
ſti ⁊ ſi videātur in hoc mūdo ab impijs pa/
ti:totū eſt tēpus ad ꝓbationē eoꝝ:q: [tāq;
auruꝫ in fornace ꝓbauit illos.] In fine aūt
totū ē ad coronationē eoꝝ:q: fulgebūt iuſti
⁊ tāq; ſcintille in arūdineto diſcurrēt.]Et
multa alia que ibi dicuntur:ex qbus pro ſa
piētia rn̄detur ad ea que cōtra ipſam addu
cta fuerāt in caplo p̄cedēti.¶ Quartuꝫ vo
caplm eſt allectiuū ⁊ gloriatiuū de ſapiētia:
quod incipit:[O q̄ pulchra es caſta gene/
ratio cum claritate.]Et ſequitur:[Oꝝ me/
moria ſapiētie apud deum nota eſt:⁊ apud
hoies.]¶ Quintū vo caplm eſt cōpulſiuū
pro ſapiētia:qd incipit:[Tūc ſtabūt iuſti in
magna cōſtantia.]Ibi enim oſtēditur qua/
liter qui nō habuerūt ſapiētiam affligentur
⁊ puniētur:ſapiētibus premiatis ſtātib⁹ ex
aduerſo.¶ Sextum vo capitulū poſt indu
ctionē primi capituli:⁊ repulſioneꝫ ſecūdi:
⁊ rn̄ſionem tertij : ⁊ cōmēdationē quarti:⁊
cōpulſionē quinti eſt cōcluſiuum pro ſapiē/
tia ⁊ acqſitione ipſius.Unde incipit cōclu/
dēdo:[Audite igit reges ⁊ intelligite:diſci/
te iudices finiū terre.]Seqt:[Si ergo de/
lectamini in ſedibus ⁊ ſceptris o reges po/
puli:diligite ſapiētiam:vt in perpetuuꝫ re/
gnetis.]¶ Secūdo vo ſapiens ponit reſpe
ctu ſapiētie generationē ⁊ ortū attēdendū:
⁊ durat illa pars a fine ſexti capli: vbi dicit
[qd eſt aūt ſapiētia : ⁊ quēadmodū facta ſit
referam.]vſq; ad.xj.excluſiue : ⁊ habet tria
capla.ſeptimum.ſ.8^m. ⁊.9^m. in qb⁹ hoc ſo/
lum

lum intēdit:qualiter.ſ.ſapiētia oꝛit:ꝛ in ho
mine generat. Ponit aūt ꝓlogus qui apit
iſtam intētionē ab illa parte : que eſt in fine
ſexti capl'i:[Quid eſt aūt ſapiētia.]vſqꝫ in fi
nem.¶Tractatus ꝟo ponit in ſeptimo ca/
pitulo ꝛ deinceps in.8.ꝛ.9. ¶Jtem ſepti/
mum capl'm oñdit ꝙ generatio ꝛ oꝛtus ſa/
piētie in nobis exigit:pꝛimo vt ipſa impꝛe/
ciabiliter extimet. Qui enim nō ꝓponit eā
regnis ꝛ ſedib⁹:auro ꝛ lapidibus pꝛecioſis:
non pōt eam acqrere.Et ibideꝫ deſcribitur
pꝛecioſitas ſapiētie:cui nō valet aliqd cōpa
rari.¶Octauū ꝟo capitulū oſtēdit ꝙ ſi de
bet in nobis ſapiētia generari:opoꝛtet ſecū/
dario vt inextinguibiliter ꝛ delectabil'r ada
metur.Unde ait:[Hanc amaui ꝛ exqſiui a
iuuētute mea:ꝛ queſiui ſpōſaꝫ meā aſſume/
re mihi:ꝛ amatoꝛ factus ſum foꝛme illius.]
Et ſequit:[Jntrans in domuꝫ meā conqe/
ſcam cum illa.Non enim habet amaritudi/
nem cōuerſatio illius:nec tedium cōuictus
illius:ſed letitiam ꝛ gaudiū:ꝛ in amicitia il
lius delectatio bona.]¶Nonum ꝟo capl'ꝫ
oſtēdit ꝙ ſapiētie acqſitio eſt : vt a deo ſup/
pliciter ꝛ efficaciter poſtuletur.Unde cum
in fine octaui ſapiēs cōcluſiſſet dicens:[Et
vt ſciui qm̄ aliter non poſſum eſſe ſapiētie
cōtinēs:niſi deus det:ꝛ hoc ipſuꝫ erat ſapiē
tia:ſcire cuius eſſet hoc donuꝫ.]Sequitur:
[Adij dn̄m ꝛ depꝛecatus ſum illum:ꝛ dixi:
Ex totis pꝛecoꝛdijs meis.] Statim in no/
no capl'o ponit ipſa oꝛatio:[Deus patrum
meoꝝ:ꝛ dn̄e miſericoꝛdie:] ꝛ reliq.¶Ex q/
Tria p q̄ in no/ bis ſapi entia o/ ritur. bus patet ꝙ tria ſunt:p que in nobis ſapiē/
tia oꝛitur ꝛ generat:que ſunt p̄tiabilis exti/
matio:ꝛ inextinguibilis adamatio: ꝛ inde
fectibilis:ac ſupplex exoꝛatio. Et ſic finitur
pars ſecūda:que eſt de ſapiētie oꝛtu.¶Ter
tio ꝟo ſapiēs ponit reſpectu iuſtitie ꝛ ſapiē/
tie opationē:ꝛ fructum optinēdum. Et du
rat illa pars a.4.c.vſqꝫ in finē. Et continet
capl'a decē.Ubi pꝛimo ponit effectuꝫ ꝛ fru/
ctum ſapiētie. Unde cuiuſdam ſacri ſepte/
narij pſonarū.Et hoc in.x.capl'o: vbi oſten
dit quem fructū habuit ſapiētia in Adam:
Adam. quū dicit:[Hec illum qui pꝛimus foꝛmatus
Noe. eſt a deo:pater oꝛbis terraruꝫ.] Et in Noe:

quū ſubditur:[Pꝛopter qd̄ quū aqua dele/
ret terram:ſanauit iterum ſapiētia:per con
tēptibile lignū iuſtū gubernās.Jn Abrahā Abrahā
quum ſequit:[Hec in conſenſu ſupbie:quū
ſe nationes extuliſſent:ſciuit iuſtū:ꝛ cōſer/
uauit ſine querela deo:ꝛ in filijs foꝛtē miſe/
ricoꝛdiā cuſtodiuit. Jn Loth ꝟo:quū ad/ Loth.
ditur:[Hec iuſtum a parētibus impijs libe
rauit:deſcēdente igne in pētapolim.] Jn
Jacob aūt:quū ſequitur:[Hec ꝓfugum ire Jacob.
fratris:deduxit iuſtum p vias rectas:ꝛ oſtē
dit illi regnuꝫ dei.] Jn Joſeph:quū ſequi Joſeph
tur:[Hec vēditum iuſtū nō dereliquit : ſed
a peccatoꝛibus liberauit eum. Deſcenditqꝫ
cum illo in foueā.] Jn Moyſe quoqꝫ quū Moy/
cōcluditur:[Hec populum iuſtū liberauit. ſes
Jntrauit in aiam ſerui dei ꝛ Moyſi : ꝛ ſte/
tit cōtra reges hoꝛrēdos.] Et cōcluditur.]
[Direxit opera eoꝝ in manib⁹ ꝓphete ſan/
cti.]Et ſi velit decimū capitulū in ductio/
ne arguere.Jn iſtis ſepteꝫ ſanctis perſonis
apparet mirabilis effectus iuſtitie:ꝛ ſancte
ſapiētie:igitur eſt multum virtuoſa. ¶Se
cūdo ꝟo oſtēdit effectū ſapiētie reſpectu to/
tius populi iſraelitici p nouem capl'a ſequē
tia.Et qꝛ cōtraria iuxta ſe poſita magis elu
ceſcāt:iccirco ſimul oſtēditur qualē effectū
habuit ſapiētia ꝛ iuſtitia reſpectu ſanctoꝛū:
videlꝫ reſpectu filioꝝ iſrael.Et quē effectuꝫ
habuit reſpectu impioꝝ egyptioꝝ.ſ.ꝛ Cha
naneoꝝ.¶Reducit aūt ad memoꝛiam be/
neficia impēſa populo rōne ſapiētie ꝛ iuſti/
tie:quam tenebāt:beneficia inqꝫ que ei im/
pēſa ſunt in deſerto.¶Et pꝛimo qdem be/
neficium aque ꝛ fontis. Et durat pars illa
pergnqꝫ capitula. ¶Nam in.xj.oſtēditur
impēſum filijs iſrael beneficiū potus ꝛ fon
tis rōne iuſtitie:quam tenebāt. Et econtra
egyptijs oſtēdit fuiſſe datam plagā huma/
ni ſanguinis:quem biberūt pꝛo fonte ſem/
piterni fluminis rōne iniuſtitie que erat in
eis.¶Jn.xij.ꝟo capl'o oſtēdit plaga īmiſſa
Chananeis:ꝛ habitatoꝛibus terre ſancte.ꝓ/
pter iniuſtitiā:quam exercebāt vnus in al/
terum.Jn fine ꝟo eiuſdeꝫ capl'i in loco illo:
Unde ꝛ illis qui in vita ſua inſenſate ꝛ iniu
ſte vixerūt ꝓpter hec que coluerūt dediſti

ſummum tormétum:oſtéditur plaga Cha/naneis illata ppter iniuſtitiá:quam exercue rűt in deum.ſ.idolatriá. ¶ In.xiij.vo capi/tulo:ꝛ.xiiij.occaſióe inde accepta tractatur de idolatria:ꝛ nephádoꝝ idoloꝝ cultura: ꝛ qua róne:ſeu potius abuſione fuerint intro/ducta. ¶ In.xv.vo reprobauit ipſa nephá/da idola:ꝛ recognoſcit a populo iſrael verꝰ deus: ꝛ infra per qnqꝫ capitula tractatű eſt de primo beneficio aque ꝛ fontis. ¶ Secű/do vo reducit ſapiés ad memoriam benefi/cium cibi ꝛ panis. Et hoc in.c.vj. vbi agit de coturnicibus miraculoſe inductis in pn cipio:vbi dicit pro qbus tormétis bene di/ſpoſuiſti populű tuum:parans illis ortigo/metram noui ſaporis eſcaꝫ:ꝛ agit de mána/te:quű ſubditur:[Angeloꝝ eſca nutriſti po pulum tuű:ꝛ pparatum pané de celo preſti tiſti illis ſine labore. ¶ Tertio vero reducit ad memoriá beneficiű diei ꝛ lucis:ꝛ hoc in xvij.oſtédés quó egyptij derelinquétes iu/ſtitiam ꝛ ſapiétiam fuerűt in denſiſſimis te/nebris:vbi dicit:[Indiſciplinate aie vincu/lis tenebrarű:ꝛ longe noctis cópediti ſunt: ꝛ nulla qdem vis poterit eis lumen prebe/re:nec ſyderum lympide flãme illuminare poterát illam nocté horrédaꝫ. ¶ In.xviij. c.oſtéditur quó filij iſrael tenétes ſapiétiam ꝛ iuſtitiam:tűc tpis adepti ſunt beneficiuꝫ lucis:vnde ꝛ capl'm incipit:[Sanctis eniꝫ tuis maxima erat lux.] ¶ Quarto quoqꝫ reducit ſapiés ad memoriaꝫ beneficiű colű/ne ꝛ nubis in.xix.ꝛ vltimo capl'o: vbi ꝛ di/citur[qꝫ nubes caſtra illoꝝ obűbrabat : ꝛ ex aqua:que aň erat terra apparuit arida: ꝛ ex mari rubro via ſine ipedimento.]Et in hoc ſecűdus liber partis ethice:qui eſt liber ſa/piétie terminatur.

¶ Diuiſio libri Eccleſiaſtici. Rub.

Tripl'r docet: ꝛ inducit ad ſapié tiam.

Tunc accedit li= ber Eccleſiaſticus:ꝛ tractat mãꝫ Ethicá modo magiſtrali ſicut do ctor docet diſcipulum. ¶ Docet aűt ſapiaꝫ tripliciter:qꝛ exhortatiue:ꝛ per ppoſitióes que appellátur prudétum ſentétie.Collecti ue ꝛ per cómédationes ipſius ſapiétie. Exé platiue ꝛ per narrationes hominű vite ſan cte qui ante nos extiterűt in veteri teſtamé to. Iſti enim ſunt tres modi inducédi ad ſa piétiam: vt pốt colligi ex dictis phi. in.2º. rhetorice. Quia ꝛ ppónes prudétuꝫ:ꝛ nar rationes iuſtoꝝ qui pceſſerűt : ꝛ cómenda/tiones ſapiétie inducűt hoiem ad acqſitio/né ipſiꝰ. ¶ Pars ergo tertia:in qua pcedit ſapiés exéplatiue:ꝛ per narrationes : ponit a.xx.c.incluſiue vſqꝫ in finem libri per octo capitula:ꝛ ponit ſeorſum:ꝛ ad parteꝫ vnde icipit:[Laudemꝰ viros gl'ioſos.] ¶ Pars vo prima:in qua pcedit per ppốnes.ꝛ ſecű da:in qua pcedit per cómédationes: poſite ſunt pmixtim. ¶ Sűt aűt in vniuerſo no/uem particule cómédatiue ſapiétie. ¶ Pri ma ponit capl'o primo:[Ois ſapiétia a dño deo eſt.]vſqꝫ ad partem illam:[Timor dñi gloria ꝛc. ¶ Secűda ponit in medio quar/ti capituli:ibi:[Sapiétia filijs ſuis vitá in/ſpirauit:vſqꝫ ad partem illam:[Fili conſer/ua tépus.] ¶ Tertia ponitur ſexto capitu/lo:[Fili a iuuétute tua excipe doctrinam.] circa medium capituli per totum vſqꝫ in fi/nem. ¶ Quarta circa finem capituli.xiiij. [Beatus vir:qui in ſapientia morabit.] Et per totum ſequés capitulum:vſqꝫ ad princi pium.xvj.capituli. ¶ Quinta.34. capl'o: [Sapiétia laudabit aiam ſuam.]per totum illud capl'm vſqꝫ in finé. ¶ Sexta circa me diű.32.c. [Qui timet deum excipiet doctri nam.]Et per.33.c. vſqꝫ ad illá parteꝫ. [Au/dite me magnati:ꝛ oés populi. ¶ Septi/ma oratiua ſimul ꝛ cómendatiua in princi/pio capituli.36.[Miſerere mei deus oiuꝫ.] vſqꝫ ppe finem capl'i in illa parte: [Omné eſcam máducabit véter. ¶ Octaua capl'o tertio per totű.[Sapiétiam antiquoꝝ ho/minuꝫ exquiret ſapiés. ¶ Nona circa finé 42.capl'i:[Memor ero igit operű dñi:]vbi cómédat diuinam ſapiétiam. Primo in ge/nerali:vſqꝫ in finé capl'i illius. In capl'o au/tem.43.in ſpeciali quátum ad ſpecialia ope ra dei:in qbus relucet ſua ſapiétia:vt in to/to celo:ſole:luna:ꝛ ſtellis:ac iride:Niue:nu be:tonitruo:coruſcatióe:gelu:vétis:ꝛ ma/ris eleuatióe. ¶ Pars aűt que pcedit p p/poſitiones

poſitiones in vniuerſo continet.52. doctrinas. ¶ Et ꝓpōnes prime doctrine monēt ad timorem dei. Et incipit illa doctrina circa medium primi capl'i: |Timor dñi gl'ia: ꝛ gloriatio.| Et durat vſq; in finē. ¶ Propōnes ꝟo ſcđe doctrine monēt ad patiētiaȝ: ꝛ ſufferētiam reſpectu omniū que imitūtur a deo: ꝛ incipit illa doctrina capitulo ſecūdo. |Fili accedēs ad ſeruitutē dei: prepara aiam tuam ad tētationem.| Et durant vſq; in finē capituli illius. ¶ Propoſitiones ꝟo doctrine tertie monēt ad pietatē exhibēdam parētibus: ꝛ obſeruātiam patri ꝛ matri debitam. Et incipit doctrina illa in principio capituli tertij: |Fili ſapientie.| ꝛ durat vſq; ad medium capituli: qđ incipit: |Fili in māſuetudine opa tua pfice.| ¶ Propoſitiones ꝟo quarte doctrine monēt ad oēm humilitatem ꝛ ſubiacētiam. Et incipit illa doctrina vbi precedēs deſinit: |Fili in māſuetudine.| Et durat vſq; circa finem capl'i tertij. |Ignem ardētem extinguit aqua: ꝛ elemoſyna reſiſtit peccatis. ¶ Propoſitiones ꝟo qnte doctrine monēt elemoſynam paupib⁹ impendēdam: ꝛ ad miſericordiam. Et incipit illa doctrina: vbi p̄cedēs deſinit: |Igneȝ ardētem.| Et durat capl'm quartuȝ vſq; ad partem cōmēdatitiā ſupius cōdiuiſaȝ: |Sapiētia filijs ſuis vitam inſpirauit.| ¶ Propoſitiones ꝟo ſexte doctrine monēt ad veritatem ꝛ ad iuſtitiam. Et incipit illa doctrina vbi deſinit pars ſecūda cōmēdatitia: |Fili cōſerua tēpus.| Et ſequitur: |Pro aīa tua nō ꝯfundaris dicere verū.| Et infra: |Vſq; ad morteȝ certa pro iuſtitia.| Et durat vſq; in fineȝ capl'i quarti. ¶ Propoſitiones ꝟo ſeptime doctrine monēt ad derelinquēduȝ peccata: ꝛ ad faciēdum penitētiam. Et incipit illa doctrina in principio qnti capituli: |Noli attēdere ad poſſeſſiōes iniquas.| Et ſequitur: |Ne dixeris: Peccaui: ꝛ qd mihi accidit triſte?| Durat aūt vſq; ad mediū capituli. Et finit in illa particula: |Eſto manſuetus ad audiēdum verbum dei. ¶ Propoſitiones ꝟo octaue doctrine monēt ad taciturnitatem: ꝛ ad lingue cuſtodiaȝ. Et incipit vbi precedēs deſinit: |Eſto māſuet⁹.| Sequit': |Si eſt tibi intellect⁹ rñde pro me: ſinaūt manus tua ſit ſuper os tuuȝ.| Durat autem vſq; in finē quinti capituli. ¶ Propoſitiōes aūt none doctrine monēt ad ꝟtuoſam ꝛ veram amicitiā. Et incipit illa doctrina in principio ſexti capl'i: |Noli pro amico inimicus fieri ꝓximo.| Sequit': |Si poſſides amicū: in tētatione poſſide eum.| Et p totum tractat' de amicitia vſq; ad tertiā partem cōmēdatitiam ſupius cōdiuiſam: |Fili a iuuētute tua excipe doctrinā.| ¶ Propoſitiones ꝟo doctrine decime monēt ad prudētiam iconomicam: ꝛ domus diſpēſatiuā: ꝓhibent qdē ne homo velit fieri iudex: aut ciuitatum rector: ſed ꝙ intēdat domui ſue. Et inſtruit quō debeat ſe homo habere ad deum: ad fratrē ſuū infra hoſpitiū: ad opus laborioſum: ad cōiugem: ad ſeruum: ad peccora: ad filiam: ad filium: ad ſacerdotē proprium: ad pauperem: ꝛ ad parētem: ꝛ mortuuȝ. Et incipit illa doctrina in ſeptimo capitulo: durat aūt per totum vſq; in finem. ¶ Propoſitiōes ꝟo doctrie vndecime monēt ad trāquilitatē: ꝛ pacem: ꝛ cōcordiaȝ: ꝛ incipit capitulo octauo: |Nō litiges cū homine potēte.| Sequit': |Non cōtendas cuȝ viro locuplete.| Et infra: |Cuȝ iracūdo nō facias rixā.| Et durat vſq; in finē. ¶ Propoſitiones ꝟo doctrine.12ᵉ.monēt ad caſtitatem ꝛ pudicitiaȝ. Et incipit illa doctrina in principio noni capituli: |Non zeles muliereȝ ſinus tui.| Sequit': |Ne reſpicias mulierem multiuolā: cōſaltatriceȝ: ne aſſiduus ſis: virginem ne conſpicias: ꝛ ſimilia multa vſq; ad mediū.c. vbi dicit': |Non derelinqs amicum antiquum.| ¶ Propoſitiones ꝟo 13ᵉ.doctrine monēt ad ſtabilitatē: ꝛ ad conſtātiam: maxime circa amicitiā. Et incipit hec doctrina vbi precedēs deſinit: |Nō derelinquas amicū antiquū. Nouus eniȝ nō erit ſimilis illi.| Et qa diuitie ꝓuocant ad amicitiaȝ: ſimiliter ꝛ potētie ꝛ glorie aliquoruȝ. Et per iſta dimittit' alioꝝ antiqua amicitia. Iccirco hoꝝ oīuȝ zelus ibi ꝓhibet'. Et durat illa doctrina vſq; circa finē noni capituli: vbi dicit': |In manu hoīum artificum opera laudabunt': ꝛ princeps ppl'i in ſapia.

E

¶ Propoſitiones vo doctrine.14e.monēt ad regnatiuā prudētiam.Et incipit doctrina illa vbi precedēs deſinit:[In manu hominum artificū.]Et ſequit in.x.caplo:[Judex ſapiēs iudicabit populuꝫ ſuum.]Et qa auaritiā ⁊ ſuperbiā ſequūtur principes:Jcirco doctrina illa inuehit cōtra auaritiaꝫ:ſupbiam:malitiam preſidētiuꝫ:⁊ oſtēdit ꝙ nullus debet ſupbire.Durat aūt per.x.totū caplm vſqꝫ in finem. ¶ Propoſitiones vo doctrine.15e.monēt ad beneficētiaꝫ.Et incipit in.c.xij.[Si benefeceris:ſcito cui benefeceris.]Et qꝛ ex benefacto recipiēs beneficium efficit amicus ⁊ gratus. Aliqñ vo cōtingit ꝙ eſt igratꝰ:nec eſt amicus niſi quādiu durat beneficium.Jccirco doctrina illa cauere docet a talibꝰ amicis doloſis ⁊ fictis. Et durat per totum.xij.c.vſqꝫ in finem.

¶ Propoſitiones vo doctrine.16e.monēt ad affabilitatem ⁊ ſocietatē bonā ⁊ virtuoſam:ꝓhibēdo cōtrariam. Et incipit in pricipio.13.c.[Qui tetigerit piceꝫ:ingnabitur ab ea.]Et durat per totuꝫ caplm. ¶ Propoſitiones vo.17e.doctrine monēt ad liberalitatē:cōgruam effuſionem:⁊ prudētē expēſam.Et incipit in principio.ix.c.[Beatꝰ vir qui nō eſt lapſus.]Segtur:[Uiro cupido:⁊ tenaci ſine rōne ſubſtātia:⁊ hoi liuido ad qd aurum?]Et infra:[Jnſatiabilis oculus cupidi.]Et durat doctrina illa vſqꝫ ad quartam partē cōmēdatitiam ſupius cōdiuiſam:que incipit circa finem.c.vbi dicit:[Beatus vir qui in ſapiētia morabitur.]

¶ Propoſitiones vo.18e.doctrine monēt ad habēdam fiduciam in deo:⁊ nō in multitudine filioꝝ ſi peccatores ſint.Et tractat doctrina illa de peccatoribus gigantibꝰ:qui dimiſerūt deum:⁊ de beneficijs que deꝰ impēdit ſperātibus in ſe.Et qualiter deꝰ creauit hoiem:⁊ multa alia ad hanc mām pertinētia.Et incipit in principio capli.16.[Ne iocūderis in filijs impijs ſi nō eſt timor dei in illis.]Durat autem per totum caplꝫ.16.17.⁊.18m.vſqꝫ circa mediuꝫ illius.18.c.vbi dicitur:[Fili in bonis non des querelam.]

¶ Propoſitiones vo doctrine.19e.monēt ad ſuaue eloquium:⁊ curialē linguam cum omni hoie.Et incipit vbi precedēs deſinit:[Fili in bonis ⁊c̄.]Sequit:[Nōne ardoreꝫ refrigerat ros.Sic ⁊ verbum melius ꝙꝫ datum?]Et infra:[Senſati in verbis:⁊ ipſi ſapiēter egerūt.Et finit doctrina illa i fine.c.

¶ Propoſitiones vo doctrine.xxe.monēt ad fugiēdū non ſolum graues culpas:⁊ grauia facinora:immo ⁊ ad fugiēdum culpam modicam.Et incipit.19.c.[Operarius ebrioſus non locupletabit:⁊ qui ſpreuit modica paulatim decidet:Ne iteres verbū durū.] Unde ꝓhibet labilitatē lingue:quāuis appareat culpa modica.⁊ durat vſqꝫ ad medium.c.vbi dicit:[Eſt prudentie negtia:⁊ in ipſa execratio. ¶ Propoſitiones vo.21e.doctrine diſtinguunt inter verā ⁊ falſam prudētiam:qualis eſt prudētia peccatoris:⁊ occaſione huius diſtinguit iter multa alia:vtpote inter ſollertiā bonam ⁊ iniquā:humilitatē bonā ⁊ nequam:⁊ inter correctionem veram ⁊ iracūdaꝫ:⁊ inter taciturnitatē prudētem ⁊ fatuam:que non habet ſenſum loquele:inter ꝓmiſſum qđ fit verecūdia:⁊ qđ fit prudēter:⁊ inter plura alia doctrina illa diſtinguit.Et incipit vbi precedēs deſinit.[Eſt enim ſapiētia negtie.]⁊ ꝓtēditur p totum.20.c.vſqꝫ in finem. ¶ Propoſitiones vo doctrine.22e.monēt ad cautelam oimodaꝫ reſpectu peccatoꝝ:vt homo videlꝫ obſeruet ſe ab eis.⁊ incipit videlꝫ.20.ca.[Fili peccaſti:non adijcias iterū:⁊ durat vſqꝫ circa mediuꝫ:vbi dicit:[Non erudiet qui nō eſt ſapiēs in bonuꝫ.] ¶ Propoſitiones vo 23e.doctrine monēt ad ſeruāduꝫ in geſtibꝰ:⁊ vbis maturitatem ⁊ modeſtiam:⁊ incipit vbi precedēs deſinit:[Non erudiet.]Segt [Cor fatui quaſi vas confractum.Narratio fatui quaſi ſarcine in via.Fatuꝰ in riſu exaltat vocē ſuam Pes fatui facilis in domum ꝓximi.Stultꝰ a feneſtra reſpicit in domū.] ⁊ ſimilia que opponūtur maturitati ⁊ modeſtie:terminatur a doctrina illa i fine.c.21.

¶ Propoſitiones vo doctrine.24e.monēt ad ſtrenuitatē:⁊ ꝓhibēt pigritiā.Et incipit c.22.[In lapide luteo lapidabit piger.]⁊ finitur ſatis ꝓpe:vbi dicit:[Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato.] ¶ Propoſitiōes vo.25e.

vo.25ᵉ.doctrine monēt ad filioꝝ diſciplinā: ꝛ deteſtanť perſonaꝫ fatuā: qui non excipit nec intelligit eā:ꝛ incipit vbi precedēs deſinit:[Cōfuſio patris eſt ꝛc̄.]Et ſequiť:[Super plūbuꝫ qd grauatur? ꝛ qd illi aliud nomen ꝙ̄ fatuus?]Et terminatur hec doctrina circa medium:vbi dicit:[Pūgens oculum deducit lachrymas.]℄ Propoſitiōes vo doctrine.26ᵉ.ꝓhibēt verboꝝ ꝯtumeliā: ꝛ in ordine ad amicū:ab illa parte:[Pūgēs oculum:]vſqꝫ in finem capituli. Et etiā in deum:vtputa iuramētum a principio.23.c. [Iurationi non aſſueſcat os tuum:]vſqꝫ ad partem:vbi dicit:[Eſt alia loquela econtrario in mortem:ꝛ in quēlibet ꝓximum.]Ab illo loco vſqꝫ ad partē vbi dr̄:[Homini fornicario ois panis dulcis.]Et ſm lꝫ incipit hec doctrina vbi precedens deſinit:[Pungens oculū ꝛc̄.]Et ꝓtēditur per.c.23. vſqꝫ ad partē dictā:[Hoi fornicario.]℄ Propoſitiōes vo doctrie.27ᵉ. loquūtur fornicariū ꝛ fornicariaꝫ.ꝛ incipit vbi precedēs deſinit: [Hoi fornicario.]Et terminať in fine.c.23. ad quintam partem cōmēdatitiaꝫ ſuperius aſſignatam:[Sapiētia laudabit aīam ſuaꝫ.] ℄ Propoſitiones vo.28ᵉ. doctrine agunt de bona ꝛ mala muliere:ꝓmittēdo ternariū placibiliū:ꝛ ternariū odibilium:ꝛ denariū magiſtraliū.Inter que iſtud eſt vnū:videlꝫ [Vir habitās cum muliere ſenſata.]Et incipit illa doctrina in ꝑncipio capituli.25 [In tribus placitū eſt.]ꝛ durat per illud capl̄m ꝛ ſequens:q2 in ambobus tractať de muliere bona ꝛ mala.℄ Propoſitiōes vo doctrine.29ᵉ.tractāt de iuſta diuitiarum acqſitione:oſtēdendo ꝙ diuitie vix ꝯgregанť abſqꝫ iniqtate.Et incipit doctrina illa in principio.27.capl̄i.[Propter inopiam multi deliquerūt.]Et terminatur circa mediū vbi dicitur:[Qui denudat archana amici: fidem perdit.℄ Propoſitiōes vo.xxxᵉ. doctrine tractant de ꝓximoꝝ amore:ꝛ amicoꝝ fide. Et incipit vbi ꝑcedens deſinit:[Qui denudat archana.]Et terminať in fine capituli. ℄ Propoſitiones vo doctrine.31ᵉ.ꝓhibēt rixam:ꝛ appetitum vindicte:ꝛ q2 rixa oriť ex vitio ligue.Iccirco ibi tractať de lingua tertia:ꝛ lingua nequā. [...] in principio.c.28.[Qui [...] intenditur per totuꝫ c[...] ℄ Propoſitiones v[...] de gratia ꝛ g[...] eſt ingratitudo. [...] qui gratuito mutuāt:quib[...] cipiūt:frequēter aduerſanť. Et incipiť doctrina hec in principio capituli.29.[Qui facit miſericordiā.]Et tēditur vſqꝫ in finem ℄ Propōnes vo doctrine.33ᵉ. monent parentes ad filiorū eruditionē:ꝛ correctiōem ꝛ icipit in pricipio ca.30.[Qui diligit filiū aſſiduat illi flagella.]Et tendit vſqꝫ ad mediuꝫ:vbi dicit:[Melior eſt paup ſanus ꝛc̄.] ℄ Propōnes vo doctrine.34ᵉ. prohibent auaritiam ꝛ lucrandi cupiditatem: cōmendando paupis ſanitatem.Et incipit vbi ꝑcedēs deſinit:[Melior eſt paup ſanᵒ.] vſqꝫ in finem capituli.ꝛ p capl̄m.31ᵐ.vſqꝫ ad ꝑtem:vbi dr̄.[Super mēſam magnā ſediſti.] ℄ Propoſitiones vo doctrine.35ᵉ. monēt ad tempantiam in cibo:ꝛ potu:ꝛ ad ſobrietatē.Et incipit vbi ꝑcedēs deſinit:[Supra menſam magnā.]Et ꝓtenditur vſqꝫ in finē ca.31. ℄ Propoſitiones vo doctrine.36ᵉ. erudiunt ſenem:ꝛ iuuenem:ꝛ adoleſcentē. ꝛ incipit doctria illa in ꝑncipio ca.32.[Rectorem te poſuerūt:noli extolli.]Durat aūt vſqꝫ ad.6.ꝑtem cōmendatitiam ſupius aſſignatā in eodē ca.vbi dr̄:[Qui timet deuꝫ: excipiet doctrinam.] ℄ Propōnes vo doctrine.37ᵉ.erudiunt patremfamilias in ordine ad filios:ſeruos:frēs:amicos:vxorem: Et icipit in medio capl̄i.33.vbi pars cōmēdatitia precedens terminatur:[Audite magnati ꝛ oēs populi.]Durat auteꝫ vſqꝫ in finem capl̄i illius.℄ Propōnes vero doctrine.38ᵉ.ꝓhibent ſuprema:ꝛ oēm ingſitionē vanam reſpectu futuroꝝ: ꝛ remittit hoiem ad experientiam ꝛ ꝓuidentiam: vt p illam regat ſe hō̄ reſpectu illorum: ꝛ incipit in ꝑncipio ca.34.[Vana ſpes: ꝛ ſomnia extollūt imprudentes.]Et ꝓtēditur vſqꝫ ad mediū vbi dicitur:[Spūs timentiuꝫ deū queriť.] ℄ Propoſitiones vo doctrine.29ᵉ. docent hoiem poſtꝙ̄ in ſomnijs:vel in ſua ꝓuidē-

...n ponere:ipſumq; cole/ ...n ꝛ religionē. ꝛ incipit ...cedens deſinit:⌊Spiri ...t ꝑtenditur vſq; ad ... cōmēdatiuam ſu ... incipit:⌊Miſerere ....c.36. ❡Propoſitiones v̄o doctrie.xl^c.extollūt viri ꝛ vxoris bene gra/ tam ſocietatē:ꝛ incipit circa finē.c.36. vbi pars cōmēdatitia terminatur:⌊Oēȝ eſcam mādu̲cabit vēter.⌋ꝛ ꝑtēditur vſq; in finē. ❡Propoſitiones v̄o.41^c.doctrine docent hoiem ad inquirēdum idoneū tutuȝ:ꝛ vti/ lem ꝯſiliatorē:ꝛ incipit.c.37.⌊Ois amicus dicet.⌋ꝛ tēditur vſq; ad partē:vbi dicitur: ⌊Fili in vita tua.⌋circa finem eiuſdē capl'i. ❡Propoſitiones v̄o.42^c.doctrine monēt hoiem ad cuſtodiēdum corporalē ſanitatē: per abſtinētiam a ſupfluitate epularū:ꝛ per mūditiam ꝛ honorē:ꝛ incipit vbi precedēs deſinit:⌊Fili in vita tua.⌋ꝛ ꝑtēditur per.38. capl'm:⌊Honora medicum ꝓpter neceſſita tem.⌋ꝛ finitur in eodē capl'o vbi dicit:⌊Fi/ li in mortuum ꝓduc lachrymas:ꝛ dira paſ/ ſus icipe plorare.⌋❡Propoſitiones v̄o do ctrine.43^c.poſt precedētem:que eſt de ſani tate:inſtruunt hoiem qualiter ſe habeat ad mortētem:ꝛ incipit vbi precedens deſinit: ⌊Fili in mortuum.⌋ꝛ deſinit in eodē capl'o: vbi dicit:⌊Sapiaȝ ſcribe in tpe vacuitat'.⌋ ❡Propoſitiones v̄o doctrine.44^c.oſten/ dūt diuerſoꝝ artificium:vtpote agricole:fa bri:ꝛ figuli multiplicem vtilitatē:ne contē nātur a ſapiētib^o:ꝛ incipit:vbi p̄cedens de/ ſinit:⌊Sapiētiam ſcribe.⌋ꝛ in fine capituli terminat ad partem cōmēdatitiaȝ ſeptimā: ſupius aſſignatā:que ponit.39.c.⌊Sapiam antiquoꝝ.⌋❡Propoſitiōes v̄o.45^c.doctri ne aperiūt humane vite miſeriā:ꝛ multam occupationē:ꝛ incipit capl'o.40.⌊Occupa tio magna creata eſt oibus hoib^o.⌋ꝛ durat vſq; circa mediū:vbi dicit:⌊Omne mun^o: ꝛ iniqtas delebit:ꝛ fides in ſeculū ſtabit.⌋ ❡Propoſitiōes v̄o doctrine.46^c.inſtruūt hoiem cōtra miſeriam p̄dictam:ad optinē/ dum illa:que faciūt in vita cōſolationē:que ſunt ſeruare fidem:miſericordiaȝ:ꝛ gratiā: ꝛ ſapiētie dilectionem:ꝛ diuinum timorē: ꝛ multa alia que inibi ponunt: ꝛ icipit vbi precedēs deſinit:⌊Omne munus.⌋ꝛ in fine capl'i terminat. ❡Propoſitiones v̄o.47^c doctrine apiunt mortis amaritudinem.In ordine v̄o ad aliquos mortis dulcedinem ꝛ cōſolationem:ꝛ incipit.41.c.⌊O mors q̄ȝ amara eſt memoria tua.⌋ꝛ tenditur vſq; ibi in eodeȝ capl'o:⌊Noli metuere iudiciū mor tis.❡Propoſitiōes v̄o.48^c.doctrine ape/ riunt cōſiderationem eoꝝ: que rōnabiliter debēt excludere mortis timorē:ꝛ incipit do ctrina illa vbi precedēs deſinit:⌊Noli me/ tuere.⌋ꝛ terminat in eodē capl'o vbi dicit: ⌊Curam habe de bono noie.⌋❡Propoſi/ tiones v̄o doctrine.49^c.occaſione preceden tium monēt ad acqſitioneȝ boni nois:ꝛ bo ne fame:ꝛ incipit vbi precedēs deſinit:⌊Cu ram habe.⌋ꝛ tēditur vſq; ad illam partem: ⌊Verūtamē in his reuertimini que ꝓcedūt de ore meo.⌋❡Propoſitiones v̄o doctrine 50^c.occaſione precedētis doctrine:vbi actū eſt de bono noie:ꝛ de vitāda verecūdie cō/ fuſione:tractāt de his que ſpectāt ad vere/ cūdiam veram:ꝛ ad ꝯfuſionē:q; non vere/ cūdandum de multis:de qbus aliqbus vi/ deret.❡Exprimūt ergo ille ꝓpoſitiones: de quibus eſt vere erubeſcēdum:q; de forni catione:de mēdacio:de delicto: de auerſiōe vultus a ſuo cognato:ꝛ ſic de multis alijs q̄ ibi ponūtur.Et incipit illa doctrina:vbi p̄/ cedēs deſinit:⌊Verūtamen.⌋Et tēditur p principiū capl'i.42.vſq; ad partem: vbi di/ cit:⌊Non pro his omnibus cōfundaris. ❡Propoſitiones v̄o doctrine.51^c. oſtēdūt per oppoſituȝ: de qbus ſm veritatē non eſt erubeſcēdum:q; non de obſeruātia legis al/ tiſſimi:nec de iudicio hois ipſi:ꝛ ſic de mul tis alijs.Et icipit vbi p̄cedēs deſinit:⌊Nō pro his oibus.⌋Et terminat in eodem capi tulo:vbi dicit:⌊Filia patris abſcōdita eſt.⌋ ❡Propoſitiōes v̄o.52^c.doctrine ꝛ vltime inter oia de qbus verecūdādum eſt:apiunt vnum principiū:qd̄ magis eſt timēdum:vi delȝ fornicatio filie in domo patris dū repu tatur virgo.Et incipit vbi precedens deſi/ nit:⌊Filia patris.⌋Et terminat ad partē cō

mēdatitiam

mēdatitiam.9.ꝛ vltimam ſupius aſſignatā
que incipit:[Memoꝛ ero igit operū dñi.]
¶ Rōnabiliter aūt ſapiēs interſeruit illis
52.doctrinis.9.partes cōmēdatitias hinc ꝛ
inde ad faſtidium legentium remouēdum:
ꝛ ad magis animū delectādū:qꝛ partes cō
mēdatitie ſunt multum placibiles:ꝛ extol-
lētes ſapiam:ꝓpter qꝺ doctrine diſciplinaꝫ
amaram cōtinētes:placibiliores ꝛ delectabi
liores reddūtur. ¶ Tūc ſequitur pars ter-
tia libri Eccleſiaſtici:vbi ꝓcedit per exēpla
ꝛ narrationes:ac laudes ſanctoꝝ patruꝫ:vt
per hoc ad vitam ſanctam ꝛ ſapiam ꝓuoce
mur. ¶ Et diuidit in ſex particulas. Nam
primo poſito ꝓlogo introducit ſanctos qui
fuerūt ante legē:vt Enoch:Noe:Abrahā:
Iſaac:ꝛ Iacob:ꝛ.xij.patriarchas.]ꝛ hoc ca
pitulo.44°. ¶ Secūdo vō ſanctos qui fue
rūt ſub lege:ꝛ legis datiōe:vt Moyſen:Aa
ron:ꝛ Phynees.]ꝛ hoc.c.45. ¶ Tertio vō
ſanctos:qui fuerūt poſt legem tpe Iudicū:
vt Ioſue:Caleph:Samuel:ꝛ ceteri iudi-
ces:ꝛ hoc.c.46. ¶ Quarto vō ſanctos qui
fuerūt tpe reguꝫ:vt Nathan:Dauid:ꝛ Sa
lomonem:qui fuit ſanctus pro tpe:ꝛ hoc.c.
xlvij.Et ibi addit de Roboam:ꝛ Ieroboam
qui dimiſerūt legem.Helyam vō Ezechiā:
ꝛ Eſaiam introducit ſapiēs.c.48. Ioſiam
vō:Ezechielem:ꝛ.xij.ꝓphetas caplo.49.
¶ Quinto quoqꝫ ſapiens introducit ſan-
ctos:qui fuerūt poſt tpa Regum:vt Zoro-
babel:ꝛ Ieſum ſacerdotē magnum:ꝛ Nee-
miam:ꝛ Symeonem filium Onye.ꝛ hoc
in fine.49.c.vbi dicit:[Quomodo amplifi
cemus Zorobabel:ꝛ per caplm.50.vſqꝫ ꝓpe
finem. ¶ Sexto vō ꝛ vltimo introducit ſe
ipſum ꝛ ſcribētem in fine.50.c.vbi dicitur:
[Doctrinam ſapientie ſcripſit in codice iſto
Ieſus filius Syrach.]Et orantē in princi-
pio capli.51.[Confitebor tibi dñe rex.] Et
laborātem in acqſitione ſapientie:circa me-
dium capli:[Cum adhuc iunior ſum queſi
ui ſapiētiam.]Et nos inuitātem in fine to-
tius libri:vbi dicit:[Appropiate ad me ido
cti:ꝛ cōgregate vos in domum diſcipline.]
¶ Hunc aūt librum ſic oportuit diuidi in
ptes multas:ꝛ doctrinas ꝓpter incōnexio-
nem quā videt habere.
quinta ſcripture diuine.
ꝛ eruditiua. ¶ Ad hāc
damus per aſcēſum aur
num:de quo ſcriptū
gelo:Dimitte me:
Sicut enim aurora nūc lact
nūc aureo:ꝛ rutilo pfunditur co . Sic li
broꝝ ſapiētialiuꝫ ternarius ad partē mo-
noſticam ſcripture ſacre pertinēs varietate
virtutum decētiſſime venuſtatur.

¶ Hic ponitur diuiſio ſexte partis ſcriptu
re:que eſt Prophetica. Rub.

Exta vō pſ
ſcripture diuine:que eſt
ꝓphetica:ꝛ exclamatiua
materia:In librorū ſena
rio cōtinetur.Quattuor
qdem prophetarum ma
iorum:ꝛ vno duodecim
minoꝝ:ꝛ altero Baruch miniſtri ꝛ ſcripto
ris prophe Hieremie. ¶ Eſt autem atten- Duo tē-
dendum qꝫ vniuerſa prophia reſpicit duo pora.
tempora:tempus.ſ.captiuitatis:qꝺ tūc in-
ſtabat dum dñs deſtinauit prophetas ad po
pulum reducēdum.Et tempus grē ꝛ veri-
tatis qꝺ futurum erat in aduentu Meſſie ꝛ
Saluatoris noſtri Ieſu chriſti:ꝛ hinc eſt qꝫ
prophe ſcribere ꝛ populo pdicare iceperūt
circa tempora Achaꝫ ꝛ Ezechie.Tum quia
tempore illo iam decreuerat dei iuſtitia po-
pulum eijcere de terra ꝓmiſſionis pp pecca
ta ſua.Tum qꝛ iam illo tempore cōdita eſt a
Remo ꝛ Romulo Roma:ꝛ ita parabatur Roma
regnum qꝺ debebat ſuſcipere xpm.ſ.regnū condita
Romanoꝝ.Quare ꝛ rōnabile fuit vt tunc
prepararetur ſcripture teſtamētum qꝺ intro
ducebat xpm. ¶ Scdm hꝰ ergo in quolibet
propha eſt duplex ſenſus lralis quātum ad
diuerſas ptes cōmixtim ꝛ iterſcalariter po
ſitas.Nunc enim prophe in aliqbus locis
ducē loquuntur ad populum pñtem reuo-
cando eos a peccatis:ꝛ cōminādo captiui-
tateꝫ niſi reſipiſcant:ꝓmittēdo vō ꝯſolatio
nem ꝛ liberatiōem ſi redeāt ad deum. Nūc
vō loquūtur in futurum cōuertentes ſe ad

BIBLIOTECA UNIVERSITA DE

...a difficilis ad intelligē... s:q: ſtatim occaſione na... prophe vertūt ſe ad ſe... :ſicut Eſaias.9.cū ꝓmi... m ab obſidiōe Sen... em bellatoꝝ ſui ex... etis manentibus intactis dicens:Qm ois violēta predatio cum tumultu ⁊ veſtimētum mixtum ſanguine erit in combuſtionē ⁊ cibus ignis: ſtatim ad xp̄m vertit ſe aſſignans cām illius liberatiōis fore:vt xp̄s ð populo illo liberato naſcatur:⁊ ideo quaſi reducēdo cām ſubiūgit:Paruulus natus ē nobis:⁊ filius dat⁹ eſt nobis ⁊c̄. Hoc ergo pro regula in lectiōe ꝓphaꝝ diligenter tenendū eſt:⁊ attendendū qn̄:⁊ qūo ⁊ quo motiuo ꝓpha ſe trāſferat de pria materia in ſecundam:⁊ ecō°. ¶ Ulterius attendendum ꝙ quattuoꝛ ꝓphas aliqui diuidentes ꝯtra minores alios:dixerūt ꝙ in q̄ttuoꝛ maioribus tractatur de corpe xp̄i vero. In Eſaia quidem de incarnatione. In Hieremia v̄o de predicatione ⁊ paſſione. In Ezechiele aūt de gloria ⁊ reſurrectione. In Daniele quoq; de regno:⁊ ad celuʒ aſcenſione: ⁊ dominatione: quam optinuit ſup vniuerſum munduʒ ſub metaphora lapidis qui pcuſſerat ſtatuam:⁊ factus mons magnus repleuerat oēm terram: ſed in libro.xij.ꝓpharum tractaꝼ de corpore myſtico.ſ.de eccl̄ia: ⁊ parum de corpe chriſti vero.Et ꝭm h̄ diuiduntur penes mām ſecūdaʒ. ¶ Sed iſte modus diuidendi non videtur ſufficiens. Tum q: in Eſaia plus tractaꝼ de gentium vocatiōe:⁊ de eccleſia: q̄ʒ i quocūq; minori propha:vt in ſecundo capl̄o ſtatim dicit ꝙ fluent ad eum omnes gētes:⁊ ibunt populi multi:⁊ in ca.35°.[Letabiꝼ deſerta ⁊ inuia.] ⁊ quaſi per totū libruʒ. Tum q: in prophis minoribus etiā multū tractatur de xp̄o. vt Oſee vj.Puer iſrael:⁊ dilexi eū. Et ex egypto vocaui filium meum.Et in Joele.3.In die illa ſtillabunt mōtes dulcedinē:⁊ colles fluent lacte ⁊ melle : ⁊ fons de domo domini egrediet: ⁊ in Amos.9.ca. Qui edificat in celo aſcenſionem ſuaʒ:⁊ faſciculū ſup terram fundauit. Loqtur de aſcēſu xp̄i: ⁊ ſeqꝼ ibidē:In die illa ſuſcitabiꝼ tabernaculū Dauid qð ceciderat. Et in Abdia in principio Auditū audiuimus a dn̄o:⁊ legatum ad gētes miſit:⁊ ſic de alijs ꝓphis minoribus p;. ¶ Alij v̄o diffiniunt iuxta primam materiam ꝙ quattuoꝛ ꝓphe maiores loquūtur de regno duarū tribuū qð appellatur iuda: ꝓpter qð in p̄ncipio Eſaie ⁊ Hieremie nō fit mentio niſi ð regibus Juda.xij. vero minores loquūtur de regno decem tribuū:qð dicebatur iſrael p̄ncipaliter : q̄uis aliūde ⁊ min⁹ p̄ncipaliter loquūtur de regno Juda. Et ideo in principio Oſee:q prim⁹ eſt inter ꝓphas minores:ponitur Hieroboaʒ filius Joas rex iſrael. ¶ Sʒ nec iſta diſtinctio cōueniens eſt:q: inter minores aliqui ſunt : q directe loquūtur de regno duarū tribuū:vt p; de Zacharia:Aggeo:⁊ Sophonia.Maiores etiā multū loquūtur ꝯtra Samariam ⁊ regnū iſrael. ¶ Non videtur ergo ꝙ poſſit ſumi diſtictio penes materias:ſed tm̄ penes moduʒ tractādi de eadem materia. Sicut enim videmus ꝙ inter doctores q̄dam ſunt principales ⁊ q̄daʒ minus principales q̄uis tractent de eadē materia: ex h̄ ꝙ vn⁹ pfectius ⁊ diffuſius:ac clarius tractat q̄ʒ alter. Sic fuit inter ꝓphas q fuerūt p̄dicatores ⁊ doctores ad populū. Differūt nāq;:q: ſpūſſanctus quoſdam elegit vt principales: vt qb⁹ affluit in magna latitudie ⁊ plenitudine ſniaꝝ:⁊ iſti ſūt maiores q̄ttuoꝛ:qb⁹ annectiꝼ Baruch ſcriptoꝛ Hieremie ꝑ eo qð oia que dixit q̄ſi ſcripſit ex oꝛe ei⁹. Quoſdā v̄o elegit minus p̄ncipales:in qb⁹ affluit in tanta plenitudine ſniaruʒ:⁊ iſti ſunt minores. Quattuoꝛ auteʒ maiores cum Baruch addito diſtinguūtur ꝭm tpa captiuitatis ⁊ exilij:pro qua denuncianda ꝓphe ſunt miſſi. ¶ Diſtinguiꝼ eniʒ illud tēpus in.5.ptes: Quia pōt accipere p̄ tp̄s dine tediationis: quo.ſ.cepit deus ſup iſrael:⁊ incorrigibilitate eorum tediari:ſicut ſcriptuʒ eſt.4°.Reg. ꝙ in dieb⁹ illis cepit dn̄s tedere ſup iſrael. Fuit ḡ tp̄s iſtud iuſte diffinitionis:quo de⁹ de iſrael quaſi tediatus diffiniuit eos eijciendos de terra ꝓmiſſionis.h̄ aūt fuit maxime in diebus. Ozie:Achaʒ:⁊ Ezechie regum Juda

Margin notes: Opio aliquoꝝ diuidentes. — Improbatio opiniōis p̄cedētis — Alia opinio. — Quinq; tpa. — Primū

2m Juda.Et iſto tpe miſſus eſt Eſaias.¶ Se/
cunduʒ tps fuit dire executionis:q poſt p̄/
dicationem Eſaie:ꝛ conſcriptioneʒ libri ſui
penitere noluerunt: pp qd deus incipit exe
qui ſuam ſniaʒ in diebus Joſie ꝛ Joachim:
ꝛ Sedechie regum Juda. Jn qbus magna
dei clementia adhuc pcere volēs pplo:Hie
remiam miſit:qui ſcdm libꝛū inter pphetas
3m maiores ꝯſcripſit.¶ Tertiū fuit tps Hiere
mie tranſmigrationis in dieb9 ſupioris Jo
achim regis Juda:q cum nobilibus capti/
uus ductus eſt in Babylone: quo tpe Eʒe
chiel in Chaldea predicauit ad cōſolanduʒ
4m captiuos:ꝛ tertiuʒ libꝛū ꝯſcripſit.¶ Quar
tum fuit tempus plenitudinis deſolationis
ſub tēporibus Sedechie:in quo templo cō
buſto:ꝛ ciuitate deſtructa:omnes q reman
ſerant:rurſuʒ in babylonē ſunt ducti:ꝛ tūc
miſſuʒ eſt Baruch a Hieremia:q libellū q̄r
5m tū cōſcripſit.¶ Quintū tps pie reuocatio/
nis:quo dn̄o placuit pplm reducere i terrā
promiſſionis: qd fuit in diebus Cyri regis
pſarum:ꝛ p hoc miſſus eſt Daniel:q denū/
ciauit deſtructioneʒ regni Chaldeoꝝ: ꝛ in/
troductionē regni Medoꝝ:ꝛ deinde regni
Grecorum. Et ſic vſqꝫ in finem.

Diuiſio libri Eſaie.

Incipit ergo Eſa
ias ptem pphicaʒ.Et diuidit in
duos principales tractatus.ſ.in
Trage/dia. Tragediā:que eſt oro exprobratiua:ac cōmi
natoria.Et i Comediā:que eſt oratio exhor
Come/dia. tatiua:ꝛ cōſolatoria. Sic.n.negotium pſua
ſiuuʒ diſtinguit ab Ariſtotele in primo poe
trie.¶ Texit ergo Eſaias ppha primo ora/
culuʒ cōminatoriū per.39.capitula incluſi/
ue.¶ Secūdo vo oraculum cōſolatorium
per.27.capla ſucceſſiue vſqꝫ in finē libri.Et
incipit ſecūdus tractatus.40.ca.[Conſola
mini pple me9.] ¶ Prim9 aūt tractat9 cō/
tinet in ſe.5.ptes.Jn prima nāqꝫ ppha loq/
tur de gēte iudaica:d regno.ſ.duarū tribuū
ſepatim.Et durat hec ps p.xij.capla icluſi/
ue.¶ Jn primo nāqꝫ ꝛ ſecundo ca.ꝯtinet
exprobratio multiplicis flagitij iudeoꝝ:pp
qd reprobat antiq lex:ꝛ euacuat in cap.pri/
mo:vbi dicit:[Ne offeratis vltra ſacrificiū
fruſtra:incēſum abhoīatio eſt mihi ꝛc.] Et
itroducit noue legis: ac noue gētis electio:
cap.2o.[Erit in nouiſſimis dieb9 mons do/
mini.]Et reliqua per totū.¶ Jn tertio vo
4.ꝛ.5.cap. ꝯtinetur cōminatio multiplicis
ſupplicij pꝑter flagitia eorum:precipue pp
interfectionem xpi.Jta q in tertio pena il/
la predicitur ꝛ cōminatur:qd icipit:[Ecce
dn̄ator dn̄s exercituū : auferet ab Hieruſa/
lem ꝛc.] ¶ Jn quarto q nouellus grex fi/
delium ab illa pena excipit: ꝛ preſeruat:qd
icipit:[Et apprehēdēt ſeptē mulieres].Et
ſubditur:[Jn die illa erit germē dn̄i in ma
gnificentia ꝛ gloria.] ¶ Jn qnto vo predi/
cta pena iuſta oñditur:ꝛ ſub quodam canti
co: ac metaphora vinee deploratur.Et inci
pit caplm.[Cātabo dilecto meo ꝛc.]¶ Jn
ſexto vo caplo ꝯtinetur reſpectu Eſaie im/
poſitio officij pphici:ꝛ purgatio labioꝝ ei9
per calculuʒ:qd ſeraphin forcipe tulerat de
altari.Et hꝫ Hebre. eſt viſio pria Eſaie.Jn/
cipit aūt capitulū:[Jn anno quo mortuus
eſt ꝛc.] ¶ Jn ſeptimo vo.8.9.ꝛ.10. ꝯtinet
liberatio multiplicis bn̄ficij ipenſa pplo iu
deorum tpe Eſaie:ita q in.7o.ꝛ.8o.agit de
liberatione Achaʒ de manibus duorum re
gū:Raſim.ſ.regis Syrie: ꝛ filij Romelie
regis iſrael. ¶ Jn nono aūt ꝛ idem ponit:
liberatio Ezechie d manu Sēnacherib re/
gis aſſyrioꝝ:ꝛ iterfectio p̄dicti regis p ma
num duorum filiorum ſuoꝝ.¶ Jn.xj.autē
ꝛ.xij.ꝯtinet grarū actio:ꝛ decātatio laudis
ꝛ cātici. Et hec eſt q̄rta pticula prime ptis.
¶ Eſt aūt ſciendūʒ q in hac prima pte nō
ſolum tractatur de Judaico populo que eſt
vna ex materijs quas intendunt pphe:imo
ꝛ occaſione nacta vbiqꝫ inſeritur de xpo: q
eſt materia ſecūda. Un̄ primo ca. ppha pre
dicat legalium euacuationeʒ futuram:ſicut
pꝫ per totum. ¶ Jn ſecundo vo euangelij
ſubſtitutionem: ꝛ gētiliū ꝯuerſionē ad euā/
gelium:Judeoꝝ vo reſiſtentiam ꝛ ꝯdictio/
nem: ſicut pꝫ p totum. ¶ Jn tertio vo de/
ſtructionem corpalem Hieruſalem: ꝛ ſyna/
goge.¶ Jn quarto vo edificationem noue
eccleſie.¶ Et in qnto cōpoſitionē cuiuſdā

cantilene de ſynagoga repudiata:ſicut decã
tatur ꝺ vetula:vnde ibi dicitur:[Uinea facta
ẽ dilecto meo ⁊c.] ¶ In.6.aũt caplo.ppħa
introducit pſone filij deſtinationẽ:vbi dici/
tur:[Uade ⁊ dices populo huic.Audite au
dientes:⁊ nolite itelligere.] ⁊ oia que in illo
capitulo ꝯtinẽtur:ptinent ad iſtaꝫ materiã.
In alio vero eiuſdeꝫ filij incarnationẽ : ꝯce
ptionem: ⁊ natiuitateꝫ ex virgine:vbi dicit
[Ecce vgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiuꝫ ⁊c.] ¶ In
octauo vero diſcipuloꝝ:⁊ credentiũ ac ad/
herentium ſibi recollectionem : ⁊ aliorum
ſcãdalum ⁊ offenſionem:vbi di:[In lapidẽ
autẽ offenſionis:⁊ in petram ſcãdali.] ⁊ re/
liqua:que ſequũtur in eodem caplo:vſqꝫ in
finẽ. ¶ In.9.aũt poſt ortuꝫ xp̄i introducit
ipſius paſſionem:⁊ regni incohationeꝫ:vbi
di:[Paruulus enim natus eſt nobis:⁊ filiꝰ
datus eſt nobis : ⁊ factus eſt principatus.i.
crux ſup humeꝝ eiꝰ.] Seqtur:[Sup ſoliuꝫ
Dauid ⁊ ſup regnũ eius ſedebit ⁊c.] ¶ In
10.vero introducit filiorum iſrael finaleꝫ cõ
uerſionem ad xp̄m:vbi dicitur:[Si fuerit po/
pulus tuus iſrael quaſi arena maris : reliqe
ꝯuertẽtur ex eo. ¶ In.xj. vero introducit
xp̄i glioſam reſurrectionẽ:⁊ diuerſoꝝ popu
lorum ꝯuerſioneꝫ:cohabitationem ſub vno
paſtore xp̄o:pleno ſeptenario donoꝝ ſpiritꝰ
ſancti:qꝺ refertur ad ſtatuꝫ vniuerſe eccľie.
vnde icipit illud capꝫ. [Et egredietur vir
ga de radice Ieſſe.Seqtur: [Habitabit lupus
cũ agno.] Et in infra: [Radix ieſſe: qui ſtat
ſignum ppľorũ: ipm deprecabuntur gentes:⁊
erit ſepuchrũ eius glioſuꝫ.] ¶ In.xij.vero
introducit ſacroꝝ efficatiam ⁊ aptionem ⁊
grarum diffuſioneꝫ:qua diuiduntur in ſacris
p totam eccľiam:⁊ ideo illud caplm p mo/
dum cantici ꝯtinet grarũ actionem:⁊ inci
pit:[Cõfitebor dño:qm iratꝰ eſt mihi.] ⁊ ſe/
qtur:[Haurietis aquas in gaudio ꝺ fontibꝰ
ſaluatoris.] Et in hac finitur prima pars primi
Secun/da pars pmi tra/ctatus. tractatus Eſaie. ¶ Seqtur ſcda ps:in qua
tractat .ppħa de gẽte finitima ꝯgregatiꝫ:cõ
minatur.n.oibus vicinis natiõibꝰ diuerſas
penas ⁊ aduerſitates.Et durat illa ps p.xj.
ca.que cõtinent onera.x. ¶ In primo nãqꝫ
onere cõminatur babylonijs quoꝝ deſtructio
facta eſt per Cyrum ⁊ Dariuꝫ.Et cõtinuatur
.pphetia de hoc capitulo.13.p totuꝫ:qꝺ in/
cipit:[Onꝰ Babylõis.] Et ſtatiꝫ caplo.14.
redit .ppħa ad xp̄m:dicẽs:[Prope eſt vt ve
niat eiꝰ tp̄s.] Et iterũ reuertitur ad babylo
niorum deſtructionẽ dicens: [Et erit in die
illa cũ requieꝫ dederit tibi dñs deus:quõ ceſ/
ſauit exactor:qeuit tributũ.] Et deinceps p
totum inuehitur ꝯtra Nabuchodonoſor regẽ
Babylonis. ¶ In ſecundo vo onere cõmi
natur philiſteis: ⁊ incipit in fine.14.c. [In
anno quo mortuꝰ ẽ rex Achaꝫ:factũ eſt onꝰ
iſtud.Ne leteris philiſtea:omnis tu. ¶ In
tertio vero onere cõminatur Moabitis:⁊
incipit.15.cap.[Onus moab.] p totũ.Et qꝛ
xp̄s ſm carnẽ deſcẽdere debebat ex Ruth:
que fuit de Moab:ideo ſtatim ex hac occa
ſione .ppħa vertit ſtilũ ad Chriſtũ:in.16.c.
dicens:[Emitte agnũ dñe dñatorẽ terre ⁊c.
¶ Deinde reuertitur ad cõminandũ Mo
abitis vt prius: vſqꝫ in fineꝫ caplī predicti.
¶ In quarto vero onere cõminatur dama
ſco ⁊ ſyris.Et icipit.17.cap.[Onus dama/
ſci.] Et ꝓtenditur p totuꝫ. ¶ In quinto ve
ro onere cõminatur Ethyopijs:⁊ Egyptijs:
Et durat illud onus per capitula tria.ſ.18.
19.20.vbi multa iterſerit .ppħa de xp̄o:eo qꝺ
in Egypto multũ viguit xp̄iana religio an
te tempora Machometi:.ppter qꝺ aſpiciẽs
ad illud tẽpus .ppħa ait:[qꝺ in die illa erũt
qnqꝫ ciuitates in terra egypti:iurãtes p do
minuꝫ exercituũ.] Et ſeqtur:] qꝺ cognoſcetur
dominus ab egypto:⁊ colent eum muneri/
bus ⁊ hoſtijs:⁊ mlťa alia de hac materia ibi
ſubdit. ¶ In ſexto vero onere cõminatur
aſſyrijs:ſiue rurſuꝫ babylonijs.Et icipit.c.
21.[Onꝰ deſerti maris.] ¶ In.7. vo cõmi
natur Idumeis circa finem eiuſdẽ.c.[Onꝰ
idumea. ¶ In.8. vo cõminatur Arabibus
in.e. capl.ſatis cito vbi dicit:[Onus in ara
bia.In ſaltu ad veſperã dormietis.] ¶ In
9o.vo cõminatur Hieroſolymitis : maxie pn
cipibus ⁊ prepoſitis templi.Et incipit cap.
22.[Onꝰ vallis viſionis.] ¶ In.10.c.cõmi
natur thyrijs.Et icipit.c.23.[Onꝰ thyri.] Et
durat p totum. ¶ Sufficiẽtia autem iſtorũ
onerum:⁊ ſi moraliter poſſit haberi penes
decem

decem peccata mortalia:in q̄bus iſti popu/
li peccauerūt:tamen lr̄aliter ſufficientia col
ligitur ex hoc ꝙ oēs iſti popl̄i in filios iſra/
el peccauerunt eos impugnādo: q̄a cōfines
terre illoꝝ erāt.Et in h̄ finitur ſecūda pars
ꝑmi tractatus. ¶ Sequitur tertia pars in

Tertia ps ꝑmi tractat⁹

qua ꝓpħa tractat de vniuerſi mundi machi
na ſimul ⁊ ſūmatim:q꞉ poſt onera ſingularū
regionum : introducit onus qđ erit in fine
mundi in tota terra:gn̄aliter tn̄ tranſfert ſe
ad finale iudiciuꝫ:ante qđ diſſipabitur tota
terra.Incipit aūt in principio. 24.c.[Ecce
dominus nudabit terraꝫ.]Et durat p.4.ca
pitula:q꞉ vſqꝫ ad.28.cap.excluſiue. vnde in
24.ca.ꝓpħa denūciat futuram diſſipatiōeꝫ
totius terre:que fiet ante iudiciū.Et deſcri
bit ſn̄iaꝫ que ꝓfertur contra angelos malos
vbi dicit:[Erit in die illa.Viſitabit dn̄s ſu/
per militiam celi:⁊ etiaꝫ ſup hoies malos:]
cū ſubdit:[Et ſup reges terre : q̄ ſunt ſuper
terrā.]Et ſic in primo capl̄o ꝓpħa denūciat
totius terre diſſipationem. ¶ In capl̄o v̊o
25.extollit diuinā iuſtitiam oſtenſam in iu/
dicio:⁊ aſſurgit in gr̄arum actionem. Vn̄
incipit capitulum:[Dn̄e deus meus es tu:
exaltabo te.]Et reliqua ꝑtinentia ad iſtam
materiam ꝑ totum.¶ In capl̄o aūt.26.de/
ſcribit poſt iudiciuꝫ eternum premiū bono
ruꝫ.Vn̄ incipit:[In die illa cantabit canti/
cum iſtud in terra iuda. Urbs fortitudinis
noſtre ſyon.]Seq̄tur:[Aperite portas ⁊ in
gredietur gens iuſta].Et in toto capl̄o tra/
ctatur hec materia de gloria bonoꝝ. ¶ In
capl̄o v̊o.27.oñdit etiā poſt iudiciū eternū
ſupplicium dānatoꝝ Luciferi:vꝫ quem vo
cat leuiathan ſerpentem veterē:⁊ angelorū
ſuorum ⁊ hominum malorum. Et incipit:
[In die illa viſitabit dn̄s ī gladio ſuo duro
ſup leuiathā ſerpēteꝫ veterē.]Et ſic finitur

Quar/ta ps ꝑ/mi tra/ctatus.

tertia pars primi tractatus. ¶ Seq̄tur ps
quarta:in qua tractat ꝓpħa de gente Judai
ca:⁊ gēte iſraelitica.ſ.x.tribub⁹ cōbinatiꝫ:⁊
ꝯtinet.4.ve:ac.4.capl̄a.a.28.vſqꝫ ad.30.ex
cluſiue.¶ Et in primo q̄deꝫ ve:qđ icipit:
[Ve corone ſupbie].ca.28.cōminatur genti
iſraelite.Et in eodem vertit ſe ad xp̄m:vbi
ait:[Ecce ego mittā in fundamētis ſyon la
pidē augularē ⁊c̄.] ¶ In ſecūdo v̊o:qđ ici
pit:[Ve Ariel.Ariel.]29.c.cōminatur gen/
ti iudaice.Nā Ariel:ſiue leo dicitur ciuitas
Dauid mōs ſyon ꝓpter altare holocauſtoꝝ
qđ dicebat Ariel: ꝓpter deuorationē beſtia
rum ⁊ aialium que ibi ꝯſumebātur:⁊ ibi v̊/
tit ſe ad xp̄m:cū ait iudeis:[Miſcuit vobis
domin⁹ ſp̄m ſoporis : claudet oculos vr̄os:
⁊ erit vobis viſio oium:ſicut verba libri ſi/
gnati.]¶ In tertio v̊o ve:qđ incipit:[Ve
filij deſertores.]Tertio cap.cōminat̄ religꝗs
quas cōmiſit Nabuzardam ſub manu Go/
dolie:que poſt mortem Godolie (ꝓhibēte
Hieremia) voluerūt deſcēdere in egyptū:ꝯ̄
ꝯſilium dn̄i.Et ꝯtinuatur eadē materia in
quarto ve : quod incipit : [Ve qui deſcen/
dunt in egyptuꝫ] ⁊ ibi etiaꝫ vertit ſe ꝓpħa
ad xp̄m in pl̄ib⁹ locis:vt vbi ait: [Propte/
rea expectat dominus vt miſereatur veſtri:
⁊ ideo exaltabitur parcēs vobis.Beati oēs
qui expectant eum.]Et vbi ait : [Ecce no/
men dn̄i venit de longinquo.] Et multa ſi/
milia dicit:in quo finitur pars quarta ꝑmi
tractatus.¶ Seq̄tur quinta ps:in qua rur
ſum regredit̄ ad gentem iudaicam ſeꝑatim
⁊ ſegregatim que.32°.ca.icipit:[Ecce in iu/
ſtitia regnabit rex.]Et ꝓtēditur p.8.ſequē/
tia capi.vſqꝫ ad. 40. excluſiue: ⁊ ibi primo
ꝑ q̈ttuor ca.ꝓcedit obſcure ⁊ ꝓphetice vſqꝫ

Quin/ta ps ꝑ/mi tra/ctatus.

ad.36.Deinde vero clare: ⁊ quaſi hyſtorice
per iſta.4.capitula. ¶ Primo nanqꝫ. 32.ca
pitulo agit de Ezechia ⁊ ipſius ꝑfectione:⁊
metaphora eius agit de xp̄o.vn̄ icipit:[Ec/
ce in iuſtitia regnabit rex]. ¶ In ca.v̊o.33°
agit de Sēnacherib:⁊ de eius deſtructione.
[Ve q̄ predaris:nōne ⁊ ipſe p̄daberis?]Et
ſtatim exultat pro gr̄arum actione:dicens:
[Domie miſerere:te enim expectauimus.]
¶ Sꝫ in.34.agit de Romanis:⁊ de deua
ſtatiōe quā fecerūt đ iudeis ſub Tyto ⁊ Ve
ſpaſiano:⁊ h̄ ſb̄ metaphora idumee ⁊ booꝫ:
(vt dicunt magr̄i iudeorum.) ¶ In.35.v̊o
vaſtata Judea : ⁊ ſynagoga deſtructa : agit
de eccleſie floritiōe ⁊ dilapidatione:que tūc
temporis inchoata eſt.Unde incipit:[Leta
bitur deſerta:⁊ inuia:⁊ exultabit ſolitudo.]
Deinde v̊o quaſi hyſtorice ꝓſeq̄tur que di/

xit:[At obſcure.]Nam ca.36.itroducit Sē
nacherib ſupbientem. ¶ In tertia v̄o Eze
chiam ad dn̄m clamantē:⁊ dn̄m eripientē.
¶ Sed in.38.Echechiam infirmū virtute
dei ꝯualeſcentē.Et.39.Ezechiam vane glo
riantem:oñdendo babylonis diuitias ſuas:
ꝑpter qđ Eſaias ꝯcludit captiuitatem futu
ram:⁊ oia deportāda in babylonē.Et ſic fi
nitur q̄nta pars:⁊ totus primus tractatus:
in quo continetur oraculū cōminatoriū ⁊
Sc̄dus tractat⁹ flebile.¶ Tunc incipit ſecūdus tractatus.
[Cōſolamini ꝯſolamini ppl'e meus.] Quia
enim in fine precedentis capl'i poſt cōmina
tionem multorum maloꝝ dixerat Ezechias
quaſi paruū curans de alijs.[Fiat pax tm̄:⁊
veritas in dieb⁹ meis.] Iccirco introducit
ꝓph̄a dn̄m quaſi paſtorem verum curanteꝫ
gregem ſuū:⁊ dicentem:[Cōſolamini ꝯſola
mini ppl'e meus.] Ac ſi apte dicat: Ex quo
reges veſtri non curant de vobis: ego vos
ꝯſolabor.¶ In iſto ergo tractatu cōſolato
rio agit ꝓph̄a de duplici materia:⁊ cauſa cō
ſolationis.¶ Pria q̄dē ſpūali: ⁊ hec eſt de
liberatio que facta eſt per chriſtū a peccato.
¶ Sc̄da v̄o corpali que facta eſt p Cyruꝫ a
captiuitate:⁊ ab exilio babylōico. ¶ Et ſꝫ
h̄ diuidit̄ iſte tractatus in tres ptes.¶ Nā
primo agit de liberatione facta p xp̄m a pec
cato.¶ Secūdo de liberatione facta p Cy
rum ab exilio. ¶ Tertio iterum redit ad
liberationem factam p xp̄m a peccato:q: il
lam intendit p̄ncipaliter tāq̄ꝫ materiā ma
ioris ꝯſolationis.¶ In prima ergo pte agit
de liberatiōe facta p xp̄m:⁊ ꝯtinet.5.c.ſ.40.
in quo agit ꝓph̄a đ p̄curſore Joāne Bapti
ſta:⁊ eius predicatione. Unde ibi dr̄:[Uox
clamātis in deſerto ⁊c̄.]Que ſpectat ad Jo
annem.¶ Et.41.c.in quo agit ꝓph̄a đ na
turarum vnione:⁊ hōis aſſumptione ex ſe
mine Abrahe.Et incipit capl'm:[Taceant
ad me inſule.[Sequit̄:[Et iſrael ſerue me
us:ſemen Abrahe amici mei:in quo appre
Apl's. hēdi te.]Cui alludit Apl's Hebre.2.Nuſq̄ꝫ
angelos apprehēdit:ſed ſemen Abrahe ap
prehendit.¶ Et.42.c.in quo agit de verbi
incarnati cōuerſatione.⁊ incipit:[Ecce ſer
uus meus:ſuſcipiam eum.]Seq̄tur:[Non
clamabit:nec accipiet perſonaꝫ: nec audiet̄
vox eius foris.Non erit triſtis:neq; turbu
lētus.]¶ Et.43°.in quo agit de teſtiuꝫ vo
catione.ſ.de vocatiōe apl'oꝝ. Et icipit:[Et
nūc hec dicit dn̄s:Noli timere.]Sequitur:
[Educ foras populum cecum. Dent teſtes
eoꝝ.Uere vos teſtes mei dicit dn̄s.] ¶ Et
44°.in quo agit̄ de teſtiuꝫ inſpiratione:qui
repleti ſunt ſpiritu ſancto in die pētecoſtes:
⁊ incipit:[Et nūc audi Jacob.] Sequitur:
[Effundam ſpiritum meū ſup ſemen tuū.]
¶ In oibus aūt iſtis q̄nq; capl'is iuehitur
ꝓpheta cōtra idolatriā:ne quis reputet ad
orationē iſtius hois:de quo loquit̄:⁊ quem
predicat eſſe deuꝫ:idolatriam fore:ſicut ho
die putant errātes iudei. Et ſic finitur pri
ma pars ſecūdi tractatus. ¶ Sequit̄ pars
ſecūda:vbi agit de liberatione facta per Cy
ruꝫ.Et incipit.45.c.[Hec dicit dn̄s chriſto
meo Cyro.]vel pauloante:vbi dicit̄:[Qui
dico Cyro:paſtor meus es ⁊c̄.] ¶ Et cōti
net pars illa quattuor capl'a.Naꝫ in.45. in
troduxit ꝓpheta diuine liberationis inſtru
mētum ⁊ organum.ſ.regem Cyrum.Et oc
caſione eius vertit ſe ad Chriſtū:quum ait:
[Rorate celi deſuper.]Et poſt hec ſubdit:
[Tm̄ in te eſt deus:⁊ nō eſt preter te deus.]
Quod non pōt intelligi de Cyro:ſed ſoluꝫ
de Chriſto.¶ In.c.v̄o.46.introducit pro
pheta liberatorem precipuū.ſ. deum:q: etſi
Cyrus fuit inſtrumētuꝫ: deus tm̄ fuit actor
precipuus deſtructionis Balthaſar:Baby
lonis:⁊ Chaldeoꝝ:ac liberationis iudeoꝝ.
Et ideo in.c.illo dicit dn̄s:[Audite me do
mus Jacob:⁊ omne reſiduum domus iſra
el.Ego feci:⁊ ego feraꝫ.Et in fine cōcludit:
[Dabo in ſyon ſalutem:⁊ in Hieruſalē glo
riam meaꝫ.]¶ In.c.v̄o.47.introducit ꝓ
pheta deliberationis modum:qđ cōſiſtit in
deſtructione Babylonis:⁊ regni eius.Et
ideo capl'm incipit:[Deſcēde:ſede in pulue
re virgo filia Babylon.] ¶ Sed in.c.48.
ꝓpheta introducit predicationis motiuuꝫ.
Unde oſtēdit q deus iſta lōge predixit: vt
liberationē ſuā Judei non imputarent ido
lis:ſed ſibi ſoli.Unde incipit capl'm:[Audi
te hec domus Jacob.]Seq̄tur[Predixi ti
bi extūc

Secunda ps ſecūdi tractatus.

bi extūc

bi extūc anteq̄ꝫ venirēt indicaui tibi:ne for
te diceres: Idola mea fecerūt hec.⌋ Et i eo/
dem capl'o cōuertit ſe ad Chriſtuꝫ:vbi ait:
⌊Ex tpe anteq̄ꝫ fierent ibi eram. Et nūc do
minus de⁹ vult me:⁊ ſpūs eius.⌋ Et in hoc
finitur ſecunda pars ſecundi tractatus.

Tertia ps ſcd' tractat⁹

¶ Sequitur pars tertia:in qua rurſum re/
gredit ad liberationem factam per chriſtuꝫ
capl'o.49.cum ait:⌊Audite inſule ⁊c.⌋ Et
ab illo loco:⁊ deinceps q̄ſi euāgelica:⁊ apl'ica
p̄dicat oia myſteria fidei nr̄e:que pertinent
ad Chriſtū. Unde deducit de Chriſto.xij.
cōcluſiōes. ¶ Primo nāqꝫ exequitur que
ptinent ad Saluatoris infantiā ⁊ abſcōſio/
nem. Naꝫ per triginta annos vſqꝫ ad annū
predicationis cōuerſatus eſt in mūdo quaſi
ignotus:ſicut vnus alius purus homo. Et
hoc ꝓpheta deducit capl'o.49.cuꝫ ait:⌊In
pharetra ſua abſcōdit me:⁊ dixit mihi.⌋ Et
per totum capl'm deſcribitur excellētia illi⁹
hois ſic latētis ⁊ abſcōſi. ¶ Secūdo v̄o exe
quitur ea que pertinēt ad multiplicem iniu
riam:quam paſſus eſt:⁊ pſequutionem:ca/
pitulo.50.qd̄ incipit:⌊Hec dicit dn̄s. Quis
eſt hic liber?⌋ Sequitur:⌊Dn̄s deus aperu/
it mihi aurem. Corpus meū dedi percutiē/
tibus:⁊ genas meas vellētibus ⁊c.⌋ ¶ Ter
tio exequit ea que pertinēt ad ſapiam Chri
ſti:⁊ predicationem:in.c.50.⁊.51. vbi dicit:
⌊Audite me qui ſeqmini:qd̄ iuſtū eſt:⁊ que
ritis dn̄m.⌋ Et ſequit:⌊Audite: qꝛ hic a me
exiet:⁊ iudiciū meū in lucē populo: ⁊ iuſta
poſui v̄ba mea i ore tuo.⌋ Et poſt hoc ſeqt:
⌊Propter hoc ſciet ppl's me⁹ nomen meū:
qꝛ egoipſe qui loquebar ecce adſum. Q̄ꝫ pul
chri pedes ⁊c.⌋ que pertinēt ad Chriſti p̄di
cationē:vt patet. ¶ Quarto enim exequit
ea que ſpectāt ad Chriſti tolerātiam:patien
tiam:⁊ paſſionem:⁊ mortis p̄poſitionē:cir/
ca finem.c.52.⌊Ecce intelliget ſeruus me⁹:
ſicut obſtupuerūt ſup eum multi:ſic inglo/
rius erit inter vos aſpectus eius.⌋ ⁊ per to/
tum.53. vbi dicit:⌊Non eſt ei ſpecies: neqꝫ
decor ⁊c.⌋ ¶ Quinto exequit ea que perti/
nēt ad eccleſiam:⁊ ipſius formationē:⁊ hoc
ordine cōgruo:qꝛ formata eſt de latere Chri
ſti dormientis in cruce. Et ideo.54.c.inci/
pit:⌊Lauda ſterilis que non paris.⌋ Et ſta/
tim ſequitur in.c.55.⌊q̄ alibi non eſt ſalus:
nec inuētio gratie:niſi infra eccleſiā. Unde
incipit:⌊Omnes ſitiētes venite ad aquas.⌋
Poſt hec ⁊.c.56.oñdit qūo eccl'ia nō arctat
ad vnum populū. Unde incipit:⌊Hec dicit
dn̄s. Beatus vir qui faciet hec:⁊ filius ho/
minis qui apprehēdet iſtud:⁊ hoc non di/
cat filius aduene qui adheret dn̄o dicens:
Separatione diuidet me dn̄s a p̄ncipio ſuo.⌋
¶ Deinde v̄o.57.⁊.58.ponit informationē
moralē:⁊ oia iſta pertinent ad eccleſiam.
¶ Sexto v̄o exequit ea que ſpectāt ad chri
ſti gloriā ⁊ reſurrectioneꝫ:⁊ hoc.59.c. ⁊.60.
vbi dicit:⌊Ecce non eſt abbreuiata manus
dn̄i:vt ſaluare nequeat.⌋ Et ſequitur:⌊q̄ ſal
uauit ſibi brachium ſuuꝫ. Indutus eſt iuſti
tia vt lorica:⁊ galea ſalutis in capite eius.⌋
Et cōtinuādo capl'm.60.addit:⌊Surge il/
luminare Hierl'm ⁊c.⌋ vſqꝫ in finem:que p/
tinent ad Chriſti gloriam ⁊ reſurrectioneꝫ.
¶ Septimo exeqtur ea que ptinēt ad chri/
ſti famam per orbem diffuſam:atqꝫ opinio/
nem ⁊ diſſeminationē per orbem.c.61.p to/
tum.⌊Spūs dn̄i ſuper me.⌋ vbi agit de di/
ſcipulis diſſeminatis per orbem ad portan/
dum famaꝫ Chriſti:vbi dicit⌊q̄ oēs qui vi
derint eos cognoſcēt eos:qꝛ iſti ſunt ſemen
cui bn̄dixit dn̄s.⌋ ¶ Octauo v̄o exequitur
ea que ſpectant ad noiationeꝫ nouam:⁊ ad
intitulationē nois chriſtiani:qꝛ hoc nomen
nouū ⁊ glorioſum impoſitum eſt credētib⁹.
⁊ hoc.c.62.per totuꝫ:qd̄ incipit:⌊Propter
hoc nō tacebo.⌋ Seqtur:⌊Uocabit tibi no
men nouum qd̄ os dn̄i noiauit:⁊ erit coro/
na glorie in manu dn̄i: ⁊ dyadema regni in
manu dei tui. Non vocaberis vltra dereli
cta ⁊c.⌋ ¶ Nono exequitur ea que ſpectāt
ad regreſſum in celum:⁊ glorioſam aſcēſio/
nē.c.63.⌊Quis eſt iſte qui venit de edom?⌋
¶ Decimo exeqtur ea que ſpectant ad iu/
deorꝫ negligētiam ⁊ execrationem:Chriſto
aſcēdente in celum:⁊ hoc circa medium.c.
⌊Sed miſerationū dn̄i recordabor.⌋ vbi re/
ducit ad memoriā beneficia oia que de⁹ cō/
tulit iudeis: precipue beneficiū eductionis
de egypto:⁊ aduētus Chriſti: in principio

64.c.[Utinã dirũperes celos & venires.] Et tamẽ non obſtãtibus his excecati ſunt: & deplorat eo͛ excecationem: vbi ait:[Attẽde dñe de celo: & vide de habitaculo ſancto tuo quare errare nos feciſti de vijs tuis. Induraſti cor noſtrũ ne timeremus te ſequi: & abſcõdiſti faciem tuã a nobis: & alliſiſti nos in manu iniquitatis noſtre &c.] ¶ Undecimo exequitur ea que ſpectant ad finalẽ miſericordiam: & ad reuerſionẽ iudeo͛ ad chriſtũ c.65. per totum: qd incipit: Dixi: Ecce ego ad gẽtes.] Sequitur[: Expandi manus meas quotidie ad populũ incredulum.] Et infra: [Sic faciam propter ſeruos meos: vt non diſperdã totum: & educam te Jacob ſemen: & Juda poſſidentẽ ſanctos meos. ¶ Duodecimo & vltimo exequitur ea que ſpectãt ad finale iudicium & premiũ bono͛: ac malo͛ punitionẽ. c.66. quod incipit:[Hec dicit dominus. Celũ ſedes mea eſt.] Sequitur de gloria beato͛:[Letamini cum Hieruſalẽ: & repleamini ab vberibus cõſolationis eius: & de pena dãnato͛. Uermis eo͛ nõ morietur: & ignis non extinguetur.] Et ſic finitur ſecundus tractatus: & totus liber. ¶ Notandum tñ qȝ iſta fuit duplex liberatio. Una facta per Cyrum: & alia facta per Chriſtum ſic miſcẽtur in iſto tractatu: vt vix ſit capitulum: in quo non interſeratur aliquid de vtraqȝ: intãtũ qȝ iudei totũ exponũt de illa que facta eſt per Cyrum: quãuis impoſſibile ſit ſic exponi quãtum ad plurima que dicuntur in hoc tractatu. Et ideo melius eſt & lr̃alius diuidere eo modo quo dictum eſt.

¶ Diuiſio libri Hieremie.

Nunc accedit hieremias propheta cuius liber diuiditur in 16. partes pricipales. ¶ In prima nãqȝ ipſi prophete legatio iponitur: & durat per capitulum primũ vbi oñditur propheta ſctificatus: cũ dicitur: [Priuſqȝ te formarẽ in vtero &c.] Et deinde cauſa legationis deſcribitur ſub metaphora olle ſuccenſe & vigilantis virge: & demũ legagatio iniungitur: [Tu ergo accinge lũbos tuos & ſurge & loquere ad eos]. ¶ In ſecũda vero parte diſcutitur vtrum ſit iuſta vel iniuſta: ne videatur deus crudeliter procedere in deſtinando propham ad predicandum captiuitatẽ. Et durat ps illa p.x.ca. ¶ Ut autem appareat legatio iuſta. c.2. incipit propheta dſcribere iudeo͛ ingratitudinẽ: & culpã grauiſſimam contra deum. ¶ In tertio vo deſcribit ex pte dei ſũmam clementiam ſub metaphora ſponſi contempti volentis vxorem accipere etiam poſt cõtẽptũ: qd nõ eſt conſuetum: vñ icipit vbi dicit:] Si dimiſerit vir vxorem.] ¶ In quarto vo officio ex pte dei facilem veniam oſtendens qȝ non exigat deus ab eis ſatiſfactionem nimis duram: vnde incipit:[Si conuerteris iſrael ait dominus ad me conuertere.] ¶ In quinto vo aufert a iudeis excuſationem verã: quã poſſunt habere ex imixtione aliquo͛ cũ eis: ſi forte iter eos inuenirentur. Uñ incipit.[Circuite vias Hieruſalem & querite an inueniatis virũ facientem iudicium: & propitius ero ei. ¶ In ſexto vo aufert ab eis conſiderationẽ: quã deberẽt habere de ſanctitate ſacerdotũ: prophetarum: & religioſorum ſuo͛. Unde incipit:[Cõfortamini filij beniamin in medio Hieruſalẽ.] Sequitur:[A minore vſqȝ ad maiorem oẽs auaritie ſtudent: a propheta vſqȝ ad ſacerdotem cuncti faciunt dolum.] ¶ In ſeptimo ca. aufert ab eis fiduciam: quam poſſent habere de ſanctitate templi & ſacrificio͛. Uñ dicit:[Nolite cõfidere in verbis mẽdacij dicẽtes: Templum dñi: tẽplũ dñi: tẽplum dñi eſt.] ¶ In octauo aufert ab eis fiduciam: quam poſſent habere in ſapiẽtia ſcribarum: & hoium doctorum. Unde icipit:[In tpe illo ait dñs.] Et ſequitur:[Uere mẽdaciũ opatus eſt ſtilus mẽdax ſcribarũ: cõfuſi ſunt ſapiẽtes: verba dñi piecerunt: & ſapiẽtia nulla eſt in eis. ¶ In nono vo ex quo nullã excuſationem propheta repit pro iudeis: incipit lachrymari & plangere lamẽtabilem cãtilenam: & ait:[Quis dabit capiti meo aquam: & oculis meis fontem lachrymarũ?] ¶ In decimo vo regreditur ad iudeo͛ cecitatẽ: & ignorãtiam: qui cõtra oẽm rõnem verſierãt (contẽpto deo) ad idolatriam. Et incipit:[Audite verbũ: qd loquutus eſt dñs.] Et ſequitur:[Quis non timebit te o rex gẽtium?] ¶ In vndecimo vo & vltimo

timo capl'o huius partis pactũ domini cũ filijs iſrael reducit̃ ad memoriam : vt ex oi/bus iſtis aggrauet̃ culpa iudeorum:⁊ oſtenda/tur legatio dñi iuſta:qui mittebat ꝓphetas ad denũciãdum mala:que in predictis capitulis cõtinue inſerũtur.Et ſm hoc patet q̃/liter in his decẽ capitulis legatio diſcutit̃: ſi iuſta fuerit vel iniuſta. ¶ In tertia vero parte ſup ipſa legatione querulat̃ ꝓpheta ⁊ cõqueritur propter mala:que ꝓuidet ſe paſ/ſurum ex iſta legatione.Et incipit pars illa vltra medium.c.xj.[Tu autem domine de/monſtraſti mihi:⁊ ego quaſi agnus manſuetus:qui portatur ad victimam.]Et ꝓtenditur vſq; in finem.xij.c.In qua parte multa continent̃ de paſſione xp̃i.¶ In quarta vͦ parte ꝓpheta legationem exequit̃ predicando cõtra Judeam ⁊ Hieruſalem ſub meta/phora lũbaris:qđ computruit:⁊ ſub meta/phora ſermonum ſiccitatis : ⁊ metaphora Moyſi:⁊ Samuelis : qui al's exauditi fue/rũt pro populo:⁊ tamẽ tũc non poſſent ex/audiri:⁊ ſub metaphora eunuchi : ⁊ homi/nis ſterilis.Unde dicit̃ ipſi Hieremie:[Nõ aſpicias vxorem:⁊ non erũt tibi filij.] Sub metaphora ſtili ferrei:⁊ adamãtini lapidis: ⁊ ſub metaphora figuli:⁊ confracti vaſis:⁊ ſub metaphora lãguncule:⁊ teſtei vaſis .Et durat pars illa per ſeptẽ capitula: a. 13.vſq; ad.19.incluſiue:vbi etiam ꝓpheta vertit̃ ſepe ad paſſionem Chriſti: vt vbi ait:[Qua/re quaſi colonus futurus es in terra.] c.14. Et vbi dicit:[Tu ſcis dñe:recordare mei ab his:qui perſequũtur me.c.15. Et vbi dicit: [Dñe fortitudo mea:⁊ robur meum in die tribulatiõis mee].c.16.Et vbi ait:[Dñe deus qui te derelinquũt cõfundantur ⁊c̃.]ca/pitulo.17. Et vbi dicit:[Uenite cogitem⁹ cõtra Hieremiã:⁊ percutiamus eũ lingua. Recordare ꝙ ſteterim i ꝯſpectu tuo.] c.18. ¶ In qnta vͦ parte pro ſua p̃dicatione ꝓ/pheta patitur:⁊ pſequutioni ſubijcitur. Et incipit.c.20.⁊ in eodẽ finitur:vbi etiã mul/ta cõtinẽtur de paſſione Chriſti.¶ In ſex/ta vͦ parte iteru; a ꝓpheta reſumitur pro/phetia poſtq̃ fuerat percuſſus : incarcera/tus:ac poſitus in neruo.Et incipit pars il/la capitulo.21.[Uerbũ:quod factum eſt ad Hieremiam.]Et durat per tria capitula. ¶ In primo nãq; ꝓphetat cõtra vrbẽ Hieruſalem.¶ In ſecũdo cõtra regem. ¶ In tertio cõtra malos ꝓphetas:⁊ alios:qui paſcebant:ac dirigebãt gregem filiorum iſrael illis diebus:⁊ ibi agit de aduẽtu Chriſti:q erit bonus rex ⁊ bonus paſtor dicens:[Ec/ce dies veniũt dicit dñs:⁊ ſuſcitabo Dauid germen iuſtum : ⁊ regnabit rex : ⁊ ſapiens erit ⁊c̃.]¶ In ſeptima vͦ pte ꝓphetia partim impletur:⁊ impleta aſpicitur quantu; ad primam trãſmigrationẽ:que facta eſt de Jeconia ⁊ principibus eius:qui ducti ſunt in Babylonẽ:ibiq; ꝓſpera ꝓmittunt̃ trãſ/migratis:⁊ aduerſa remanẽtibus. Et inci/pit pars.24.c.⁊ tẽditur per capitula duo. ¶ In octaua vͦ parte ꝓpheta iterum ad/uerſitates patit̃ ⁊ perſequutiones pro ſua p̃/dicatione.Primo qdem a ppl'o.c.26.Secũdo vͦ a falſis ꝓphetis.c.27.⁊.28.Et ſic du/rat pars illa per capl'a tria. ¶ In nona vͦ pte cõſolatio repromittit̃ trãſmigratis . Et incipit pars illa.29.c.⁊ ꝓtendit̃ vſq; ad.34 capl'm excluſiue p qnq; capl'a:vbi etiã mul/ta cõtinent̃ de xp̃o:vt vbi ait:[Poſt dies illos dabo legem meã in viſcerib⁹ eorum:⁊ multa alia cõſolabilia de xp̃o. ¶ In decima vͦ parte rurſu; deſolatio p̃dicit̃ : ⁊ ꝓphetat̃ cõtra remanẽtes in Hierl'm:alijs trãſmigrat̃ in Babylonẽ.Uñ totũ eſt ꝯtra Sedechiã: 34.c.vbi illa pars decima ꝯtinet̃.¶ In.xj. pte ꝓph'ia ſcribi p̃cipit̃ a Hieremia in vno libro:⁊ ſcriptus cõburit̃:⁊ cõbuſtus rurſus reficit̃.Et durat ps illa per duo capl'a.a.35. vbi reſumit ꝓpheta qũo miſit eum deus ad predicãdum populo:nec tamẽ ipſum audi/uit:cum filij Rechab audiuerint:⁊ obedi/uerint p̃ri ſuo.Protẽdit̃ aũt per.36m.capl'z vbi cõtinet̃ hyſtoria de libri cõbũſtiõe:⁊ re/fectione.¶ In.xij.vͦ parte rurſum ꝓphe/ta capit̃:⁊ iterum capit̃:⁊ incarcerat̃.Et durat pars illa per duo capitula.ſ. p.37.⁊.38. ¶ In parte vͦ.13.ꝓphetia tollitur:imple/tur ⁊ pficitur quãtum ad captionẽ Hierl'z: ⁊ cõbuſtionem templi:⁊ muri.Et hoc con/tinetur hyſtorice in capl'o.39.vbi etia; agit̃

de liberatione Hieremie. ¶ In parte vero 14. populum ſecum liberatum: ⁊ reliqas dimiſſas vſqꝫ in egyptum beniuole ꝓſequit̃. Et incipit pars illa caplo. 40. ⁊ ꝓtenditur vſqꝫ ad. 46. excluſiue: vbi hyſtorice per ſex capitula narratur qualiter cõtra ꝯſiliũ Hieremie deſcẽdit populus in egyptũ: vbi etiã contra eos ꝓphetauit. ¶ In parte ṽo. 15. ⁊ penultima ꝓpheta extẽditur ad oẽs gẽtes: q: cõtra Egyptios: ⁊ cõtra Paleſtinos: cõtra Moab: ⁊ cõtra Amon: ⁊ cõtra Babylonios. Et durat illa pars a. c. 46. vſqꝫ ad capitulum. 50. incluſiue per capitula ſex. ¶ In parte ṽo. 16. ⁊ vltima materiã trenoꝝ hyſtorice cõtexit: ⁊ hoc in. c. 52. ⁊ in fine libri: poſita cõbuſtione tẽpli: ⁊ deportatione vaſoꝝ ꝓpheta cõcludit: [Et factum eſt poſtq̃ꝫ in captiuitatem ductus eſt iſrael: ⁊ Hieruſalez deſtructa eſt: ſedit Hieremias flens: ⁊ amaro animo ſuſpirãs: ⁊ eiulans dixit: Quomodo ſedet ⁊c̃.] Et in hoc finitur liber Hieremie. Liber aũt trenoꝝ ſupius eſt diuiſus.

¶ Diuiſio libri Baruch.

Nunc accedit Baruch. Et diuidit̃ in ſeptez partes ſm̃ ſeptem cõcluſiones: quas intẽdit iſte totus liber. ¶ Inducit nanqꝫ populum captiuatum in Babylone exiſtẽtez ad placãdum deum. ¶ Primo qdem per oblationem legalẽ a principio libri. Et hec verba vſqꝫ ad medium pmi capituli: [Et dicetis dño deo veſtro.] ¶ Secũdo ṽo per cõfuſionem vocalem oium peccatoꝝ ſuoꝝ: ⁊ iuſtitie diuine. Et hec ab illa parte que eſt circa mediũ. c. [Et dicetis dño deo veſtro.] vſqꝫ ad illam partez que eſt in. c. 2. [Auertat̃ ira tua nobis: q: derelicti ſum⁹.] ¶ Tertio ṽo per orationem: ⁊ ſupplicationẽ mẽtalez. Et hoc a precedenti parte: [Auertatur ira tua.] vſqꝫ ad illam partem: [Audi iſrael mãdata vite.] vltra principium. c. 3. ¶ Quarto ṽo ꝓpheta ſubiũgit monitionem ſalutarẽ: ⁊ ſalubrẽ: ab iſto loco: [Audi iſrael.] vſqꝫ ad illam partem: [Obliti eſtis eum: qui nutriuit vos: ⁊ cõtriſtaſtis nutricem veſtram Hieruſalem.] vltra principiũ quarti capli.

¶ Quinto inducit loquutionẽ figuralem ciuitatis Hieruſalem ad modũ nutricis captiuum pplm̃ alloquẽtis: plãgentis: ⁊ deſiderãtis ipſius aduẽtum: ⁊ reditum. Et hoc ab illo loco: [Obliti eſtis eum ⁊c̃. ⁊ nutricẽ veſtram Hierlm̃.] vſqꝫ ad partẽ iſtam: [Antiquior eſto Hierlm̃.] circa finem capli. 4. ¶ Sexto ṽo inducit ꝓmiſſionẽ feſtinã: iocũdam ⁊ regalem: vẽturam ſup Hieruſalẽ: ab illo loco: [Antiquior eſto.] vſqꝫ in finem capli quinti. ¶ Septimo ṽo ⁊ vltimo ponit Baruch informationẽ epiſtolarẽ: quam deſtinauit Hieremias ad captiuos ĩ Babylonia exiſtẽtes. In qua rõnibus multis oſtẽdit idola falſa eſſe: ⁊ non habere in ſe aliqͦd diuinum. Et hoc facit capitulo ſexto ⁊ vltimo: qͦd incipit: [Propter peccata.]

¶ Diuiſio libri Ezechielis.

Nunc accedit Ezechiel. Et diuiditur in ſeptẽ partes. ¶ Prima nãqꝫ eſt introductiua grãdis oraculi: ⁊ cõtinet̃ caplo pmo: vbi introducit̃ dñs ſedens ſup thronũ poſitum ſup firmamẽtum: qͦd imminebat quattuor aialibus: qui deſignabãt quattuor Monarchias: quas diuina prouidentia regit. ¶ Secũda ṽo eſt impoſitiua grãdis officij ipſi Ezechieli: q: officij ⁊ auctoritatis predicãdi. Et hoc continet̃. c. 2. [Fili hois: mitto ego te.] ⁊. c. 3. per totuz. ¶ Tertia ṽo eſt cõminatiua grandis ſupplicij: ⁊ futuri iudicij ſup Hierlm̃: ⁊ Iudeam: qͦd Nabuchodonoſor adimpleuit. Et icipit pars illa. 4. c. [Et tu fili hois.] Et durat vſqꝫ ad. c. 15. excluſiue per vndecim capla. ¶ In quoꝝ primo deſcribit̃ Hierlz obſidio: ⁊ famis perpeſſio. ¶ In ſecũdo ṽo (qͦd eſt qntum in libro) populi captiuatio ⁊ diſpſio. ¶ In. 6°. ṽo ⁊. 7° terre ⁊ regionis depopulatio: ⁊ deſolatio. ¶ In. 8. aũt abhominationũ: ⁊ criminum numeratio: que fiebãt in Hierlz: ⁊ in tẽplo. ¶ In. 9. ṽo ⁊. 10. ciuitatis ſubuerſio: ⁊ templi cõbuſtio. ¶ In. 11°. ṽo. ⁊. 12°. principũ: regum: ⁊ ꝓphetaruz punitio. ¶ Et in. 14. excludit̃ ois remedij cõſolatio. Dato enim ꝙ fuiſſent tres viri in Hierlm̃: Noe: Daniel: ⁊

el:⁊ Job:tm̄ aīas ſuas liberaſſent. ¶ Quarta vō pars eſt decantatiua grandis flagitij. Et incipit.15.c.q̄bus ſub metaphora vitis: ⁊ ſub metaphora ſpōſe deformis:⁊ ſub metaphora leene:⁊ leonis:⁊ ſub metaphora ſaltus cōburendi:⁊ nemoris:⁊ ſub metaphora gladij elimati:⁊ enſis: ⁊ ſub metaphora ſcorie ſtagni:ferri:⁊ eris. Et ſub metaphora duarum filiarū vnius mulieris:⁊ ſub metaphora olle enee:⁊ pinguis aīalis. Sub his inq̄ȝ decem metaphoris deſcribit flagitia:⁊ peccata populi iudeoꝝ:⁊ ciuitatis Hierl̄m: ꝓpter que illud horrendum iudiciū: qd̄ in parte priori ciuitatis Hierl̄m p̄dixerat:erat ſup eos vēturuȝ. ¶ Quinta vō pars eſt denūciatiua futuri exterminij cōtra alias nationes:vt ꝯtra Amon:Thyrum:Egyptū. Et incipit.c.25.[Et factus eſt ſermo dn̄i. Fili hois pone faciem cōtra filios Amon.]Et durat vſq̄ȝ ad capl̄m.33. per octo capitula. ¶ Sexta vō pars eſt reuocatiua captiui populi ab exilio:⁊ ita repromiſſiua gaudij. Et incipit.c.33.[Et factum eſt verbum dn̄i ad me dicens:Fili iſrael loquere ad filios ppl̄i tui.]Extūc etiā ꝓſpera ꝓmittuntur vſq̄ȝ ad capl̄m.40.per ſeptem capl̄a:vbi etiā agitur de Chriſto in pluribus locis:⁊ interſeritur de diſtructione Gog. ¶ Septima quoq̄ȝ ⁊ vltima eſt fabricatiua ſolēnis tabernaculi:⁊ noui tēpli:⁊ ꝯtinet nouem capl̄a:a.40.vſq̄ȝ in finem:vbi etiā tractat̄ de diuiſione terre: ⁊ de ritu altaris:⁊ ſacrificij. Et in hoc Ezechiel terminatur.

¶ Diuiſio libri Danielis.

Nunc accedit Daniel. Et diuidit̄ in quinq̄ȝ ptes. ¶ In p̄ma nāq̄ȝ ponit̄ reſpectu Danielis acq̄ſitio intellectus ⁊ ſapiētie. Et hoc cōtinet̄ capl̄o primo. ¶ In ſecūda vō ponit̄ declaratio ſue intelligētie:a capl̄o.2. vſq̄ȝ ad.3.excluſiue. ¶ Nam in ſecūdo declarat̄ ſua intelligētia in ordine ad ſomnia: q: interpretatus eſt ſomnium Nabuchodonoſor:vt ibi patet. ¶ In tertio vō ordie ad viſa:q: angelus dn̄i in ſpecie quarti viri viſibilis apparuit in fornace. ¶ In quarto vō in ordine ad audita:vbi interpretat̄ Daniel vocem ſancti ⁊ vigilis de celo clamantis: [Succidite arborem ⁊c̄.] ¶ In quinto vō ordine ad ſcripta:q: ſcripturam illaȝ interpretat⁹ eſt:[Mane:Thethel:Phares.]Ex q̄bus declaratur qualiter fuit ſpūs intelligētie in ipſo Daniele. ¶ In tertia vō pte ponitur reſpectu Danielis teſtimoniū ſanctimonie:qui miſſus in lacum leonum:q: nolebat adorare regē:miraculoſe extitit a leonibus liberatus. Et hec pars ꝯtinet̄ in.6.c. ¶ In quarta vō parte ponitur cōtinuatio pure ꝓphetie. Et icipit.c.7.[Anno p̄mo.] Et ꝯtenditur vſq̄ȝ ad.c.13.excluſiue. Et cōtinet ſex capl̄a:⁊ quattuor viſiones ꝓpheticas. ¶ In ſeptimo nanq̄ȝ capl̄o ſub quattuor beſtijs:ſucceſſio quattuor monarchiarū: ⁊ quattuor regnoꝝ:Et introducit̄ regnum Chriſti tanq̄ȝ quintuȝ. ¶ In octauo vō capitulo ꝓphetat̄ deſtructio regni Medorū: ⁊ introductio regni Grecoꝝ ſub metaphora arietis ⁊ hyrci. ¶ In nono vō capl̄o ꝓphetatur reductio iudeoꝝ:⁊ egreſſus de captiuitate:⁊ ibi addit̄ de aduentu Chriſti:⁊ eius morte:ſub myſterio.lxx. ebdomadarū. ¶ In.x.vō ⁊.xj.introducit: ac ꝓphetatur deſtructio regni Grecoꝝ:⁊ pſequutio Machabeoꝝ:⁊ agit̄ de Antichriſto. ¶ Et tandem.c.12.agitur de reſurrectione:⁊ finali iudicio cūctoꝝ. Et ſic finitur quarta pars Danielis. ¶ In q̄nto vō ponit̄ annotatio duplicis hyſtorie per duo capl̄a vltima: Suſanne quidem ⁊ vtriuſq̄ȝ ſenis:in.13. Draconis vō ⁊ bel̄.in.14.vbi etiam agitur de apportatione ꝓphete Abachuc per angelum ſup lacu leonum:vbi Daniel erat. Et concluditur totus liber in liberatione Danielis.

¶ Diuiſio libri.xij. Prophetarum.

Nunc accedit liber.xij. ꝓphetarum. Quorū q̄dem ſunt quattuor cōminatorij vt Oſee:Johel:Amos:Micheas. Et quattuor cōſolatorij reſpectu iudeoꝝ:q: cōminant̄ alijs nationib⁹ que erāt eis infeſte. Abdias.ſ.Jonas:Naum:⁊ Abachuc. Et quattuor reuocatorij:qui reuocāt populum a ca

ptiuitate.ſ.Sophonias:Agge⁹:Zacharias: ⁊ Malachias. ¶ Rurſum quattuoꝛ ꝓphe te cõminatoꝛij captiuitatis iudeoꝝ ſic diui/ dũtur:ꝙ Oſee cõminaṫ vtriqꝫ regno iſrae/ litico ⁊ iudaico. ¶ Johel ṽo tãtũmodo du abus tribubus:ſiue regno iudaico(vt Hie ronymus dicit.) ¶ Amos ṽo non ſoluꝫ iſti duplici regno:imo ⁊ omni regno finitimo: qꝛ ⁊ Damaſco:⁊ Gaze:⁊ Tyro : ⁊ Amoni/ tis:⁊ Moabitis. ¶ Micheas aũt principa liter cõminaṫ regno iſraelitico:qꝛ fuit cauſa erroꝛis alteri regno. ¶ Rurſum quattuoꝛ illi qui ſunt cõſolatoꝛij ſic diuidũtur ꝙ Ab/ dias loquiṫ cõtra regnũ Jdumeoꝝ:qꝛ Jdu mei nati ſunt de Eſau:⁊ emuli erant Jſrae/ li. ¶ Jonas ṽo loquitur cõtra Niniuen : ⁊ regnum Aſſyrioꝝ. Sed tamẽ qꝛ ad pꝛedica tionem eius egerũt penitẽtiaꝫ : ꝓphetata ꝑ Jonam ſuſpẽſa ſunt pꝛo tũc a clemẽtiſſimo deo. Et ideo ſuccedit Naum:qui rurſuꝫ cõ minatur cõtra Niniuen:⁊ regnũ Aſſyrioꝝ qꝛ nõ perſeuerauerunt in penitẽtia:ſed poſt deceꝫ tribus captiuauerũt. ¶ Abachuc ṽo loquiṫ cõtra Nabuchodonoſoꝛ : ⁊ regnum Chaldeoꝝ : qui captiuauerũt duas tribus. ¶ Rurſum quattuoꝛ illi ꝓphete qui ſunt reuocatoꝛij ſic diſtinguũtur:ꝙ Sophonias pꝛedicit reuocationẽ futuraꝫ. Aggeus ⁊ Za charias cernũt eam pꝛeſentem ⁊ exhibitaꝫ. Et hoꝛtãtur populum ad exeũdum Baby loniam:⁊ reedificãdum tẽpluꝫ ⁊ Hierl'm ci uitatem ſanctam. Malachias ṽo cernit eaꝫ pꝛeteritam:⁊ ideo monet ad timẽdum deũ: ⁊ ad vitam ſanctaꝫ:⁊ maxime ſacerdotes ⁊ tribum leuiticam. Et ſꝫm hoc diſtinguũtur duodecim pꝛophete.

¶ Diuiſio libꝛi Oſee.

Incipit ergo ꝓ= pheta Oſee libꝛum duodecim pꝛophetarum. Et diuiditur in quinqꝫ partes pꝛincipales. ¶ Jn pꝛima nãqꝫ aſſumit perſonaꝫ vatis futura pꝛeoſtẽ/ dẽtis in ſeipſo:quaſi ſub quodam poꝛtento: ⁊ ſigno. Et hoc in tribus pꝛimis capitulis. Jn qb⁹ de foꝛnicaria generat duos filios:⁊ vnam filiam:⁊ cum hoc de mãdato dei dili git mulierem adulteram:ab alio dilectam: que oĩa ſignãter erãt pꝛodigia ⁊ pꝛeſagia fu/ turoꝝ:que erant vẽtura ſuper populũ iſrae liticum decem tribuum:⁊ etiam duarum. ¶ Jn tertia ṽo aſſumit perſonã iudicis cõ tendẽtis:iudicio cum populo cõtra quẽ ꝓ/ phetabat. Unde inducit dñm quaſi iudicio ſe ſubmittentem. Et incipit pars illa. 4°. c. [Audite verbum dñi filij iſrael:qꝛ iudiciuꝫ dño cuꝫ habitatoꝛibus terre.] Et durat per quattuoꝛ capl'a vſqꝫ ad. 8. excluſiue. ¶ Jn tertia ṽo parte aſſumit perſonam pꝛeconis poſtq̃ꝫ finitum eſt iudicium : pꝛeconis inq̃ꝫ clãgentis cum inſtrumento. Et hoc. c. 8. qđ incipit:[Jn gutture tuo ſit tuba.] Et ꝓten/ ditur per totum ſequẽs capl'm vſqꝫ ad deci mum excluſiue. ¶ Jn quarta ṽo parte aſſu mit perſonaꝫ patris ſup receptis beneficijs arguẽtis:⁊ memoꝛiam faciẽtis de multipli/ ci bono ſuper quo erant ingrati. Et incipit pars illa. c. x. [Uitis frondoſa iſrael. Et du/ rat per quattuoꝛ capitula vſqꝫ ad. 14. exclu ſiue. ¶ Jn q̃nta ṽo parte ⁊ vltima aſſumit pſonã amici familiariter ⁊ amicabiliter ꝓui dẽtis de ſano cõſilio. Et incipit pars illa. c. 14. [Pereat Samaria.] Sequitur:[Cõuer tere iſrael ad dñm deũ tuuꝫ:tollite vobiſcũ verba:⁊ cõuertimini ⁊c̃.] ¶ Et qꝛ cõtinua re iſtum ꝓphetam eſt valde difficile:Jccir/ co circa quãlibet ex his partibus amplius inſiſtẽdum eſt. ¶ Pꝛima ergo pars:in qua ꝓcedit per modum vatis ſub quodã ſignoꝛ ⁊ poꝛtẽto cõtinet ſeptẽ particulas. ¶ Pꝛi/ mo nãqꝫ ꝓpheta pꝛedicit futuram penã ſu/ per ⁊ cõtra domum regiam:domum videlꝫ Jheu:de cuius ſtirpe erat Jeroboam:in cu ius tpe pꝛophetabat. Et hoc facit in pꝛimo poꝛtẽto. Quia in pꝛimo filio nato de foꝛni/ caria:quem appellabat Jezrael. Et durat il la particula poſt titulum poſitum in pꝛinci pio:[Uerbum dñi:qđ factum eſt.] ſtatim a pꝛincipio tractatus:qui incipit: [Uade ſu/ me tibi vxoꝛem foꝛnicationũ.] vſqꝫ ibi: [Et cõcepit adhuc.] ¶ Secũdo ṽo pꝛedicit in tota plebe decem tribuum:⁊ duarum capti uitatem futuram. Sed duarum tẽpoꝛalẽ:⁊ decem perpetuã. Et hoc in ſecũdo poꝛtẽto

de filia

de filia:que vocata eſt abſq; miſicordia. Et durat illa particula a loco illo: Et cōcepit adhuc. vſq; ibi: Et cōcepit ⁊ peperit ei filiuz. ¶ Tertio vo ꝓpheta conuertit ſe ad vtriuſq; cecitatem venturam:⁊ cordis duritiam habituraz pro tpe Chriſti. Et hoc ſub facto portēto de filio:qui dictꝰ eſt: Nō populus meus vos. quod hodie verificat in iudeis. Et incipit in illo loco: Et concepit ⁊ peperit. Et durat vſq; ibi: Et eris in loco vbi dicetur eis. ¶ Quarto vo preuidet ⁊ predicit illiꝰ populi excecati illuminationem ſm partem aliquā.ſ.ſm reliquias:que ſalue facte ſunt.ſ.apl'oꝝ:⁊ diſcipuloꝝ:⁊ credētiuz:qui fuerunt ex iudeis. Et incipit in loco illo: Et eris in loco vbi dicet eis. Et durat vſq; in finem primi capl'i. ¶ Quinto vo regredit ad captiuitatem predictam: oſtēdendo eam iuſtam. Et ſup hoc interpellat iudicium eoꝝ:qui ſalui facti ſunt:⁊ miſericordiam cōſequuti:videlz reliquiaruz. Et incipit particula illa capl'o.3º. Dicite fratribus veſtris:popule meus. Judicate matrem veſtram iudicate. Et durat vſq; ibi: Propter hoc:ecce ego lactabo. i medio capituli. ¶ Sexto vo reuertit ad illuminationem reliquiaꝝ ꝓmiſſarū. Et incipit illa particula vbi precedens definit: Propter hoc ecce ego. Seqtur: Adducaz eam in ſolitudinem:⁊ loquar ad cor eius:⁊ dabo ei vinitores ex eodē loco:⁊ ſpōſabo te mihi in ſempiternum:⁊ ſpōſabo te in fide ⁊c. que ſpectāt ad apl'os:diſcipulos:⁊ credētes:vſq; in finez ſecūdi capituli. ¶ Septimo vo appetit miam aliam:⁊ cōuerſionē filioꝝ iſrael iā futuram poſt lōgam moram tpis ⁊ diſtātiā: cōuerſionem videlz finalem ⁊ vltimam:dū intrauerit gentium plenitudo:⁊ hoc.c.3. p totum:vbi poſito portēto de muliere adultera:multis diebus expectāte:ꝯcludit: ꝙ dies multos ſedebūt filij iſrael ſine rege:⁊ ſine ſacrificio:⁊ ſine altari:ſicut eſt dies hec. Et additur ꝙ poſt hec reuertentur: ⁊ querēt dñm deum ſuū:⁊ Dauid regem ſuuz.ſ. Jeſum Chriſtū. ¶ Circa tertiam vo partē principalem:vbi induit pſonam iudicis in quattuor capitulis per ordinem:octo facit.

¶ Primo nāq; introducit dñm ſubeūtem iudicium: ⁊ allegantem multiplex peccatum filioꝝ iſrael:⁊ hoc in principio capituli vbi ſubdit: Non eſt veritas:⁊ nō eſt miſericordia:maledictum ⁊ homicidiū inūdauerūt:⁊ ſanguis ſanguinē tetigit. Et ſtatiz ſubdit flagelluz: Propter hoc lugebit terra. Et ſic ponit dñm volētem ſubire iudicium:an iuſte flagellet. Sed ex altera parte oſtēdit cauſe defectum:q: filij iſrael volunt ſubire iudiciuz. Et hoc ibi: Verūtñ vnuſquiſq; nō iudicet ⁊c. ¶ Secūdo vo ex quo nolūt ſubire iudiciū:ꝓpheta cōminatur flagellum decem tribubꝰ ꝓpter duplex peccatum.ſ.ꝓpter peccatū ignorātie:q: legē dñi erāt obliti:ꝓpter qḋ ait: Nocte feci tacere matrem tuam:eo ꝙ nō habuit ſciētiaz. Et ꝓpter peccatuz idolatrie quo fornicati ſunt ꝯtra dñz:⁊ idola coluerūt. Tūc ꝓpter hoc ſubiūgit: Fornicati ſunt:⁊ nō ceſſauerūt. Duratq; illa pars ab illo loco: Nocte tacere feci. vſq; ibi: Si fornicaris tu iſrael: nō delinquat ſaltem Juda: vſq; in finem capituli quarti. ¶ Tertio vo ꝓpheta igreditur iudicium:omiſſo toto populo cum cetu ſacerdotum ⁊ principum:ac minoꝝ. Et hoc quinto capl'o:qḋ incipit: Audite hec ſacerdotes. vſq; ibi: Ruet etiā iuda. ¶ Quarto vo cōminat duabꝰ tribubꝰ:q: nō ſunt ſequute ſuum cōſilium. Et hoc ab illo loco: Ruet etiā Juda. vſq; ibi: Effraim in deſolatione erit. ¶ Quinto vo oſtēdit ppl'm iſrael deſolatum querētē ſibi ſubſidiuz ſuperfluum:⁊ inutile regis aſſyrioꝝ:quū tamē deberet pro refugio in tribulationibus ⁊ flagellis iſtis recurrere ad dñm. Et hoc ab illo loco: Effraim in deſolatione erit. vbi ſequit: Jn die correctionis: in tribubꝰ iſrael oſtēdi fidem. Et ſequit: Abijt effraim ad aſſur:miſit ad regem vltorem:⁊ ipſe nō poterit ſanare nos. vſq; ibi: Vadēs reuertar ad locum meū. ¶ Sexto vo ꝯuertit ſe ad tēpus futuruz:videlz ad tēpus Chriſti:pro quo reuertent ⁊ cōfugient ad ipſum iſta occaſione nacta:q: loquutus fuerat de ꝯfugio ipſoꝝ ad aſſyrium. Et incipit pars illa: Vadens ⁊ reuertar ad locum meū donec defi/

ciatis: ꝛ queratis faciē meam.⌋ Que ſunt v̄ba Chriſti dicētis:⌊ Nō me videbitis amodo: donec dicatis: Bn̄dict⁹ qui venit ꝛc̄.⌋ Et durat p. vj. capl'm: qd incipit:⌊ In tribulatione ſua.⌋ Ubi ꝛ agit de xp̄i reſurrectione: cū ait:⌊ Uiuificabit nos p duos dies ꝛc̄.⌋ Et eterna generatione a patre: cum ſubdit:⌊ Quaſi diluculū preparat⁹ eſt egreſſus ei⁹.⌋ Et tēporali natiuitate ex matre: cuȝ ait:⌊ ꝙ veniet nobis quaſi hymber tēporane⁹.⌋ Et finitur particula iſta in v̄ſiculo illo:⌊ Quia miſericordiam volui: ꝛ non ſacrificiū: ꝛ ſciētiam dei plus q̄ȝ holocauſtū.⌋ ¶ Septimo ꝓmittit duabus tribubus miſericordē aiuȝ ꝛ decem tribub⁹ claudit ipſum. Et incipit illa particula in loco illo:⌊ Ipſi ſicut Adam preuaricati ſunt pactum meum.⌋ vbi ꝛ ſequtur:⌊ Cōtaminatus eſt iſrael: ſed ꝛ Iuda pone meſſem tibi: quū cōuertero captiuitateȝ populi mei.⌋ Et ibi pars illa: ꝛ capl'm ſextū finitur. ¶ Octauo v̄o ꝓpheta ex pſona dn̄i apit huius diuerſitatis cām ꝛ motiuū: quare. ſ. ſuper iſrael claudet ſinum miſericordie quū ſup duas tribus apiet ipſum. Et icipit particula illa:⌊ Cum ſanare vellem iſrael: reuelata eſt iniqtas effraim.⌋ in principio capituli ſeptimi. Et durat vſq; in finem p totum: vbi deſcribit culpā Jeroboam ſub nomine Effraim: qui induxit populū ad idolatriam. Et oſtēdit ꝙ nullus ex regib⁹ eoꝝ clamauit ad dn̄m: nec reuerſus eſt ad eum: ſed oēs ceciderūt. vnde dicit:⌊ Effraim panis ſubcineritius: qui nō reuerſat ꝛc̄.⌋ Cuȝ tamē ex regibus Iuda multi reuerſi fuerūt ad deum. Et hec eſt cauſa quare dei miſericordia non ſanauit iſrael: ſicut ſanauit duas tribus. ¶ Circa partem v̄o tertiam: vbi ꝓpheta poſt iudicium aſſumit pſonam preconis clāgētis. Duo facit ꝓpheta. ¶ Primo nāq; clāgit filioꝝ iſrael p̄uaricationē ꝛ correſpōdentē punitionē per totū capitulū. 8. ¶ Tertio v̄o clāgit eoꝝ mirabilē mutationem ꝛ ſubuerſionē de vno ſtatu in alteruȝ: de ſtatu. ſ. pſpero in ſtatum aduerſum: p totum capl'm nonū. ¶ In octauo ergo capl'o qd incipit:⌊ In gutture tuo.⌋ clāgit duplicē preuaricationē: ꝛ duplicem punitionē: duplicem culpam: ꝛ duplicē penam. ¶ Primo clāgit primam culpam. ſ. trāſgreſſioneȝ legis: a principio capl'i vſq; ibi:⌊ Ipſi regnauerūt ꝛ nō ex me.⌋ ¶ Secūdo clāgit ſcdaȝ culpam. ſ. aſſumptionem regis Jeroboam: ꝛ oium qui regnauerūt in decem tribubus deinceps cōtra volūtatē diuinam: volūtatē inq̄ȝ beneplaciti: quāuis nō cōtra pmiſſionem dei: qd ꝓbat: q2 ex auro ſuo ꝛ argēto fecerūt idolum: ꝛ dimiſerūt deum. Et ſtatim fecerūt deriſionē. Subdit cōtra vitulū: quē fecerūt deū: vbi dicit:⌊ Qm̄ i araneaꝝ telas erit vitulus Samarie.⌋ Et durat illa particula a loco illo:⌊ Ipſi regnauerūt.⌋ vſq; deuoratus eſt iſrael.⌋ ¶ Tertio clāgit primam penam: que corr̄ndet aſſumptioni regis cōtra volūtatem dei. Et hec pena fuit pſequutio facta ab aſſyriis tpe Phyn: ꝛ Theglath phalaſar: Salmanaſar: ꝛ Sennacherib. Et durat pars iſta ab illo loco:⌊ Deuoratus eſt iſrael. Nūc factus eſt iſrael quaſi vas immūdum: q2 ipſi aſcenderunt ab aſſur.⌋ vſq; ibi:⌊ Quia multiplicauit.⌋ ¶ Clāgit quarto ſecūdam penam corr̄ndentem trāſgreſſioni: que pena fuit pſequutio illata ab egyptiis. Et incipit particula illa vbi definit precedens:⌊ Quia multiplicauit.⌋ vſq; in finē capituli. Unde ꝛ inferēdo concludit:⌊ Ipſi in egyptū cōuertētur.⌋ ¶ In nono v̄o capl'o deſcribit ꝓpheta ſex mutationes filioꝝ iſrl' de ſtatu pſpo in aduerſum. ¶ Primo q̄dē de opulētia ꝛ letitia: in famem: ꝛ triſtitiam: ac ſterilitatē abūdantie cōtrariā. Et hoc in principio capl'i:⌊ Noli letari.⌋ vſq; ibi:⌊ Scitote iſrael.⌋ ¶ Scdo v̄o clangit cōmutationem ſapiētie ꝛ ꝓphetie: qua p̄ditus fuit populus iſrael in ſtultitiam ꝛ amētiaȝ. Et hoc ab iſto loco:⌊ Scitote iſrael ſtultū ꝓphetam inſanū.⌋ vſq; ibi:⌊ Quaſi vuas in deſerto.⌋ ¶ Tertio clangit cōmutationē ſanctitatis quā in patrib⁹ habuit: in peccata: ꝛ in ſpurcitiam: quam tūc habebat tpe quo Oſee ꝓphetabat. Et h̄ ab illo loco:⌊ Quaſi vuas.⌋ vſq; ibi:⌊ Effraim quaſi auis aduolauit.⌋ ¶ Quarto v̄o clāgit cōmutationē fecunditatis filioꝝ in ꝓlis carētiam: quū tn̄ eis ꝓmiſſum fuerit ꝙ multiplicarent̄ ſicut ſtelle

celi.

celi.Et hoc a loco illo:[Effraim q̃ſi auis.] vſq; ibi:[Effraim vt vidi.] ¶ Quinto clãgit cõmutationez dignitatis in ignominiã: ⁊ opprobrium:a loco predicto:[Effraim vt vidi tyrus erat.]vſq; ibi:[Da eis domine.] ¶ Sexto ꝓpheta inducit ſup hoc orationẽ ſuã a loco illo:[Da eis dñe.]vſq; ibi:[Abijciet eos dñs deus meus:q: nõ audierũt eũ: ⁊ erũt vagi in nationibus.]vbi vertit ſe ad tẽpus Chriſti:q: hodie filij iſrael vagãtur.

¶ Circa partem võ quartam: vbi ꝓpheta aſſumit pſonã patris arguẽtis: ac beneficia recolẽtis:que in quattuor capl'is cõtinetur. ſic ꝓcedit ꝓpheta ꝙ arguit eoꝝ ingratitudinem:quadruplex bñficium recolendo.

¶ Primo recollectionem terre vberrime: c.x.[Uitis frondoſa iſrael. ¶ Secũdo eductionez ab egyptiaca ſeruitute.c.xj.[Sicut mane trãſit.] ¶ Tertio ꝓtectionem Jacob in ſua peregrinatione in Meſopotamia ſyrie.ca.xij.[Effraim paſcit.] ¶ Quarto cuſtoditionem totius populi in deſerto:⁊ ſolitudine.c.xiij.[Loquẽte effraim.] ¶ In.x. ergo capl'o eoꝝ igratitudinẽ arguit ad memoriam reuocãdo bñficiũ poſſeſſionis terre vberrime.Unde incipit:[Uitis frõdoſa iſrael:fructus adequatus eſt ei.] quod refertur ad opulẽtiã terre ſancte. Et ſtatim ſubdit eoꝝ ingratitudinez ibi:[Secũdũ multitudinẽ fruct⁹ ſui multiplicauit altaria iuxta vbertatez ⁊c̃.] ¶ Et ſtatim ſubdit pene ꝓportionem:[Introibũt ipſi:cõfringẽtur ſimul ⁊c̃.] ¶ Rurſum reſumit beneficij magnitudinez:ibi:[Effraim vitula docta ⁊c̃.] Subdit de tẽpore Chriſti:[Tẽpus aũt requirẽdi dñm:quuz venerit:qui docebit nos iuſtitiam.]Tũc ſubiũgit ingratitudinẽ:[Paraſtis inigtatem ⁊c̃.]Et demuz cõcludit pene ꝓportionẽ:Cõſurget tumultus in populo ⁊c̃.] ¶ In.c võ.xj.arguit eoꝝ ingratitudinem:ad memoriam reuocãdo ſecũdũ beneficium eductionis.ſ.de egyptiaca ſeruitute.Et incipit:[Sicut mane trãſit:ptranſijt rex iſrael:]vbi reuocat ad memoriaz qualiter ipſos de egypto per Moyſen: ⁊ Aaron euocat dicẽs:[Ex egypto vocaui filiuz meum ⁊c̃.] ¶ Qualiter eos enutriuit:⁊ mana te educauit:ſubdẽs:[Et ego quaſi nutriti⁹ effraim.] ¶ Qualiter eos traxit:direxit: ⁊ inuitauit:ſubdens:[In funiculis Adam traham eos.]Et q: ſuper hijs erant effecti ingrati:ad idola iam cõuerſi:Iccirco predicit qualiter eos per aſſyrios captiuabit:quãuis nõ reuertanť in egyptũ.Unde ſubdit:[Et ero eis quaſi exaltans iugum: ⁊ Aſſur ipſe rex eius ⁊c̃.]Demum motus miſericordia: predicit ꝙ non cõſumet eos totaliter: ſicut Adamã:⁊ Soboim cõſumpſit: ſed aliquos liberabit de decem tribubus:vnus cum Juda.Et hoc ab illa parte:[Quomodo dabo te ſicut Adamã.]vſq; i finẽ capl'i vndecimi.

¶ In.c.võ.xij. arguit eoꝝ ingratitudinez: tertium beneficium ad memoriam reducẽdo.Protectionẽ.ſ.patris eoꝝ Jacob in ſua peregrinatione:dum iuit in Meſopotamiã ſyrie.Et premittit eoꝝ ingratitudinẽ in pͥncipio capl'i:[Effraim paſcit vẽtũ.] Subdit beneficij magnitudinẽ reſpectu Jacob:ibi:[Judicium dñi cuz Juda.In vtero ſupplãtauit fratrem ſuum:⁊ inualuit ad angeluz.] ¶ Rurſum reſumit ingratitudinẽ.[Et dixit effraim:Uerũtamen diues ⁊c̃.] Subdit beneficij magnitudinez:[Et ego dñs deus tuus de terra egypti. ¶ Rurſum cediť ad eorum ingratitudinem:ibi:[Si in Galaad idolum.] ¶ Rurſuz ad ſui bñficij magnitudinem:[Fugit Jacob.]Demũ cõcludit pene ꝓportionem:ibi:[Ad iracũdiam ⁊c̃.]

¶ In capl'o võ.xiij.arguit eoꝝ ingratitudinem:quaſi beneficium recolẽdo cuſtoditionis:videlz in deſerto:⁊ ſolitudinis. Et premittit eoꝝ ingratitudinẽ in principio:[Loquẽte effraim.]Subdit pene ꝓportionem:[Iccirco erũt quaſi nubes.] Subdit ſui beneficij magnitudinem:[Ego aũt dñs deus tu⁹.ego cognoui te in deſerto.]Rurſum reſumit eoꝝ ingratitudinem:ibi:[Adimpleti ſunt.] ¶ Addit pene ꝓportionez:[Et ego ero eis quaſi leena.]Rurſum ſui bñficij magnitudinẽ:ibi:[Perditio tua iſrl':tm̃mõ ex me auxilium tuũ.]Et iteruz eoꝝ ingratitudinem:[Colligata eſt iniquitas effraim.] ¶ Rurſum pene ꝓportionem:[Dolores parturiẽtis.]Adhuc ſui beneficij magnitu-

dinē:[De manu mortis liberabo eos.] De/
muʒ pene ꝓportionē:[Cōſolatio tua abſcō/
dita eſt ꝛc̄.] Ibi enim cōtinetur beneficium
deſtructionis ꝛ inferni per Chriſtuʒ: [Ero
mors tua o mors:morſus tuus ero iferne.]
Et ſm hoc patet qualiter in iſtis quattuor
capitulis ſe habuit ꝓpheta ad modum pa/
tris filiorꝫ ingratitudinem arguētis per cō/
paratione ad beneficia iam collata:in qbus
ēt occaſione nacta in pluribꝰ locis:ad Chri/
ſti tēpora ſe cōuertit. ¶ Circa qntā vo par
tem ꝛ vltimam:que in.xiiij.c.cōtinetur:aſ/
ſumens ꝓpheta pſonam conſulentis amici.
¶ Primo ex ſua indignatione cōtra filios
iſrael:qꝛ deū reliquerūt. Unde incipit:[Pe
reat Samaria:qm̄ ad amaritudinē ꝯcitauit
deum ſuuʒ.] ¶ Secūdo ſubdit ſuam cōſul/
tationem:[Cōuertere iſrael ad dn̄m deum
tuuʒ.] ¶ Tertio addit dei ꝓmiſſionē:[Sa
nabo cōtritiones eorꝫ:diligam eos ſponta/
nee.] ¶ Quarto ꝛ vltimo imponit ꝓphe/
tie finem:ꝛ cōcluſionē:excitādo nr̄am attē/
tionem:ibi:[Quis ſapiēs ꝛ intelliget iſta?]
Et in hoc Oſee finitur.

¶ Diuiſio libri Johelis.

Nunc accedit Jo/
hel. Et diuidiꝰ in duas partes
ſm partē cōminatiuam pene:ꝛ
captiuitatis. Et in partem repromiſſiuā ve
nie:ꝛ iocūditatis. Et icipit ſecūda pars cir/
ca medium capl'i ſecūdi:[Nunc ergo dicit
dn̄s:Cōuertimini ad me in toto corde ve/
ſtro.] ¶ In cōminādo vo primo pdicit re/
ſpectu totius religiōis iudee deuaſtationē.
Et hoc in capl'o primo:vbi auditores pmo
reddit attētos.[Audite hec ſeneſ ꝛc̄.] Dein
de ſubdit ſermones parabolicos de come/
ſtione eruce:locuſte:bruci:ꝛ rubiginis:que
deſignabāt quattuor Monarchias:que iu/
deos per ſucceſſionem tpis corroſerūt:ibi:
[Reſiduum eruce ꝛc̄.] Deinde parabolam
adoptat ad partum ibi:[Gens enim aſcen/
det ad terraʒ meā.] Deinde ſuper hoc inui/
tat ad lamētum ꝛ plāctum:[Plange quaſi
virgo ꝛc̄.] Et inuitat virgines:agricolas:ſa
cerdotes:aialia:ꝛ greges:cāpos:ꝛ fontes:p
hoc oēs reſpectu regionis imēſam deuaſta/
tionem. ¶ Secūdo vo principaliter com/
minatur reſpectu ſyon:ꝛ regie ciuitatis ob/
ſidionem : captionem:ꝛ depopulationem:
in principio capituli ſecundi:[Canite tuba
in ſyon.] vbi primo exercitus cōgregatur.
Deinde ibi:[Ante faciem eius ignis ꝛc̄.]
Per exercitum ciuitas ꝯturbatur. Deinde
ibi:[vrbem ingrediātur.] Per exercituʒ ci/
uitas captiuaꝰ:ꝛ depopulatur. Et ſic finitur
pars prima:que erat cōminatiua. ¶ Tūc ſe
quiꝰ ſecūda pars repromiſſiua venie:[Nūc
ergo in toto corde.] vbi facit ꝓpheta qnqꝫ.
¶ Primo nāqꝫ hortaꝰ ad pn̄iam. ¶ Secū
do vo ibi:[Zelatus eſt dn̄s terram ſuam cō/
ſolatur:repromittēdo multam beniuolētiā
ꝛ tpalem abūdantiaʒ:qđ debet referri ad tē
pus reditꝰ. ¶ Tertio ibi:[Et erit:poſt hͦ ef
fundam de ſpiritu meo ſup carnem.] vbi cō
uertit ſe ad tēpus Chriſti:ꝛ repromittit ſpi
ritus ſancti gratiam ſuper filios iudeorum
diffundendā:qđ debet referri ad apl'os poſt
euerſioneʒ ppl'i prioris. ¶ Quarto ibi:[Et
ecce in diebꝰ illis.] capl'o.3°.in principio re/
promittit futuram vindictam:quam deꝰ fa
ciet ſuper oēm gētē in iudicio. ¶ Quinto
ibi:[Et erit in die illa:ſtillabūt montes dul
cedineʒ.] repromittit poſt iudiciū reſpectu
beatorꝫ eternam gloriā:ꝛ reſpectu dānatorꝫ
penam eternam. Et ſic Johel finiꝰ.

¶ Diuiſio libri Amos.

Nunc accedit A/
mos. Et diuidiꝰ in partes octo.
¶ In prima nāqꝫ pte octo gēti/
bus generaliter cōminatur ꝓpter quaterna
rium ſceleris ꝛ culpe. Quia Damaſco:Ga/
ze:Tyro:Edom:ꝛ filijs Amon cōminatur
capl'o primo. Moab vo Jude:ꝛ Iſrael:ca/
pitulo ſecūdo. ¶ Deinde in ſecunda parte
ſuper filios ſpāliter ꝛ ſingulariter reuerten
do cōminatur eis penam debitā ꝓpter pec
catum idolatrie. Et hoc.c.3. vbi premittit
eorꝫ ingratitudineʒ:quū ait:[Tantūmodo
vos cognoui ꝛc̄.] Et ſubdit contēptaʒ indi
gnationem:[Nūquid ambulabūt duo pari
ter.] Et addit debitam cōminationem ibi:
[Propterea

Scd'a pars. ⌊Propterea hec dicit dñs deus: tribulabitur ⁊c.⌋ ¶ Et vltimo exꝑmit peccata idolatrie: ⁊ preuaricationē ꝓpter quam cōminatur ibi: ⌊Audite cōteſtationem in domo Jacob ⁊c.⌋ ¶ Deinde in tertia parte cōminatur eiſdem ꝓpter peccatum impenitētie. ⁊ hoc in capl'o.4. vbi exprimit vnde ortum habebit eoꝝ impenitētia: qꝛ ex hoc ꝙ erant nimis impinguati de bonis dñi. Et ſubdit multiplicem dei penaꝫ: quam eis intulit vt ꝓuocaret ad penitētiam: ⌊Unde ⁊ ego dedi vobis.⌋ Et cōcludit eoꝝ impenitētiaꝫ: ⁊ ex impenitētia cōminatur circa fineꝫ capl'i.4. quum ait. ⌊Et nō rediſtis ad me dicit dñs. Quapropter hec faciam ⁊c.⌋ ¶ Deinde in quarta parte cōminatur eiſdem ꝓpter peccatum iniuſtitie: violētie: ⁊ rapine. Et hoc in.c.5. vbi predicit penaꝫ diminutionis eoꝝ que ꝓportionaliter correſpondet violētie: ⁊ rapine. Unde ait: ⌊Urbs de qua egrediebantur mille: relinquētur in ea cētum ⁊c.⌋ Et ſubdit peccatum rapine: qđ abundabit in eis: ⌊Jccirco pro eo ꝙ diripiebatis pauperem.⌋ Et vbiqꝫ per totū caplꝫ miſcet peccatū calūnie ⁊ violētie cū ꝓportione debite pene: vt patet. ¶ Deinde in qnta parte cōminatur eiſdem ꝓpter peccatū laſciuie: ⁊ ſuperbie in.c.vj. quod incipit: ⌊Ue vobis qui opulēti eſtis in ſyon.⌋ Et ſubdit clādeſtina: ⌊Qui dormitis in lectis eburneis.⌋ Et de ſuperbia Jacob: ⁊ ibi: ⌊Qui letamini in nihili: qui dicitis. Nūquid nos in fortitudine noſtra aſſumpſim⁹ nobis cornua?⌋ Et vbiqꝫ īmiſcetur correſpōdens: ⁊ ꝓportionalis pena. ¶ Deinde in ſexta parte cōminat' eiſdē ꝓpter peccatum malitie: ⁊ affectate ignorātie: qꝛ dolebāt ꝙ ꝓphete enūciabāt. Et hoc cōtinet' in ſeptimo capitulo: vbi introducitur viſio fictoris locuſte. ⁊ eruce: ⁊ trulle cemētarie: per que deſignabat' calamitas futura. Et ſubditur deprehenſio: ac ꝓhibitio ꝓphete. Nam monet ipſum Amaſias vt recedat a Samaria: ⁊ vadat in Judeam: vbi audiebātur ꝓphete. Et ibidem ſubdit penam cōtra Amaſiam ⁊ Jeroboam futurā ꝓpter hanc ꝓhibitionē. Et hoc ab illa parte: ⌊Et miſit Amaſias.⌋ vſqꝫ in fineꝫ capl'i ſeptimi.

¶ Deinde in parte ſeptima: que in octauo capitulo cōtinet': cōminatur eiſdem ꝓpter peccatum auaritie: vbi premittit viſionem vnam pomoꝝ: que deſignabat penam debitam auaritie. Et ſubdit penam hoīum auaroꝝ: ⌊Audite hec qui cōteritis pauperē: dicentes: augeamus ſiclum: ⁊ ſupponam⁹ ſtateras doloſas ⁊c.⌋ Et occaſione accepta ex auaritia ⁊ cupiditate auri cōuertit ſe ad cupiditatem audiēdi verbum dei: quod refertur ad tēpus Chriſti ibi: ⌊Ecce dies ventūt dicit dñs: ⁊ emittā famē in terrā.⌋ ¶ Deinde in octaua parte ⁊ vltima cōminatur ſup filios iſrael obſtinatos peccatores clauſionē ſue miſericordie: apertionē vo͛ reſpectu duorum tribuuꝫ: ⁊ maxime reliquiarū: que crediture ſunt in Chriſtum. Et hoc cōtinetur c.9. vbi premittit' de reprobatione peccatoruꝫ increduloꝝ a principio capl'i: ⌊Uidi dominum.⌋ vſqꝫ ⌊Jn die illa ſuſcitabo.⌋ Et cōcludit' introductio Jeſu Chriſti: ⁊ eoꝝ qui audituri ſunt a parte illa: ⌊Jn die illa ſuſcitabo tabernaculuꝫ Dauid qđ cecidit: ⁊ reedificabo aperturas eius.⌋ vſqꝫ ad finem capl'i: ⁊ ꝓphetie totius.

¶ Diuiſio libri Abdie.

Hanc accedit Abdias: ⁊ ꝓphetat cōtra Jdumeos ad cōſolationeꝫ Judeoꝝ. Cuius ꝓphetia in duo cōtinet'. Et primo inuehit' cōtra Jdumeos ꝓpter eoꝝ ſuperbiā: ponēdo eoꝝ arrogātiam: quuꝫ ait: ⌊Su͞pbia cordis tui extulit te. Qui dicis ex corde tuo. Quis detrahet me in terram ſi exaltat⁹ fueris ⁊c?⌋ ¶ Secūdo inuehit' cōtra eos propter vanam ſciētiam ⁊ mūdanam: que fuit in eis. Fuerūt nāqꝫ augures ⁊ habētes ſciētiam: que de terra eſt. Et hoc facit ꝯñr ibi: ⌊Non eſt prudentia in eo ⁊c.⌋ ¶ Tertio vo͛ inuehitur cōtra eos ꝓpter inuidiam ⁊ malitiam excitatam ab eis in fratrem ſuuꝫ Jacob: ibi: ⌊Propter interfectionem: ⁊ iniqtatem ⁊c.⌋ ¶ Quarto ⁊ vltimo ꝓmittit filijs Jacob quantum ad tribum Juda duratuꝝ in ꝑpetuum: ⁊ Jeſu Chriſti ſaluatoris preſentiam in monte ſyon: ibi: ⌊Jn mōte ſyon

erit ſaluatio: ⁊ ſanctus erit.]Et cõcludit ꝓphetia in illo vẽſiculo: qui loquit̃ de Chriſto [Et aſcẽdent ſaluationes in montem ſyon: ⁊ erit dño regnum.

¶ Diuiſio libri Jone.

Nunc accedit Jonas ꝓpheta: cuius cõtinentia diuiditur in partes ſeptẽ. ¶ Naꝫ prima pars itroducit Jonam dñi imperio reſiſtẽtem. Et incipit illa pars in principio. [Et factum eſt.]Duratq; vſq; ibi: [Dñs autem miſit vẽtum magnum.] ¶ Secũda võ pars introducit Jonaꝫ diuino iudicio ſubiacẽtem vellet nollet: q: ꝓiectus eſt in mare. Et incipit pars illa ibi: [Dñs imiſit ventum magnum in mari.]Et durat vſq; in fineꝫ capl'i primi. ¶ Tertia võ pars introducit Jonam de vtero ceti pro grandi ꝓdigio exeũtem. Et hec pars cõtinetur in toto ſecũdo capl'o: vbi premittitur quãtum in vẽtre ceti ſteterit. Et ſubdit̃: qm̃ deuote orauerit: ⁊ ad deum clamauerit. Et cõcludit̃ q̃liter ipſuꝫ cete in terrã euomuerit. ¶ Quarta võ pars introducit Jonaꝫ diuino mãdato: ⁊ imperio replicato obediẽtem. Et incipit pars illa in principio capl'i tertij: [Et factum eſt.]vſq; ibi: [Et crediderũt viri Niniuite.] ¶ Quinta võ pars introducit plebem ⁊ regem Niniue: audito dei cõſilio: ⁊ cõminato excidio penitẽteꝫ: a loco illo: [Et crediderũt viri Niniuite.] vſq; in finem capituli tertij: vbi cõcludit̃: [Et miſertus eſt dñs: ⁊ non fecit.] ¶ Sexta võ pars introducit Jonam de nõ impleto ſuo oraculo cõdolẽtem. Et hoc a principio capituli quarti: [Et afflictus eſt Jonas.]vſq; ibi: [Et preparauit dñs deus ederam.] ¶ Septima võ pars ⁊ vltima introducit dñm ſub quodaꝫ portento ⁊ iudicio: Jonam demulcẽtem: q: ſub ſigno edere viridis: quã pcuſſit vermis ⁊ exaruit. Et durat ps illa ab illo loco: [Et preparauit dñs deus ederã.]vſq; ad finẽ.

¶ Diuiſio libri Michee.

Nunc accedit Micheas. Et diuiditur in partẽ cõminatiuã: que dicit tria capitula. Et in partem ꝓmiſſiuam: que incipit in quarto capitulo: [Et erit in nouiſſimis diebus.]Et durat vſq; in finem per capitula qnq;. ¶ Circa primam partem per ordinem ſeptem facit. ¶ Primo nãq; inuocat deũ in teſtimonium ibi: [Audite populi mei.]Poſtq̃ʒ poſuit titulum ⁊ ꝓemium. ¶ Secũdo võ cõminatur filijs iſrael ꝓpter peccatum idolatrie cõmiſſum in deum ibi: [In ſcelere Jacob omne iſtud: ⁊ in peccatis domus iſr'l.] vbi deſcribit idolatriam decem tribuũ. Et lꝫ cõminetur eis pena: nihilominus introducit ex eis Chriſtum futuruꝫ: in illo vẽſiculo: [Adhuc heredem adducam tibi: ⁊ vſq; ad Odollaꝫ veniet gloria iſrael.] ¶ Tertio võ cõminat̃ eiſdem ꝓpter peccatũ calũnie: ⁊ iniuſtitie cõmiſſum in ꝓximum. Et hoc in principio capituli ſecũdi: [Ue qui cogitatis inutile.]Sequitur: [Cõcupierũt agros: domos rapuerunt: ⁊ calũniabãtur virum.] Et additur pena: [Ecce ego cogito ⁊c̃.]

¶ Quarto võ cõminatur eiſdẽ ꝓpter pctm̃ incredulitatis ⁊ reſiſtentie cõmiſſuꝫ erga ꝓphetarum cetum ibi: [O iſrael: ne loquamini loquẽtes: nõ ſtillabit ſup iſtos ⁊c̃.]que dicebãt iſraelite ꝯ ꝓphetas. Uñ ⁊ ipſe Micheas dicit: ꝙ vtinam ita eſſet. ſ. ꝙ nõ haberet ſpiritum dei: ſed potius mẽdaciuꝫ loqueretur. Ex hoc innuens ꝙ ſciebat ſe dicere verũ: quãuis illi nõ crederẽt. Et occaſione incredulitatis iſtoꝝ vertit ſe ad credulitatem reliquiarũ iſrael pro tẽpore Jeſu Chriſti q̃ſi a cõtrario in cõtrariũ. Et hoc in fine capituli dicit: [Cõgregatiõe cõgregabo Jacob: Aſcẽdet enim pandens iter ante eos: ⁊ tranſibit rex eoꝝ coraꝫ eis: ⁊ dñs in capite eoꝝ.] ¶ Quinto cõminatur eis ꝓpter culpã pn̄cipũ in principio capl'i tertij. [Et dixi: Audite principes ⁊c̃.] ¶ Sexto ꝓpter culpaꝫ ꝓphetarum maloꝝ: ⁊ ſeducẽtiuꝫ: ibi: [Hec dicit dñs ſup ꝓphetas qui ſeducũt.] ¶ Septimo ⁊ vltimo ꝓpter peccatũ oĩum ſimul principum. ſ. ⁊ ꝓphetarum ſacerdotuꝫ: ibi: [Audite hec principes domus Jacob.]Unde cõcludit: [Propter hec cauſa noſtri ſyõ quaſi ager arabitur: ⁊ Hieru'ſ quaſi aceruus lapidum

Scda pars.

lapidum erit. ¶ Circa partem vo ſecūdam que eſt repromiſſiua: attēdendum q pphetauerat tēpli deſtructionē: et Hieruſalez reductionem in aceruuz lapidum: et q mons ſyon araret. Jdeo cōuertit ſe ad tēpus chriſti: gaudioſa pro illo tēpore pmittēdo. Et facit quattuor ppheta. Predicit et prophetat Chriſti veritatē: qui erit oūe ſalutare: et rex vniuerſalis oībus gentibus. Et hoc quarto capitulo. Jn principio nāq agit de vocatione gētilium ibi: [Et erit in nouiſſimo dierum tc.] Deinde vo de vocatione plurium iudeoz Chriſto adherētium. Et erit q prima poteſtas regni Chriſti. ſ. primitiua eccleſia erit in ſyon: et iuxta turrem gregis nebuloſam: que erat in arce ſyon: vbi apli: et primitiua tota eccleſia ſpiritum ſanctum receperūt. Et hoc facit ibi: [Jn die illa dicit dominus tc.] ¶ Deinde vo oſtēdit q quātū erat pro tpe pnti quo pphetabat: oportebat eos ſubire exiliū Chaldeoz: et Babyloniorum: et ideo pro tunc erat eis dolēdum: quaſi non habēdo aſpectum ad diuinum conſiliū: q intendebat mittere Chriſtum tanq cornu ferreū. Et hoc facit ab illo loco: [Dole: et ſatage.] vſq in finem capituli quinti.

¶ Secūdo principaliter ppheta predicit: preuidet: ac pphetat Chriſti nobilitatem. Et hoc per totum caplm quintum: qd incipit: [Tūc vaſtaberis filia latronis.] vbi agit de Chriſti patientia ibi: [Jn virga pcutient maxillam iudicis.] Uel de Chriſti ortu in Bethleem: et de eius pſapia nobili. Et ibi: [Et tu in Bethleem effrata tc.] Et de chriſti generatione eterna a patre: ibi: [Et egreſſus eius a principio: a dieb9 eternitatis.] Etiā de ei9 matre virgine: ibi: [Propter hoc dabit eos deus vſq ad tps in quo parturiens pariet.] Et de eius nobili comitiua quātuz ad aplos: ibi: [Et ſuſcitabimus ſuper euz ſeptem paſtores: et octo primates.] Et ſubdit de diſſeminatione aploz per vniuerſum orbem: [Et erūt reliquie Jacob in medio populoz quaſi ros a dño: et quaſi ſtille ſup herbas.] Et cōcluditur modus quo triumphabūt de orbe: q non per equos: nec per quadrigas: aut per arma: ibi: [Et erit in die illa dicit dñs.] Et ex hoc deſcripſit ppheta huius regis nobilitatē. Et hoc capitulo ſexto quod incipit: [Audite que dñs loquit.] vbi ppheta reducit ad memoriam ex parte dei impēſa beneficia: ibi: [Popule meus qd feci tibi? tc.] Deinde excludit legis antiqua onera ibi: [Quid dignū offerā dño?] Deinde introducit legis noue ſuauia cōſilia: ibi: [Jndicabo tibi o homo qd ſit bonum: et qd dñs regrat a te.] Deinde vo redeūdo ad tēpus quo loquebatur ppheta: apit filiorum iſrael ſcelera: et futura flagella: ibi: [Audite tribus: et quis approbabit illud?] ¶ Quarto et vltimo predicit ppheta iudeoz ſcādalum: et futuram cecitatem: qua hodie ſcādalizātur in Chriſtum. Et hoc per totum capitulum ſeptimum: vbi in principio miraf ppheta iudeoz multiplicem neqtiam: malignitatem: et cecitatem. Unde dicit q [non eſt botrus ad comedēdum: periit ſanct9 de terra.] ¶ Deinde cōfitetur ipſemet ſuam fidelitatem: et credulitatem: ibi: [Ego aūt ad dñm aſpiciam.] Et ſubdit etiam pro tpe finali. Deinde vo ppheta emittit ſup hoc feruētem orationem ad dñm Jeſum Chriſtuz vt reuertatur ad ſuum gregem: et ad iſtā hereditatem: ibi: [Paſce populū tuum in virga tua.] Et reliqua vſq in finem pphetie: vbi dicif: [Dabis veritatem Jacob: miſericordiam Abraham: que iuraſti patrib9 nrīs a diebus antiquis.] Et ſic finitur.

¶ Diuiſio libri Naum.

Nunc accedit Naum. Et diuiditur i partes qnq. ¶ Primo nāq premittit in oēz gentem peccatricem cōminationē generalez. Et hoc a principio capli: [Onus Niniue. Deus emulator.] vſq ibi: [Bonus dñs et cōfortans.] ¶ Secūdo vo predicit mortem: et cōminationē cōtra Senacherib Aſſyrioz regem: que cōpleta eſt tpe Ezechie: qñ fuit Hierlm liberata. Et icipit in illo loco: [Bon9 dñs et cōfortans.] Et durat vſq in finem capli primi. ¶ Tertio vo cōminatur cōtra ipſam Niniue ciuitatem. Et predicit depopulationem. Et hoc per totū ca

Niniue

Sena/cherib

pitulum ſecūdum: vbi introducit ꝓpheta
Nabuchodonoſor. Nabuchodonoſoꝛ cōtra Niniue aſcēdentē ibi: Aſcēdit qui diſpergat te. Deinde Nabuchodonoſoꝛ preliantem ibi: Aſcēdet turres eius: ⁊ preparabit vmbꝛaculum. Deinde Niniuen ⁊ regem Aſſyrioꝝ ſuccūbentē: ac fugientem a facie Nabuchodonoſoꝛ: ibi: Diripite argētum: diripite aurum. ⁊ reliqua vſq; in finem capituli ſecūdi. ¶ Quarto ꝓpheta predicit culpam Niniue: ꝓpter quam meruit talem punitionem: caplo tertio: quod incipit: Ue ciuitas ſanguinum: vniuerſa mēdacij. Sequitur: Coꝛruēt in coꝛpoꝛibus ſuis ꝓpter multitudinem foꝛnicationū. ¶ Quinto ⁊ vltimo predicit Niniuen futuram in deriſionem oibus gentibus: qui ante ipſaꝫ currebāt: ibi: Et erit ois qui viderit te: reſiliat a te: ⁊ dicet: Uaſtata es Niniue. Et ibi: Tu ergo inebꝛiaberis: ⁊ deſpecta eris. Et inducit deinde ſimilitudinem: ⁊ parabolam locuſte dicēs: ꝙ tranſibit gloꝛia regni Aſſyrioꝝ ſicut auolant locuſte. Et in hoc finis pꝛophetie Naum.

De xp̄o ¶ In hac autem ꝓphetia cōtinet de Chꝛiſto in fine pꝛimi capituli: vbi dicit: Ecce ſuper mōtes pedes euāgelizātis: ⁊ annūciantis pacē. Celebꝛa iuda feſtiuitates tuas ⁊c.
Augu. Et hoc adducit Aug. de ciui. dei. c. 31. quāuis ad litteram poſſit intelligi de liberatione Hieruſalē: ⁊ iudeoꝝ de manu Sēnacherib: que facta eſt tpe Ezechie.

¶ Diuiſio libꝛi Abachuc.

Nunc accedit abachuc. Et diuiditur in tres partes. ¶ Nam pꝛima pars itroducit ꝓphetam aduerſus dn̄m querelā: ⁊ queſtionem audacter aſſumētem. ⁊ hoc in pꝛincipio: vbi vidēs ꝓſperitatem Nabuchodonoſoꝛ ait: Uſq; quo nō clamabo: ⁊ nō exaudies? cōculcātem imperio iuſtioꝛem ſe. Et durat pars illa per caplm pꝛimum: vbi pꝛimo pꝛemittit queſtionē. Deinde ibi: Aſpicite in gētibus. additur queſtio in duabus ꝓpoſitionibus. ¶ Pꝛima eſt ꝙ Nabuchodonoſoꝛ: ⁊ eius exercitus erit inuincibilis: ⁊ omne regnum optinebit. Et hanc ponit cum dicit: Aſpicite in gentibus. ¶ Secūda vo ꝙ hoc non imputabit deo: ſed potius idolo: ⁊ ꝓpter hoc adoꝛabit: ⁊ imolabit ſue potentie: quam appellat lagenam. Et hanc ponit ibi: Tūc mutabitur ſpiritus. vſq; in finem capituli. Ex qbus ꝓpheta concludit ꝙ mirādum eſt merito: ⁊ querēdum a deo quomodo hoc ſuſtineat: ⁊ pmittat. ¶ Secūda vo pars introducit. Et hoc in ſecūdo capitulo a pꝛincipio. In pꝛincipio nāq; capituli parat ſe ꝓpheta ad audiēduꝫ diuinū reſpōſum. vnde ait: Super cuſtodiaꝫ meā ſtabo. Deinde vo pꝛemittit diuinum reſpōſum: claruꝫ: ⁊ manifeſtum. Et reſpōdet dominus mihi: Scribe viſum: ⁊ explana eū. ¶ Poſt hoc vo pꝛedicit deſtructionem regni Chaldeoꝝ: quam petebat ꝓpheta: que facta eſt in Balthaſar ebꝛio: ⁊ ſupbo. Unde ſubdit: Quō vinū potātem decipit: ſic erit ſupbus vir. Deinde ſubnectit quomodo veniet oibus gētibus in deriſum ibi: Nunqd non oēs iſti? ¶ Deinde diſcurrit per vitia ꝓpter que meruit regnum illud deuaſtari. ¶ Pꝛimum qdem fuit violētia qua regnū illud oia alia oppꝛeſſit: ⁊ illud tangitur ibi: Ue ei qui multiplicat non ſua. ¶ Secundum fuit auaritia: qd tāgitur ibi: Ue q cōgregat auaritiam malā domui ſue. ¶ Tertium fuit homicidium ⁊ malitia: qd tangit ibi: Ue qui edificat ciuitatem in ſanguinibus. ¶ Quartum fuit ebꝛioſitas ⁊ gula: in qua etiam fuit Balthaſar interfectus: qd tangitur ibi: Ue qui dat potum amico ſuo. ¶ Quintum fuit idolatria maxima: qd tāgitur ibi: Ue q dicis ligno: expergiſcere. in fine capli ſecūdi. ¶ Secūda vo pars introducit ꝓphetam deo regratiātem: ⁊ inſuper deuotum cāticum cōponētem: per totū caplm. 3. ibi: Dn̄e audiui auditionē tuā: ⁊ timui. In quo qdem cātico pꝛimo pꝛophetat de Chꝛiſti incarnatione: tāgēs tempus: ibi In medio annoꝝ. Et locuꝫ: ibi: Deus ab auſtro veniet. Et modum: ibi: Operuit celos gloꝛia: ⁊ laudis eius plena eſt terra. qd refertur ad Chꝛiſti pꝛedicationē: ⁊ vita: de qua dicit Joannes: ꝙ vidimus gloꝛiaꝫ eius: gloꝛiam quaſi vnigeniti ⁊c. ¶ Secūdo vero

Margin notes (right column): Balthaſar. — pp que regnum deuaſtat — pm. — 2m — 3m — 4m — 5m — Scda pars. — De xp̄o

do vero ꝓphetat de Chriſti paſſione:ibi:
[Splẽdor eius vt lux erit:cornua in mani/
bus eius ⁊c.] ¶Tertio ꝓphetat de mortis
deſtructione ibi:[Ante faciẽ ei⁹ ibit mors.]
¶Quarto de inferni ſpoliatiõe:ibi:[Egre
dietur diabolus ⁊c.] ¶Quinto de totius
orbis auerſione a ritu gentili:⁊ peruerſo : ⁊
cõuerſione ad Chriſtum:ibi:[Aſpexit ⁊ diſ/
ſoluit gentes:⁊ cõtriti ſunt modo ſeculi.Jn
curuati ſunt colles.]hoc eſt imperatores.
¶Sexto agit de iudicio:⁊ extrema exami
natione ibi:[Suſcitãs ſuſcitabit.] ibi:[De/
dit abyſſus vocem ſuam.]ſ. mortuos ſuos.
Et ibi:[Jn fremitu cõculcabis terram.]
¶Septimo vo ꝓpheta oſtendit ꝙ amore
Chriſti vẽturi deus liberauerat populũ ſuũ
de captiuitate Chaldaica:⁊ deſtruxit regeʒ
Babylonis:vt naſceretur Chriſtus ex po/
pulo a captiuitate redẽpto. Pro deſtructio
ne aũt regni Babylonis principalis inten
tio ꝓphete a principio fuit:hoc autẽ fit ibi:
quum dicit̃ in Cãtico:[Egreſſus eſt in ſalu
tẽ populi tui ⁊c.]¶Ultimo aũt agit de no
mine Chriſti:⁊ ipſius intitulatione. Unde
ait:[Ego autem in dño gaudebo:⁊ exulta/
bo in deo Jeſu meo.]Et in hoc cãticum fi/
nitur.¶Ubi ⁊ attẽdẽduʒ ꝙ alludit hyſto/
rijs antiquis:q⁊ apparitionẽ dñi in rubo:
que facta fuit Moyſi:vbi dicit : [Deus ab
auſtro veniet:⁊ ſanctus de mõte Pharan.]
Deute. Uñ Deuteronomij.33.Dñs de ſyna veni/
et:de ſeir ortus eſt nobis.Apparuit de mon
te Pharan.Et cornute:ac ſplendide faciei
Moyſi:quum dicit:[Splẽdor eius vt lux
erit:cornua ⁊c.]¶Et percuſſioni Egypti
quum ſubdit:ibi:[Abſcondita eſt fortitudo
ei⁹ ⁊c.]¶Et dſtructiõi ppl̃i Chananei:ac
amoreʒ:incõcuſſo timore oibus vicinis na/
tionibus:ibi:[Aſpexit:⁊ diſſoluit gentes.]
¶Et diuiſioni maris rubri:[Nunquid in
fluminibus iratus eſt?]Et diuiſioni Jorda
nis:ibi:[Fluuios ſcindes terre.]Et ſtatio/
ni Solis tpe Joſue:ibi : [Sol ⁊ luna ſtete/
rũt.]Et ſic in fine laudeʒ dei concludit:ibi:
[Ego aũt in dño gaudebo.]Et ſic ꝓphetia
finitur.

¶Diuiſio libri Sophonie.

Nunc accedit So
phonias.Et diuiditur in qnqʒ
partes. ¶Primo nanqʒ ponit
generaleʒ cõminationẽ ſup oẽs populos in
principio:[Cõgregans cõgregabo.] ¶Se
cũdo ſpecialem correctionem:⁊ corruptio/
nem ſup habitatores:⁊ iudeos:parum poſt
ibi:[Et extẽdam manũ meam.]vbi ⁊ cõmi
natur ſacerdotibus quum ait:[Et diſpdam
de loco hoc reliquias Baal.]Deinde regi/
bus ⁊ principibus:quuʒ ſubdit:[Et erit in
die hoſtie:viſitabo ſup principes.]Deinde
habitatoribus oibus:ibi:[Et erit in die il/
la dicit dñs.]Deinde cõminat̃ exeũtibuʒ in
latibulis:ibi:[Et in tpe illo:ſcrutabor Hie/
ruſalem in lucernis.]Cõcludit magnitudi
nẽ tribulatiõis:⁊ amaritudinis:ibi:[Juxta
eſt dies dñi magnus.]vſqʒ in finem capitu/
li primi.¶Tertio vo ponit monitionẽ ad
penitẽtiã in principio capitũli ſecũdi:[Cõ/
uenite.]Et ſequit̃:[Querite dñʒ:querite iu
ſtum.Si quo modo abſcõdamini in die fu/
roris dñi.]¶Quarto vo ponit reſpectu gẽ
tium alioꝝ extinctionẽ oimodã:ibi:[Quia
Gaza deſtructa eſt:⁊ Aſcalon in deſertum.]
vſqʒ in finem capl̃i:vbi cõminat̃ deſtructio
nem Philiſteis quãtum ad quattuor ciui/
tates:Gazan:Aſcalonem:Azotum:⁊ Acha
ron:ibi:[Gaza deſtructa eſt.]Deinde cõmi
natur Moabitis:⁊ Amonitis:qui ſepe fue/
runt infeſti iudeis:ibi:[Audiui opprobriuʒ
Moab.]Deinde ethyopibus:[Sed ⁊ vos
Ethyopes.]Deide Aſſyrijs ⁊ Babylonijs
ibi:[Et extẽdit manum ſuper Aquilonẽ.]
Et reliqua vſqʒ in finẽ capl̃i quinti:vbi po
nit ꝓpheta:⁊ ꝓmittit cõſolationẽ maximã
affuturam ſup ciuitatem Hierl̃m redẽptã.
Et per hoc totuʒ capl̃m tertium:vbi ꝓphe
ta ab exprobratione incipit vt appareat ꝙ
erãt indigni ꝯſolatione:quã deus facere in/
tẽdebat.Et hoc in principio:[Ue prouoca
trix.]Deinde pñtiam Jeſu Chriſti veri dei
ꝓmittit:ibi:[Dñs iuſtus in medio ei⁹:ma/
ne iudicium ſuum dabit in lucem ⁊c.] De/
inde ad pñtiam Chriſti maloꝝ iudeoꝝ ex/

IOTECA UNIVERSITA DE

cecationem futuram predicit ibi: [Neſciuit in q̄bus.] Deinde aliquos creditores oſtendit: ibi: [Dixi: attamen timebis me: ſuſcipies diſciplinam.] Deinde multas gentes: ⁊ multos populos colligādos: ⁊ p̄dictis credēdis annectēdos ꝓmittit: ibi: [Quapropter expecta me dicit dn̄s in die reſurrectionis mee.] Sequit̄: [Ultra flumia Ethyopie inde ſupplices mei.] Et infra: [Sperabunt in noīe dn̄i reliquie iſrael.] Deinde v̄o noue Hieruſalem ſic cōgregate ex gētib⁹: ⁊ ex reliquijs iſrael: que q̄dem Hieruſalem nō eſt aliud q̄ȝ eccleſia: gloriam ⁊ exaltationē predixit. ¶ It vltimo excellētias ⁊ glorias illius Hieruſalem vſq̄ȝ in finem totius ꝓphetie. Et ſic finitur Sophonias.

¶ Diuiſio libri Aggei.

Nunc accedit Aggeus. Et diuidit̄ in ſex partes. ¶ Prima nāq̄ȝ pars eſt populi reprehenſiua: pro eo q̄ pigritabāt reedificare tēplum dn̄i poſt ꝓhibitionem: quam fecerat Cambiſes fili⁹ Cyri. Unde qui venerant ſub Cyro de Babylonia habitabāt in domibus ſuis: ⁊ illas ornabant: ⁊ edificabāt ⁊ non curabāt de tēplo dicētes: q̄ nōdum venerat tēpus prefinitū a deo quo debebat edificari. ¶ Prima ergo pars eſt huius erroris reprehēſiua vſq̄ȝ ibi: [Et nunc hec dicit dn̄s: Ponite corda veſtra: ſeminaſtis multuȝ.] ¶ Secūda v̄o pars eſt dicte reprehenſionis ꝓbatiua: ⁊ firmatiua. Et incipit vbi precedēs definit: [Et nunc hec dicit dn̄s.] Dat enim duplex ſignum q̄ deo non placebat illa opinio. ¶ Primū q̄ȝ illis tp̄ibus ꝓpter peccatum hoc patiebātur paupertatē: ⁊ multipliceȝ inopiā. ¶ Secūdū ibi: [Aſcēdite in montē.] q̄ȝ per oppoſitum: ſi edificēt domū dn̄i habebūt oēm copiam. Durat autem hec pars vſq̄ȝ ibi: [Et dicit Agge⁹ nūcius dn̄i.] ¶ Tertia v̄o pars eſt populi exhortatiua per Aggeum: exequētibus Zorobabele: ⁊ Jeſu magno ſacerdote. Et incipit [Et dicit Aggeus.] Duratq̄ȝ vſq̄ȝ in finem primi capituli. ¶ Quarta v̄o pars eſt Chriſti repromiſſiua. Et incipit. c. 2. [In die viceſima: ⁊ q̄rta menſis ⁊c.] Duratq̄ȝ vſq̄ȝ circa medium ibi: [In viceſima ⁊ quarta noni mēſis.] Et patet q̄d ibi Chriſtus repromittit̄: quū dicit̄: [Ueniet deſiderat⁹ cūctis gentibus: ⁊ implebo domum iſtā: gloria magna erit gloria domus iſtius nouiſſime plus q̄ȝ prime.] ¶ Quinta v̄o pars eſt ꝓſperitatis: ⁊ copie tēporalis predictiua ſi reedificēt tēplum. Et icipit vbi precedēs definit: [In viceſima ⁊ quarta noni menſis.] Et durat vſq̄ȝ ibi: [Et factum eſt verbum domini.] ¶ Sexta v̄o pars ⁊ vltima eſt iteruȝ repromiſſiua Chriſti. Et icipit vbi precedēs definit: [Et factum eſt.] Duratq̄ȝ vſq̄ȝ in finem ꝓphetie: vbi expreſſe Zorobabeli Chriſtus ab eo deſcēſurus ꝓmittit̄ ibi: [Aſſumam te Zorobabel ſeruus meus: ⁊ ponā te q̄ſi in ſignaculū: q̄ȝ elegi te.] Et in hoc Agge⁹ finit̄.

Zorobabel. Jeſus ſacer dos.

De xp̄o

¶ Diuiſio libri Zacharie.

Nunc accedit Zacharias. Et diuidit̄ in quattuor partes: ſm̄ q̄ illa ꝓphetia quattuor repetit. ¶ In prima nāq̄ȝ parte ponūtur ꝓphetie ſpectātes ad tēpus pn̄tis reedificationis: quo tp̄e miſſus eſt Zacharias ad cōfortādum zorobabelem ducem: ⁊ Jeſum magnum ſacerdotem: ⁊ vniuerſam plebeȝ. Et durat pars illa per q̄ttuor capitula vſq̄ȝ ad quintum excluſiue. ¶ In primo nanq̄ȝ capitulo ponūtur ꝓphetie: que ſpectant ad cōfortationem totius populi: vbi reprehendūtur ⁊ monētur ne ſint increduli: ibi: [Ne ſitis ſicut patres veſtri: ad quos clamabant ꝓphete ⁊c.] Deinde populo ꝯſolatio explicatur: que repromiſſa eſt: ⁊ quātuȝ ad reedificationem Hieruſalem: ⁊ finitimarum: ac opulētarum gētium deſtructionē: ⁊ abūdātiam bonoꝝ tēporalium: ⁊ ciuitatuȝ Judee poſſeſſioneȝ: ibi: [Et dixit ad me angelus.] Seq̄tur: [Zelatus ſuȝ Hierl̄m ⁊c.] Deinde oſtēditur ⁊ predicit̄ quattuor regnoꝝ principalium: que vētilauerat ad modū cornuū Hierl̄m: ⁊ Juda deſtructionē. Et hoc predicitur ad cōſolationem populi: ibi: [Et leuaui oculos meos.] vſq̄ȝ in finem capituli primi. ¶ In ſecūdo v̄o cap̄lo ponūtur ꝓphetie que

Zorobabel Jeſus ſacerdos.

tie que ſpectāt ad reedificationeꝫ ciuitatis: apparitio angeli volētis locū metiri:in quo debebat Hierl̄m edificari. Et hoc in principio:[Et leuaui.] Deinde introducitur apparitio alteri⁹ angeli ꝓhibētis Hierl̄m metiri ꝑ eo ꝙ tāte oporteret eā eſſe latitudinis ꝙ non poſſet mēſurari:nec muro circūdari ꝓpter multitudinem iumētoꝝ ⁊ hoīum qui debebāt in ea ſuſcipi.Et hoc ibi:[Et ecce angelus:qui loquebať in me.]Deinde v̄o vocātur vniuerſi filij iſrael diſperſi per vniuerſum orbem vt veniant ad habitādū ibi: [Poſtq̃ꝫ erit Hierl̄m reedificata.] Et hoc fit in pticula illa:[O effugiēte de terra aqlonis.]Deinde oſtēdiť ꝙ filijs iſrael applicabuntur multi alij populi vt habitent ibi ſimul cum eis.Et hoc ibi:[Et applicabuntur gentes.]vſq; in finem capituli ſecundi. Hec aūt que in hoc capitulo dicūtur:nō vidētur poſſe intelligi de illa Hieruſalem tēporali poſt reditionem de Babylonia:quia nunq̃ꝫ fuit ibi tāta multitudo:vt manifeſte patet hyſtorias legenti.Et ideo ad litteram habet referri ad tēpora Jeſu Chriſti: qꝛ ad illam paruam eccleſiam in Hierl̄m cōgregatam ex.cxx.perſonis in die Pētecoſtes confluxit:⁊ incorporata eſt tanta gentium multitudo:⁊ hodie metiri non pōt. ¶ In tertio v̄o capl̄o ponunť ꝓphetie:que ſpectant ad cōfortationem Jeſu ſacerdotis magni:q venerat de Babylone pro reedificatione tēpli:vbi ꝓpheta intueť Jeſuꝫ in veſte ſordida:⁊ Sathan ſibi aduerſanteꝫ pro eo ꝙ duxerat vxorem alienigenam. Et hoc in principio capl̄i:[Et oſtēdit mihi dn̄s.] Deinde intuetur culpā ipſi Jeſu dimiſſaꝫ:ibi:[Qui rn̄dit:⁊ ait ad eos ⁊c̄.]Deinde audit ꝓmiſſionem magnā a deo factā ipſi Jeſu:ibi:[Et cōteſtabať angelus ⁊c̄.] Deinde cōuertit ȝacharias ad Chriſtum ꝓphetiam:ibi:[Audi Jeſu ſacerdos magne ⁊c̄.]Sequiť nanq; de Chriſto:[Ego adducam ſeruum meū horrētem ⁊c̄.]que nō pōt intelligi niſi de Chriſto:qui natus eſt de ȝorobabele. ¶ In quarto v̄o capl̄o ponūtur ꝓphetie:que ſpectant ad cōfortationē ȝorobabelis ducis regij ⁊ p̄cipui.Et ibi introducitur aureū cādelabrū cum ſeptenario lucernarū in principio:[Et reuerſus eſt ⁊c̄.]Deinde v̄o ꝓpheta querit huius candelabri expoſitionē:⁊ intellectū. Significabat enim robur ſpiritus ſancti:v̄tute cuius ⁊ non in robore exercitus ȝorobabel debebat edificare tēpluꝫ. Et hoc ibi: [Et rn̄di:⁊ aio ad angeluꝫ.] Deinde v̄o ex ȝorobabele ꝓpheta intuetur Chriſtum naſciturum ibi:[Quis tu mons magne coraꝫ ȝorobabel?]Seqtur:[Et educet lapidē primariū in manu ȝorobabel.]Et infra:[Uidebūt lapidē ſtāneū i manu ȝorobabelis.[Deinde petit expōnē duarū oliuarū. Et rn̄deť ꝙ deſignabant duos filios olei ȝorobabel.ſ. ⁊ Jeſum ſacerdoteꝫ magnū.ſ.[Et reſpōdi. Quid ſunt due oliue.] vſq; in finem quarti capituli. ¶ In ſecūda v̄o parte p̄ncipali ponūtur ꝓphetie ſpectantes ad tēpus future inhabitationis in Hieruſalem:⁊ in tota Judea poſt reedificationem ciuitatis ⁊ tēpli. Et incipit pars illa in qnto capl̄o:[Et conuerſus ſum.]Duratq; per quattuor capitula ſequētia:vſq; ad nonum excluſiue. ¶ In quinto nāq; capitulo intueť ꝓpheta ꝙ a tēpore ȝorobabel:vſq; ad tpa Machabeorum per illud ſpaciuꝫ oīno aboleret idolatria in Hierl̄ꝫ ⁊ in Judea:ideo ibi ponitur duplex viſio. ¶ Prima de volumine maledictiōis qd̄ refertur ad futurum:⁊ falſum iuramentum:⁊ idolatriaꝫ.Et hoc in principio:[Et cōuerſus ſum ⁊c̄.] ¶ Secūda v̄o amphora ⁊ impietate ſedēte in ea:que etiam ſignificabat idolatriam.Et ſubditur ꝙ due mulieres.ſ.decē trib⁹:que dicte ſunt Jſrael:⁊ due tribus:que dicūtur Juda:portauerūt illam impietatē in Babylone in terram Sēnaar qn̄ fuerūt captiuate:⁊ ibi dimiſerūt eaꝫ: nec exuerūt redeūdo:nec reportauerūt eam in terrā Juda.Et hoc fit a loco illo:[Et egreſſus eſt angelus:qui loquebať ⁊c̄.] vſq; in finē capituli quinti. ¶ In ſexto v̄o capl̄o ꝓphetice preuideť Grecoꝝ monarchiam debere deſtruere monarchiam Medoꝝ in illo intermedio tpe. Unde ibi introducūtur quattuor quadrige ſignificantes q̄ttuor monarchias.Prima nāq; in qua erāt equi ruffi ſignificat monarchiam Aſſyrioꝝ. Secun

Scd̄a pars.

Uolumen volans.

amphora.

Quattuor q̄drige.

da in qua erant equi nigri monarchiā Me
doꝝ. Tertia in qua erant albi monarchiam
Grecoꝝ. Quarta in qua erant varij: monar
chiam Romanoꝝ. Et hoc ponitur in prin
cipio capl'i: [Et cõuerſus ſum.] Deinde vo
diſtinguit partes vbi iſte monarchie pugna
re ceperūt. Et hoc ibi: [In qua erāt equi ni
gri ⁊c.] Deinde vo ↄcludit qualiter monar
chia Grecoꝝ deſignata per quadrigam ter/
tiam: in qua erant equi albi: deleuit monar/
chiam Judeoꝝ: ⁊ fecit ſuper eam quieſcere
indignationeʒ diuinam ibi: [Ecce qui egre
diūtur in terram aquilonis ⁊c.] In medio
vo ſexti capl'i: qđ incipit: [Et factuʒ eſt ver/
buʒ dñi ad me dicēs: Sume a traſmigratio/
ne ⁊c.] Ibi oſtēditur tertium: qđ fuit in illo
tēpore intermedio. ſ. ducatus gloria: quā op
tinuit Jeſus ſacerdos magnus: ⁊ cõſequen/
ter ſacerdotes poſt eum fuerunt duces vſqʒ
ad tempora Machabeoꝝ incluſiue. Et hoc
deſignatur vbi dicit: [Sumes auruʒ ⁊ argē
tum ⁊c.] Deinde vo ꝓmittit zorobabeli du
catus gloria ibi: [Ecce vir oriens ⁊c.] Dein
de vo inter eos cõcordia: zorobabelē. ſ. ⁊ Je/
ſum: ibi: [Et erit ſacerdos ſuper ſolio ſuo.]
¶ Eſt aūt notādum hic ꝙ id: quod de zo/
robabele dr: [Ecce vir oriēs nomē ei⁹ ⁊c.]
non pōt intelligi plene cōpletuʒ in eo: ⁊ ob
hoc referri habet ad Chriſtum. ¶ In ſepti
mo aūt ⁊ octauo capl'o oſtēditur quartum:
quod fuit illo tpe intermedio: videlʒ popu/
li pars: ꝓſperitas: ⁊ letitia. Sed in ſeptimo
introducit quedam inquiſitio facta a qbuſ/
daʒ viris: qui a Babylonia miſerāt in Hie/
ruſalem ad ꝓphetas: ⁊ ſacerdotes interro/
gātes: an deinceps deberent ieiunare in qn/
to menſe. In die illa: videlʒ in qua a Nabu/
chodonoſor fuit Hieruſalem capta ⁊ deſtru
cta. Nam per annos captiuitatis iudei ieiu
nauerūt illam diem ſemp. Interrogabāt il/
li viri an poſt reditum eſſet ieiunādum vel
non. Et hoc tāgit in. c. 7. vbi ⁊ addit ꝓphe
te increpatio in iudeos: qꝛ nec cuʒ ieiunaue
rūt: nec cum comederūt in illis quadragin
ta annis ex caritate ieiunauerunt: aut come
derēt dño: ſed magis pro cōmodo ꝓprio vt
liberarētur. Et hoc fit ibi: [Loquere ad po/
pulum. Cum ieiunaretis ⁊c.] vſqʒ in finem
capl'i ſeptimi. ¶ In octauo aūt capl'o ꝓmit
tūtur ea que dicta ſunt de pace: ꝓſperitate
populi: ⁊ letitia. Unde futura ſanctitas ibi
ꝓmittitur: [Zelatus ſuʒ ſyon.] Et etatis lō
geuitas ibi: [Adhuc habitabūt ſenes ⁊ an⁹]
Et pro complemēto illius allegatur diuina
poteſtas: que ſola iſta cōplebit: ibi: [Si vide
tur difficile.] Promittit etiam bonoꝝ tēpo
raliū abūdantia ⁊ ꝓſperitas ibi: [Uinea da
bit fructum ſuum.] Et ꝓmittit bñdictio ⁊
formoſitas: ibi: [Et erit ſicut erat.] ¶ Sub/
dit aūt informatio moralis ibi: [Hec ſunt v/
ba que facietis: Loqmini veritatē.] ¶ De/
inde vo poſt lōgam hypbaton ponit rñſio
realis ad queſtionē ſupra poſitā. Et hoc ibi:
[Jeiunium quarti: ⁊ ieiunium quinti ⁊c.]
¶ Deinde vo ponit ↄuerſio ſpūs ꝓpheta/
lis ad Chriſtū: ⁊ ad vocationem gētium: oc
caſione accepta ex gloria: ⁊ letitia ꝓmiſſa vt
intelligant illa tpe Chriſti eſſe cōplēda. Et
hoc fit ibi: [Uſqʒquo veniant populi mei.]
Et ibi: [Uenient gētes robuſte ad querendū
dñm.] Et ibi: [Apprehendent decem hoīes
in oībus linguis: gentium fimbrias viri iu/
dei.] ¶ In tertia vo parte principali ponū/ 3ª ps.
tur ꝓphetie que ſpectāt ad tpa Machabeo
rum: que ſucceſſerūt duobus tpibus ꝑmiſ/
ſis. Et durat p duo capl'a. ſ. nonū ⁊ decimū.
¶ In nono nāqʒ capl'o agit de iudeoruʒ ⁊
Machabeoꝝ ꝓbitate: vbi ꝓmittit vaſtatio
finitimarum ciuitatum fiēdaʒ per Macha/ Macha
beos: Tyri. ſ. ⁊ Sydonis: Gaze: ⁊ Aſcalo/ bei.
nis: ⁊ reliquarū ciuitatū. Et hoc ibi: [On⁹
verbi dñi.] ¶ Deinde ne quis deciperetur
putādo Judam Machabeum eſſe Chriſtū
rōne ſtrenuitatis: ⁊ ꝓbitatis ſue: Statiʒ ꝓ/
pheta cōuertit ſe ad Chriſtū predicēduʒ: ꝙ De xp̄o
non erit bellator: nec aſcēdens ſup equū. Et
h ibi: [Exulta ſatis filia ſyon: Ecce rex tu⁹
veniet tibi ipſe pauper: ⁊ aſcēdet ſup aſinā.]
¶ Oſtēdit etiam ꝙ non habebit archum:
aut quadrigam: ibi: [Et diſperdam quadri
gam.] Et ꝙ per viam pacis acqret dñium:
ibi: [Et loquet paceʒ gentibus.] Et ꝙ non
liberabit populum per ſagittam ⁊ archum:
ſicut falſo expectant iudei. Sed per ſangui/
nem

nem ꝓpriū ibi:[Tu vo in ſanguine teſtamē
ti tui.] Deinde vo ad Judam machabeum:
ibi:[Conuertimini ad munitionem vincti
ſpei.] vſq; in finē capl'i noni. ¶ In decimo
aūt capl'o agit de Machabeoꝝ ꝓſperitate:
premittit enim pro tp̄e illo futuram bonoꝝ
abūdantiā:ibi:[Petite pluuiam.] Deinde
vo execratur idolatriam:quam voluit idu/
cere Anthiochus in Hierl'm:⁊ quam rece/
perunt ſacerdotes:⁊ multi alij de ppl'o:ibi:
[Quare ſimulachra loquuta ſunt inutile?]
Et ſequitur:[Super paſtores iratus eſt fu/
ror meus.] ¶ Deinde vo introducit Ma/
thathiam ⁊ Judā:⁊ ceteros Machabeos
pugnātes cōtra idolatriam ibi:] Quare viſi
tauit dn̄s exercituum gregem ſuum domū
Juda:⁊ poſuit eos quaſi equū glorie in bel/
lo.] ¶ Deinde vo predicit cōgregationem
Judeoꝝ futurā:qꝛ de multis partibus re/
dierūt iudei:qui ante fugerant:poſtq̄ Ma
chabei optinuerūt victoriā. Et hoc ibi:[Et
ſibilabo eis:⁊ cōgregabo eos.] vſq; in finē
capituli. ¶ In quarta vo parte ponūtur ꝓ/
Romani. phetie:que ſpectāt ad tp̄a Romanoꝝ: que
fuerunt poſt Machabeos. Sub Romanis
nāq; deſtructa eſt Hierl'm:⁊ Judei diſperſi
ſunt per vniuerſum orbem in captiuitatem
eternam:ſicut eſt hodie. ¶ Continet autē
pars iſta quattuor capitula. Nam in.xj.ca/
pitulo agit de peccato paſtoꝝ:⁊ ſacerdotū:
quoꝝ machinatione interfect⁹ eſt Chriſtus:
Propter qd̄ peccatum Romani ceperunt
ciuitatem ⁊ tēplum. Et ob hoc dicit̄ in p̄n/
cipio capituli:[Aperi libane.] i. templū ex
lignis libani obſtructū:[portas tuas:] duci/
bus Romanoꝝ. Seq̄tur:[Uox vlulat⁹ pa/
ſtoꝝ ⁊c̄.] ¶ Deinde vo ꝓpheta attēdēs po
pulum ſuum deſtinari ad mortē ⁊ captiui/
tatem:dolorē ſuū exprimens dicit:[Paſce
peccora occiſionis]. Deinde vo ponit cām
huius captiuitatis:⁊ dimiſſionis populi iu
daici a deo. Que q̄dē cauſa fuit venūdatio
Parabola. Chriſti. Unde ꝓpheta ponit parabolam de
paſtore habēte duas virgas:vnā appellatā
decorem:⁊ aliam funiculū:que deſignabāt
duos populos:cum q̄bus iniuit fedus ⁊ pa
ctum vt paſceret eos. ¶ Primum nāq; pa
ctum iniuit cū filijs Noe:Gen̄.ix. Et hoc Gene.
pactum irritauit idolatria:quam maior ps
filioꝝ Noe fuit ſequuta. ¶ Scd̄m pactum
iniuit cum Abraham ⁊ filijs iſrael. Et hoc
irritauit ſacerdotū malitia:qui triginta ar/
genteos dederūt pro Chriſto:vt interfice/
rent eum. Et totum hoc ꝓpheta pulcherri
me deducit:ab illo loco:[Et aſſumpſi mihi
duas virgas.] Et deinceps vbi ait:[Et ap/
prehēderūt mercedē meam triginta argen/
teis:pretium quo appretiatus ſum ab eis.]
Et vbi ſubdit:[Et tuli triginta argēteos:⁊
ꝓieci eos in domo dn̄i ad ſanctuariū.] Et
deiceps vſq; ibi:[Et dixit dn̄s ad me.] De/
inde vo ꝓpheta introducit Antichriſtum.
[Oues eni qꝛ noluerūt verū paſtorē recipe
Jeſum Chriſtum:ideo demeruerūt vt dēt
eis pſeudo paſtor:⁊ falſus.ſ. Antichriſt⁹. Et
hoc facit a loco illo:[Et dixit dn̄s ad me:
Sume tibi vaſa paſtoris ſtulti: q̄a ecce ego
ſuſcitabo paſtorē in terra:que derelicta nō
viſitabit.] Et deinceps:[O paſtor ⁊ idolū
derelinquens gregē.] vſq; in finē capituli.
¶ In capitulo vo.xij. poſt ciuitatis deſtru/
ctionem ꝓpter peccatum ſacerdotum agit
de impugnatione:⁊ ꝑſequutione fidelium:
⁊ cōuerſione iudeoꝝ multoꝝ:⁊ diuerſarum
gētium ſub illa ꝑſequutione. Nam Roma/
ni poſt deſtructionē Hieruſalē fideles ſunt
ꝑſequuti. Unde in principio capl'i ꝓpheta
introducit ſub noīe Hieruſalem diſcipulos
⁊ apl'os:⁊ reliquos ex filijs iſrael:ex quibus
fuit primitiua eccleſia integrata:⁊ oſtēdit q̄
oēs gētes:imo etiā ⁊ iudei armabūt ſe con
tra iſtos. Et hoc facit in principio:[Onus
verbi dn̄i.] Sequit̄:[Sed ⁊ iuda erit in ob/
ſidione ꝯtra Hierl'm:⁊ colligētur aduerſus
eam oīa regna terre.] ¶ Deinde vo ſubdit
ꝓtectionem diuinam:qꝛ ipſa Hierl'm eccle/
ſia primitiua ꝓtecta fuit a deo:imo ⁊ multi
plicata fuit cōtra edicta Romanoꝝ:⁊ ꝯtra
conatus Jmpatoꝝ:imo tūc videbat̄ deuo/
rare populos:⁊ ſibi incorporare. Et hoc fit
ibi:[In die illa dicit dn̄s:ꝑcutiam equum.]
vſq; ibi:[Et erit qui offenderit ex eis.]
¶ Deinde introducit cōuerſionem infide/
lium gentium:⁊ iudeoꝝ ad Chriſtū:⁊ q̄uo

plãgunt eum fideles in oꝛonibus ſuis:cõſi/
derãdo eum cõfixum:⁊ crucifixum.Et hoc
ibi:[Et erit ꝙ offenderit.] Seq̄r eniꝫ.[Ef/
fundam ſup domum Dauid:⁊ ſuper habi/
tatoꝛes Hieruſalem ſpũm gratie ⁊ pꝛecum:
⁊ aſpicient ad me quem cõfixerũt.]Et addi
tur:[Et plangent euꝫ plãctu quaſi ſup vni/
genituꝫ.In die illa magnus erit plãctus in
Hierl'm.]Et reliqua vſqꝫ in fineꝫ capituli.
Qḋ aũt iudei fabuloſe exponũt iſtud capl'ꝫ
de ſuo Meſſia venturo:aut de tpe interme/
dio inter zoꝛobabelem:⁊ Caium Põpeiuꝫ
qui pꝛimus Judeam cepit ⁊ tẽplũ:ſtare nõ
põt:qꝛ non legit̃ ꝙ Judas fuerit cõtra Hie
ruſalem in illo tpe:nec ꝙ ſic deus percuſſe/
rit gẽtes cõtra Hierl'm cõgregatas.Nec de
iſto plãctu aliqd eſt qḋ poſſit iuxta illas ſen
tẽtias cõuenientẽr exponi.Et ideo capitulũ
iſtud debet referri ad Chꝛiſtuꝫ:⁊ ad fideles
pꝛimitiue eccleſie:eo modo quo dictum eſt.
¶ In.xiij.vo capl'o poſt tẽpli deſtructionẽ
⁊ iudeoꝝ credẽtium in Chꝛiſtum (qui opti
nuerũt extũc nomen Hierl'm) perſequutio/
nem:cõuertit ſe ꝓpheta ad alioꝝ iudeoꝛum
infidelium diſpſionẽ:⁊ ad ꝓphetie ceſſatio/
nem:⁊ pꝛemittit ex parte fideliũ ſacramẽto
rum efficaciam:ibi:[In die illa erit fons pa
tens domui Dauid.]¶ Deinde p̄dicit ceſ/
ſandam:⁊ euacuãdam foꝛe ꝓphetiã:⁊ ido/
latriam:maxime ꝓphetiam falſam:ibi:[Et
erit in die illa dicit dñs exercituum: diſpdã
noia idoloꝝ:⁊ ꝓphetas:⁊ ſpũm immũdũ.]
¶ Deinde pꝛedicit qualiter fideles zelabũt
veritatem:⁊ fidem ſuã:ita vt cõfigant filios
ſi eos inuenerit infideles:ibi:[Et erit quuꝫ
ꝓphetauerit qſpiaꝫ:vltra dicẽt ei pater eiꝰ
⁊ mater:qui genuerũt eum:Non viues:qꝛ
mẽdacium loquutus es.]¶ Deinde vo ꝓ/
pheta reuertit̃ ad paſſionẽ dñicam:occaſiõe
accepta ex ꝯfixione falſoꝝ ꝓphetarum:nõ
mirum eſt ſi illi cõfigamur:qꝛ Chꝛiſtus pa/
ſtoꝛ ⁊ dñs ipſe fuit ꝯfixus. Et hoc facit ibi:
[Frameam ſuſcitare ſup paſtoꝛem meum.]
Seqtur:[Percute paſtoꝛem:⁊ diſpergẽtur
oues gregis.]¶ Deinde vo pꝛopter illud
peccatum cõcludit infidelium iudeoꝝ diſp
ſionem ⁊ fugam.Dicit enim ꝙ due partes
diſpgentur ⁊ deficient de iudeis:⁊ ſola pars
tertia relinquetur:⁊ perſequutiones patie/
tur:videlꝫ pars credẽtium:que fuit iunioꝛ.
Et hoc facit ibi:[Et cõuertam manũ meaꝫ
ad paruulos.]vſqꝫ in finẽ capl'i.¶ In.xiiij.
vo.cº.⁊ vltimo agit ꝓpheta de fine ſeculi:⁊
cõſumatione.Pꝛemittit nãqꝫ ꝯtinuãdo de
materia pꝛecedẽte obſidionem Hierl'm per
Romanos:⁊ captionem:⁊ diſperſionẽ ma/
ioꝛis partis iudeoꝝ infidelium.ſ.⁊ alioꝛum
videlicet fidelium.Et hoc in p̄ncipio:[Ec
ce dies veniũt dicit dñs.]Deide vo agit de
aduẽtu dñi ad iudiciũ:ibi:[Et egredietur do
minus:⁊ pꝛeliabitur:⁊ ſtabunt pedes eiꝰ ſu
per mõteꝫ oliuarũ.]Deinde vo agit de die
iudicij:oſtẽdendo q̃ꝫ terribilis erit:ibi:[Et
veniet dñs deus meus:oẽsqꝫ ſancti cuꝫ eo:
⁊ in die illa non erit lux:ſed frigus ⁊ gelu.]
Deinde vo agit de gloꝛia:quam habuerunt
ſancti poſt iudicium:⁊ de Hieruſalem cele/
ſti:ibi:[Et erit in die illa:exibũt aque viue
de Hieruſalem ⁊c.Deinde vo agit de pena
dãnatoꝝ poſt iudicium:ibi: [Et erit plaga
qua percutiet dñs oẽs gentes.] Deinde vo
reuertit̃ ꝓpheta ad Hieruſalem pꝛo tpe pe/
regrinationis:videlꝫ ad fidelium eccleſiam:
oſtẽdendo qũo multitudo gẽtium cõuerte/
tur ad eaꝫ:ibi:[Sed ⁊ Judas pugnabit ad/
uerſus Hierl'm.]Seqtur:[Oẽs qui reliqui
fuerint de vniuerſis gẽtibus aſcẽdẽt ab an/
no in annum:vt adoꝛent regem dñm exerci
tuum.]Deinde vo pꝛedicit qũo ad eccleſiaꝫ
cõuertet̃ etiam ipſum Romanum imperiũ
ibi:[In die illa erit:qḋ ſuper frenũ equi eſt
ſanctum dño.]Quod impletum fuit tẽpo/
re Cõſtantini.Deinde cõcludit ſanctitateꝫ
oium gẽtium cõuerſaruꝫ ad fidẽ.Maxime
enim in illo tpe Chꝛiſtiani ⁊ oẽs fideles fue
runt deuoti ⁊ ſancti. Et hoc facit ibi: [Et
erũt lebetes in domo dñi quaſi phiale coꝛaꝫ
altari:⁊ erit ois lebes ſanctificatꝰ.Et ſic ꝓ/
phetia zacharie finitur. ¶ Judei aũt capi
tulum iſtud vltimuꝫ exponunt de Meſſia
ſuo futuro:quem expectãt tanq̃ꝫ bellatoꝛeꝫ
pꝛecipuũ:qui armis materialibus debella/
bit ⁊ deſtruet imperium Romanum.Et ip
ſi aſſerunt iuxta pꝛophetiaꝫ Danielis dicen
tis de

tis de lapide:qui percuſſit ſtatuam.Dicunt
ergo ꝙ omnia que hic dicũtur de Hieruſa/
lem:⁊ de ſciſſione mõtis oliuarum:⁊ debel
latione oium gẽtium:⁊ debellatarũ congre
gatione gẽtiũ ſingulis annis adorãdũ dñm
in Hierl'm:tũc ad lr̃am cõplebũtur:quorũ
falſitas de facili refellit:qa ꝓpheta dicit ex/
preſſe hic ꝙ dies illa:in qua hec fient : non
erit nec dies:nec nox:ſed in tpe veſperi erit
lux.Quod non põt intelligi niſi de die iudi
cij:⁊ deinceps:quũ ceſſabit motus celi. Et
iterum non eſſet poſſibile ꝙ Hieruſalẽ reci
piet ſingulis annis oẽs gẽtes de mũdo deo
aduenietes ad feſtiuitatẽ tabernaculoꝝ. Et
vir ille qui optinuit Romanum imperiũ
ad lr̃am:non per arma materialia:ſed ꝑ pre
dicationem:⁊ doctrinam:ſciẽtiã:⁊ marty/
rum patiẽtiã:ipſe eſt Jeſus Chriſtus.Un/
de hoc eſt quintũ regnum:qḋ ſuſcitauit do
minus celi.Regnum videlꝫ Chriſti ⁊ eccle
ſie:qui ſibi Romanũ impium ſubiugauit.
Propter qḋ intẽtio ꝓphete in pñti capitu
lo fert ad intẽtionẽ iam dictam.

¶ Diuiſio libri Malachie.

NUnc accedit ma/
lachias vltimus.xij. ꝓphetarũ.
Et ꝯtinet quattuor capl'a:⁊ duo
decim parriculas principales. ¶ Sciẽdũ
enim ꝙ Malachias:ſiue fuerit Eſdras (vt
quidã putãt) ſiue fuerit alius natus in Ju
dea poſt reditum de Babylone:qui dictus
eſt Malachim.i.angelus ꝓpter nimiã ſan/
ctitatem.Et q: deus verba ſua iplebat ſicut
ṽba angeli (vt alij exiſtimant:)Jpſe inquã
ꝓpheta miſſus eſt ad reprehẽdẽdum multi
pliciter vitiũ.i.Judeoꝝ:qḋ vigebat in eis
poſt reditum de captiuitate.¶ Primo er/
go reprehẽdit eos:q: erãt ingrati:⁊ de dile/
ctione dei:⁊ de reuocatione captiuitatis : ⁊
de reedificatione vrbis:⁊ inducit Eſau:⁊ fi
lios eius in oppoſitum:qbus ſimilia nõ fe/
cit:vt magis eoꝝ appareat ingratitudo.Et
hoc facit a ꝑncipio.[Onus verbi dñi.]vſqꝫ
ibi:[Dicit dñs exercituum ad vos o ſacer/
dotes.]¶ Secũdo ṽo reprehẽdit in ſpecia
li ſacerdotes:q: erãt indeuoti:mutabãt ani
malia:que aſportabãtur ad offerẽdum. Un Contra
de quum apportabat aial pingue:⁊ bonũ re ſacerdo
tinebãt ipſum:⁊ cõmutabãt pro eo min⁹bo tes.
num:claudũ:vel languidum:⁊ multas ali/
as indeuotiones circa ſacrificia faciebãt.Et
ita reprehẽdũtur vt indeuoti:ab illo loco:
[Dicit dñs exercituum ⁊c̃.]vſqꝫ ibi:[Non
eſt mihi volũtas in vobis dicit dñs exerci/
tuum.]¶ Tertio ṽo gratia huius cõuertit
ſe ꝓpheta ad vocationem alterius populi:
⁊ alterius ſacrificij.Unde agit de vocatione
gẽtium:⁊ de ſacrificio:⁊ de ſacerdotio chri/
ſtiano.Et hoc facit a loco illo:[Non eſt vo/
lũtas mihi in vobis.]vſqꝫ ibi:[Et dixiſtis:
Ecce de labore.]¶ Quarto ṽo reprehẽdit
ſacerdotes:q: erant deſpectiui. Cum enim
offerebat aliqd:exſufflabant dicentes:Ecce
quale ꝑmiũ habemus de labore noſtro.Et
hoc facit a loco illo:[Ecce de labore.] vſqꝫ
in finem primi capl'i.¶ Quinto reprehen/
dit ſacerdotes:q: erãt trãſgreſſores pacti do
minici initi iter dñꝫ ⁊ Leui:itelligẽdo ꝑ Le
ui Aaron:⁊ Phynees:⁊ Moyſen filios ei⁹
Et hoc facit a ꝑncipio ſecũdi capituli:[Et
nũc ad vos mãdatum hoc.]vſqꝫ ibi:[Et ac
cepiſtis faciem in lege.]¶ Sexto ṽo repre/
hẽdit ſacerdotes:q: erãt ſupbi:⁊ aliorũ de
populo contẽptiui.Et hoc facit a loco illo:
[Nũquid non pater ⁊c̃.]vſqꝫ ibi:[Trãſgreſ
ſus eſt Juda.]¶ Septimo reprehẽdit eos:
q: erãt laſciui:⁊ voluptati dediti.Nã vxo/
res de ſtirpe ſua dimittebãtur:q: erãt maci/
lẽte:⁊ turpes:⁊ paupes:ꝓpter hoc ꝙ in ca/
ptiuitate fuerãt:⁊ accipiebãt ſibi vxores ali
enigenas diuites ⁊ pulchras cõtra dei pre/
ceptũ:ſicut apparet in libro Eſdre.Et hoc
facit ꝓpheta ab illo loco:[Tranſgreſſus eſt
Judas:⁊ abhominatio facta eſt i iſrl'.]vſqꝫ
ibi:[Laborare feciſtis dñm.]¶ Octauo ṽo
reprehẽdit eos:q: erãt deſpatiui. Uertebat
enim inter eos ꝓuerbium iſtud: q: tantum
valebat eſſe bonum ſicut malũ in cõſpectu
dei:⁊ ecõuerſo:q:videbãt gẽtes vſqꝫ ad mo
narchias exaltari:⁊ ipſi erãt depreſſi. Et h̄
facit ab illo loco:[Laborare.] vſqꝫ in finẽ ca
pituli ſecũdi.¶ Nono ṽo gratia huius in/
troducit aduẽtus Chriſti:⁊ precurſoris ſui Xpo.

Joãnes Joãnis:ideo aũt introducit vt repellat eo/
rum error:ꝛ deſperatio:ac ſi dicat ꝓpheta.
Non eſt verum ꝙ tãtum valeat eſſe bonũ
ſicut malum apud deum. Nec ratio veſtra
de Monarchijs ꝓcedit:quia in breui mit/
tet deus Monarcham veſtrum:ꝛ regem re
gum Chriſtuꝫ. Et hoc facit a loco illo:[Ec
ce ego mittam angelum meum.] In princi/
pio ſecũdi capituli. vſqꝫ ibi:[Reuertimini
ad me.] ¶ Decimo vero reprehẽdit eos:qui
erant auari:ꝛ de diuina ꝓuiſione diffiſi. Fu
it eniꝫ tpe Eſdre maxima fames:ꝛ maxima
cariſtia:ꝛ tũc populus ex auaritia ꝛ diffidẽ/
tia retinebat decimas ꝛ primitias : ꝛ cetera
que erant deo offerenda:ſuper hoc reprehẽ
dit eos ꝓpheta:ꝓmittẽs bonoꝝ abũdãtiaꝫ
ſi decimas ꝛ cetera ad cultum dei pertinen/
tia ſoluãt. Et hoc facit ab illo loco:[Reuer
timini.] vſqꝫ ibi:[Inualuerũt ſuper me ver
ba veſtra.] ¶ Undecimo reprehẽdit eos:
q: erãt quodãmodo blaſphemi:ꝛ diuine iu
ſtitie argutiui. Dicebãt enim ꝙ vanuꝫ erat
ſeruire deo vt videbat ꝓpter hoc ꝙ malos
non puniebat:imo videbant in hoc mũdo
florere:nec bonos premiabat:immo in hoc
mũdo non habebãt niſi malum. Et hoc fa/
cit ab illo loco:[Inualuerunt ſup me.] vſqꝫ
in finem capituli. ¶ Duodecimo vero ꝛ vlti
mo in capitulo quarto reſpõdendo ad pre/
dictam querelam introducit dieꝫ iudicij:in
quo nullo bono erit male:ꝛ nullo malo erit
bene. Unde incipit:[Ecce dies venit ſuccẽ/
ſa quaſi caminus:quo non relinquet eis ra/
dicem ꝛ germẽ.] Sequitur.[Et orietur vo
bis timentibus nomen meum ſol iuſtitie.]
Et demũ agit de precurſore aduentus vlti/
mi:ꝛ diei iudicij.ſ.de Helya ꝓpheta. Unde
Helyas ait:[Ecce ego mittam vobis Helyam pro/
phetam ꝛc̃.] ¶ Et ſic liber duodecim pro/
phetarum finitur. Et per conſequens ſexta
pars diuine ſcripture:que eſt prophetica:ꝛ
declaratiua. ¶ Ad hanc autem parteꝫ aſcẽ
dere debemus per aſcẽſum diluculi : q: etſi
in ꝓphetis ſit magna obſcuritas : in eis ta/
men ſplendet luminoſa veritas Jeſu Chri/
ſti. Quia factis Chriſti vbiqꝫ reſpondent elo/
quia ꝓphetarum:qd diluculuꝫ dicit ꝓpter
cõmixtionẽ tenebroſitatis ꝛ luminis. In cu
ius qdem diluculi aſcẽſu ꝓcutit:ꝛ exuritur
quaſi hedera vaniloquium iudeoꝝ expectã
tium Meſſiam futurum:ꝛ negãtium dñm
Jeſum fuiſſe Chriſtũ in ꝓphetis ꝓmiſſuꝫ.
De hoc ergo aſcẽſu diluculi ſcriptũ eſt Jo/
ne.4.ꝙ in aſcẽſu diluculi percuſſit hederã
ꝛ exaruit. Qd vtiqꝫ verificari habet de ſtu/
dioſo theologo habẽte ante ſe lectionem ꝓ/
phetarum. Põt eniꝫ ꝓcutere ꝛ arefacere iu
deoꝝ verba:que non ſunt niſi hedere folia.
Unde ꝛ Petrus ait ſecũda canonica ſua:ca Petrus.
pitulo primo. Habemus firmiorem ꝓpheti
cum ſermonem:cui bene facitis:attẽdẽtes
quaſi lucerne lucenti in caliginoſo loco:do/
nec illuceſcat dies:ꝛ Lucifer oriatur in cor/
dibus veſtris. Ex quo patet ꝙ pars ꝓphe/
talis eſt quaſi diluculum:quũ ſit lucerna lu
cẽs in caliginoſo loco:habẽs in ſeipſuꝫ Lu/
ciferum.

¶ Incipit ſeptima pars diuine ſcripture:
que eſt nouum Teſtamentum.

Pars vero ſe/
ptima diuine ſcripture:
que eſt teſtimonialis : ꝛ
euãgelica in libroꝝ qua/
ternario ꝯtinet. ¶ Sũt
enim quattuor quaſi qt/
tuor teſtes: ꝙ homo ille
qui dictus eſt Jeſus fuerit Chriſtus in lege
ꝓmiſſus:rex ꝛ dñs oĩum:Saluator hoĩum
ꝛ filius dei. ¶ Diuidũtur inter ſe libri qt/ Intẽtio
tuor euãgelioꝝ. Quia Mattheus intendit euãgeli/
principaliter declarare illum hominẽ fuiſſe ſtarum.
Chriſtuꝫ. Et ideo in principio dicit:Liber
generationis Jeſu Chriſti:non expreſſit au
tem filij dei. Sed filij Dauid:filij Abrahaꝫ: Mat/
ꝛ in cõſequẽtibus ſubdit Chriſti generatio thei.
ſic erat. Hinc eſt ꝙ figura hois inter quattu
or aialia euãgeliſtas repreſentantia deſignat
Mattheum:q: maxime immoratur circa ho/
minem Chriſtum:oſtẽdendo Jeſum fuiſſe
illum:qui ꝓmiſſus fuerit in tota ſerie ſcri/
pturarum. ¶ Marcus vero intendit princi/ Marci.
paliter

paliter declarare illum hoiem fuiſſe regem ⁊ dn̄m oium:ſicut habet in Daniele.2. capitulo.ꝙ in diebus quattuoꝛ regnoꝝ ſuſcitaret deus celi regnum quintū:qđ nō corrū/petur:cui⁹ ptās eſſet ptās eterna. ¶Hinc eſt ꝙ Marcus deſignat per leonem:qui eſt rex ⁊ dn̄s aialium. ¶Hinc etiam eſt ꝙ maxime circa miracula immoꝛatur:⁊ circa reſurrectionē:⁊ parū ponit de doctrina Chꝛiſti:qꝛ pꝛincipaliter intēdit poteſtatem eius: ⁊ dn̄ium:que in reſurrectione: ⁊

Luce. in miraculis maxime eluceſcunt. ¶Lucas vo intēdit pꝛincipaliter declarare illum hominem fuiſſe ſaluatoꝛem hoiū. Et ideo in pꝛincipio introducit Gabꝛielem dicentem: [Uocabis nomen eius Jeſum. Ipſe enim ſaluum faciet populū ſuū a peccatis eoꝝ.] Et in ſecūdo capl'o ſubdit verbū angeli ad paſtoꝛes:[Natus eſt vobis hodie Saluatoꝛ in ciuitate Dauid.] ¶Hinc eſt ꝙ maxime immoꝛat circa geſta:⁊ verba Chꝛiſti:que ſonant in clemētiā:⁊ in ſalutē:ac remiſſionē peccatoꝝ. ¶Et ꝓpter hoc in referēdo paſſionē maxime explicauit verba dulcia:⁊ clementiā Chꝛiſti:vt eſt illud:[Pater dimitte eis:qꝛ neſciūt quid faciūt.]Et illud:[Filie Hieruſalē nolite flere ſup me.] Et illud: [Pater in manus tuas cōmendo ſpiritum meum.]Et ipſe ſolus refert qualiter factus eſt ſudoꝛ eius tanq̄ gutte ſanguinis decurrētis in terram.Et hoc maxime medico cōgruebat vt immoꝛaretur circa curam:⁊ ſalutem aiarum. ¶Hinc etiam eſt qđ per figuram vituli:qui aptus eſt ad immolādū

Joānis. deſignatur. ¶Joānes vo intēdit pꝛincipaliter declarare illum hoiem fuiſſe dei filium ⁊ verū deum.Et ꝙ hec ſit cōcluſio:quā intēdit:ipſemet explicat circa finem ſui euangelij:vbi ait:[Hec aūt ſcripta ſunt vt credatis:qm̄ Jeſus eſt Chꝛiſtus fili⁹ dei:⁊ vt credētes vitā habeatis in noie eius.] ¶Hinc eſt ꝙ icipit a Chꝛiſti diuinitate dicēdo:[In pꝛincipio erat verbum.]Et quaſi in fine cuiuſlibet capl'i ſemp infert iſtum hoiem fuiſſe filiū dei. ¶Hinc eſt ꝙ per aqlā figurat. Sic igitur quattuoꝛ libꝛi euāgelioꝝ habent pꝛo ſubiecto idem.ſ.hoiem Jeſū. ¶De illo ſubiecto quattuoꝛ declarare intendunt: Mattheus qdem ꝙ fuit Chꝛiſtus in lege ꝓmiſſus.Joānes vo ꝙ eſt verus deus:⁊ dei filius.Lucas aūt ꝙ eſt verus ſaluatoꝛ hominū.Marcus aūt ꝙ eſt rex ⁊ impatoꝛ oium. Et hec ꝓbant per facta ⁊ dicta:que teſtificātur illum hoiem feciſſe in cōſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ:⁊ multitudinis iudeoꝝ:vt ſic q̄tuoꝛ euāgelia diſtinguātur non penes quattuoꝛ ſubiecta:ſed penes quattuoꝛ pꝛedicata de eodem ſubiecto.

¶Diuiſio euāgelij ſm Mattheum.

Incipit ergo Mattheus partem teſtimonialem ſcripture diuine. Et ꝓbat hoiem Jeſum Meſſiam fuiſſe: ⁊ Chꝛiſtum in ſcripturis ꝓmiſſum. Et hoc ſibi maxime cōgruebat: qꝛ ſcribebat in hebꝛaico:⁊ fratribus iudeis cōuerſis ad Chꝛiſtum.Intēdit igitur ꝓbare minoꝛē vnius rōnis:ac ſi ita velit arguere:Ille homo in quē cōcoꝛdant voces oiū Syllo. ꝓphetarum:quātum ad oia:que ꝓphetata ſunt de illo:q debebat eſſe Meſſias ⁊ Chꝛiſtus:ille nāq homo vere fuit Chꝛiſtus.Nō Maioꝛ enim eſt poſſibile ꝙ oia cōcurrāt in aliquā ꝓpō. pſonam que de Chꝛiſto dicta ſunt:quin illa pſona ſit Chꝛiſtus:quāuis enim due:vel tres ꝯditiones pꝛedicte in ꝓphetis poſſent alicui alteri pſone ꝯuenire:non tamen oēs. Alioqn vane ⁊ abſq vlla vtilitate reuelatio ꝓphetica preceſſiſſet.In nullo enī nos introduxiſſet ad Chꝛiſtum:ſed potius errādi materiā pꝛebuiſſet:ꝓpter qđ Saluatoꝛ dicebat:ꝙ neceſſe eſt impleri oia que ſcripta ſunt in lege:ꝓphetis:⁊ pſalmis de me . Et alibi.Quomodo ergo iplebūtur ſcripture? Xp̄s. Et Paulus Actuū.13.dicit ꝙ qui hitabāt Paulus Hieruſalem:⁊ pꝛincipes eius ignoꝛātes voces ꝓphetarum:que per omne ſabbatū leguntur:quū cōſumaſſent oia que de eo ſcripta erāt:poſuerūt ipſū in monumēto. Ex qb⁹ patet ꝙ ille vere debuit dici Chꝛiſtus: in quem cōſonant voces oium ꝓphetarū. Sed modo ſic eſt ꝙ in illū ſacrum hominē qui dict⁹eſt Jeſus cōcoꝛdauerūt voces oiū Minoꝛ ꝓphetarum:quātum ad cōcurſū oium cō/ pꝛopō.

ditionum:quas de Chriſto predixerāt.Fu/
Cōclō. it ergo homo ille Chriſtus. Hanc ergo mi
norem ꝓbare intēdit euāgeliſta Mattheus
quātum ad viginti duas ꝯditiones in gene
re:quas de futuro Chriſto ꝑdixerunt ꝓphe
te.Et ſm hoc euāgeliū Matthei diuiditur
22.cōdi/ in viginti duas partes principales. ¶ Pri/
tiones ꝺ ma nāqꝫ cōditio quam predicauerūt ꝓphe
xpo:ꝙ te de Chriſto:fuit Dauitica ꝛ regia ꝓpaga/
fuit ve/ tio. Predicauerūt nāqꝫ ꝙ ꝓpagareſ ex ſe/
rus hō. mine Dauid:ꝛ ex radice Ieſſe.] Et ſequiſ:
Prima. [Radix Ieſſe:qui ſtat in ſignum populoꝝ
Hiere. ipſum gētes deprecabūtur.] Hierem̄.vo.c.
33.Ecce dies veniūt dicit dn̄s : ꝛ ſuſcitabo
Dauid germen iuſtum:ꝛ regnabit rex:ꝛ ſa/
Ezechi. piens erit.Ezechiel vo.c.27. Ecce ego aſſu
maꝫ filios iſrael de medio nationū : ꝛ erunt
mihi ppl's:ꝛ ſeruus meꝰ Dauid erit rex ſup
Amos. eos:ꝛ princeps eorum in ꝑpetuum. Amos
quoqꝫ caplō.9.In die illo ſuſcitabo taberna
culum Dauid:quod cecidit:ꝛ reedificabo.
Aggeꝰ. Aggeus autē loquiſ ad Zorobabel caplō.2.
Ponam te quaſi ſignaculum:qꝛ te elegi:Et
Zacha. Zacharias.c.4.dicit de Zorobabel:qui de ſe
mine Dauid deſcēdet:ꝙ educet lapidē pri/
marium.i.Chriſtum.Hanc igiſ cōditioneꝫ
fuiſſe in illo ſacro homine:qui dictus eſt Ie
ſus:Mattheus teſtaſ in ꝑma particula euā
gelij a principio:vbi incipit:[Liber genera
tionis Ieſu Chriſti filij Dauid.] vſqꝫ ibi:
[Chriſti generatio ſic erat.]Et hec eſt ꝑma
particula primam cōditionem declarans.
2ª. ¶ Secūda vo cōditio predicta per ꝓphe/
tas fuit virginea grauidatio partꝰ:ꝛ gigni/
Eſaias. tio. Predixit nāqꝫ Eſaias ꝙ homo ille qui
erat futurus Chriſtus:naſcereſ ex virgine:
Eſa.7.c.Ecce virgo concipiet : ꝛ pariet fi/
lium ꝛc̄.Et hāc cōditionem ꝓbat de domi
no Ieſu Mattheus a loco illo:[Chriſti au/
tem generatio ſic erat.]vſqꝫ in finem primi
capituli. Et hoc eſt euangelij Matthei.
Tertia. ¶ Tertia vo cōditio predicta a ꝓphetis fu
it ſyderea apparitio:ꝛ reguꝫ directio:qui ve
nirent orto iam Chriſto ad adorādum euꝫ.
Balaaꝫ De apparitione nāqꝫ ſtelle predixerat Ba/
laam Nume.34.Orieſ ſtella ex Iacob. Et
Pſal. de regū adoratiōe Pſalmiſta:Reges thar/

ſis ꝛ inſule munera offerent: reges Arabuꝫ
ꝛ Saba ꝛc̄.Et de vtroqꝫ Eſa.c. 60. Surge Eſaias.
illuminare Hierl'm:qꝛ venit lumen tuum.
Seqſ:Et ambulabūt gētes in lumine tuo:
ꝛ reges in ſplendore ortus tui.Oēs de ſaba
venient:aurum ꝛ thus deferētes.Hanc aūt
cōditionem ꝓbat Mattheus fuiſſe in dn̄o
Ieſu nato in Bethleem:a principio capitu
li ſecūdi:[Cum natus eſſet.]vſqꝫ circa me/
dium capl'i primi.[Qui cum receſſiſſent:ec
ce angelus dn̄i appuit in ſomnis Ioſeph.]
Et hec eſt pticula tertia. ¶ Quarta vo ꝯdi Quarta
tio per ꝓphetas ꝑdicta fuit Nazarea:ac flo
rida nūcupatio:lꝫ enim predixiſſet Miche Mich.
as ꝙ naſcereſ in Bethleem Chriſtus.ca.5.
Et tu Bethleem effrata paruulus es in mi
libꝰ Iuda.Ex te mihi egredietur qui ſit do
minator in iſrael.Lꝫ etiam predixiſſet Hie/ Hiere.
re.c.31.ꝙ fugareſ a terra Iuda per interfe/
ctionem pueroꝝ:vbi ait:Vox in excelſis au
dita eſt lamētationis:ꝛ luctꝰ Rachelis plo
rans filios ſuos.Lꝫ etiam predixiſſet Oſee Oſee.
ꝙ fugeret in egyptum:ꝛ inde reuocaretur
c.xj.vbi ait:Puer iſrael:ꝛ dilexi euꝫ. Et ex
egypto vocaui filium meū. Nihilominꝰ ꝑ/
dixerāt ꝓphete ꝙ nec dicereſ Bethlemita
aut euphrateus:ſed nec egyptius:ſed potiꝰ
Nazarenꝰ:Eſa.xj.Nazarenus de radice eiꝰ Eſaias.
aſcēdet.Habet enim hebreus nazareus : qđ
interpretatur flos:ſiue floridus. Hanc ergo
cōditioneꝫ teſtatur Mattheus fuiſſe in ho
mine illo:qui dictus eſt Ieſus ab illo loco:
[Qui cuꝫ receſſiſſent.]vſqꝫ in finem capitu
li ſecūdi.Et eſt quarta pticula euāgelij ſui. Quinta
¶ Quinta vo ꝯditio p ꝓphetas ꝑdita fuit
prima acclamatio.Predixerat nāqꝫ ꝙ chri
ſtus haberet vnuꝫ preconem primū:ꝛ vnū
precurſorē:qui ipſum manifeſtarēt mūdo:ꝛ Eſaias.
ꝓclamaret.Sic ꝑdixerat Eſa.c.4. Vox cla
mātis in deſerto:parate viam dn̄i.Et Ma/ Mala.
lachias.c.3.Ecce ego mitto angelum meū.
Hanc ergo cōditionem ꝓbat cōcurriſſe in
dn̄o Ieſu.Math.c.3. per totum:qđ incipit
[In diebus illis venit Ioānes Baptiſta.]
Et ibi qnta particula cōtinetur. ¶ Sexta Sexta.
vo cōditio fuit angelica miniſtratio.Predi
xerat enim ꝓpheta in Pſal.Angelis enim Pſal.
ſuis

ſuis deus mãdauit de te:vt cuſtodiãt te ⁊c.
In manibus portabũt te ⁊c. Hãc ergo ↄdi
tionem fuiſſe in iſto homine declarat Mat
theus. Cuius occaſione introducit Chriſtũ
in deſerto ieiunãtem:⁊ cũ diabolo diſceptã
tem:⁊ tãdem angeloꝝ exercitum miniſtrã/
tem. Et hoc a principio q̃rti capituli:[Tũc
Jeſus ductus eſt.]vſq; circa mediũ:vbi cõ/
cluditur:[Et ecce angeli acceſſerũt:⁊ mini
ſtrabant.]Et ibi ponitur particula ſexta.
Septia. ¶Septima cõditio:quã predixerũt ꝓphe
te fuit ꝑmaria ↄuerſatio. Predixerũt nãq;
ꝙ homo ille qui eſſet Chriſtus cõuerſaret
primo in Galilea:⁊ ibi diſcipulos vocaret.
Eſaias. Sic predicit Eſa.c.8.quũ ait:Liga teſtimo
nium:ſigna legem in diſcipulis meis. Ecce
ego ⁊ pueri mei:quos dedit mihi domin⁹.
Et ſtatim ſequit̃.c.9. Primo tpe alleuiata
eſt terra zabulon:⁊ terra Neptalim:via ma
ris trans Jordanem Galilee gẽtium:popu
lus qui ambulabat in tenebris ⁊c. Hanc er/
go cõditionẽ teſtatur Mattheus in iſto ho
mine:qui dictus eſt Jeſus cõcurriſſe:a me/
dio.4.c.vbi ait.[Cũ autẽ audiſſet Jeſus ꝙ
Joãnes tradit⁹ eẽt:receſſit i Galileã.] vſq; i
finẽ quarti capl'i:vbi ⁊ allegat illã ꝓphetiã:
Terra zabulon:⁊ terra Neptalim ⁊c. Et
introducit vocationem Petri:⁊ Andree:
Jacobi:⁊ Joãnis:⁊ alleuiationẽ:ſiue infor/
mationem primam totius Galilee:que fa/
cta eſt per dñm Jeſum. Et ibi ſeptima par/
Octaua ticula cõtinet̃. ¶Octaua conditio fuit au/
tentica legiſlatio:⁊ iuſtiſſima:ac veriſſima
explicatio preceptoꝝ iuſtitie:que in decalo/
go cõtinetur. Qđ enim Chriſtus duz veni/
ret deberet docere pfectam iuſtitiam:predi/
xerat Eſa.c.21.vbi ait:Erit iuſtitia cingulũ
Eſaias. lũborum eius.⁊ Hiere.33.Faciet iudiciũ.⁊
Hiere. iuſtitiam in terra. et Oſee caplo.x. Tẽpus
Oſee. regrẽdi dñm:quũ venerit:qui docebit vos
iuſtitiaz. Seminate vobis in ṽitate iuſtitiã:
⁊ innouate vobis nouale. Unde ⁊ Samari
tana Joãnis.4.innixa verbis ꝓphetarum
dicit:Scio ꝙ cum Meſſias venerit:ille vo
bis annũciabit oia:ꝙ ṽo deberet decalogus
Hiere. inouari:expſſe Hieremias predixerat.c.31.
quũ ait:Ecce dies veniũt dicit dñs:⁊ feriaz
domui iſrael:⁊ domui Juda fedus nouum:
non ſm pactum:qđ pepigi cum patrib⁹ ve
ſtris. Cõſtat aũt ꝙ facta pacti ⁊ federis fue/
rũt decez verba decalogi ſcripta in tabulis.
Subdit autez Hieremias ꝙ hoc erit pactũ
quod feriam cum domo iſrael. Dabo legem
in viſceribus eoꝝ:⁊ in corde eoꝝ ſcribã eã.
Hanc ergo cõditionem in noſtro homine:
de quo loqmur:Mattheus demõſtrat per
tria capitula:a quinto capl'o vſq; ad octauũ
excluſiue:vbi cõtinetur ſermo dñi Jeſu in
monte. Et explicatio:atq; innouatio deca/
logi:⁊ expoſitio cõſilioꝝ noue legis: in qb⁹
iuſtitia perfecta conſiſtit. Unde ⁊ ibi dicit:
[Niſi abũdauerit iuſtitia veſtra pluſq̃z ſcri
barum:⁊ phariſeoꝝ:nõ intrabitis in regnũ
celoꝝ.]Et in fine cõcluditur:[ꝙ admirabã
tur turbe ſup doctrina eius. Erat enim do/
cens eos ſicut poteſtatẽ habens:⁊ non ſicut
ſcribe eoꝝ:⁊ phariſei.]Ex quo patet ꝙ fuit
in eo autentica legiſlatio:ac poteſtatiua. Et
in hĳs tribus capitulis octaua particula cõ
tinetur. ¶Nona ṽo cõditio predicta p ꝓ/ Nona.
phetas de Chriſto vẽturo erat deifica ope/
ratio:⁊ mirifica coruſcatio miraculorum.
Predixerat nãq; Eſa.c.35. Ecce deus no/ Eſaias.
ſter ipſe veniet:⁊ ſaluabit nos:tũc aperient̃
oculi cecoꝝ.⁊ aures ſurdoꝝ patebũt:tũc ſa/
liet claudus ſicut ceruus:⁊ apta erit lingua
mutoꝝ:per qđ deſignat ꝙ ſtupẽda miracu/
la fiẽda erant per illum:qui eſſet verus chri
ſtus. Hanc ergo cõditionẽ fuiſſe in illo ho/
mine:de quo loqmur demõſtrat Matthe⁹
per quattuor capl'a:ab octauo vſq; ad duo/
decimuz excluſiue. In octauo nãq; ⁊ nono
oſtẽdit ipſum curaſſe ſubiectos lepre: febri/
bus:paraliſi:⁊ immũdo ſpiritui:ſiue demo
ni. Oſtẽdit ipſum precepiſſe vẽtis: mari:⁊
morti:⁊ multiplex gen⁹ miraculoꝝ feciſſe.
In decimo ṽo capl'o oñdit ipſum nõ ſolum
hanc poteſtatem habuiſſe in ſe:qđ tamẽ eẽt
magnum:qnimo ⁊ illam pluribus cõicaſſe:
q2.xij.apl'is:quos ⁊ nominauit:⁊ poteſtatez
dedit eis:vt oẽm lãguorem curarẽt:⁊ ſpũs
immũdos eĳcerent:ac eos deſtinauit hinc/
inde:precepta ⁊ regulas eis dãdo: ſicut pa/
tet in toto illo capl'o.x°. In xj°. ṽo introdu

cit Joānis diſcipulos interrogātes Jeſum
vtrum ipſe eſſet Chriſtus:⁊ ipſum dn̄m Je
ſum per iſtam cōditionem ꝓphetatam re/
ſpōdiſſe ⁊ dixiſſe:⌊Eūtes renūciate Joāni
que audiſtis ⁊ vidiſtis:ceci vident: claudi
ambulant:leproſi mundanẜ:ſurdi audiunt:
mortui reſurgūt:paupes euāgelizantur.Ac
ſi apte argueret:videte ꝙ in me cōcurrit no
ua cōditio miraculoꝝ.ſ.deifica opatio:quaꝫ
p̄dixerūt de vero Chriſto ꝓphete.Et ideo
ſtatim Jeſus iu eodem capl'o incipit expro/
brare ciuitates:in qbus per ipſuꝫ facte erāt
virtutes plurime:⁊ tamē non crediderunt
in eum.Et ſic in illis tribus capitulis nona
Decia. particula cōtinetur.¶Decima vo cōditio
ꝓphetata de vero Chriſto erat pacifica: ⁊
humillima conuerſatio. Predixerat nanqꝫ
Eſaias. Eſa.c.42.Ecce ſeruus meus:ſuſcipiam eū:
dedi ſpūm meū ſuper eū:iudiciū gentibus
ꝓferet.Non clamabit:nec accipiet pſonaꝫ:
nec audieẜ vox eius foris:calamū quaſſatuꝫ
non cōteret:⁊ lumen fumigans non extin/
guet.Jn veritate educet iudiciuꝫ:non erit
triſtis:neqꝫ turbulētus donec ponat in ter/
ra iudicium:⁊ legē eius inſule expectabūt.
¶Hanc igitur cōditionē teſtatur fuiſſe in
noſtro hoīe Jeſu Mattheus.xij.capitulo p
totum:vbi ⁊ allegat ꝓphetiam predictam:
Ecce puer meus ⁊c.Et ꝓſequitur de con/
uerſatione pacifica ⁊ humillima dn̄i Jeſu
multa.Et ibi particula decima cōtinetur.
11ª. ¶Undecima vo conditio fuit parabolica
eruditio.Predixerūt nāqꝫ ꝓphete ꝙ Chri
ſtus doceret in parabolis:ita vt non intelli/
Pſal. gerent iudei.Sic eniꝫ dixerat Dauid.Ape/
riam in parabolis os meum:loquar ꝓpoſi/
Eſaias. tiones ab initio.Sic etiaꝫ Eſa.c.6. Auditu
audietis:⁊ nō intelligetis:exceca cor popu/
Hiere. li huius.Predixerat etiā Hiere.c.9. ꝙ chri
ſtus aſſimilaret ſe colono:⁊ ſeminatori. Un
de interrogabat:Quare colon⁹ futurus es
in terra:⁊ quaſi viator declinans ad manen
dum?Hanc ergo cōditionem cōcurriſſe in
noſtro homine Mattheus cōteſtatur capi/
tulo.13:per totum:vbi introducit Chriſtū
dicētem in parabolis.⌊Exijt qui ſeminat ſe
minare ſemen ⁊c.⌋vbi etiā allegat auctorita
tem premiſſam:Auditu audietis. Et illam
Pſalmiſte:Aperiā in parabolis os meū ⁊c.
¶Duodecima vo cōditio quam predixe/ 12ª.
rūt ꝓphete de Chriſto vēturo:erat ꝓuida:
⁊ beniuola enutritio:qua deberet populum
beniuole:⁊ ꝓuide alere cibo ⁊ nūtrire.Pre
dixerat enim Ezechiel.34.c. Suſcitabo ſu
per gregem paſtorem vnum:qui paſcet eū:
ſeruum meum Dauid ipſe paſcet:⁊ ipſe erit
eis in paſtorem.Hanc ergo cōditionem te/
ſtatur Mattheus in noſtro hoīe cōcurriſſe
in.ix.c.per totum.vbi oſtēdit eum ſeceſſiſſe
in deſertum locum ꝓpter mortē:⁊ decolla/
tionē Joānis baptiſte:in quo qdem deſerto
miſertus eſt ſup turbaꝫ:⁊ pauit eos de qnqꝫ
panibus:⁊ duobus piſcibus.Et ibi ſubiun
git quō tāgebāt fimbriam veſtimēti eius: ⁊
ſanabātur oēs male habētes : eo modo quo
oues currebāt ad pedes paſtoris.Jn illo er/
go capl'o.xij.particula illius euāgelij conti/
netur.¶XIIIº.vo cōditio predicta per ꝓ/ 13.
phetas de vero Chriſto fuit hypochriſis:⁊
cerimoniarum oīmoda deteſtatio.Predixe
rat eniꝫ Eſaias capl'o xjº. Non ſm viſionē Eſaias.
oculoꝝ iudicabit:neqꝫ ſm auditum auriuꝫ
arguet:ſed iudicabit in iuſtitia paupes:⁊ ar
guet in eqtate pro māſuetis terre. Seqtur:
ꝙ ſpiritu oris ſui interficiet impium.Et.c.
29.ait cōtra hypochritas ex pſona Chriſti:
Populus iſte labijs me honorat:cor autem
eoꝝ longe eſt a me : ⁊ timuerūt me mādato
hoium:⁊ doctrinis.Hāc igiẜ cōditionē cō/
curriſſe in nr̄o hoīe Mattheus teſtaẜ capi/
tulo.15.per totum:vbi introducit phariſe/
os reprehēdentes Jeſum : qa diſcipuli eius
trāſgrediebātur traditiones ſenioꝝ:non lo
tis manib⁹ māducādo:vbi ⁊ rn̄dēs allegat
ꝓphetiā p̄dictā dicens:⌊Hypocrite:bn̄ ꝓ/
phetauit de vobis Eſaias dicēs: Populus
hic labijs me honorat ⁊c.⌋Et ibideꝫ ſubdit
triplex miraculum ad cōfirmationem pre/
dicte deteſtationis hypocritarū. Jn.16.aūt
capl'o in principio applicat miraculuꝫ vnū
iam factum ad deteſtationē hypocriſis pha
riſeoꝝ ⁊ ſaduceoruꝫ.Et ſic.xiij.pars:in qua
iſta cōditio ꝓbatur de Chriſto:durat p.15ᵐ
capl'm:⁊.16.vſqꝫ ibi iuxta medium:⌊Uenit
aūt

aūt Jeſus in partes Ceſaree Philippi.⌋
14ᵃ. ¶XIIIIᵃ.v̄o cōditio p̄dicta per ꝓphetas
de vero Chriſto erat gemina colligatio:cō/
nexio videlʒ duarum nãrum in vna perſo/
Eſa. na.Dixerat enim Eſaias.9.c.quãtuʒ ad na/
turam hūmanam:Paruulus natus eſt no/
bis:ꝛ filius datus eſt nobis.Quãtuʒ v̄o ad
naturam diuinaʒ dicit:Et vocabit̃ admira
Mich. bilis deus fortis.Dixerat etiã Micheas.c.
c.5.quãtum ad nām humanã.Et tu Beth/
leeʒ terra ephrata:ex te egredief qui ſit dn̄a/
tor in iſrl̃.Quãtū v̄o ad nāʒ diuinã ſubiūxe
rat:Et egreſſus ei⁹ ex dieb⁹ eternitatis. Et
Eſaias. Eſa.48.Anteq̄ʒ fierent:ibi erã:qd̄ dicit pp
nāʒ diuinã.Et nūc dn̄s de⁹miſit me:ꝛ ſp̄us
ei⁹:quo ad nāʒ humanã.Et ꝓpheta in pſal
Pſal. mo cum dixiſſet:Sedes tua deus in ſeculū
ſcl̃i.Subdit:Unxit te deus de⁹tu⁹.Et ifra:
Cōcupiſcet rex decorē tuū:qm̄ ē dn̄s de⁹tu
us.Et vniuerſaliter tota ſcriptura ꝓpheti/
ca cōteſtat̃ illum hoiem qui eſſet Chriſtus:
habere duplicem naturã:diuinã.ſ.ꝛ huma/
nam.Hanc ergo cōditionē teſtat̃ Matthe⁹
fuiſſe in noſtro hoie:a medio. c.16. vbi ait:
⌊Uenit aūt Jeſus in partes Ceſaree Phi/
lippi.⌋vſq̄ʒ in fineʒ.17.capituli. ¶Primo
nāq̄ʒ oſtēdit in eo fuiſſe naturam diuinam:
per mētionem Petri dicētis:⌊Tu es Chri
ſtus filius dei viui.⌋Deinde v̄o naturã hu/
manam per reuelationem paſſionis future
ſup eum.Ait eniʒ ꝙ⌊oportet filiū hominis
multa pati:ꝛ occidi.Rurſum naturam hu
manam in ſolutione didragmatiſ ꝛ tributi.
Et ita ꝯtinetur ibi particula.xiiij. euãgelij.
15ᵃ. ¶XVᵃ.cōditio predicta a ꝓphetis fuit ec/
cleſiaſtica diſpoſitio : ꝛ hierarchica ordina/
tio vni⁹ noui regni.Predixerat nāq̄ʒ Eſa.
Eſaias. c.9.Multiplicabit̃ eius imperium:ꝛ pacis
non erit finis.Super ſolium Dauid : ꝛ ſup
regnū eius ſedebit:vt cōfirmet illud:ꝛ cor/
roboret illō in iudicio:amodo ꝛ vſq̄ʒ in ſem
Daniel. piternum.Dixerat etiam Daniel ꝙ ſuſcita
ret in Chriſto vnum nouū regnum:qd̄ de/
ſtrueret oia alia regna:qd̄ eſſet regnum ſan/
ctoꝝ:ꝛ regnum celeſte:non terrenum:ſicut
patet Danie.7.Et ꝓphetie oēs ſunt plene
ꝙ Chriſtus debebat eē Rex:ꝛ Monarcha
cuiuſdam ſpiritualis regni nō terreni. Hāc
ergo cōditionem teſtatur Mattheus fuiſſe
in noſtro homie per tria capitula.ſ.18. 19.ꝛ
20.Ibi enim agit de regno celorum : qd̄ eſt
preſentis tpis eccleſia:oſtēdens qūo dn̄s Je
ſus diſpoſuit ſuum regnuʒ oppoſito modo
ad regnum terrenum.Primo q̄dem in hu
militate:in p̄ncipio.18.capl̃i.⌊Quis putas
maior eſt in regno celorum?⌋Secūdo v̄o in
charitate:ꝛ fraternitate:in eodē capl̃o : vbi
ait:⌊Si peccauerit i te frater tu⁹:vade ꝛc̄.⌋
Tertio in miſericordia:ꝛ pietate:in eodē ca
pitulo:ibi:⌊Ideo aſſimilatum eſt regnuʒ ce
lorum.⌋vſq̄ʒ in finem capl̃i. 18. Quarto v̄o
in caſtitate matrimoniali : in principio.19.
⌊Si licet homini dimittere vxorem ſuam.⌋
Quinto in caſtitate virginali:ꝛ viduali:ibi
⌊Sunt eunuchi ꝛc̄.⌋Sexto in pauptate:ibi
⌊Tūc oblati ſunt ei paruuli.⌋Seq̄tur enim
⌊Si vis perfectus eſſe:vade ꝛ vēde ꝛc̄.⌋Et
ibidem ſubdit premiū pauptatum:ibi:⌊Ec
ce nos relinquimus oia.⌋ vſq̄ʒ in finem.19.
capl̃i. Septimo in ꝓbitate:ꝛ opoſitate:in
c.20.vbi agit de oparijs cōductis pro dena/
rio diurno ad vineam patriſfamilias exco/
lēdam.Octauo in cōcordia:pace:ꝛ tranqui
litate:in eodem.20.c.vbi ait : ⌊Et aſcēdens
Jeſus Hieroſolymam.⌋ vbi introducit de/
cem apl̃os indignatos de duobus fratribus
ſ. Jacobo:ꝛ Joāne:q: poſtulauerāt ꝙ vnus
ſederet ad dexteram:ꝛ alius ad ſiniſtram in
regno eius:quam indignationē:ꝛ turbatio
nem ſedat dicens eis:⌊Scitis q: reges gen/
tium dominãtur eoꝝ ꝛc̄.⌋ Ultimo fundat
regnum ſuum in precū:ꝛ orationū aſſidui/
tate:introducens duos cecos clamãtes ad
Jeſum:ꝛ oſtēdit ipſum eſſe miſertū eis.Ex
q̄bus patet qūo homo iſte inſtituit nouum
regnum ſpirituale oīno cōditionuʒ oppoſi/
tarū ad regnū terrenū:ꝛ tpale.Jn his ergo
trib⁹capl̃is.xv.particula ꝯtinet̃. ¶XVIᵃ. 16ᵃ.
cōditio predicta per ꝓphetas erat paupri/
ma:ꝛ humillima exhibitio:quãuis enim ꝓ/
phete predixerūt ꝙ Chriſtus eſſet impator
ꝛ Rex:ac Monarcha: tamē predixerūt ꝙ
eſſet Rex alteriuſmodi ab iſtis regibus ter
renis.Dn̄aretur enim a mari vſq̄ʒ ad mare:

⁊ cum hoc tamē eſſet pauper. Unde ait Za
charias.c.9.Exulta ſatis filia ſyon: Jubila
filia Hieruſalē:Ecce rex tuus venit tibi iu/
ſtus:⁊ Saluator ipſe pauper.Et aſcēdēs ſu
per aſinam:⁊ ſup pullū filium aſine loquet
pacem gētibus:⁊ poteſtas eius a mari vſqꝫ
ad mare.Hanc ergo cōditionem Mattheꝰ
teſtatur de noſtro hoīe a principio.c.21.[Et
cum appropinquaſſet Jeſus Hieroſolymā:
⁊ veniſſet Bethphage.]vbi ēt allegat ꝓphe
tiam predictam vſqꝫ ibi:[Mane aūt reuer/
tens in ciuitatem eſuriit:in eodeꝫ capitulo.
Et ſic pars.xvj.a pncipio capl'i.21. vſqꝫ ad
17ª. illum locum ꝯtinet.¶XVIIª. ꝯditio fuit
Eſaias. iudaica excecatio.Predixerat enim Eſaias
capl'o.6.Excecа cor populi huius.Et.c.28.
Proieciſti populū tuū dñe:domuꝫ Jacob:
Et.c.29.Claudet oculos veſtros:Prophe/
tas:⁊ principes veſtros: qui vidēt viſiones
opiet.Et ibidem ſubdit:ꝙ oculi cecoꝝ vi/
debūt ⁊c.Unde in ꝓphetis legit effectus il
loꝝ verboꝝ:quos Jeſus ꝓtulit ad pncipes
ſacerdotum:[Ego in iudicium veni in mū
dum:vt qui non vidēt videāt: ⁊ qui vidēt
ceci fiant.]Hanc igit cōditionē teſtat Mat
theus de hoīe nr̄o ab illo loco:[Mane autē
reuertens.]in.c.21.vſqꝫ ad.24m.capl'm ex/
cluſiue.Oſtēdit enim ꝙ ad pn̄tiam dñi Je/
ſu excecati ſunt Judei:maxime ſacerdotes:
⁊ ſeniores populi.Et pmo ſub figura cuiuſ/
dam ficulnee:que non protulit fructuꝫ:que
arefacta eſt.Illa auteꝫ ſignificabat Judeos.
Secūdo vō ſub textura multiplicis parabo
le:ibi:[Et cum veniſſet in templum.]Po/
nit enim primam parabolā de duobꝰ filiis.
Secūdam de agricolis:qui interfecerūt he
redem dñi vinee.Tertiam de nuptiis:⁊ in/
uitatis:qui fuerunt indigni. c.22.[Simile
factum eſt regnuꝫ celoꝝ.Tertio oſtēdit eos
excecatos ex cautela machinationis iniqꝫ:
ibi:[Tūc abeūtes Phariſei mittūt diſcipu/
los ſuos cuꝫ herodianis ⁊c.]Quarto inqui
ritur cōtra eos predicēdo ve:⁊ maledictio/
nem excecationis in.c.23.vſqꝫ in finem.Et
ſic in his tribus capitulis.xvij.particula cō
18ª. tinetur.¶XVIIIª.conditio que predicta
erat de Chriſto p ꝓphetas:ꝙ eſſet in eo ꝓ/
phetia:reſeratio oīum archanoꝝ:⁊ futuro/
rum.Predixerat eniꝫ Moyſes Deute.18.
Prophetam ſuſcitabo eis de medio fratruꝫ
ſuoꝝ ſimilem tui.Et ibidem: Prophetā de
fratribus tuis ſicut me ſuſcitabit dñs deus
tuus:ſicut petiiſti a dño deo tuo. Hāc ergo
cōditionem teſtat Mattheus fuiſſe in nr̄o
hoīe.c.24.⁊.25.vbi oſtēdit qualiter dñs Je
ſus ꝓphetauit de deſtructione Hieruſalem
⁊ tēpli per Romanos fiendam ſub Tyto:⁊
Veſpaſiano:⁊ de ſignis precedētibus diē iu
dicii.Et hoc facit.c.24.Deinde vō determi
nat modum:quo hoīes veniēt ad iudiciuꝫ
ſub metaphora qnqꝫ fatuarū:⁊ qnqꝫ prudē
tum virginum:⁊ ſub metaphora diuerſorū
ſeruoꝝ:qui acceperūt talēta varia ad lucrā/
dum.Deinde vō declarat qualiter ꝓferetur
iudicium:ibi:[Cum aūt venerit filius ho/
minis.]vſqꝫ in finem capl'i.25.Et ſic in illis
duobus capitulis.xviij.particula continet.
¶XIXª. conditio predicta a ꝓphetis de 19ª.
xp̄o vero fuit mirabilis:⁊ inſolita inſtitutio
cuiuſdaꝫ noui ſacrificii:⁊ ſacri in pane: ⁊ in
vino.Predixerat enim de xp̄o.Tu es ſacer Pſal.
dos in eternū ſm ordineꝫ Melchiſedech:
qui obtulit paneꝫ:⁊ vinuꝫ.]ſic hētur Geñ. Geñ.
14.Et Zach.caº.ix. Dixerat de iſto pane:⁊ Zacha.
de iſto vino.Quid bonū eius eſt:⁊ pulchrū
niſi frumentū electorum:⁊ vinū germinās
virgines.Eſt enim hoc ſacramētum frumē
tum electoꝝ:⁊ vinuꝫ germinans caſtitatē.
Hanc ergo cōditionē Mattheus teſtat fuiſ
ſe in nr̄o hoīe:a principio capl'i.26. vbi agit
de Cena dñi:vſqꝫ ibi:[Et hymno dicto exi
erunt in mōteꝫ Oliueti.]vbi.xix.particula
cōtinet.¶XXª.cōditio fuit ꝙ in Chriſto 20ª.
vēturo eēt ſalutifera toleratio:⁊ amara paſ/
ſio Amara inquā reſpectu ſui:ſed ſalutifera
reſpectu nr̄i.Predixerat enim Eſaias.c.53. Eſaias.
Sicut ouis ad occiſionem ducet: ꝓpter ſce
lus populi mei pcuſſi eum:⁊ cum ſceleratis
reputatꝰ eſt.Et pene oīa verba illius capitu
li ſunt de paſſione Chriſti futuri. Predixe/
rat etiam capl'o.15.Corpus meū dedi percu
tiētibus:⁊ genas meas velātibꝰ:faciē meaꝫ
non auerti ab increpātibus:⁊ cōſpuētibus
in me.Dixerat etiam Zacharias.9.c.Tu au
tē in Zacha.

tē in ſanguine teſtamēti tui emiſiſti vinctos
de lacu:in quo non erat aqua.Dixerat etiaʒ
Hiere. Hieremias.c.xj.Cogitauerūt ſup me conſi
lia:dicētes:Mittamus lignū in panem eiꝰ:
Pſal. ⁊ eradamus eum de terra viuētiuʒ.Et Da/
uid:Foderūt manus meas : ⁊ diuiſerūt ſibi
Zacha. veſtimēta mea.Et Zacha.c.12. Aſpiciēt ad
dñm:quem cōfixerūt : ⁊ plangēt eum quaſi
vnigenitum.Hanc ergo cōditionem quan/
tum ad oīa pꝛedicta:⁊ plura alia:que cōcur
rerūt in paſſione Chꝛiſti:⁊ que p̄dicta erāt
per oēs ꝓphetas : Mattheus in hoie nr̄o
manifeſtiſſime cōcurriſſe teſtaẗ in.26. caplo
ab illo loco:[Et hymno dicto.]vſqʒ in finē
Et in.27.vbi.xx.particula continetur.
21ª. ¶ XXIª.cōditio ꝓphetica de futuro Chꝛi
ſto fuit ꝙ eſſet in eo magnifica reſurrectio:
Oſee. ⁊ triūphus de moꝛte. Dixerat enim Oſee
c.16.Uiuificabis nos poſt duos dies : ⁊ die
tertia ſuſcitabis nos.Et.ca.13.O moꝛs:ero
moꝛs tua:moꝛſus tuus ero iferne.Et Pſal/
Pſal. miſta p̄dixerat:Caro mea requieſcet in ſpe:
qm̄ non derelinques aīam meā in inferno:
nec dabis ſanctū tuum videre coꝛruptionē.
Et innumerabilia alia dicta erāt de reſurre
ctione Chꝛiſti futuri a moꝛtuis.Hanc ergo
cōditionem teſtaẗ fuiſſe in nr̄o hoie Mat/
theus in.c.28.⁊ vltimo vſqʒ ibi:[Eūtes er/
go docete oēs gentes.]Et ibi.21. particula
22ª. cōtinetur.¶ XXIIª.⁊ vltima conditio eſt
multimoda cōuocatio gētium.Pꝛedixerāt
nāqʒ ꝓphete ꝙ ad Chꝛiſtum futurū aſpice
rent:intēderent:⁊ cōuenirēt gētes de omni
lingua:⁊ de omni tribu.Sic dixerat Jacob
Geñ. Geñ.49.Ipſe erit expectatio gētium. Sic
Eſa. ⁊ Eſa.c.xj.Ipſum gētes depꝛecabūtur.Sic
in.c.20.Et fluēt ad eum oēs gentes.Sic in
c.49.Dedi te in lucem gētium:vt ſis ſalus
mea vſqʒ in extremū terre.Et.c.49. Legeʒ
Zach. eius inſule expectabūt.Sic Zacha.c.8.Ap/
pꝛehēderūt hoies ex oibus linguis gētium
fimbꝛias viri iudei.Et Malach.c.p̄.Nō eſt
Mala/ volūtas mea in vobis.Ab oꝛtu eniʒ ſolis ad
chias. occaſum eſt nomen meū in gētibus.Hāc er
go cōditionem per modum concludētis in
fine euangelij ſui in vltima particula Mat/
theus oſtēdit fuiſſe in nr̄o hoie :referens v̄/
bum eiuſdem dei hois dicētis ad ſuos diſci
pulos:[Eūtes ergo docete oēs gētes ſerua/
re oīa quecūqʒ mādaui:baptizantes eos in
noie patris:⁊ filij:⁊ ſpūs ſancti.Et ecce ego
vobiſcum ſum vſqʒ ad cōſumationē ſeculi.
Et ſic Mattheus finiẗ ꝓbata minoꝛe vni/
ca ſupius aſſumpta.Ex quo patet ꝙ ſic ar/ Epilo/
guere intēdit.In illo hoie qui dictꝰ eſt Je/ gus.
ſus teſtis ſum ego ꝙ oīa cōcurrerūt que ꝓ/
phete dixerunt futura eſſe in vero Chꝛiſto.
Siue quātum ad ꝓpagationē Dauiticam:
ſiue quātum ad grauidationē:⁊ generatio/
nem virgineā:ſiue quātum ad apparitionē
ſydeream:⁊ adoꝛationē regiam. Siue quā/
tum ad noiationem floꝛidam:⁊ nazaream:
ſiue quātum ad acclamationem pꝛimā pꝛe/
curſoꝛis.Siue quātum ad obſequiuʒ ange/
loꝛum:⁊ miniſtrationē ſedulam.Siue quā/
tum ad cōuerſationeʒ pꝛimariā in Galilea:
⁊ in terra Zabulon:⁊ Neptalim:ſiue quātū
ad expoſitionem decalogi:⁊ legiſlationē au
tēticam ⁊ nouam.Siue quātum ad opera/
tionē mirificam ⁊ diuinam ex panibꝰ mul/
tiplicatis.Siue quātum ad deteſtationē ve
ridicam oīs hypocriſis:⁊ cerimoniarū:ſiue
quātum ad colligationē geminā duarū na/
turarum : diuine.ſ.⁊ humane in vno hoie.
Siue quātum ad diſpoſitionē hierarchicā
noui regni eccleſie:ſiue quātum ad oſtenta/
tionē pauprimam:⁊ ſeſſionem ſup pullum
aſine.Siue quātum ad excecationem iudai
cam:quātum ad phariſeos:⁊ populi ſenio/
res.Siue quātum ad reſerationem ꝓpheti
cam futuroꝝ. Siue quātuʒ ad inſtitutionē
inſolitā nouoꝝ ſacramētoꝝ. Siue quātum
ad tolerationem:⁊ paſſionē ſalutiferā. Si/
ue quātum ad ſuſcitationē magnificā:⁊ re/
ſurrectionē ſtupēdam. Siue quātum ad cō
uocationē multimodam:⁊ oīum gētiū:lin/
guarū:populoꝝ:⁊ tribuum:vtiqʒ verifica/
ta ſunt in hoc hoie ſacro Jeſu:que ꝓphete
pꝛedixerant de Chꝛiſto : ergo ipſe eſt vere
Chꝛiſtus:nec eſt aliꝰ expectādus.Et ſic pa/
tet Matthei pꝛoceſſus.

¶ Diuiſio euãgelij ſm Marcum.

NUnc accedit Marc⁹: ꝛ probat de illo felici hoie: qui dictus eſt Jeſus: ꝙ fuit Rex: ꝛ dñs oium: excedens in poteſtate ꝛ virtute oẽm hoiez: ꝛ oẽm creaturam: qḋ patet: qꝛ nõ tractat niſi de precipuis: ꝛ excellẽtioribus miraculis eius. Et fere in quolibet caplõ cõcludit magnitudinẽ potẽtie ꝛ virtutis in eo. Unde in primo caplõ ait: Stupebãt oẽs ſup doctrina eiũs. Erat enim docẽs quaſi poteſtatẽ habẽs. Et ſubdit: ꝙ mirati ſunt oẽs dicẽtes: Quia in poteſtate ſpiritibus immundis imperat: ꝛ obediũt ei. ¶ In ſecũdo ṽo caplõ concludit ꝙ mirabanť oẽs: ita vt honorificarent deũ dicẽtes: Nunq̃ ſic vidimus. Et in fine dicit: Itaq; dñs eſt filius hois etiã ſabbati. ¶ In tertio ṽo capitulo cõcludit: ꝙ habẽtes ſpũs immũdos cuȝ videbãt illum ꝓcidebãt: ꝛ clamabãt dicentes: Quia tu es filius dei. ¶ Capitulũ ṽo quartum ſic cõcludit: Quis putas eſt iſte: qꝛ ventus: ꝛ mare obediunt ei? Et ergo in toto euãgelio ſemp infert iſtam cõcluſionẽ: ita vt in paſſione caplõ .15. introducat iudeos dicẽtes: Chriſt⁹ rex iſrael deſcẽdat nũc de cruce. Et Cẽturione confitente: Uere hic homo filius dei erat. ¶ Fuitq; euãgelium in aſcẽſione illius hois in celũ. Et ſeſſione a dextris dei: Illi aũt ꝓfecti predicauerũt vbiq;: dño cooperãte: ꝛ ſermonẽ confirmãte: ſequẽtibus ſignis. Sic ergo patet ꝙ hec eſt cõcluſio: quam Marcus in euãgelio ſuo intẽdit: hoiem. ſ. Jeſum eſſe ꝛ fuiſſe virtuoſiſſimũ dñm: ꝛ imperatorẽ: ac regem oium. Nam ꝛ in hac cõcluſiue finit euangelium: ꝛ ipſam interſerit in ſuo ꝓceſſu quaſi per totum. Hanc autez cõcluſionẽ ſuo teſtimonio ꝓbat narrãdo facta illius hois: ꝛ intẽdendo vnum talem ſyllogiſmũ. Ille homo: cuius virtutem: ac poteſtatẽ extẽdi vidimus ad oẽm ſpũm creatum ꝛ increatuȝ: ꝛ quaȝ extẽdi vidimus ad oẽs infirmitates corpoꝝ. Et quam extẽdi vidimus ad infirmitates animoꝝ: ꝛ ad remiſſionẽ peccatorum. Et quam extẽdi vidimus ſuper legeȝ Moſaicam: ꝛ ſuper ſabbatum. Et quaȝ extẽdi vidimus ad trãſferẽdum virtutẽ: ꝛ poteſtatem in alterum: vt ꝛ ille ſimiliter operetur virtuoſe. Et quam extẽdi vidimus ſuper mare: ꝛ vẽtum. Et quaȝ extẽdi vidim⁹ ad mortis vinculum: etiam quorũcũq; viuẽtium: ſiue hoium: ſiue brutoꝝ. Et quam extẽdi vidimus ad multiplicãdum cibum: ꝛ alimẽta panum. Et quam extẽdi vidim⁹ ad diſpẽſandum ſup omne ſtatutum humanum. Et quam extẽdi vidimus ad reſtituẽdũ auditũ: ꝛ loquelã: ꝛ viſum: ꝛ vſuȝ oium ſenſuuȝ. Et quam extẽdi vidimus ad naturam paſſibilem: ꝛ impaſſibilem cõmutãdũ. Et quaȝ extẽdi vidimus ad quẽcunq; ſitũ: ꝛ ad diſtãtem locum. Et quam extẽdi vidimus ad interpretãduȝ mãdata dei: ꝛ ſupaddẽdum omne ſalubre cõſilium. Et quaȝ extẽdi vidimus ad thronum: ꝛ ad regnũ Dauid iuxta miraculoſum clamorem populi: ꝛ iuxta teſtimonium: qḋ fuerat per ꝓphetas predictuȝ. Et quam extẽdi vidimus ad cõuincẽdum oẽm rebellẽ ſibi: ꝛ aduerſarium quẽcũq; aſtutum. Et quaȝ extẽdi vidimus ad precognoſcẽdum omne futurũ. Et quaȝ extẽdi vidimus ad tolerãdum ſumme fortiter: ꝛ magnanimiter oẽ aduerſum: ꝛ maxime mortem amariſſimã: que eſt vltimũ terribilium. Et quã extẽdi vidimus ad reuoluẽdum ꝓprium ſepulchrum. Et quaȝ extẽdi deniq; vidimus ad aperiẽdum celum: ꝛ aſcẽdẽdum ſup glorie ſoliũ a dextris dei patris. Ille vtiq; homo vere fuit rex virtuoſiſſimus: ꝛ dñs oiuȝ. Sed homo ille qui dict⁹ eſt Jeſus habuit cõditiones predictas: igiť ipſe fuit oiuȝ dñs: ꝛ rex virtuoſus. Hãc minorem ſerioſe deducit ꝛ ꝓbat in euangelio Marcus. Et ſm hoc diuidiť euãgeliũ eius in viginti partes ſm numerũ predictarum cõditionũ. ¶ In prima nãq; parte teſtatur virtutem illius hois: qui dictus eſt Jeſus ſe extẽdiſſe ad oẽm ſpũm. Propheticum qdẽ Eſaie. ſ. ꝓphete: ꝛ Malachie: ꝛ Joãnis baptiſte ſupet diuinũ: qui tanq̃ colũba deſcendit: ꝛ

Syllĩs maior.

20. cõditiones ꝓbãt xp̃ȝ fuiſſe dominũ ꝛ regem omniũ.

Prima ꝯditio.

dit:⁊ mãſit ſuper eum. Necnõ ⁊ ſpiritũ an/
gelicũ:qa angeli miniſtrabãt ei:ſed ad ſpiri/
tum apoſtaticum.ſ.demones qui exibãt ab
obſeſſis corporibus:⁊ clamabãt:[Scimus:
qa ſanctus dei es.]quibus in poteſtate:⁊ v̄/
tute impabat. Ex qbꝰ patet ꝙ iſti hõi ſpũs
oĩs ſubſeruiebat. Et durat hec pars a prin/
cipio euãgelij Jeſu Chriſti:vſqꝫ ad mediuꝫ
primi capituli.[Et protinus egrediẽtes de/
2ª. ſuper ſynagoga.]❡ In ſecũda vͦ parte te/
ſtaſ virtutem huius hois ſe extẽdiſſe ad lã/
guores:⁊ infirmitates corpoꝝ:febrem.ſ.⁊ le
pram:⁊ oẽm infirmitatem aliam. Et durat
ab illo loco:[Et ꝓtinus egrediẽtes.]vſqꝫ in
3ª. finem primi capl'i.❡ In tertia vͦ parte te/
ſtatur virtutẽ ipſius hois ſe extẽdiſſe ad cõ
ferẽdum peccatoꝝ remiſſionẽ:⁊ p cõſequẽs
ad curãdũ infirmitates aioꝝ. Unde conclu
dit:[Ut ſciatis qꝛ filius hois habet poteſta/
tem in terra dimittẽdi peccata ⁊c̃.]Et poſt
vocationẽ leui:ſiue Matthei:infert:[Non
habẽt neceſſe ſani medico:ſed qui male ha
bent. Et durat pars illa a principio capl'i ſe
cũdi:qđ incipit:[Et iterum intrauit.]vſqꝫ
parum vltra mediuꝫ capituli eiuſdẽ:vbi di
citur:]Et erãt diſcipuli Joãnis ⁊ phariſei
4ª. ieiunãtes.] ❡ In quarta vͦ pte teſtaſ illiꝰ
hois poteſtatẽ ſe extendiſſe ad totam legem
Moſaicam:⁊ ad immutãdum ſabbatũ. Ibi
enim oſtẽdit ipſum diſpẽſaſſe cum diſcipu/
lis ſuis ne ieiunarẽt eo p̄nte. Et ibi ſubdit:
[Itaqꝫ dñs eſt filius hois etiaꝫ ſabbati.]Et
ibidem interrogat:[Licet ſabbatis bene fa/
cere an male?]Unde durat pars iſta a loco
illo:[Et erant diſcipuli Joãnis.]vſqꝫ paruꝫ
poſt principium capl'i tertij : vbi ſcribitur:
[Exeũtes aũt phariſei:ſtatim cum herodia
5ª. nis cõſiliuꝫ faciebãt.]❡ In quinta vͦ par/
te oſtẽdit iſtius hois ptãteꝫ non ſolum eſſe
magnam quo ad ꝓpriam perſonam:immo
etiã haberẽ auctoritatẽ trãſferẽdi:cõicandi:
cõcedẽdi ſimilẽ virtutẽ in alteruꝫ. vnde in/
troducit iſtum hoiem vt faciẽteꝫ miracula
maxima:⁊ ſanitates conferẽtem. Statimqꝫ
oſtẽdit quomodo duodecim diſcipulis de/
dit poteſtatẽ curãdi infirmitates:⁊ eijcien/
di demonia. Et oſtẽdit poteſtatem iſtam nõ
poſſe attribui demonibus:ſed ſoli deo. Et
durat hec pars a loco iſto:[Exeũtes autem
phariſei.]vſqꝫ ad finem capl'i tertij incluſi/ 6ª.
ue.❡ In ſexta vͦ parte teſtatur iſtius hois
virtutem ⁊ ptãtem ſe extẽdiſſe ad mare: ⁊
vẽtum:⁊ ſup aque ⁊ aeris elemẽtum:cuius
occaſione introducit ipſum predicanteꝫ in
quadam naui:⁊ ꝓponẽtem multas parabo
las. Et in fine ꝯcludit:[Quis putas iſte eſt
qꝛ vẽtus:⁊ mare obediunt ei?]Et durat ps
illa per totum capl'm quartum.❡ In ſepti 7ª.
ma vͦ parte teſtatur illius hois poteſtatem
ſe extẽdiſſe etiam ad mortis articulum. Un
de oſtẽdit ipſum fuiſſe deuꝫ vite:⁊ mortis.
Mortis qdeꝫ:qꝛ narrat qũo eius licẽtia ſpi
ritus imũdi introierũt in porcos:qui ⁊ ſuf/
focati ſunt i mari vſqꝫ ad duo milia. Unde
etiaꝫ qꝛ narrat qũo filia archiſynagogi iam
mortua:eius precepto reuixit. Et durat ps
hec per totum capl'm quintum.❡ In octa 8ª.
ua vͦ parte oſtẽdit illiꝰ hois poteſtatẽ ſe ex/
tẽdiſſe ad multiplicãdum corpalẽ cibum:⁊
alimẽta panuꝫ. Ubi ⁊ introducit occaſionẽ
quare ille homo iuit ad locum deſertũ. Nã
qꝛ cõtemnebaſ in ꝓpria patria:⁊ qꝛ decolla
uerat Joãnem baptiſtam Herodes tethrar
cha:ꝓpter hoc enim duxit diſcipulos ad lo
cum deſertum ad requieſcẽdum puſilluꝫ:vbi
etiã ex qnqꝫ panibus:⁊ duobus piſcibus ſa
tiauit qnqꝫ milia hominuꝫ. Et durat pars
illa per totum capl'm ſextũ. ❡ In nona vͦ 9ª.
parte teſtaſ iſtius hois ptãtem ſe extendiſſe
ad omne humanũ ſtatutũ. Unde itroducit
ipſum reprobãtẽ traditiones ſenioꝝ. Et du
rat a principio capl'i ſeptimi:[Et ꝯuenerũt
ad eum phariſei.]vſqꝫ vltra mediuꝫ eiuſdẽ:
vbi ſcribiſ:[Et inde ſurgens abijt in fines
Tyri:⁊ Sydonis.]❡ In decima vͦ parte 10ª.
teſtaſ illius ptãtem ſe extẽdiſſe ad reſtituen
dum auditũ:⁊ loquele inſtinctũ. Unde con
cludit:[Bene oĩa fecit:ſurdos fecit audire:
⁊ mutos loqui.]Et durat hec pars ab iſto
loco:[Et inde ſurgens abijt.]vſqꝫ in finem
capl'i ſeptimi.❡ In vndecima vͦ parte te/ 11ª.
ſtatur iſtius hois poteſtatẽ ſe extẽdiſſe ad il
luminãdum tam ſpiritualem:qꝫ corporaleꝫ
viſum. Unde poſt multiplicationem panũ:

quū non intelligerēt diſcipuli:ſed haberent
cor excecatum:cōcludit:[Oculos habētes
non videtis:quō nōduꝫ intelligitis?] Quo
ad viſum vō corporalē ait de ceco:qui prius
vidit hoīes velut arbores ambulātes:ꝙ re/
ſtitutus eſt ita:vt clare oīa videret.Et inci/
pit pars illa a principio octaui capl'i:qđ in/
cipit:[In diebus illis.]vſqꝫ vltra medium
capitl'i:vbi ſcribit:[Et īgreſſus eſt Ieſus:ꝛ
diſcipuli eius in caſtella ceſaree Philippi.]
12ª. ¶In.xij.vō parte teſtat ipſius virtuteꝫ ſe
extēdiſſe ad naturam paſſibilē:ꝛ impaſſibi/
lem cōmutandā:vbi primo itroducit diuer
ſas opiniones hoīum de illo ꝓponēs quali/
ter predixit ſe eſſe reprobādum:ꝛ occidēdū
ꝛ die tertia a mortuis reſurrecturū.Et nar/
rat trāſfigurationis moduꝫ:vt per hoc in/
nueret qualiter naturā paſſibileꝫ poſt reſur
rectionem inglorioſaꝫ :ꝛ impaſſibilē cōmu/
taret.Duratqꝫ pars iſta ab iſto loco:[Et in/
greſſus eſt Ieſus.]vltra principium capitu
13ª. li noni:vbi ſcribit:[Et veniens ad diſcipu/
los vidit turbam magnaꝫ circa eos.]¶In
parte vō.xiij.teſtat virtutē huius hoīs non
ſolum egiſſe in ꝓpinquū:immo ꝛ ſe extēdiſ
ſe ad oēm diſtātem locum:dum tamē inue/
niret fidelem hoīem ꝛ credulum. Unde de
demonio ꝙ nō potuerint eius diſcipuli ex/
puliſſe. Rn̄dit ꝙ hoc erat ꝓpter increduli
tatem rogātiuꝫ.Et cōcludit:[Si potes cre
dere:Oīa poſſibilia ſunt credenti.]Exquo
ad locum diſtātem introducit quendam in
noīe illius demonia eijciētem:qui nō ſeque
bat euꝫ.Et durat pars iſta ab illo loco:[Et
14ª. veniēs ad diſcipulos ſuos.]vſqꝫ in fineꝫ ca
pituli noni.¶In parte vō.xiiij.teſtat vir/
tutem illius hoīs ſe extēdiſſe ad interpreta/
tionem mādatorum legalium:ꝛ ſupadditio
nem cōſiliorum pfectionis. Ibi enim intro
ducit hūc hoīem reprobaſſe libellum repu/
dij:ꝛ predicaſſe virginitatem:ꝛ caſtitatē:ac
etiam pauptateꝫ.Et durat a principio capi/
tuli.xj.quod incipit:[Et inde ſurgēs.]vſqꝫ
15ª. circa mediū eiuſdem:vbi ſcribit:[Erāt aūt
in via aſcēdentes Hieroſolymam : ꝛ prece/
debat illos.]¶In parte vō.15.teſtat illius
hoīs poteſtatem ſe extēdiſſe ad optinēdum
imperium Dauid:ꝛ regnuꝫ eius:ꝛ thronū:
ſicut predictum fuerat per ꝓphetas. Unde
introducit filios Zebedei dicētes:[Da no/
bis vt vnus ad dexterā tuam ſedeat:ꝛ alius
ad ſiniſtram tuam in regno tuo.] Et cecum
acclamātē:[Ieſu fili Dauid miſerere mei.]
Et populum clamātem:[Benedictus qui
venit in noīe dn̄i.Et benedictū quod venit
regnum patris noſtri Dauid Oſanna in ex
celſis.]Durat aūt pars iſta a medio capitu/
li decimi:vbi ſcribit:[Erāt aūt in via aſcen
dentes Hieroſolymam:ꝛ precedebat illos.]
vſqꝫ circa mediuꝫ capituli.xj.vbi legit:[Et
alia die cum exiret a Bethania eſurijt.]
¶In parte vō.16.teſtatur illius hoīs vir/ 16ª.
tutem ſe extēdiſſe ad reprehēdendum aſtu/
tiam hoīum malignoꝝ:ꝛ ad cōuincēdū po
tētiam oīum aduerſarioꝝ.Ubi primo intro
ducit qualiter maledixit infructuoſaꝫ ficū:
que ſtatim aruit:qđ fuit figura arefactionis
phariſeoꝝ.Ponit etiaꝫ diſputationē ipſius
cōtra Phariſeos per diuinas ſcripturas:ꝛ
multas parabolas.Et durat pars illa a loco
predicto:[Et alia die cum exirent.] vſqꝫ in
finem capl'i.xj.ꝛ deinceps per totum.xij.
¶In parte vō.xvijª.teſtat virtuteꝫ huius 17ª.
hoīs ſe extēdiſſe ad cognoſcēdum futuroꝝ
euētum:ꝛ totum ſeculi decurſum vſqꝫ in fi/
nem.Introducit enim eum p̄dixiſſe deſtru
ctionem Hieruſalem:que facta eſt per Ty/
tum:ꝛ Ueſpaſianum:ꝛ deinde perſecutio/
nem fidelium credētium in Chriſtum:que
p.ccc.annos duratura erat ſub decurſu Im
peratoꝝ vſqꝫ ad Cōſtantinum. Deinde vō
Antichriſtum vēturum.Et vltimo ſeipſuꝫ
veniētē ad iudiciū. Et durat ps illa p.c.12.
¶In parte vō.18.oñdit eius virtutē:ꝛ po 18ª.
teſtatem ſe extēdiſſe ad tolerādum mortē:ꝛ
omne aduerſum in ſumma potētia:ꝛ virtu
te:Ita vt ipſius virtutē cōpulſus fuerit Cē
turio cōfiteri:clamante deo vero:[Hic ho/
filius dei erat.Et durat ps illa p.c.14.ꝛ.15.
¶In parte vō.xixª.teſtatur illius hoīs po 19ª.
teſtatem ſe extēdiſſe ad reuoluēdum monu
mētum:ꝛ inde egrediēdum:cum tamē ve/
re mortuus fuiſſet.Et durat pars iſta a p̄n/
cipio capl'i.16.quod incipit:[Et cum trā/
ſiſſet

fiſſet ſabbatum.]vſq; vltra medium eiuſdē:
vbi ſcribitur:[Nouiſſime aūt recūbētibus
illis vndecim.]¶In parte vo.xx^a. ⁊ vlti/
ma teſtatur virtutem illius hoīs ſe extēdiſ/
ſe ad aperiēdum celum:⁊ ad ſedēdū ſuper
glorie ſolium:⁊ ad dexteram dei patris. Et
hoc ab illo loco:[Nouiſſime aūt recūbenti/
bus.]vſq; in finem euāgelij:vbi concludit:
[q̄ dn̄s Jeſus poſtq̄ loquut⁹ eſt: aſſumpt⁹
eſt in celū:⁊ ſedet ad dexterā virtutis dei.]
Et in hoc Marcus finitur.

¶Diuiſio euāgelij ſm Lucam.

Nunc accedit Lucas:⁊ intēdit iſtam cōcluſionem
ſ.q̄ homo ille:qui dictus eſt Je/
ſus fuerit Saluator hoīum:⁊ medicus ani/
marum.Quod ſibi cōgruebat: qr erat arte
Hiero. medicus (vt Hieronymus dicit.)Hinc eſt
q̄ in primo caplo introducit angelum dicē
tem:[Uocabit nomen eius Jeſū.] hoc eſt
ſaluatorem.Et Zachariam dicētem: Salu/
tem ex inimicis noſtris:⁊ de manu omniū
qui oderūt nos.Et in.c.2.angelum euāgeli
zātē:[Natus eſt vobis hodie ſaluator.[Et
Symeonem dicētem:[Uiderūt oculi mei
ſalutare tuum.]Et vbiq; per totum ſemper
agit de illo hoīe ſub ratione qua ſaluator: ⁊
medicus aīarū.Unde ſolus ipſe narrat de
Maria magdalena:⁊ ſolus ipſe ponit mul/
tas parabolas pertinētes ad pietatem:⁊ mi
ſericordiam:⁊ remiſſionem peccatorū.Per
qd patet q̄ ſua principalis intētio fuit pba
re cōcluſionem predictam. Intēdit igit p/
bare eam per talem rōnem:⁊ ſyllogiſmum.
Syllo. Homo ille:cuius ingreſſus ⁊ introductio:
cuius cōuictus ⁊ cōuerſatio: cuius conat⁹
Maior ⁊ recollectio:cuius regreſſus a morte: ⁊ re/
ſurrectio fuit per modum cuiuſdā ſpiritua/
lis antidoti:⁊ medicine ſalutaris oīum ho/
minum:vtiq; homo ille cēſendus eſt ſalua/
Minor tor hoīum:⁊ medicus aīarum. Sed ita fuit
Ɔcluſio. de illo hoīe:qui dict⁹ eſt Jeſus. Igitur ipſe
fuit ſpiritualis hominis medic⁹:⁊ ſaluator.
¶Minorem iſtius quātum ad ſex cōditio
nes poſitas in maiori intēdit Lucas dedu/
cere in ſuo euēgelio:ꝑpter quod totū euā/
gelium ipſius in ſex partes diuidit principa
les.¶In prima nāq; pbat q̄ huius homi
nis introductio:⁊ ingreſſus fuit per modū p^a pars
cuiuſdā ſaluatoris mūdi:⁊ medici ſpiritua pncipal
lis.Et durat pars illa per tria prima capitu
la:vbi tractat de triplici introductione iſti⁹
hoīs.Prima qdem in vterum maternum:
⁊ hoc fuit per cōceptum:de quo agit in pri
mo capitulo.Secūda vo in mūdū. Et hec
fuit per natiuitatē ⁊ ortum: de qua agit in
ſecūdo caplo.Tertia ad totum populū cir/
ca trigeſimum annum. Et de hac agitur in
caplo tertio.¶In prima introductione p/
bat Lucas ipſum fuiſſe ſaluatorē per annū/ p^o intro
ciationem angelicā:⁊ factā Zacharie quā/ ductio.
tum ad precurſorem.Unde ait:[Ipſe prece
det ante illum:vt cōuertat corda patrū ad
filios parare dn̄o plebem perfectam.] Et fa
ctam Marie.Ait enim angelus:[Uocabis
nomē eius Jeſum.] hoc eſt ſaluatorem. Et
p exclamationē Helyſabeth:que ait:[Be/
nedictus fructus vētris tui.]Et per cāticū
Zacharie:quod incipit:[Benedictus dn̄s
deus iſrael:qr viſitauit ⁊ fecit redēptionem
plebis ſue.]Ex qbus patet q̄ in primo capi
tulo:in quo agitur de cōceptu iſtius homi/
nis:ſtatim introducit Saluator. ¶In ſe/
cūda vo introductione pbat Lucas ipſum 2^a.
fuiſſe ſaluatorem per teſtificationē ſimul an
gelicam ⁊ ppheticam.Angelicā qdē:quia
angelus ad paſtores ait:[Ecce euāgelizo vo
bis gaudium magnū:quod erit omni popu
lo.Propheticā vo:qr Symeon dicit:[Ui/
derūt oculi mei ſalutare tuū.]Et Anna p/
phetiſſa loquebatur de illo oībus qui expe/
ctabant redemptionem iſrael. Et hoc tra/
ctatur in ſecūdo caplo:vbi concludit quali
ter iſte medicus quotidie pficiebat in arte
medicādi:⁊ in vnguēto medicinalis gratie.
Cōcluditur enim q̄ Jeſus pficiebat ſapiē/
tia ⁊ etate:⁊ gratia apud deum ⁊ homines.
¶In tertia vo introductione pbat Lucas 3^a
ipſum fuiſſe ſaluatorem per acclamationem
celicam:qr ſcriptū eſt q̄ vox de celo audita
eſt:[Hic eſt filius meus dilectus:in quo mi
hi cōplacuit.]Unde in illo caplo tractatur
de baptiſmo ⁊ baptizāte: ⁊ genealogia ipſi⁹

Jeſu: a Joſeph deſcēdendo vſq; ad Adam:
⁊ ad deum: q: tūc introductum eſt ad noti/
tiam hominum: ⁊ ſpiritu ſancto ſuper eum
in ſpecie columbe deſcēdente: oſtēſus eſt ho
minum eſſe ſaluator. Et in hoc finitur pri/
ma pars principalis euāgelij Luce de hui⁹
2ª. pars pncipal' hoīs ingreſſu: ⁊ introductione. ¶ In ſecū
da vº parte principali pbat Lucas q hui⁹
hoīs cōuerſatio: ⁊ cōuictus cum hoībus fu
it per modū veri ſaluatoris. Et durat pars
illa per quattuor capl'a. Incipit enim in qr/
to: ⁊ finitur in quinto incluſiue: vbi Lucas
oſtēdit qualiter iſte homo per ſui ɔuerſatio
nem ⁊ cōuictum exēplarem: viſus eſt hoīes
pº. medicari ⁊ ſaluare. ¶ Unde deſcribit eum
primo fuiſſe exēplar oīs penitētie agens de
ieiunio eius. xl. diebus ⁊ noctibus in deſer/
to. Et hoc a principio quarti capituli vſq;
ad locū vbi ſcribit: [Et regreſſus eſt Jeſus
2º. in virtute ſpūs in galileam. ¶ Secūdo vº
ipſū fuiſſe exēplar oīs deuotionis ⁊ latrie.
Dicit enim q ſm cōſuetudinē ſuam ingreſ
ſus eſt in ſynagogam: ⁊ ſtatim vt oſtēderet
ſe medicum: reuoluens librum Eſaie legit:
[Spiritus dñi ſuper me: propter quod vn
xit me: euāgelizare miſit me: vt ſanarem cō
tritos corde ⁊c.] Et cōcludit vtiq; dicēs in
hanc ſimilitudinē: [Medice cura teipſū.]
Durat aūt hec pticula ab illo loco: [Et re/
greſſus eſt Jeſus in virtute.] vſq; ad locum
vbi ſcriptum eſt: [Dixerūt phariſei ad Je/
3º. ſum: quāta audiuim⁹ ⁊c.] ¶ Tertio vº oſtē
dit ipſum fuiſſe exēplar mititatis ⁊ patiētie
q: voluerūt ipſum precipitare de monte: in
quo ciuitas illoꝝ edificata erat: ⁊ tū ipſe vt
patiens per mediū illoꝝ ibat. Et durat hec
pticula a loco iſto: [Dixerūt phariſei.] vſq;
ad locum vbi ſcribit: [Et deſcendit in Ca/
4º. pharnaum.] ¶ Quarto vº oſtendit ipſum
fuiſſe exēplar liberalitatis: ⁊ beneficētie: qa
trāſibat benefaciēs oībus: ⁊ infirmitates cu
rans. Et cōcludit ſe aduenisse ad medicinā
oībus ciuitatibus tribuēdam: dicēs: [Quia
⁊ alijs ciuitatibus oportet me euangelizare
regnū dei: q: ideo miſſus ſum. Et durat ps
illa a pdicto loco: [Et deſcēdit in Caphar/
5º. naū.] vſq; in finē capituli quarti. ¶ Quin/
to vº oſtēdit ipſum fuiſſe exēplar oīs humi
litatis ⁊ beniuolētie: oſtēdens qualiter cum
peccatoribus fuit ſumme beniuole cōuerſa/
tus. Et hoc in toto quinto capitulo: vbi pri
mo narrat de Petro: q pcidens ad genua
Jeſu: dixit: [Exi a me dñe: q: homo pecca/
tor ſum.] Et narrat de filijs Zebedei quali/
ter ad ſui familiaritatem eos vocauit. Simi
liter ⁊ de Matheo publicano q cōuiuiū
ſibi fecit: ⁊ ibi oſtēdit ſe medicū dicēs: [Nō
egent qui ſani ſunt medico: ſed qui male ha
bent.] Ubi etiam declarat modum ſue me/
dicine dicens: [In cura paralytici. Ut autē
ſciatis: q: filius hoīs habet poteſtatē in ter/
ra dimittēdi peccata ⁊c.] Et in cura leproſi
cum dicit: [Uade ⁊ oſtēde te ſacerdoti: ⁊ of
fer pro emūdatione tua.] ¶ Sexto vº oſtē 6º.
dit ipſum fuiſſe exēplar veritatis: ⁊ exiſten/
tie cōtra oēm hypocriſim. Introducit enim
ipſum rñdentem phariſeis hypocritis: qui
ſabbatum ſupſtitioſe ſeruabāt: ⁊ dicētē eis:
[Licet ne in ſabbato bñ agere an male? ⁊c.]
Durat autē iſta particula a principio ſexti
capituli: quod incipit: [Factum eſt autē in
diebus illis: Exijt in mōtē orare: ⁊ erat p/
uocans in oīone dei. ¶ Septimo vº oſten 7º.
dit ipſum fuiſſe exēplar pfectionis: ⁊ ſu
perexcellētis vite: qualem nunq̄ ante eum
nec poſt aliqs habuit: introducēs eum ppo
nētem beatitudines: ⁊ cōſilia ſumme perfe/
ctiōis: que quidē primo in ſeipſo cepit oſtē/
dere: ⁊ deinde voluit docere. Et durat hec
pars a preallegato loco: [Factum eſt autē.] 8º.
vſq; in finē capl'i ſexti. ¶ Octauo vº oſtē/
dit ipſum fuiſſe exēplar cōpaſſionis: ⁊ miſe
ricordie: atq; clemētie: oſtēdens quō miſeri
cordia motus eſt ſuper ſeruo Cēturionis: ⁊
ſuper filio vidue: qui defunctus efferebat: ⁊
ſuper peccatrice: que lachrymis cepit pedes
eius rigare. Et in fine concludit eum medi
cum: ac dicētem ad mulierē: [Fides tua te
ſaluam fecit: vade in pace.] Et durat parti/
cula illa per totum capl'm ſeptimum. Et ſic
patet ex octo predictis cōditionibus: quali
ter ſua cōuerſatio ⁊ cōuictus fuit ad ſaluan/
dum: ⁊ iudicādum mūdū. ¶ In tertia vº 3ª. pars pncipal'
parte principali pbat Lucas q illi⁹ hoīs to

talis

talis conatus:⁊ recollectio fuit ad ſaluāduꝫ
hoīes:⁊ tribuēdum eis ſpūalem medicinā.
Et durat pars illa ab octauo caplo vſqꝫ ad
medium capituli decimi: vbi ſcriptum eſt:
Et ꝯuerſus ad diſcipulos ſuos dixit:⌊Bea
p. ti oculi qui vident que vos videtis.⌋¶ In
octauo nāqꝫ caplo oſtēdit qualiter homo il
le conatus eſt ad ſalutem vocare hoīes per
ſeipſum referēs multas parabolas:⁊ doctri
nas tāgentes oēs hoīes: Referēs etiā quali
ter diſcurrebat per terram:eijciendo demo
nia:curanſqꝫ infirmos:⁊ ſuſcitans mortuaꝫ
2°. puellam.¶ In nono vo caplo oſtēdit qua/
liter conatus eſt hoīes reducere ad ſalutē ꝑ
alios.ſ.per aploꝝ duodenariū. Unde icipit
caplm:⌊Conuocatis duodecim aplis:dedit
illis virtutem ⁊c.⌋Et in eodeꝫ caplo infor
mat aplos:⁊ oīa que ibi ſcribūtur pertinēt
3°. ad regulam eoꝝ.¶ In decimo vo capitulo
oſtēdit qualiter pro ſalute hoīum numeruꝫ
ampliauit:numerū mittēdo diſcipuloꝝ col
legiū continēs.lxxij. Unde incipit caplm:
⌊Poſt hec deſignauit dn̄s Jeſus ⁊ alios ſe/
ptuaginta duos.⌋Et ibi deſcribit formā pre
dicātium:quam obſeruare debēt euāgelizā/
tes regnū dei.Et poſtea ꝯcludit obſtinatio
nē aliquoꝝ hoīum futurā ad ꝑdicationē fi/
dei dicēs:⌊Ue tibi Corozaim:ve tibi Beth
ſaida.⌋Deinde vo fidē alioꝝ.ſ. paruulorum
⁊ ſimplicium:ibi:⌊In ipſa hora exultauit in
ſpiritu ſancto ⁊ dixit:⌊Confitebor tibi dn̄e
pater ⁊c.Et ſic finit ps tertia principalis.
4ª pars ꝑncipal ¶ In quarta vo parte principaliter ꝓbat
Lucas ꝙ huius hoīs affat⁹:⁊ eruditio oſtē/
dit ipſum fuiſſe hoīum ſaluatorem: q꞉ tota
ſua eruditio ordiabat ad peccata:⁊ morbos
aīarum pellēdos.Et ꝓpter hoc Lucas nar
rat Chriſti parabolas:⁊ ſermones ptinētes
ad miſericordiam:⁊ ad virtutes:⁊ ad vitia:
⁊ ad mores.Et durat pars illa a medio capi
tuli decimi:vbi ſcribit:⌊Et cōuerſus ad di
ſcipulos ſuos dixit:⌊Beati oculi.⌋vſqꝫ in fi
nem.21.capli incluſiue per vndecim capitu
la cōpleta:⁊ parteꝫ duodecimi:vbi.xvj.mo
rales eruditiones ſumme:ac cōmode ad ho
minum ſalutem:⁊ curationē a vitijs conti/
nente.¶ In prima nāqꝫ eruditione loquit
contra incōpaſſioneꝫ:⁊ immiſericordiā: vt pª eru/
ex h̄ hoīes moneat ad pietatē ⁊ clemētiaꝫ. tio ꝯ im
Et incipit hec eruditio poſtquā poſuit ꝓe/ pietatē.
mium dicens:⌊Et conuerſus ad diſcipulos
dixit:⌊Dico vobis ꝙ multi ꝓphe voluerūt
audire que vos auditis: ⁊ non audierunt.
Incipit vtiqꝫ ſtatiꝫ in parabola ſauciati: cu
ius vulnera allegauit Samaritanus.Unde
ſeqtur:⌊Homo qdā deſcendebat ⁊c.⌋Finit
autē hec eruditio in loco illo vbi ſcribitur.
⌊Factum eſt aūt dum irent: ⁊ ipſe intrauit
in qddā caſtellū.⌋¶ In ſecunda vero eru 2ª ꝯ ſol/
ditione loqtur ꝯtra cordis ingetudinē:mul licitudi
ta etiam ad menteꝫ effuſam:vnde introdu/ nem.
cit Martham circa multa ſollicitaꝫ:cui di/
ctum eſt:⌊Porro vnum eſt neceſſariū.Ma
ria optimā ptem elegit: que non auferet ab
ea.⌋Introducit aūt diſcipulos q docentur
orare ⁊ dicere:⌊Pater noſter.⌋Et ibidē tra
ctatur de ſilentio ſacre oronis ⁊ meditatio/
nis que ꝯtriatur effuſioni mentis. Duratqꝫ
illa eruditio a fine decimi capli: vbi ſcriptū
eſt:⌊Intrauit dn̄s Jeſus in quoddaꝫ caſtel/
lum:⁊ mulier qdā ⁊c.⌋ vſqꝫ vltra pricipiū
vndecimi.c.vbi ſcribit:⌊Et erat Jeſus eijci
ens demoniū:⁊ illud erat mutū.⌋¶ In ter 3ª.ꝯ ma
tia vero eruditione loqtur contra malitio/ litiam.
ſorum inuidentiā: q fraternam obnubilāt
grām: introducēs iudeos dn̄tes:⌊In Bel
zebub ꝑncipe demonioruꝫ eijcit demonia.⌋
Et querentes ſignum de celo ⁊c. Et repre/
hendit eos tanqꝫ rebelles ſpūiſancto ⁊ gra/
tie dei.Et durat h̄ eruditio a loco: vbi ſcri/
ptuꝫ eſt:⌊Et erat eijciēs demoniū.⌋vſqꝫ ad
locum:vbi ſcribitur:⌊Nemo accēdit lucer
nam ⁊c.⌋¶ In quarta vo eruditione loq/ 4ª.ꝯtra
tur cōtra hypocriſim ⁊ vitam ſitatam ac fi/ hypo/
ctam:docēs primo vitare oēm hypocriſim criſim.
dicens:⌊Uide ne lumen qd inte eſt tenebre
ſint ⁊c.⌋Secundo reprehēdens hypocritas
Phariſeos:dicēs:⌊Ue vobis q꞉ eſtis vt mo
numenta que nō apparent.⌋Duratqꝫ h̄ qr/
ta eruditio a loco illo:⌊Nemo lucernam ac
cēdit.⌋ vſqꝫ in finē capli vndecimi: ⁊ dein/
de ꝑ duodecimuꝫ vſqꝫ ad locum vbi ſcribi
tur:⌊Ait eniꝫ ei quidaꝫ de turba.Magiſter
dic fratri meo vt mecū diuidat hereditatē.

Quita. ¶ In quinta vero eruditione loquitur cō
Cōtra tra amorem temporalium deordinatum: ⁊
amorē contra sollicitudinē ⁊ curā ſupfluā reſpe/
ſeculi. ctu iſtorū. Unde ponit parabolā hominis
dicentis: Anīa mea multa bona hēs poſita
in annos plurimos. Et cōcludit: Ideo di
co vobis. Nolite ſolliciti eſſe aīe veſtre ⁊c.
Et durat hec eruditio a loco illo: Magi/
ſter dic fratri meo. vſq; ad locū vbi ſcribit:
Sint lumbi veſtri precincti: ⁊ lucerne ardē
Sexta. tes. ¶ In ſexta vo eruditione loqr ꝯ negli
Contra gentiam ⁊ incautelam: ⁊ ſecuritatē nimiā
vanā ſe aliquorum. Unde monet ad cautelā ⁊ dili/
curitatē gentiam loquens de inſpato euētu mortis
⁊ finalis iudicij: ⁊ [illegible]entus ſui. Et hʒ a loco
vbi ſcribitur: Sint lumbi veſtri pcincti.
Septia. vſq; in finem capli duodecimi. ¶ In ſepti
Contra ma aūt eruditione loqtur contra impenitē
ipniam tiam ⁊ mentē obſtinatā. Unde monet ho/
⁊ obſtia mines ad penitentiam pagendam: dicens.
tionem. Niſi penitentiā egeritis: omnes pibitis.
Exponit parabolam de ficu infructuoſa.
Et in fine cōcludit contra habitatores Hie
ruſalē impenitētes dicēs: Ecce relinque/
tur vobis domus veſtra deſerta. Duratq;
8ª. eruditio iſta per totum caplm.13m. ¶ In
Contra octaua vero eruditione agit contra ꝯuiui/
ſupflui/ orum ſupfluitatē ⁊ pompā. Unde ait: Cū
tatem. facis conuiuiū voca pauperes: ac debiles.
Et occaſione hui9 agit de cōuiuio paradiſi:
dicens. Homo qdā fecit cenā magnā. Et
docet ꝙ p baiulationem crucis in hac vita
puenitur ad cōuiuium illud. Et durat hec
Nona. eruditio p totum caplm.14m. ¶ In nona
Contra vero eruditione loqtur contra elationē mē
elatiōē tis ⁊ ſupbiam: qua aliq contēnunt inferio/
mentis. res in voluptate vl ſanctitate. Unde intro/
ducuntur peccatores ⁊ publicani appropin
quantes ad Jeſum. Et Phariſei murmurā
tes ꝙ dignabatur cōuerſari cū eis. Quib9
reſpondet p parabolā.99.ouiū: ⁊ vnius p/
dite: ⁊ per parabolā nouem dragmarū: ⁊ de/
cime perdite. Et per pabolam filij prodigi
reuertentis ad patrē. Duratq; hec eruditio
Decia. p totum capitulū.15m. ¶ In decima vero
Contra eruditione loqtur contra auaritiam diuitū
auaritiā ⁊ contra gulam: ac vitam lautā. Unde po/
nit parabolam diuitis epulonis ⁊ illius q
fecit ſibi amicos de mamona iniquitatis.
Et oñditur qualiter Phariſei ipſū deride
bant: q erāt auari. Et durat hec eruditio p
totū caplm.16. ¶ In vndecima vero eru 11ª.
ditione loqtur contra ſcandalū in fide: ⁊ cō Contra
tra apoſtaſiā: vnde ait: Impoſſibile eſt: ꝙ ſcādalū
non veniāt ſcādala. Et introducit apoſto/
los dicētes: Dñe adauge nobis fidē. Et ibi
ſubdit de pſecutione que futura eſt āñ diē
iudicij: que erit occaſio ſcādali aliquorum. Un
de dicit ꝙ vnus aſſumetur: alter relinque/
tur ⁊c. Et durat hec eruditio p totū caplm
17. ¶ In duodecima vero eruditione loqr 12ª.
ꝯtra indeuotionem ⁊ ariditatē ſpiritualē ⁊
accidiam. Unde monet ad orationis inſtan
tiam ſub metaphora vidue iudicem infeſtā/
tis. Monet etiā orantes ad humilitatē ſpi
ritus: ⁊ ſubiacētiam ſub metaphora Pha/
riſei ⁊ publicani: q aſcenderunt in templū
vt orarent. Monet etiam ad guſtū celeſtis
theſauri contra accidiam: dicens: Omnia
que habes da paupibus: ⁊ habebis theſau/
rū in celo. Et fuit in aſſumptiōe crucis: q̄
maxime valet contra indeuotiones ⁊ acci/
diam: addendo miraculum de ceco mendi/
cantem: qui meruit illuminari pp deuotio/
nem ſuā: ⁊ clamoris inſtantiā clamauit ei:
Jeſu fili Dauid miſerere mei. Et durat 13ª.
hec eruditio per caplm.18. ¶ In.13ª. vero
eruditione loqtur contra ocioſitatem ⁊ ma
num remiſſam: ponens parabolam ſui ne/
quam ocioſi ⁊ remiſſi: q manum vnā repo
ſuit i ſudario: nec inde fuit aliquid lucrat9.
Et p oppoſitū itroducit hyſtoria d Zacheo
q rōne pbitatis ⁊ opatiōis ſue meruit dñm
recipere in hoſpitio. Et durat ps illa a prin
cipio.xix.capli: quod incipit. Et ingreſſus
Jeſus: vſq; vltra medium vbi ſcribitur.
Et his dictis precedebat aſcēdens Hiero
ſolymā. ¶ In.14ª. aūt eruditiōe loqtur ꝯ 14ª.
rancorem: ⁊ iracundiā. Introducit eni ho/
mo ille dictus Jeſus veniens in Hieruſalē:
vbi debebat occidi in breui: veniens inqȝ
ſup pullū aſine: q immemor iniurie quā de/
bebat accipere: ⁊ ſe abigens oēm iracundiā
⁊ rancorem: vidit ciuitatē: et fleuit ſup eam
dicēs:

dicẽs:[Qm̃ ſi cognouiſſes.]Et durat hec
eruditio a loco p̃dicto:[Et hijs dict.]vſq;
15a. in finẽ capituli.19¹.¶In.15.vero eruditio
ne loqtur contra malitiã ⁊ aſtutiam Pha/
riſeorum ⁊ ſaduceoꝝ ſcribarum ⁊ principũ
ſacerdotum:q ante paſſionez voluerunt di
ſputare cum dño Jeſu: ⁊ multis parabolis
⁊ auctoritatib⁹eoꝝ malitia: ⁊ aſtutia cõfuſa
eſt ab eodem. Et durat ſermo ille ⁊ erudi/
Quita ps principalis. tio per.20m.capl'm. ¶In vltima võ erudi
tione loqtur contra timorem ⁊ incõſtantiã
que oritur ex timore:predicendo perſecutio
nes quas paſſuri erant fideles ſui:vt ex hoc
armarent ad ꝯſtantiaz ⁊ tolerantiam earũ/
dem. Et durat hec eruditio p capl'm.21m.
Et in quo quarta pricipalis finitur. ¶In
quinta võ parte principali ꝓbat Lucas ꝙ
illius hominis diſceſſus ⁊ cõſumatio p mor
tem fuit võ medicialis ⁊ veri ſaluatoris mũ
di.Unde ⁊ introducit eum dicentem. Hoc
eſt corpus meuz qd̃ pro vobis tradetur.Et
hic eſt ſanguis:q pro vobis effundetur.]Et
ipſe ſolus narrat ꝙ factus eſt ſudor eius ſi/
cut gutte ſanguinis decurrrentis in terram
in ſignum balnei ſalutaris : ⁊ medicinalis.
Ipſe eniz ſolus narrat dixiſſe eum:[Pater
dimitte illis: quia neſciunt quid faciunt.]
Et dixiſſe latroni:[Hodie mecuz eris in pa
radiſo.Sed ⁊ Cẽturionẽ dixiſſe.[Uere hic
homo iuſtus erat:⁊ per ꝯñs ſi iuſtus ſalua/
Eſaias. tor erat.Quia predictuz erat Eſaie.57.Iu/
ſtificabit iuſtus ſeru⁹meus mltos: ⁊ iniqui/
tates eorum ipſe portabit.Et durat pars il/
6a pars pricipal' la p.22m capl'm ⁊.23m.¶In vltima võ par
te principali probat Lucas ꝙ iſtius homi/
nis regreſſus ad nos fuit veri mundi ſalua
toris.Unde introducit apparitiones:qbus
apparuit poſt reſurrectionem ſuaz multis.
Et maxime duorum diſcipuloꝝ ſuoruz eũ/
tium in Emaus:q dixerunt quaſi diffiden/
tes ꝙ ipſe non eſſet ſaluator:[Unde nos ſpe
rabamus ꝙ ipſe eſſet redempturus iſrael.]
Et poſt hec cõfirmãdo ꝙ ipſe eſſet vere ille
qui oium gentiuz erat medicus:⁊ ſaluator:
ſubiũgit ꝙ ſic ſcriptũ eſt. [Et ſic oportebat
pati:⁊ reſurgere xp̃m a mortuis tertia die:⁊
predicari in noie eius pniam:⁊ remiſſionez
peccatoruz in omnes gentes.]Et durat hec
pars p capl'm.24m. Et in hoc Lucas finit.

¶Diuiſio euangelij ſm Joãnem.

Hunc accedit Jo/
annes: ⁊ intendit iſtam ꝯclõnez.
Homo ille q dictus ẽ Jeſus fuit
vere filius dei.Circa quã ſic ꝓcedit.Primo
nãq; illaz explicat:⁊ exponit. Secundo võ
ipſam ꝓbat ⁊ deducit.Tertio vero ipſaz in/
fert:⁊ cõcludit. Quarto ſuiipſius ꝯditionẽ
itroducit:vt ex hoc ſua ꝓbatio ⁊ teſtificatio
ſit auctentica eo mõ quo tabelliones in in/
ſtrumentis publicis ſunt ſeipſos introduce
re aſſueti i fine inſtrumẽti.Sz hoc ergo euã
geliuz Joãnis diuidit in quattuor ptes pri/
ma ſui diuiſione.¶In prima nãq; ꝯclõnez Pria ps principalis.
intentam explicat ⁊ exponit: dando modũ
poſſibilẽ:qũo intelligi debeat ꝙ homo ille
ſit verus filius dei. Non debet intelligi ꝙ
ſit filius dei per adoptionem ⁊ grãm: hñs
ſolum humanã naturam:ſicut intellexerũt
qdam heretici:imo hñs in ſe vere illum:q
ab eterno fuit filius a patre genitus in ſub/
ſtantia diuina.Nec opz etiam intelligi ꝙ ſit
homo ille filius dei per ꝯuerſionem diuini/
tatis in carnẽ:ſicut itellexerũt alij heretici:
ſed debet intelligi p aſſumptionem carnis
a dei filio. Ad explicandum ergo iſtum in/
tellectum exponit Joãnes qd intelligit per
dei filium: qꝛ verbum qd̃ erat in principio
apud prez:p qd̃ oia facta ſunt:qd̃ erat vita:
⁊ vera lux mentiuz. Exponit etiam qd in/
telligit p hanc ꝯclõnez:homo ille eſt dei fi/
lius ſiue verbũ factus eſt hõ ⁊ caro p aſſum
ptionez:⁊ habitauit in nobis:exponit etiaz
qd intelligit per Jeſuz ſaluatorem:qꝛ hoiez
plenũ grẽ ⁊ veritatis. De cui⁹plenitudine
omnes accepimus grãm: ⁊ ſic pz ſanus in/
tellect⁹ ꝯclõnis quã Joãnes intẽdit. Et du
rat pars iſta a principio euangelij vſq; ad lo
cum vbi ſcribit:[Et hoc ẽ teſtimoniũ Joan
nis.]¶In ſecunda võ pte ꝯclõnem predi/ 2a ps p̃ncipalis.
ctam probat multipliciter ⁊ deducit.Et du
rat pars iſta a loco predicto.Et hoc eſt teſti
monium Joannis.]vſq; in finem primi ca/
pituli:⁊ deinceps per.xix.capitula:vſq; cir/

ca finem capl'i.xx.vbi ſcriptuȝ eſt:[Multa
Syll's. qdem ⁊ alia ſigna.]Intendit enim Joānes
Maioꝛ rōnem vnam ⁊ vnicū ſyllogiſmū: ad pꝛedi
ꝓpō. ctam ↄcl'onem ꝓbandam:que talis eſt:Ho/
mo ille q eſt vere media perſona in trinita/
te:et eſt deo equalis in auctoꝛitate:⁊ eſt etiā
dominuſ equalis in efficatia ⁊ ſalubꝛitate:⁊
eſt ſibi equalis in illapſu ⁊ imenſitate: ⁊ eſt
ſibi equalis in mō opādi ⁊ actiuitate:⁊ eſt ſi
bi equalis in reficiendo m̄te ⁊ in coꝛdis ſa/
cietate:⁊ eſt ſibi equalis in inſtruendo: ⁊ in
doctrine claritate:⁊ eſt ſibi equalis in hono
re:⁊ gloꝛia ac cultus ſeu latrie dignitate:⁊ ē
ſibi equalis:qnimo ideȝ in eſſentia:⁊ in ma
ieſtate. Et eſt ſibi equaliſ in benignitate ad
homines ⁊ pietate:⁊ eſt ſibi eq̄lis in domi/
nio:⁊ in regni ſolēnitate.Et eſt ſibi equalis
in amicitia ⁊ charitate.Et ē ſibi equalis in
circūinceſſione ⁊ mutue īſiſtētie i trinitate.
Et eſt ſibi equalis in ↄferenda gratia homi
nibus ⁊ iniciēda ſanctitate.Et eſt ſibi equa/
lis in ſapientia ⁊ ſciētie luminoſitate.Et eſt
ſibi equalis iu beatitudine:⁊ in eterna felici
tate.Et eſt ſibi equalis in patientia:⁊ longa
nimitate.Et eſt eq̄lis pr̄i in ꝓducendo ſpiri
tūſanctuȝ in ſpiratiua fecūditate.Ille vtiqȝ
hō eſt verus filius dei. Nam.19. ↄditiones
intermedie ꝓbant ipſum eſſe verum deum.
Pꝛima v̊o conditio:q2.ſ.eſt media pſona in
trinitate:⁊ vltima conditio.ſ.ꝙ ideȝ eſt cuȝ
patre in ſpiratiua fecūditate:oñdūt ipſuȝ eē
verum deum q eſt filius:q2 hee due ꝓprieta
Minoꝛ tes cōpetunt filio. Sed homo ille q dictus
ꝓpō eſt Jeſus habuit pꝛedictas.xix. cōditiones:
vt manifeſta experiētia: ⁊ Joāneȝ ⁊ alios di
ſcipulos edocuit:ergo ip̄e eſt vere filiuſ dei.
ↄcluſio. Pꝛobat ergo Joānes i decurſu capl'oꝝ.xx.
Incipiendo quaſi a medio pꝛimi: ⁊ definen
do circa fineȝ.20^{mi} iſtas.xix. ↄditiones fuiſ
ſe in hoie q dictus eſt Jeſus: ſm ꝙ ipſe ve/
re expertus eſt : ⁊ ceteri diſcipuli q fuerūt cū
eo.Et ita pars ſecunda ꝓbatiua concl'onis
Pꝛima diditur in.19.ptes. ¶ In pꝛima ḡ pte ꝓbat
Joānes illum hoiem eſſe mediam in trini/
tate perſonam.Et durat pars illa a loco vbi
ſcriptum eſt:[Et hoc eſt teſtimonium Joā/
nis.]vſqȝ in finem capituli pꝛimi:vbi intro/
ducit teſtimonium Joānis Baptiſte dicen
tis:[Poſt me venit vir: q ante me fact9 eſt:
quia pꝛioꝛ me erat.] Utiqȝ ratione pſone di
uine quā opȝ eē mediā in trinitate:introdu
cendo pſonam patris dicentis:[Qui miſit
me baptizare ille mihi dixit.]Et perſonam
ſpirituſſancti ſubdēs:[Sup quē videris ſpi
ritum deſcendentē ⁊ manentē ſicut colum/
ba.]Et ex h̄ infert ipſum homiem eſſe me/
diam pſonam in trinitate inter pr̄em ⁊ ſpm̄
ſanctum ↄcludens:[Et ego vidi: ⁊ teſtimo
nium phibui.]q2 hic eſt filius dei.Introdu
cit etiam Natanahelem eādem ↄcl'oneȝ af/
firmantē:⁊ dicenteȝ: Rabi tu es filius dei.
¶ In ſecunda v̊o pte ꝓbat Joānes hūc ho 2^{a}.
minem fuiſſe deo parē in auctoꝛitate: q2 ſua
auctoꝛitas ſe extendit ad imutandum ſtatu
ta nature.Mutauit enim aquā in vinū. Et
ſe extendit ad ingerendum ſtupoꝛem omni
anime:ita vt non poſſit aliqs homo ſibi re/
ſiſtere:q̄ȝtumcūqȝ idigeret: aut reſiſtere vel
let in coꝛde.Expulit eni iudeos de templo:
⁊ menſas eoꝝ ſubuertit contra voluntateȝ
eoꝛum cum vno ſimplici ⁊ modico flagello
contexto ex funiculis:qꝺ fuit miraculuȝ ſin
gulare.Extendit etiam ſe ad faciendu ȝ mul
tiplex ſignum:ꝓpter qꝺ multi ex iudeis cō
pellebātur credere i ipſum:hec aūt auctoꝛi/
tas faciendi pꝛedicta:non dubium ꝙ eſt ſo/
lius dei.Et durat hec pars per totum capi
tulum 2^{m}. ¶ In tertia v̊o pte oſtendit hūc 3^{a}.
hoiem fuiſſe domini pareȝ in efficatia ⁊ in
ſolubꝛitate reſpectu hoium. Pꝛopꝛium eni
eſt dei ſaluare hoies iuxta illꝺ Eſa.45.[Ue Eſaias.
re tu es de9abſcōditus deus iſrael ſaluatoꝛ.]
Quā tamen ꝓpꝛietateȝ teſtat Joāneȝ fuiſſe
in iſto hoie introducens verbum ipſiuſ di/
centis:[Opȝ exaltari filiū hoiuȝ:vt omnis
q credit in ipſum non pereat:ſed habeat vi
tam eternam.]Et iterum:[Non eniȝ miſit
deus filium ſuum in mundū vt iudicet mū
dum:ſed vt ſaluetur mundus p ipſum.]In
troducit etiam Joānem Baptiſtam dicen/
tem:[Qui credit in filiū habet vitā eternā.
Qui aūt incredulus eſt ira dei manet ſuper
eum.]Et durat hec pars per totum capl'm
3^{m}. Ubi etiam agit de ſacramento ſalutari
baptiſmi:

baptiſmi:quo mediante ab iſto hoīe in oēs
4ª. fideles eius ſalubritas deriuatur. ¶ In qr
ta vo parte ꝓbat hunc hominem fuiſſe deo
pareꝫ in illapſu:⁊ in imméſitate. Illabatur
enim mētibus hominuꝫ:⁊ cognoſcebat oīa
abſcōdita cordiū. Et ideo introducit ipſuꝫ
dicēteꝫ Samaritane oīa quecūqꝫ fecit:quā
tūcūqꝫ ſecreta:rōne etiam imméſitatis erat
vbiqꝫ:⁊ operabat vbiqꝫ:ꝓpter qð introdu
cit ipſum curaſſe filium Reguli in loco a ſe
multum diſtante. Durat etiam hec pars p
5ª. totum capl'm quartū. ¶ In quinta vo par
te ꝓbat ipſuꝫ fuiſſe deo parē in mō operādi
⁊ actiuitate. Narrat enim qualiter curauit
in ſabbato quēdam paralyticum in porticu
iacētem iuxta ꝓbaticam piſcinam : ratione
cuius reprehēſus a iudeis q ſanaret in ſab
bato. Rñdit ſe ipſum opari eo modo quo
pater:⁊eodem modo viuificare:⁊ eodē mo
do iudicare:⁊ eodeꝫ modo in die iudicij re
ſuſcitare hoīes de ſepulchro. Et durat pars
6ª. illa per totum capl'm quintuꝫ. ¶ In ſexta
vo parte ꝓbat hūc hoīem fuiſſe deo parem
in reficiēdo mēteꝫ:⁊ in cordis ſatietate:gra
tia cuius introducit vnū miraculū de mul
tiplicatione panum. Et deinde verba illius
qbus declarauit ſe eſſe panem viuum refi
ciētem mētem hoīum:⁊ dātem vitā in mū
do. In quo pdixit ſe inſtituturum refectio
nis:⁊ eucariſtie ſacramētum. Et durat ps
7ª. illa per capl'm ſextū. ¶ In ſeptima vo par
te ꝓbat hunc hoīem fuiſſe deo pareꝫ in in
ſtruēdo:⁊ in doctrine claritate. Narrat eni
qualiter in die feſto aſcēdit in tēplum:⁊ do
cebat:⁊ mirabantur iudei:⁊ qualiter ipſe re
ſpondiſſet: Mea doctrina non eſt mea:ſed
eius qui miſit me. ſ. dei. Narrat etiaꝫ mini
ſtros cōfitentes magnitudinē doctrine ſue:
ac dicētes: Nūquid ſic loquutus eſt homo
ſicut hic homo loquitur? Et durat ps illa
8ª. per capl'm ſeptimum. ¶ In octaua vo par
te ꝓbat hunc hoīem fuiſſe deo parem in du
ratione:⁊ in eternitate:gratia cuius narrat
abſolutionem factam de muliere deprehen
ſa in adulterio : ex qua fuit orta diſputatio
inter iudeos ⁊ ipſum:ratione cuius declara
uit ſe eternū:dicēs: Ego de ſuperius ſum.
Et ego principiuꝫ:qui ⁊ loquor vobis. Et
demum cōcludit: Anteqꝫ Abraham fieret
ego ſum. Et durat pars illa per capl'm. 8m. 9ª.
¶ In nona vo parte ꝓbat hūc hoīem fuiſ
ſe deo parem in honore latrie:⁊ adorationis
dignitate:gratia cuius narrat illuminatio
nem oculoꝝ hoīs ceci nati: vt ex illo mira
culo cecus induceretur ad exhibēdum cul
tum latrie hoī illi. Naꝫ interrogatus cecus
ab eo: Tu credis in filium dei. Et ipſo re
ſpōdente: Quis es dñe? Cū dixiſſet: Qui
loqtur tecū ipſe eſt. Reſpōdit cecus: Cre
do dñe. Et ꝓcidens adorauit eū vtiqꝫ ado
ratione latrie:que debet ſoli deo. Durat aūt
illa pars per.c.ixm. ¶ In decima vo parte 10ª.
ꝓbat ipſum fuiſſe non ſolum parem:immo
eūdem cuꝫ patre in eſſentia:⁊ in maieſtate:
narrans qualiter ille homo declarauit ſe eē
oſtium:per qð ſolum pōt intrari:⁊ paſtoreꝫ
bonum:quē cognoſcūt oēs aīe ſaluāde:qui
habet poteſtatem dādi vitaꝫ ſuam per mor
tem:⁊ iterum ſumēdi eam. Et tādem apte
dicit maieſtatem diuinam ſibi eſſe cōicatā:
cōcludēs: Pr me9 qð dedit mihi mai9 oī
bus eſt. Ego ⁊ pater vnuꝫ ſumus. Deinde
durat pars illa per capl'm decimum. ¶ In 11ª.
vndecima vo parte ꝓbat hūc hoīem fuiſſe
deo parem in beniuolentia:⁊ pietate. Pro
prium eniꝫ dei eſt miſereri:⁊ beniuolū eſſe:
ſicut ſcriptuꝫ eſt Johel. 2º. Quia benignus
⁊ miſericors eſt : ⁊ preſtabilis ſuper malitia
dñs deus noſter. Hāc aūt beniuolētiā:⁊ pie
tatem ꝓbat Joānes fuiſſe in iſto hoīe:nar
rās reſuſcitationē Lazari quatriduani mor
tui:⁊ fetētis:ſuper quē lachrymatus eſt Je
ſus in ſignū ſumme beniuolētie ⁊ pietatis.
Duratqꝫ pars illa p vndecimū capl'ꝫ totuꝫ.
¶ In duodecima vo parte ꝓbat hunc ho 12ª.
minem fuiſſe deo parem in dñio:⁊ regni ſo
lēnitate:narrās qliter recognitus eſt a Hie
roſolymis in regem:⁊ receptus eſt in regeꝫ.
Cui dictuꝫ eſt: Bñdictus qui venit in no
mine dñi rex iſrael. Narrat etiam qualiter
vox de celo facta eſt dicēs: Et clarificaui:
⁊ adhuc clarificabo. Quod refertur ad cla

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

ritatem ⁊ gloꝛiam imperij:ſm quam hodie
in mūdo quaſi rex:⁊ impatoꝛ oium pꝛedica
tur.Et inducit ad hoc teſtimonium Eſaie
quādo vidit gl'iam eius.Duratqꝫ pars iſta
13ª. per capl'm duodecimū.❡ In parte vo. 13ª
ꝓbat hūc hoiem fuiſſe deo parem in amici
tia:⁊ in charitate.Conſtat aūt iuxta ſapiaꝫ
ſapiētis ꝙ de⁹ amat aias.Uñ ſcriptū eſt ꝙ
deus charitas eſt.Hanc autem charitatem
fuiſſe in iſto hoie ꝓbat Joānes:narrās qlī/
ter ex ineffabili:⁊ inextimabili charitate pe
des diſcipuloꝝ ſuoꝝ lauit ipſe deus verus:
dñs ⁊ magiſter.Narrat etiam qualiter ean
dem charitatem eis impꝛeſſit:⁊ cōmenda/
uit dicens:[Exēplum dedi vobis.] Et con
cludens:[Mādatum nouum do vobis:vt
diligatis inuiceꝫ:ſicut dilexi vos.] Duratqꝫ
pars iſta per capl'm.13m. ❡ In parte vero
14ª. xiiij.ꝓbat hūc hoiem fuiſſe deo patri equa/
lē in iſiſtētia mutua:in circūinceſſione:⁊ in
trinitate:narrans qualiter ipſe dixit:[Cre/
ditis in deum?⁊ in me credite.] Quod nō
diceret: niſi eſſet deus. Et qualiter dixit:
[Ego ſum via: veritas ⁊ vita.] Et quali/
ter Philippum repꝛehēdit dicēs:[Nō cre
dis ꝙ ego in patre:⁊ pater in me eſt?Et pa
ter in me manens ipſe facit opera.]Et qua/
liter eodem aduētu ipſe ⁊ pater:⁊ ſpūs ſan/
ctus deſcēdunt:⁊ māſionē faciūt ſup ſe dili/
gētes.Per oia enim iſta ꝓbaꝛ circūinceſſio
⁊ mutua inſiſtētia in ſeinuicem. Duratqꝫ il
la pars per capl'ꝫ.14m. ❡ In parte vo.15ª.
15ª. oſtēdit ipſum fuiſſe deo parem in collatiōe
gratie:⁊ influēda ſanctitate:narrans quali/
ter dixit diſcipulis eſſe ſe vitem verā:⁊ oēs
fideles palmites:non potētes ferre fructuꝫ
niſi māſerint in vite.Et qualiter dixit:[Ele
gi vos vt eatis:⁊ fructuꝫ afferatis:⁊ fruct⁹
veſter maneat.]Et ſimilia que ſpectant ad
cultum ſanctitatis:queꝫ teſtatus eſt impoſ/
ſibilem haberi:niſi ipſo influente. Et durat
pars illa per totum capl'm.15m. ❡ In.16ª.
16ª. vo parte ꝓbat hūc hoiem fuiſſe deo parem
in ſapiētia:⁊ ſciētie luminoſitate:narrās qlī
ter ille homo dixit ſe multa habē dicere di/
ſcipulis que non poſſent poꝛtare:nec intel/
ligere:ſed mitteret eis ſpūm veritatis: qui
ipſis oia declararet.Narrans etiaꝫ qualiter
cōfeſſi ſunt diſcipuli.[Ecce nūc palā loque/
ris:⁊ ꝓuerbium nullum dicis:nūc ſcimus
ꝙ ſcis omnia.]Durat pars iſta per.c.16m.
❡ In parte vo.17ª.ꝓbat hūc hoiem fuiſſe 17ª.
deo parē in beatitudine ⁊ felicitate: narrās
qualiter loquens ad patrem dixit:[Clarifi/
ca me pater apud temetipſum claritate quā
habui anteqꝫ mundus fieret apud te.] Qđ
intelligiꝛ de claritate beatifica. De qua etiā
ait:[Hec eſt vita eterna:vt cognoſcente te
ſolum verum deū:⁊ quē miſiſti Jeſum chꝛi
ſtum.]Pater quos dediſti mihi volo vt ſint
mecum:vt videant claritatem meā: quam
dediſti mihi:ꝙ dilexiſti me ante cōſtitutio/
nem mūdi.Duratqꝫ pars iſta per capl'ꝫ.17.
❡ In parte vo.18ª.ꝓbat hūc hoiem fuiſſe 18ª.
deo parem in patiētia:⁊ lōganimitate. Cuꝫ
enim in deo diuitie bonitatis:patiētie:⁊ lō/
ganimitatis infinite ſunt ſm Apl'm iſte di/ Apl'us.
uitie in iſto hoie claruerūt:qđ ꝓbat Joānes
narrās qualiter homo ille volūtarie paſſus
eſt ſe a cohoꝛte ligari:cum pꝛius virtute di/
uina ꝓſtraſſet eos:⁊ coꝛam Caypha percu/
ti in maxilla:⁊ deinde flagellari a militibus
⁊ ſpinis coꝛonari.Et tādem in ligno crucis
ſuper ꝓpꝛios humeros depoꝛtato:in oculis
matris īterfici:⁊ occidi.Quod declarat ſū/
mā eius patiētiā ⁊ lōganimitateꝫ.Duratqꝫ
pars iſta per capl'ꝫ.18.⁊.19. ❡ In parte vo
19ª.ꝓbat hūc hoiem fuiſſe deo pareꝫ in ſpi 19ª.
ratiua fecunditate:narrans qualiter poſtqꝫ
ſurrexit a moꝛtuis:⁊ appuiſſet Marie ma/
gdalene:intrauit ad diſcipulos ianuis clau
ſis:⁊ iſufflauit in eos:ac dixit:[Accipite ſpi
ritum ſanctuꝫ:quoꝝ remiſeritis peccata re/
mittūtur eis.]Ex hoc innuēs quō ſpūs ſan
ctus ꝓcedit ab eo ſicut a patre. Duratqꝫ pa
illa per.c.20m.vſqꝫ ad locum vbi ſcribitur:
[Multa quidē ⁊ alia ſigna fecit Jeſus.]vbi
etiam terminaꝛ tota ſecūda pars pꝛincipa/
lis:in qua cōcluſio eſt ꝓbata per declaratio/
nē vnius minoꝛis.19. cōditiones cōtinēte.
❡ In tertia vo parte pꝛincipali totius euā 3ª pars
gelij cōcluſionem diffuſe ꝓbatam infert:re/ pncipal'
colligit

colligit:⁊ ꝯcludit:dicens:|Hec aūt ſcripta ſunt vt credatis:q2 Jeſus eſt Chꝛiſtus filiꝰ dei.|Et ponit vlterioꝛē finem:ad quem oꝛ/dinatur iſta cōcluſio ſubdens:|Et vt credētes vitā habeatis in noīe eiꝰ.| Duratqꝫ ps illa a loco illo:|Multa qdēꝫ ⁊ alia.|vſqꝫ in finem capl'i vigeſimi.¶ In parte vo quar/ta ⁊ vltima pꝛincipali cōditiones ſuiipſius tanq̄ꝫ tabellionis ⁊ notariȷ̄ publici introducit:narrans qualiter homo ille eo pꝛeſente: poſtq̄ꝫ ſurrexerat a moꝛtuis comedit partē piſcis aſſi:⁊ manducauit:⁊ bibit.Et in fine cōcludit ꝙ|ipſe eſt diſcipulus ille qui teſti/moniū perhibet de his.Et ſcripſit hec. Et ſcimus q2 verum eſt teſtimoniūꝫ eius.|Duplicem cōditionem ſuam oſtēdit:vnā qdēꝫ de familiaritate:q2 recubuerat in cena in ſi/nu illius hoīs:⁊ iccirco multa ſecreta didi/cerat vnde pꝛedicta ꝓbantur.Aliam vo de ſua incoꝛruptibilitate quātum ad carnem: qa non erat caro eius incinerāda:ſed erat in coꝛpoꝛe:⁊ aīa aſſumēdus poſt moꝛtē:ꝓpter quod|exiuit ſermo inter fratres ꝙ diſcipu/lus ille nō moꝛitur.|Duratqꝫ pars illa per totum.21m.capl'm:vbi ⁊ euāgeliū Joannis finitur.Et per cōſequens pars ſeptima ſcripture diuine:que eſt teſtimonialis ⁊ euāge/lica.¶ Ad hanc autem partēꝫ ſacre ſcripture aſcendendum eſt per aſcēſum ſcalarem ⁊ celicum.Sunt eniꝫ euangelia ſcala Jacob: quia eis innitit dn̄s:⁊ ibi repitur:ibiqꝫ vi/dētur angeli aſcēdentes:⁊ deſcēdentes : qa diuina opa qbus voluit nobis cōdeſcēdere ⁊ nos erigere : ibi per euāgeliſtas quaſi per vera quattuoꝛ cherubin ſm̄ Hieronymum differūtur.De quo aſcēſu ſcriptum eſt Ge/ne.28.ꝙ vidit Jacob in ſomnis ſcalaꝫ:⁊ ca/cumen eius tangens celum : ⁊ angelos dei aſcendentes:⁊ deſcendentes : ⁊ deum inni/xum ſcale. Gen̄.

¶ Sequitur diuiſio octaue partis.

¶ Diuiſio octaue partis ſcripture:que eſt eſt epiſtolaris:⁊ deſtinatiua.

Ctaua ps: ⁊ vltima diuine ſcri/pture:que eſt epiſto/laris ⁊ deſtinatiua:in libꝛoꝛuꝫ quaternario continetur:videlicet in libꝛo epiſtolarum Pauli:In libꝛo actuum apl'oꝝ.Et in libꝛo canonicaruꝫ.7.Et in libꝛo Apocal'.Qui taliter diuidūtur.Oꝛdinat eniꝫ epl'aris pars ad inſtructionē:⁊ irrigationem vniuerſalis eccleſie:vt poſt quattuoꝛ euāgelia : in qbus agit de capite eccl'ie dn̄o Jeſu Chꝛiſto : ſe/quat pars epiſtolaris:in qua agit de coꝛpoꝛe eccleſie quātum ad illa que pertinēt ad eius infoꝛmationē.Et q2 opoꝛtet eccleſiam reſpectu quattuoꝛ eſſe infoꝛmatā:videlꝫ reſpectu credēdoꝝ:reſpectu agēdoꝝ ⁊ moꝛum:reſpectu initioꝝ ſuoꝝ:⁊ reſpectu decurſus ſui:⁊ ſibi futuroꝝ in fine.Jccirco deſtinauerunt Paulus:Jacobus:Petrus: Joannes:Ju/das:Thadeus epiſtolas eccleſiam infoꝛmā/tes reſpectu credēdoꝝ:⁊ agēdoꝛum.Lucas vo deſtinauit Theophilo epl'am apl'icoꝛum actuum cōtentiuam infoꝛmātem eccleſiam reſpectu initioꝝ ſuoꝝ.Deſcribit eniꝫ initia eccleſie pꝛimitiue:que fundata eſt in apl'is: ⁊ diſcipulis.Joānes vo ſeptem eccleſiȷs de/ſtinauit epl'am:que dicit apocalypſis infoꝛ/mātem eccleſiam reſpectu futuroꝝ.¶ Epiſtole vo Pauli ꝯtra canonicas diſtinguunt ſicut vniuerſale ⁊ particulare. Nam epl'e canonice ſunt vl'es ad totam eccleſiaꝫ deſtinate.Epl'e vo Pauli ſunt particulares:q2 miſſe ſunt ad ſpeciales eccl'ias.ſ.ad eccleſiā Romanam:Choꝛinthioꝝ:Galath.Epheſioꝝ: Philipēſium:Coloſſenſium:Theſſalonicēſiuꝫ:Hebꝛeoꝝ.Et ad pſonas tres.ſ. Thimotheuꝫ:Tytū:Phylemonē.Et ſunt in vni/uerſo epiſtole.14. Naꝫ ad Coꝛinthios ſcri/pſit duas.Sil'r ad Theſſalonicēſes alias duas.Et ad Thimotheum alias duas. Et ita ſunt ſex:que additis.viȷ.ſunt.xiiȷ.

Paulꝰ. Jacobꝰ Petrꝰ. Joānes Judas. Thadeꝰ Lucas. Joānes

Ad Romanos. Coꝛinthios. Galath Epheſios. Philippēſes. Coloſſenſes. Theſſa. Hebꝛeos.

¶ Diuiſio epiſtole prime ad Romanos.

INcipit ergo liber.14.epl'arum Pauli partem octauā ſcripture diuine: que eſt deſtinatiua: ⁊ epl'aris: vbi primo occurrit epiſtola ad Romanos:que diuidit̃ in quattuor partes principales. Eſt enim prima ps incohatiua. Secūda executiua. Tertia excuſatiua. Quarta recōmēdatiua: ⁊ ſalutiua: ſiue cōcluſiua.

pª pars ¶ Prima igitur pars: que eſt incohatiua cōtinet ſalutationē: gratiarum actionem: ⁊ Pauli affectionē ⁊ dilectionē erga Romanos. Et durat a principio epiſtole vſqꝫ ad locum vbi ſcribit̃: [Non enim erubeſco euāgelium. Nam ſalutat in principio quum ait: [Paulus ſeruus Jeſu Chriſti ⁊c.] Deinde vero gratias agit de fide Romani populi: quum ait: [Primo quidē gratias ago.] Deinde vero ſuā affectionē ad eos explicat: q2 ⁊ orat vt poſſit venire ad eos: ⁊ ipſos videre deſiderat: ac eis p̄dicare: ⁊ eos inſtruere ⁊ docere: quū ait: [Teſtis eſt mihi deus ⁊c.]

2ª pars. ¶ Scḋa vero pars principalis eſt executiua. Et illa incipit vbi precedens deſinit: [Non enim erubeſco euāgelium.] Intēdit aūt vnam cōcluſionē finalē.ſ.reducere fideles: qui erāt Rome ad cōcordiam: ⁊ mutuam vnitatem. Nam inter illos: q erāt cōuerſi ex Judeis: ⁊ eos qui erāt ex Romanis: ⁊ Grecis: ⁊ ceteris gentibꝰ orta erat diſſenſio ⁊ cōtentio: ⁊ ſe mutuo preferebāt ꝓpter multas rōnes. Romani nāqꝫ ⁊ Greci: ac Gentiles ceteri preferebant ſe Judeis.

In qbꝰ gētiles ſe p̄ferebant iudeis.

¶ Primo quidem rōne naturalis prudentie: ⁊ ſapiētie. Dicebant enim Judeis q̄ inter eos nō fuerat philoſophia: nec leges humane: aut tanta ſapiētia: ſeu ratio naturalis quāta fuerat inter Romanos: ⁊ Grecos.

¶ Secūdo vero preferebāt ſe ratiōe electionis diuine. Dicebāt nāqꝫ Judeis q̄ deꝰ adiecerat eos: ac reprobauerat: ⁊ elegerat gentiles: q2 pauciſſimi cōuertebantur ad Chriſtum ex Judeis: ex gētibus maxima multitudo. ¶ Tertio vero preferebant ſe ex imperio ⁊ ſeculari poteſtate: quam deus dederat Romanis: ⁊ gentibus: non autem Judeis.

In qbꝰ iudei ſe preferebant gē tilibus.

¶ Ecōuerſo aūt preferebant ſe Judei Gētilibus: arguēdo contra eos ſimiliter ex tribus. ¶ Primo qdem ex lege diuina continēte diuina mādata: quaꝫ habuerāt Judei: Gentiles aūt non. ¶ Secūdo vero ex ſignaculo circūciſiōis: ⁊ cerimonijs: ac ſacrificijs ⁊ ceteris cōtentis in lege Moſaica. ¶ Tertio preferebant ſe in vita: vnde appellabant gētiles peccatores ꝓpter idolatriam: ⁊ peccata alia. ¶ Has igit̃ ſex rōnes hincinde nititur Apl's tollere: oſtendēdo q̄ nulla iſtaꝝ eſt ratio: que debeat mouere nec iſtos nec illos ad ſe preferēdum: q2 nulla facit aliqd ad ſalutem: nec eſt ſufficiens ratio gloriādi: ſed ſola fides Chriſti eſt: que iuſtificat eos: ⁊ lex gratie: in qua tam iſti q̄ꝫ illi erant equales: ⁊ vnum ⁊ ideꝫ: ꝓpter quod non debebant ſe mutuo preferre. ¶ Ad iſtam ergo concluſionem Apl's primo ꝓcedit diſputatiue: ⁊ intellectualiter. Secūdo vero exhortatiue: ⁊ moraliter. Et ſm̄ hoc pars executiua diuidit̃ in duas partes p̄ncipales. Prima nāqꝫ eſt diſputatiua: ⁊ intellectualis. Et durat ꝑ vndecim capl'a. Secūda vero exhortatiua: ⁊ moralis: que incipit capitulo.xij. [Obſecro vos itaqꝫ fratres.] Et durat per tria capitula ſequentia. ¶ In prima itaqꝫ parte diſputat Apl's intellectualiſſime de materijs.ix. Ex qbus elidit rationes tam gentilium: q̄ꝫ Judeoꝝ: ſemp cōcludēdo q̄ non habēt vnde mutuo ſe preferant: ſed magis debēt eſſe in ſumma pace: ⁊ maxima vnitate. ¶ Primo nāqꝫ agit de lege nature: ſiue de naturali ratione ⁊ ſapiētia: in qua Romani ⁊ Greci iactāter ſe preferebāt iudeis. Et hoc facit a loco predicto: [Non enim erubeſco euangelium.] vſqꝫ in finem primi capl'i: vbi pro cōcluſione premittit q̄ ex ſola fide: ⁊ euāgelio eſt ſalus: ⁊ iuſtitia: non aūt ex naturali ratione: aut philoſophica ſapiētia: imo potiꝰ ex illa deſcēdit ſuper ſapiētes dei iracūdia. Deinde vero oſtēdit qualiter inter gētiles fuit magna dei iuſtitia: quū dicit: [Deus enī manifeſtauit illis. Deinde vero quinta fuit in eis culpa: quuꝫ dicit: [Quia quū cognouiſſent.] Deinde vero qualiter deſcendit ſup eos ꝓpter culpam diuina iracūdia: quū ſubdit:

[Propter

[Propter qd tradidit illos deus.] Deinde vo oſtēdit qualiter pena puenies ex diuina iracūdia fuit pportionalis: τ cōdigna: quū ſubdit: [Et ſic non pbauerūt deū habere in notitia.] Et ita cōcludit primam rōnem gē tiliū. Non enim poſſunt gloriari de ſapien/ tia: immo magis cōfundi: q2 venerūt cōtra
circa eam per deordinatiſſimam: τ turpiſſimam
2m. vitam. ¶ Secūdo vo agit de iudicādi po/ teſtate: τ iudiciali: ac impiali excellētia: oſtē dendo q nec pter iſtam poterāt ſe Gēti/ les preferre: immo potius timere: τ erube/ ſcere. Et hoc facit a principio capituli ſecū/ di: quod incipit: [Propter quod inexcuſa/ bilis es o homo qui iudicas.] vſq3 ad locu3 vbi ſcribit: [Non enim eſt acceptio pſona/ rum apud deū.] Ibi enim oſtēdit q iudicā tes alios: ſeu alijs impantes: non habēt vn/ de gloriētur: ſed potius vnde timeāt: quia τ ipſi non effugient iudicium dei: cum ſimi lia: immo deteriora agunt. Deinde vo oſten dit q non debēt pter hoc nō timere: quia in pnti pſperantur: nec vident diuina3 vin dictam. Hec eſt cauſa ex diuina lōganimita te: τ patientia. Et ideo ſubdit: [An diuitias bonitatis ei9: τ patiētie τc̄.] Deinde vo oſtē dit q non euadēt finalem vindictam: quu3 ſubdit: [ſm autem duritiam tua3.] Sic ex/ cluſa eſt ratio ſecūda: qua gloriabātur Gēti les: Romani: τ Greci ſuper iudeos. ¶ Ter tio agit de lege ſcripture quātum ad decalo gum cōtentum in duplici tabula: vt ex hoc excludat primam rationē: qua ſe preferebāt Judei. Et hoc facit ab illo loco: [Nō eſt eni acceptio pſonarum.] vſq3 in finem capituli ſecūdi. Oſtēdit enim q vel legem habuiſſe in tabulis: vel ſcripta3: τ eam fuiſſe trāſgreſ/ ſam: ſicut Judei trāſgreſſi ſunt: nulla gloria fuit: Jmmo ecōuerſo non habuiſſe eā in ta/ bulis: ſed in corde: τ demōſtraſſe in opibus: ſicut fecerūt multi gētiles: maior gloria fu/ it. Et ad iſtam intētionē currūt verba Apl̄i in hoc loco: quum dicit: [Gens que legem non habēt: oſtēdunt opus legis ſcriptu3 in cordib9 ſuis τc̄.] Et ſic excluſa eſt prima ra/
circa tio Judeoꝝ. ¶ Quarto vo agit de circūci/
3m. ſione τ ceteris cerimonijs contentis in lege Moſaica: per hoc excludēs ſecūdam ratio/ nem: qua preferebant ſe fideles iudei genti bus fidelibus. Et hoc facit a principio capi tuli tertij. [Quid ampli9 in deo eſt: aut que vtilitas circūciſiōis?] vſq3 ad finē eius. Ibi enim oſtēdit q l3 lex: τ circūciſio fuerit da/ ta Judeis ad vtilitatem eoꝝ: non tamen ex hoc gētiles precellebāt: pro eo q adhuc re/ manebant ſub peccato: teſtante Propheta: Pſal.
Omnes declinauerunt: ſimul inutiles facti ſunt τc̄. Deinde concludit q nunq3 per le/ gem: ſiue per legales obſeruantias fuit iuſti tia dei: nec per opera legalia: ſed ſemp per fi dem mediatoris: quam ſi habuerūt gentes: eque fuerūt ſalui: ſicut τ iudei. Et allegat q non tm̄ fuit deus Judeoꝝ: immo τ gentiū. Et ſic illa ratio eſt excluſa. ¶ Quinto vo agit de fide Jeſu Chriſti: τ ipſi9 iuſtitia: ſeu efficacia: oſtendendo exēplo Abrahe q ſola fides iuſtificat: τ non lex: nec circūciſio: nec aliqd aliud: q2 ſcriptum eſt de Abraha3: [q credidit deo: τ reputatu3 eſt ei ad iuſtitiā.] Et tamen hoc dictu3 eſt ad Abraham ante circūciſionem: τ ante legem datam: τ repu/ tatus eſt iuſtus ex hoc q credidit deo con/ tra oēm ſpem q fieret pater multarum gen tium. Ex quo euidēter ꝯcludit q τ reputa bitur ad iuſtitiam nobis credētibus contra oēm ſenſum: τ ſupra oēm rationem in eum qui ſuſcitauit dn̄m nr̄m Jeſum Chriſtu3 a mortuis: q2 non tm̄ pter eu3 ſcriptum eſt Credidit Abraham: τ reputatū eſt ei ad iu/ ſtitiam. Sed etiam pro omni credēte: quia poſita cauſa ponitur effectus. Et de ſimili/ bus ſimile eſt iudicium. Et hoc facit Apl̄s per totum capl̄m quartu3. Ex quo infert in principio quinti capl̄i cōcluſionem princi/ paliter intētam in tota epiſtola. ſ. q Judei τ Greci cōuerſi ad fide3 debēt habere pacē: q2 pares ſunt vt iuſtificati per ſolam fidem: τ non ſolū debēt habere inter ſe pacem: im/ mo τ gloriari de tribulatione: quam infide/ les cōtra eos ſuſcitarent. Et ideo incipit ca/ pitulum illud: [Juſtificati igit̄ ex fide pacē habeamus ad deum.] ¶ Sexto vo agit de modo iuſtificationis: τ forma: oſtēdit enim qua via τ forma: τ qua ratiōe fides media/

toris habet iuſtificare. Et h̄ facit a loco vbi ſcribitur poſt principium quinti capituli: [Propterea ſicut per vnū hoīem.] vſq; ad finem capituli eiuſdem. Ibi nāq; oſtēdit p locū a minori: q; Chriſtus Jeſus habet iuſtificare fideles ſuos: q; minus videretur ꝙ vnus homo ſuo peccato: ⁊ ſua culpa tranſfudiſſet mortem in totum genus humanū: q̄ꝫ ꝙ plenitudo gratie vnius hoīs vitā trāſfundat: ⁊ iuſtitiā. Magis eniꝫ deus eſt pronus ad miſerēdū: ⁊ iuſtificādum: q̄ꝫ ad mortem inferēdum ⁊ condēnandum: ſed culpa vnius hoīs videlꝫ Adam trāſfudit morteꝫ ⁊ condēnationem in hoīes oēs: ergo multo fortius ſupabūdantia gratie ⁊ iuſtitie: ⁊ meritoꝝ vnius hoīs. ſ. dñi nr̄i Jeſu Chriſti poteſt trāſfundere iuſtitiam in oēs ſibi adherētes. Adherēt aūt ſibi hoīes per fideꝫ. Igitur fides Chriſti iuſtificat oēs. ¶ Septimo agit de lege ſpiritus: que eſt lex noua. Probauerat eniꝫ ꝙ fides iuſtificabat: ⁊ excludebat legem Moſaicam. Et ita videretur alicui ꝙ liceret ſibi exiſtēti in fide viuere ſicut vellet. Et per cōſequēs peccare libere: ⁊ deſideria carnis explere: ꝓpter q̄d oſtendit ꝙ exiſtētes in fide: ⁊ ſub gratia: veteri lege euacuata: nihilominus: multoq; plus tenet̄ viuere virtuoſe: non q̄deꝫ ex timore quaſi exiſtētis ſub lege: ſed potiꝰ ex amore: quaſi exiſtētis ſub lege ⁊ gratia. Unde reprobat ex intentione errorem illoꝝ: ⁊ hereſim: qui predicant ſpiritum libertatis. Illi nāq; ſpiritꝰ libertatem cōuertunt in ſeruitutē peccati: ⁊ in deſideria carnis. Facit aūt hec Apl̄s per totum capl̄m ſextum: ⁊ ſeptimum vſq; ꝓpe medium ſeptimi: vbi ſcribit̄: [Quid ergo dicemus? lex peccatū eſt? abſit.] Probat enim ꝙ exiſtētes in fide: quāuis nō ſint ſub lege: ſed ſub gratia: nihilominus tenentur virtuoſe viuere: ⁊ abdicare peccata. ¶ Primo quidem exemplo Chriſti: ⁊ ex ſig̃to baptiſmi: q; ſicut Chriſtꝰ primo mortuus eſt: ⁊ deinde reſurrexit. Mortuus auteꝫ ꝓpter peccatum: ⁊ reſurrexit in vita noua immortali: ⁊ extūc nunq̄ꝫ morieť. Similiter chriſtianus per baptiſmum ſubmergit̄ in aqua in ſignuꝫ ꝙ morit̄ peccato: ⁊ deinde ſurgit ab aqua: ⁊ induitur nouis veſtibꝰ: in ſignuꝫ ꝙ extunc debet in nouitate vite ſancte ambulare: nec ampliꝰ ſeruire peccatis. Et hāc rōnem adducit Apl̄s in principio ſexti capituli: [Quid igitur dicemus?] vſq; ad medium eiuſdeꝫ vbi ſcribit̄: [Neſcitis quoniā cui exhibuiſtis vos ſeruos ad obediēdum.] ¶ Scd̄o ꝓbat idē exēplo ſerui ⁊ dñi. Cui enim homo diligēter ſtudet obedire ⁊ ſeruire: eius dicit̄ ſeruus. Si ergo chriſtianꝰ exhibet ſe: ⁊ mēbra ſua ad obediendum peccato iam nō erit ſeruus gratie aut iuſtitie: ſed potius peccati. Dictum eſt aūt ꝙ fides liberat a peccato: ⁊ facit chriſtianum ſeruum iuſtitie: ⁊ eſſe ſub gratia. Debet ergo obedire iuſtitie: ⁊ gratie ſeruire. Et per cōſequens teneť viuere virtuoſe: ⁊ deteſtari peccata. Et per cōſequēs patet ꝙ illa hereſis de ſpiritu libertatis implicat repugnātiam: q; non eſt ſub lege libertatis ſpiritus: aut lege gratie: qua ſtudet ſeruire cōtrario ſpiritui. ſ. carni. Hanc autem rationeꝫ deducit a loco predicto: [Neſcitis q̄m cui exhibuiſtis.] vſq; in finem capl̄i ſexti. ¶ Tertio v̄o ꝓbat idē ex ſimilitudine vxoris ⁊ viri. Uidemus enim ꝙ quādiu viuit vir: vxor eſt alligata viro: vt non poſſit cum alio cōtrahere. Sed viro mortuo ſtatim pōt. Nūc aūt lex antiqua que faciebat viuere paſſiones in vobis pro habēdo eas: ⁊ non cōferendo gratiam: ipſa mortua eſt: per mortem videlꝫ Chriſti ipſaꝫ euacuātē: ergo ⁊ oēs qui prius erāt ſub lege p ſui ꝓhibitionē faciēte viuere paſſiones: ipſa mortua debet coniungi alteri qui reſurrexit a mortuis. ſ. Chriſto. Et per conſequens vt nupti ſibi debet facere fructum ⁊ concipere: ac parens ſibi ꝓportionalē fetum. Ambulare ergo in nouitate ſpiritus ⁊ vite ſancte. Hanc aūt rōnem deducit a principio capituli ſeptimi: [An ignoratis fratres.] vſq; ad locum vbi ſcriptum eſt: [Quid igit̄ dicemus?] ¶ Octauo agit Apl̄s de lege peccati: ſiue de originali culpa predicte legi ꝯtraria. Hec enim lex eſt ſtimulus: ac rebellio: ſiue lex mēbroꝝ: cui nec Judei: nec Gētiles: nec aliq̄s poteſt reſiſtere ſine gratia Chriſti. Et in hoc excludit rōnem tertiaꝫ Judeorū

cōtra

cõtra Gẽtiles:qui cõtẽnebant eos rõne vi/
te:exiſtimãtes eos peccatores. Oſtẽdit eniꝫ
ꝙ homo carnalis eſt venũdatus ſub pecca/
to:ſiue Judeus:ſiue Gentilis:⁊ exiſtit ſub
lege mortis:⁊ tyrãno carnis : cuius põdere
neceſſario trahiꝭ ad peccatuꝫ:niſi per Chri
ſti gratiam adiuueꝭ:⁊ per cõſequẽs non ha
bet ſe Judeus preferre Gẽtili:nec econuer/
ſo. Facit autem hoc a predicto loco:⌊Quid
ergo dicemus.⌋vſqꝫ vltra medium capituli
octaui:vbi ſcribiꝭ:⌊Scimus aũt qm̃ oia di
ligẽtibus deũ.⌋Nam primo ipſe diſtinguit
triplicem legem. ¶ Primaꝫ qdem ſcriptã
Triplex lex. que oſtẽdit peccatũ inquãtum ꝓhibet ipm
reuiuiſcere:qꝛ natura humana ſemp nititur
in vetitum. ¶ Scdam vo legem ſpũs : ſiue
mẽtis. ¶ Tertiam vo legem mẽbrorum ſi/
ue habitualem ſtimulũ:qui ꝯtraꝭ legi diui/
ne:⁊ legi mẽtis : intãtum ꝙ non poſſit ho/
mo perficere qꝺ mens dictat ⁊ imperat:ſed
ſemp moueꝭ ad ꝯtrium:⁊ peccatuꝫ. Ex quo
cõcludit ꝙ ois homo eſt infelix:⁊ ſubiectus
legi mortis ⁊ peccati. Et hoc facit ab illo lo
co:⌊Quid ergo dicemus?⌋vſqꝫ in finem ca
pituli ſeptimi. Deinde vo oſtẽdit ꝙ ab iſta
ſeruitute:⁊ ab iſta lege liberat ſola gratia : ⁊
lex ſpiritus eius:⁊ per cõſequẽs chriſtianus
non debet ſeruire carni:nec vitaꝫ ducere vi
tioſam:ſed virtuoſam. Et hoc facit a princi
pio capli octaui: ⌊Nihil ergo nũc dãnatio/
nis eſt.⌋vſqꝫ ad locuꝫ vbi ſcribiꝭ:⌊Scimus
aũt qm̃ oia diligẽtibus deũ.⌋ ¶ Nono agit
Apl's de electione deo grata:ita ⁊ de prede/
ſtinatione eterna. Ex quo cõcludit tertiam
rõnem Gẽtilium cõtra Judeos:qui gloria/
bãtur de hoc ꝙ Judeis reprobatis ipſi erãt
electi. Un̄ oſtẽdit ꝙ pdeſtinatio diuina ipſa
eſt gratuita:⁊ non ex meritis. Et ideo non
poſſunt gloriari Gẽtiles ꝙ ſint electi:⁊ Ju
dei reprobati:pcipue qꝛ reprobatio Judeo/
rũ fuit Gẽtilibus occaſio ſalutis. Quia eniꝫ
Judei repulerũt aplos:ex diuino mandato
cõuerſi ſunt ad gẽtes. Durat aũt iſte tracta/
tus de predeſtinatione a loco illo:⌊Scimus
aũt qm̃ oia diligẽtibus deũ.⌋vſqꝫ in finẽ ca
pituli octaui. Et deinceps p tria capla vſqꝫ
in finem capli vndecimi. In quo tractatu
Apl's primo predicat predeſtinationis effi/
caciaꝫ dicẽs:ꝙ predeſtinatis oia cooperanꝭ
in bonum:⁊ ꝙ nihil põt eſſe ſaluti electoꝝ
predeſtinatoꝝ aduerſarium:qꝛ deus eſt pro
eis. Et ideo querit:⌊Quis cõtra vos?⌋Et
etiam nulla creatura põt charitateꝫ auferre
predeſtinatis:que oia oſtẽdunt predeſtina/
tionis immobilem efficaciam. Et hoc facit
ab illo loco:⌊Scimus aũt qm̃ oia diligenti/
bus deum.⌋vſqꝫ in finẽ capli.viij. ¶ Dein
de vo oſtẽdit predeſtinationẽ dei quãtũ ad
filios iſrael nõ eſſe fruſtratã:quãuis nõ ſint
ad fidem vocati:qꝛ non intelligebaꝭ ꝓmiſ/
ſio facta Abrahe:aut Jacob de oibꝰ filijs eo/
rum ſm carnem:ſed de aliqbus qui etiam
ſunt vocati:qꝺ oſtẽdit ex duabꝰ auctoritati
bus ſcripture. Et hoc facit a principio noni
capituli:qꝺ incipit:⌊Ueritatẽ dico in Chri
ſto Jeſu.⌋vſqꝫ ad mediuꝫ eiuſdẽ:vbi ſcribiꝭ
⌊Quid ergo dicemus?⌋Deinde vo predeſti
nationem dei:ac reprobationẽ oſtẽdit non
eſſe iniquã:qꝛ põt deus facere qꝺ placet ſibi
de hoibus. Et ideo ex gẽtibus:⁊ ex Judeis
aliquos elegit:aliquos reprobauit ſicut pla/
cuit:⁊ ſicut predixit per Oſee ꝓphetam : ⁊ Oſee.
per Eſaiam. Et hoc facit a loco predicto cũ
dicit:⌊Nunqd iniqtas eſt apud deuꝫ.⌋vſqꝫ Eſaias.
circa fineꝫ noni capli:vbi ſcribiꝭ:⌊Quid er
go dicemus ꝙ gẽtes que non ſectãtur iuſti/
tiaꝫ.⌋Deinde reqrit reprobationis maioris
partis Judeoꝝ cauſam potiſſimã primariã:
que fuit ꝙ offenderũt in lapidem offenſio/
nis:videlꝫ in Chriſtum. Et hoc facit a loco
illo:⌊Quid ergo dicemus?⌋vſqꝫ in fineꝫ ca/
pituli noni. Deinde vo reqrit eiuſdẽ repro/
bationis immediataꝫ cãm. Que fuit qꝛ pre/
tulerunt iuſtitiã ꝓpriam iuſtitie dei inquan
tum zelati ſunt legem:intantũ ꝙ noluerũt
recipe Chriſtum. Unde emulatio legis nõ
ſm ſciẽtiam fuit cauſa ꝙ pretulerũt iuſtitiã
legis iuſtitie fidei:quũ lex etiam ſm ſcriptu
ras veteris teſtamẽti non iuſtificet:ſed po/
tius fides. Et ad hoc inducit Apl's auctori
tatem Moyſi:⁊ auctoritatẽ Eſaie. Et hoc Moy//
facit in caplo decimo per totuꝫ. Deinde vo ſes.
rñdendo ad rõnem Gẽtilium oñdit ꝙ ꝓ/ Eſaias.
pter reprobationẽ huiuſmodi a gẽtibus:gẽ

tem Judaicam non eſſe contēnēdam : tum
qꝛ multi ex Judeis erāt vocati:⁊ electi. In/
ter quos erat ipſemet Apłs:⁊ ceteri diſcipu
Helyas li. Tum qꝛ ſicut Helyas fuit reprehēſus:qa
putabat ſe ſolū eſſe inter ꝓphetas dñi. Et ꝑ
cōſequēs cōtra totum iſrael dñm interpella
bat. Cui rñſum eſt ꝙ pluſq̄ʒ ſeptē milia vi/
rorū relicti erant adhuc dño. Sic ⁊ omnes
cōtēnens Judeos reprehēſibilis eſt : pro eo
ꝙ multe(vt patet)reliquie ſalue facte ſunt:
⁊ electe ad fidē:quāuis ceteri excecati ſunt
Eſaias. ſicut predictum erat per Eſaiam:dedit illis
David. deus ſpiritū cōpunctionis. Et per David
Fiat mēſa eoꝝ coram ipſis in laqueum : tūʒ
qꝛ reprobatio Judeoꝝ ſalus eſt gētium. Et
ideo non debent illis de reprobatione in/
ſultare:ſed magis humiles eſſe:⁊ tūc ne ipſi
excidanť ⁊ reprobenť. Et hꝫ oſtēdit exēplo
bone oliue:⁊ oleaſtri ſylueſtris. Tū qꝛ repro
batio Judeoꝝ eſt pro iſto tempore:ſed in fi/
ne oium iſrael ſaluus fiet:dū introierit gen/
tium plenitudo. Et per ꝯſequēns ex preſen
ti reprobatione non ſunt cōtemnēdi. Tum
qꝛ altitudo diuine ſapiētie:⁊ ſciētie:⁊ iudi/
cioꝝ eius incōprehenſibilis eſt a vobis. Et
ideo debemus mirari potius diuinā ꝑdeſti
nationē quo ad Gētiles : ⁊ reprobationem
quo ad Judeos:q̄ʒ ex ipſa reprobatione de/
beam⁹ Judeos cōtēnere. Et ſic ex iſtis mo/
tiuis tertia rō Gentiliū eſt excluſa. Et hꝫ fit
ab Apło ꝑ totū.c.xj.a ꝑncipio vſqʒ ad finē:
in quo pars prima executiua:que fuit intel/
lectualis diſputatiua finiť. Et ꝯtinet.ix.tra
ctat⁹:vt viſum eſt. ❡ Seqtur ſcōa ps prin/
2ª pars cipalis in parte executiua:vbi ꝓcedit Apłs
ꝑncipal' exhortatiue:⁊ moraliter ad eādē cōcluſionē
ad quam ſupra ꝓceſſit diſputatiue:⁊ intelle
ctualiter. Ad hāc videlʒ ꝙ fideles debēt vi/
uere in ſumma pace:⁊ ꝯcordia:ſiue ſint Ju/
dei genere:ſiue Romani:vel Greci:vel Gē
tiles quicūqʒ. Et incipit pars iſta in princi/
pio capłi.xij. Ibi enim mutat ſtilū:⁊ loquiť
exhortatiue dicēs: [Obſecro vos frēs ⁊c.]
Monet enim primo ad ſeruādū pacē: vni/
tatem ⁊ cōcordiam cum equalibus:⁊ pari/
bus:oſtēdendo qualiter qlibet debet ſe ha/
bere ad alterū ſm grām differētē a dño ſibi

datam. Et hoc facit per totum.c.xij. ❡ Se
cūdo vō monet ad ſeruādā vnitatē:⁊ pacē
ſuis ſupioꝛib⁹:⁊ ſibi ſublimioribus. Et hoc
per totum capłm.xiij.qđ incipit: [Ois aia
poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.] Et
ibidē oſtēdit ꝙ tributa ſupioribus ſunt red
dēda:⁊ ꝙ chriſtianus nihil habet debere al
teri:niſi ſolūmodo charitatem. Et occaſiōe
huius oſtēdit qualiter ois homo impleť in
dilectione ꝓximi:⁊ charitate. ❡ Tertio vō
monet ad ſeruādūʒ pacem cum infirmiori/
bus in fide:ac cum debilioribus imꝑfectis.
c.14.per totum:qđ incipit: [Infirmum in
fide ſuſtinete.] ❡ Quarto autem monet ad
iſtā vnitatē:⁊ pacē ſeruādā vl'r cū oibus:qꝛ
firmiores debēt ſupportare debiliores:⁊ Ju
dei Gētiles:⁊ ſic Gētiles Judeos. Et hoc
ꝓbat exēplo Chriſti:qui non ſibiipſi placu/
it:imo ſuſtinuit improperia aliorū : qui etiā
cum eſſet Judeus:⁊ miniſter circūciſionis:
nihilominus ſuſcepit Gētiles:ſicut expreſ/
ſe dicit Eſaias ꝓpheta:⁊ etiā Pſal'. Et hꝫ fa Eſaias.
cit Apłs a ꝑncipio.15.c.qđ icipit: [Debem⁹ Pſal'.
aūt nos firmiores.] vſqʒ ad locū:vbi ſcribiť
[Cert⁹ ſum aūt ego frēs mei.] vbi terminať
tota executiua pars hui⁹ epłe:que eſt ſecūda
ps ꝑncipalis. ❡ Tertia vō pars epłe eſt ex/ 3ª pars
cuſatiua. Nā excuſat ſe de hoc ꝙ fideles exi ꝑncipa
ſtentes Rome ſic audacter auſus fuit corri/ lis.
gere:⁊ monere:quū tñ nōdū fuiſſet Rome
nec eos vidiſſet:immo fuiſſent per alios cō
uerſi. Ideo dicit ꝙ hoc ideo auſus eſt attē/
ptare:qꝛ inſtitut⁹ eſt vl'is apłs gētiū a Chri
ſto. Intātū ꝙ a Hierłm vſqʒ ad mare illyri
cum per vniuerſas gētes ꝑdicauerat euan/
geliū Chriſti:⁊ adhuc intēdebat deſcēdere
in Hiſpaniā:⁊ tūc trāſeundo veniret Ro/
mā:ſed prius volebat ire in Judeam:vbi ti
mebat de infidelib⁹ iudeis. Propter qđ pe/
tit orationes:⁊ ſuffragia Romanoꝝ. Et du
rat pars illa a predicto loco: [Certus ſuʒ au
tē frēs mei.] vſqʒ in finē capłi.15. ❡ Quar/ 4ª pars
ta vō pars:⁊ vltima:que eſt recōmēdatiua: ꝑncipal'
⁊ cōcluſiua durat per totum.c.16. Ibi enim
ponit recōmēdationes aliquarū ꝑſonarum
⁊ ſalutationes aliarū:ſicut legenti patet. Et
in hoc finiť epła ad Romanos.

❡ Diuiſio

¶ Diuiſio prime epl'e ad Corinthios.

N Unc accedit epiſtola ad Corinthios prima. Et poſt ſaluatōez:que incipit:[Pau lus vocatus.] Et grarū actionem pro ſapiē tia ꝛ facundia : quam deus dederat fidelib⁹ Corinthijs:que incipit:[Gratias ago deo meo ſemp ꝓ vobis.] Incohatur tractatus epiſtole:vbi ſcribit:[Obſecro vos fratres per nomen dñi mei Jeſu xp̄i.] In quo qdē

Decem defect⁹ corithio rū:quoſ apl's ar/ guit.

tractatu intendit apoſtolus.x.ↄcl'ones.ſ.x. materias in qb⁹ fideles Corinthij exorbita bant:ꝛ errabant:ꝛ ꝑpter hoc de.x.errorib⁹ ab apoſtolo arguūtur: ꝛ eſt epiſtola tota cō triſtatiua Corinthioꝝ:ꝛ reprehenſiua. Uñ ſm h.diuiditur in.x.partes principales.

Primo ¶ Primo nāqꝫ deficiebāt Corinthij circa ſacramentum baptiſmi : ꝛ ipſius efficatiaꝫ: putabāt eniꝫ ꝙ ex ſanctitate miniſtri bapti/ zantis eēt baptiſmus excellentior: ꝛ ideo di cebant aliq gloriādo ꝙ ipſi erāt Pauli:alij vō Apollo : ꝛ alij Cephe. Et alij prudētio/ res dicebant ꝙ ipſi erant xp̄i: ꝛ nō curabāt de miniſtris. Iſtum ergo errorem reprehē/ dit Apoſtolus in p̄ma parte tractatus epl'e: que incipit:[Obſecro vos.] Et durat vſqꝫ ibi:[Uerbum enim crucis ꝑeuntibus ſtul/ titia eſt.] ¶ Secundo vō d̄ficiebant Corin

2°. thij circa philoſophiam:ꝛ inanem: ac va/ nam ſapientiam. Multuꝫ enim ſtudebant ſimplicitateꝫ fidei reducere ad ph̄iam:ꝛ cō dēnabant ſimplices fideles : qui non erant philoſophi litterati. Hunc errorēꝫ reprehē dit apoſtolus in ſecunda p̄te multiplici ra tione. Prima qdem:qꝛ v̄bū crucis non eſt v̄bū ſapiētie:imo ſtultitie in ordine ad ſapiē tes ꝛ prudentes iſtius ſeculi. Secūda vero: qꝛ placuit deo non per ſapientiaꝫ:ſed p ſtul titiam predicationis ſaluos facere creden/ tes:hoc eſt per fideꝫ que includere videtur impoſſibilia: ꝛ p ↄſequens ſtulta ꝛ fatua ſꝫ ſenſum humanum. Tertia vero:qꝛ nec xp̄s vocauit diſcipulos multū nobiles: vel mul tum ſapientes:imo contēptibiles:ꝛ ſimpli/ ces elegit. Quarta vero:qꝛ nec ip̄e Paulus predicauit eis in multa ſapiētia: imo nec iu dicauit ſe ſcire niſi rem valde ſimplicem.ſ.

xp̄m Jeſum crucifixū:ꝛ tamē ipſe ſciret be ne loq ſapiam iter ꝑfectos:ꝛ deſcribit qua/ lem ꝛ quantā : quia talem ꝙ nec principes nec philoſophi hui⁹ſeculi inqꝫ potuerit co gnoſcere:nec oculus vidit: nec auris audi/ uit:nec aliquis homo pōt illaꝫ ꝑcipere: ſed ſolus dei ſpiritus illam pōt reuelare. Et du rat hec pars a loco:vbi ſcribitur:[Uerbum enim crucis pereuntibus ſtultitia eſt.] vſqꝫ in finem capituli primi: ꝛ deinceps per to/ tum capl'm 2m. ¶ Tertio vero deficiebant 3°. Corinthij circa miniſteriorum xp̄i preemi nentiam. Diſputabāt eniꝫ inter ſe: ꝛ vnus zelabat pro apoſtolo Paulo:preferendo eū omnibus alijs. Alius vō pro quodam alio diſcipulo:qui dictus eſt Apollo: ꝛ alius ꝓ alio. Et ſic erāt multipl'r diuiſi. Iſtum ergo errorem apoſtolus reprehēdit. Primo qui/ dem:qꝛ bñ videtur puuli in xp̄o:ꝛ non po tentes recipere aut intelligere ſapiaꝫ eius: cum habeant talem zelum:talem contentio nem. vnde vanū eſt ꝙ ipſi quererent ſapiē/ tiam ꝛ ꝓfundos ſermones fidei xp̄iane: cū eſſent adhuc ita carnales:ꝛ non ſp̄uales:ꝙ de talibus diſputarent. Secundo vō:quia nec Apollo : nec Paulus:nec aliqs miſter eſt aliqd:ſed totum eſt deus: q dat incremē tum. Tertio qꝛ omnes miniſtri:ꝛ qui plan/ tant: ꝛ qui regant debēt eſſe vnum : ꝛ vnuꝫ intendere:ꝛ ab vno deo mercedem propriā expectare. Quarto ꝙ omnes miniſtri erāt equaliter diuꝫ. Et Paulus ꝛ Apollo:ꝛ Ce phas. Jccirco non debebant diuidi ꝑpter eos. Quinto quia veniret dies dñi: ꝛ dies iudicij:q declararet ex miniſtris quis eſſet melior altero:ꝛ iccirco non debebāt ipſi de hac materia diſputare. Sexto quia dato ꝙ vnus eſſet excellētior alio:non tamen debe bāt ipſi ſuper hoc gloriari pro eo:qꝛ nullus hoc habet a ſe:ſed a deo. Unde interrogat: [Si accepiſti qd gloriaris q̄ſi nō acceperis?] Septimo quia totus honor ex labore mi/ niſtrorum erat Corinthioꝝ: vnde miniſtri debebant ſibi retinere laborem:eſuriem:ſi/ tim:ꝛ ignominiam: vt lucrifacerent eos. Ultimo autem principal'r rep̄hendit eos autētice de iſta inflatiōe ꝛ zelo:ac ↄtentiōe. Et durat iſta ps tertia a principio capl'i ter/

4° tij:qđ icipit:[Et ego fratres nō potui loq.] vſq̧ in finē capl'i quarti. ¶Quarto vō defi ciebant Corinthij circa fornicationē:ꝛ car nis immunditiam. Quia enim ſic inhiarēt ad phicam ſapiam:ꝛ zelarent pro excellen tijs miniſtroꝝ:nihilomin⁹ erant multū car nales:ꝛ vacabant in immunditijs:ac forni cationib⁹:intm̄ vt aliqui accederēt ad vxo res proximoꝝ ſuorum. Hunc igit̄ errorem reprehēdit apoſtolus in pte quarta:loquē do ꝛ predicando contra fornicationem: hu iuſmodi fornicatores excōicando:ꝛ multis rationibus ꝓbando fornicationē eſſe fugiē dā. Et durat pars illa per duo capl'a a pn cipio.5.capl'i:qđ icipit:[Omnino auditur inter vos fornicatio.] vſq̧ in finem capl'i
5°. ſexti incluſiue. ¶Quinto Corinthij defi ciebāt circa matrimonium:ꝛ virginitatem ꝛ eoꝝ mutuā preeminētiā. Nam qdā pſeu do apoſtoli q pdicauerāt Corithijs (Pau lo abſente) intm̄ preferebāt virginitatē: vt dānarēt matrimoniuꝫ:aſſerentes ꝙ non li cebat homini tāgere mulierē:etiā ſibi pͥma trimoniū copulatā. Et ſup iſta materia Co rinthij ſcripſerant Apoſtolo volentes ſcire veritatem. Hunc igitur errorem elidit in quinta pte epiſtole: agens diffuſe de ſacro matrimonij:ꝛ de ſecūdis nuptijs:oſtendēs licitum eſſe contrahare: ꝛ quibuſdam ex pediens: propter periculum fornicationis: oſtendēs etiā qualiter tenet̄ vir vxori debi tum reddere:ꝛ eꝯ.cum hoc tamen predi cat excellentiam virginitatis: inducens ad eam p modū ꝯſilij: ſeipm̄ etiā in exēplū in ducens. Et durat pars iſta per totuꝫ capl'm 7m. ¶Sexto vō deficiebāt Corinthij cir
6°. ca māducatiōeꝫ imolatoꝝ demonijs:ꝛ ido lis:ꝛ circa ciborum indifferentiam. Lꝫ eni predicaſſet eis apoſtolus ꝙ nullus cib⁹ erat diſcernendus:ꝛ ꝙ ſacrificia imolata idolis poterāt comedi a xpiano:q: idolū nihil eſt nec etiam imolatum in ſeipſo aliquam for dem:aut imunditiam habet: nihilominus ex iſta libertate aliqui excedebant. Nam in fauorem gentilium:ꝛ idolatraꝝ fideles ali qui Corinthij comedebant imolata demo nijs cum idolatris ipſis: ex quo facto pote rat oriri mala ꝯſcientia:vel in corde ipſiuſ met fidelis comedētis: vel in cordibus in fidelium eſtimantiū ꝙ hec fideles illi face rent in fauorem:ꝛ venerationem idoloruꝫ: vel etiam in cordibus aliorum fideliuꝫ ma gis ſimplicium:q propter hoc poſſent cre dere ꝙ idolis eſſet aliqua reuerētia exhibē da:vnde propter ſcandalum aliorū:ꝛ pro pter periculum erat abſtinendū. Errorē er go iſtorum excludit apoſtolus in hac.6.pte huius epiſtole que durat a pͥcipio.8. capi tuli:qđ incipit:[De his auteꝫ que idolis ſa crificant.] vſq̧ in fineꝫ capl'i decimi incluſi ue. In octauo nāq̧ capitulo oſtendit abſti nendum eſſe a cibis ſacrificatis idolis pro pter ſcandalum: q̄uis ipſum imolatum in ſe non ſit imundū. Dimitti enim dꝫ licituꝫ propter ſcandalū:ꝛ ibi cōmendat ſciāꝫ Co rinthiorum:ꝙ in hoc bene nouerāt ꝙ ido lum nihil eſt:ꝛ nihil erat: repħendit tñ eos quia ſciētia eos inflabat: quia abutebantur licentia data de cōmeſtione ciboruꝫ indiffe renter. Non enim abſtinebant a cibis ſacri ficatis idolis: q̄uis ex hoc ſcandalizarētur infirmi: contra quos ꝯcludit ꝙ ſi eſca ſcan dalizaret fratrem ſuū:nō manducarēt car nes in eternum. In nono vō capl'o:q: dixe rat ita arduuꝫ verbū de ſeipſo:qđ forte poſ ſet eſſe incredibile Corinthijs:maxīe quia pſeudo apl'i diffamabāt eū apud oēs. Jccir co iduxit ſe feciſſe ſiꝯ iter eos abſtinuiſſe.ſ. a cibo licito propter ſcādalū. Poterat eniꝫ ſumere expenſas a Corinthijs ſicut ceteri apoſtoli:aut ducere ſororeꝫ que ꝓuideret ſi bi:ꝛ tñ noluit ſe ab oībus abſtinere: ꝛ pro prijs manibus victuꝫ querere: vt vtili⁹ euā gelizaret eis:nec eēt eis in onus. Et incipit illud capl'm:[Non ſuꝫ liber.] vbi etiā mul tipliciter ꝓbat ꝙ predicantes alijs poſſunt licite:ꝛ de iure ſtipendia: ꝛ victum ſumere ab eiſdem. In decimo vero ingreditur ſu per mām de cibis:oñdendo per figuraꝫ pa trum egredientium de egypto: ꝛ tranſeū tium per mare rubrum:quō cibus ꝛ potus fuit eis occaſio idolatrandi: ꝛ fornicandi:ꝛ ꝛ tentandi deum: ac murmurādi. Hoc ap plicans ad ꝓpoſitum ꝙ etiam comeſtio ta lium imolatorum poſſet eſſe xpianis cauſa omnium predictoruꝫ. A medio vō capl'i de cimi:

cimi:vbi ſcribitur:[Quid ergo dico idolis
imolatum ſit aliqd.]vſqꝫ in finē capl'i eiuſ
dem deteriat veritatem queſiti: oñdens in
quo caſu:ꝛ qua rōne licitū ſit comedere de
idolatrio.Et in quo caſu aut qua ratione ſit
illicitum. Et qd ſit tenēdū de diſcretione
7 ciborum. ¶Septimo vō deficiebāt Corin
thij circa ſacramētum altaris:ꝛ euchariſtie
ꝛ diſpoſitionem primam.Circa euchariſtiā
enim errabant tripliciter. Primo qdem:q:
accedebāt ad eā viri qdā cū caputio in ca
pite:ꝛ mulieres ecōuerſo capite denudato:
ꝛ vl'r mos iſte erat inter Corinthios ꝙ viri
in eccleſia ſiue cōicarent:ſiue orarēt: ſiue ꝓ
phetarent docendo:vel cantando:ſemp ha
bebant caput velatum: mulieres vero totū
per oppoſitum.ſ. denudatum. Hunc ergo
errorem reprehendit apoſtolus docens ꝙ
debet eſſe totum ꝯriū:a principio vndeci
mi capl'i:qd icipit:[Imitatores mei eſtote.]
vſqꝫ ad locum:vbi ſcribitur:[Hoc aūt pre
cipio.]Non laudans ꝙ nō imelius: ſed in
deterius ꝯuenitis.Scdo errabant:q: in die
cōionis ſumende euchariſtie ſcē: in eccl'ia
ponebāt mēſas hincinde:ꝛ poſt ſumptā eu
chariſtiam laute comedebāt ꝛ alia cibaria:
ex quo frequenter inter eos erant cōtētiōes
ꝛ pcuſſure ꝛ hereſes:quando ſatis comede
rant.Ex hoc etiā ꝯfundebant pauperes in
preſentia eccleſie:q: non poterant ſibi ſimi
lia diuitibꝰpreparare. Et hunc errorem re
prehendit a loco predicto:[Hoc autem pre
cipio.]ꝛ deinceps:vbi dicit:[Cōuenietibꝰ
vobis in vnū iam non eſt dñicā cenā ꝛc.]
Et vbi ſubdit:[Nunqd domos non habe
tis ad manducandum?]vſqꝫ ad locum vbi
ſcribitur:[Ego enim accepi a dño qd ꝛ tra
didi vobis.] Quarto errabant: q: nō cum
deuotione ꝛ meditatione: ac memoria paſ
ſionis xp̄i: ꝛ examinatione preuia cōſcien
tie ſumebant corpus domini: ꝛ euchariſtie
ſacramentum.Et hunc errorem apoſtolus
rephēdit ab illo loco:[Ego eni accepi a do
mino.]vſqꝫ ad finē vndecimi capituli.Et
ſic in illo capl'o ſeptio pars huiꝰepiſtole cō
8. tinetur. ¶Octauo vō deficiebant Corin
thij circa grās gratis datas: ꝛ ſpūalem ma
teriā: quē errorem Apoſtolus reprehendit
in quarta parte epiſtole tria capl'a ꝯtinen
te:a duodecimo vſqꝫ ad finem quartideci
mi incluſiue.Errabant autem circa gratias
gratis datas a ſpiritu ſancto: que ab apoſto
lo appellatur ſpiritualis materia. Et ideo
incipit hec pars epiſtole:[De ſpiritualibus
autē nolo vos ignorare fratres.] Errabāt
nāqꝫ in tribus. Primo qdem in collatione:
qbuſdam dicentibꝰꝙ iſte grē dabantur di
uerſis fidelibꝰpro merito eorū: ꝛ pro qua
litate meriti ipſoꝝ.Hūc aūt errorē apl's rep
hēdit p totū capl'ū.xij.oñdēs:diſcurrēdo p
omnes gratias gratis datas ꝙ omnes illas
operatur vnus atqꝫ idem ſpiritꝰ: nō ꝓ qua
litate:ac merito perſonarum: ſed diuidens
ſingulis prout vult:ꝛ prout eſt vtile:ꝛ expe
diēs vl'i corpi totiꝰeccleſie.Et ponit ad hāc
ſimilitudinē de diuerſis mēbris in vno cor
pore:concludēs ꝙ ſicut ſpūs vitalis: q eſt
in corpore diuiditur p omnia mēbra:ad di
uerſa tñ opera:quorum vnum eſt nobilius
alio.Nam in oculo ſpūs:ille eſt principiū
videndi:ſuſtinēdi:ꝛ portandi corpus: ꝛ ſic
de alijs membris. Sic ſpūs ſanctus diffun
ditur p totum corpus eccleſie per diuerſas
perſonas:vnum faciendo propham: alium
apoſtolum:aliqñ tribuēdo grām ſanitatū
prout expedit: ꝛ eſt vtile corpori eccleſie.
Secūdo vō errabant in hmōi grāꝝ diffe
rentia ꝛ plātione. Nam pferebāt aliqui ꝓ
phiam:aliqui ſapiētiā:aliqui grām ſanita
tum:ꝛ ſic de alijs.Hunc aūt errorem apl's
rephendit p totum capl'm.13^{m}.oñdens ꝙ
ipſi omittebant illam grām ꝛ illud chariſ
ma:qd hꝫ omnibꝰpferri ſiue auferri.ſ.cha
ritatem ꝛ amorem dei ꝛ ꝓximi.Ipſi.n.paꝝ
curabāt de ea:cū eēnt inter eos diſſenſiones
ꝛ ſciſmata:ꝛ potius alias dotes ꝛ ſufficien
tias preferebant.Incipit ergo capl'm.13^{m}.
[Si linguis hoium loquar ꝛ angeloꝝ: cha
ritatē aūt nō hēam.]In quo oñditur hec
pemīnētia charitatis ſup omnia dona dei.
Tertio errabant circa grās gratis datas in
eorum appetitu ꝛ emulatione. Aliqui enī
magis emulabātur ꝛ deſiderabāt gratiam
linguarum:ſcire.ſ.diuerſa idiomata q̄ꝫ hr̄e
grām prophetandi:grām predicandi ꝛ do
cendi in eccleſia:aut grāꝫ cātandi ꝛ legēdi

in ea coram deo:aut gr̃a orandi aut cogno/
ſcendi occulta:p̃uidendi futura.Hũc erro/
rem excludit apl's capl'o.14°.p totuʒ:oñdẽ
do q̄ multo vtilior eſt gr̃a predicandi: aut
pſallendi:aut orandi in eccleſia q̃ʒ loquẽdi
diuerſis linguis:ꝛ ibi ꝓhibet mulieres pu/
9°. blice docere:aut p̃dicare.¶ Nono vo defi/
ciebant Corinthij circa reſurrectõem mor
tuorum ꝛ reſurgentiũ gl'iam. Unde iter eos
q̄dam negabant reſurrectionem futuram.
Hunc errorẽ apl's rep̄hendit in p̄te.9ᵃ.hu/
ius ep'le:que in.16.ca.continetur. Ibi nãq
p̄mo oſtendit reſurrectionem mortuoꝝ fu/
turam:ex hoc q̄ xp̃s ſurrexit:ꝛ hoc a p̃nci/
pio capl'i:[Notum aũt vobis facio fratres
euangelium.] vſq ad locum vbi ſcribitur:
[Ergo hi qui dormierũt in xp̃o perierũt.]
Secundo vo probat idem ex cõi ſpe oium
fidelium:q: ſm hoc:cum fides xp̃iana ma/
xime fuerit pſecutiones paſſa:ſequeretur q̄
fideles ꝛ maxime apl'i infeliciores eẽnt cũ/
ctis hoĩbus niſi eſſet reſurrectio mortuorũ
futura:in qua reciperent ſtipẽdium:ꝛ p paſ
ſionibus p̃mium. Et hoc facit apl's ab illo
loco.[Ergo ꝛ q dormierũt.] vſq ibi:[Nũc
aũt xp̃s reſurrexit. Tertio vo ponit ordinẽ
reſurgẽtium a loco illo:[Nunc autẽ xp̃s.]
vſq ibi:[Alioquin q̄d faciunt qui baptizã/
tur.] Quarto vo regreditur ad ꝓbandum
reſurrectiõem mortuoꝝ p conſuetudinem
fideliuʒ:q ꝛ baptizãtur ꝛ pnias agunt:ꝛ ele
moſynas p mortuis largiuntur:que oia nil
eẽnt ſi mortui totaliter pirẽt:ꝛ hoc facit ab
illo loco:[Aliogn q̄d faciũt q baptizãtur.]
vſq ibi[.Sed dicit aliq̄s.] Quito vo decla
rat corporum reſurgẽtium q̃litatem futurã
ꝛ moduʒ:ꝛ hoc ab illo loco:[Sed dicit ali/
quis quõ reſurgunt mortui:aut quali corpe
venient.] vſq ibi:[Eccleſie myſterium vo
bis dico.] Ultimo declarat reſurrectõis tp̄s
ꝛ ſpatium:q complebit p tp̄is momentuʒ:
ꝛ hoc ab illo loco:[Ecce myſterium vobis
dico:] vſq in finem capl'i.15ⁱ.vbi terminat
nona ps p̃ncipalis iſtius ep'le.¶ Decimo
10°. vo deficiebãt Corinthij circa eccleſiaꝝ lar/
gitionem:ꝛ circa collectam eccl'ie:que mit/
tebatur in Hieruſalem ad iudeoꝝ paupem
ꝛ p̃mitiuam eccl'iam. Nam ſicut legitur in
actibꝰ p̃mitiua eccleſia in Hieruſalem ex iu
deis electa viuebat in pauptate: q: vẽdebãt
ſuas poſſeſſiones:ꝛ erant illis oia cõia: ꝛ iõ
xp̃iani de diuerſis ptibus eccleſias ſuas mit
tebant. Corinthij aũt non diſponebãt ante
aduentum apl'i q̄d mittere vellẽt:ſed expe/
ctabant eius p̃ñtiaʒ: vt tũc fierent collecte.
Et hoc rep̄hẽdit apl's capl'.16°.q̄d incipit:
[De collect aũt que fiunt i ſanctis.] Deide
familiariter ſcribit Corinthijs de tp̄e quo
debebat ad eos venire. Et d Thimoteo ſuo
diſcipulo qualiter debeant ip̄m recipere:ꝛ
Apollo ep̄o q volebat ad eos redire ꝓpter
diſſenſionem eoꝝ ꝛ diſcordiam. Et pp hoc
monet eos:vt oia facta ſua i charitate faciãt
Recõmendat eis ẽt duas pſonas multum
deuotas.ſ. Stephanaʒ ꝛ Fortunatã:ꝛ regra
tiatur eiſdem de eccl'ia ſibi miſſa a Corin/
thijs:quã ille due pſone portauerũt. Et in
fine ponit mutuas ſalutationes:ꝛ optat eis
gr̃am xp̃i. Et non diligentes xp̃m excõicat
ꝛ anathematizat. In quo finitur pars de/
cima p̃ncipalis prime ad Corinthios ꝛ epi
ſtola tota. Amen.

¶ Diuiſio epiſtole ſecũde ad Corinthios.

HUnc accedit epiſtola ſecunda
ad Corinthios. In qua apl's ſum
me familiariter ſcribit eis multa
ſecreta ꝛ multa familiaria:ſuas pfectiones
ꝛ excellentias eis aperiens. Ratio autem
huius familiar ſcripture fuit. Prima qui/
dem:q: in p̃cedenti ep'a eos multum con
fuderat de reuelatione illius fornicarij:q ac
cedebat ad vxorem p̃ris ſui. Secũda rõ q:
multum eos redarguerat de.x.erroribꝰ eos
rep̄hendendo vt viſuʒ eſt. Tertia quoq q:
pſeudo apl'i ꝛ falſi diſcipuli p ſuas falſas cõ
mendationes ꝛ hypocriſim ac fictiões iter
ipſos Corinthios locuʒ magnũ obtinebãt:
ꝛ erant in magna reputatiõe apud ipſos.
Quarta vo rõ q: prefati falſi diſcipuli nite/
bantur famam apl'i multũ denigrare apud
Corinthios. Et iccirco ſcribit iſtam ep'am
familiariſſimã: vt ipſos conſolet aperiẽdo
ſuas ſecretas pfectiones. Unde de.xxv.con
ditionibus virtuoſis:ꝛ perfectionibꝰ excel/
lẽtibꝰ beatꝰ Apl's familiariter apud Corin/
thios

thios

thios ſe cōmēdat.Et ſic ep̄la diuidit in.15.
ſnias:⁊ particulas principales:que cōtinē/
Prima tur in.xiij.cap̄lis.❡ Poſita nāq̃ ſalutatio
ne:que incipit:⌊Paulus ap̄ls.⌋Sequr in
narratione pars prima principalis:que in/
cipit:⌊Bñdictus deus ⁊ pater dñi nr̄i Je/
ſu Chriſti.⌋In qua familiariter aperit ſuaʒ
primā virtutē ⁊ excellētiam:oſtēdēdo quā/
taʒ habeat ⁊ habuerit in tolerādo patiētiā.
Hec aūt eſt virt⁹ nobiliſſima.ſ.patientia in
aduerſis : que pre ceteris ap̄lis fuit in ap̄lo
Paulo.Et durat hec ps ab iſto loco:⌊Bñ/
dictus de⁹ ⁊ pater dñi ⁊c.⌋ vſq̃ ibi:⌊Nam
gloria veſtra hec eſt:teſtimoniū cōſciētie ve
2ª. ſtre.⌋❡ In ſecūda vō parte aperiēs ſecūdā
excellētiam:ſcribit quātā hēat:⁊ habuerit
in cōuerſando:Innocētiam ⁊ cōſciētiā ſyn
cerā:⁊ hec ē virt⁹ valde excellēs: cōuerſari
ſ.in pura ⁊ ſimplici cōſcia cū hoibus: quā
non habēt hypocrite:nec illi falſi ap̄li hāc
virtutem habebāt.Et iccirco de ea per op/
poſitū ap̄ls ſe cōmendat.Et durat pars iſta
a prefato loco:⌊Nam gloria veſtra hec eſt.⌋
vſq̃ ibi:⌊Cum aūt hoc voluiſſem nunqd
leuitare vſus ſum⌋.❡ In tertia vō pte ape
3ª. riens tertiam excellētiam ſcribit quātā ha/
beat:⁊ habuerit in predicādo:⁊ ſermocinā
do veritatis cōſtātiam.vnde dicit:⌊Sermo
noſter qui fuit apud nos:nō eſt in illo Eſt
⁊ non:ſed in illo Fuit.⌋Et durat hec pars
a preallegato loco:⌊Cū aūt hoc voluiſſeʒ.⌋
vſq̃ in finem capituli primi. ❡ In quarta
4ª vō parte apiens excellētiam quartā ſcribit
quātaʒ habeat ⁊ habuerit in reprehēdēdo
beniuolētiaʒ.Non enim reprehēdit eos in
precedēti ep̄la vt eos cōtriſtaret:ſed potius
beniuole cum multis lachrymis ⁊ charita/
tiue:vt per huius triſtitiam eos ad penitē/
tiam ꝓuocaret. Et q̄ʒ maxime facit hoc de
fornicatore:quē tradiderat Sathane in in/
terituʒ carnis:in precedēti ep̄la.c.5.Incipit
aūt particula q̄rta in ꝑncipio capituli ſecū/
di.⌊Statui aūt hoc ipſum apud me.⌋Et du
5ª; rat vſq̃ ibi:⌊Cum veniſſem auteʒ.⌋ ❡ In
quinta vō particula aperiēs excellētiaʒ qn/
tam:ſcribit quātā habeat:⁊ habuerit in cō/
uertēdo gētes ad fidem:idoneitatē:⁊ ſuffi/
ciētiam.vnde dicit ꝙ Chriſtus odorē noti/
tie ſue manifeſtat per eū in oi loco. Et ſub/
dit:⌊Et adhuc es tam idoneus?Non enim
ſumus ſicut plurimi adulterātes vbū dei.⌋
Et durat pars hec a loco predicto:⌊Cū ve/
niſſem aūt Troadē.⌋vſq̃ in finē cap̄li ſcd̄i.
❡ In.6ª.vō parte excellentiaʒ.6.aperiens 6ª
oñdit q̄ʒtam hēat ⁊ hūerit reſpectu Corin/
thiorum ⁊ cōuerſionis ipſoꝝ ꝓrogatiuam ⁊
ꝑexcellentiā:dicit.n.ꝙ ipſi ſunt ſua epiſtola
ſcripta ſpiritu dei viui in tabulis cordis car
nalibus:⁊ ideo non indiget alijs cōmenda
tiuis epiſtolis: qn ipſimet erant ep̄la ipſuʒ
cōmendans. Et incipit ps iſta in ꝑn.cap̄li
tertij:⌊Incipimus igitur noſmetipos com
mendare.⌋Et finitur ibi:⌊Qui ⁊ idoneos
vos fecit.⌋❡ In.7ª.vō parte aperiēs ſepti/ 7ª
mam excellentiā ſcribit q̄ʒtam habeat ⁊ ha
buerit reſpectu Moyſi ⁊ antiquorū patruʒ
miſterij:ac officij ꝑeminētiam.ſ.q꞉ eſt mini
ſter noui teſtamēti: ſicut Moyſes veteris.
In nouo aūt teſtō gloria dñi nō ſb velamie
cernitur:ſed facie reuelata: ꝑ oppoſitum ad
velamē qd̄ Moyſes ponebat ſuper faciem
ſuam in veteri teſtamēto.Introducit autē
hanc excellentiā ap̄lus: q꞉ fecerat mentōeʒ
de tabulis lapideis ipſius Moyſi ⁊ tabulis
cordis carnalibus Corinthiorum: in qui/
bus epiſtolā ſuam ſcripſerat ipſe. Duratq̃
ps iſta a ꝑfato loco:⌊Qui ⁊ idoneos vos fe
cit miniſtros noui teſtamenti.⌋vſq̃ in finē
cap̄li tertij.❡ In.8ª.vō parte excellentiaʒ 8ª
aperiēs vni⁹ſcribit q̄ʒtaʒ ex ꝑfato miſterio
concipiat ⁊ concepit ſollicitudinē ⁊ diligē/
tiam. Ex quo.n.deus talē admiſtrationem
ſibi cōmiſit:dicit ꝙ non defecit: ſed abdica
uit oia occulta dedecoris ⁊ turpitudinis:et
vniuerſaliter oia que poſſent veritatē euan
gelij impedire:⁊ hoc facit a ꝑncipio quarti
cap̄li : qd̄ incipit:⌊Ideo hñtes habēt admi
niſtrationem.⌋vſq̃ ibi:⌊Habemus autem
theſaurum in vaſis fictilibus.⌋❡ In nona 9ª
vō pte excellentiam nouaʒ aperiens ſcribit
q̄ʒtam concepit humilitatem ⁊ ſbiacentiaʒ
ex eodem offō.Non.n.ſupbiuit ex eo:ſʒ po
tius exiſtimarat ſe vas fictile expoſitum tri
bulationibus ⁊ anguſtijs hūiliationi ⁊ mor
tificatiōi Jeſu xp̄i:qd̄ eſt ꝯ illos qui ex offō
ſibi cōmiſſo ſupbiunt:⁊ hoc facit a loco ꝑſa

to:[Habemus aũt theſaurũ iſtuʒ.]vſqꝫ ibi:
[Habentes eũdẽ ſpũʒ fidei ſicut ſcriptũ eſt
10ª. Credidi pp qð ⁊c.] ¶ In.xª.vð pte apiés
decimam excellẽtiam ſcribit q̃ʒtam ſpẽ con
cepit ex predicto officio:⁊ q̃lem cõfiduciaʒ.
Sperans.n.ꝑ certo ſe eẽ ſuſcitãdum cum
Jeſu:⁊ ꝯſtituendum cũ eo:⁊ ꝙ id qð ẽ mo
mẽtaneum:⁊ leue in tribulatiõibus q̃s ſu/
ſtinebat:operaref in eo pondus glie:maxie
maximũ ⁊ eternũ.Et hoc facit a loco ꝑfato
[Hñtes aũt.] vſqꝫ in finem capituli quarti.
11ª. ¶ In parte vð. 11ª.aperiens vndecimam
excellentiam ſcribit qualiter ſuſpiret ac deſi
deret celeſtem pñiam:⁊ contẽnat pñtem vi/
tam:vnde dicit ſe ingemiſcere ⁊ deſiderare
habitationem que de celo eſt:q: ſi terreſtris
domus diſſoluitur: cum eterna in celis ab
ipſo deſideratur:⁊ iſtud deſideriũ ſequitur
ſpem pp qð iſtaʒ excellentiã ordinate apuit
poſt ꝑcedẽtẽ.Duratqꝫ hec pars a ꝑnº qnti
capl'i:[Scimº.n.qm̃ ſi terreſtris.] vſqꝫ ibi:
12ª. [Ardentes igif ſemp ⁊ ſciẽtes.] ¶ In.12ª.
vð parte aperiens.12.excellẽtiaʒ:ſcribit q̃lẽ
hẽat erga deum intentiõem rectam ⁊ volũ
tatem puram:vnde dicit q̃ʒdiu in hoc cor/
pore peregrinatur a dño:contendit illi ſoli
placere:⁊ iõ ſuadet timorẽ dei hõibº:q: vo/
lũtaʒ ſua mãifeſta ẽ dð:⁊ ñ ſolũ dð:imo ſpat
ꝙ ſit mãifeſta Corĩthijs:⁊ hº facit ab illo lo
co:[Ardẽtes.]vſqꝫ ibi:[Charitas.n.xp̃i vr
13ª. get nos.] ¶ In pte vð.xiij.apies.xiij.excel
lentiam ſcribit qualem habeat erga deum
xp̃m charitatem ⁊ amicitiã. Uñ dicit ſe vr/
geri:⁊ ſtimulari a charitate xp̃i. Et inducit
tres rõnes ꝓpter quas ſumme diligit xp̃m.
Prima quidem : q: mortuus eſt pro ipſo:⁊
pro omnibus.Secũda vð:q: omnia inoua/
uit virtutibus ⁊ ſcientia:⁊ veterẽ legeʒ eua/
cuauit.Tertia q: mundum recõciliauit. Et
ideo monet Apoſtolus Corinthios: ⁊ hor/
taf vt velint ꝑ xp̃ʒ deo recõciliari.Duratqꝫ
pars illa a prefato loco:[Charitas.n.xp̃i.]
14ª vſqꝫ in finẽ.c.quinti. ¶ In pte vð.14.ape
riens excellentiam quartãdecimam:ſcribit
q̃ʒtum habeat in ordine ad ꝓximum exem
plarem vitam:⁊ latam ac fecundam doctri
nam in ſuadendo vbo: ⁊ oſtendendo facto
⁊ exẽplo oẽm pñiaʒ. Et hoc facit a princi/
pio ſexti capl'i:qð icipit:[Adiuuãtes exhor
tamur:ne in vacuum grãm dei recipiatis.]
vſqꝫ in fineʒ capl'i. Nã de ſua exẽplari vita
q̃ʒtum ad pñiam dicit:[In oĩbus exhibea
mus noſmetipſos ſicut dei miniſtros i mul
ta patientia ⁊c.]De ſua vð lata ⁊ patenti do
ctrina q̃ʒtum ad eandẽ pñiam ſubdit:[Os
noſtrũ pʒ ad vos o Corinthij:cor noſtrũ di
latatũ eſt.] ¶ In parte vð qntadecima ape 15ª.
riens excellentiam qntãdecimã ſcribit quã
taʒ habeat ⁊ habuerit de fraterna correctio
ne gaudium:⁊ letitiam. Unde ait:[Capite
nos:neminẽ leſimus:nemineʒ corrupimº.]
Seqtur:[Gaudeo nõ q: ꝯtriſtati eſtis : ſed
q: ꝯtriſtati eſtis ad pñiaʒ.] Et durat pars il
la per totuʒ capl'm.7m. ¶ In pte vð ſexta/ 16ª.
decima aperiens excellentiam ſextamdeci/
mam ſcribit quãtam habeat menteʒ cõpaſ/
ſiuam: q: multum ſollicitus eſt de pauperi/
bus exiſtentibus in Hieruſalẽ ꝙ Corinthij
ſuas elemoſynas mittant. Et durat hec ps
per capituluʒ.8m.⁊.9m.In qbus capitulis
agit de elemoſyna:⁊ monet Corinthios ad
elemoſynã faciẽdã in ſanctoꝫ.Et primo q/
dem inducit eos per exemplum alioꝝ fide/
lium.ſ.macedonioꝝ. Secundo vð per exẽ/
plum ⁊ ſimilitudineʒ ad dñm Jeſum xp̃m
qui ꝓpter nos egenus factus eſt cum eſſet
diues.Et hoc facit ibi:[Scitis enim grãm
domini noſtri Jeſu xp̃i:qm̃ propter vos.]
Tertio monet eos ꝓpter vtilitatem ⁊ cõmo
dum ⁊ profectũ q ſeqtur ex elemoſyna ibi:
[Hoc eniʒ vobis vtile eſt:q nõ ſolũ facere.]
Quarto monet eos ꝓpter nũcioꝝ opportu
nitatẽ:q: bonos ⁊ ſecuros fratres mittit eis
ſcilʒ Tytũ:Lucaʒ:Apollo:ꝑ quos poterũt
ſuas el'as deſtinare.Et hoc facit a loco illo:
[Grãs ago deo nr̃o q dedit.]vſqꝫ ibi:[Hoc
aũt dico:q: q parce ſeminat ⁊c.Quinto vð
docet eos in faciendo elemoſynas: quã in/
tẽtioneʒ habere debeant: ⁊ quẽ modũ:ibi:
[Hoc autem dico:q a q pce ſeminat ⁊c.]Ul
timo ꝓmittit elemoſynaꝝ fructũ:ibi:[Qui
aũt adminiſtrat ſemen ſeminãti ⁊c.]Et tã/
dem in fine noni capl'i obſecrationẽ ſuã re/
ſumit de elemoſyna fidelibºpaupibºin Hie
ruſalẽ de gentibus deſtinanda dicens:[Ip
ſe ego Paulus obſecro vos ⁊c.] ¶ In pte
vero

17ª vero.17ª.aperiens.17.excellentiaȝ ſcribit
qualem habeat colluctationem: ⁊ militiã:⁊
quantam armorum ſpũalium potentiã:vñ
dicit ꝙ non militat ſm carnem : ſed habet
arma potentia deſtruere oẽm munitionem
⁊ altitudineȝ que aduerſus dei ſciam ſe ex/
tollit:⁊ potentia in captiuitatem redigens
oẽm intellectum in obſequm xp̄i. Et durat
ps illa a principio capl'i decimi:[Rogo aũt
vos.]vſqȝ ibi:[Ut aũt non exiſtimer tanq̃
18ª. terrẽ vos p epiſtolas. ¶ In pte ṽo.18ª.ex/
cellentiam decimãoctauaȝ aperiens ſcribit
quantam habeat non ſoluȝ in ſcribẽdo:im
mo in loquendo: nec ſolum abſens : imo ⁊
preſens virtuoſam audaciam ad corripien/
dum:⁊ execrandũ:⁊ hoc facit propter pſeu
do apoſtolos:⁊ diſcipulos falſos denigran/
tes famam eius q dicebant ꝙ epiſtolas gra/
ues:⁊ fortes mittebant : ſed ſua p̄ſentia ⁊ lo
quela erat cõtemptibilis:⁊ infirma: contra
quos dicit ꝙ qualis eſt verbo per ep̄las ab/
ſens:talis preſens ⁊ in facto.Duratqȝ pars
iſta a loco prefato:[Ut aũt nõ exiſtimer tan
quã terrere vos p epiſtolas.] vſqȝ in finem
19ª. capituli decimi incluſiue.¶ In pte ṽo.xix.
excellentiam decimamnonaȝ aperiens ſcri
bit q̃ȝtũ habuerit ad receptioneȝ ſtipendio
rum cuſtodiam. Non enim voluit ſtipen/
dia a Corinthijs recipere:vt non eẽt onus
ipſis.Et ex hoc prefert ſe pſeudo apoſtolis
qui transfigurabant ſe in angelos lucis : vt
poſſent a Corinthijs:⁊ ceteris fidelibꝰ pe/
cunias extorquere:⁊ in hoc prefert ſe etiam
veris apoſtolis:q: ipſi recipiebant ſtipẽdia
a fidelibus:ſicut poterãt ⁊ licitum erat.Du
rat aũt hec pars a principio capituli vnde/
cimi:[Utinam ſuſtineretis.]vſqȝ circa me/
dium vbi ſcribitur:[Iteruȝ dico: ne qs me
putet inſipientem. In principio aũt capitu
li q: nolebat ſe cõmendare:rogat vt ſuppor
tent ſuam inſipientiaȝ pro eo ꝙ erat quodã
modo emulus ⁊ zelotypus ꝺ ipſis:q: falſos
20ª. apoſtolos ⁊ diſcipulos audierũt.¶ In pte
ṽo viceſima aperiens viceſimam excellen/
tiam ſcribit q̃ȝtũ pro xp̄o ſuſtinuerit laborẽ
⁊ penam:⁊ anguſtiaȝ. In quo prefert ſe om
nibus alijs predicantibus xp̄m: q: plus ce/
teris laborauit : ⁊ ibi oſtendit ꝙ nec ex ge/
nere cum ipſe eẽt hebreus iſraelita ⁊ ſemen
Abrahe:nec ex officio cum ipſe eſſet apoſto
lus:⁊ miniſter xp̄i:nec in labore cum fuerit
in carceribus abundanter:⁊ in mortibꝰ fre/
quẽter ⁊ in alijs laboribꝰ. Nullus itaqȝ ſibi
poterat ſeipſum arrogãter preferre. Et du/
rat pars illa a prefato loco:[Iteruȝ dico ne
qs me putet.]Et deinceps: [Libẽter ſuffer
tis inſipientes.]vſqȝ in finem capl'i vndeci
mi : ⁊ vltra per principiũ duodecimi: vſqȝ
ibi:[Ueniam autẽ ad viſiones dei.] ¶ In 21ª.
pte autem viceſimaprima: excellentiam vi/
ceſimãquartã aperiens ſcribit quantum ha
buit quo ad diuinas reuelationes: exceſſuȝ
⁊ ſupabundantiã : vnde dicit raptũ ſe fuiſ/
ſe vſqȝ ad tertium celum.Et incipit pars il
la in loco:vbi ſcribitur :[Ueniam aũt ad re
uelationes:⁊ viſiones dñi.] Et durat vſqȝ
ibi:[Et ne magnitudo reuelationum extol
lat me.] ¶ In pte vero.22ª.aperiens viceſi 22ª.
mãſecũdaȝ excellentiam ſcribit q̃ȝtum ha
beat in tentationibꝰ reſiſtentiã: ⁊ cõtinuam
luctã.Unde dicit ꝙ datus eſt ſtimulus car/
nis ipſuȝ colaphizãs. Et durat ps illa:[Et
ne magnitudo.]vſqȝ ibi:[Factꝰ ſuȝ iſipiẽs:
vos me coegiſtis.]¶ In pte ṽo.23ª.apiens 23ª.
viceſimãtertiam excellentiam ſcribit quan/
tum habeat ruborem:⁊ de ſuis cõmẽdatio/
nibus ⁊ gloriationibus erubeſcentiam:vn/
de dicit ſe factum eſſe inſipienteȝ:q: ipſi de/
bebant ipm cõmendare:⁊ oportebat ꝙ ipſe
ſeipſum cõmendaret ad correctionem eorũ
ſup cõtẽtionibus e mulationibus:⁊ ſeditio/
nibus:que ortum habent inter Corinthios
ex hoc ꝙ aliqui ſeipſos preferebant:⁊ famã
apoſtoli denigrabant.Alij ṽo ipſum ſuſtine
bant.Et durat pars iſta a p̄fato loco:[Factꝰ
ſum inſipiens:vos me coegiſtis.]vſqȝ in fi/
nem duodecimi capituli icluſiue.¶ In pte
vero. 24ª. aperiens viceſimãquartã excel/ 24ª.
lentiam ſcribit q̃ȝtam habeat aduerſus pec
cata ⁊ crimina :indignationem ⁊ iram.Un
de aperit zelum ſuum: ⁊ ſuam indignatio/
nem dicens hijs qui ante peccauerũt ⁊ cete
ris oibus:[Qm̄ ſi venero iteruȝ non parcã
an expimentum eius queritis:q in me loqt
xp̄s?Et durat ps illa a principio capl'i duo/
decimi:vſqȝ ibi: [De cetero fratres gaude/

25ª. te:perfecti eſtote.] ¶ In pte vero.25.ꝛ vlti/
ma aperiens.25.excellentiā ſcribit q̄tuꝫ di/
ligat pacē:vnitatem : ꝛ cōcordiā : ꝛ hec no
biliſſima eſt conditio:ꝛ valde virtuoſa. Et
durat pars iſta:[Fratres decetero gaudete.
Idipſum ſapite:pacē habete: ꝛ deus pacis
ꝛ dilectionis erit vobiſcum.] vſq; in finem
epiſtole:vbi concludit:[Charitas dei:ꝛ cōi
catio ſpūs ſancti ſit cuꝫ omnib⁹ vobis amē.
In quo ſcda epl'a ad Corinthios termiaſ.

¶ Diuiſio epſe ad Galtheas.

NUnc accedit Epi
ſtola ad Galathas.Et itēdit vnā
ↄcl'oneꝫ.ſ.ꝙ circunſio:ꝛ cetera le
galia nullo mō ſunt ſeruanda cuꝫ fide:imo
ſunt oino euacuata p Xp̄m:ita vt decetero
ſint obſeruanda cuꝫ fide:imo ſunt oino eua
cuata p xp̄m:ita vt decetero ſint obſeruan/
tibus in interitum ipſo vſu.Et deducit hāc
ↄcl'onē in hac epiſtola ꝑ eo ꝙ Galathe pri
us conuerſi p Paulum ad verā : ꝛ rectam
fidem poſtmodum decepti fuerint p quoſ/
dam predicatores falſos:intm̄ vt circūcide
rentur ꝛ legalia obſeruarent.Diuiditur aūt
preſens epiſtola in qnq; ptes ſm ꝙ ad iſtaꝫ
ↄcl'oneꝫ ꝓcedit p qnq; modos.¶ In pria
p² ps. nāq; pte procedit cōtra iſtum errorē circū/
cidentium in ſe ꝛ obſeruantium legalia per
modū prelati ꝛ paſtoris p cenſuraꝫ eccleſia/
ſticam:ꝛ excōmunicationem. Et hoc facit
a principio epiſtole:[Paulus apl'us.]Uſq;
ibi:[Notū eniꝫ vobis facio frēs.]Nā ꝛ in/
troducit ſe vt prelatum inſtitutum non ab
hoibus ſed per Ieſuꝫ chriſtū dicēs:[Pau
lus apl's non ab hoib⁹:ſed p Ieſum xp̄m:ꝛ
patreꝫ.]Deinde v̊o admiraſ ſup leuitate:ꝛ
errore illoꝝ dicēs:[Miror ꝙ ſic tā cito trāſ
ferimini.]Deinde v̊o apit peccatuꝫ:ꝛ mali/
tiam etiaꝫ ſubuerſoꝝ:ꝛ ſeductoꝝ:per quos
decepti erāt Galathe dicens ꝙ nō eſt aliud
niſi ꝙ ſunt aliq qui vos cōturbant.Deinde
v̊o ſniam excōicationis cōtra oēm pſonam
tenētem:ꝛ docētem errorē illoꝝ:ſiue ſit an/
gelus:aut apl's:vel alius qcunq;:ibi:[Sed
lꝫ vos:aut angelus de celo.] Deinde v̊o ex/
cuſat ſe:q: tenet ita rigidū modū. Hoc eniꝫ
eſt quaſi non curat placere hoibus : ſed ſoli
deo.Unde ſubdit:[Modo enim hoib⁹ ſua/
deo:an deo?] ¶ In ſcda v̊o parte Apl's ꝓce 2ª
dit ad elimādum errorē p̄dictum ad modū
preconis euāgelici:ꝛ p̄dicatoris:q: p aucto/
ritatē:ꝛ ſue doctrine reuelationē:poſtq̄ ex/
cōicauit hūc errorē:ſicut p̄latus cōfutat ip/
ſum per auctoritatē ſue doctrine:ꝛ ſue p̄di/
cationis:vt preco euāgelicus . Et hoc facit
a prefato loco:[Notū enim vobis facio fra/
tres.]vſq; in finem capituli ſecūdi.Oſtēdit
enim ſuum euāgeliū:ꝛ ſuam p̄dicationē eē
autēticā ex ſex cōditionib⁹. ¶ Prima qdē Sex cō
q: fuit inſpirata. Et hoc eſt qd in principio ditiōes
dicit:[Neq; enim ego ab hoie accepi illud: predica
nec didici:ſed p reuelationē Ieſu Chriſti.] tionis
Et ꝓbat ꝙ non didicerit ab hoie:q: erat p/ apl'i.
ſequutor eccleſie a principio.Et q: ante per
tres annos q̄ vidiſſet aliquē apl'ꝫ:aut aliū:
qui docuiſſet eū euāgeliū:ipſe iam illud pre
dicabat ſicut ſibi deus reuelabat.¶ Secun
da v̊o cōditio ſue doctrine ac p̄dicatiōis eſt:
ꝙ fuit diſputata cum illis:qui debebant euā
gelij v̊itatē noſcere : ꝛ a Chriſto didicerāt.
Et ꝓpter hoc ſubdit in p̄ncipio capituli ſe/
cūdi.[Deinde poſt annos q̄ttuordecim ite/
rum aſcēdi Hieroſolymam:ꝛ cōtuli cū illis
euāgeliū:ne forte in vacuū currerem:aut cu
curriſſem.¶ Tertia v̊o ↄditio ſue doctrine
eſt:ꝙ fuit a falſis fratribus impugnata : qui
tamē non preualuerūt. Et hoc oſtēdit ibi:
[Sed nec Tytus qui mecū erat.] ¶ Quar
ta cōditio ſui euāgelij ꝛ doctrine eſt:qa fu/
it ab apl'is approbata:nec aliqd ad eam apo
ſtoli principaliſſimi addiderūt:vtpote Pe/
trus ꝛ Ioānes:ꝛ Iacob⁹.Et hoc oñdit ibi:
[Mihi aūt qui videbantur eſſe aliqd nihil
cōtulerūt.] ¶ Quinta cōditio huius predi
cationis ꝛ doctrine:eſt ꝙ fuit diſſimulata:ꝛ
ſimulatione palliata:qd oſtēdit ibi:[Cū aūt
veniſſet Petrus Anthyochiaꝫ.] ¶ Sexta
v̊o ↄditio huius doctrine eſt:ꝙ fuit p Pau
li reſiſtētiam cōfirmata ꝛ retificata.Et oſten
dit ibi:[Sed cuꝫ vidiſſem ꝙ non recte am
bularēt ad veritatē euāgelij.]Et ex iſtis cō/
ditionibus intēdit vnam rōnē:Illa doctri/
na abſq; omni dubitatione tenenda eſt:que
fuit a ſolo deo inſpirata:ꝛ cum principalio/
ribus inter apl'os diſputata : a falſis fratri/
bus impugnata

bus impugnata: et tñ ſtetit: et ab aplis appro bata. Et poſtq̃ fuit palliata a pncipali aplo et capite eccleſie: poſtmodum eo cõſentiente fuit retificata: et in ſua claritate: ac ſyncerita te repoſita: ſed talis eſt mea predicatio: et do ctrina dicit Paulus. Doctrina inq̃: quam predico et doceo. ſ. q legalia non ſunt tenen da cum fide. Igit o Galathe huic doctrine non poteſtis reſiſtere nec debetis. Et ſm B poſt ſex predictas cõditiones ſue doctrine: per quas pbauit ſuam predicationem eẽ au tẽticam: ſtatim infert cõcluſionẽ intẽtã di cens: [Nos natura iudei: et non ex gẽtibus peccatores.] Et infert eã et per locum a ma iori: q: ſi Iudei opa legis dimittũt pper fi dem Ieſu Chriſti: multo magis dimittere habẽt Gentiles: q: magis debẽt illi ſeruare legalia q̃ iſti. Et pbat ea p ſanctitatẽ Chri ſti: q: ſi tenemur ſeruare legalia: Chriſt9 fuiſ ſet miniſter peccati: qui cerimonia et iudi cia legis euacuauit: vt patet in euangelijs. Et pbat eam ex paſſione Chriſti: q: gratis: et ſine cauſa fuiſſet paſſus et mortuus: ſi cir cũciſio et legalia iuſtificare poſſent hoies: et ſic patet qualiter per auctoritatẽ ad modũ pconis euãgelici et veridici pdicatoris hũc

3a pars errorẽ eliminauit. ¶ In tertia aũt parte ſic pcedit ad cõfutãdum iſtum errorẽ ad mo dum magiſtri et doctoris: q: per diſputatio nem: et multiplicẽ rõnẽ. Et hoc a principio tertij capituli: qd incipit: [O inſenſati Ga lathe.] vſq; in finem quarti capli. Primo nãq; obiurgatiue ſtatuit cõcluſionem cõtra quam intẽdit diſputare dicẽs: [O inſenſati Galathe.] Unde et vocat eos inſenſatos: et faſcinatos: ac incãtatos: et q Ieſũ Chriſtũ a ſe relegauerũt: et pſcripſerunt: et rurſus in ſeipſis crucifixerũt: ac vituperauerũt: ex quo circũciſi fuerãt poſt eius fidem ſuſceptã: q̃ſi Chriſtus ſine circũciſione non ſufficeret ad ſalutem. Scdo vo ibi: [Hoc ſolum a vobis volo diſcere.] Incipit aũt iſtam cõcluſionẽ erroneã diſputare. Et inducit quattuor vi as. Primo nãq; inducit rõnẽ quadrifariã: et infra quattuor clauſulas. Prima ratio eſt hec ex illo: vos debetis eẽ iuſtificatos o Ga lathe: ex quo et aquo accepiſtis ſpũ ſanctũ: q: ſpũs ſanctus per diffuſionẽ grẽ ſue habet iuſtificare. Sed cõſtat q ſpũm ſanctum nõ accepiſtis ex opibus legis. Non enim deſcẽ dit ſup vos quãdo fuiſtis circũciſi: ſ; poti9 a principio quũ audiuiſtis: et recepiſtis fidẽ p me. Dicit enim: [Deſcendit ſpũs ſanctus in vos: ſicut et in ceteros credẽtes.] ergo nõ ex circũciſione et ceteris legalibus iuſtifica mini: ſed ex ſola fide Ieſu Chriſti. Secũda ratio eſt hec: Stultũ eſt dimiſſo ſpiritu cõ ſumari in carne: q: ſpũs eſt: qui viuificat: ca ro aũt non pdeſt qcq̃: Ioãnis. 2o. Sed vos Ioãn 6 a principio incepiſtis iuſtificari in ſpũ: nũc aũt vultis iuſtificari in circũciſione carnali: ergo patet q eſtis ſtulti. Tertia rõ eſt hec: Stultum eſt paſſiones: ac tribulationes: et aduerſitates ſuſtinere ſine cauſa: ſed pter fidẽ Ieſu Chriſti. Et q: noluiſtis a princi pio circũcidi multa paſſi fuiſtis o Galathe: ẽt a iudeis: et cõciuibus veſtris: ergo ſi fides ſine circũciſione non iuſtificat: ſine cauſa tã ta paſſi fuiſtis: et per cõſequẽs cõuincimini eſſe ſtulti. Quarta ratio eſt hec: Conſtat q ex illo eſtis iuſtificati: cui9 merito virtutes et miracula facta ſunt in vobis. Sed cõſtat q vtutes et miracula nõ ſunt facta iter vos ab his qui vos ſuadẽt circũcidi: nec virtute operũ legis vnq̃ aliqd miraculũ feciſtis: ſ; i virtute fidei. Igit nõ iuſtificamini ex his opibus: ſed ex fide. Et ſic per rõnem quatri duanam pbauit cõcluſionẽ intẽtam. Scdo ibi: [Scriptum eſt: Abrahã credidit deo.] pbat eãdem cõcluſionem per duplicẽ ſcri pturam. Ex prima arguit ſic: Per illud iu ſtificãtur homines: per quod legim9 Abra ham iuſtificatum fuiſſe: quod patet: quia di ctum eſt Abrahe: In te benedicentur: et q etiam pater multarum gentiũ eſſet: vt per hoc innueretur q qui erant iuſtificandi iu ſtificarẽtur per ſimilem modũ ipſi Abrahe per imitationẽ. Sed cõſtat q Abraham fu it iuſtificatus per fidẽ: et non ex opib9 legis: q: ſcriptũ eſt: [Credidit Abrahã deo: et re putatum eſt ei ad iuſtitiam.] Ideo quicunq; iuſtificãtur: et benedicuntur ex fide cum fi deli Abraham iuſtificãtur et benedicuntur. Et cõfirmat: q: nuſq̃ legit in ſcriptura ob

ſeruatoribus legis ꝓmiſſa bñdictio: ſed ma
Deute. gis maledictio: q: ſcriptum eſt in Deutero
nomio: Maledictus eſt: qui nõ pmanet in
oibus: que ſcripta ſunt in libro legis fidei: ⁊
Aba- vita ⁊ bñdictio repromittiꝭ Abachuc. 2°. c.
chuc Juſtus aũt ex fide viuit. Chriſt⁹ aũt vt tol-
leret maledictionẽ ſub qua erãt qui nõ ob-
ſeruabãt legem: voluit in ſe aſſumere male-
dictionẽ ligni crucis: vt ſuper credentes in
eum virtute fidei deſcẽderet Abrahe bñdi-
ctio. Durat aũt hec ratio ab illo loco: [Si-
cut ſcriptuꝫ eſt: Abrahã credidit deo.] vſq;
ibi: [Fr̃es ſm hoieꝫ dico.] Ex ſecũda vo au
ctoritate arguit: aſſumens vnaꝫ ꝓpoſitionẽ
humanã. ſ. ꝙ teſtamẽtuꝫ hois poſtq̃ꝫ eſt cõ-
firmatum: nullatenus imutaꝭ: ex quo per lo
cum a minori inferre intendit: ꝙ multo mi
nus teſtamẽtum dei: ex quo cõfirmatuꝫ eſt
iuramẽto ab ipſo. Tũc aſſumit auctoritateꝫ
Gene. ſcripture: Gene. 22°. in qua cõtineꝭ ꝙ deus
ſub teſtamẽto cõfirmato per iuramẽtum re
promiſit plurima Abrahe: ⁊ ꝙ bñdiceret ip
ſum: ⁊ ꝙ multiplicaret ſemen eius. Et ꝙ ei
in ſemine bñdicerentur oẽs gẽtes: nõ dicit
aũt in ſeminib⁹: quaſi in multis filijs: ſed po
tius dixit in ſemine ſingulariter: q: in vno
ſemine in vno filio Abrahe: qui eſt Chriſt⁹
debebant benedici oẽs gẽtes. Cõſtat aũt ꝙ
iſta ꝓmiſſio videꝭ iureiurãdo firmata: ſicut
ibidem ſcribiꝭ: Per memetipſum iuraui di
cit dñs: facta fuit per quadringentos ⁊ tri-
ginta annos anteq̃ꝫ lex Moyſi dareꝭ in mõte ſy-
na. Igiꝭ bñdictio: ⁊ hereditas: ⁊ multiplica
tio filioꝝ. Et per cõſequens iuſtitia data eſt
Abrahe non virtute legis: aliogn lex immu
taſſet teſtamẽtum: ⁊ repromiſſionem. Tum
q: illi filij Abrahe: qui preceſſerũt legeꝫ: nec
fuiſſent benedicti: nec heredes: nec iuſtifica
ti. Tum q: nõ eẽt ex ꝓmiſſiõe ⁊ virtute illi⁹
teſtamẽti hereditas: ⁊ iuſtificatio: ſed virtu
te legis: ⁊ ita teſtamẽtum eſſet per legem ve
rificatum: qđ poni nõ põt. Seqꝛur ergo ꝙ
nõ eſt filiatio Abrahe: nec iuſtificatio ex ob-
ſeruãtia legis. Et q: poſſet aliqs exiſtimare
ꝙ Apl's vellet legẽ reprobare: ⁊ oino inuti-
lem fuiſſe: ex quo iuſtificare: ⁊ viuificare nõ
habeat. Jdcirco ponit tres vtilitates legis.

Primam qdẽ ꝓpter punitionẽ trãſgreſſo-
rum: ⁊ peccatoꝝ. Secũdam vo cõcluſioneꝫ Vtilita-
oium hoium ſub peccato: vt ex hoc oẽs ho tes.
mines illũ filiũ Abrahe deſiderarẽt: de quo
ꝓmiſſuꝫ erat: In ſemine tuo benedicentur
oẽs gẽtes: ſcilicet chriſtiani. Tertiã quoq; i-
troductionẽ hoium ad fideꝫ Chriſti: q: niſi
lex preceſſiſſet: non habereꝭ notitia de chri-
ſto vẽturo. Unde fuit quaſi pedagogus ad
modum quo pueri informantur. Et ꝓpter
hoc adueniente fide ceſſare debuit. Durat
autem iſta deductio a loco: vbi ſcribiꝭ: [Fra
tres ſm hoiem.] vſq; in finem capituli ter-
tij. Tertio vo in pͥncipio quarti capituli ꝓ-
bat eãdem cõcluſionem per cõſuetudinem
humanam ſic arguens: Sicut eſt in huma-
nis: ita intelligẽdum eſt in ſpiritualib⁹. Ui-
demus aũt in humanis ꝙ quãdiu eſt heres
infans ⁊ paruulus: tractaꝭ ſicut ſeruus a tu
toribus: ⁊ quãtum ad modum viuẽdi: ⁊ ve
ſtiendi: ⁊ vtẽdi hereditate: q: vtiꝭ ſicut ſer-
uus. Poſtq̃ꝫ aũt venit tẽpus plenitudinis:
ab his tutoribus: ⁊ ſeruilitatibus liberatur
⁊ efficiꝭ dñs ⁊ liber. Ergo a ſimili: obſequẽ-
tes ſub elemẽtis: ⁊ ſenſibilibus rebus circũ-
ciſionis: ⁊ ſacrificioꝝ: ⁊ alioꝛum corporaliuꝫ
legaliũ inutiliũ ad iuſtitiam: donec venit tẽ
poris plenitudo: quo facti ſumus filij: ⁊ he-
redes per Chriſtũ. Probat aũt ꝙ iſtud tem
pus ſit quo ſumus filij ex collatione ſpirit⁹
ſancti: quã nullus in principio eccleſie pote
rat negare: q: dabaꝭ ſub ſenſibilib⁹ ſignis: ⁊
ꝓbari poterat ex euidentia effectus. Durat
aũt iſta deductio a principio quarti capitu-
li vſq; ad locum vbi ſcriptũ eſt: [Sed tunc
ignorãtes deũ. Quarto vo ꝓbat eãdem cõ-
cluſionẽ per quãdam figurã: ⁊ ſcripture al-
legoriaꝫ. Sed primo eos obiurgat ſuper in-
gratitudine dicẽs: [Sed tũc qdem ignoran
tes deũ.] vſq; ibi: [Fr̃es obſecro vos.] Se-
cũdo vo demulcet eos: vt trahat ad verita-
tẽ: nũc obiurgãdo: nũc demulcẽdo. Et hoc
facit ab illo loco: [Fr̃es obſecro vos.] vſq;
ibi: [Dicite mihi qui ſub lege vultis eſſe.]
Tertio ponit figurã ⁊ allegoriã: p quã ponit
cõcluſionẽ intẽtam: q: ſicut Abrahã habuit
duos filios: vnum de ancilla: ⁊ aliuꝫ de libe
ra: ſic

ra:ſic deus duo inſtituit teſtamēta:vnū an/
cillare ⁊ ſeruile:In monte ſyna:que fuit lex
vetus:aliud vͦ liberum ſpirituale : ⁊ abſq;
omni ſeruitute per chꝛiſtū.ſ.legem nouam:
Et tūc cōcludit ꝙ teſte ſcriptura:ancilla ⁊
eius filius debebant eijci:⁊ filius libere de/
bebat eſſe heres. Et per cōſequēs lex antiq̄
debuit euacuari:⁊ eius obſeruātie debebāt
a Galathis ⁊ ceteris fidelibus tanq̄ȝ inuti/
lia:⁊ nociua repudiari.Durat aūt iſta dedu
ctio ab illo loco:[Dicite mihi.]vſq; in finē
4ᵃ pars capituli quarti.¶ In quarta vͦ parte pꝛin
cipali ꝓcedit Apl's cōtra pꝛedictum erroꝛē
de obſeruatione legaliū ad modum amici:⁊
cōſultatoꝛis paruuloꝝ hoium ante eoꝝ de/
nūciationē.Et incipit pars illa caplo Quīto
in pͥncipio:[State ergo.] vſq; circa mediū
ſexti capituli:vbi ſcriptū eſt:[Uidete quali/
bꝰ lr̄is ſcripſi vobis.] Pꝛocedit ergo Apl's
per modum cōſiliarij ⁊ amici : denūciando
multa incōmoda que ſequūtur eos:qui ve/
lint legem obſeruare cum fide: ⁊ multa cō/
Incom moda ſi pmanere velint in ſola fide. Incō/
moda ſ moda ponit ſi velint circūcidi:⁊ obſeruare
uātiū le legem. Pꝛimū qdem ꝙ Chꝛiſtus nihil eis
gem. ꝓdeſt.Secūdū vͦ ꝙ obligati ſunt ad vni/
uerſam legem faciēdam:qđ eſt onus impoꝛ
tabile.Tertium vͦ ꝙ iam nō erant ſub gra/
tia:ſed potius ſub onere. Quartuȝ vͦ ꝙ iā
non habebūt ſpem ſuam in ſpiritu:⁊ chari
tate:ſed potius incircūciſa carne:quū tamē
credētibus Chꝛiſto nihil valeat circunciſio
aut pꝛeputium:ſed ſola fides:⁊ charitas:il/
lis ſub indifferētia remanētibus.Hec auteȝ
incōmoda enumerat a pꝛincipio quinti ca/
pituli:[State ergo.] vſq; ibi:[Currebatis
bene.]Deinde vͦ ex iſtis incōmodis mul/
Cōmo/ tipliciter pſuadet eis ne credāt alicui ſuadē
da fidei ti circūciſionē legalium:ſed potius ſup hoc
ſe coꝛrigant:⁊ ſm pꝛioꝛē viam currāt. Et hͦ
facit ab illo loco:[Currebatis bn̄.] vſq; ibi:
[Uos enim in libertatem vocati eſtis.]De/
inde vͦ ponit multa cōmoda ſi volūt pma/
nere in ſola fide:circūciſione excluſa. Et eſt
pꝛimum qđ currit in libertate vocati abſq;
omni onere legis.Secūdum ꝙ totam legeȝ
ſeruabūt ⁊ implebūt in vno vͦbo:diligendo
ꝓximum ſicut ſeipſum. Tertium ꝙ ambu/
labūt in ſpiritu:⁊ non in carne:⁊ per conſe
quens pficiūt opera ſpūs:⁊ non carnis.Oc
caſione huius ponit pꝛo exēplo.17. opa car
nis:⁊.xij.fructus:opa:⁊ effectꝰ ſpiritus:oſtē
dēs ꝙ illi:qui ſunt vere fideles Chꝛiſti cru/
cifixerūt carnem ſuam ne ambulēt in vitijs
⁊ cōcupiſcētijs:que ſunt opa carnis:ſed po/
tius ambulēt in opibus ſpūs:⁊ in ſpiritu vi
uant.Et occaſione huius ponit quaſdā ſpi/
rituales eruditiones:ex qbus intēdit p mo
dum amici:⁊ cōſiliarij cōcludere q̄ȝ ſit vti/
le reiecta circūciſiōe carnis in ſola fide per/
manere.Et hoc facit ab illo loco:[Uos eni
in libertatē vocati eſtis.]vſq; in finē quinti
capituli:⁊ deinceps per pꝛincipiū ſexti vſq;
ad locum vbi ſcriptū eſt:[Uidete qualibus
lr̄is ſcripſi vobis mea manu.] ¶ In parte 5ᵃ pars.
vͦ quinta ⁊ vltima ꝓcedit cōtra pꝛefatū er
roꝛem Apl's ad modū zelotypi:⁊ emulato/
ris Jeſu Chꝛiſti:⁊ ideo per exclamationeȝ.
Poſtq̄ȝ enim cōtra pꝛefatum erroꝛē ꝓceſſe
rat vt pꝛelatus in pꝛima parte:⁊ per ſue do/
ctrine auctoꝛitatē ⁊ cōditionē vt pꝛeco euā/
gelicus in ſecūda parte:⁊ per multiplicē di
ſputationem ſicut doctoꝛ excellētiſſimus in
tertia parte.Et per incōmodoꝝ denūciatio
nē ſicut cōſiliarius ⁊ amicus in quarta pte.
Hic ꝓcedit per exclamationē ſicut zelotypꝰ
⁊ emulus Jeſu Chꝛiſti.In hac vltima par/
te:que incipit:[Uidete qualibus lr̄is.]Iſtā
aūt totam particulā ſcripſit ipſe manu pꝛo/
pꝛia:vt magis Galathas moneret:pꝛecedē/
tia vͦ vſq; ad locum iſtum ſolus dictauit:⁊
notarius ſcripſit.Exclamat aūt pꝛimo con/
tra pſeudo apl'os:qui inducebāt illos ad cir
cūciſionē:detegēdo eoꝝ infidelitatē ⁊ timi/
ditatē dicēs:ꝙ ꝓpter hoc cogebant eos cir
cūcidi:vt non paterētur pſequutionem cru
cis Chꝛiſti:ſicut ipſe patiebať:q: ceſſationē
legaliū pꝛedicabat.Scđo vͦ exclamabat cō
tra eos detegēdo eoꝝ ſuperbiā ⁊ vanitateȝ:
ſubdēs:[Noluit vos circūcidi : vt in carne
veſtra gloꝛiētur.Secūdo vͦ exclamat ad ſe
ipſum ſup amoꝛē crucis Chꝛiſti:⁊ ipſiꝰ glo/
riam ⁊ voluptatē dicens per oppoſitum ad
pſeudo apl'os:qui volebāt gloꝛiari in carne

Galatharum:⌊Mihi aūt abſit gloriari niſi in virtute dñi nr̄i Jeſu Chriſti. Quarto vō exclamat ad vniuerſum mūdum ſup circūciſionis:ꝛ preputij:ꝛ oīs rei alterius inutilitate: excepta noua creatura apportata per Chriſtum dicēs:⌊In Chriſto eniꝫ Jeſu valet circuncisio ꝛc.⌋ Quinto vō exclamat ad Galatharū cetuꝫ ſuper dādo ſibi pace:ꝛ trāquillitate:ne amplius ipſum moleſtēt ex obſeruatione legaliū dicens:⌊Decetero nemo mihi moleſtus ſit.⌋ Ultimo vō exclamat ad eoſdē:optans eis ſuauitatē gratie Chriſti:ꝛ vbertatē dicēs:⌊Gratia dñi nr̄i Jeſu Chriſti cum ſpiritu veſtro fratres amen. Et in h̄ epl̄a ad Galathas terminatur.

¶ Diuiſio epiſtole ad Epheſios.

NUnc accedit epiſtola ad Epheſios. Et intendit vnam principalē cōcluſionē:videlicet Epheſios inducere ad gratitudineꝫ ſuper multis bñficijs a deo ſibi collatis:vnde ſicut precedēs epl̄a fuit tota reprehēſiua ꝓpter errorē:in queꝫ Galathe incidebant: qui ad ſuaſionē quorūdam Judeoꝝ falſo in Chriſto credētium poſt ſuſceptam cōem fideꝫ fuerāt circūciſi. Sic tota epl̄a iſta eſt cōmēdatiua:ꝛ ad gratitudinē inductiua: pro eo ꝙ Epheſij non receperunt eiuſmodi falſos pſuaſores:ſed potius in vītate fidei perſiſtētes in multis virtutibus: ꝛ pfectionibꝰ ſubcreuerūt. ¶ Diuidit͛ ergo preſens epl̄a in partes noueꝫ. In prima nāqꝫ parte Apl̄s
pª pars. premittit deuotā:ꝛ reuerētem ſalutationē: vnde vocat Epheſios ſanctos ꝛ fideles in Chriſto Jeſu:quū tamē ſupra ſcribēdo Galathis:abſqꝫ oī cōmendatione eoꝝ ſimpliciter dixiſſet:⌊Eccleſijs Galatie ꝛc.⌋ ¶ In
2ª pars. ſecūda vō parte inducit Epheſios ex multiplici ſuſcepto bñficio per Chriſtū ad gratitudinem:ꝛ gratiarum actionem. Et incipit pars illa:⌊Bñdictus deus:ꝛ pater dñi noſtri Jeſu Chriſti.⌋ vbi pmo generalia beneficia collata cūctis fidelibus:que ſunt q̄ttuor. Primum eſt celeſtis bñdictio: de qua dicit:⌊Qui bñdixit nos in omni bñdictiōe ſpirituali.⌋ Secūdum eterna preelectio: de qua ſubdit:⌊Sicut elegit nos in Chriſto añ mūdi cōſtitutionē.⌋ Tertiuꝫ filialis:ꝛ charitatiua adoptio:de qua addit:qui predeſtinauit nos in adoptionē filioꝝ p Jeſum Chriſtum. Quartū peccatoꝝ remiſſio:ꝛ per conſequēs glorie eterne adeptio:de qua addit:⌊In qua glorificauit nos in dilecto filio ſuo in quo habemus remiſſionē peccatorum.⌋ Secūdo vō ponit ſpecialia beneficia collata apl̄is ibi:⌊Que ſupabūdauit in vobis in oī ſapia.⌋ Que qdē duo bñficia fuerūt vnū itrinſecꝰ.ſ.plenitudo ſapie:ꝛ prudētie:quaꝫ ꝯtulit apl̄is pre alijs fidelibꝰ. Et de h̄ dicit:⌊Supabūdauit i vobis in oī ſapia:ꝛ prudētia. Scdꝫ vō fuit extriſecū.ſ.iſtauratio oiuꝫ p miſteriū apl̄oꝝ:qꝛ p ꝯuētionē fideliū miniſteria apl̄oꝝ facta iſtaurati ſunt celi:angeloꝝ repata ruina:ꝛ iſtaurata eſt terra in moribꝰ:ꝛ doctrina. Et de h̄ bñficio ſbdit:⌊Ut notū nobis faceret ſacr̄ꝫ qd̄ poſuit iſtaurare oīa in xp̄o que in celis:ꝛ q̄ in terra ſūt. Secūdo ponit peculiare bñficiuꝫ collatū ipſis Epheſijs:ibi:⌊In quo etiaꝫ nos ſorte vocati ſumus.⌋ Circa qd̄ beneficiuꝫ primo dicit ꝙ in illa inſtauratione tanq̄ꝫ inſtaurationis participes primo vocati fuerūt iudei:vnde ait:⌊Ut ſimus in laudem glorie eius nos:q ante ſperauimꝰ in Chriſto.⌋ Scdo vō illius inſtaurationis participes effecti ſunt Epheſij:ſubdens:⌊In quo ꝛ vos:cum audiſſetis verbum veritatis.⌋ Et inducit eos ex ſuſceptis per Chriſtum bñficijs tam cōibus q̄ꝫ
ſpiritualibus ad gratiaruꝫ actiones. ¶ In 3ª pars
tertia vō parte principali (vt magis reddat eos ſollicitos ad gratias agēdum) innuit ꝙ eſt valde difficile de tātis beneficijs habere debitam ꝛ ſufficiētem recognitionē. Et incipit ps illa ibi:⌊Propterea ꝛ ego audiēs.⌋ Ibi enim oſtēdit quō ſit difficile Epheſijs vt ſufficientes deo gratias agāt. Primo qꝛ ipſe ad regratiandū eos adiuuat. Unde ait:⌊Non ceſſo gratias agens pro vobis. Secūdo qꝛ ꝛ pro ipſis erat vt habeāt illumiatos oculos ad cognoſcēdum gratias:quas deus fecit ipſis:ꝛ beneficia:que deus cōtulit tam vocādo q̄ꝫ hereditatem pmittēdo:q̄ꝫ Chriſti magnitudinē ꝛ potētiaꝫ oſtēdendo: ꝛ in

reſurgēdo

reſurgendo a mortuis:⁊ in ſedẽdo ad dexte
ram dei patris:⁊ in preſidẽdo toti celeſti cu
rie:⁊ influẽdo corpori eccleſie. Rogat enim
deum vt Epheſij oĩa iſta cognoſcãt ad finẽ
hũc:vt amplius Chriſto ſint grati. Durat
aũt hec pars ab illo loco:[Propterea ⁊ ego
4ª pars audiens.]vſqꝫ in finẽ capituli primi. ¶ In
quarta ṽo parte Apl's docet Epheſios ſta/
tus fidei ad ſtatus paganiſmi facere cõpara
tionẽ vt cognoſcãt quãta ſit differentia: vt
ex hoc magis ſint Chriſto grati:per quẽ vo
cati ſunt ab illo ſtatu ad iſtuꝫ. Et incipit ps
iſta a principio capituli ſecũdi:[Et vos cuꝫ
eſſetis mortui in delictis.]Duratqꝫ vſqꝫ in
fineꝫ capituli. Unde ponit duas differẽtias
inter ſtatum paganiſmi:⁊ ſtatũ fidei. Diffe/
rũt enim ſicut viuũ:⁊ mortuũ. Nam ſtatus
paganiſmi eſt ſtatus mortis ꝓpter delicta ⁊
peccata:in qbus viuũt gentiles. Status au
tem fidei eſt ſtatus vite ꝓpter grãm:qua cõ
uiuificauit nos deus in Chriſto:⁊ cõreſuſci
tauit etiã cũ ſedere facit in celis. Et hãc dif
ferẽtiam ponit Apl's a principio capl'i ſecũ/
di:[Et vos cuꝫ eſſetis mortui.]vſqꝫ ad me/
diuꝫ:vbi ſcribitur:[Propter qꝺ memores
eſtote.]Differũt ṽo ſecũdo penes alienuꝫ a
deo:⁊ ꝓpinquũ:⁊ penes alienũ a populo iſ/
rael:⁊ populo dei:ac teſtamẽto:⁊ ꝓmiſſiõe
ſanctoꝝ:⁊ domeſticum:⁊ ꝓpinquũ eidem.
Epheſij enim quũ eſſent gentiles ⁊ pagani
erãt alieni a deo:⁊ a populo ſuo iſrael:⁊ qua
ſi inimici. Sed p Chriſtuꝫ qui fecit vtraqꝫ
vnuꝫ:⁊ rupit mediũ parietẽ:⁊ ſoluit inimi
citias que erant iter ipſos Gentiles ex vna
parte:⁊ deum:ac ſuũ populuꝫ ex alia parte:
facti ſunt Epheſij ꝓpinqui:ita vt iam non
ſint hoſpites:⁊ aduene:ſed ciues ſanctoruꝫ
⁊ domeſtici dei. Hanc aũt ſecũdam differen
tiam ponit Apl's ab illo loco:[Propter qꝺ
memores eſtote.]vſqꝫ in fineꝫ capituli ſecũ/
di:concludere intẽdens ex quo prius erant
mortui:per Chriſtum facti ſunt viui:ex quo
prius erãt alieni a dño ⁊ extranei:per Chri
ſtuꝫ facti ſunt domeſtici:⁊ ꝓpinqui:ꝙ mul
tum tenẽtur eſſe grati. ¶ In qnta ṽo par/
5ª pars. te Apl's facit pro Epheſijs deuotiſſimã ora
tionẽ:poſtq̃ꝫ eos monuerat ad grãꝝ actio/
nem. Et incipit pars iſta a principio capitu
li tertij:[Huius rei grã ego Paulus.] Et
durat vſqꝫ in finẽ capituli eiuſdẽ : vbi ꝑmo
ponit ſuam ſufficiẽtiam ad orãdum:⁊ obli/
gationẽ:⁊ cõfidẽtiam. Sufficiẽtiam quidẽ:
quum ait:[Si tñ audiſtis diſpẽſationẽ gra/
tie dei.]Obligatio ṽo cum ſubdit:[Mihi
aũt ſanctoꝝ minimo data eſt gratia hec in
gẽtibus.]Confidẽtiam ṽo quũ ſubdit:[In
quo habemus fiduciã:⁊ acceſſum.] Tertio
vero ſubdit orationem ipſam ad quam pre/
tẽderat ſe ſufficiẽtẽ ⁊ obligatũ dicens:[Hu
ius rei gratia flecto genua mea.]In qua ora
tione poſtulat a deo patre vt det Epheſijs
virtutẽ fidei:per quam Chriſtus inhabitet
⁊ corroboretur in cordibus veſtris dicens:
[Ut det vobis ſ'm diuitias glorie ſue ⁊c.]Et
poſtulat pro eis virtute Charitatis:⁊ dile/
ctionis ſubdens:[In charitate abdicati : ⁊
fundati.]Et poſtulat pro eis donum ſapien
tie:⁊ ſcientie:⁊ plenitudinem donorum ce/
teroꝝ ſpũs ſancti:ſubdens:[Ut poſſitis cõ/
prehendere ⁊c.]Et vltimo recurrit ad deũ
prẽm:vt ſuppleat orõnẽ ſuam:q̃ꝫtum ad bo
na cetera:in qbus reputat orõnem ſuam in/
ſufficientem ſubdens:[Ei aũt qui potẽs eſt
omnia. Et ſic terminat̃ pars quinta epiſto/
le principalis. ¶ In 6ª ṽo parte ponit apo/
ſtolus i moribus gñalem informationeꝫ. In 6ª pars
format eniꝫ Epheſios in diuerſis virtutib⁹
⁊ moribus in generali. Et durat ps illa per
totum quartum capl'm:⁊.5m. vſqꝫ ad locuꝫ
vbi ſcriptum eſt:[Subiecti inuiceꝫ in timo
re xp̃i.]Monet aũt ad decem virtutes per
ordinem. Primo quideꝫ ad virtutem man
ſuetudinis: ⁊ humilitatis dicens : [Obſe/
cro itaqꝫ vos:vt digne ambuletis.]Sequit̃:
[Cum omni humilitate: ⁊ manſuetudine.]
Secũda ṽo monet ad virtutẽ charitatis pa
cis ⁊ cõcordie:⁊ ad ſpem:vnitatem.ſ.in vin
culo pacis. Inducit auteꝫ Epheſios ad ſpẽ
vnitatem:⁊ qꝛ ſunt vnum corpus in xp̃o:et
qꝛ idẽ ſperant.ſ.eãdem ſalutem eternaꝫ:⁊ pp
vnitatẽ dñi cũ vnitate fidei:⁊ vnitatẽ ſacrõ
rũ:⁊ pp varietatẽ donoꝝ que ordinat̃ ad cõ
ſumationẽ vnius corporis eccleſie:⁊ pp vni
tatem augmenti:qꝛ ſine charitate ⁊ vnitate

nullus pōt creſcere:aut augmētari in corpe:
eccleſie:q꞉ charitas eſt neruus ille ⁊ illa iun
ctura p qd̓ totum corpus eccleſie cōpactum
eſt ⁊ cōnexum. Tertio v̓o monet ad virtutē
pudicitie:caſtitatis ⁊ honeſtatis:cū ſubdit:
⌊Hec igitur dico ⁊ teſtificor:vt iam nō am
buletis ſicut ⁊ gentes ambulant.⌋ Seqtur:
⌊Qui deſperātes ſemetipſos tradiderūt im
pudicitie.⌋ Quarto v̓o monet ad virtutem
veritatis ſeruāde in ore ſubdens:⌊Propter
qd̓ deponētes mēdaciū loqmini veritatē.⌋
Quinto v̓o monet ad veritatem vnitatis ⁊
patiētie ſubdens:⌊Iraſcimini ⁊ nolite pec
care.⌋ Sexto monet ad virtutem ſtrenuita
tis ⁊ operoſitatis ſancte q̄ opponit accidie
ſubdens:⌊Qui furabatur:iam non furetur:
magis aūt vnuſqſq; laboret māib⁹.⌋ Septi
mo monet ad virtuteꝫ benignitatis ſuāde
in ore ⁊ in corde. In ore cum ait:⌊Omnis
ſmo malus ex ore veſtro nō pcedat.⌋ In cor
de cum ſubdit ⌊Et nolite contriſtare ſpūſ.ſ.
dei.⌋ In corde veſtro ⁊ ore ſimul : cum ait:
⌊Omnis amaritudo ⁊ ira dei ⁊c.⌋ vſq; i fi
nē capl'i quarti. Octauo v̓o monet ad diſcer
nēdum ⁊ diſtinguēdum exēplaris veri a fal
ſo diuerſitatem. Unde verū exēplar qd̓ debe
mus imitari xp̄s eſt ⁊ deus:p quo dicit in
pncipio capl'i qnti:⌊Eſtote imitatores dei
ſicut filij chariſſimi:⁊ ambulate in dilectio
ne ⁊c.⌋ Falſum aūt exemplar:qd̓ oīno deb
mus fugere:eſt cōuerſatio vitioſa:quam ſer
uant pagani ⁊ gentiles:⁊ admonet Epheſi
os vt dimittant tenebroſam cōuerſationem
gentilitatis quā prius habuerūt:cōcludens
ꝙ illud qd̓ fit ab eis i occulto:turpe eſt i te.
Et durat illa monitio ab illo loco:⌊Fornica
tio autem:⁊ oīs imunditia:nec noietur i vo
bis.⌋ vſq; ad locum vbi ſcribitur:⌊Uidete
itaq; fratres.⌋ Nono v̓o monet ad virtuteꝫ
prudentie:⁊ ad habēdum cautelam ⁊ ſagaci
tatem dicēs:⌊Uidete q̄uo caute ambuletis:
nō q̄ſi inſipientes qm̄ dies mali ſūt:ppterea
nolite fieri imprudētes ⁊c.⌋ Decimo ⁊ vltio
phibens ebrietates ⁊ intēpantiam: monet
eos ſimul ad virtutem ſobrietatis orationis
contēplationis ⁊ laudis diue dicens:⌊No
lite inebriari vino:ſ; iplemini ſpūſancto:lo
quētes vobiſmetipſis i pſalmis : hymnis ⁊
canticis ſpūalibus.⌋ Et in hoc terminatur
informatio generalis in moribus:⁊ ps ſexta
pncipalis. ¶ In ſeptima v̓o parte ponit in 7ª pars
formationē in moribus ſpūalem pro diuer
ſis pſonis ⁊ ſtatib⁹:⁊ ppriā cuiuſlibet erudi
tionem. Informat.n. vxorem ⁊ viꝝ: patreꝫ
⁊ filium:ſeruū ⁊ dn̄m vnūquēq; ſm virtu
tem ſibi precipue debitaꝫ ⁊ ppriam:ac ppor
tionataꝫ. Et durat ps illa a loco vbi ſcribit:
⌊Subiecti iuicēꝫ.⌋ vſq; ad locū vbi dr̄:⌊De
cetero fratres confortamini.⌋ Monet enim
pmo vxores:vt ſeruēt ad viros virtutē re
uerentie. Unde dicit:⌊Mulieres viris ſuis
ſubdite ſint ſicut dn̄o.⌋ Et pbat hoc p ſbie
ctōem ⁊ reuerētiam quā hꝫ eccleſia ad ſpon
ſum ſuū xp̄m. Monet.n. viros vt ſeruēt ad
vxores ſuas virtutē amicitie:ne ipſas hēant
odioſas:vñ ſbdit:⌊Uiri diligite vxores ve
ſtras.⌋ Et hͦ pbat p dilectōeꝫ quā xp̄s hꝫ ad
vniuerſam eccl'iam ſponſam ſuam: ⁊ p hoc
ꝙ vir ⁊ vxor ſunt vna caro. Et p hoc qd̓ di
cit ſcriptura Geñ.ij.⌊Propter hoc relinqt
hō prēm ⁊ matrem:⁊ adherebit vxori ſue.⌋
Monet v̓o filios vt ſeruēt ad patrē virtutē
obedientie.caplo.6.vnde dicit:⌊Filij obe
dite parētibus vr̄is.⌋ Et pbat hoc p manda
tum dei qd̓ eſt pmuꝫ cui additur repromiſ
ſio cū dicit:⌊Honora prēm ⁊ matrem:vt ſis
longeu⁹ ſuper terraꝫ.⌋ Monet v̓o patres vt
ſeruent ad filios virtutem beniuolētie:⁊ ne
ſint eis amari vnde ſbdit:⌊Et vos fratres
nolite ad iracūdiaꝫ puocare filios veſtros.⌋
Monet aūt ſeruos:vt ſeruent ad dn̄os vir
tutem fidelitatis ⁊ affectiōis bone:vnde di
cit:⌊Serui obedite dn̄is carnalibus in ſim
plicitate cordis:nō ad oculū ſuientibus q̄ſi
hōibus.⌋ Monet.n. dn̄os vt hēant ad ſuos
virtutem humilitatis ⁊ tolerātie ac ſuppor
tationis bone. vnde dicit:⌊Et vos dn̄i ea
dem facite ſuis:remittētes minas.⌋ Et pro
bat hoc:q꞉ ſeru⁹ ⁊ dn̄s hn̄t in celis cōem do
minum:apud quē non eſt acceptio pſonaꝝ.
¶ In pte v̓o.8ª.huius epl'e regredit Apl's 8ª pars
ad iformatiōeꝫ Epheſioꝝ diuꝫ rōne monēs
eos ad pſeuerātiaꝫ in fide ⁊ moribus ⁊ com
munionē.vnde armat eos ſpūalibus armis
aduerſus

aduerſus dyabolos q minatur ſbuertere fi/
deles:⁊ a fide ⁊ a moribus a quo ſupra mo/
nuerat. Et ideo rōnabilr regreditur poſt ge
neralem ⁊ ſpālem informatiōem factam ſu/
perius ad iſtam ſpālem armaturaʒ. Incipit
aūt ps iſta a loco vbi ſcribit: [Decetero fra/
tres confortamini.] Et durat vſqʒ ibi: [Per
oēm orationem ⁊ obſecratiōem orantes omni
tpe.] In armādo etiā ſpūaliter hoieʒ primo
premittit armature neceſſitatē dicens: [Ha
bemus eniʒ forte aduerſariū.] Et dicit: [Ut
poſſitis ſtare aduerſus inſidias dyaboli: qa
non eſt vobis colluctatio ⁊c.] Secundo vō
ponit armature varietatem:⁊ ponit ſex ar/
ma. Primo cingulum: [State ergo ſuccin/
cti.] Secūdo lorice experimētum: ſubdens:
[Et induti loricam iuſtitie.] Tertio ornatuʒ
pedum ſubdēs: [Et calciati pedes.] Quar/
to ſcutum ꝓtectiuum ſubdens: [In oib⁹ ſu
mētes ſcutum.] Quinto capitis defenſiuuʒ
ſubdēs: [Et galeā ſalutis aſſumite.] Sexto
inſtrumētum inuaſiuū ſubdēs: [Et gladiū
ſpūs.] Et in hoc finitur octaua pars princi
9ª pars palis. ¶ In.ix. vō parte ⁊ vltima implorat
Apl's ab Epheſis orationū ſuarū ſuffragia:
⁊ imponit deuotam cōcluſionē. Incipit au
tem pars illa vbi ſcribit: [Per oēm oratio/
nem ⁊ obſecrationē orātes pro oib⁹ ſanctis:
⁊ pro me.] Et finit in loco illo: [Gratia cuʒ
oib⁹ qui diligūt dñm nr̄m Jeſuʒ Chriſtū.]
vbi ep'la ad Epheſios terminat.

¶ Diuiſio ep'le ad Philippēſes.

NUnc accedit epi
ſtola ad Philippēſes. Et inten/
dit vnā cōcluſionē. ſ. aiare Phi/
lippēſes ad tolerātiam paſſionū ⁊ perſequu
tionū pro Chriſto: pro eo ꝙ ipſi perſtiterūt
in veritate fidei: nec receperūt falſos ap'l'os
fidē ſubuertētes: ſed poti⁹ pro Chriſto paſ/
ſi fuerāt: ſicut Apl's teſtat dicēs: [Uobis do
natum eſt pro Chriſto: non ſolum vt in euʒ
credatis: ſed vt etiam pro illo patiamini.]
ꝑªpars. ¶ Diuidit ergo p̄ſens ep'la in octo partes
principales. Prima nāqʒ pars eſt ſalutatiua
⁊ mitittiua aiorum: que incipit: [Paulus ⁊
1ª pars. Timothe⁹ ſerui Jeſu Chriſti. ¶ Scda vō
eſt gratiarum actiua beneficioꝝ diuinoruʒ:
que Philippenſes receperāt a Chriſto: qa
non ſolum receperāt fidem ſicut ceteri cre/
dētes: imo erant facti ſocij defenſionis ⁊ cō
firmationis euāgelij: ⁊ vinculoꝝ: ⁊ aliarum
tribulationū: quas ſuſtinuerāt pro Chriſto:
Unde ꝑuenerāt ad maiorem ꝑfectionē: qm̄
etiam Apl's orat cōtinue augmētari: donec
ꝑueniat ad fructū iuſtitie: ⁊ ad gloriam dei.
Et icipit pars iſta in loco vbi ſcribit: [Gra/
tias ago deo meo. Et durat vſqʒ ibi: [Scire
autē volo vos fratres.] ¶ Tertia vō pars 3ª pars
eſt reſeratiua ⁊ explicatiua ſecretoꝝ. Aperit
eniʒ eis per litteras tanqʒ amicis ſtatū ſuū.
Primo qdem qūo vincula qbus erat Ro/
me ligatus non erāt ad ꝯfuſionē ſui: immo
iam erāt ad magnū ꝓfectū euāgelij: qꝛ mul
ti qui ante nō audebāt predicare: aſſumpſe/
rant vigorē ⁊ audaciā predicādi exēplo ip/
ſius. Et occaſione huius ponit diuerſas in/
tētiones: ⁊ diuerſa motiua: qbus a diuerſis
Chriſti fides per euāgeliū predicat. Secun
do eis apit ſpem ſuam: qꝛ ſperat per illa vin
cula peruenire ad gloriam ⁊ ſaluteʒ. Tertio
vō apit eis qualiter expectat cito pro Chri
ſto ſuſtinere martyrium ⁊ mortē. Unde di/
cit: [Nunc magnificabit Chriſtus in corpe
meo.] Quarto aperit eis qualiter neſcit qd
eligat an morian viuē pro Chriſto: ⁊ dicit:
[Coartor enim e duobus.] Durat aūt pars
iſta a loco: vbi ſcriptum eſt: Scire aūt volo
vos frēs: qꝛ q̄ circa me ſunt magis ad ꝓfectū
venerūt euāgelij. vſqʒ ibi: [Et hoc ꝯfidens
ſcio.] ¶ Quarta vō pars eſt aiatiua Ephe/ 4ª pars
ſiorum ad martyrium: ⁊ ad tolerātiam ad/
uerſoꝝ. Unde ait: [In nullo terreamini ab
aduerſarijs: hoc enim a deo vobis donatuʒ
eſt: vt patiamini pro Chriſto: idem certamē
habētes: quale ⁊ audiſtis: ⁊ vidiſtis in me.]
Duratqʒ ps illa a loco vbi ſcriptuʒ eſt: [Et
hec confidens ſcio.] vſqʒ in finem capituli.
¶ Quinta vō pars eſt informatiua virtu/ 5ª pars.
tum ⁊ moꝝ. Inſtruit enim ipſos in multis
virtutibus. Et durat pars illa per totū ſecū
dum cap'lm: quod incipit: [Siqua ergo cō/
ſolatio i Chriſto.] Ubi ergo monet ad fidei
veritatē dicēs: [Ut idē ſapiatis vnanimes:

idipſum ſentientes. Secundo monet ad veram humilitatē ſubdens: [Nihil p contētionem nec p vanaȝ gl'iam: ſed p humilitateȝ.] Et adducit ad hoc exēplum xp̄i ſubdens: [Hoc.n. ſentite in vobis qđ ꝛ in xp̄o ieſu: q non ponderauit formam dei in qua erat pr̄i equalis: ſed formam ſerui accipiens ſemetip̄m exinaniuit: ꝛ vſqȝ ad morteȝ crucis ſeipſum humiliauit pp qđ ꝛ deus illum exaltauit.] Tertio v̄o monet ad cōſeruādum in oibus operibus dei metuȝ ꝛ timorē dicenȝ: [Itaqȝ chariſſimi cū metu ꝛ timore veſtraȝ ſalutem opamini.] Quarto v̄o monet ad cōſeruandum: ꝛ eiſdem operib' dulcorem: vigorem: ꝛ exēplaritatis ſplēdorem ſubdens: [Omnia facite ſine murmuratione: vt ſitis ſine q̄rela filij dei ſicut luminaria i mūdo.] Quinto v̄o q: ap̄ls ſciebat eos eſſe pfectos in virtutibus: ne per iſtam monitiōem crederēt Philippēſes: q: minus teneret ꝺ eis dicit ꝛ oñdit q̄ȝtum de ipſis teneat aſſerens ꝙ nec i vacuū curreret: nec cucurrit: nec in vanum laborauit: ꝛ ꝙ gaudet ꝛ cōgratulatur de ipſis: ꝛ ꝙ libēter imolatur ꝛ vult offerri in ſacrificio ꝓ fide eoꝝ: ꝛ ꝙ ex dilectōe quā hȝ ad eos mittit ad eos Timotheū ſibi ꝛ eis amātiſſimuȝ. Et ꝙ adhuc ipſemet cōfidit in dño ſe ad eos venturum. Et ꝙ mittit eis eoꝝ ep̄m epafroditū de quo dolebāt Philippēſes: q: audierant ip̄m infirmatū.

6ᵃ pars. ¶ Sexta v̄o ps eſt eruditiua ꝛ ad cautelā inductiua reſpectu pſeudo apl'orum: q predicabant circūciſionem ꝛ legalia ſeruari debere cum fide. Et durat ps illa p totum capitulū 3ᵐ. qđ incipit: [De cetero frēs mei.] vbi p̄mo p̄mittit excuſationem ſup hoc ꝙ repetit hanc materiā de legalibus cum de alijs ep̄lis in hac mā feciſſet ſufficiētem tractatum. Excuſat ergo ſe dicēs: [Mihi quideȝ non pigrum: vobis autem neceſſariuȝ.] Secundo v̄o ponit ſuam eruditioneȝ ꝛ cautelam contra pſeudo apl'os: quos vocat canes malos operarios: ꝛ deriſorie conciſiōeȝ non circūciſionem: q: nos ſumus circunciſi in ſpū non in carne: ꝛ h̄ facit ibi: [Uidete canes ꝛc̄.] Tertio v̄o ponit circa iſtā materiaȝ ſuaȝ intentiōem q̄ȝtum ad id qđ tangit pſonam ſuam: q: cū ipſe circunciſus octaua die de gēte Iſrael ꝛ phariſeus ꝛ emulator legis prius exiſteret: circūciſionem tū ꝛ legem cōtēnebat vt ſtercora: vt xp̄m lucraretur: ꝛ iuſtitiaȝ que eſt ex fide eius: ꝛ ſocietatē mortis ꝛ paſſionis eius ꝛ gl'iam reſurrectiōis ipſi'. Et hoc facit ibi: [Siqs alius vr̄ ꝯfidere ꝛc̄.] Quarto v̄o q: videbat ſe cōmēdaſſe: atqȝ iactaſſe: ponit q̄ȝdā humilē excuſationē dicēs ꝙ ipſe non ſe reputat pfectum: nec cōprehēdiſſe: ſed nititur comp̄hēdere: ꝛ ꝓſeqtur: ac ſe extendit ad brauium ſuperne vocationis. Et hoc facit ibi: [Nō q: iam acceperim ꝛc̄.] Sexto inuitat Philippēſes ad ſui imitationem circa contēptum legaliū: ꝛ circūciſionis mouens vt non imitētur inimicos crucis Chriſti: cuiuſmodi erāt qui circūciſionē ꝛ legalia predicabāt ſeruāda. Tales eniȝ cōfidebāt in carnalibus: ꝛ terrenis: nō aūt in celeſtib' ꝛ in Chriſto. Et h̄ facit ibi: [Imitatores mei eſtote.] vſqȝ in finem capituli.

¶ Septima v̄o pars eſt cōfortatiua ꝛ cōſolatiua oppreſſoꝝ: ꝛ tribulatoꝝ. 7ᵃ pars Dictum eſt enim ſupra ꝙ Philippēſes multa erāt paſſi pro Chriſto ꝛ patiebātur. Et ideo indigebant confortatione ꝛ cōſolatione. Durat autem pars illa a principio quarti capituli: qđ incipit: [Itaqȝ fratres mei chariſſimi: ꝛ deſideratiſſimi.] vſqȝ ad locuȝ vbi ſcribit: [Gauiſus ſum aūt in dño vehemēter.] Cōſolat aūt eos. Primo qdem implorādo pſonarū deuotarū auxilium ꝛ adiutoriuȝ Clemētis ſ. ꝛ Germani: ꝛ alioꝝ pfectoꝝ viroꝝ: rogās eos vt ipſi debeant Philippēſes cōfortare. Secūdo ꝯfortat eos p̄dicēdo aduētū Chriſti eis eſſe ꝓpinquū ad ſubueniēdum ipſis. Et hoc facit ibi: [Gaudete in dño ſemper: iterū dico gaudete: dñs ꝓpe eſt.] Bis enim monet eos ad gaudiū: ꝛ petit pro eis paceȝ Chriſti: que exſuperat oēm ſenſuȝ: vt cuſtodiantur vſqȝ ad Chriſti aduētuȝ: qui appropinquat ad liberationē eoꝝ. Tertio v̄o confortat eos oſtēdendo qualiter debent habere liberum aīum: qa nō debēt de aliquo curare: niſi ꝙ cogitēt quecūqȝ ſunt vera: quecūqȝ pudica: quecūqȝ iuſta: quecūqȝ ſancta: ꝛ reliqua que ponit: ꝛ p̄mittit ꝙ his cogi-

tatis

tatis deus pacis erit cum eis ad oẽm ↄforta
8ª pars tionez ipſoꝝ. ¶ Octaua vͦ pars ꝛ vltima
eſt rememoratiua donoꝝ a Philippẽſibus
Aplo tranſmiſſoꝝ. Unde dicit ſic fuiſſe val
de gauiſum de dono: qd miſerãt: in quo vi/
debãtur refloruiſſe: hoc eſt de nouo ſenſiſſe
penuriam: quam Apls exiſtens in vinculis
tolerabat. Dicit aũt non fuiſſe gauiſum ꝓ/
pter ſui penuriam: cum ſciret abũdare: ꝛ pe
nuriam pati. Sed qꝛ ipſi erãt effecti partici
pes meriti tribulationis ſue. Et durat pars
iſta a loco vbi ſcribit: [Gauiſus ſum in dño
vehemẽter.] vſqꝫ in finem eple: que ſaluta/
tione ꝛ poſtulatione terminatur.

¶ Diuiſio eple ad Coloſſenſes.

Nunc accedit epi/ſtola ad Coloſſenſes: que inten/dit vnam cõcluſionez: videlicet
eos aiare ad amorem Chriſti ꝛ ſue fidei: pro
eo ꝙ a pſeudo aplis tentabãtur: ꝛ inducebã
tur vt circũciſionẽ acciperẽt: ꝛ legalia obſer
uarẽt. Uolens ergo Apls eos retrahere ab
amore legalium: ꝛ ita reſiſtere quaſi illorum
ſuaſionibus: monet eos: ꝛ inducit ad adhe/
rẽdum fidei: ꝛ diligẽdum Chriſtuz. ¶ Di/
uidit aũt preſens epiſtola in duodecim par/
pª pars tes. ¶ Primo nãqꝫ eos iducit ꝛ allicit per
ſalutationem amicabilẽ ꝛ deuotam. Et inci
pit pars illa: [Paulus apls Jeſu Chriſti.]
2ª. ¶ Secũdo vͦ eos allicit: ꝛ inducit ꝓpter
pfectionẽ multiplicem eis a Chriſto collatã
ꝛ multiplicem grãm: qꝛ inter alios fideles
abũdabant in fide: ꝛ ſpe: ꝛ dilectione in ſan/
ctos: ꝛ creſcebãt: ac ſacrificabãt in omni pfe
ctione. Et in hoc inducit teſtimoniũ cuiuſ/
dam diſcipuli: qui ↄuerterat eos: Epaphra
nũcupati: qui retulerat Aplo pfectiones p/
dictas de Coloſſenſibus. Ex qbus dicit ſe
incitatuz orare pro eis. Et incipit pars iſta:
[Gratias agimus deo patri.] Duratqꝫ vſqꝫ
ibi: [Gratias agẽtes deo patri: qui dignos
3ª nos fecit. ¶ Tertio vͦ eos allicit: ꝛ inducit
per Chriſti cõmẽdationem ꝛ excellẽtiã. Et
ponit excellẽtias Chriſti quattuor. Primã
ꝙ ſortis ſanctoꝝ ꝛ collegio nos aggregauit.
Secũdam ꝙ nos eripuit de poteſtate tene/
brarum dyaboli. ſ. ꝛ inferni. Tertiaz ꝙ nos
trãſtulit: ꝛ inſeruit in regnuz filij ſui. Quar
tam ꝙ per Jeſum habemus remiſſionez: ꝛ
redẽptionem ois peccati. Deinde ponit ex/
cellẽtias Chriſti reſpectu dei pris: que ſunt
due. Prima ꝙ eſt ipſius imago ꝛ ſpeculuz.
Secũda ꝙ eſt premium emanans ab ipſo: ꝛ
ois emanationis principiũ. Et ideo dicitur
primogenitus ois creature. Deinde vͦ po/
nit excellẽtias reſpectu totius vniuerſi: que
ſunt tres. Prima qdem ꝙ oia ſunt condita
in ipſo tanqꝫ in cauſa exẽplãte. Secũda vͦ
ꝙ oia ſunt ab ipſo ꝓducta: ſiue in celo: ſiue
in terra tanqꝫ ab efficiente. Tertia vͦ ꝙ oia
ſunt: ꝛ poſt ipſuz: ꝛ in ipſo: ꝛ ſub ipſo tanqꝫ
ſub cauſa cõſeruãte. Deinde vͦ ponit Chri
ſti excellẽtias in ſpãli reſpectu corpis eccle
q̃ ſunt tres. Prima qdẽ ꝙ eſt caput eccleſiã
viuificãs. Scda ꝙ eſt ꝓmogenitꝰ iter reſur/
gentes reſurrectionẽ nũcians. Tertia ꝙ ipe
eſt deitatis locus ꝓpius eccleſiam cum deo
pacificans ꝛ recõcilians. Et ex hoc inferen
do inducit: ꝛ allicit Coloſſenſes: ꝙ vt in fi/
de ipſiꝰ fundati ꝛ ſtabiles pmaneant. Et du
rat pars iſta a loco vbi ſcribitur: [Gias agẽ/
tes deo patri.] vſqꝫ ibi: [Cuius factus ſum
ego Paulus miniſter.] ¶ Quarto vͦ eos 4ª
allicit: ꝛ inducit per ſuipſius ſufficiẽtiaz: ꝛ
tolerãtiam paſſionum pro fide: ac patiẽtiaz
multam. Ex hoc enim ꝙ ipſe gaudebat in
paſſionibus: quas tolerabat pro Coloſſenſi
bus: pro eo ꝙ ipſis ꝛ ceteris fidelibus verã
fidem predicãdo: docuerat circũciſionem ꝛ
cetera legalia non debere obſeruari. De hoc
vtiqꝫ exẽplo Pauli debebãt ſolũ Chriſtum
diligere: ꝛ in ipſis iuſſionibus gloriari: ꝛ cir
cũciſionẽ: ꝛ cetera alia legalia cõtẽnere. Po
nit ergo Apls ſuam patiẽtiam dicẽs: [Nũc
gaudebo in paſſionibꝰ: ꝛ adimplebo ea que
deſunt paſſionũ Chriſti.] Deinde vͦ ſuã ſuf
ficiẽtiam dicens: [Factus ſum ego Paulus
miniſter ſꝫ diſpẽſationẽ dei: que data eſt mi
hi. Duratqꝫ pars illa a loco: in quo ſcribit:
Cuius factus ſum ego Paulus miniſter: q
nũc gaudeo in paſſionibus.] vſqꝫ in finẽ ca/
pituli primi. ¶ Quinto vͦ eos allicit ꝛ in/ 5ª.
ducit per ſui amicitiam: ꝛ affectionẽ puraz

dicēs: ꝙ lꝫ eos non viderit in facie: nec ecō/
uerſo: quū pro ipſis: ⁊ pro alijs qui nō vide/
rūt faciem ſuam eſt ſumme ſollicitus: vt in
fide Chriſti inſtruantur: ⁊ in cognitione: ac
intellectu ſapiētie: ⁊ ſciētie Chriſti implean
tur: ⁊ ne per verba aliquoꝝ ſublimia: ⁊ falle
rata decipiantur: ⁊ rōnē huius ſollicitudi/
nis aſſignat: qꝛ lꝫ ſit abſens corpe: eſtꝫ tamen
pñs ſpiritu cū ipſis: ⁊ videt mēte. Quia nō
ſunt firmati in fide: quū viuūt ordinate. Et
ideo cōcludit ꝙ debēt eſſe radicati ⁊ confir
mati in vera fide: ne a ſeductoribus moueā
tur. Durat aūt pars illa a principio ſecundi
capituli: [Volo eni vos ſtare.] vſqꝫ ibi: [Ui
6°. dete ne qs vos decipiat.] ¶ Sexto vͦo eos
allicit: ⁊ inducit per Chriſti ſapiētiā: ⁊ ſcien
tiam infinitam. Nam pſeudo apl'i videban
tur eos decipere per traditiones humanas
⁊ rōnes ſenſibiles: ⁊ philoſophiā: ac primi/
tias: ⁊ puniles obſeruātias: que preceſſerūt
in lege. Erāt enim ex ipſis qdaꝫ iudei: ⁊ iſti
arguebāt cōtra fidem per elemēta huiꝰ mū/
di. i. per legalia: que ſunt punilia: ⁊ p conſe/
quēs habēt modum alphabeti: ⁊ elementi.
Quidā vͦo ex ipſis erāt philoſophi: ⁊ iſti ar
guebāt cōtra fidem per principia naturalia
⁊ ſenſata: tamē fallaciter: ⁊ per traditiones
hoium: per propoſitiōes a philoſophis tra
ditas: ⁊ inuentas. Monet ergo Apl's ne ab
iſtis decipiantur: ſed attēdant ad plenitudi
nē diuinitatis Chriſti: qui eſt caput ois pn/
cipatus: ⁊ ptātis: ⁊ oium angeloꝝ: ⁊ per cō
ſequēs ſua ſciētia infinita trāſcēdit omnem
philoſophiam: ⁊ oēꝫ ſapiam pſeudo apl'oꝝ.
Et pſequitur qūo per Chriſtuꝫ oēs fideles
obſeruant legalia quātum ad verum intelle
ctum. Nam ⁊ circūciſi ſunt ⁊ expoliati: non
in carne: ſed in ſpiritu: nō a preputio corpo
rali: ſed delictoꝝ: per baptiſmum: ⁊ reſurre/
ctionē Chriſti: ⁊ cetera legalia euacuata ſūt:
⁊ obligatio ad illa ſoluta eſt: qꝛ cyrographū
decreti ⁊ mādati ipſorum tulit Chriſtus de
medio: ⁊ affixit illud cruci. Et iccirco cōclu
dit ꝙ qa cerimonialia de cibis ⁊ potibꝰ: ne/
omenijs ⁊ feſtis ⁊ ceteris legalibus erāt vm
bre quedam ⁊ ſimilitudines figurales: qua/
rum Chriſtus eſt corpus ⁊ veritas. Iccirco
vtilius pōt eos de iſtoꝝ inobſeruātia iudica
re. Durat aūt hec pars ab illo loco: [Vide/
te ne quis vos ſeducat: volens in humilita/
te.] ¶ Septimo eos allicit ⁊ iducit detegē 7°.
do pſeudo apl'oꝝ verſutiam: ⁊ vitam ſimu/
latam dicēs ꝙ tales ſeductores exterius ve/
niunt in humilitate: ⁊ in regione angelorū:
⁊ tamē interius ſunt inflati ex reputatione
ſui generiꝫ: qꝛ iudei ſunt: ⁊ ex reputatōe ſue
circūciſe carnis: ⁊ ita non gloriantur in ſolo
capite Ieſu Chriſto. Et hoc pbat. Nam ip
ſi nō tenēt illud qͦd ſignificat mors ⁊ paſſio
Ieſu Chriſti: que ſignificat mortificationeꝫ
oium legaliuꝫ: que preceſſerūt tanqꝫ alpha/
betum quoddā: ⁊ elemētum pueroꝝ: qꝛ lex
fuit pedagogus noſter i Chriſto: vt dicebat
ſupra ad Galathas. Tertio iſti autē non fun
dant ſe monēdo hoies ad obſeruātiam lega
lium: niſi in preceptis ⁊ doctrinis hominū:
⁊ in ſapiētia ſupſtitioſa: ⁊ i humilitate ficta:
⁊ ſimulata vita. Durat aūt hec pars ab illo
loco: [Nemo vos ſeducat.] vſqꝫ in finem ca
pituli ſecūdi. ¶ Octauo eos allicit: ⁊ indu 8°.
cit per reſurrectionē Chriſti: ⁊ ſeſſionem in
celis glorioſam dicēs: ꝙ qꝛ Chriſtus eſt ſur/
ſuꝫ in dextera dei ſedens: nullus fidelis de/
bet ſapere: nec ſpem ſuaꝫ ponere in his que
ſunt ſuper terram: ſed in ſolo Chriſto: ⁊ per
cōſequēs nec cōfidere debet in circūciſione
carnis: aut cibis: ⁊ potibꝰ legalibus: ⁊ alijs
cerimonijs: que ſunt pure carnales: ⁊ pure
corpales. Et durat hec pars a principio ter/
tij capl'i: [Igitur ſi conſurrexiſtis.] vſqꝫ ibi:
Mortificate igiť mēbra vr̄a.] ¶ Nono eos 9°.
allicit: ⁊ inducit per eruditionem moralē: ⁊
ſalubrem doctrinā in generali dataꝫ. Docet
enim eos pͦ qd debēt mortificare: ⁊ iterfice/
re: qꝛ peccata carnalia: fornicationē: immun
ditiam: ⁊ libidinē. Secūdo vͦo qd debēt de/
ponere: qꝛ peccata ſpiritualia. ſ. irā: indigna
tionē: mēdacium: ⁊ turpem ſermoneꝫ. Car
nalia quidē peccata debēt interfici: qa pce/
dūt ex incētiuo carnis: ſed ſpiritualia debēt
deponi: qꝛ ſunt quaſi quedam pōdera ſpūs:
⁊ mētis. Tertio vͦo docet eos qd debēt exue
re: qꝛ cōuerſationē antiquā ⁊ vetereꝫ: ⁊ oēs
actus eius: que qdem cōuerſatio dicitur ve
tus

tus homo. Quarto docet eos qđ debét in/
duere: qꝛ nouum hoiem: ⁊ nouá conuerſatio
nem: que eſt ad imaginem ⁊ ſimilitudinem
vite Chriſti. In qua quidé ꝯuerſatione nul
lam differétiam facit ſexus maſculinus: vel
femininus: ſed nec populus gétilis: aut iu/
deus: ſed nec ritus circúciſionis: aut ꝑputij
ſed nec ꝯditio ſeruilis: aut libera: nec lingua
barbarica: aut latina. Quinto vero docet
eos hec induméta diſtinguere: dicés ꝙ iſta
iduméta noui hois ſunt benignitas: humi/
litas: modeſtia: patiétia: ⁊ ſic de alijs virtu/
tibus: quas Chriſtus nobis ſicut nouus ho
mo attulit: ⁊ portauit. Sexto docet eos oia
iſta induméta ſuccingere: ⁊ vincire dicens:
[Super oia charitatem habete: qđ eſt vin/
culuꝫ perfectionis. Septimo docet eos oia
hec induméta polire: ⁊ in quadam recentia
tenere. Nam pax cordis: ⁊ gaudiú in Chri/
ſto: ⁊ gratitudo: ac deuotio: ⁊ ſpiritualis cá/
tus: ac laudis exhibitio ſunt que liniuntur:
⁊ tenét in recétia oés virtutes. Et ad iſta vl
timo monet. Durat ergo iſta pars: ac doctri
na a loco illo: vbi ſcribitur: [Mortificate er
go mébra veſtra.] vſqꝫ ibi: [Mulieres ſubdi
10°. te eſtote viris.] ¶ Decimo eos allicit ⁊ in/
ducit per moralé doctrinaꝫ in ſpeciali pro/
mulgatam quátum ad oém pſoná. Inſtruit
enim viros ⁊ vxores: patres ⁊ filios: dños
⁊ ſeruos: ⁊ vnúquéqꝫ in ſua ꝓpria virtute.
Et durat pars iſta ab illo loco: [Mulieres
ſubdite eſtote viris ſicut oportet i dño.] vſqꝫ
ad locum illú vbi ſcribiť: [Orationi inſtan/
11°. tes.] circa principiú quarti capl'i. ¶ Unde/
cimo eos allicit: ⁊ inducit per familiaré ſcri
pturam: ⁊ orationú ſuarú reqſitioneꝫ deuo/
tam. Reqrit enim vt orent pro eo. Et ſcri/
bit ꝙ Titus ſuus frater chariſſim⁹: ⁊ One/
ſimus: quos mittit ad ipſos oia que agútur
circa ipſuꝫ nota eis facient: vt ꝯſolétur cor/
da ipſoꝝ. Et durat pars illa a loco prefato:
[Oroni iſtátes.] vſqꝫ ibi: [Salutat vos Ar/
12°. chycartus.] ¶ Duodecimo ⁊ vltimo eos
allicit: ⁊ inducit per ſalutationem ſanctorú
fratrum: qui cum ipſo erát chariſſimá ⁊ in/
trinſecam. Et per ſalutationé ſua manu có/
ſcriptam. Et durat pars illa a loco prefato:
[Salutat vos Ariſtarcus.] vſqꝫ in finé epi/
ſtole totalis.

¶ Diuiſio prime epl'e ad Theſſalonicéſes.

NUnc accedit epi/
ſtola ad Theſſalonicéſes. Et in/
tédit qnqꝫ ꝯcluſiões. Illud eniꝫ
ſciédum ꝙ iſti erant valde pfecti viri: qꝛ nó
ſolum pſeudo apl'os a ſe repulerát: immo ⁊
pro veritate: ⁊ ſanctitate fidei: quam ſerua/
bant: ſuſtinebát pſequutiones: ⁊ bonorum
direptiones ⁊ mortes a ciuibus ſuis. Et ic/
circo Apl's ſuper eoꝝ pfectione in preſenti
epl'a gr'as agit: ⁊ ad cóſolationé inducit eos
⁊ ſuam dilectionem ad eos exprimit. Et in
quattuor: in quibus deficiebát eos corrigit:
⁊ in moribus eos informat ⁊ inſtruit. Et ſ'ꝫ
hoc epl'a diuidiť in qnqꝫ partes iuxta iſtas
cóclusióes. ¶ Primo náqꝫ Apl's (ſalutatio Primo
ne premiſſa) nitiť deo gr'as agere ſup Theſ/
ſalonicéſium magna pfectione ⁊ multa: qa
⁊ erát pfecti in fide ⁊ in charitate: ⁊ in ſuſti/
nétia: ⁊ ſpe: ⁊ in omni virtute: ⁊ ſcá plenitu
dine ſpús ſancti: qꝛ erant effecti imitatores
Apl'i: ⁊ erát in omni loco quo ad ſanctitaté
⁊ fidem famoſi. Et durat pars iſta per totú
capl'm primum. ¶ Secúdo vo nitiť ad có/ 2°.
ſolationé ⁊ gaudium eos inducere ſuper tri/
bulationibus: quas patiebátur. Inducit au
tem eos ad gaudédum: qꝛ in hoc facti ſunt
imitatores apl'i ipſius: cuius gratia narrat p
quem moduꝫ ſe habuit inter ipſos. Primo
enim ad eos veniés: cótumelias ⁊ paſſiones
ſuſtinuit. Deinde vo nó errores: aut immú/
ditias: ſed vera ⁊ ſancta docuit. Deinde vo
ab omni adulatione: ⁊ auaritia: ⁊ appetitu
glorie imunis fuit. Deinde vo ſummú amo
rem eis oſtédit: qꝛ nó ſolú euágeliú predica/
uit: ſed labores: ⁊ fatigationes inter eos ſu/
ſtinuit: ⁊ in oibus ſe ad eos habuit ſicut pa/
ter. Et túc cóuenit ad gaudium eoꝝ qúo ip
ſi in his oibus facti erant imitatores apl'i: ⁊
non ſolum ipſius: imo ⁊ eccleſie primitiue:
que collecta erat in Hierl'ꝫ ⁊ iudea: quoniá
ſicut illi paſſi fuerút a iudeis: ſicut habeť in
actibus apl'oꝝ: ita ⁊ ipſi erát a ſuis cótribu/
bilibus. Et iccirco ꝯcludit ꝙ ipſi ſunt ſicut

gaudium ſua gloria:⁊ corona in pñti:⁊ erūt
in aduētu Chriſti in die iudicij : ex qb⁹ de/
bēt theſſalonicēſes merito cōſolari. Durat
autem pars iſta per totū capitulū ſecūdū.
3°. ¶ Tertio vͦo nitit̄ ſuam affectionē ſingula/
rem:⁊ ſuam diligētiam erga ipſos exprime/
re dicēs:ꝙ ex nimio amore ipſoꝝ nō potu/
it amplius ſuſtinere quin ipſe remaneret ſo
lus:⁊ mitteret eis Timotheū ad eos cōfrin
gendum ne mouerētur in tribulationib⁹ il/
lis:in qbus ipſemet predixerat eis ꝙ erant
paſſuri. Et multa alia tangit ex qbus expri
mit ſuam dilectionem erga eos.ſ.q: multā
cōſolationē recepit:audiens a Timotheo ꝙ
in fide firmiter ſtabant:nec in tribulationi/
bus deficiebāt. Et q: neſcit (vt dicit) qua/
les ⁊ q̄ntas gratias pro ipſis retribuere deo:
Et q: tādem orat vt eos deus in omni cha/
ritate multiplicet:⁊ eoꝝ corda vſq; ad aduē
tum dñi Jeſu Chriſti corroboret ⁊ ꝯfirmet.
Durat aūt hec pars p totū capitulū tertiū.
4°. ¶ Quarto nitit̄ eos ſuper quadruplici im
perfectione corrigere:lʒ enim cōitas perfe/
cta eſſet ⁊ ſancta. Aliq tamē inter eos erant
defectuoſi. Erāt enim inter eos quidā forni
carij:quidam vͦo accidioſi ⁊ pigri : quidam
vͦo ſuper morte parētum ⁊ amicoꝝ ſuorum
nimis dolētes ⁊ anxij. Quidaʒ vͦo de nouiſ/
ſimis tēporibus:⁊ momētis aduētus anti/
chriſti:⁊ futuri iudicij erāt nimis incōben/
tes:⁊ in his ſolliciti. Corrigit ergo eos i his
quattuor. Primo qdeʒ corripit fornicarios
dicēs:[Hec enim eſt volūtas dei ſanctifica/
tio veſtra ⁊c̄.] Secūdo vͦo ocioſos ibi: [Ro
gamus aūt vos fratres vt operemini manib⁹
veſtris. Tertio corripit de morte parentum
minus anxios:ſubdens:[Nolumus autem
vos fratres ignorare de dormiētibus ⁊c̄.]
Quarto arguit diſputātes de tēporib⁹⁊ mo
mētis:⁊ de die iudicij minus ſollicitos ſub/
dēns.[De tpib⁹ aūt ⁊ momētis ⁊c̄.] Et du/
rat pars illa a principio quarti capituli:⁊ p
principium quinti vſq; ad locum vbi ſcribi
5°. tur:[Rogam⁹ aūt vos frēs ⁊c̄.] ¶ Quin/
to vͦo ⁊ vltimo nitit̄ eos i morib⁹ (ſicut de/
cet) iſtruere. Nō enim eos inſtruit ſicut im
perfectos:ſed ſicut perfectos.ſ. vt ſupiores
diligant:impfectos corripiant:infirmos ſu/
ſcipiant:ad oēs patiēter ſe habeant : ſpiritū
nō extinguāt:ꝓphetiam non ſpernāt : ⁊ ſi/
milia que decēt viros perfectos. Durat au/
tem hec pars a prefato loco:[Rogamus au
tem vos frēs.] vſq; in fineʒ epiſtole:que in
ſalutatione fratrum terminat̄:⁊ in poſtula/
tiōe gratie dñi noſtri Jeſu Chriſti pro ipſis
Theſſalonicēſibus.

¶ Diuiſio epl'e ſcđe ad Theſſalonicēſes.

Nunc accedit epi/
ſtola ſecūda ad Theſſalonicēſes:
Et intēdit principaliter vnā cō/
cluſionē.ſ.eos informare de aduētu diei iu/
dicij. Qđ ab aliqbus eorūdem credebatur
ꝙ eſſet cito vētura ꝓpter tribulatiōes:quas
ſuſtinebāt. Predixerat eni Saluator Mat/ Math.
thei.xxiiij.loquēs in predicta die: Tūc tra/
dēt vos in tribulatione:⁊ occidēt vos:⁊ eri
tis odio oibus gētibus ꝓpter nomē meū:⁊
tūc veniet cōſumatio. Ex hoc igitur multū
mouebantur:⁊ erāt ſuſpenſi. Et ꝓpter hoc
Apl's in pñti epl'a oppoſitum eos docet:po
nēs multa que debēt precedere diem illam.
Diuidit̄ autem hec epiſtola in tres partes.
¶ Prima nāq; eſt cōmendatitia Theſſalo pᵒ pars
nicēſium:premiſſa qdeʒ ſalutatione gratias
agit Apl's pro ipſis. Et cōmēdat eos primo
de fidei vnitate ⁊ veritate dicēs:[Qm ſup/
creſcit fides veſtra. Secūdo de mutua cha/
ritate:[Abundat charitas vniuſcuiuſq; ve/
ſtrum inuicem. Tertio de patiētia in tribu/
lationibus ⁊ ſtabilitate:ſubdens:[Jta vt in
vobis gloriemur pro patiētia veſtra in oib⁹
tribulationib⁹:quas ſuſtinetis. Quarto de
premij magnitudine ⁊ immēſitate dāda eis
in futuro iudicio ſubdēs:[Ut digne habea/
mini in regno dei.] Quinto de aduerſarioꝝ
iuſta pena futura:⁊ ventura calamitate:ibi:
[Si tamē iuſtum eſt.] Si pro quia:qa iuſtū
eſt retribuere his qui vos tribulāt.] Sexto
huius gr̄a agit de maieſtate Chriſti ad iudi
cium veniētis:ibi:[Jn reuelatione dñi no/
ſtri ⁊c̄.] Septimo orat ꝓ martyrij honore:
⁊ dignitate:vt detur Theſſalonicēſib⁹: qui
iam tot alia ad martyrium diſponētia erāt

pro

pro Chriſto paſſi. Et hoc facit ibi: [In quo etiam oramus vt clarificet nomē dñi noſtri Jeſu Chriſti in vobis.] Hec enim clarifica/tio in ſcripturis refert ad martyriū: ⁊ ad mor/
Joānes tē: iuxta illud Joā. vltimo: Significās qua morte eſſet clarificaturus deū. Durat autē
2ª pars. hec pars per totū capl'm primū. ¶ Secun da vo pars eſt reſeratiua futurorū: ⁊ erudi/tiua reſpectu nouiſſimorū tēporum. Et primo agit de die iudicij: predicens q̄ non ita cito veniet: nec ſic iſtat vt illi credebāt. Et ideo monebat ne terrerētur ex hoc: aut mouerē/tur. Et hoc facit a principio ſecūdi capituli [Rogamus aūt vos fratres ⁊c.] Secundo agit de aduētu Antichriſti: pcipue oſtendēs q̄ ille preueniet diem iudicij: ibi: [Qm̄ niſi venerit diſceſſio primum: ⁊ reuelatus fuerit homo peccati.] Tertio agit de preſentia cu/iuſdam Antichriſti preuij. ſ. Neronis impij: ⁊ deſtructione impij Romani: ibi: [Et tūc qd detineat ſcitis.] Quarto regredit ad mo dum: ⁊ qualitatē aduētus Antichriſti: ibi: [Et tūc reuelabit ille iniquus.] Quinto p/dicit qualr ⁊ quō per aduētum ipſius ſedu/cētur iudei: ibi: [Et in omni ſeductione ini quitatis.] Sexto cōcludit qualiter ⁊ ipſe: ⁊ Theſſalonicēſes: ⁊ ceteri ad fidem conuerſi tenētur deo regratiari: q2 non erūt per illum ſeducti. Et hoc facit ibi: [Nos autem debe/mus grās agere deo. Durat ergo hec pars
3ª pars per totum capl'm ſecūdum. ¶ Tertia vo ps ⁊ vltima eſt informatiua bonorū morum. Et durat per totum capl'm tertiū ⁊ vltimum: vbi primo implorat eorū ſuffragia: ibi: [De/cetero fratres orate pro nobis.] Secūdo vo monet ⁊ orat vt habeāt corda in obediētia: ⁊ in charitate dei: ⁊ in patiētia directa: ibi: [Cōfidimus autem de vobis fratres in do/mino.] Sequitur: [Dominus autē dirigat corda veſtra.] Tertio vero monet vt abſti/neāt ⁊ ſeparēt ſe a quorūdam ſocietate per/uerſa ⁊ inordinata: ſcilicet a ſocietate pſeu/do apoſtolorū. Et hoc facit ibi: [Denuncia/mus aūt vobis fratres vt ſubtrahatis vos ab oī fratre ambulāte iordinate.] Et ibidē deſcribit deordinationē talium: q2 ſunt inge/ti ⁊ ocioſi: ⁊ aliorū panem gratis māducan/tes: cuius oppoſitum ipſe fecerat inter eos. Quarto vo monet eos vt tales inordinatos non reputēt inimicos: ſed q̄ eos corripiant in charitate vera. Et hoc facit ibi: [Et noli te quaſi inimicū exiſtimare. Quinto vo ter/minat ſuam eplam in ſalutatione manu ſua cōſcriptam: ⁊ in ſupplicatiōe: ⁊ oratiōe de/uota: quam pro ipſis ad deū facit: ibi: [Ipſe autē dominus pacis det vobis pacem ſem piternam ⁊c.]

¶ Diuiſio prime eple ad Timotheum.

Hunc accedit pª epla ad Ti/motheum. Et intēdit vnam con cluſiōem deſcribere. ſ. qualr ſe de/beat hic eps ⁊ maxime ſuperior: vtpote ar/chieps vel pmas in regimie ſuo. Timotheus nāq̄ fuerat ab aplo ordinatus eps Epheſius: q̄ erat ciuitas Metropolis Aſie. Et iccirco
inſtruit ipſum qualr ſe debeat hic in regēdo Officiū
q2 offm̄ epale eſt offm̄ ꝓpugnātis reſpectu epale.
infidelium: ⁊ eſt offm̄ exorantis ⁊ ſupplican tis ꝓ populo in ordine ad deum: ⁊ eſt offm̄ determinātis vniuerſum eccleſiaſticum gra/dum ⁊ ſtatum. Et eſt offm̄ exemplātis ⁊ edi/ficantis in ordine ad populum q̄ hꝫ exem/plar illius imitari. Et eſt offm̄ diſpenſantis ⁊ ꝓuidentis reſpectu pauperū: q2 bona ecclie bona ſunt pauperū p epm diſpēſanda: prout vnuſquiſq̄ fidelium opus hꝫ: vt pꝫ actuū. 2. Et offm̄ iudicātis ⁊ condēnantis reum quā/tum ad exterius forum: ⁊ eſt offm̄ pdicātis ⁊ docentis veritatem morū. Ideo Apls in hac epla Timotheum informat q̄ſtum ad iſtos. 5. actus. Et ſm hoc diuiditur epla in. 7.
ptes. ¶ Primo nāq̄ Apls Timotheum do Primo
cet qualr debeat reſiſtere ⁊ ipugnare errorē infidelium: maxime iudeorū: q̄ volebāt fide/les inducere ad obſeruātiam lrarum lega/lium. Et durat hec ps p totū capl'm pm: vbi pmittit ſalutationem. d. [Paulus apls ⁊c.] Deinde ſbdit intētam exhortatiōem: hortat n. ipſum vt denūciet pſeudo aplos ⁊ iudeos ne doceāt fabulas ⁊ genealogias ⁊ qōnes in terminatas: q̄ ptinēt ad legalia. Et hoc facit ibi: [Sicut rogaui te.] Deinde iſtius exhor/tationis ſbiungit rōnem pmam: q2 tota lex

IOTECA IVERSITA DE ANADA

non aliud intendit niſi charitatē:purū cor:
bonam conſciam: ⁊ fidem non fictā:nec ad
aliud legalia ordinātur:niſi ad figurandum
iſta. Et q: falſi fratres p̄dicti hoc non intel/
ligunt:iccirco in p̄fatum vaniloqum cōuer
tuntur. Et hanc rōnem ponit ibi: ⌊Finis āt
precepti.⌋ Tertiā rōnem ſb̄dit ibi: ⌊Scim⁹
aūt quia bona eſt lex.⌋ dicens ꝙ lȝ lex bona
ſit:non tñ poſita eſt pp iuſtos:ſed pp pecca/
tores. Et enarrat diuerſa peccata que repu/
gnant legi. Que qdem pari mō repugnant
euangelio. Et ſic pȝ ꝙ lex illud idem inten/
dit qd̄ euangeliuȝ.ſ.bonos mores. Et iccir/
co q moralia legis obſeruat:totā legem ob/
ſeruat:q: aliud non intendit. Qui aūt ſ̄uat
euāgelium ſeruat legem:dato ꝙ cerimonia
lia non obſeruet. Deinde ponit Apl's d̄ ſua
vocatiōe a xp̄o deuotiſſima grārum actio/
num hac occaſione:q: iudeos viſus eſt vitu
perare ⁊ increpare tāq̄ de ſeipſo ſupbiēdo
quū illos contēneret. Et iccirco confitetur
ſe p̄us fuiſſe blaſphemū pſecutorem: ⁊ cōtu
melioſum:⁊ peccatorem: ſicut ⁊ iudei nunc
ſunt. Et ꝙ ipſe in illis non remāſit: non eſt
ſibi imputādū:ſed miſicordie dei. Et ideo
ſuper hoc regratiatur regi ſeculoꝝ imortali
⁊ vniuerſali:et hoc facit ibi: ⌊Grās ago ei q
me cōfortauit ⁊c.⌋ Deinde reſumit ſuā ex/
hortationem p̄cipiens Timotheo: vt bene
militet cōtra p̄fatos iudeos:⁊ maxime cum
bona cōſcia. Et hoc facit ibi: ⌊Hoc p̄ceptū
cōmendo tibi.⌋ Deinde vo oñdit caſum ali/
quorum ⁊ deuiatiōem a fide pp defectū bo/
ne conſcie:ibi: ⌊Quam qdem repellentes.⌋
2°. ¶ Secūdo p̄ncipal'r docet eum oroni inſi/
ſtere:⁊ iugiter orare deum. Et durat ps iſta
per totum capl'm ſcd̄m:vbi p̄mo docet q̄li/
ter ⁊ p qbus debeat orare p ſeipſum:qa pro
regibus ⁊ oibus hōibus. Pro regib⁹ qdem
vt ſb̄ eorum regimine vitam qetam ⁊ hone
ſtam agamus in oi virtute. Pro oibus autē
hōib⁹:q: ſaluator noſter vult omnes hoies
ſaluos fieri:⁊ p redētione oiuȝ ſe obtulit:⁊
ipſemet Apl's gentiuȝ p̄dicator ⁊ doctor ita
fiendum decreuit. Facit aūt hoc a p̄n. capl'i.
⌊Obſecro vos.⌋ vſq; ibi: ⌊Volo ergo.⌋ Dei/
de vero Timotheum inſtruit qual'r debeat
informare orātem populum. Nam viri pn̄t
in omni loco orare leuando puras manus
ad deum. Mulieres aūt orare debēt in hitu
ornato cum verecūdia ⁊ ſobrietate ⁊ in ſilē/
tio:nec debent mulieres in publico docere
aut dn̄ari viris:qd̄ p̄bat per Adam ⁊ Euā
⁊ hoc facit ab illo loco: ⌊Volo ḡ viros ora/
re.⌋ vſq; in fineȝ capl'i ſcd̄i. ¶ Tertio vo do 3°
cet eum diſponere ⁊ ordinare oēm gradum
eccleſiaſticum. Et durat hec pars p totum
capl'm tertiū:vbi p̄mo docet q̄lem ep̄m de/
beat ordinare cum ait: ⌊Siqs ep̄atum deſi/
derat bonum opus deſiderat:ergo oȝ ep̄m
irrep̄henſibilē eē caſtum: pudicuȝ ⁊c.⌋ De/
inde vo q̄lem nō oȝ in ep̄m ordinare: q: nō
illum q p̄us neſciuit ſemetip̄m aut domum
ſuam regere:nec neophitum:nec de crimīe
diffamatum. Et hoc facit ibi: ⌊Siqs autem
domui ſue preeſſe neſcit.⌋ Deinde vo docet
q̄lem debeat ordinare diaconum:ibi: ⌊Dia/
cones ſimil'r.⌋ Deinde vo agit de vxoribus
eorum:ibi: ⌊Mulieres ſimil'r pudicas.⌋ De/
inde vo reddit rōnem Apl's quare ſic diligē
ter circa iſtam mām informet euȝ. Facit aūt
hoc:tū q: forſitan tardabit venire ad eum.
Tum q: eccleſia eſt colūna dei viui: ⁊ firma
mētum veritatis:continet xp̄i digniſſimuȝ
⁊ ſacerrimum ſacr'm:⁊ ideo oȝ oēm graduȝ
eccl'iaſticū eē bn̄ diſpoſitū. Et h̄ facit ab illo
loco: ⌊Hoc tibi ſcribo fili.⌋ vſq; i finē capl'i.
¶ Quarto docet eum honeſte viuere ⁊ ex/ 4°
emplare ſibi ſb̄iectum ppl'm. Et durat pars
illa p totum capl'm. 4m. vbi p̄mo monet ad
vite auſteritatem:ſed q: aliqui abſtinēt a ci/
bis ⁊ ieiunant ⁊ ſunt auſteri intentione he/
retica ⁊ praua:credentes ꝙ ſit peccatuȝ ali/
quos cibos comedere:⁊ ſimil'r in matrimo
nio viuere:ideo detegit errores iſtorum:ne
ſuadens p̄niam ⁊ auſteritatem videatur er/
rorem iſtuȝ approbare. Sciebat.n. ꝙ futu/
ri eēnt heretici Manichei q iſta dicerēt:et
ex dictis ipſius ſe cōmunire vellēt. Et hoc
facit in p̄ncipio capl'i: ⌊Sp̄s aūt manifeſte
dicit ⁊c.⌋ Deinde monet ad miſericordiam
⁊ pietatem:q̄ multo plus valet ꝑm eum:q̄ȝ
auſteritas ⁊ penitētia:que eſt exercitatio cor
poralis. Et hoc facit ibi: ⌊Exerce aūt teip̄m

ad pietatē

ad pietatem ꝛc.]Deinde vͦ occaſionaliter
ponit quorūdam hoim cecitatem q fidem
xpi ex hoc vituperāt:qꝛ aſpicimus in labo/
ribus veſtris ad vitam futurā.Et hoc facit
occaſione accepta:qꝛ dixerat pietatem hēre
ꝓmiſſionem vite future: pp hoc enī ſbdit
[Fidelis ſermo:in hoc maledicimur:qꝛ ſpa/
mus in deum viuū.]Deinde vͦ monet ad
grauitatē doctrie ꝛ auctoritatē:ibi:[ꝑcipe.]
Hoc eſt doce:[Nemo adoleſcentiam tuam
contēnat.]Deinde vͦ monet ad oēm virtu
tum exēplaritatez:ibi:[Sed exēplo fideliū
in verbo in cōuerſatione ꝛc.]Deide vͦ mo
net ad ſtudium ad lectiōem:ꝛ ad contēpla/
tionis veritatē ꝛ ſynceritatē: ibi:[Dum ve
nio attende lectioni ꝛc.]Deinde vͦ qꝛ ſtu/
dium ordinatur ad doctrinā:monet ad eru
ditionis diligētiam:qͣtum ad ſibi ſbiectos
ꝛ ſedulitatem.Docet aūt modum increpa/
tiuū:ꝛ hīe modum obſecratiuū in erudien/
do.Et hoc facit ab illo loco:[Attende ꝛc.
ꝛ doctrine inſta.]vſqz ad finem capl'i qrti.
5° ¶Quinto vͦ docet eum ꝓuidere ꝛ bñ di/
ſpenſare bona eccleſie reſpectu indigentiuz.
Et hoc facit a ꝑncipio qnti capl'i qd icipit:
[Uiduas honora.]vſqz ad locum vbi ſcribi
tur in eodem caplo:[Aduerſus ꝑſbyterum
accuſationem noli accipe.]¶Cōſiderāduz
aūt ꝙ in hac pte qnta accipit honorare ꝑm
Augu. Augu.ꝓ ſbuenire.Tūc aūt eps ex introdu/
ctione eccl'ie ꝑmitiue miſtrabat bona eccl'ie
mulieribus viduis: qbus hodie ſuccedunt
religioſe pauperes.Simil'r ꝛ preſbyteris ac
ꝑdicantibus:q alios informabāt:vnde ꝛ de
viduis hētur Act.6. Et de ꝑdicātibꝰ Lu.x.
Uere vidue. Primo igitur docet Timotheum qbus vi/
duis debeat ꝓuidere: dicens:[Uiduas ho/
nora ꝛc.]Deinde gr̄a huius oñdit q̄les de/
bent eē vidue q̄ debent eligi:vt de cōibus
ſumptibus eccleſie ꝓuideat eis.Nam debēt
eſſe ꝑus ꝓbate in regimine domus ſue:ꝛ h̄
oſtendit ibi:[Que aūt vere vidua ē ꝛc.]Et
idem debent eē abſtinētes a ſupflua delecta/
tione qd oñdit ibi:[Nam que in delitijs ē.]
Et iterum debēt eſſe ānoſe qd dicit ibi:[Ui
dua eligatur nō minus lx.ānorum.]Et ite/
rum debent eē bone fame ꝛ in virtutibꝰ ex/
ercitate:qd oſtendit ibi:[Que fuerit vnius
viri vxor.]Deinde vero oñdit q̄ non debēt
eligi in viduas:vt illi ꝓuideatur de cōibus
ſumptibus eccleſie:qꝛ non iuuenes ꝛ adole/
ſcentule:q̄ prius fuerūt fornicate:nec etiam
verboſe:curioſe ꝛ vane:ſz tales iuuenes de/
bent nubere ꝛ filios ꝓcreare.Et tūc conclu
dit ꝙ ſi aliqs hz i domo ſua viduas nutriat
eas:ne grauetur eccleſia. Poñt autez oia iſta
ad ml'ieres religioſas referri. Deide vͦ ibi:
[Qui bene ꝑſunt preſbyteri.]Docet qbus Predi/
ꝑdicantibus maxime debeat ꝓuidere:qꝛ il/ cantes
lis q bene laborāt in verbo ꝛ doctrina: illis honorā
n.in duplo ꝓuidēdum eſt q̄z alijs:ꝛ hoc in/ di.
telligit cū dicit:[Qꝛ ꝑſbyteri duplici hono
re ſunt digni maxie ꝛc.]¶Sexto vͦ docet 6°
eū punire ꝛ iudicare qͣtum ad exteriꝰ forū. Quo iu
Et hoc ab iſto loco:[Aduerſus ꝑſbyterum dicādū.
accuſatiōem noli accipere.]vſqz in finez ca/
pituli qnti.Naz ꝑmo docet quot accuſatio/
nes aut teſtes recipiendi ſunt cōtra ꝑſbꝛuz.
Deinde coraz qbus dz aggrauare ꝛ punire
reum:qꝛ coram oibus:qd facit ibi:[Peccā/
tes aūt coram oibus argue.]Deinde docet
in punitōibus debere ꝑcedere inqſitionem
ꝛ diligens ſcrutiniū ibi:[Teſtor coram deo
ꝛ Jeſu xpo.]Deinde docet in iudicādo nō
debere eſſe leuem:aut volūtarium: ſeu ſbdi
tum ibi:[Manus cito nemini ipoſueris.]
Et pōt intelligi vel de cōdēnatiōe vel de or
dinatione.Deinde docet iudicē debere eſſe
irreꝑhenſibilem ꝛ honeſtū:ne in eum i quo
alium iudicat ſeipſum cōdēnet.Et iō ſbdit
[Teipſum caſtuz cuſtodi.]Et qꝛ Timotheꝰ
amore caſtitatis:ſe nimis macerabat ſbiūgit
[Noli adhuc aquam bibere:ſz modico vte/
re vino.]Deinde vͦ ponit diſtaz peccatoꝝ:
qꝛ q̄dam publica ſunt ꝛ q̄daz occulta: vt ex
hoc doceat q̄ ſunt illa quorum examinatio
diligens dz ꝑcedere iudiciū:ꝛ hoc facit ibi:
[Quorūdaz hoium manifeſta peccata ſūt.]
¶Septimo docet eum ꝑdicare ꝛ erudire 7°
ꝛ inſtruere in veritate moruz ſbiectum ſibi
ppl'm.Et durat ps illa p totum capl'm.6m.
vbi ꝑmo docet q̄liter inſtruendi ſūt ſerui.ſ.
vt dños honorēt ꝛ eis fideliter obſequātur
pp qd reprobat errorē quorūdam q dicebāt

ꝙ ſeru⁹ ex hoc ipo ꝙ baptizatus eſt ⁊ fidelis
effectus non tenebantur dñós revereri nec
ipſis obedire: q2 eoꝝ frēs ⁊ pares in fide: do
cētes aūt talia Apl's dicit eē ſupbos ⁊ nihil
ſcientes: ⁊ deſcribit eoꝝ multiplicia vitia: ⁊
hoc fecit a pn. ſexti capl'i: qđ incipit: [Qui
cūqꝫ ſūt ſb iugo.] vſqꝫ ibi: [Eſt aūt queſtus
magnus.] Deinde vo docet qualr iſtruēdi
ſunt dñi: ⁊ q2 tales ꝯſueuerūt eē auari: ⁊ plu
rimi ſtudere diuitijs. Idcirco eos monet ad
ſufficiētiam ⁊ ad vitādam auaritiaꝫ ⁊ appe
titum diuitiaꝝ: ⁊ ad acqrēduꝫ diuitias vir
tutum. ſ. iuſtitiam: pietatē: ⁊ diuitias pmio
rum celeſtium: videlicet vitam eternā ⁊ di
cit ꝙ iſte diuicie decēt hoīem dei: vt iſte cō
fiteatur coram diuitib⁹ pcipit Timotheo: ⁊
hoc facit ab illo loco: [Eſt aūt qſt⁹ magn⁹.]
vſqꝫ ibi: [O Timothee depoſituꝫ cuſtodi.]
vbi alloquēs Timotheum monet eum: vt
veram fidem cuſtodiat: ⁊ grām dei ſibi im
ploret. Et ſic eplām iſtam finit.

¶ Diuiſio ſecūde eple ad Timotheum.

NUnc accedit ſecūda epiſto
la ad Timotheuꝫ. Ratio aūt ſcri
bendi hanc ſcđam eplam fuit: qa
Apl's Rome vinctus ſecūdam ꝓfeſſionem
corā Nerone fecerat: ⁊ de ꝓximo mortē ſuā
⁊ ſuū ſacrum martyriū expectabat. Et iccir
co Timotheo ſibi chariſſimo: quē p ceteris
ſuis diſcipulis tenerius diligebat: negociuꝫ
fidei ⁊ ſacre pdicationis: qđ ſuper oia cordi
hēbat in fine ſuo volebat cōmendare. Intē
dit ergo Apl's in hac epl'a cōcluſiōeꝫ iſtam:
recōmendare videlicet cum ſūma efficacia
Timotheo pdicatiōem fidei: ⁊ diuulgatōeꝫ
xpi per mūdum: qm̄ ipſe amplius ſup hoc
per ſeipſum certare nō poterat: paſſiōi pro
pinquus. ¶ Diuidit ergo pñs epl'a in. ix.
Primo ptes. ¶ Primo nāqꝫ ipſum inducit ad ze
lum fidei ⁊ ſacre predicatiōis amoreꝫ ex ſua
intima ⁊ ſpeciali amicitia: q2. n. ipſum pcete
ris diligebat: ipſum inſiſtere illi miſterio et
offō cui Apl's ſemp inſiſterat. Et hoc facit
a pncipio eple: vbi vocat eum chariſſimuꝫ
filiū ſuū: ⁊ reducit ad memoriā lachrymas
eius: ⁊ fidem matris: ⁊ auie ſue: ⁊ fidem pu
ram: que habitat in eo: vſqꝫ ad locum: vbi
ſcriptum eſt: [Propter quā cauſam moneo
te.] ¶ Secundo vero ipſum inducit ex ſua 2°.
excellētia: ⁊ grā a deo accepta: q2 pcedēs di
ſcipulus acceperat gratiam a deo per impo
ſitionē manuū ipſius: ꝓpter qđ non debet
erubeſcere teſtimonium Chriſti: nec ipſum
Rome vinctum: ſed collaborare in euāge
lio pro quo ipſe patiebať: nec tñ erubeſcebat
q2 cert⁹ erat de bono depoſito ſibi in die iu
dicij reſeruato. Et hꝫ facit ab illo loco: [Pro
pter quam cauſam ammoneo te vt reſuſci
tes gratiam dei.] vſqꝫ ibi: [Formam habere
ſanoꝝ vboꝝ.] ¶ Tertio vo ipſum iducit ex 3°
alioꝝ inſtātia ⁊ pfidia: ſcribens quō duo ex
diſcipulis Pauli: immo fere oēs: qui erant
in Aſia auerſi erāt a fide: excepto quodā di
cto Oneſiphoro: ⁊ domo ſua. Et ꝓpter hoc
magis debebat eſſe ſollicitus ad predicāduꝫ
ex quo ceteri excidebāt. Et hoc facit ab illo
loco: [Formam habes ſanoꝝ verboꝝ.] vſqꝫ
in finem capituli primi. ¶ Quarto vo idu 4°
cit eum triplici ſimilitudine exēplo: ⁊ meta
phora. Exēplo. ſ. militis: qui debet eſſe ſtre
nuus in pugnando: ⁊ exēplo agoniſte: qui
debet eſſe ſollicit⁹ in certādo: ⁊ exēplo agri
cole: qui debet eſſe ſollicitus in laborādo: ⁊
primus in percipiēdo fructuꝫ. Et hoc facit
a principio ſecūdi capituli: qđ incipit: [Tu
ergo fili mi.] vſqꝫ: [Memor eſto dñꝫ Ieſuꝫ
Chriſtū.] ¶ Quinto vo ipſum inducit ex 5°.
gloria repromiſſa nobis: ⁊ finaliter expectā
da. Unde dicit ꝙ qa Chriſtus reſurrexit a
mortuis: ſi cōmorimur ſibi: ⁊ cōuiuemus: ſi
ſuſtinebim⁹: ⁊ cōregnabimus. Et hoc facit
ab illo loco: [Memor eſto dñm Ieſuꝫ.] vſqꝫ
ibi: [Noli verbis cōtendere.] ¶ Sexto vo 6°
inducit ipſum ex loquacitate heretica: ⁊ va
nitate fabuloſa. Si enim heretici ſunt ſolli
citi pro ſua vanitate ⁊ ſuis fabulis: quanto
magis vos pro fidei veritate? Et iccirco do
cet eum non cōtendere verbis cuꝫ talibus:
ſed ꝓphana: ⁊ vana verba deuitare. Et oſtē
dit rōnem quare deus pmittit in eccleſia ali
quos talibus erroribus implicari per ſimili
tudinem qua videmus in magna domo nō
ſolum eſſe vaſa aurea in honorem: immo fi

ctitia

etilia vaſa ad cōtumeliā ꝛ turpitudinē re/
ceptandam. Durat āt hec pars ab illo loco:
[Noli verbis contēdere.] vſq; in finem ca/
Septio pituli ſecūdi. ¶ Septimo vō cum ex mul/
tiplicatiōe maloꝝ hoīum tpibus ꝛ diebus
nouiſſimis. Et hoc facit p totū caplm 3m:
vbi pmittit qūo in diebus nouiſſimis peſſi/
mi hoies futuri ſunt multis criminib⁹ irre/
titi: ꝛ hoc in pncipio cum dicit: [Hoc autē
ſcito q: in nouiſſimis ꝛc.] Deinde oſtendit
ꝙ iam actu in illis diebus erāt tales multi:
ꝛ hoc facit ibi: [Ex his.n. ſunt q penetrant
domos ꝛc.] Deinde ex hoc cōcludit Timo
theo ꝙ ipſe dʒ in oībus modo contrario ſe
hꝛe iuxta exēpluʒ ſui: ibi: [Tu aūt aſſecutus
es meam doctrinā ꝛc.] Deinde infert ꝙ ex
hoc debent eē virtuoſi ꝓpoſiti: vt p ſacras
lr̃as ꝛ ſcripturas quas didicit cōperiat et
aggrauet erroreʒ predictoꝝ: ꝛ inſtruat oēm
hoiem in iuſtitia ꝛ pfectione xp̄i. Et hoc fa/
cit ibi: [Tu vō pmane.] vſq; in fineʒ capl̄i.
8° ¶ Octauo ip̄m inducit ex appropinq̄tiōe
ſui martyrij ꝛ ſua paſſione cito vētura. Et
hoc facit a principio q̄rti capl̄i: qd incipit:
[Teſtificor coraʒ deo ꝛ Jeſu xp̄o.] Et dein/
ceps ibi: [Ego.n. iam delibor: ꝛ tp̄s mee re/
ſolutōis inſtat.] vſq; ibi: [Feſtina ad me ve/
9° nire cito.] ¶ Nono vō ꝛ vltimo ꝓ ep̄le cō/
plemēto ſcribit ſibi ꝛ aperit q̄dam familia/
ria. Rogat ēt eum cito venire ad ſe ꝛ appor
tare libros ꝛ ſuas mēbranas ꝛ alia mlt̄a que
patent ab illo loco: [Feſtina ad me venire ci
to.] vſq; ad finem epiſtole.

¶ Diuiſio epiſtole ad Tytum.

HUnc accedit epi
ſtola ad Tytū quē pfecerat apl̄s
Cretēſem archiepm. Et intēdit
vnam cōcluſionem .ſ. erudire ip̄m qualiter
pᵃ pars exerceat bn̄ ſuū offm̄. ¶ Et diuiditur pn̄s
ep̄la in .5. ptes. premiſſa nāq; ſalutatiōe pmi
tus ipſum docet qualr̄ ſe dʒ hꝛe in iſtitutiōe
preſbroꝝ. Et hoc facit ab illo loco: [Huius
rei gr̄a.] vſq; ibi: [Sunt.n. multi inobediē/
tes.] Docet nāq; q̄les dn̄t eē preſbrī ſimpli/
Hiero. ces cū ait: [Et ꝯſtituas p ciuitates pſbros.]
Deinde quales debēt inſtitui preſbri maio/
res q vocātur epi ibi: [Oportet.n. epm ſine
crimine eſſe.] Uel forte eoſdē vocāt pſbros Hiero⁹.
ꝛ epos ſm Hieronymū. ¶ Scd̄o vō docet Scd̄o
ipſum qualr̄ ſe dʒ hꝛe in cōfutatione iudeo/
rum q erant falſi xp̄iani inducentes fideles
ad obſeruātiaʒ legaliū. Et hoc ab illo loco:
[Sunt.n. multi inobediētes.] vſq; in finem
pmi capl̄i. Ubi pͦ oſtendit qūo iudei effecti
falſi xp̄iani erant ad decipiēdum valde vo/
luntarij.d. [Sunt.n. multi ſeductores ma/
xime q de circūciſione ſunt.] Deinde oñdit
ꝙ cretenſes erant valde inertes ꝛ valde ci/
to poterant decipi: ibi: [Dixit qdaʒ ex illis
Cretēſes ſemp mēdaces.] Deinde vō oñdit
qualr̄ Tytus ꝛ ceteri plati ad reſiſtēdum il/
lis debebant eſſe valde ſolliciti ꝛ parati ibi:
[Quā ob cāʒ icrepa illos ꝛc.] ¶ Tertio vō Tertio
docet eum qualr̄ ſe dʒ hꝛe in eruditiōe fide/
lium ſinguloꝝ ſm ſtatus diuerſos. Et hͦ fa/
cit p totum capl̄m ſcd̄m: vbi docet ip̄m q̄lr̄
debeat erudire ꝛ informare hoies antiquos
ꝛ ſenes.d. [Tu aūt loq̄re que decēt ſanā do/
ctrinā. Senes vt ſobrij ſint.] Deinde qualr̄
antiq̄s mlīeres ibi: [Anus.] Deīde q̄lr̄ ado
leſcentulas ꝛ mulieres iuuenes: ibi: [Ado/
leſcētulas vt viros ſuos amēt.] Deinde q̄lr̄
hoies iuuenes ꝛ adoleſcētes: ibi: [Juuenes
ſimiliter.] Et q: i moralibus magis mouēt
facta q̄ʒ verba. Ideo monet euʒ vt iſtas eru
ditiones faciat nō tam verbo q̄ʒ exēplo: ibi:
[In oībus teſp̄m prebe exēplum bonorum
operum.] Deinde docet eum qualr̄ debeat
erudire ſbditos ꝛ ſeruientes: ibi: [Seruos
dn̄is ſuis ſubditos eſſe.] Deinde vō ſubdit
rōnē oium pdictoruʒ p exēplum xp̄i qui ad
hoc in hoc mūdo apparuit: vt ip̄m renoua/
ret in virtutibus ꝛ vita ſancta: ꝛ oēs hoies
erudiret ſecularia deſideria abijcere: ꝛ vitaʒ
virtuoſam ac mūdam ſectari. Et hoc facit
ibi: [Apparuit.n. gr̄a dei.] vſq; in finē capl̄i
ſecūdi. ¶ Quarto docet ip̄ʒ qualr̄ ſe dʒ hꝛe 4ᵃ
reſpectu alienoꝝ a fide ꝛ exterorum. Docet
n. vt moneat fideles ſbditos eſſe pncipib⁹
ꝛ potentatib⁹ ſecularibus: de qbus conſtat
ꝙ tunc erant infideles: q: pagani ꝛ gentiles
ꝛ ꝙ moneat eos ne litigent cū alienis a fide
nec eos blaſphement: neq; vituperēt. Et hͦ

facit ibi: Ammone illos ꝛc.] Deinde reddit
hui⁹ rōnē q̄re nō ſunt infideles ꝛ gētiles a
fidelibus blaſphemādi. Et huius rō eſt: q̄a
nos alij fuimus illis ſimiles increduli ꝛ ſer
uientes deſiderijs ꝛ errantes: nec ex opib⁹
iuſtitie q̄ fecimus nos magis ſumus ſalui fa
cti q̄ȝ illi: ſed hoc fecit ſola benignitas ꝛ hu
manitas ſaluatoris: ꝛ hoc facit ibi: [Eram⁹
ꝛ nos aliq̄n inſipiētes ꝛc.] Durat ergo iſta
ps quarta a p̄n. capl'i ſc̄di: vſq̄ȝ ad locuȝ vbi
ſcriptū eſt: [Fidelis ſmo eſt ꝛc.] ¶ Quito
5° ꝛ vltimo docet eum qualr̄ ſeſe debeat hēre
in euitatiōe hereticoꝝ ꝛ dogmatū pu̓ſoꝝ
Debet. n. euitare ſtultas q̄ōnes ꝛ ꝯtentiōes
ſupfluas: ꝛ ſuadere bona opa ꝛ virtutes. Oȝ
ēt hoiem hereticum poſt vnā ꝛ ſc̄dam cor
rectionem totalr̄ euitare. Durat aūt hec ps
a p̄fato loco: [Fidelis ſermo eſt: ꝛ de his vo
lo te cōfirmare alios.] vſq̄ȝ in finem epiſtole
quā iuxta ſuam conſuetudineȝ terminat in
ſalutatione ꝛ poſtulatione gr̄e Jeſu xp̄i.

¶ Diuiſio ep̄le ad Philemonem.

Nunc accedit ep̄la ad Phile
monem: que intēdit vnam cōclu
ſionem gr̄am. ſ. procurare Oneſi
mo: q ſeru⁹ exiſtens Philemonis: ab eo fu
gerat: ꝛ tādem Romam veniens: ab Ap̄lo
in vinculis exiſtente fuerat baptizat⁹. Et in
hac ep̄la p̄mo ip̄m ſalutat. d. [Paulus vin
ctus ꝛc.] ¶ Secūdo v̄o ipſi⁹ fidem ꝛ chari
tatem ꝛ pietatem in ſanctos cōmendat. Et
durat ps illa ab illo loco: [Gr̄as ago.] vſq̄ȝ
ibi: [Propter q̄d multā fiduciam.] ¶ 3° v̄o
ſibi aperit q̄ȝtam fiduciā ꝛ ſpem de ipſo ha
beat: ab illo loco: [Propter q̄d multā.] vſq̄ȝ
ibi: [Obſecro te.] ¶ 4° v̄o ꝓ Oneſimo de
precatur vt illi indulgeat ꝓ eo q̄ ab eo aufu
gerat ꝛ q̄ ipſum deuote ſuſcipiat: ab illo lo
co: [Obſecro te ꝓ meo filio.] vſq̄ȝ ibi: [For
ſitan ideo diſceſſit ad horam a te.] ¶ 5° v̄o
Oneſimum fidelē effectuȝ multū illi cōmē
dat: a loco illo: [Forſitan: ideo a te diſceſſit.]
vſq̄ȝ ibi: [Si ergo hēs me ſocium.] ¶ 6° v̄o
p̄ nocumētis: ſi forte aliq̄d dānum illi dede
rat in fugiendo fideiubet ꝛ ꝓmittit reſtituē
ꝛ hoc manu ſua ꝓp̄a ſcribendo confirmat:
ab illo loco: [Si hēs ergo me ſocium.] vſq̄ȝ
ibi: [Nam ſpero p̄ orōnes vr̄as.] Et vltimo
in ſalutatione deuota ꝛ poſtulatiōe orōnuȝ:
vt iteruȝ ad eum veniat ep̄lam totam cōſu
mat: ab illo loco: [Nam ſpero p̄ orōnes ve
ſtras.] vſq̄ȝ in finem.

¶ Diuiſio epiſtole ad Hebreos.

Nunc accedit ep̄la ad hebre
os. In qua Ap̄l's vnam cōcluſio
nem intendit. ſ. q̄ fidei Jeſu xp̄i
eſt imobilr̄ adherēduȝ ꝛ multo magis obe
diēdum q̄ȝ vnq̄ȝ fuit legi veteri: nec ab ip̄a
fide pſecutione aliqua eſt diſtandū. Eſt eniȝ
ſciēdum q̄ fideles ex iudeis ꝯuerſi appellā
tur hebrei in titulo huius ep̄le. Non. n. diri
gitur ad hebreos illos q i pfidia remāſerāt:
ſed potius ad hebreos ad fidem conuerſos.
¶ Sciēdū inquā q̄ iſti hebrei erāt magis
zelatores legis ꝛ cuȝ hoc multa erāt paſſi ꝛ
patiebātur ꝓ fide xp̄i: ſicut ꝛ legit̄ in Acti.
Ad ip̄os ergo cōfirmādum in fide ꝛ ꝯſolā
dum in tribulationib⁹ ꝛ reuerēdum xp̄i le
gem potius q̄ȝ legeȝ veterem ſcripſit Ap̄l's
ep̄lam p̄ntem. Concipiebāt aūt iudei ad le Legem
gem reuerētiā magnā pp. 12. rōnes. ¶ Pri venerā
mo nāq̄ȝ pp angeloꝝ frequētiam. Unde ad daȝ qb⁹
Gal. 3°. Lex pp transgreſſionem poſita eſt rōnib⁹.
ordinata p angelos: in legiſlatiōe q̄dem oc p̄
currit frequētia angeloꝝ loquentium cum
Moyſe. ¶ 2° v̄o pp mediatoris. ſ. Moyſi 2°
amicitiam cū deo. Fuit. n. Moyſes media
tor in legiſlatiōe: vt Ap̄l's dicit ad Gal. 3°.
De quo Moyſe ſcriptuȝ eſt q̄ loquebatur
dn̄s cum eo facie ad faciem ſicut cōſueuit lo
qui vir ad amicum ſuū: ꝛ pp hoc gloriando
Joan. 9°. Tu diſcipulus illius ſis. Nos aūt Joānes
diſcipuli Moyſi ſumus. Nos ſcimus quia
Moyſi locutus eſt deus. ¶ 3° pp p̄mi pon 3°
tificis. ſ. Aron gl'iaȝ: quā exp̄mit Eccl'iaſtic⁹ Eccle.
cap̄lo. 45. d. Excelſum fecit Aron fratrem
ſuū: ꝛ dedit illi ſacerdotiū gentis: ꝛ beatifi
cauit illum in gl'ia. ¶ 4° pp ſuccedentis ſa 4°
cerdotij pmanētiam cōtinuam ſm̄ genera
tionem ſucceſſiuā. Unde ꝛ ibideȝ Eccleſia
ſticus ſubiūgit: Non eſt indutus illa alieni
gena aliq̄s: ſed tm̄ filij ipſius ſoli ꝛ nepotes
eius.

eius. Factum eſt.n. illi in teſtamētuꝫ eternū
ꝛ ſemini eiꝰ ſicut dies celi: fūgi ſacerdotiū: ꝛ
5°. hꝛe laudē in noīe ſuo. ¶ 5° vo pp legis in ſe
cōſiderate ꝛ ipſiuſmet teſtamēti excellētiā:
Deute. De qua dixerat Moyſes Deutero. 4° ca°:
In laudeꝫ gētis hebꝛee. Que eſt.n. alia gēs
ſic iclyta: vt hēat cerimonias iuſtaqꝫ iudicia
ꝛ legem quā ego ꝓpono vobis hodie ante
6° oculos vꝛos? ¶ 6° pp tabernaculi mirabilē
ꝛ ſingularem fabꝛicā: hēbant nāqꝫ taberna/
culum factum ad exēplar ꝛ ſimilitudinem
Exod. oſtenſam a deo ſicut Moyſi dictū eſt Exo.
25. Inſpice ꝛ fac ſm exēplar qđ tibi in mōte
7° mōſtratuꝫ eſt. ¶ 7° pp cōtētoꝛum in taber
naculo ſanctimoniā: erant.n. ſancta ꝛ ſancta
ſanctoꝛuꝫ: altare aureuꝫ: ꝛ virga Aron: ꝛ ta
8° bule teſtamenti ꝛ multa alia ad ſanctitatem
ptinentia: ſicut pꝫ in Exodo. ¶ 8° pp ſacri/
ficij ꝛ oblationū efficatiaꝫ. Offerrebātur.n.
hoſtie qbus credebāt tolli peccata populi ꝛ
9° pncipum ꝛ alioꝝ: vt in Leuitico pꝫ. ¶ 9°
pp ſponſiōem diuinam ꝛ dedicatōeꝫ legis ppe
tuam p ſanguinis effuſiōem firmataꝫ đ qua
ſcriptum eſt Exo. 24. Lecto omni mādato
dixit Moyſes. Hic ē ſanguis federis qđ pe/
pigit dñs vobiſcū ſuper cūctis ſermonibus
10° hijs. ¶ 10° pp oblationū ꝛ ſacrificioꝝ repli
cationeꝫ cōtinuā: reputabant.n. valde iuge
ſacrificium ꝛ frequētationem hoſtiaꝝ intm̄
Dan. ꝙ Daniel ca. 9°. ceſſatōeꝫ ſacrificij appellet
deſolatiōem.d. In dimidio ebdomadis de/
ficiet hoſtia ꝛ ſacrificiū: ꝛ erit in templo ab/
11° hominatio deſolatiōis. ¶ 11° pp parentuꝫ
ꝛ ſenioꝝ q fuerūt obſeruatoꝛes legis aucto/
ritateꝫ ꝛ ſanctitatē nimiam: fuerūt pꝛiarche
ꝛ pꝛophe ſanctiſſimi in veteri teſtō: pp qđ
Joānes inſultabāt xpo. Joā. 8°. Nūqđ tu maioꝛ es
pꝛe nr̄o Abꝛahaꝫ q moꝛtuus eſt: ꝛ pꝛophete
12° moꝛtui ſunt quē teipm facis? ¶ 12° ꝛ vltio
pp multiplicē mirādam circūſtantiam: que
concurrit in ipa legiſlatione totali. De qua
ſcriptuꝫ in Exo. 19°. ꝙ iam aduenerat dies
tertiꝰ ꝛ ceperūt audiri tonitrua: micare ful
gura: totuſqꝫ mons Synai fumigabat eo ꝙ
deſcendiſſet dñs ſuper eum in igne. Eratqꝫ
mons terribilis ꝛ ſonitus buccine ꝓlixius
itēdebatur. ¶ Ex his ergo. 12. rōnibus qbꝰ

iudei ad legis reuerētiam ꝛ obſeruātiaꝫ mo
uebātur ꝓcedit Apl's in pn̄ti epl'a oſtendēs
ex oibus illis rōnibus: ꝙ multo foꝛtius dn̄t
ad reuerentiā ꝛ obſeruātiaꝫ fidei inclinari.
Et ſm hoc diuiditur pn̄s epl'a in ptes. 12. pn/
cipales. ¶ In pma nāqꝫ ꝓcedit ex angeloꝝ pᵃ pars.
freqntia: p quā lex fuit data ꝛ arguit ſic: Lex Syll's.
antiqua fuit obſeruanda ꝛ reuerēda maxie
qm̄ fuit data p miſteriuꝫ angeloꝝ. Sed lex
xpi ꝛ euangeliū ac fides data eſt p illum qui
excellentioꝛ eſt cunctis angelis: ergo multo
foꝛtius euāgelium obſeruāduꝫ eſt ꝛ ſibi ad/
herendū. Hāc aūt rōnē đducit Apl's p duo
pma capl'a vbi minoꝛē ꝓponit ꝛ expōit. ſ. ꝙ
xps eſt melioꝛ angelis: qꝛ filius ꝛ heres vni/
uerſoꝛum ꝛ ſplēdoꝛ gl'ie paterne. Et hoc fa/
cit a pn° epl'e: ⌊Multifarie.⌋ vſqꝫ ibi: ⌊Cui
n. dixit aliqn̄. Deinde vo minoꝛem ꝓbat ex
collatione eoꝝ q̄ legūtur in ſcriptis dicta de
xpo ad ea q̄ loquuntur de angelis. Nam de
vno filio Dauid expꝛſſe legitur dictū in pſal. Pſal.
⌊Ego ero illi i pꝛem: ꝛ filius meus es tu. Et
adoꝛent eū oēs angeli eius.⌋ De angelis aūt
nō legitur ꝙ vocētur filij: ſꝫ potius miſtri.
Legitur ēt in pſal. đ vno filio Dauid ꝙ ipe
ſit deus oleo exultatiōis a deo ſuo iunctus:
ꝛ ꝙ ſedeat a dextris đi donec inimici ſui po
nantur ſcabelluꝫ pedum ſuoꝝ: qđ de nullo
angelo legitur: ꝛ ſic ꝓbata eſt minoꝛ ꝙ xps
de ſemine Dauid naſciturus eēt excellētioꝛ
cunctis angelis: quia verus filius dei ꝛ đs.
Et facit hoc Apl's ab illo loco: ⌊Cui.n. dixit
aliqn̄ angeloꝝ.⌋ Et deinceps vſqꝫ in finem
pꝛimi capl'i ꝛ pnᵐ ſcđi vſqꝫ ibi: ⌊Pꝛopterea
abundātius.⌋ Deinde ꝓbata minoꝛe foꝛmat
rationem enthimaᶜ.d. ꝙ ſi ſermo legis di/
ctus p angelos factus eſt firmus ꝛ ſibi obe/
dientia debebatur: ꝛ oīs ꝑuaricatoꝛ ꝛ inobe
diens puniebatur: mlt'o foꝛtius ergo puniē
tur q erunt inobedietēs euangelio ſalutari:
qđ ei datum eſt p dn̄m Jeſum xpm: ꝛ mul/
tis ſignis ꝛ ꝓdigijs cōfirmatum. Et hoc fa/
cit a loco illo: ⌊Pꝛopterea abūdātius.⌋ vſqꝫ
ibi: ⌊Non.n. angelis ſubiecit deus.⌋ Deide
vo qꝛ tota vis rōnis erat in ꝓbatione mino/
ris. ſ. ꝙ Chꝛiſtus ſit maioꝛ angelis: iccirco
regreditur ſup eam inducēdo auctoꝛitatem

Pſal. illam Pſal. In qua dr̄ de quodam homine:
[Minuiſti eum paulomin⁹ ab angelis ⁊c̈.]
Et oſtendit ꝙ p̄me due ꝑticule auctoritatis
implete ſunt de xp̄o: q2 ⁊ minoratus eſt per
paſſionem: ⁊ gl̄ia ⁊ honore coronatus ꝑ re/
ſurrectiōem. Sed tertia particula que dicit:
[Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius.] Nō/
dum eſt ipleta: ſed tñ implebit: ⁊ ꝑ ꝯñs an/
geli ſūt ſubiecti: q2 dicēdo oia nihil dimiſit
non ſubiectū. Et facit hoc ab illo loco: [An
gelis ſubiecit deus orbem.] vſq3 ibi: [Dece/
bat.n.eu3 ibi] vſq3 in finē totius capl'i ſcd̄i.
Incidental'r oñdit quare decuit xp̄m p̄mo
ꝑ paſſionem minorari: q2 vt eēt ſimilis per
oia hoibus q per ipſum debebāt gl̄ia ⁊ ho/
nore in p̄ria coronari: vnde ſicut ⁊ nos per
multas paſſiones hēmus ad coronam gl'ie
ꝑuenire: ſic ⁊ ipſe debuit in paſſiōib⁹ hmōi
nobis aſſimilari. Et ēt vt eēt magis cōpaſ/
2ᵃ pars. ſiuus: tāq3 ſimilia nobis paſſus. ¶ In ſcd̄a
v̄o ꝑte ꝓcedit ex rōne ſcd̄a v3 ex Moyſi fi/
delitate ⁊ amicitia cu3 deo: ⁊ arguit ſic. Lex
Syll's. antiqua merito debuit obſeruari ꝑꝑ excellē
tiam Moyſi q fuit mediator ⁊ ꝓmulgator
illius legis: ſed Jeſus xp̄s fuit excellentior
⁊ maior Moyſe: ergo euāgelium per ipſu3
ꝓmulgatum d3 cum maiori diligētia obſer
uari. Hanc aūt rōnem deducit ꝑ duo capl'a
3^{m} videlicet ⁊ 4^{m} vſq3 ꝓpe fine3 4^{i} vbi ſcri
bitur: [Habentes ergo pontificē magnum
q penetrauit ⁊c̈.] Ubi p̄mo aſſumit minorē
ſ. ꝙ Chriſtus eſt amplioris gl'ie ⁊ excellen/
tioris q̄3 Moyſes. Et hoc facit a p̄n. tertij
capl'i: [Unde frēs.] vſq3 ibi: [Omnis nāq3
domus.] Deinde v̄o ꝓbat eam ꝑ ſcriptura3
q̄ dicit ꝙ Moyſes erat fidelis famulus dei
Nūeri. in oi domo ei⁹. Unde dñs ait Numeri. 12°.
Non talis ſeru⁹ meus Moyſes q in omni
domo mea fideliſſimus eſt. Aſſumit ḡ Apl's
q̄ttuor circa domū dei. Primo qdem ip̄am
domum: q̄ nō eſt aliud q̄3 ciuitas dei ⁊ cō/
gregatio omnium electorꝫ. Secundo fabri/
cātem ip̄am domum: q eſt deus: q oia crea/
uit. Tertio filium coherede ē iſtius domus.
Quarto famulū cōſeruū fidelem in iſta do/
mo: ex qbus ꝓbat dupliciter ꝙ Chriſtus ſit
in iſta domo excellentior Moyſe. Primo
quidem quia ip̄e eſt fabricator iſtius dom⁹:
cum ſit verus d̄s vt ex ſuꝑioribus ꝓbatum
eſt. Scd̄o q2 ipſe eſt ſicut filius i hac domo:
⁊ Moyſes ſicut ſeru⁹. Durat aūt iſta ꝓba/
tio ab illo loco: [Omnis nāq3 dom⁹.] vſq3
ibi: [Quapp ſic dicit ſp̄ūſſanctus.] Deinde
infert concluſiōem. ſ. ꝙ ꝑſeuerādum eſt fir/
miter in fide xp̄i ⁊ i ſua credulitate ad hoc
inducēdo amonitiōem pſalmiſte q ait: Ho Pſal.
die ſi vocem ei⁹ audieritis nolite obdurare
corda v̄ra ⁊c̈. Et facit h̄ ab illo loco: [Qua
propter ſicut dicit Spūſſanctus.] vſq3 ibi:
[Participes.n. xp̄i effecti ſumus.] Deinde
v̄o exponit illum v̄ſum pſal. oſtendendo ꝙ
refertur ſ̄m veꝝ intellectum ad tp̄s xp̄i: ⁊
exponit p̄mo qd importat per hodie. a loco
illo: [Participes enim xp̄i effecti.] vſq3 ibi:
[Quidam.n. audientes.] Deinde exponit
qd importet ꝑ exacerbatiōem: ⁊ ꝑ offenſam
ab illo loco: [Quidā.n. audiētes.] vſq3 ibi
[Timeam⁹ ergo.] In p̄n. q̄rti capl'i. Deinde
v̄o oñdit ſimilē offenſam ⁊ exacerbatiōem
eſſe in tp̄e xp̄i q̄3tum ad incredulos: ab illo
loco: [Timeam⁹ ergo.] vſq3 ibi: [Ingredie/
mur.n. in regē.] Deide exponit qd iportat
ꝑ regem dñi: oñdendo ꝙ nō intelligitur ꝑ
iſtam regem illa quā habēt in terra ꝓmiſſio
nis: qm̄ Dauid poſt obtētam illam regem:
dicebat adhuc: Hodie ſi vocē ei⁹ ⁊c̈. tanq̄3
aliam regem v3 celeſtem: de qua ſcriptum
eſt: Et regeuit de⁹ die 7^{a} ⁊c̈. Et hoc facit ab
illo loco: [Ingrediemur.n. in regem.] vſq3
ibi. [Feſtinemus igit ingredi.] Deinde v̄o
concludēdo monet vt conemur ingredi in
regem illam celeſtem: q̄ non eſt aliud q̄3 re/
geſcere ab oibus opibus ſuis: ſicut ⁊ deus
regeuit a ſuis. Et per ꝯñs cauēdum eſt ne
ſimus increduli: ⁊ exacerbāte3. Et hoc facit
in illo verſu: [Feſtinemus ergo igredi ⁊c̈.]
Ultimo v̄o cōmendat ſermone3 ⁊ elogum
dei ꝙ ita efficaciter ⁊ luminoſe vobis loqt
propħa Dauid in illo verſu: Hodie ſi vocē.
Et penetrat corda n̄ra ab illo loco: [Viuus
eſt.n. ſermo dei.] vſq3 ibi: [Habemus ergo
pontificē magnū.] ¶ In 3° v̄o parte ꝓce/ 3ᵃ ps p̄n
dit ex ipſi⁹ Aron q fuit ſacerdos legalis gl'ia cipalis.
⁊ reuerentia. vñ intendit ſic arguere. Pon/
tifex

Sylls tifex legis antique.ſ.Aron fuit i magna gl'ia
τ reuerentia apud ppl'm vniuerſuʒ: qm̄ of/
ferebat ſacrificium ꝓ toto ppl'o:τ ad ipſum
ppl's accedebat ꝓ remiſſione peccatoꝝ:τ ꝓ
diſcretione inter lepꝛam τ lepꝛam:et ꝓ mul
tis alijs neceſſitatibꝰſuis. Sed Jeſus Chꝛi/
ſtus eſt multo excellentioꝛ pontifex τ nobi/
lioꝛ q̄ʒ fuit Aron:igitur ad ip̄m eſt acceden
duʒ ꝓ omni auxilio optimo τ in ipſo eſt ma
xime ſperādum τ confidēdum. Hanc auteʒ
rōnem deducit ab illo loco.[Habētes ergo
pontificem magnuʒ.]vſqʒ circa finem q̄nti
capl'i vbi ſcribit:[De quo vobis grādis ſer
mo:τ interp̄tabilis ad dicendū.]Circa quā
ptem ſic ꝓcedit ꝙ p̄mo ponit concluſioneʒ
ſuam.ſ.ꝙ adherēduʒ eſt xp̄o Jeſu tāq̄ʒ ma/
gno pōtifici τ ad thꝛonum eiꝰ eſt ꝓ oi gr̄a τ
miſericoꝛdia recurrēdū. Et hoc a p̄ncipio:
[Habentes ergo pontificē magnum.]vſqʒ
ad p̄ncipium capl'i q̄nti:[Omnis nāqʒ pō/
tifex.]Deinde v̄o volēs ꝓbare minoꝛē aſſu/
mit conditōes pontificis: ꝙ dʒ eſſe ex hōi/
bus aſſumptus:τ ad offerēdum dona τ ſa/
crificia cōſtitutus:τ dʒ eſſe infirmitate cir/
cūdatus vt errātibus magis compatiatur.
Aſſumptio aūt ſua non dʒ a ſeipſo:ſʒ ex vo/
catione τ oꝛdinatōe dei. Sicut τ Aron fuit
vocatus. Et hoc facit ab illo loco:[Omnis
nāqʒ pōtifex.]vſqʒ ibi:[Sic τ xp̄s.]Deide
v̄o on̄dit has conditiones excellentioꝛi mō
fuiſſe in xp̄o q̄ʒ in Aron. Et p̄mo ꝙ excel/
lentioꝛi mō fuit a deo vocatus:deo ſibi dicē
te:[Filius meus es tu : τ tu es ſacerdos in
eternum ſm̄ oꝛdinē Melchiſedech.]Aron
n.nec fuit filius dei nec habuit ita excellen/
tem oꝛdinē miſtrandi ſicut Melchiſedech.
Et hoc facit ab illo loco:[Sic τ xp̄s.]vſqʒ
ibi:[Qui in diebus carnis ſue.]Deinde v̄o
on̄dit ꝙ i eo fuit tertia cōditio vʒ compati
τ miſereri infirmis τ errātibus. Magis.n.
didicit obedire τ cōpati infirmis: q̄ʒ Aron
pp̄ expiētiā paſſionis:quā v̄o exptus ē ille.
Et hoc facit in illo verſu:[Et q̄dem cum
4ᵃpars eēt filius dei.]¶ Jn 4ᵃ v̄o pte pꝛocedit ex
legalis ſacerdotij ꝑ gnātionem continuam
ſuccedentis ꝑmanētia:τ p̄eminentia: vnde
Sylls intendit ſic arguere. Non ſoluʒ lex antiqua
fuit obſeruanda a filijs iſrael τ habenda in
reuerentia pp̄ Aron pꝛimum pontificem τ
ſacerdotem:imo τ pp̄ excellētiam ipſius ſa/ Sylls
cerdotij legalis ꝑ totam gn̄ationis lineam
in eius filijs cōſeruatis. Sʒ ſacerdotiū Jeſu
Chꝛiſti eſt m̄lto excellētiꝰ ſacerdotio illo:te
ſtimonio illius verſus pꝛophe dicentis: Tu Psal.
es ſacerdos in eternum ſm̄ oꝛdinem Mel/
chiſedech.igitur fides Chꝛiſti lex noua i q̄
eſt tm̄ ſacerdotium multo magis eſt obſer/
uanda. Hāc aūt rōnem deducit a fide q̄nti
capl'i vbi ſcriptū eſt.[De quo vobis grādis
ſermo.]vſqʒ ad p̄nᵐ.8ⁱ.excluſiue: τ qm̄ ex/
poſitio illius verbi:[Tu es ſacerdos in eter
num ſm̄ τc̄.]Eſt valde alta τ difficilis: nec
hebꝛei q̄bus ſcribebat erant bene capaces.
Jccirco Apl's p̄mo ponit hebꝛeoꝛum q̄ʒdaʒ
obiurgatiōem.d.ꝙ de Melchiſedech τ ſuo
ſacerdotio hr̄et facere grādem ſermonē quē
non pōt eis interp̄tari:ꝓ eo ꝙ ſunt intelle/
ctu ibecilles:cum tn̄ deberent eſſe magiſtri
eoꝝ q̄ ptinent ad xp̄m pp̄ introductiōeʒ in
legem:τ tn̄ adhuc q̄ſi puuli indigent lacte:
τ ꝙ eis exponāt fidei elemēta:[De quo vo
bis grādis ſermo τc̄.]Secūdo ponit reſpe/
ctu eoꝝ q̄ʒdam āmonitiōem. Hoꝛtat̄.n.vt
omittant elementa rudimenta τ pꝛincipia
fidei illa q̄ ſupponāt doctrinā.ſ.triū ſacr̄oꝝ
ſ.baptiſmi pn̄ie τ cōfirmatiōis:q̄ eſt manuū
impoſitio:τ duoꝝ articuloꝝ.ſ.reſurrectiōis
moꝛtuoꝛuʒ:τ eterni iudicij.ſ.pene dānatoꝝ
ferāturqʒ ad ſmonem pfectū. Et hoc facit
ab illo loco :[Quapp intermittentes.]Jn
p̄n.6ⁱ.capl'i vſqʒ ibi:[Jmpoſſibile ē tā eos.]
Tertio v̄o ponit iſtius inq̄ſitionis vtilitatē
τ rōneʒ .d.ꝙ talis illuminatio τ deguſtatio
verboꝝ diuinoꝛum q̄ tranſcēdit fidei rudimē
ta valet ad duo.p̄mo q̄dem ꝙ tales ſic illu/
minati de difficili ꝓlabunt̄:ꝙ ſi contingat
illos ꝓlabi in incredulitate aut pctm̄ diffici
lius reſurgūt:τ hanc difficultatē vocat im/
poſſibilitatē. Scd̄o v̄o q: talis illuminatio
eſt quaſi q̄dam fecūdatio. Nam v̄ba celeſtia
ſunt ſicut imber:q herbam germinat τ ter/
ram fecūdat:talis aūt terra a d̄o bn̄dicitur:
ſicut τ illa q̄ ꝓfert ſpinas τ tribulos repꝛo/
batur. Et h̄ facit ab illo loco :[Jmpoſſibile

eſt eos.]vſqꝫ ibi:[Confidimus aũt ꝺ vobis
dilectiſſimi.]4°vo ponit q̃ꝫdam cautaꝫ ex/
cuſatõem: forte.n ex his verbis indignarẽ/
tur hebrei: cum videtur inuere ꝙ ipſi eẽnt
talis terra reprobata:ꝛ ideo dicit ꝙ nõ ipſe
ita tenet:imo confidit de ipſis multo melio
ra ꝛ viciniora ſaluti. Et hoc facit i illo vſu:
[Confidimus autẽ.]5°vo aſſignat rõnem
q̃re ita pſumit ꝛ confidit: qa pp eoꝝ altam
cõuerſatiõem in fide xp̃i.nam ꝛ ſanctis mi/
ſtrauerunt in Hieruſalem:ꝛ p xp̃o paſſiões
ꝛ tribulationes ac pſecutiones tolerauerũt.
Et hoc facit ab illo loco:[Non.n.iniuſtus
eſt deus.vſqꝫ ibi:[Abrahe nanqꝫ pmittens
deus.]6° vo inducit p alia rõne imobilem
pmiſſionem:que facta eſt Abrahe.nam ſibi
pmiſit: ꝛ pmiſſiõem iuramẽto firmauit:ꝙ
multiplicaret eum:quã pmiſſiõem ipſe lon
ganimiter expectauit:ꝛ ſic p iſtas duas res
imobiles pp quas impoſſibile eſt deuꝫ men
tiri.ſ.pp iuramẽtum ꝛ pmiſſiõem:cõcludit
p hebreis longanimiter expectãtibus ꝛ te/
nentibus fideꝫ xp̃i:ꝙ introibũt vſqꝫ in in/
teriora velaminis ſancti ſanctoꝝ: hoc eſt in
illum ſolum qꝺ figurabaƚ p illam ptem ta/
bernaculi:q̃ appellabatur ſancta ſanctoruꝫ:
añq̃ꝫ pendebat velamẽ.Et hoc facit ab illo
loco:[Abrahe nãqꝫ pmittẽs deus.]vſqꝫ in
fineꝫ capl'i ſexti.ꝛ ſic oñdit ab illo loco:[De
quo vobis grãdis ſermo.]vbi incipit pars
q̃rta vſqꝫ ad pn.q̃rti capl'i.difficultateꝫ my
ſterij latentis in illo verſu:[Tu es ſacerdos
in eternum.]Deinde vo p totũ capl'm.7m.
oñdit ꝙ ſacerdotium xp̃i eſt excellentiꝰ ſa/
cerdotio legali ipſius Aron ꝛ filioꝝ eius p
expoſitiõem illius verſus.Et pmo exponit

Digni/tas melchiſe/dech.

dignitatem Melchiſedech q̃ꝫtum ad mul/
ta.Nam ꝛ qꝛ interptatur rex iuſtitie ꝛ rex
pacis:ꝛ qꝛ ſine patre ꝛ ſine genealogia:ꝛ qꝛ
nõ legitur in ſcriptura finis vite ſue nec pn
cipium:ꝛ qꝛ accepit decimas ab Abraham:
ꝛ p ꝯñs ab oibus filijs q erãt in lumbis eiꝰ:
ꝛ ita ab ipſo Leui ꝛ ab Aron ꝛ qꝛ benedixit
Abrahe:cõſtat auteꝫ ꝙ minor bñdiciƚ a ma
iore.Si igitur futurus erat ſacerdos ſm or/
dinem Melchiſedech:pꝫ ꝙ debebat eẽ ma
ior Abrahaꝫ ꝛ omnibus filijs eius q fuerũt
poſtea ſacerdotes.Item debebat eſſe rex iu
ſtitie ꝛ rex pacis ꝛ imortalis ꝛ eternus que
oia competunt Jeſu Chriſto: ꝛ p ꝯñs pꝫ ꝙ
ſacerdotium ſuũ excedit Leuiticuꝫ ſacerdo
tium ꝛ legale. Et hoc facit a pn.q̃rti capl'i
vſqꝫ ibi .Si ergo cõſumatio.Deide vo pon
derat aliud vocabulũ qꝺ ponitur i illo ver/
ſu vꝫ:[Sacerdos ſm ordinem.]Ex quo ar
guitur dupliciter.Primo qdem ꝙ tranſla
to ſacerdotio in quacũqꝫ lege:lex illa tranſ/
fertur ꝛ mutatur. Sed hic facta eſt tranſla/
tio ſacerdotij.Nã ſacerdotium legale debe/
batur ſolum tribui Leuitice ꝛ filijs Aron.
Dñs aũt in hoc verſu cuꝫ ait:[Tu es ſacer/
dos in eternum.]loqtur alteri tribui. Naꝫ
tribui Juda ꝛ ſtirpi Dauid alicui eniꝫ filio
Dauid dirigitur illud vbum in pſal.Diri/
gitur nãqꝫ ipſi xp̃o. Igitur neceſſe eſt vt lex
antiqua tranſlata ſit ſicut ꝛ ſacerdotium:ꝛ
ꝙ ſbſtituta ſit noua lex ꝛ nouũ ſacerdotiuꝫ.
Scꝺo vo arguit ꝙ ſi ordo antiqui ſacerdo/
tij imutatus eſt:q quidẽ ordo erat ſm ſuc/
ceſſionem carnalẽ:vt ſuccedat ſacerdotium
ſm ordinem Melchiſedech:q non legitur
in ſcriptura fuiſſe mortuꝰ:ꝛ p ꝯñs accipiƚ
quaſi vitam habuerit in lumbis Leui ꝛ fue
rit imortalis:pp qꝺ dicitur ſacerdos in eter
num:euidẽter concludiƚ ꝙ pp hoc pmum
ſacerdotium euacuatũ eſt:qꝛ infirmũ erat ꝛ
corruptibile ꝛ inutile:ꝛ nihil ducẽs ad pfe/
ctum. Iſtud aũt qꝺ introduciƚ imortale eſt
ꝛ pfectum.Durat aũt pma deductio ab illo
loco:[Si ergo cõſumatio.]vſqꝫ ibi:[Mani
feſtum eſt eniꝫ.]Scꝺa vo ab illo loco:[Ma
nifeſtum eſt ẽt.]vſqꝫ ibi:[Introductio vo
melioris ſpei.]Deide vo põderat illud ver/
bum:[Iurauit dñs ꝛ non penitebit eum.]
Ex hoc pbans ꝙ mlto excellẽtius eſt ſacer/
dotium xp̃i:cum ſit introductũ ſb iuramẽ/
to dei:nec cadat ſup ipſum penitudo:q̃ꝫ ſa/
cerdotiuꝫ Aron:qꝺ ſb iuramento nõ legiƚ
introductuꝫ.Et hoc facit ab illo loco:[In/
troductio non melioris ſpei.]vſqꝫ ibi:[Et
alij qdem plures facti ſũt ſacerdotes.]De/
inde vo põderat illud vbum:[In eternũ.]
Nam in ſacerdotio Leuitico plures ſacer/
dotes ſibi inuiceꝫ ſucceſſerũt pp hoc ꝙ per

mortem

moꝛtez ꝓhibebatur vnus ꝑma nere. In iſto
aũt ſacerdotio non ponit niſi vnus q ꝑma/
nere ꝑmittitur in eternum: ⁊ talis eſt Chꝛi/
ſtus q excelſioꝛ celis factus: ſemel ſeipſum
obtulit: ⁊ extunc in celis remanet ſacerdos
ꝑpetuꝰ ⁊ eternus. Et hoc facit ab illo loco:
[Et alij qdem plures facti ſunt.] vſqꝫ i finẽ
5ª ps capl'i totalis. ¶ In 5° vero ꝑte ꝓcedit ex ta/
Syllꝰ bernaculi ꝓcellẽtia. Vñ arguit: Lex antiqua
⁊ eius pontificium reuerebat̃ pp ſanctuariũ
⁊ tabernaculum: qꝺ ꝑ Moyſen iubẽte dño
legitur cõſtitutũ in Exodo. Sed in lege no
ua põtifex nr̃ Jeſus xp̃s habet multo excel
lẽtiꝰ tabernaculũ ⁊ ſctũariũ q̃ꝫ fuerit illud:
ergo multo plus lex noua dꝫ obſeruari ⁊ in
reuerentia hr̃i. Durat aũt hec ps a ꝑn. capl'i
8ᵢ. vſqꝫ circa medium vbi ſcribitur: [Nũc
aũt melius ſoꝛtitus eſt miſterium.] Primo
nãqꝫ ꝑ moduꝫ cuiuſdã ſũme replicans ea q̃
dicta ſunt ponit minoꝛem. ait enim capl'um
ſup ea que dñr: [Põtifex noſter ⁊ miſter ta
bernaculi veri qꝺ fixit dñs ⁊ non hõ.] De/
inde vero ibi: [Oĩs enim pontifex.] Pꝛobat
iſtam minoꝛem dupl'r. Pꝛimo qdem rõne:
qꝛ iam nõ opoꝛteret introduxiſſe aliuꝫ ſacer
doteꝫ: ſi tabernaculũ in quo offert ſacerdos
eternꝰ de quo hic dr̃: Tu es ſacerdos in eter
num eẽt ſup terram. Sufficerẽt. n. ſacerdo/
tes legales ad offerẽdum munera in illo ta/
bernaculo terreno: qꝛ nõ eſt niſi q̃dam vm/
bꝛa ſiue ſimilitudo extracta q̃re reliqtur ꝙ
illud tabernaculũ ſacerdotis eterni ſit ſup
celum. Secũdo vero ibi: [Sicut reſpõſum eſt
Moyſi.] ꝓbat idem ꝑ ſcripturã: q̃ pꝛecepit
Moyſi vt faceret tabernaculũ iuxta exem/
plar ſibi in monte mõſtratum: ex quo colli/
gitur duplex tabernaculũ: vnum exẽplatuꝫ
⁊ coꝛpoꝛale qꝺ fecit Moyſes: ⁊ aliud exem/
plans ⁊ ſpũale qꝺ fixit deus. Et cum omni
tabernaculo deſeruiat aliqs miſter neceſſe ẽ
ꝙ in illo exemplãte tabernaculo ſpũalis ſit
miſter: de quo dictuꝫ ẽ ſupꝛa ꝙ eſt ſacerdos
6ª pars in eternum. ¶ In. 6°. vero ꝑte Apl's ꝓcedit
ex ipſiꝰ legis in ſe conſiderate ⁊ teſtamenti
excellẽtia. vnde arguit ſic: Nunq̃ꝫ queritur
Syllꝰ aut q̃ri dꝫ lex alia: aut aliud teſtm̃ a pꝛimo
niſi ꝑmum inſufficiens ſit defectuoſuꝫ ⁊ in/
completum: ⁊ ꝑ rõnem defectus aliqualiter
vituperãdũ. Sed dñs Hier. 21. ca. Introdu Hiere.
cit nouam legem ⁊ nouũ teſtm̃ cum q̃dam
repꝛobatione ꝑoꝛis teſtamẽti dati ꝑ Moy/
ſen: ergo neceſſe eſt ꝙ illud defectuoſuꝫ fue
rit ⁊ impfectũ: ⁊ ꝙ ſcꝺm fuerit multo me/
lius ⁊ excellentius: ⁊ ꝑ ꝯñs diligentius ob/
ſeruandum. Durat aũt hec ps ab illo loco:
[Nunc aũt melius.] vſqꝫ in finem capl'i. 8.
Nam ꝑmo ponit cõcl'onem. d. [Nunc autẽ
melius ſoꝛtitus eſt miſteriũ q̃to ⁊ melioꝛis
teſtamẽti mediatoꝛ eſt.] Secũdo foꝛmat rõ/
nem ibi: [Naꝫ ſi illud ꝑus a culpa vacaſſꝫ.]
Tertio ꝓbat minoꝛem inducẽs auctoꝛitateꝫ
Hie. dicẽs: [Ecce dies veniẽt dicit dñs ⁊c̃.]
Et ponit auctoꝛitatẽ longam ⁊ claram in q̃
deus ꝓmittit ſe datuꝝ nouũ teſtm̃: non ſm
foꝛmam illius teſtamẽti qꝺ datũ eſt. In exi/
tu iſrael de egypto. 4° vero Apl's ex abundãti
elicit ex pꝛedicta auctoꝛitate vnuꝫ aliud ar/
gumẽtum põderãdo illud ṽbum: [Nouũ.]
Et hoc facit ibi: [Dicẽdo aut nouũ.] Unde
arguit ſic: Nouũ dr̃ ꝑ reſpectũ ad antiquuꝫ
⁊ vetus. Sed pꝛopħa introducit dñm pꝛo/
mittẽtem ſe datuꝝ teſtm̃ nouũ: non ſm foꝛ/
mam ꝑoꝛis: ergo inuit dñs ꝙ teſtm̃ pꝛiꝰ illo
tunc debebit reputari vetus ⁊ antiquũ: ⁊ ꝑ
ꝯñs ꝓpe interitũ. Nam ſi remaneret in vi/
goꝛe iaꝫ nõ diceretur antiquũ. ¶ In 7° vero 7ª pars
ꝑte ꝓcedit ex cõtentoꝝ in tabernaculo ceri/ Syllꝰ
monia ⁊ ſanctimonia. vnde arguit ſic: In ta
bernaculo poſt facto ꝑ Moyſen erant due
ꝑtes. Et in ꝑma qdem parte q̃ dicebat̃ ſan/
cta erant tria. ſ. candelabꝛũ: mẽſa: ⁊ ꝓpõ pa
num. In ſcꝺa vero ꝑte q̃ diuidebatur a ꝑma
ꝑ vnum velamen q̃ dicebat̃ ſancta ſanctoꝝ
erat thuribulũ aureum ⁊ archa teſtamenti.
In pꝛimo aũt tabernaculo oẽs ſacerdotes
quottidie introibant dũ ſacrificia conſuma
bant. In ſcꝺo vero nullus itrabat niſi ſummꝰ
pontifex: ⁊ ille tñ ſemel in ãno cuꝫ ſanguie
qꝺ ꝓ ſui ⁊ populi ignoꝛãtia offerrebat: ⁊ h̃
erat cerimonia ⁊ ſcimonia eoꝝ q̃ fiebãt i ta
bernaculo pp quã a toto ppl'o ſũmꝰ timoꝛ ⁊
reuerẽtia ꝯcipiebat̃ ⁊ ad legẽ ⁊ ad taberna/
culũ ipm. Sed ꝯſtat ꝙ oĩa iſta erãt ſignifica
tiua. Non. n. apparet q̃re exiſtẽdo i iſto ritu

emplo ipoꝝ eſt potius adherēdum q̃ȝ legi.
Durat autē hec rō a pn.capl̃i.11.vſqȝ circa
medium.12.vbi ſcribitur:[Non.n. acceſſi/
ſtis ad tractabilē ⁊ acceſſibilē ignem.]Cir/
ca rōnem iſtam pmo diffiniēs fidem ponit
minorem.ſ.ꝙ oēs pr̃es ſancti placuerūt dō:
ex eo ꝙ ambulauerūt ꝑ fidem.Et hoc facit
a pn.11.capl̃i:[Eſt aūt fides.]Deīde vō mi
norem iſtam ꝓbat ⁊ deducit ꝑ pr̃es q fuerūt
añ legēvtpote ꝑ Abel:Enoch:⁊ Noe:Abra
ham:yſaac : ⁊ Jacob:⁊ Joſeph:oſtendens
ꝙ iſti ſeptem ambulauerūt ꝑ fidem:⁊ ꝑ eaȝ
ſolū placuerūt deo.Et hoc facit ab illo loco
[Fide itelligimus aptata eē ſcl'a verbo dei.]
vſqȝ ad locuȝ vbi ſcribit̃:[Fide Moyſes na
tus occultatus eſt mēſibus tribus.]Patēt
aūt ꝑticule.7.in p̃dicta deductione ſm nu/
merum.7.pr̃um.Deinde vō eādeȝ minorē
deducit in Moyſe legiſlatore:⁊ in his q̃ ac/
ciderūt tpe legis date ſub Moyſe ⁊ Joſue.
Et hoc facit ab illo loco:[Fide Moyſes na
tus.]vſqȝ ibi:[Et qd adhuc dicā:deficiet.n.
me tp̃s.]Deide vō ꝑ moduȝ ſūme ⁊ epilogi
deducit idem in iudicib ⁊ prophis: q fue
rūt poſt datā legē. Et h̃ ͦ p̃dicto loco: [Et
qd adhuc dicā.]vſqȝ ibi:aEt hi oēs teſtimo
nio fidei ꝓbati iuenti ſūt.[]Ubi minorē ꝓba
tam cōcludit. Deide vō i pncipio capl̃i.12.
qd incipit:[Jdeoqȝ ⁊ nos tātam hn̄tes ap/
poſitaȝ nubem teſtiū.]Probata minore in/
fert conclōnē pncipal̃r intētam:vȝ ꝙ debe/
mus pſeuerare i fide ⁊ certare ꝓ ea ac paſſio
nes ſuſtinere exēplo xp̃i. Deinde vō cū ait:
[Nōdum.n.vſqȝ ad ſanguinē reſtitiſtis.]ob
iurgat iudeos ſup in obſeruantiā hu{ꝰ}con/
cluſiōis.Uidebant̃.n.tedio affligi : deficere
⁊ fatigari ex pſecutōibus ⁊ paſſionibꝰquas
tolerabāt ꝓ fide. Et adducit ꝯ eos auctateȝ
ſapientis.Et hoc facit ab illo loco:[Nōduȝ
n.vſqȝ ad ſanguinem reſtitiſtis.]vſqȝ ibi:
[Propter qd remiſſas manus ⁊ ſoluta ge/
nua erigite.]Deide vō modū deſcribit quo
debeant in fide pſeuerare: q: cū rectitudine
opeꝝ ⁊ ſcitate morū. Et h̃ facit ab illo loco:
[Propter qd remiſſas manus ⁊c̃.]vſqȝ ibi:
12ª pars [Non.n.acceſſiſtis ad tractabilē ⁊ acceſſibi/
lem igneȝ.]¶ Jn pte vō.12ª.⁊ vltima ꝓce/
dit ex multiplici apparitōe mirāda ⁊ ſtupē
da:que facta legit̃ qñ lex fuit data. Unde ar
guit ſic: Lex antiq̃ habita fuit in ſūma re/ Sylls
uerentia:⁊ ſtudioſe debuit obſeruari ꝓpter
ſigna ⁊ mirabilia:que fuerunt in ipſa legis
datione:que ponit̃ Exodi.c.19. Sed mul/ Exod.
to excellētiora ⁊ nobiliora ſunt illa:que cō/
currūt in lege noua:igitur noua lex:⁊ fides
Chriſti diligentius obſeruāda eſt:⁊ reuerē/
tius ſuſcipiēda.Durat aūt iſta deductio ab
illo loco:[Non enim acceſſiſtis ad tractabi
lem.]vſqȝ in finem epiſtole totius : vbi pri/
mo volēs ꝓbare minorem narrat mirabilia
que cōtigerūt in legis datione.Et hoc facit
in principio:[Non eni acceſſiſtis.]vſqȝ ibi:
[Sed acceſſiſtis ad ſyon mōtem ⁊ ciuitateȝ
dei viuētis.]Deinde vō oñdit meliora eſſe
⁊ excellētiora:que cōcurrerūt in legis noue
datione:⁊ fidei ꝓmulgatione . Et hoc facit
ab illo loco:[Sed acceſſiſtis.]vſqȝ ibi :[Si
enim illi nō effugerūt.]Deinde vō ex mino
re ꝓbata:rōnem deducit:dicit ꝙ ſi antiqui
legē nō obſeruātes penā nō effugerūt: mul
tominꝰ effugiēt qui fidē nō recipiēt:⁊ deuȝ
de celo vocātem cōtēnēt.Et hoc facit ab il/
lo loco:[Si enim non effugerūt.]vſqȝ in fi/
nem capituli.Deinde vō in principio.13.ca
pl̃i qd incipit:[Jtaqȝ regnū imobile ſuſcipi
entes.]Ponit cōclonem iſtiꝰrōnis ⁊ totius
epl̃e:q̃ iam ꝓbata eſt ꝑ.12.rōnes vȝ:ꝙ i fide
Chriſti imobil̃r ſtanduȝ eſt: ⁊ cum oī metu
⁊ reuerētia.Et hoc facit ab illo loco:[Cha/
ritas fraternitatꝫ maneat in vobis.]Deide
vō a predicto loco:[Charitas fraternitatis
vſqȝ ibi:[Orate ꝓ nobis.]Ponit.8.circun/
ſtantias vtuoſas qbus dȝ p̃fata cōclo obſer/
uari.Qui.n.vult digne pſeuerare vſqȝ in fi/
nem:dȝ in eo ꝑ ſeuerare cū.8.vtutibus.Pri
mo cū fraterna charitate. Et hoc docet ibi:
[Charitas fraternitatis ⁊c̃.]Scdo cum in/
terna pietate. Et hoc docet ibi:[Memēto
vinctoꝝ tanq̃ȝ ſimul vincti.]3ͦ cum pfecta
caſtitate.Et hoc docet ibi:[Honorabile cō/
nubiū:⁊ thorus imaculatus.] 4ͦ cū ſufficiē
tia ⁊ contenta pauptate. Et hoc docet ibi:
[Sint mores ſine auaritia cōtēti p̃ſentibꝰ.]
5ͦ vō cū ſyncera veritate ⁊ ſtabilitate in or/
thodoxa

thodoxa fide:ↄtēptis oībus doctrinis aliīs pegrinis. Et hoc docet ibi: Memētote ꝑpositoꝝ veſtroꝝ. 6° cū abſtinētia ab eſcis carnalib⁹ ꝛ ſobrietate. Et h̄ facit ibi: Optimum eſt enim gratia ſtabilire coꝛ. 7° cum oblatione deuota:ꝛ hoſtiarū puritate. Hoſtiarū qdē laudis bn̄ficētie cōionis. Et hoc docet ibi: Per ipſum ergo offeram⁹ hoſtiā laudis. 8° cū obedientia ꝛ humilitate. Et h̄ docet ibi: Obedite ꝑpoſitis vr̄is. ℭ Poſtremo epl̄am cōplet ꝛ finit in qnq̄ȝ. Prio in ſui recōmēdatione. Recōmēdat nāq̄ȝ ſe oib⁹ eoꝝ. Et h̄ facit ibi: Oꝛate pꝛo nobis. 2° in ſui depcatiōe pꝛo ipſis. Obſecrat eniȝ deū vt aptet volūtates eoꝝ ad bonū. Et h̄ facit ibi: De⁹ aūt pacis. 3° vō in ſui excuſatiōe. Ex h̄ eni q̄ nō erat apl̄s eoꝝ:ſ; gētiū: potuiſſent foꝛſitan indignari:ꝛ ꝑſumptioni alicui iputare q̄ eis pn̄tē epl̄am deſtinaſſet: ꝛ iō excuſat ſe ibi: Rogo auteȝ vos frēs vt ſufferat̄ vbū v̄itatis:vbū ſolatīj. 4° i Thimothei latoꝛis epl̄e recōmēdatione. Repꝛehēdant eni eū tanq̄ȝ eoꝝ diſcipulū ibi: Cognoſcite frēm veſtrū Thimotheum.

ℭ Diuiſio libꝛi actuum Apl̄oꝝ.

Hanc accedit Liber actuuȝ aplōꝝ. Et intēdit vnā ↄclōneȝ: hāc.ſ.q̄ eccl̄ia pꝛimitiua ꝛ fides Jeſu xp̄i miraculoſe itroiuit in oꝛbē: ꝛ per ſpūm ſcūm:nō p humanā iduſtriā: aut per humanū modū. Et ad hāc ↄcl̄ionē talē rō-

Syll̄s nē inducere intēdit: Jlla ↄgregatio que fuit mirabili mō per ſpūm ſcūm coꝛroboꝛata:

Maioꝛ. deinde vō poſt coꝛroboꝛationē p eūdē ſpūȝ ſcūȝ multiplicata. Deinde vō poſt multiplicationē p eūdē ſpūm ſcūȝ diſſemiata. Deinde vō poſt diſſemiationē p eūdē ſpūȝ ſcūm intitulata. Deinde vō poſt intitulationeȝ a iudeis in vniuerſas gētes p eūdē ſpūȝ ſcūȝ trāſlata ꝛ trāſpoꝛtata:ꝛ in hiīs oib⁹ p eūdē ſpūm ſcūm a cūctis volētib⁹ eā extinguere

Minoꝛ mirabil̄r liberata. Jlla inq̄ȝ cōgregatio ma-

cōcl̄io. nifeſtū eſt q̄ fuit per ſpūm ſanctū in oꝛbem introducta:ꝛ per ↄn̄s in ea eſt pſeuerāduȝ: tanq̄ȝ inſecta dei vera ꝛ ſalutari. Sed talis eſt ꝛ fuit cōgregatio fideliū ꝛ eccl̄ia Chꝛiſti: ergo ipſa fuit introducta p ſpūm ſcūm: ꝛ p ↄn̄s in ea eſt pſeuerādū tanq̄ȝ inſecta ſalutari ꝛ vera. Minoꝛē ergo iſtius rōnis intēdit Lucas iducere ꝛ pbare in toto libꝛo:diſtincte qdē quantū ad illas qnq̄ȝ ptes de coꝛroboꝛatione:ꝛ coꝛroboꝛāte multiplicatione:ꝛ multiplicate diſſeminatiōis:pmixtim autē ꝛ cōiunctim quātū ad ſextā partē de liberatione ꝛ cuſtoditione. Nā ꝛ in ipſa multiplicatione ꝛ in ipſa diſſeminatione:ꝛ in oībus aliīs oñdit ipſam fuiſſe a ſpū ſctō ꝑſeruataȝ de manu pſecutoꝝ. Et ſm hoc liber iſte diuidit in qnq̄ȝ partes p̄ncipales. ℭ Jn pꝛia nanq̄ȝ pbat pꝛimā partē minoꝛis:videl; q̄ ↄgregatio fideliū pꝛimitiua fuit p ſpm̄ ſcm̄ mirabili mō coꝛroboꝛata. Et durat ps iſta p totū p̄mū capl̄m ꝛ 2m. vſq̄ȝ ad locū vbi ſcriptū eſt: Hiīs auditis cōpūcti ſunt coꝛde. Circa coꝛroboꝛationē aūt iſtā ſic pcedit: q̄ pꝛimo oſtēdit qualiter fuit a xp̄o repꝛomiſſa. Et hoc facit a pn̄°:vbi cōtinuat Lucas libꝛū iſtū cū libꝛo euāgeliī ſui dicēs: Pꝛimū qdē ſermonē feci de oīb⁹ o Theophile. Et poſtea ſubdēs: Pꝛecepit eis ab hieroſolymis ne diſcederēt:ſed expectarēt pmiſſionē patris:q:vos baptizabimini ſpūſcō nō poſt multos hos dies. Et deinde ↄcludēs: Accipiētes virtutē ſpūſci in vos ſupueniēt̄. ℭ Scdo vō oñdit de iſta roboꝛatiōe q̄l̄r fuit inchoata p ocularē aſpectū aſcēſionis dn̄i Jeſu in celū:ꝛ p atteſtationē duoꝝ viroꝝ q appuerūt iduti albis:duoꝝ.ſ.angeloꝝ. Ex hiīs enim fuit illa cōgregatio cōfirmata. Et hoc facit ab illo loco: Et hec cū dixiſſet videtib⁹ illis. vſq̄ȝ ibi: Et cūȝ introiſſent in cenaculū. ℭ Tertio vō oñdit de ipſa ↄgregatione que erat roboꝛata q̄liter fuit in loco idoneo collocata ꝛ adunata. Et h̄ facit in illo loco: Et cū itroiſſent in cenaculū. vſq̄ȝ ibi: Jn dieb⁹ illis: Exurgens Petrus ꝛc. ℭ Quarto vō oñdit de illa cōgregatiōe q̄liter fuit reintegrata. Fuerat enim trūcata p moꝛtē ꝛ ſuſpēdiū Jude pditoꝛis:ꝛ p ipſius p̄uaricationē. Fuit aūt reintegrata per Mathie electionē ꝛ ſubſtitutionē. Et hoc facit ab illo loco: Jn dieb⁹ illis: exurgēs Petr⁹ in medio fratrū dixit. vſq̄ȝ i finē p̄mi capl̄i. p̄a ps

¶5°. ṽo oñdit q̄l̃r ipſa roboratio fuit pfecte
ꝯſumata i die pētecoſtes p aduētū ſpūſſci.
Et h̄ facit i pn°.c.2.⌊Et cū cōplerent dies
pēte.⌋vſq₃ ad locū vbi ſcribit: ⌊Stupebāt
āt oēs ꝛc̄.⌋ ¶6° ṽo oñdit q̄l̃r i h̄ caſu fuit
p̄dicta ꝯgregatio īpugnata alijs irridētib⁹:
ꝛ dicētib⁹:q2 muſto pleni ſūt. Et h̄ facit a p̄
dicto loco:⌊Stupebāt aūt.⌋vſq₃ ibi:⌊Stās
aūt.⌋¶7° ṽo oñdit qual̃r ab impugnatiōe
p̄dicta p ſpm̄ſcm̄ extitit liberata:q2 poti⁹ re
plet⁹ ſpūſcō calūniā ipoſitā de ebrietate re/
pulit p ꝓphas:adducēs tres auctes. Primā
Johel. qdē Johelis:ibi:⌊S₃ h̄ ē qd̄ dictū eſt p Jo
helē ꝓphā₃:Et erit i nouiſſimis dieb⁹ ꝛc̄.⌋
Per quā ꝓbat ꝓphetatā fuiſſe ſpūs ſcti miſ
Dauid. ſionē. Scd̄am ṽo Dauid ꝓphe:ibi:⌊Dauid
n. dicit:Preuidebā dn̄₃ corā me ꝛc̄.⌋ p quā
ꝓbat reſurrectionē dn̄i fuiſſe ꝓphata₃. Ter
tiā ṽo eiuſdē dauid:ibi:⌊Nō Dauid aſcēdit
i celū. Dixit āt ipſe:⌊Dixit dn̄s dn̄o meo.⌋
p quā ꝓbat aſcēſionē dn̄i i celū:ꝛ ei⁹ dn̄atio/
nē p totū mūdū fuiſſe ꝓphatā. Durat autē
pn̄s pticula ab illo loco:⌊Stās aūt Petr⁹.⌋
vſq₃ ibi:⌊Hijs auditis.⌋Et ſic ꝓbauit euidē
ter a libri pn° vſq₃ ad illū locū: q̄ ꝯgregatio
fideliū p̄mitiua fuit p ſpū₃ ſcm̄ miraculoſe
2ᵃ pars. roborata. ¶In 2° ṽo pte p̄ncipali:q̄ icipit
⌊Hijs auditis ꝛc̄.⌋Et durat p tria capl̃a ſe/
quētia vſq₃ ad ſextū excluſiue:ꝓbat 2ᵃᵐ ptē
minoris.ſ. q̄ dicta ꝯgregatio poſt ſui corro/
borationē p ſpū₃ ſcm̄ fuit multiplicata. Ubi
ꝯſiderādū q̄ ponit trinā multiplicationē fi
deliū i Hierl̃m factā. Primā qdē triūmiliū
pſonaꝝ. Scd̄am ṽo qnq₃ miliū. Tertiā autē
ſub nūero icerto:q̄ſi inūerabiliū. Fecit autē
ſpūs ſcūs has tres multiplicatiōes. ¶Pri
mā qdē miniſterio Petri:adiūcto ſibi toto
aplo꜡ collegio. Et hāc ſcribit Lucas ab illo
loco:⌊Hijs auditis.⌋Et dixerit ad Petrū ꝛ
ad reliquos aplo̅s.⌋vſq₃ i finē capl̃i.2ⁱ. Et i
hac multiplicatiōe p̄ narrat Petri ſmone₃
ꝛ p̄dicationē ibi:⌊Pniam agite: ꝛ baptizet
vnuſqſq₃ veſtrū.⌋Deinde triūmiliū pſona
rū cōpūctionē ꝛ ꝯtritione₃:ibi:⌊Qui ergo
recepūt.⌋Deide ṽo miraculoſa₃ ꝯfirmatio/
nē:ibi:⌊Multa quoq₃ ſigna ꝛ p̄digia p aplo̅s
i Hierl̃m fiebāt.⌋Deinde narrat ꝯuerſionē
ad xp̄₃ deuotā ꝛ ſcā₃ ꝯuerſationē:ibi:⌊Oēs
ēt q credebāt erant piter.⌋Et vltio ꝯcludit
multiplicationē:oñdēs q̄ erat in ꝯtinuo au
gmēto:ibi:⌊Dn̄s aūt augebat q ſalui fiebāt
quotidie.⌋¶2ᵃᵐ ṽo ml̃tiplicationē fec ſpūſ Syl̃s
ſcūs miſterio Petri:adiūcto ſibi aplo ſpāl̃r
cōdilecto:v₃ Joāne. Et narrat Lucas mul
tiplicationē iſtā:ꝛ in ipſa multiplicatione li Exod.
berationē p ſpūm ſcm̄ factā a pn°.3.c. vſq₃
ad illū locū qnti:⌊Per man⁹ aūt aplo꜡ ꝛc̄.
Narrat nāq₃ p̄ qd̄dā factū ꝓdigioſu₃ qd̄ fu/
it cā iſti⁹ multiplicatiōis:videl₃ ꝯſolidatio/
nē claudi:q ſedebat ad ſpecioſa₃ portā tēpli
Et h̄ facit a pn°.3.c.⌊Petr⁹ ꝛ Joānes aſcē.⌋
vſq₃ ibi:⌊Uidēs aūt Petr⁹.⌋¶2° ṽo nar/
rat efficax Petri ṽbū:ꝛ eloqū ṽtuoſum:qd̄
ꝓtulit facto p̄dicto miraculo pplo vniuer/
ſo. Et h̄ facit a p̄dicto loco:⌊Uidēs aūt Pe
tr⁹.⌋vſq₃ i finē.c.3.¶3° ṽo narrat icarcera
tionē Petri ꝛ Joānis:ꝛ ea nō obſtāte ꝯuer
ſo꜡ ad xp̄m numerū copioſum. Et h̄ facit a
pn° q̄rti ca.⌊Loquētib⁹ illis ad po.⌋¶4°
ṽo narrat liberatiōis modū gl̃ioſū ab illo lo
co:⌊Factū eſt aūt.⌋vſq₃ ibi:⌊Dimiſſi aūt.⌋
¶5° ṽo narrat ſup p̄dicta liberatōe gaudiū
victorioſum:ꝛ ꝓfectū cōtinuū p oīa ṽtuoſū
credētiu₃ in xp̄m:ita vt oia q̄ poſſiderēt vē
derēt:ꝛ ponerēt añ pedes aplo꜡. Et hoc fa/
cit ab illo loco:⌊Dimiſſi āt.⌋vſq₃ i finē.c.4.
¶6° ṽo narrat cuiuſdā liberatiōis alteri⁹:
nō qdē corpali icarceratiōe:ſ₃ poti⁹ a ſpūali
ſimulatione per mortē Ananie:ꝛ Saphyre
vxoris ſue:qui voluerūt ſpūm ſanctū deci/
pere:ꝛ i eccleſia ſimulationē : hypocriſimq₃
inducere. Et hoc facit a principio capl̃i pri
mi:⌊Uir aūt quidā noīe Ananias.⌋vſq₃ ibi:
⌊Per manus aūt aplo꜡.⌋¶Tertiā autem
multiplicationē fecit ſpūs.ſ. miniſterio Pe
tri adiūcto ſibi rurſu₃ aplo꜡ collegio toto:
Et hāc narrat Lucas ab illo loco:⌊Per ma
nus aūt aplo꜡ fiebāt ſigna.⌋vſq₃ in finē qn/
ti capl̃i. Nā p̄ ponit multiplicationē fideliū
per multiplex ꝓdigiū:qd̄ p aplo̅s fiebat : ꝛ
maxime ad Petri vmbrā ꝛ occurſu₃. Dein
de ṽo narrat pſequutionē ſuſcitatam ex zelo
Saduceo꜡:ꝛ retruſione₃ aplo꜡ in carcere:
ibi:⌊Exurgēs aūt Petr⁹.⌋Deinde ṽo libe/
rationē factā per angelū:ibi:⌊Angelus autē
dn̄i p noctē apiens ianuas.⌋Deinde ṽo po/
nit diſputatiōis ꝯflictū inter aplo̅s:ꝛ princi
pem ſacerdotū:ibi:⌊Adueniēs aūt qdā an/
nūciauit

nūciauit eis.] Deinde ẜo narrat diffinitio/
nem ꝛ ſniam lataꝫ ore Gamalielis pro ipſis
apl'is per ſpūs ſcti inſtinctū: in quo fuit cō/
pleta eoꝝ liberatio. Et hoc facit ibi: [Sur/
gēs aūt qdā in cōcilio.] vſqꝫ in finem capl'i.
3ª pars. ℂ In 3ª ẜo pte pncipali: que incipit in pn
cipio ſexti capl'i: vbi ſcribit: [Creſcēte autē
nūero diſcipuloꝝ.] Et durat vſqꝫ ad illū lo/
cū vndecimi: vbi ſcribit: [Illi qdē q diſpſi
fuerāt a tribulatiōe.] Probat Lucas mino/
rē quo ad ptē tertiā: videlꝫ ꝙ ꝯgregatio pri
mitiua fuit fideliū per ſpūm ſcūm poſt mul
tiplicationē factā in Hierl'm circūquaqꝫ diſ
fuſa per Iudeā: Samariā: ſicut pcepat dñs
apl'is dicēs: Eritis mihi teſtes in Hierl'm: ꝛ
in oī Iudea ꝛ Samaria. Ponit iſtā diſſemi
nationē Lucas i hūc modū. ꝙ p̄ tāgit ipſi⁹
occaſionē ꝛ motiuuꝫ: vꝫ Stephani mortē ꝛ
martyriū. Et hāc narrat c°.6.ꝛ.7. Hec enim
mors ſuſcitauit i eccl'ia: q̄ erat hieroſolymis
timorē magnū ꝛ pſecutionē: pp quā oēs di/
ſcipl'i pter apl'os ſūt diſpſi. Illi aūt ſic diſpſi
diſſemiauerūt circūquaqꝫ ṽitatē fidei. Et hꝫ
eſt qđ ꝯcludit a pncipio.viij.capl'i: vbi ſcri/
bit: [Saulus autē erat cōſentiēs.] vſqꝫ ibi:
[Philippus aūt deſcēdens in ciuitatē Sa/
marie. ℂ 2° ẜo narrat hui⁹ diſſeminatiōis
miraculoſum modū ꝛ pceſſuꝫ: ꝛ oſtēdit ꝙ
hāc diſſeminationē fecit pmo Philippus:
qꝛ vnus erat ab apl'is iter ſeptē primos dia/
conos elect⁹ ꝛ ꝯſtitutus. Et hoc facit ab illo
loco: [Philippus aūt deſcēdens.] vſqꝫ ibi:
[Cū aūt audiſſent apl'i. ℂ 2° ẜo narrat q̄li/
ter diſſeminationē hāc magnā fecerūt Ioā/
nes ꝛ Petrus: ibi: [Cū aūt audiſſent apl'i:
q erāt hieroſolymis.] ℂ 3° narrat q̄liter ad
diſſeminādū vlteri⁹ pceſſit Philipp⁹: ibi:
Angelus aūt dñi loquut⁹ ē ad Philippū.]
vſqꝫ in finē capl'i.8ⁱ. ℂ 4° narrat qualiter
diſſeminationē hāc fecit Saulus ad fidem
miraculoſe cōuerſus: a pn° noni capl'i: vbi
ſcribit: [Saulus adhuc ſpirās minarum.]
vſqꝫ vltra mediū capl'i eiuſdē vbi ſcribitur:
[Factū eſt aūt dū Petr⁹ trāſiret.] ℂ 5° ite/
rū redit ad narrādū q̄liter hāc diſſemiatio/
nē fecit apl'oꝝ pcipu⁹ ꝛ pm⁹.ſ. Petrus: ꝛ hꝫ
iter iudeos: ab illo loco: [Factū ē aūt.] vſqꝫ
ad finē.c.9. vbi duo miracula ponit.ſ. cura/
tionē paralitici Enee: ꝛ ſuſcitationē Taby/
te mortue. ℂ 6° narrat q̄lr diſſeminationē
hāc fecit Petr⁹ iter gētiles ꝛ paganos: agēs
de Cornelio: ꝛ illis qui ꝯuerſi ſunt cū eo ad
pdicationē Petri. Et hoc facit per totū ca
pitulū vndecimū. ℂ 7° narrat qualiter diſ
ſeminationē iſtā ſuſtinuit ꝛ defenſauit Pe/
trus cōtra Iudeos: q illā rephēdebāt. Et hꝫ
facit a pn° vndecimi capl'i: [Audierūt autē
apl'i ꝛ frēs.] vſqꝫ ad locū vbi ſcribitur: [Illi
qdē q diſpſi fuerāt a tribulatiōe.] ℂ In q̄r/ 4ª pars
ta ẜo pte principali: que incipit in loco pfa/
to: [Illi qdē q diſpſi fuerāt.] ꝛ ptēdit vſqꝫ
in finē capl'i ſequētis. Probat Lucas mino
rem quātū ad quartā partē: videlꝫ ꝙ fide/
liū ꝯgregatio primitiua poſt ſui diſſemina/
tionē fuit per ſpūm ſcūm digne intitulata.
Nō.n. fideles nomē ppriū habebāt ꝛ cōdi/
gnū: ſꝫ appellabant diſcipuli: donec in An/
thiochiā poſt diſſemiationē multiplicē ibi
factā dicti ſunt chriſtiani. Unde meruit illa
ciuitas rōne multitudinis fideliū: ac ſancti/
tatis: deuotionis ꝛ pietatis eoꝝ iponere cre
dētib⁹ hoc nomē ſanctiſſimū ꝛ famoſuꝫ. Et
hoc Lucas oñdit a loco pdicto: [Illi qdē.]
vſqꝫ in finē capl'i vndecimi. ℂ Deinde nar
rat qualiter poſt hāc tribulationē chriſtiani
tas paſſa eſt pſequutionē in morte Iacobi:
ꝛ incarceratione Petri. Et hoc facit a pn°
capl'i vndecimi: [Eodē aūt tpe miſit Hero
des.] vſqꝫ ibi: [Cū aūt pducturus euꝫ eſſet
Herodes.] Deinde narrat iuſtā dei punitio
nem ꝛ mortē illatā Herodi ppter mortē Ia
cobi: ꝛ incarceratione Petri: ꝛ ppter ſup/
biam cordis ſui a loco pdicto: [Cū aūt req/
ſiſſet eū.] vſqꝫ ibi: [Uerbū aūt dñi.] Et vlti
mo redit ad narrationē illius intitulati col/
legij xpiani: ab illo loco: [Uerbuꝫ aūt dñi.]
vſqꝫ in finē capl'i. ℂ In qnta ẜo parte pnci 5ª pars.
pali que incipit in pn° capl'i.xij. [Erāt aūt
i eccl'ia que erat Anthiochie.] Et durat vſqꝫ
in finē libri per ſexdecim capl'a. Probat Lu
cas minorē quātum ad q̄rtā ptē: videlꝫ q̄li/
ter illa ꝯgregatio iam intitulata: fuit p ſpiri
tū ſanctū trāſlata: ꝛ trāſportata a iudeis in
gētiles: ne remaneret artata ad vnaꝫ natio/
nē: ꝛ vnū iſraeliticū ppl'm: ſed poti⁹ diffun/
deret inter oēs gētes p vniuerſum mūdū

Et q2 iſtius trāſpoꝛtatiōis potiſſimus mini ſter fuit btiſſimus Paulus:ſicut ipſe teſtaꝭ ad Ro.xj.Quādiu gētium ſum apl's:mini
Paul⁹. ſteriū meū honoꝛificabo.⁊ ad Galathas.2°. Qui opat⁹eſt Petro in aplatu circūciſiōis: opatus eſt ⁊ mihi inter gētes. Et ipſe ſolus ſepe dixit Judeis:Uobis opoꝛtebat loq ver bum dei:ſed qm̄ repellitis illud?Ecce ꝯuer tūtur ad gētes : q2 hui⁹ trāſlatiōis miniſter ⁊ aplus extitit Paulus:iccirco ab iſto loco vſq3 in finē libꝛi agiꝭ de actibus Pauli. Et p̄ narrat Lucas qualiter Paulus : ⁊ Bar/ nabas ad aplatū gētiū ſunt vocati:⁊ p ſpiri tūſanctu3 electi. Et hoc in pꝛin° capl'i.xiij. Scd̄o v̄o ibi:[Et ipſi qdem miſſi a ſpūſcō.] narrat q̄l'r iniūctū offm̄ ſūt diligēter execu/ ti. ❡ Ad vidēdū aūt ꝓceſſum libꝛi ab iſto loco:[Et iſti qdē miſſi a ſpū ſcō.]vſq3 i finē Sciēdū ꝙ narrat Lucas ſeptē magnas pe/ grinationes:atq3 itinera ⁊ diſcurſus : quos fecit per gentiū ꝯuerſionē ad fidē Jeſu xp̄i. ❡ Pꝛimū nāq3 fecit ad plātādum ⁊ ſemi nādū fidē in gētibus viciniorib⁹:vtpote in Cypꝛo:Jconio:Lyſtris:⁊ alijs regionibus circa Anthiochiā ſituatis.Et hūc diſcurſū narrat Lucas per.c.xiij.⁊.xiiij. incluſiue:in qbus explicat regiones ⁊ loca:p que p̄dica uerūt Paulus ⁊ Barnabas: ex quo egreſſi ſunt de Anthiochia:donec redirēt ad ip̄m. ❡ Scd̄m v̄o viagiū fecit Paulus apl's ad defendēdum ⁊ manutenēdū in libertate fi/ dē xp̄i iam plātatā in gētib⁹:quā aliq ex iu/ deis credētibus videbanꝭ in ſeruitutē redi/ gere:aſſerētes ꝙ opoꝛtebat gētiles ad fide3 xp̄i conuerſos circūcidi:⁊ cerimonias legis Moyſi obſeruare:⁊ aliter non poterāt ſalui fieri:qbus reſiſtēs Paulus pꝛo iſta libertate acceſſit ad pꝛimū cōcilium generale ſup iſta qōne Hieroſolymis ꝯgregatū auctē Petri ⁊ Jacobi.Et hūc diſcurſum narrat Lucas: ⁊ qualiter Paulus optinuit per capl'm.xv. vſq3 ad locū vbi ſcribiꝭ circa finē:[Poſt ali quot aūt dies dixit ad Barnabā Paulus: [Reuertētes viſitem⁹ frēs.] ❡ Tertiū v̄o viagiū fecit apl's ac plātādum fidem in gen tibus magis diſtātib⁹:vtpote in Macedo/ niam:⁊ Greciam.Et hūc diſcurſum narrat Lucas a loco pꝛefato:[Poſt aliquot aūt di/ es.]vſq3 ꝓpe finē capl'i.xviij. vbi ſcribitur: [Et facto ibi aliquanto tēpoꝛe ꝓfectus eſt.] Narrat enim pꝛimo ꝙ aſſumpſit in ſocium gētilē fidelē noīe Timotheū: qm̄ dimiſerat eū Barnabas:qui cōſueuerat ire ſecū.]vſq3 ibi:[Trāſeūtes aūt Phꝛygiā.]Deinde nar/ rat qualiter ꝓhibitus eſt per ſpūm ſanctu3 ne p̄dicaret in Aſia ⁊ Bythinia : ſ3 trāſiret ad magis diſtātem locū : videl3 ad regnum Macedoniū.Et h̄ facit vſq3 ibi:[Nauigan tes aūt a Troade.]Deinde v̄o narrat quali/ ter p̄dicauit in quattuoꝛ locis pꝛincipalib⁹ illius regionis.Pꝛimo qdē Philippēſib⁹. Et hoc facit ꝓ illo loco:[Nauigātes.] vſq3 in finem capl'i.xvj. Scd̄o v̄o qualiter pꝛedi cauit Theſſalonicēſib⁹.Et hoc narrat a p̄n/ cipio.xvij.capl'i vſq3 ad locū vbi ſcribitur: [Paulus aūt cū Athenis expectaret.] Ter tio narrat qual'r p̄dicauit Athenienſib⁹ vſq3 ad finē capl'i p̄dicti.Quarto qual'r pꝛedica/ uit Coꝛinthijs.Et hoc facit a p̄n°.xviij.ca/ pituli:[Poſt h̄ egreſſus ab Athenis.] vſq3 ibi:[Paulus v̄o cū adhuc ſuſtinuiſſet.]Ul/ timo v̄o narrat qual'r tertio viagio ꝯſumato Anthiochiā eſt regreſſus.Et hoc facit a pꝛe fato loco:[Paulus v̄o cu3 adhuc ſuſtinuiſ/ ſet.]vſq3 ad locū vbi incipit narrare quartū viagiū:vbi ſcribiꝭ:[Et facto ibi aliquāto tē poꝛe.Eſt aūt cōſiderādū ꝙ in quolibet via/ gio ex pꝛedictis trib⁹ icipiebat viā ⁊ iter ab Anthiochia:⁊ in fine ad Anthiochiā redi/ bat. ❡ Quartū viagiū fecit Paulus apl's ad plātandū fidē in gētib⁹viciniorib⁹:a qb⁹ pꝛius ꝓhibit⁹ erat:videl3 Aſianis. Uñ iuit aſt p̄dicādū ad Epheſum vbi pꝛimo Apol/ lo fuerat:⁊ deīde receſſerat v̄ſus Coꝛinthū. Et h̄ narrat Lucas a loco p̄fato in fine.18ⁱ. capl'i ſituato:vbi ſcribiꝭ.[Et facto ibi aliq̄3/ to tpis ꝓfectus eſt.]vſq3 in finē.19ⁱ.capl'i.i/ cluſiue. ❡ Quintū v̄o viagiū fecit Paulus apl's ad cōfirmādū fidē plātatam in Mace donib⁹ donec iterū rediret ꝓpe Epheſum ad ꝯfirmādū etiā fidem eoꝝ.Uocauit enim Epheſios apud Miletum:vbi ꝯſolatus eſt ep̄os illi⁹ eccleſie ⁊ ſenioꝛes. Et hoc narrat Lucas caplo.20.per totū. ❡ Eſt aūt ſciēdū ꝙ in hijs

ꝙ in hijs qnq; viagijs multe ꝑsecutiões su/
ſcitate ſunt ꝯtra Paulū:a qb⁹narrat Lucas
fuiſſe per ſpūm ſcm̄ liberatū:vt ſic ſemp ꝑ/
bef iterſcalariter ⁊ cōmixtim ſexta pars mi
noꝛis:quā in toto libꝛo intēdit. ¶ Sextuꝫ
viagiū fecit Paulus v̄ſus Hieruſalē ad to/
lerādū pꝛo fide:quā plantauerat:⁊ poꝛtaue/
rat in gētibus.Ex hoc eniꝫ odioſus erat iu/
deis.Et hoc narrat Lucas a.21.capl'o vſqꝫ
ad.27^m.excluſiue per ſex capl'a.Nam in.21.
narrat ꝙ q̄ꝫuis eſſet per ꝓphetas ꝓhibit⁹:
nihilomin⁹ aſcēdit Hieroſolymā vbi exti/
tit capt⁹.¶ In.22°.capl'o narrat q̄liter iam
capt⁹ Judeoꝝ ppl'm fuit alloquut⁹: pmittē
te Tribuno:⁊ qual'r fuit a flagellis liberat⁹:
q̄ꝛ ꝓteſtatus eſt ꝙ eſſet ciuis roman⁹.¶ In
capl'o v̄o.23°.narrat qualiter fuit in cōcilio
ꝯſtitut⁹:vbi poſuit diſſenſionē inter Sadu
ceos ⁊ Phariſeos:ꝓpter quā fuit expedit⁹
Narrat etiā cōiurationē.xl.viroꝝ cōtra ip/
ſum ꝓpter quā fuit ad p̄ſidē in Ceſareā de/
ſtinat⁹.¶ In capl'o v̄o.xxiiij. narrat quali/
ter fuit coꝛā p̄ſide a Tertullo oꝛatoꝛe:quem
pꝛinceps ſacerdotū ⁊ ſenioꝛes adduxerant:
accuſat⁹:⁊ qualiter poſt ſuā r̄nſionē fuit ad/
huc in cuſtodia mācipat⁹:quāuis libera: in
q̄ p biēniū ſtetit.¶ In.xxv°.v̄o capl'o nar/
rat qualiter poſt biēniū:quom Feſtus p̄ſes
qui Felici ſucceſſerat:vellet eum iudeis tra
dere:appellauit ad Ceſarem:⁊ qualiter co/
ram Herode Feſtus ingſiuit an deberet ad
Auguſtū deſtinari vinct⁹:quom nō eſſet de
aliquo notabili crimine accuſat⁹. ¶ In ca/
pitulo v̄o.26°.narrat q̄liter coꝛā rege Agrip
pa p̄dicauit fidem xp̄i:⁊ excuſauit ſe de im/
poſitis a iudeis:⁊ q̄liter adiudicauit Agrip
pa ꝙ erat oīno ſicut inocēs: niſi appellaſſet
ad Ceſarem dimittēdus. ¶ Septimū aūt
viagium ⁊ vltimū fecit ad plātādum fidem
in gētib⁹ nobilioꝛib⁹:videl'ꝫ Romanis. Et
hoc narrat Lucas a.27.capl'o.vſqꝫ in finem
libꝛi per capitulum.27.⁊.28.in quibus enu
merat ciuitates ⁊ poꝛtus:per quos tranſie/
rūt nauigādo a Ceſarea vſqꝫ Romā.Hec p
ſe patēt.¶ Eſt aūt ſciēdū ꝙ hic innuit Lu
cas octauū viagiū:qđ cōcedit Paulū apl'ꝫ
feciſſe ad plātādum fidē in Hiſpania in oc/
cidētalibus partib⁹: de quo ipſemet loquit
ad Ro.15.dicēs: Ex multis iaꝫ ꝓcedētib⁹
annis ſpero cum in Hiſpaniam pꝛoficiſcar
videre vos.Unde ⁊ in Narbona dicit reli/
quiſſe Sergiū Paulū archiepm:cū de Hi/
ſpania rediret.Hoc aūt viagiū inuit Lucas
feciſſe in vltimo v̄ſiculo hui⁹ libꝛi quom ait
ꝙ māſit toto biēnio in cōducto ſuo. Cōſtat
aūt ꝙ iſte fuit quart⁹ annus Neronis.Naꝫ
in ſecūdo anno eius:duct⁹eſt Romā ad Ce
ſarem:ad quē appellauerat: ⁊ ſic duob⁹ an/
nis ab eodē pmiſſum eſt ſub libera cuſtodia
in ꝯducto ꝓpꝛio p̄dicare.Durauit aūt p̄di/
ctus.xiiij.annis: ⁊ vltimo anno Petrus ⁊
Paulus interfecti ſunt ab eodē. Cum igit
Lucas teſtet Paulū pꝛedicaſſe biēnio Ro/
me:innuit ꝙ per.ix.aut ꝑ.x.annos ſequētes
ꝓfectus eſt ad p̄dicādum alibi. Et ideo rō/
nabil'r ꝯuincit ꝙ p̄dicauerat in ꝑtibus occi
dētalib⁹: maxime in Hiſpania:⁊ ſic ipleret
de⁹ eius ꝓpoſitū intentum.Et in hoc liber
actuū apl'oꝝ finitur.Amen.

¶ Incipit liber ſeptem canonicarum.

Nunc accedit liber ſe/ptem ca
nonicarū:qui editus eſt a quatu/
oꝛ apl'is. Jacobo.ſ. quātū ad vnā
epl'am.Petro quātuꝫ ad duas.Joāne quā/
tum ad tres:Juda quātum ad vnā.Inten/
dūt aūt oēs iſti apl'i vnā ꝯcl'onē:videl'ꝫ xp̄i
eccl'iam:⁊ quēlibet fidelē iſoꝛmare reſpectu
agēdoꝝ ⁊ credendoꝝ.Diuidit aūt liber iſte
in quattuoꝛ partes pꝛincipales ſm numerū
quattuoꝛ ſcribētium.¶ Pꝛima nāqꝫ cano/
nica Jacobi apl'i eſt iſoꝛmatiua reſpectu mo
raliū virtutū:quātum ad oēm ſtatum in ge
nerali.¶ Secūda v̄o pars que cōtinet du/
as canonicas beati Petri apl'i eſt infoꝛmati
ua reſpectu moꝛaliuꝫ virtutū ſm diuerſum
tp̄s ⁊ ſtatum:ꝓuidēdo cuilibet in ſpeciali.
¶ Tertia v̄o pars:que ꝯtinet tres canoni/
cas Joānis eſt infoꝛmatiua reſpectu theolo
gicarū virtutū.ſ.fidei:ſpei:⁊ charitatis mo
do ſingulari.¶ Quarta v̄o pars que conti
net canonicas beati Jude eſt confirmatiua
oīum p̄cedētium:⁊ doctrine apl'oꝝ veroꝝ:
⁊ pſeudoꝝ cōfutatiua mō virtuali ⁊ rōnabi

Canoni li. ¶ Incipit ergo canonica bti Jacobi apo
ca Jaco stoli: ꝯ p̄mittit̄ salutatio ſm modū epl'aruȝ.
bi. Unde introducit pſonā ſalutātē dicēs: [Ja
Paul⁹. cobus.] ꝯ pſonā inſtigātem ad ſcribenduȝ.
ſubdens: [Dei ꝯ dn̄i nr̄i Jeſu xp̄i.] Cuius
amor ꝯ obſequiū ad ſcribēdum excitabat: ꝯ
ſalutatū ſubdēs: [Duodecim tribubus: que
ſunt in diſperſione.] Et bonū optatū: cōclu
dens: [Salutē.] Tūc ſeqtur narratio ꝯ pſe
cutio: ibi: [Oē gaudiuȝ exiſtimate frēs.] Et
diuidit̄ in .xx. partes ſm .xx. doctrinas mo
rales: quas in pn̄ti canonica ponit btūs Ja
§ cobus. ¶ Primo nāqȝ monet ad virtutem
patiētie ꝯ ſtabilitatis reſpectu aduerſoꝝ. Et
hoc facit ab illo loco: [Oē gaudium.] vſqȝ
ibi: [Siqs veſtrum indiget ſapiētia.] Circa
virtutē aūt patiētie deſcribit modū: qꝛ ver⁹
patiēs nō ſolum dȝ ſuſtinere: imo in ſuſtinē
do dȝ gaudere: ꝯ ideo dicit: [Oē gaudium
exiſtimate ꝛc̄.] Et deſcribit obiectū ſubdēs:
[In tēptationibus varijs.] Et deſcribit fru
ctum ꝯ ꝓfectū ſub quadā cōcatenatione cō
cludēs: [Scientes ꝙ ꝓbatio fidei veſtre pa
2°. tientiaȝ opatur ꝛc̄.] ¶ Scdo vͦ monet ad
virtutē cōfidētie ꝯ firmitatis. Docet enim
ꝯfidere ꝯ firmiter poſtulare a deo oīa qbus
hō idiget: ꝯ in nullo heſitare de deo. Et du
rat hec doctrina ab illo loco: [Siqs autem
veſtrū indiget ſapientia.] vſqȝ ibi: [Glorieẗ
frater humilis.] Circa virtutē aūt cōfiden
tie docet qn̄ cōfidēduȝ in tpe indigētie: tūc
enim de⁹ aſſiſtit: ꝯ ideo p̄mittit: [Siqs autē
veſtrū indiget ſapiētia vel alio dono.] Dein
de docet in quo ſolo eſt ꝯfidēdū: qꝛ in illo: q
eſt fons affluētie: videlȝ in ſolo deo. Un̄ ſub
dit: [Poſtulet a deo.] Et ponit rōnes qua
re in ſolo deo cōfidēdum: qꝛ ſi accedatur ad
deū firmitate: ꝯ dono coherētie. vn̄ ſubdit:
[Poſtulet a deo in fide nihil heſitans.] Et
adducit ad ꝓbādum iſtū modū exēplū na
ture: ibi: [Qui enim heſitat ſiſis eſt] fluctui
maris.] Et vͦbū ſcripture: ibi: [Uir duplex
3°. aīo incōſtās eſt ꝛc̄.] ¶ Tertio vͦ monet ad
virtutē equanimitatis: que multū patiētie
vicinat̄: nō tn̄ eſt eadem: qꝛ patiētia reſpicit
ſolū aduerſa. Equanimitas aūt reſpicit tam
ꝓſpera: qȝ aduerſa. Eſt enim equanimis: q

in quadā lāce rōnis recte cōſiſtit: vt nec ex
tollatur in ꝓſperis: nec deijciat̄ in aduerſis:
ſed ad modū boni quadrati: vt dicit ph̄s in
primo ethi. Et boni tetragoniſmi ſine vitu
perio in quocūqȝ latere plane cadit. vnde ꝯ
ad illud dictū eſt .ij. Re. xiiij. ꝙ ſicut ange
lus dn̄i eſſet: q nec maledictione: nec bene
dictione moueret̄. Durat ergo iſta doctrina
de equanimitate ab illo loco: [Glorieẗ autē
frater humilis.] vſqȝ ibi: [Btūs vir qui ſuf
fert tētationē.] Circa virtutē aūt iſtā deſcri
bit primū actū: qui eſt in ꝓſperis nō erigi:
cū dicit: [Gl'ieẗ aūt frater humilis in exalta
tione ſua.] Et actū ſcdm: qui eſt in aduerſis
nō deijci: cum ſubdit: [Diues aūt in humi
litate ſua.] Et rōneȝ vtriuſqȝ ſubdit: [Quia
ſicut flos feni trāſibit.] vbi quādā ſīlitudinē
aſſumit: ꝯ deinde ꝓpoſitū adaptat ꝯ iducit
ibi: [Ita ꝯ diues i munerib⁹ ſuis marceſſit.]
¶ Quarto monet ad virtuteȝ pudicitie: ꝯ 4°.
caſtitatis. Unde docet depcationis motuȝ
cuȝ magna fortitudine ꝯ reſiſtētia ſuſtinere.
Durat aūt hec doctrina ab illo loco: [Bea
tus vir qui ſuffert tētationē.] vſqȝ ibi: [Fra
tres mei dilectiſſimi.] Circa virtutē autem
iſtā ſic ꝓcedit ꝙ primo oſtēdit ipſam eē ma
ximi meriti dicēs: [Btūs vir qui ſuffert tē
tationē.] Reſiſtēdo .ſ. cōcupiſcētijs: [qm̄ cū
ꝓbatus fuerit accipiet coronā vite.] Dein
de vͦ rn̄det cuidam dubitationi: que poſſet
ſuboriri. Poſſet enim aliqs credere: qꝛ dixe
rat ꝙ reſiſtere tēptatiōi eſt ꝓbatio hominis
quedā: vt recipet coronā vite ꝙ de⁹ mitte
ret hui⁹ tēptationes carnis: qđ remouēs di
cit ꝙ cū talis tēptatio mala ſit: de⁹ nemineȝ
tēptat de peccato carnis: ſed qs a ꝓpria cō
cupiſcētia tēptat̄. Et hͦ facit ibi: [Nemo cū
tēptat̄.] Deinde oñdit hāc virtutē inter ce
teras eſſe ſingul'r: ꝯ precipue donū dei: ſicut
ꝯ ſapiēs ait: Non poſſum eſſe continēs niſi
deus det. Et hoc facit ibi: [Oē datum opti
mum: ꝯ omne donum pfectū de ſurſuȝ eſt.]
Deinde vͦ ꝓbat iſtud ex aſſimilatione geni
toris ꝯ geniti. De⁹ enim generat quēlibet fi
delē per vͦbum veritatis: iuxta illud Joā. p̄.
Dedit eis ptātem filios dei fieri. Genit⁹ au
tem dȝ aſſimilari genitori. Cum ergo deus

mūdus

mūdus ⁊ ſanctus ſit:ſm illud: Sancti eſto/
te:qm̄ ego ſanctus ſum.Argumētum eſt ꝙ
in nobis ipſe initiat mūditiā ⁊ caſtitatē. Et
hoc facit ibi:⌊Uolūtarie enim genuit vos.⌋
Ul'forte ab illo:Omne datū optimū.⌋ vſqꝫ
in finē hui⁹doctrine:vbi oſtēdit qualia ſunt
dei dona:qꝛ pfecta ⁊ optima occaſione acce/
pta ex hoc ꝙ dixerat ꝙ carnis temptatio a
5° deo nō erat.¶ Quinto monet ad duas vir
tutes ſimul.ſ.ad virtutē māſuetudinis ⁊ do
cilitatis.Et durat hec doctrina ab illo loco:
⌊Scitis frēs mei dilectiſſimi.⌋vſqꝫ in finem
capituli pꝛimi.Et cōiungit has virtutes:qꝛ
opoꝛtet diſcētem credere:⁊ māſuetum eſſe.
Ponit aūt pꝛimo documētum quātum ad
vtrāqꝫ partem in pꝛin°.Deinde v° exponit
ipſum quātum ad hoc qd dictuꝫ eſt de vir/
tute māſuetudinis:ibi:⌊Jra eniꝫ viri.⌋ De/
inde v° quātum ad id qd dictū eſt de virtu/
te docilitatis:ibi:⌊Eſtote aūt factoꝛes v°bi.⌋
Et qꝛ docilitati pꝛactice duo repugnant:vi/
Phs. delꝫ ocioſitas ab operatione.Dicit.n. Phs
pꝛimo ethicoꝝ:ꝙ moꝛalis doctrine nō eſt ꝓ
pꝛius auditoꝛ ſectatoꝛ paſſionuꝫ:qui ope nō
implet qd audit:⁊ garrulitas in loquutione
cum qs anteqꝫ didicerit loqui vult ⁊ doce/
re.Jccirco loquēs de virtute docilitatis ꝓ/
hibet ocioſitatem ab opatione dicēs:⌊Eſto/
te factoꝛes v°bi.⌋Et garrulationē i loquutio
ne ſubdēs:⌊Siqs aūt putat ſe religioſum eſ
6°. ſe nō refrenās linguam ſuā.⌋ ¶ Sexto mo/
net ad virtutē iuſtitie:maxime diſtributiue
⁊ inuehit cōtra vitium ſibi oppoſituꝫ : que
eſt acceptio pſonaruꝫ.Et incipit hec doctri
na in pꝛin° capl'i ſcdi:⌊Frēs mei.⌋ Duratqꝫ
vſqꝫ circa mediū vbi ſcribit:⌊Sic loquimi/
ni:⁊ ſic facite.⌋Jn hoc aūt documēto ſic ꝓce
dit:ꝙ pꝛimo ipſum ꝓponit. Pꝛohibet eniꝫ
acceptiōeꝫ pſonarum. Scdo ipſuꝫ exponit:
ibi:⌊Eteniꝫ ſi introierit in ꝯſpectu veſtro.⌋
Oſtēdēs in quo caſu eſt pſonaruꝫ acceptio:
qꝛ dum pꝛeponit diues paupi ſola contēpla
tione diuitiarū.Tertio vitium illud redar/
guit:⁊ ex diuina auctē cōfirmat:ibi:⌊Audi/
te frēs mei.Nonne deus eligit paupes?⌋Et
ex diuitū crudelitate:ibi:⌊Nonne diuites p
potētiā?⌋Et ex ipſoꝝ infidelitate ibi:⌊Nō/
ne ipſi blaſphemāt bonum nomē?⌋Quinto
v° tēperamētū apponit:foꝛte aliqs crederet
ꝙ moneret vt odiremus diuites:⁊ diligere/
mus tm̄ pauperes.Et hoc remouens dicit:
⌊Si tū legem pficitis regalem bene facitis.⌋
¶ Septimo monet ad virtutē miſicoꝛdie 7°.
⁊ pietatis.Et icipit hec doctrina circa me/
diū ſecūdi capl'i:⌊Sic loqmini:⁊ ſic facite.⌋
Et finitur ibi:⌊Sꝫ dicet aliqs.⌋Pꝛobat aūt
ꝙ virt⁹ pietatis ⁊ miſericoꝛdie maxime con
gruit chꝛiſtiano ꝓpter tria. Pꝛimo ratione
charitatis ⁊ libertatis aioꝝum:qꝛ lex chꝛiſtia
na lex eſt charitatis ⁊ libertatꝫ:ꝓpter quod
vnus dꝫ alteri cōpati:⁊ miſericoꝛs eſſe. Et
hāc rōnem tāgit dicēs:⌊Sic loqmini : ⁊ ſic
facite:ſicut per legē libertatis ⁊c.⌋Scdo rō
ne eqtatis in die iudicij:qꝛ tūc miſericoꝛdes
miſericoꝛdiā cōſequētur.Et h facit ibi:⌊Ju
dicium ſine miſericoꝛdia.⌋Tertio rōne veri
tatis credēdoꝝ:qꝛ non vere credit:ſed habꝫ
fidē moꝛtuā.Qui nō habet ad ꝓximū miſe
ricoꝛdiam:maxime ad fratrē ſuum chꝛiſtia/
nuꝫ.Et hoc facit ibi:⌊Quid ꝓderit fratres
mei ſi fideꝫ dicat qs ſe habere ⁊c.⌋ ¶ Octa 8°
uo monet ad v°tutē vigilātie ⁊ ſtrenuitatis:
ibi:⌊Sed dicet aliqs.⌋Et durat vſqꝫ in finē
capl'i ſcdi.Tāgit eniꝫ quattuoꝛ rōnes ꝓpter
quas debet qlibet pugil eſſe in bonis actib⁹
ſtrenuus ⁊ opoſus. Pꝛimā qdeꝫ qꝛ opoſitas
eſt pfectionis declaratiua:ſicut dicit Salua/
toꝛ:A fructib⁹ eoꝝ cognoſcetis eos. Et hāc
rōnem tāgit:⌊Sed dicet aliqs.⌋oſtēdens ꝙ
pfectio ⁊ fides bona hois nō manifeſtat niſi
ex opibus.Scda v° qꝛ eſt pfectionis conſu
matiua ⁊ cōpletiua. Nam fides ſine opibus
ocioſa eſt:⁊ carens ſuo cōplemēto.Et indu/
cit ad hoc exēplū Abꝛahe ⁊ auctēm ſcriptu
re.Et hoc facit ibi:⌊Uis aūt ſcire o hō ina/
nis.⌋Tertiaꝫ quoqꝫ:qꝛ virt⁹ hec eſt pfectio/
nis acqſitiua.Diſponit enim ⁊ ꝓmeret acq
ſitionē pfectiōis exēplo Raab:ibi:⌊Siliter
⁊ Raab meretrix.⌋Quartā v°:qꝛ eſt pfectio
nis adoꝛnatiua:ſicut enim coꝛpus oꝛnatur p
aiam:ſic ⁊ pfectio hois p opationem multi/
plicem virtuoſam.Et hoc facit ibi:⌊Sicut
enim coꝛpus ſine ſpū.⌋ ¶ Nono monet ad 9°
virtutē taciturnitatis:⁊ refrenationē ligue.

Ca.3m. Et incipit hec doctrina in principio capitu
li tertij: [Nolite plures magr̄i fieri fratres
mei.] Duratq; vſq; ꝓpe finē ibi: [Quis ſapi
ens ⁊ diſciplinatus inter vos.] Deſcribit au
tem vitium lingue ⁊ loquacitatis quātū ad
ſex cōditiones: ꝓpter quas oīs hō dꝫ fuge
re iſtud vitium. Oñdit nāq; primo ꝙ eſt vi
tium declaratiuū ꝓſumptionis. Ex preſum
ptione nāq; cordis ⁊ appetitu apparētie lo
quacitas ꝓcedit. Et hoc ē qḋ in ꝑncipio di
cit: [Nolite plures magiſtri fieri.] Scḋo oñ
dit ꝙ eſt vitiū cōturbatiuū cōionis: ſubdēs
[ꝙ in multis offendimus oēs vnus alterū.]
Tertio oñdit ꝙ eſt vitium eneruatiuū pfe
ctionis: ibi: [Siquis in verbo nō offendit.]
Quarto oſtēdit ꝙ eſt vitium: quāuis modi
cum quātum ad inſtrumētum qḋ eſt lingua
tñ maximum in virtute: q: introductiuum
multe cōfuſionis ⁊ turbatiōis. Et ponit ad
hoc exēplum aīale de freno equi: ibi: [Pōt
aūt cum freno circūducere.] Et exēpluꝫ ar
tificiale de naue ⁊ gubernaculo: ibi: [Et ec
ce naues.] Et exēplum nāle de modica ſcin
tilla ignis: que cōburit totaꝫ domū vel vnā
ſyluam: ſic ergo lingua magna pīcula indu
cit. Et hoc facit ibi: [Ecce quantus ignis.]
Quinto dicit ꝙ eſt vitiū cōuētiuum rebel
lionis: q: linguam nemo dñare pōt. Et hoc
facit ibi: [Ois eniꝫ natura beſtiarū.] Sexto
oñdit ꝙ eſt vitium cōtentiuū multiplicita
tis offenſionis ⁊ in deū: ⁊ in ꝓximū: oñdēs
ꝙ tales loquaces: qui detrahūt ꝓximo: ⁊ ſi
lingua bñdicant deo: nihil vtile ſibi faciūt:
adducēs exēplū de dulci aqua ⁊ amara: que
nunq̄ȝ eodē foramie fontis emanat: ⁊ de fi
cu ⁊ vua: que nō ꝓcedūt ex eadē arbore. Et
hoc facit ibi: [In ipſa bñdicimus deū p̄reꝫ.]
Decio. ¶ Decimo monet ad v̄tutē ſapie ⁊ celeſtis
prudētie: ibi: [Quis ſapiēs ⁊ diſciplinat⁹?]
vſq; in finē capl'i tertij. Et primo monitio
nē ſuam ꝓponit de celeſti ſapiētia ⁊ pruden
tia dicēs: [Quis ſapiēs ⁊ diſciplinat⁹?] De
inde v̄o monitionē exponit ibi: [ꝙ ſi zelum
amaruꝫ habetis.] Et primo declarat que ſit
prudētia: ⁊ vere prudētie ꝯ̄ria: q: terrena: ⁊
diabolica zelo ⁊ ꝯtentione plena. Scḋo ibi:
[Que aūt de ſurſuꝫ eſt.] Oſtēdit que ſit pru
dētia celeſtis ⁊ vera. Tertio ibi: [Fruct⁹ aūt
iuſtitie.] Cōcludit ⁊ de hac ſapiā ꝙ eſt mul
tuꝫ fructuoſa. ¶ Undecimo monet ad v̄tu 11°.
teꝫ humilitatis: ⁊ ſubiectionis: ⁊ deteſtatur
elationē ac vitiuꝫ ſupbie. Et incipit hec do
ctrina in prin° quarti capl'i: [Unde bella ⁊
lites in vobis.] Durat aūt vſq; ibi: [Appro
pinquāte dño.] In monitione aūt iſta de v̄
tute humilitatis deteſtat̄ oppoſitū vitiuꝫ. ſ.
ſupbiam ꝓpter mala: que inde oriunt̄: ⁊ in
ordine ad ꝓximum: ⁊ in ordine ad ſeipſum:
⁊ in ordine ad deum. Et hoc cōcludit ꝓpo
ſituꝫ. Et in hoc habet quattuor partes. Pri
mo nāq; oñdit ꝙ in ordine ad ꝓximū oriū
tur ex ſuperbia lites ⁊ bella: mortes ⁊ zelus.
Scḋo ibi: [Et non habetis.] oñdit malum:
qḋ ſequit̄ in ordine ad ſeipſuꝫ. Nam ex ſup
bia orit̄ in corde mala cōfidētia: ⁊ ex hoc nō
poſtulat: nec recurrit ad diuinū auxiliū ꝓ
pter ꝓſumptionē cordis: ⁊ ſi poſtulat nō ac
cipit: eo ꝙ male petat. Tertio ibi: [Adulteri
ne ſitis: q: amicitia.] oñdit maluꝫ: qḋ ſequit̄
in ordine ad deum. Nam ꝓcedit ex ſupbia
ambitione: ⁊ vanitate odiū dei: ⁊ amor hui⁹
ſeculi. Quarto ibi: [An putatis.] hortat̄ ad
humilitatē: qḋ eſt principale intētuꝫ. Et ad
ducit duplicem ſcripturam. Primā que di
cit: [Spūs v̄r human⁹ ſupb⁹ eſt ⁊ inflat⁹: ⁊
ad inuidiā ꝓuocat. Scḋam q̄ dicit ꝙ deus
ſupbis ſe opponit: ⁊ humilib⁹ grām donat.
Et ex hoc ꝯcludit ꝓpoſitum de v̄tute humi
litatis dicēs: [Subditi eſtote deo ⁊c̄.] Poſ
ſet aūt dici ꝙ in p̄dicta doctrina deteſtatur
inuidiam: ⁊ monet ad benignitateꝫ ⁊ pacē.
Sed q: inuidia orit̄ ex ſupbia: melius eſt vt
exponat̄ vt dictū eſt. ¶ Duodecimo v̄o mo 12°.
net ad auſteritatē ⁊ virtutem pnie. Et hoc
facit ibi: [Appropinquate dño: ⁊ appropin
quabit vobis.] Et facit tria: ſ̄m ꝙ pnia hēt
tres partes. ſ. cōtritionē: per quā qs deo ap
propinquat: ⁊ ad iſtaꝫ monet dicēs: [Appro
pinquate dño: ⁊ appropinquabit vobis.] Et
cōfeſſionem: per quā fit purificatio cordis:
⁊ emūdatio manus: ⁊ ad iſtam monet ſub
dens: [Et mūdate manus pctōres.] Et pu
nitionem: ſiue vindictam: ⁊ ſatiſfactionem:
⁊ ad hanc monet docēdo vindicare pecca

tum

tum cōceptum:ibi:[Miſeri eſtote.]ſ.in cor/
de:ꝛ lugete.Et peccatū oñſum per ſignum:
ibi:[Riſus veſter in luctū ↄuertatur:ꝛ pec/
catum patratū etiā pfectum per actum:ibi:
13°. [Humiliamini in cōſpectu dñi.] ¶13°.mo
net ad v̉tutem benignitatis ꝛ beniuolentie:
cui opponit detractio ꝛ murmuratio. Et i/
cipit hec doctrina:[Nolite detrahere alter/
utrum frēs mei.]Et primo deteſtat ipſū vi
tiū.Scd̄o ibi:[Qui detrahit fratri.] Indu
cit ad h rōnem ꝛ triplicē modum. Primū
legis trāſgreſſionē.d.[Qui detrahit fratri:
detrahit legi:ꝛ iudicat legē.] Scd̄ſ ſui con
dēnationem: ſubdēs:[Unus eſt legiſlator:
qui pōt pdere ꝛ liberare.]Et tertiū ſui pre/
ſumptionē:ſubdēs:[Tu aūt qs es qui iudi/
cas ꝓximū tuū?]Ex his enim tribus dꝫ hō
vitare detractionem : ſiue iudicium ꝓximi
ſui:qꝛ in iudicādo frēm venit cōtra legē de
charitate ꝓximi:ꝛ qꝛ vſurpat officium iudi
cis qui pōt eum cōdemnare:ꝛ qꝛ ad ipſum
14°. nō ptinet alium iudicare.¶14°.monet ad
virtutem timorationis interne:ac reueren/
tie in ordine ad deum:cui opponit audacia
temeraꝛ exultatio vana. Et incipit hec do
ctrina:[Ecce nūc quid dicitis?]vbi primo
exponit vitiū temeritatis:que opponitur
timorationi diuine.d.[Quid dicitis hodie:
aut craſtino ibimus in ciuitatem illam ꝛc.]
Scd̄o ↄtra illud vitium rōnabiliter oppo/
nit ibi:[Qui ignoratis qd̄ ſit vobis in craſti
no.]Tertio virtutē oppoſitam ꝛ modū de/
bitum docet ꝛ ꝓponit ibi:[Pro eo vt dica/
tis:ſi dñs voluerit.] Quarto modum oppo
ſitum eſſe in viſu oñdit ibi:[Nūc aūt exul/
tatis in ſupbijs veſtris.]Quinto ipm̄ repre
hēdit:maxime ꝛ in xp̄ianis qui ſciūt quali/
ter eſt agēdum ꝛ non agūt.Et hoc facit ibi:
[Sciētes igit bonum facere.] ¶15° monet
15°. ad virtutem contētationis ꝛ ſufficiētie:que
opponit cupiditati ꝛ auaritie.Et icipit hec
doctrina in prin° qnti capti:[Agite nūc di/
Ca.5m. uites.]vbi deteſtat auaritiā ꝓpter qnqꝫ rō/
nes.Primo qdem qꝛ cauſat obliuionē: ꝛ in
memoriam ꝓprij ſtatus.Non enim cogitāt
tales que eueniēt eis.Et hoc facit in princi/
pio.d.[Plorate in miſerijs veſtris:que ad/
uenient vobis.]2° qꝛ excecat internā pruden
tiam:que dictat diuitias ꝛ veſtimēta ꝛ oēm
ornatū eſſe ↄtēnēdum:ſicut res putrefactio
ni ſubijciēde.Et hoc facit ibi:[Diuitie ve/
ſtre putrefacte ſunt.]3° qꝛ cauſat indebitam
aīe adherētiam ꝛ ſupfluā curam. Unde ge
nerat ignem ꝛ eruginem ſollicitudinis intē
te:ꝛ ideo ſubdit:[Aurum ꝛ argētum veſtrū
eruginauit.]4° qꝛ claudet in die iudicij dei
miſericordiam:cuꝫ dicet:[Eſuriui:ꝛ nō de/
diſtis mihi māducare:Et ideo ſbdit:[The
ſaurizaſtis aūt vobis irā in nouiſſimis die/
bus.]5° qꝛ facit auaritia multiplicē iniuſti/
tiam:ꝛ multam pauperū oppſſionem:quo/
rum clamor ꝓuocat diuinā irā:ꝛ ideo ſbdit
[Ecce merces operarioꝝ ſuoꝝ q meſſuerūt.]
¶16°.monet ad virtutē caſtitatis ꝛ ſobrie 16°.
tatis ꝛ tēperātie:oppoſita vitia deteſtando:
videlꝫ peccatū gule ꝛ peccatū luxurie.Et i/
cipit hec doctrina ibi:[Epulati eſtis.]vbi p̄
deteſtat gulā ibi:[Epulati eſtis ſup terrā.]
2° illud qd̄ orit ex gula.ſ.luxuriam:ibi:[Et
in luxurijs veſtris enutriſtis corda veſtra.]
Deinde illud qd̄ orit ex vtroqꝫ:videlꝫ igna
uiam ꝛ crapulam:ibi:[Enutriſtis corda ve/
ſtra.]Deinde quartū:qd̄ orit ex his tribus:
videlꝫ malitiam in viros honeſtos ꝛ iuſtos.
Nam tales ↄſueuerūt ↄtra ſcōs homies ma
chinari.Uñ ſubdit:[In die occiſionis occi/
diſtis iuſtum.]Cōueniēter aūt ponit iſtam
doctrinā de deteſtatione luxurie ꝛ gule poſt
doctrinā in qua diuitias ꝛ auaritiam fuerat
deteſtat°:qm̄ iſtud vitium plerūqꝫ ſeqtur il
lud.¶17°.monet ad v̉tutē lōganimitatis
ꝛ pſenerātie.Et hoc rōnabil'r. Egerat nāqꝫ 17°.
de auaritia diuitū ꝛ voluptatib° eoꝝ qui cō
ſueuerūt opprimere virum iuſtū. Et iō nūc
iuſtos ꝛ paupes exhortat vt expectēt aduen
tum dñi:in quo diuitib° reddētur mala pro
peccatis:ꝛ ipſis bona pro patiētia ꝛ actibus
meritorijs.Et icipit hec doctrina:ibi:[Pa
tiētes igit eſtote frēs.]Monet aūt ad hanc
virtutē triplici via.Primo nāqꝫ per quan/
dam ſilitudinē de agricola expectāte fructū
terre.2° ibi:[Patiētes eſtote vos:qm̄ aduē
tus dñi appropinquabit.]ꝓcedēdo p repro/
miſſionē:ꝛ ꝓmittēdo certitudinē aduētus

dñici:ꝛ ꝓpinqtatem.3° ibi: ⌊Exẽplum acci pite.⌋ ꝓponẽdo ſanctoꝝ ꝑcedẽtium vitã ꝛ formam exemplarem. Omnes enim per pa
18°. tientiam ꝛ longanimitatẽ ad regnum per/ veniũt. ¶ Decimo octauo monet ad vir/ tutem religionis ꝛ latrie: ꝓhibẽdo actuꝫ ſi/ bi ꝯtrarium: videlꝫ piuriuꝫ ꝛ aſſuefactionẽ iuramenti. Et incipit hec doctrina ibi: ⌊Añ oĩa fratres mei.⌋ vbi primo ꝓhibet iuramẽ/ ti frequẽtiam: ꝛ aſſuefactionẽ ꝛ ꝓnitateꝫ.d. ⌊Nolite iurare neqꝫ per celũ: neqꝫ ꝑ terrã.⌋ 2°. monet ad ꝟbi ſimplicitatẽ ibi: ⌊Sit auteꝫ ſermo veſter.⌋ 3°. monet ad alium actũ reli/ gionis a iuramẽto: videlꝫ ad actum laudis ꝛ oꝛonis ibi: ⌊Triſtaꝛ aũt aliqs veſtruꝫ.⌋ 4°. monet ad aliũ actum: qui eſt ſuſcipe reuerẽ/ ter ꝛ debitẽ ſacrm: maxime vltimum: qđ eſt extrema vnctio: quod ipſe ſolus inter alios apl'os ꝓmulgauit. Et hoc facit ibi: ⌊Infir/
19°. maꝛ aliqs ex vobis.⌋ ¶ 19°. monet ad vir/ tuteꝫ charitatis: ꝛ mutue amicitie: maxime ſpũalis. Et h̄ facit ibi: ⌊Cõfitemini ĝ alter/ utrum peccata veſtra.⌋ vbi ponit ammoni/ tioneꝫ de charitate ꝛ ſpũali amicitia: que cõ ſiſtit in ſecretoꝝ reuelatione: maxime pecca/ toꝝ: ꝛ mutua oꝛone vt poſſint euitari pecca ta. 2°. ibi: ⌊Multũ enim valet.⌋ Oñdit oꝛo/ nem mutuã eſſe multe efficacie per exẽplũ
20°. Helye ꝓphe. ¶ 20°. ꝛ vltimo monet ad ꝟ/ tutem coꝛreptionis fraterne in vltima par/ ticula: ⌊Frẽs: Siqs autem ex vobis erraue/ rit.⌋ Et poſſet reduci hec particula ad prece dẽtem: qꝛ fraterna coꝛreptio ꝓcedit ex cha/ ritate.

¶ Prima canonica Petri.

Nunc accedit pri/ ma canonica Petri ꝛ ſcđa: que ſic diſtinguunꝛ. Poſtq̃ꝫ eniꝫ tra ctauit Jacob⁹ de ꝟtutibus moꝛalib⁹ in geue rali: nõ cõſiderata aliqua cõditione ſingula/ ris pſone vl' tpis. Nũc btũs Petrus in hijs duab⁹ canonicis tractat de virtutib⁹ moꝛa/ libus ꝑm diuerſos ſtatus ꝛ tpa. Et in prima qdem tractat de virtutib⁹ diuerſis ꝑꝫ diuer ſitatem pſonaruꝫ. vnde refert ſe ad diuerſos ſtatus. In ſcđa ꝟo: que icipit: ⌊Symon Pe trus.⌋ ꝑm diuerſas cõditiones tpales: vnde refert ſe ad nouiſſimũ ꝛ finale tp̄s Antichri ſti. ¶ Prima autẽ canonica diuidiꝛ in tres partes: videlꝫ in Exoꝛdium: Proceſſum: ꝛ Terminum: ſiue incohationẽ: narrationeꝫ: ꝛ cõcluſionem. Secũda incipit ibi: ⌊Bñdi/ ctus de⁹.⌋ Tertia ibi: ⌊Ipſi gloꝛia.⌋ Exoꝛdiũ Exoꝛ/dium.
ergo ſiue ſalutatio diuidiꝛ in quattuoꝛ par/ tes: qꝛ primo introduciꝛ ſalutãtis pſona: cu/ ius expꝛimiꝛ vocabulũ ⌊Petrus.⌋ Et offi/ cium ⌊Apl's.⌋ Et obſequiũ ⌊Jeſu chriſti.⌋ 2° introduciꝛ ſalutata eccleſia: cuius tãgiꝛ eter nalis dilectio: cuꝫ diciꝛ: ⌊Electis a deo.⌋ ſup ple ab eterno. Et tpalis vocatio ibi: ⌊Adue/ nis.⌋ Et penalis ꝓfeſſio: ac pſecutio paſſa ꝑ xp̄o: qꝛ ⌊Diſpſis.⌋ Et localis deſcriptio: qa ⌊Ponti galatie ꝛc̃.⌋ Tertio introduciꝛ ſalu/ tationis cauſa: ideo enim eos ſalutat: qꝛ ſunt electi ꝑm preſciẽtiam dei. Unde tãgit aliqđ electionẽ ꝑcedens.d. ꝑm preſciẽtiam dei pa/ tris. Et aliqd ſuccedẽs ex tpe. Oñdit enim eos electos ad participationẽ flaminis: cuꝫ dicit: ⌊In ſanctificationem ſpiritus.⌋ Et ad ſubiugationeꝫ ꝓprie volũtatis volũtati dei patris: cum ſubdit: ⌊In obediẽtiam⌋ Et ad efficaciã ſanguinis: ac meritum paſſiõis xp̄i cũ ſ̄bdit: ⌊Et aſpſionẽ ſanguinis Jeſu xp̄i.⌋ Ex qbus cã ꝛ rõ ſufficiẽs colligiꝛ quare ſa/ lutãtur. 4° introduciꝛ ſalutationis foꝛma: Optat enim eis bonum in oꝛdine ad deum cum ait: ⌊Gr̃a vobis.⌋ Et in oꝛdine ad mun dũ: i quo poſſint viuẽ trãqlle: cũ ſ̄bdit: ⌊Et pax mľtipliceꝛ.⌋ vel bonũ p̃ñs: qđ eſt gr̃a: ꝛ bonũ futurũ qđ eſt pax ꝛ gl'ia. Deinde ſeqꝛ narratio ꝛ proceſſuꝫ ibi: ⌊Bñdictus deus.⌋ Et habꝫ duas ptes principales. Prima ꝯti net gr̃arum actiõem ſup ſuſceptis bñficijs a xp̄o. Docet enim gratias agere de ſex bñfi cijs per fidem xp̄i nobis collatis. Et primũ qdem eſt ablutio baptiſmal'; ꝑ quã regenera mur. Et de iſto bñficio ait: ⌊Qui ꝑm miſeri coꝛdiam ſuam regñauit nos ꝛc̃.⌋ Secũdum eſt tuitio virtualis: per quaꝫ ꝯſeruamur ab omni malo in p̃ñti: donec pueniamus ad ſa lutem: ꝛ de iſto ſubdit. ⌊In vobis q in vir/ tute dei cuſtodimini.⌋ Tertiũ ẽ ppeſſio mar tyrij coꝛpoꝛalis: per quam pꝛobamur ꝛ pur

gamur

gamur ac temptamur. Et de iſto ſubdit [Modicum nunc ſi oportet contriſtari.] Quartũ eſt dilectio inſtrumẽtalis: p quã co plamur ꝛ vnimur xp̄o ceteris gentib⁹ exce catꝭ: ꝛ de illo ſb dit: [Quẽ tñ nõ vidẽtes di ligitis.] Quintum eſt preparatio ꝓphetalis: p quam informamur. Eſt eniꝫ magna gratia ꝙ p̄miſit deus ꝓphas ad informationeꝫ no ſtram: ꝛ de hoc bñficio ſubdit: [De qua ſa lute exquiſierunt.] Sextum eſt impletio ſa lutaris: p quaꝫ honoramur: etiam pluſq̄ꝫ ꝓ phete: qꝛ qd ipſi p̄dixerunt cõpletum eſt in nobis: ꝛ ipſi laborauerunt: ꝛ nos in labores eorum introiuimus: ꝛ de hoc beneficio ſub dit: [Quibus reuelatuꝫ eſt.] Quia non ſibi

2ª pars. ipſis. ¶ Secunda vero pars principalis continet generalem iformationem in mo bus: ſiue quãdam vl̄em ↄcl̄onem ex p̄cedẽ tibus. Cõtinet eniꝫ ex tot receptis bñficijs nos debere conari ad oẽm ſanctitatem: ꝛ fu gere omne peccatum ꝛ iniquitateꝫ: ꝛ ponit per ordinem. vij. que ad ſanctitatem ꝛ pfe ctionem debent inducere quẽlibet xp̄ianũ. ¶ Primũ qdem inductiuũ eſt ſtatus qui dem gratioſus ac ſi ita argueret: qm̄ ad talẽ ſtatuꝫ ꝛ ad tãtam grãm eſtis vocati. Ad ſex enim p̄cedentia. Jccirco ad fugam ois ma li debetis conari: ꝛ ad acqſitionem ois pfe ctionis ꝛ ois virtutis. Et hoc inductiuuꝫ tangit in p̄ncipio hui⁹ ptis cuꝫ dicit: [Pro pter quod ſuccincti.] ¶ Secũduꝫ inductiuuꝫ ponit ibi: [Quaſi filij obediẽtie.] Et eſt illud: [Juſſus qdẽ v̄tuoſus.] ac ſi ita argue ret. Debemus eſſe filij obediẽtie: ꝛ ei magis parer̄ q vocauit nos ꝛ tot grãs nobis fecit. Sed ille iperat ꝛ dicit: [Scti eritis qm̄ ego ſanctus ſum.] Jgitur ad ſanctitatem opꝫ co nari. ¶ Tertium inductiuuꝫ ponit ibi: [Et ſi patreꝫ.] Et illud eſt nexus qdẽ amoroſus ac ſi ita argueret: Nexus ꝛ ꝓportio debet eſ ſe inter patrẽ ꝛ filium: ſed nos inuocamus in patrem illum qui pſonaꝫ nõ accipit: Jgi tur toto tp̄e nr̄i incolatus conari debemus ad bonam cõuerſationẽ ꝛ ſancta opa. Quar tum ponit ibi: [Sciẽtes ꝙ non corruptibi libus.] Et illud eſt actus qdam p̄cioſus: ac ſi ita argueret: Qui non paruo precio eſt re

dẽptus: nõ debet ſe dare pro paruo. Sed qli bet chriſtianus redẽpt⁹ eſt nõ auro vel argẽ to: aut aliquo corruptibili p̄cio: ſed poti⁹ ſan guine agni imaculati: ergo hñdo aſpectum ad iſtum actũ p̄cioſum: quo xp̄s ſeipſuꝫ tra didit: vt nos redimeret a vana nr̄a cõuerſa tiõe: nullo modo pro vno paruo precio nos dare debemus: nec ad primã cõuerſationeꝫ regredi debem⁹: ſed ad ſcitatẽ conari. Quin tum ponit ibi: [Aias nr̄as ſcificãtes.] Et eſt illud modus qdam ſpecioſus nr̄e generatio nis: ac ſi ita argueret: Unaqueq̄ꝫ res ſuo de bet principio cõformari: ꝛ modo ſue genera tionis: qꝛ ex eodẽ ſumus ꝛ nutrimur: ſed q libet chriſtian⁹ renatus eſt nõ ex ſemine cor ruptibili: ſed per v̄bum diuinuꝫ: qꝛ per v̄bũ ſancti euãgelij: qd̄ v̄bũ manet in eternũ: cuꝫ tñ ois caro exareſcat vt fenũ: vt dicit Eſaias Eſaias. ergo qlibet xp̄ianus dꝫ fugere carnẽ: ꝛ cona ri dꝫ ad caſtitatẽ: charitatẽ: ꝛ fraternitatem: ꝛ oẽm ſcitatẽ. Sextum ponit in p̄n⁹ capitu li ſcdi. [Deponẽtes igit̄.] Et eſt guſtus qdã ſaporoſus ꝛ voluptuoſus: quem expiri debꝫ chriſtianus: ac ſi ita argueret: Guſtato ſpiri tu deſipit ois caro. Sed vos xp̄iani eſtis il li qbus precipit̄: [Guſtate ꝛ videte: qm̄ ſua uis dñs.] ergo ſi guſtatis q̄ꝫ dulcis eſt ois ma litia ꝛ ois dolus ꝛ ſimulatio: ꝛ vl̄r ois mun dana cõuerſatio dꝫ vobis deſipe: ꝛ illum de betis deponere: lac quoq̄ꝫ mũdum ꝛ nitidũ ſanctitatis aſſumere: vt in illo creſcatis. Se ptimũ ꝛ vltimuꝫ ponit ibi: [Ad quem acce dẽtes.] Et eſt gradus quidam glorioſus: in quo poſitus eſt qlibet xp̄ianus. Poſit⁹ nãq̄ꝫ eſt ſup lapidẽ viuum Jeſum xp̄m tanq̄ꝫ ſpi ritualis domus: ꝛ tanq̄ꝫ ſacerdos ſanct⁹ qui dꝫ in domo illa offerre deo mũdũ ſacrificiũ ꝛ acceptabile ſcãrum opationũ. Tãgit autẽ cõtra hũc gradũ glorioſuꝫ. Primo qdẽ vbi fundat̄: qꝛ in xp̄o lapide. d. [Ad quẽ accedẽ tes lapidẽ viuũ.] Tertiũ in quo ↄſiſtit: ꝛ in quo ↄſumat̄: qꝛ in ſacerdotali ordie: ibi: [Et ipſi tanq̄ꝫ lapides viui ſupedificamini.] Jſte gradus eſt ad quẽ euect⁹ eſt qlibet xp̄ianus: vt ſit ſacerdos: ꝛ tẽplũ dei. Tertio vbi ꝓphe tat̄: ꝛ eſt p̄dictus ꝓphetice gradus iſte. Et hoc facit ibi: [Propter qd̄ continet ſcriptu

ra.]Iudiciũ nãq; autoritatẽ Eſaie.d.[Ecce ponã in ſyõ.]Et Dauid pphe ſubdẽs:[Nõ credẽtibus aũt lapidẽ in quem reprobaue/
3a pars. rũt:ꝛ auctoritatẽ Oſee pphete concludẽs: [Qui aliqñ nõ populus dei ꝛc.] ¶Tertia vo pars principalis ponit ſpãlez eruditionẽ in moribus ſm cõditionẽ pſonaruz ꝛ diuerſi ſtatus.Et incipit circa mediũ capli ſecũdi [Chariſſimi:Obſecro vos.]Duratq; vſq; in finẽ eple vbi cõcludit. Diuidit ergo hec pars:que principalem intentionẽ eple cõtinet in quattuor partes:ſiue in quattuor ſtatus:quos informat. Primo nãq; informat ↄſtitutos in ſtatu infimo ꝛ quaſi ſeruili:qm̃ in primitiua eccleſia pauci erãt dñi: ꝛ pauci nobiles ꝛ ſubiecti:ꝛ iccirco non curando de principibꝰ ꝛ ſupioribꝰ:qui tũc erant infideles.Informat ſubditos ꝛ ſubiectos quãtum ad ſex virtutes.Monet enim eos in ordine ad ſeipſos:vt habeãt virtutem tẽperãtie.d. [Obſecro vos:abſtinete a carnalibus deſiderijs.]In ordine vo ad pximũ vt habeãt virtutem exẽplaritatis:ꝛ vt ſtudeãt edificationi fraterne ſubdẽs:[Cõuerſationẽ veſtrã inter gẽtes habẽtes bonam.] In ordine vo ad principatũ ꝛ ſeculare dñium:vt habeant virtutẽ obediẽtie ꝛ reuerẽtie:ne ſcãdalizarẽtur infideles pter inobediẽtiam xpianoꝝ. Et hoc facit ibi:[Subiecti eſtote oĩ humane creature pter deũ.]In ordie vo ad deũ monet vt habeãt virtutẽ religionis ꝛ latrie per quã ſeruiãt deo:ꝛ oẽs honorẽt ac deum timeant. Et hoc facit ibi:[Quare liberi.] In ordine vo ad dñm iniquũ:ꝛ preſidẽtem diſcolum:monet vt habeãt virtutẽ patientie ibi:[Serui ſubditi eſtote in oĩ timore.] In ordine vo ad xpm monet vt habeãt vtutem iugis memorie:ꝛ meditationis ↄtinue. Hec enim eſt:que dabit eis vtutẽ patiẽtie ſi iugiter memorent xpm paſſuz pro nobis vt ſeqmur veſtigia eiꝰ. Et hoc facit ibi:[In h eniz vocati eſtis.]vbi circa meditationẽ dominice paſſionis tãgit aliqd glioſuz ꝛ nobile.d.[In hoc vocati eſtis.]q.d.ad iſtum honorem vocat nos deus doloroſum ꝛ flebilẽ: [Paſſus eſt p nobis.] lumioſuz ꝛ imitabilẽ vobis relinquens exẽpluz vt ſequamini veſtigia eius.]Explicat aũt lumẽ virtutis qd illuxit in xpi paſſione:qd dz a nobis imitari.Fuit eniz xps in ſua paſſione exẽplar oĩs ſcitatis ꝛ innocẽtie.Ideo ait:[Qui peccatũ non fecit.]oĩs veritatis ꝛ iuſtitie:Ideo ſubdit:[Nec inuẽtus eſt dolus in ore eius.]oĩs mititatis ꝛ patiẽtie.Ideo ſubdit:[Qui cuz malediceret non maledicebat.]Oĩs humilitatis ꝛ ſubiacẽtie:ideo ſubdit:[Qui cũ pateret nõ cõminabat ſupbe ꝛ arroganter.] Oĩs magnanimitatis:ſtrenuitatis ꝛ cõfidẽtie:[quia tradebat ſe.]Oĩs lõganimitatis ꝛ ſubſiſtẽtie vſq; ad tẽpus:[q: adiudicãti ſe iniuſte.]Cum ipſe poſſet iudicare ſicut ꝛ in fine iudicabit.Oĩs charitatꝫ ꝛ amicitie:[qm̃ peccata nr̃a ipſe ptulit ſup lignũ.]Oĩs honeſtatis ꝛ pnie.Unde ſubdit:[Ut peccatis mortui iuſtitie viuamus.]Ultimo aũt tangit circa huius meditationẽ aliqd fructuoſuz ꝛ vtile:ibi:[Cuius lãguore ſanati eſtis.] ¶Scdo vo informat cõſtitutos in ſtatu domeſtico iconomico ꝛ ciuili:cuiꝰ partes ſunt vir ꝛ vxor. Et incipit pars illa i prinꝰ capli tertij.[Silr̃ mulieres.]vbi primo informat cetum femineũ:monẽdo eas ad humilitatem ꝛ obiam.d.[Silr̃ ꝛ mulieres ſubdite ſint viris ſuis.]Ad opoſitatem ꝛ diligẽtiam bonoꝝ operũ ſubdẽs:[Ut ꝛ ſiq nõ cõcedũt verbo per mulierũ cõuerſationẽ ſine verbo lucrifiãt.]Ad congruitatẽ ornatus ꝛ modeſtiã:ſubdẽs:[Quarũ non ſit extrinſecus capillatura.]Ad ſpũalem aũt theſauruz ꝛ ornatꝰ ſcimoniã:ſubdẽs:[Sed qui eſt abſcõditus hõ cordis.]Et adducit in exẽpluz oium iſtoꝝ matrẽ oẽm fidelium Sarram: ſubdẽs:[Sicut Sarra obediebat Abrahe: dñm eum vocans.]¶Deinde vo informat ſexum maſculinũ:viros.ſ.in ordine ad vxores:docẽs q debẽt ſtudere ad quatuor reſpectu ipſaꝝ.Prima ad cõplacẽdum.d.[Uiri ſilr̃ cohabitãtes ſm ſciam.]Ad ſufferẽdum ſubdẽs:[Quaſi ifirmiori vaſculo muliebri.] Ad reuerẽdum:ſubdẽs:[Impartientes honorem tanq̃ ꝛ coheredibꝰ grẽ.]Ad cõuincẽdum.Debet enim taliter cohitare:debitũ reddere vt aliqñ vacent oroni.Et ideo ſubdit:[Ut nõ ipediãtur orones vr̃e.] ¶Ter/

tio vo

tio vo informat cōſtitutos in ſtatu politico:
ꝛ cōmuni:cuius partes ſunt : vir : ꝓximus
xp̄ianus:ꝛ xp̄ianus. Un̄ intēdit informare
cōiter xp̄ianos in ſtatu politico exn̄tes. Et
incipit hec pars ibi:[In fide autē oēs vna/
nimes.]Et qꝛ cōparari pōt xp̄ianus ad alte
rum ad corpus ꝓprium:ꝛ ad finē vltimū:ꝛ
ad deū:ac dn̄m Jeſum xp̄m. Jccirco ponit
hic quattuor informationes. Primā qdem
vnius hoīs in cōparatiōe ad alterū. Et hec
cōtinet ſex v̄tutes:quas dꝫ vnuſqſqꝫ ad alte
rum obſeruare. Et iō monet ad cōſeruādaꝫ
idēptitatem ꝛ conformitatē.d.[In fide oēs
vnanimes.]Et ad cōſeruādam dulcedinē ꝛ
benignitatē:ſubdēs:[Compatiētes:frater/
nitatis amatores:miſericordes:ꝛ ad ſeruan/
dam ſobrietatem:ꝛ trāqllitatē:ibi:[Mode/
ſti:humiles:nō reddētes ꝛc̄.]Et ad ſeruan/
dam:imo ꝛ inducēdam in alterū ſecuritatē:
maxime ne timeāt pati pro fide :ꝛ hoc facit
ibi:[Quis eſt qui vobis noceat:ſi boni emu
latores fueritis?]Et ad ſeruādam ſtudioſita
tem circa ea que ſunt fidei.Et hoc facit ibi:
[Dn̄m aūt Jeſuꝫ xp̄m ſanctificate in cordi
bus veſtris:pati ſemp ꝛc̄.] Et ad h̄ndā ſta/
bilitatem in fide:ac v̄tutib⁹:dato etiā qꝙ pa/
tiaꝛ pro eis.Et hoc oñdit exēplo chriſti.Cū
eſſet iuſtus pro iuſtitia paſſus eſt:ꝛ ad iuſti/
tiam p̄dicādam venit euāgelizare etiā incre
dulis:quos adhuc per patiaꝫ expectat:ſicūt
expectauit deus incredulos in diebus Noe
cuꝫ fabricareꝛ archa.Et hoc facit ibi:[Me/
lius eſt enim bn̄facietes ſi velit.]vſqꝫ in fi/
nem capl'i tertij. Scd̄am informationē po/
nit hoīs in cōparatione ad corpus ꝓpriuꝫ:
ꝛ hoc in p̄ncipio capl'i quarti:[Chriſto igiꝛ
paſſo in carne.] Unde monet ad fugiēdum
peccata carnalia : ꝛ ex imitatione regali Je/
ſu Chriſti.d.[Chriſto in carne paſſo:vos ea
dem cogitatiōe armamini:qꝛ qui paſſus eſt
in carne deſijt a peccatis.]Et ex cōuerſatio/
ne brutali:quam habuimus:ſubdēs:[Suf/
ficit enim p̄teritum tēpus ad volūtatē gen/
tium cōſumādam.]Et ex ſegregatione mo/
rali ꝛ virtuali qua ſegregati ſum⁹ a ceteris:
addēs:[In qb⁹nūc obſtupeſcūt:in quo ad/
mirātur:nō cōcurrētibus vobis in eādē lu/
xurie cōfuſionē.]Et ex retributiōe finali cō
cludens:[Propter hoc enim mortuis euā/
gelizatum eſt.]Tertiaꝫ vo informationē ho
minis in ordine ad finē vltimum ponit ibi:
[Oiuꝫ aūt finis appropinqbit.]vbi p̄mo fi/
nem p̄ſtituit.d.[Oium finis appropinqua/
bit.]Scd̄o ad finē p̄ſtitutuꝫ:ea que ſunt ad
finē ordinat ꝛ diſpōit:ibi:[Eſtote inqꝫ pru/
dētes.Et docet ad finem vltimum ordina/
re ea que ſunt hoīs.Primo qdeꝫ labium.d.
[Eſtote prudētes : ꝛ vigilate in oronibus.]
Scd̄o aīum addēs:[An̄ oia autē mutuā in
vobiſmetipſis charitatem.]Tertio ꝓpriam
ſubſtātiam ꝛ ꝓprium hoſpitiū:ibi:[Hoſpi/
tales inuicem.]4° oē ſpūale ꝛ tpale donuꝫ
a deo receptuꝫ:ibi:[Unuſqſqꝫ ſicut accepit
grām in alterutrum.]Unde quātum ad do
num ſpūalis eloquētie ſubdit:[Siqs loqui
tur quaſi ſermones dei quātum ad donū tē
poralis eloquētie:[Siqs miniſtrat tanqꝫ ex
virtute.]Ultimo aūt docet qd ſit ille qui cō
nectit oē qd̄ eſt ad finem debitum: qꝛ Jeſus
chriſtus.Et ideo cōcludit:[Et in oib⁹ ho/
norificeꝛ deus per Jeſum xp̄m ꝛc̄.]Quartā Condi/
informationē hoīs in ordine ad nomē chri/ tiones
ſtianum ponit ibi:[Chariſſimi:nolite.]Re xp̄iani.
quirit aūt nomē chriſtianū ſex cōditiones.
Primam qdem ſtabilitateꝫ in loco:que op/
poniꝛ leuitati ꝛ diſcurſui:que qdem leuitas
oriꝛ ex femore tēptationis : ꝓhibēs ergo le/
uitatem:qua aliq diſcurrūt de loco ad locuꝫ
imaginātes aliqd noui ſemper repire dicit:
[Chariſſimi:nolite pegrinari quaſi aliquid
noui vobis.]Scd̄am vo conformitatē cum
Chriſto:maxime in paſſionib⁹ : ꝛ ideo ſub/
dit:[Sed cōicātes xp̄i paſſionib⁹ gaudete.]
Tertiam vo iocūditatem in aīo etiam reſpe
ctu aduerſoꝝ:[Si exprobrami i noīe Chri/
ſti:beati eritis.]Quartam vo ſcām ꝛ inuere
cūdam frōtoſitatem in bono. Non dꝫ enim
chriſtianus verecūdari ſi patiaꝛ pro nomine
chriſtiano:ſed ſi patiaꝛ vt homicida:vel la/
tro.Et ideo ſubdit:[Nemo aūt veſtrum pa
tiatur quaſi homicida.] Quintaꝫ equanimi
tatem in iudicio diuino.Dꝫ enim diuina iu
dicia equanimiter tolerari:Et ideo ſubdit:
[Qm̄ tp̄s eſt ſuſcipe iudicium a domo dei.]

Sextā ſtabilitatē in martyrio:in quo cōmē
dant xp̄iani aīas ſuas deo . Et ideo ſubdit:
[Itaqꝫ ⁊ hij qui patiuntur.] ¶ Quarto vͦ
informat cōſtitutos in principatu eccleſiaſti
co ⁊ ſpūali:cuius ptes ſunt p̄latus ⁊ ſubdit⁹
ep̄s ⁊ ppl'ꝰs.Et incipit pars illa quīto capl'o:
[Seniores ergo in vobis ſunt.]vbi p̄mo in/
format gradū paſtoralē:appellādo ſacerdo/
tes ⁊ ep̄os ſeniores.Et p̄mittit ſuam autori
tatē ⁊ excellētiam vt magis doctrina autēti
ca reddaꝛ.d.[Seniores:Obſecro ego cū ſe/
nior ⁊ teſtis xp̄i.]Subiūgit vͦ doctrine cō/
tinentiam:ibi:[Paſcite.]Et monet ep̄s ad
qnqꝫ habēda reſpectu gregis ſui:videlꝫ ad
diligētiam:cum ait:[Paſcite qui vobis eſt
gregem dei.]Et ad beniuolētiam ⁊ ſponta/
neam curā cū ſubdit:[Prouidētes nō coa/
cte ſed ſpōtanee ſm deum.]Et vt fugiatur
auaritia:nec ſeruiāt in eccleſia ꝓpter eaꝫ:cū
ſubdit:[Neqꝫ turpis lucri grā.]Et vt fugiāt
ſupbiam quūꝫ ſubdit:[Neqꝫ vt dn̄antes in
cleris.]⁊ vt ſtudeāt ad exēplarem vitam cū
addit:[Sed formam facti gregis ex aīo.]Et
pro hijs oībus repromittit imarceſſibilē co
ronam cum cōcludit:[Et cum appuit prin
ceps paſtoꝝ.]Scd̄o vͦ principalr̄ informat
cetum popularē vt obediāt gradui paſtora/
li.Et hoc facit ibi:[Silr̄ adoleſcētes.]⁊ Mo
net aūt ad virtutē obediētie:cū dicit:[Sub
diti eſtote ſenioribus.]Et ad virtutē humi/
litatis mutue ac reuerētie:nō ſolum in ordi
ne ad prelatos:imo ad inuicem. vnde dicit:
[Oēs enim inuicem humilitatē inſinuate.]
Et ad virtutē timorationis interne in ordi
ne ad deū.Unde ſubdit:[Humiliamini ig/
tur ſub potenti manu dei.] Et ad virtuteꝫ
cōfidētie:que tota collocāda eſt in deo : ⁊ iō
ſubdit:[Oēm ſollicitudinē veſtraꝫ ꝓijcien
tes in eum.]Et ad virtutē prudētie ⁊ vigi/
lātie cōtra diabolū.vñ ſubdit:[Sobrij eſto/
te ⁊ vigilate.]Et ad virtutē tolerātie paſſio
nuꝫ in ordine ad mūdū.vnde ſubdit:[Sciē
tes eādem paſſionē.]Et demū ꝓmittit eis a
deo ſibi dādam virtutē lōganimitatis ⁊ pfi/
ciētis ac cōſumātis pſeuerātie.Et iō cōclu/
dit:[Deus autē oīs gratie.] ¶ Ultimo ibi:
9° [Ipſi gloria ⁊ imperiū.] Poſt exordium ⁊
tractatum ponit finem ep̄le:⁊ imponit tm̄
in grāruꝫ actione. Ponit nāqꝫ exhibitionē
reſpectu dei.d.[Ipſi gloria ⁊ impiuꝫ in ſecu
la ſeculorū:amē.]Et grē oſtentationē reſpe/
ctu ſui.Oñdit enim ſe grām habere:qb⁹vo
luit ſcribere:maxime p frēꝫ valde fidelē eiꝫ.
vnde ſubdit:[Per Syluanū frēm fidelem
vobis.]Et gratie diſtinctionem a vita ⁊ do
ctrina pſeudo apl'oꝝ. Unde cōteſtaꝛ hāc eē
verā grām ⁊ verā fidem:in qua ſtabāt:non
illā quā pſeudo docebāt:⁊ iō ſubdit:[Obſe
crās ⁊ cōteſtans hanc eſſe veram grāꝫ.]Po
nit etiā grē oblationeꝫ ex parte totius rōne
eccleſie:quā vocat in babylone collectā. Et
ideo ſubdit:[Salutat vos eccleſia.] Iniun/
git etiā grē ſignum ⁊ declarationē:que dꝫ eſ
ſe iter chriſtianos.Et ſubdit:[Salutate in/
uiceꝫ in oſculo ſancto.]Et demū ponit gra/
tie poſtulationē ꝯcludēs:[Gratia vobis oī/
bus:qui eſtis in Chriſto Ieſu.Amen.]

¶ Secūda canonica Petri.

Nunc accedit ſecū
da canonica Petri:in qua intē/
dit btūs Petrus informare chri
ſtianos ſm diuerſas cōditiones tpales: ma/
xime ſm tēpus nouiſſimū ⁊ finale : ⁊ habet
tres partes principales. Prima nāqꝫ eſt ps
exordialis:que cōtinet ſalutationem:in qua
p̄mittiꝛ pſona ſcribētis:⁊ cōmēdaꝛ a ſapien
tia ⁊ claritate:cum appellaꝛ [Symon.] qui
interp̄tatur agnoſcēs:ab adherētia ⁊ firmi/
tate:cum ſubdiꝛ:[Petrus.]qui interp̄tatur
firmus.A ſubiacētia ⁊ paruitate:cum addiꝛ
[ſeruus.]A preeminētia ⁊ dignitate cū ad/
iūgiꝛ[Et apl'ꝰ Ieſu chriſti.]Deinde ſubiun
giꝛ eccl'ia:cui ſcribiꝛ:quam diſtinguit a con
gregationibus infideliū:⁊ ex parte cogniti/
ue:cum ait:[Hijs qui coequalē vobiſcū ſor/
titi ſunt fidē.]Et ex parte effectiue ſiue vir/
tuoſe vite:cū ſubdiꝛ:[In iuſtitia dei veſtri.]
Deinde vͦ cōcludiꝛ bonū:qd̄ optaꝛ.Bonū
vtiqꝫ incohatiuū:cum diciꝛ : [Grā vobis.]
Et cōſumatiuū:cum ſubdiꝛ:[Et pax adim
pleatur.]Et diſpoſitiuū ad vtrūqꝫ vel ꝓmo
tiuum vtriuſqꝫ cum addiꝛ:[In cognitionē
dn̄i nr̄i Ieſu chriſti.] ¶ Secūda vͦ pars eſt
fundamētalis

fundamētalis:que cōtinet fidei cōmēdatio nem:quam pro fundamēto oportet preiace/ re in omni doctrina ſalutari:cōmēdat autē chriſtianā fidē de quattuor excellētijs ꝛ ꝓ/ rogatiuis. ¶ Primo nāq; eam cōmēdat de ſumma nobilitate ꝛ opulentia:ꝛ ponit diui tias fidei chriſtiane:que iam habētur iure a quolibꝫ ſctō fideli:ꝛ ſunt iſte. Oia que ſunt neceſſaria ad vitam ſctām in ordine ad ſeip/ ſum:ꝛ ad pietatem:ſiue cultū ꝛ latriā in or/ dine ad deum. Et has diuitias tāgit in prin cipio huius partis:cuꝫ ait: Quō oia nobis diue ꝟtutis ſue:q̄ ad vitam ꝛ pietatē donata ſunt. Deinde ponit diuitias fidei xp̄iane:q̄ nōdum hn̄tur in ſe:ſed quodāmodo in ſpe. Unde tāgit ea que nobis ſunt ꝓmiſſa:ꝛ ad que pueniemus per fidē:ꝛ oñdit ꝙ iſta que nobis ꝓmiſſa ſunt:eleuata ſunt in valore.ꝺ. Per quem maxima. Et cōparata ſunt cū vigore:qa per ſanguinē Chrī:ſubdēs: Pre cioſa. Et p̄dicata ſunt a ꝓphetis ꝛ patriar/ chis cum clāgore. Et ideo dicit: Ea ꝓmiſ/ ſa ꝛ reſerata ſunt. ac cōicatio ex amore. Nō eniꝫ empta ſunt ſed donata. Et ideo ſubdit: Promiſſa donauit. ¶ Scdo ꝟo cōmēdat fidem xp̄ianam de ſumma ſynceritate ꝛ ſan ctimonia ibi: Ut per hoc efficiamini. Et deſcribit ſanctitatē chriſtianā:ꝛ ex parte ter mini ad quem accedit. Per eam enim acce/ ditur ad cōformitatē diuinā. Et ideo dicit: Ut per hoc efficiamini. Et ex parte termi ni a quo recedit p ipſaꝫ. Unde ſubdit: Fu giētes eam que in mūdo eſt corruptioneꝫ. ¶ Tertio ibi: Uos aūt curā oēꝫ ſubinferē/ tes. Cōmēdat fidem chriſtianā de ſtrenui/ tate:opoſitate ꝛ efficacia. Non enim vult fi/ des hoiem ocioſum:aut pigrū:ſed per dile/ ctionem opantē. Et icciirco ponit cōnexio/ neꝫ octo virtutū:quā exigit fides vera. Exi git nāq; virtutem ſedulitatis: ꝛ ꝓpter hoc ait: Uos autem curam omnem ſubinferen tes. Et exigit virtutē ſtabilitat⁊:pp qđ ſb dit: Miniſtrate in fide veſtra ꝟtutē. i.forti tudinē. Et exigit virtutē docilitatis. Et iō ſubdit: In ꝟtute aūt ſciam. Et exigit vir/ tutem ſobrietatis ꝛ tēperātie:ꝛ ideo ſubdit: In ſciētia abſtinētiam. Et exigit ꝟtutem

Excellē tia fidei

Reqſita ad fideꝫ.

trāquilitatis:ꝛ ideo ſubdit: In abſtinentia aūt patiētiam. Et exigit virtutē liberalita tis ꝛ miſericordie:ꝛ ideo ſubdit: In patiē/ tia pietatē. Et exigit virtuteꝫ affabilitatis: ꝛ ideo ſubdit: In pietate aūt fraternitatis amorem. Et exigit virtutem principalē ꝛ potiſſimam diuine amicitie:que oīa pficit ꝛ cōſumat:ꝛ appellatur hic charitas. vn̄ ſub/ dit: In fraternitatis aūt amore charitatē. Deinde ibi: Hec enim ſi vobiſcuꝫ adſint. Probat ꝛ oñdit ꝙ fides exigit hāc virtutū cōnexionē quadruplici rōne. Prima eſt:qa aliter fides carēs ceteris virtutibꝰ vana eſ/ ſet ꝛ inutilis ac fruſtratoria:ꝛ hāc tāgit cuꝫ ait: Hec.n.ſi vobiſcum adſint:non vacuos vos cōſtituēt. Scda ratio eſt:qꝛ aliter fides eſſet ſibiipſi ꝯria:que ſonat in illuminationē ꝛ purificationē. Si aūt careret ꝟtutibus ha bens talem fidē cecus eſſet ꝛ manu tēptans ꝛ oblitus eſſet purgationis quam habuit p fidem:ꝛ hoc tāgit ibi: Cui eniꝫ preſto ſunt hec. Tertia eſt:qꝛ aliter vocatio hois ad fi/ dem eſſet multū dubia ꝛ momētanea:ꝛ nō videret eſſe ſm predeſtinationē eternā: ſed ſm pn̄tem iuſtitiā. Et hāc tāgit ibi: Qua/ propter frēs magis ſatagite. Quarta eſt:qꝛ ꝓpter huiꝰ cōnexionē fides facit vitare pec cata:ꝛ ſupabūdare merita:ꝛ hāc tangit ibi: Hoc enim faciētes non peccabitis aliqn̄. ¶ Quarto ibi: Propter quod vos icipiaꝫ ſemp cōmonere. Cōmēdat fidem chriſtia/ nam de ſecuritate ꝛ cōfidētia:oſtēdēs ꝙ ve/ ritas fidei eſt ſumme firma ꝛ ſolida: de qua nō eſt dubitatio. Et primo quadruplici rō/ ne dicit ſe libēter ſtudere fidelibus:vt pſeue rent in fide:ꝛ eſt prima amor ꝟitatis:qꝛ dili git veritatē iſtam cuꝫ ſummo feruore. Et iō dicit: Incipiā vos ſemp cōmonere de hijs: volo enim vos cōfirmatos eſſe in pn̄ti veri tate. Scda eſt timor breuitatis vite ſue: qa cito ꝛ velociter debebat trāſire ex hoc mun do:ſicut ſignificauerat illi chriſtus. Et hanc tāgit ibi: Iuſtū aūt arbitror. Tertia eſt te/ nor charitatis:qꝛ adhuc poſt mortem inten dit tenaciter opam dare:vt pmaneāt in iſta veritate. Et hāc tāgit ibi: Dabo aūt operā poſt obitum meū. Quarta eſt horror falſita

tis quam cõtinet ois alia ſecta:q2 ois alia do
ctrina fabuloſa eſt indocta. Et hanc tangit
ibi:[Non enim indoctas fabulas.] Deinde
ibi:[Accipiẽs eniꝫ.]ponit duas rõnes ex q/
bus euidẽter ꝯcludit quãta eſt firmitas ⁊ ſe
curitas fidei chriſtiane ⁊c̃. Pria eſt teſtimo/
nium aplĩcũ firmatũ ſup ꝯtẽplatione ⁊ eui/
dẽtia facti:q2 in mõte exiſtẽtes viderũt faciẽ
Chriſti gl'ioſam ſicut ſol reſplẽdẽtem: ⁊ au/
diuerũt vocem patris dicẽteꝫ:[Hic eſt fili⁹
meus dilect⁹.]Et hãc tãgit ibi:[Accipiens
eniꝫ a deo patre honorẽ ⁊c̃.]Scd̃a eſt oracu
lum ꝓpheticũ fundatũ ſup reuelationẽ dei:
q2 ſancti ꝓphete nõ voluntate humana:ſed
ſpũſancto inſpirati teſtimoniũ ꝑhibẽt fidei
chriſtiane:⁊ habet ſe ſermo ꝓpheticus quaſi
lucerna ⁊ lucifer diẽ vere fidei introducẽs.
Et hãc tãgit ibi:[Et habemus firmiorẽ ꝓ/
3ª pars. pheticum ſermonẽ.] ¶ Tertia vo pars pn/
cipalis eſt cõtinẽs informationẽ in morib⁹:
maxime in ordine ad tp̃s futurum. Et inci/
pit capl'o.2.[Fuerũt vo ⁊ pſeudo ꝓphete.]
Informat aũt reſpectu duoꝝ tẽpoꝝ futuro/
rum. Primo qdeꝫ reſpectu tpis:in quo erat
futurũ diſcidium hereticoꝝ:qd̃ nũc pro pte
trãſijt:quãuis nõdum ad plenũ. Et hoc fa/
cit i toto ſcd̃o capl'o. Deinde vo reſpectu tẽ/
poris in quo erat iudiciũ bonoꝝ ⁊ maloruꝫ.
Et hoc facit.3.c.per totum. Unde in capl'o
ſcd̃o agit de hereticis:inſtruens chriſtianos
qualiter ſe debeant habere ad ipſos. Capl'm
ergo ſcd̃m cõtinet hereticoꝝ hypocriſim:⁊
eoꝝ fictionem:⁊ oñdunt cauſe futuri p qd̃/
dam exẽplum filiorum: qa inter filios iſrl' ſta/
tim a principio falſi ꝓphete fuerũt. Deinde
Triplex vo ibi:[Qui introducent ſectas ꝑditionis.]
motiuũ oſtẽdunt habere triplex motiuum. Primũ
hereti/ appetitum vanitatis. Et ideo dicit:[Et in/
corum troducẽt ſectas.] qd̃ ptinet ad p̃ſuppoſitum
vanitatis:que eſt filia vane gl'ie ſm Grego.
Scd̃m appetituꝫ voluptatis. Et id̃ ſubdit:
[Et multi ſequũtur eoꝝ luxuriam.] Tertiũ
appetitũ diuitiaruꝫ ⁊ mũdane ꝓſperitatis.
Et id̃ ſubdit:[Et in auaritia.] Et ſic ex his
trib⁹ oſtendit q neceſſe eſt pueros hoies ⁊
hẽticos in eccleſia eſſe futuros. ¶ Secũdo
preſens capl'm cõtinet hereticoꝝ penam ⁊
cõdẽnationem ibi:[Quibus iudiciũ.]quaꝫ

ꝓbat futuram per tria exẽpla. Primum de
dãnatione Luciferi ⁊ demonioꝝ. Et h̃ tan/
git ibi:[Si enim deus angelis.]Secũdũ de
ſubmerſione vniuerſorum hoium impioruꝫ
per diluuium facta:ibi:[Et ſi originali mun
do.]Tertium de ſubuerſione ⁊ cõbuſtione
ſodomoꝝ:ibi:[Et ciuitates ſodomoꝝ.]De/
inde ex tribus his exẽplis cõcludit vnã ge/
neralẽ ſniam.ſ.q deus iuſtos nouit de tẽta/
tionibus eripere:⁊ iniquos ad cruciandum
reſeruare. ibi:[Nouit igit deus pios.]Dein
de ex hac ſnia generali infert cõcluſionẽ in/
tẽtam arguens per locum a maiori:qa ſi nõ
pepcit deus angelis de qbus magis videre/
tur: multominus pcet talibus hoibus:qui
brutales ſunt:⁊ quaſi peccora irrationabilia
corruptibilia ⁊ imũda. Et h̃ facit ibi:[Ma/
gis aũt eos qui poſt carnem.] ¶ Tertio cõ/ Hereti/
tinet pñs capl'm hereticoꝝ ſpurcitias ⁊ de/ corum
prauationem ibi:[Hij vo velut irrõnabilia vitia
peccora.]Et oñdit ipſos eſſe plenos oi gene
re vitioꝝ. Primo qdem vitio ignorantie:⁊
ideo appellat eos irrõnabilia peccora in ca/
ptionem ⁊ pnitiem per ignorãtiam inciden
tia. Scd̃o vitio irreligioſitatis ⁊ irreueren/
tie in deũ ac iniuſtitie:⁊ ideo ſubdit:[Bla/
ſphemãtes in corruptione ſua peribũt:per/
cipiẽtes mercedem iniuſtitie.]Tertio vitio
luxurie ⁊ immunditie:ſubdens:[Volupta/
tem eſtimantes.] Quarto vitio gule:⁊ ca/
ſtrimargie. vnde ſubdit:[Delitijs affluẽtes
in cõuiuijs ſuis.]Quinto vitio diſſolutiõis
⁊ impudicitie in aſpectibus ⁊ in geſtibus: ⁊
ideo ſubdit:[Oculos habẽtes plenos adul
terijs.]Sexto vitio auaritie:⁊ ideo ſunt ſi/
miles Balaam puerſo ꝓphete. Unde ſub/
dit:[Cor exercitatum auaritie hñtes:ſequu
ti viam Balaam.]Septimo vitio hypocri
ſis ⁊ inanis gl'ie:[Hij ſũt fontes ſine aqua.]
Octauo vitio malignitatis ⁊ cure puerſe:
q2 non curant nec ſtudent niſi ad ſubuerſio/
nem bonoꝝ.⁊ ideo ſubdit:[Superbia enim
vanitatis loquentes pelliciũt.] Nono vitio
doloſitatis ⁊ ꝓmiſſionis mẽdoſe:ibi:[Qui
merore cõuerſati:libertatẽ illis ꝓmittẽtes.]
Decimo vitio ingratitudinis reſpectu diui
ne gratie:ibi:[Melius enim erat illis nõ co
gnoſcere viam iuſtitie.] ¶ Capl'ꝫ vo tertiũ
in quo

ī quo tractat de finali iudicio:ꝛ de fine mū/
di:quod incipit:⌊Hanc ecce vobis.⌋diuidit
in octo partes. Primo nāq; oñdit doctrinā
ſuā que eſt de finali iudicio eſſe verā: firmā:
ꝛ valde autēticā:ꝛ qꝛ a ſctis ꝓphetis intro/
ducta eſt:ꝛ ab apl'is:ꝛ a dño Saluatore. 2°.
⌊Hoc primū ſciētes.⌋ oſtēdit hāc doctrinaꝫ
a qbuſdam in futuro fore negādam:ꝛ ponit
rōnem eoꝝ motiuā ibi:⌊Ex quo enim pres
dormierūt.3°.reprobat ꝛ refellit iſtoꝝ opi/
nionem erroneam ibi:⌊Latet eniꝫ eos.⌋4°.
rñdet ad eoꝝ rōnem fantaſticam ibi:⌊Unū
ṽo vos non lateat chariſſimi.⌋5° componit
quādam moralem ꝯñtiam ponēs añcedens
ꝛ ꝯñs ibi:⌊Cū ergo hec omnia diſſoluenda
ſint.⌋6°.infert quādam ſuaſionē ꝛ monitio/
nem fructuoſam:ꝛ eruditionē ꝑncipal'r in/
tētam.ſ.qualiter debeamus nos hēre in ex/
pectādo diē iudicij. Et hoc facit ibi:⌊Pro/
pter qḋ chariſſimi.⌋7°.oñdit in iſta doctri/
na:ꝛ in oib⁹ alijs ſuis cū beato Paulo apl'o
plenā cōcordiam:ꝛ ꝯfirmat epl'as bti Pau/
li. Pſeudo eniꝫ dicebāt illas nō eſſe recipiē
das:qꝛ non erat apl's. De Petro aūt hec di
cere nō audebāt:ꝛ h̄ facit ibi:⌊Sicut ꝛ cha/
riſſimus frater meus Paulus.⌋8° ꝛ vltimo
in exhortatōe ꝛ grāꝝ actōe finit ꝛ cōcludit
epl'aꝫ ibi:⌊Uos igit' frēs preſciētes hec.⌋

❡ Prima canonica Joānis.

Hunc accedit pria ca/nonica Joānis cum ſcd̄a ꝛ tertia:in qb⁹ tractat de virtutib⁹ theologicis: ſicut duo apoſtoli ꝑcedentes de virtutibus moralibus tractauerūt. Et ꝑma qdem abū dantius tractans de ipſis. diuidit' in noueꝫ ptes ſm̄ tres replicatiōes. In qbus tractat primo de fide. Deinde ḋ charitate. Deinde de ſpe. In ſcd̄o ṽo tractatu eodeꝫ modo re/ plicat. In 3° ṽo quaſi ſub alio ordine: quia primo de charitate.deinde de fide:ꝛ vltimo

1ᵃ pars de ſpe. ❡ In prima ergo pte agit de virtu/ te fidei:oñdendo excellentias eius. Et du/ rat per totum capl'm primum: ꝛ ꝑncipium ſecundi vſq; ibi:⌊Et in hoc ſcimus qm̄ co/ gnouimus eū ſi mandata eius obſeruam⁹.⌋ Circa fidē aūt ſic ꝓcedit ꝙ oñdit ipſaꝫ eē ṽ/ tutē habentē multā auctoritatē ꝛ euidentiā quātum ad teſtes q viderunt audiuerunt ꝛ manibus ꝯtrectauerunt verba vite:q te ſtificati ſunt nobis ꝛ que tenemus ꝑ fideꝫ. Et hoc facit in principio canonice: cum di cit:⌊Quod fuit ab initio ꝛc̄.⌋ Secūdo oſtē/ dit eam habere multaꝫ nobilitatē ꝛ excellē/ tiam:qꝛ facit hoies habere ſocietatem cum ſanctis apoſtolis: imo ꝛ cum pre ꝛ filio Je/ ſu xp̄o. Et hoc facit ibi:⌊Quod vidimus.⌋ Tertio oſtendit eam habere multam iocun ditatem ꝛ cordis exuberantiā:ac ſpūalem le titiaꝫ. Et hoc facit ibi:⌊Et hoc ſcribim⁹ vo bis:vt gaudeatis.⌋ Quarto oñdit ipſam ha bere magnā puritatē:non eniꝫ eſt ſecta tene brarum ꝛ erroꝝ ꝛ ſpurcitiaꝝ ꝛ peccatoꝝ ſi/ cut cetere ſecte ſarracenoꝝ paganoꝝ ꝛ here ticoꝝ. ſed ſicut de⁹ eſt lux ſanctitatis ꝛ mun/ ditie:ꝛ tenebre non ſunt in eo vlle:ſic ſocie/ tas noſtra:quam habemus ꝑ fidem non eſt in tenebris peccatoruꝫ. ſed in luce ꝛ verita/ te moꝝ. Et hoc facit ibi:⌊Et hec eſt annū/ ciatio.⌋ Quinto oñdit ipſam habere ſūmaꝫ vtilitatem:ꝛ efficatiā ꝛ influentiaꝫ ad diluē dum peccata. Juſtificamur eni per fideꝫ:ſi/ cut apoſtolus ait:ꝛ hoc facit ibi:⌊Si autem in luce ambulamus ſanguis Jeſu emundat nos ab oī peccato.⌋ Sexto oñdit ipſaꝫ habe re ꝛ in ſe cōtinere multaꝫ neceſſitatē:ꝛ indi gentiam: nō qdem ꝙ ipſa nobis indigeat: ſed qꝛ nos ea indigemus. Diceret enim for/ te aliquis: qꝛ peccatores bene indigēt ea:qꝛ habet emūdare peccata. Ego aūt non indi/ geo:quia peccatum non habeo:ꝛ oñdit nul lum hoiem imunem eſſe a peccato: ꝛ ꝑ con ſequens omnes indigere fide iuſtificante:ꝛ hoc facit ibi:⌊Si dixerim⁹ qm̄ peccatū nō habemus.⌋ Septimo ꝛ vltimo oñdit ipſam habere multam vtilitatem ꝛ ſufficientiam. Sufficit eni aduocati dñi nr̄i Jeſu xp̄i iuſti meritū:cui ꝯiungimur ꝑ fidē ad ꝓpitiandū peccata nr̄a:imo totius mūdi:ꝛ h̄ facit ibi: ⌊Filioli mei hoc ſcribo vobis.⌋ Qḋ eſt prin cipium capl'i ſecundi. ❡ In ſecūda ṽo pte agit de virtute charitatis ꝛ oñdit ꝙ ex cha ritate debem⁹ tria diligere ꝛ amplexari: vi/ deliꝫ deum: ꝛ ꝓximum:ꝛ actum virtuoſuꝫ: 2ᵃ pars.

⁊ tria refugere ⁊ deuitare.ſ.mundū: hoiem hereticum: ⁊ oēm actum vitioſum. Et durat pars illa ab illo loco:⌊Quod in hoc ſcimus.⌋Quod iuxta principium capituli ſecūdi ſituatur vſq; in finem eiuſdem.Et diuiditur in.vj.ptes.Primo nāq; oſtendit ꝙ ex charitate debemus deū diligere docendo ꝙ non ſufficit deum per fidem cognoſcere: ſed neceſſe eſt:⁊ mādata ſeruare ibi:⌊Et in hoc ſcimus qm̄ cognoſcimꝰeum.⌋Et ꝙ mādata ſeruare eſt charitatis pfectionem habere ibi:⌊Qui autē ſeruat verbum eius.⌋Et ꝙ pfectionē habere eſt ſimilem ꝯuerſationem cū xp̄o tenere ibi:⌊Qui dicit ſe in illo manē debet ſicut ille ambulauit ⁊c̄.⌋Secundo vō oñdit ꝙ ex charitate debemus ēt ꝓximum noſtrū diligere. Et hoc facit ibi: ⌊Chariſſimi non mandatū nouū.⌋vbi reſumit qđdam pncipium vetus: q; ſupradixerat ipſum:vz ꝙ in chriſto ⁊ in vobis tenebre nulle ſunt aut eſſe debent: imo tenebre vitioꝝ iam tranſierunt:⁊ lumen ſanctitatis iaz lucet.Et deinde ex iſto pnꝰꝯcludit intētū.ſ.ꝓximū eſſe diligendum:q; qui odit fratrem ſuū adhuc in tenebris eſt .Qui vō diligit ipſuz in lumine manet.Et hoc facit ibi: ⌊Qui dicit ſe in lumine eſſe.⌋Tertio oñdit ꝙ ex charitate debemus oēm actuz virtuoſuz aſſumere:⁊ virtutē diligē.Et hoc facit ibi: ⌊Scribo vobis filioli.⌋vbi allicit ad vtutez ⁊ puerulos ⁊ patres antiquos ibi:⌊Scribo vobis patres.⌋Et adoleſcētulos ibi:⌊Scribo vobis adoleſcentes.⌋⁊ adhuc ifantulos: ibi:⌊Scribo vobis ifantes.⌋Et pfectiores: ac viros ibi:⌊Scribo vobis iuuenes qm̄ fortes eſtis.⌋Quarto oñdit ꝙ ex charitate debemus mūdum cōtemnere: ⁊ hoc facit ibi: ⌊Nolite diligere mūduz:neq; eā que in mūdo ſunt.⌋Et tangit duas rōnes ꝓpter quas habens charitatez:debet fugere mūdi amorem. Primam qdem ꝓpter mūdi ad deum ꝯrietatem.Illa enim tria:que ſunt in mundo ſunt ꝯria charitati: ⁊ habent tangi ibi: ⌊Siqs diligit mūdū.⌋2a ratio eſt ꝓpter mūdi inſtabilitatem quā tangit ibi:⌊Et mundus tranſit : ⁊ concupiſcentia ⁊c̄.⌋Quinto oñdit ꝙ debemus ex charitate hereticum hoiem refugere:⁊ deuitare.Et hoc facit ibi: ⌊Filioli mei:Nouiſſima hora eſt.⌋Ubi tangit hereticoꝝ multiplicationem quos ⁊ vocat antixp̄os ibi:⌊Et ſicut audiſtis:q; antixp̄s venit.⌋Et hereticoꝝ reprobationē:q; lꝫ aliquādo videantur eſſe ex nobis tū non ſunt ſm̄ dei pſcientiam ⁊ pdeſtinatonē eternam:ibi:⌊Ex vobis ꝓdierūt. Et ex vobis non erant.⌋Ponit etiam ſuam excuſationē deſcribendo iſta.Non eni facit hoc:quia reputet fideles eſſe ignorantes.Sed vt ſollicitet eos tāq; ſciētes.Et hoc ibi:⌊Sꝫ vos vnctionē habetis a ſancto.⌋Deinde ponit hereticorum quādā deſcriptionem ⁊ notificanem ibi:⌊Et qm̄ omne mendaciū ex veritate non eſt.⌋Ibi enim dicit qs eſt hereticus vel Antixp̄s: q; qui negat ꝙ Jeſus non eſt chriſtus.Deinde ꝯcludit ex pcedentibꝰſuā informationē.ſ.ꝙ heretici deuitandi ſunt ⁊ pmanendum eſt in veritate ab initio:audidita ⁊ ab apl'is pdicata ibi:⌊Uos autem qđ audiſtis ab initio in vobis pmaneat.⌋Sexto oñdit ꝙ debemus ex charitate oēm actū vitioſum refugere ⁊ deuitare: pmanēdo vꝫ in veritate vite:ad quā inducit vnctio ſpūſ ſancti quo inūgunt xp̄iani p ſacra Jeſu xp̄i. Illa.n.vnctio excludit oē mādatum pcti:⁊ docet oē qđ vex eſt ⁊ iuſtū.Et hoc facit ibi: ⌊Et vos vnctionē quā accepiſtis ab eo maneat in vobis.⌋

¶In tertia vō pte pncipali agit de virtute ſpei ⁊ incipit illa ps a pncipio capituli tertij:⌊Uidete q̄lem charitatem.⌋Et durat vſq; in finem eiuſdem. Tractando aūt de ſpe facit ſex p ordinem.Primo nāq; oñdit ꝙ ſit reſpectu ſpei potiſſimū inductiuū:q; dei adoptio:q; eni deus intm̄ nos dilexit ꝙ voluit nos ⁊ eē eiꝰfilios:⁊ vocari.Non mirū ſi debemns in ipm̄ ſpare:⁊ hoc inductiuū tangit in pncipio:⌊Uidete q̄lem charitatē ⁊c̄.⌋Scđo vō oñdit qđ ſit reſpectu ſpei potiſſimū ꝯpletiuū ⁊ finale terminatiuū:q; dei fruitio.Debemus eniꝫ ſperare,p finali terio nos puenturos ad dei viſionē p quā ſiſes ei erimꝰ. Et lꝫ tangit ibi: ⌊Chariſſimi nūc filij dei ſumꝰ⁊c̄.⌋3o oñdit qđ ſit ſpei debitū cōcomitatiuū: q; dei imitatio:⁊ ꝯformis ꝯuerſatio ad xp̄ꝫ.Debēt.n. 3a pars.

ſpem

ſpem ꝯcomittari cetere virtutes. Alioqñ q̄
cum vitijs ⁊ ſine mutatiõe vite xp̄i ſperat:
iam non eſt ſpes:ſed p̄ſumptio. Et h̓ tangit
ibi:⌊Et oīs q̄ h̄z hāc ſpez ſanctificat ſe ſicut
⁊ ille ſanctus eſt. Quarto oſtēdit qd ſit ſpei
potiſſimū erectiuum:q2 xp̄i paſſio ⁊ merito
rum ipſius cumulatio:nā ex meritis paſſio/
nis xp̄i potiſſime erigi poſſumus ad ſperā/
dum:⁊ hoc tangitur ibi:⌋In h̓ apparuit fi/
lius dei vt diſſoluat opa diaboli.⌋Quito oñ
dit qd ſit ſpei potiſſimū ꝓmotiuū:q2 fratrū
dilectio ⁊ ꝯcordialis vnio. Qui eni eſt extra
amorē frīs ſui:iam non eſt ex deo nec habet
ſperare de deo. Et hoc tangit ibi:⌊Omnis
qui nō eſt iuſtus.⌋vbi declarat ꝙ odiēs fra/
trem non debet ſperare in deo ꝓpter multa
⁊ q2 vz nō eſt ex deo:nec fili⁹ dei:ibi:⌊Nō ē
ex d̓o q̄ ñ diligit frēm ſuū.⌋Et q2 h̄z Caym
ꝓ exē⁹.ibi:⌊Nō ſic Cayz q̄ ex maligno erat
⁊ q2 tal'ſit'ē mūdo q̄ odit xp̄ianos: ⁊ ꝑ ꝯn̄s
caret vita ⁊ tali p̄n⁹:que eſt gr̄a:⁊ ꝑ ꝯn̄s nō
habet ſpare in Chriſto:⁊ hoc facit ibi:⌊No
lite vos mirari frēs ſi odit vos mūdus.⌋Et
q2 qui odit frēm:excuſari non pōt a menta/
li homicidio. Et hoc facit ibi:⌊Oīs q̄ odit
frēm ſuū hōicida eſt.⌋Deinde dat doctrinā
de diligēdi modo:docēs ꝙ debem⁹ pro fra/
tre exponere vitā:exēplo Chriſti. Et hoc fa
cit ibi:⌊In hoc cognouimus charitatē dei.⌋
ꝙ debemus pro eo exponere nr̄am ſubſtan/
tiam ⁊ facultates:ibi:⌊Qui habuerit ſubſtā
tiam mūdi hui⁹.⌋Deinde reprobat dilectio
nem que cōſiſtit in ſolo verbo : ⁊ manifeſtaꝛ
ſolum per linguam ibi:⌊Filioli mei non di/
ligamus.⌋Sexto oſtēdit qd ſit reſpectu ſpei
potiſſimū ſignū:⁊ potiſſimū oſtēſiuuz:⁊ po
nit duplex ſignum. Primū qdē cōſciētie ſe/
renatio. Quem eniz in cōſpectu dei cor ſuū
⁊ cōſciētia nō reprehēdit:in hoc pōt cogno
ſcere ſe eſſe ex v̓itate ⁊ in v̓itate ſpare. Et h̓
tāgit ibi:⌊In hoc cognoſcimus:qm̄ ex veri
tate ſumus.⌋Scd̄m v̓o ſignum eſt dei exau/
ditio. Cum enim deus exaudit nos:ſignuz
eſt ꝙ veraciter in ipſo ſpamus. Et hoc tan/
git ibi:⌊Chariſſimi ſi cor nr̄m nō reprehen
4ᵃ pars. derit nos:fiduciā habemus ad deū.⌋ ¶ In
quarta v̓o parte principali incipit ſcd̓s tra/
ctatus:⁊ eſt recapitulatio de fide. Et durat
hec pars a p̄ncipio quarti capl'i:⌊Nolite oī
ſpūi credē.⌋vſqz ibi:⌊Chariſſimi diligamus
noſmet inuicez.⌋Tāgit aūt tria de fide. Pri
mo nāqz oñdit de dono fidei:a quo ſit imiſ/
ſiue:q2 a ſpūſancto. Spūs qdēz maligni im/
mittūt errores ⁊ hereſes:⁊ ideo nō eſt oī ſpi
ritui credēduz:ſed ſpūi qui ex deo eſt. Et h̓
tāgit ibi:⌊Chariſſimi:Nolite oī ſpūi crede/
re.⌋Scd̓o oñdit de dono fidei:d̓ quo ſit ob/
iectiue:q2 de deitate:⁊ humanitate vnita in
vno dño Jeſu Chriſto:⁊ ideo qui ſoluit Je/
ſum nō habet veram fidē. Et hoc facit ibi:
⌊In hoc cognoſcitꝛ ſpūs dei.⌋Tertio oñdit
de dono fidei in quo eſt:⁊ in quo nō eſt poſ/
ſeſſiue. Oſtēdit enim ꝑmixtim ꝙ fides non
poſſideꝛ ab hereticis:ſed a fidelibus:illi ha/
bēt ſpūm erroris:⁊ iſti hn̄t ſpūz v̓itatis. Et
h̓ facit ibi:⌊Uos ex deo eſtis filioli.⌋ ¶ In 5ᵃ pars.
qnta v̓o parte que incipit:⌊Chariſſimi:di/
ligamus nos inuicem.⌋Rurſum tractat de
charitate:⁊ monet nos ad eam ꝓpter quat/
tuor que ex ipſa ꝓueniūt. Ex charitate eniz
ꝓuenit in nobis adoptio dei filialis. Facit
enim hoīem filium dei:⁊ ex deo naſci. Et h̓
dicit in p̄ncipio ibi:⌊Quia charitas ex deo
eſt:⁊ oīs qui diligit ex deo natus eſt.⌋Scd̓o
ex charitate prouenit dei in nobis cognitio
ſalutaris ⁊ ſalubris:⁊ hoc oſtēdit ibi:⌊Et co
gnoſcit deum:qui nō diligit nō nouit euz.⌋
Tertio ꝓuenit in vobis dei imitatio virtua
lis. Ipſe enim primo dilexit nos : ⁊ iccirco
debemus ipſum ⁊ ꝓximum diligere:vt ip/
ſum imitemur:nec al's debite imitanꝛ : niſi
per charitatē diligamus. Et hoc oñdit ibi:
⌊In hoc eſt charitas : nō q2 nos dilexerim⁹
deū ⁊c. Quarto ꝓuenit in nobis ex charita
te dei immāſio ⁊ cōnexio ſingularis : qm̄ ꝑ
charitatē deus manet in nobis:⁊ nos ī deo.
Et hoc facit ibi:⌊Deum nemo vidit vnq̄z.
Si diligam⁹ inuicez:deus in nobis manet.⌋
Probat aūt iſtam immāſionē mutuā. Prio
ex pſona ſpūs ſancti:qui nobis cōicaꝛ ⁊ daꝛ
in charitate ibi:⌊In h̓ cognoſcimus:qm̄ in
eo manemus:qm̄ de ſpū ſcō dedit nobis.⌋
Scd̓o ꝓbat illud ex pſona filij que cōuerſa/
ta eſt nobiſcuz in mundo. Et hoc facit ibi:

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Et nos vidimus.]Tertio ꝓbat idem ex h̄
qȯ eſt cōe toti trinitati.Eſt enim deus cha/
ritas ⁊ amor.Et hoc facit ibi:[Deus chari/
6ᵃpars tas eſt.]¶ In ſexta vō parte que icipit:[In
hoc pfecta eſt charitas dei nobiſcum.]Tra/
ctat rurſum de virtute ſpei:⁊ duo facit.Pri
mo nāq̧ oñdit ꝙ ex charitate v̄tus ſpei ori/
tur ⁊ gignit.Qui enim ſperat ſine charita/
te:pſumit.Sȝ pfecta charitas dȝ dare ſpem
⁊ fiduciam in die iudicij.Et hoc facit in pn
cipio:[In h̄ pfecta eſt charitas:vt fiduciaȝ
habeamꝰ in die iudicij.] Tertio oñdit ꝙ p
charitatē oppoſituȝ ſpei tollit ⁊ excludit.ſ.
timor ſeruilis.]Et hoc facit ibi:[Timor nō
7ᵃpars eſt in charitate.] ¶ In ſeptima vō pte:que
incipit:[Nos ergo diligamus deum.] Rur
ſum tractat de charitate.Et q: eius duo ſūt
actus.Primus potiſſimus:qui eſt reſpectu
dei:⁊ ſcd̄s annexus:qui eſt reſpectu ꝓximi:
⁊ tñ vnus eſt neceſſario alteri vinctus ⁊ cō/
nexus.Jccirco tria facit.Prio nāq̧ de cha/
ritate tractat quo ad actū potiſſimū:qui eſt
amare deum.Scdō ibi:[Siqs dixerit: Dili
go deum:⁊ frēm ſuuȝ oderit:tractat de cha/
ritate quo ad actū annexum:q eſt amare ꝓ/
ximum.Et ꝓbat amādum eſſe ꝓximuȝ tri/
pliciter.Primo a maiori. ibi:[Qui eniȝ nō
diligit frēm ſuuȝ:quē videt.]Et ab autorita
te.ibi:[Et hoc mādatū habemꝰ a deo.]Et a
priori:[q: nati ſumus ex eodē p̄re per fidē.]
Et hoc facit in pncipio capl̄i qnti:[Oīs q
credit:qm̄ Jeſus eſt chriſtus.]Arguit enim
ſic:Qui diligit gignētem : diligit genitum.
Oīs aūt fidelis genitus eſt a deo:ergo oīs q
diligit deum diligit frēm ſuum. Tertio ibi:
[In hoc cognouimꝰ:qm̄ diligimus natos.]
tractat de charitate quātum ad vtrūq̧ actū
oſtēdendo cōnexionē eoꝝ:q: ſignū eſt ꝙ hō
diligit ꝓximum:cum diligit deum:mādata
eius cuſtodiēdo ⁊ ecōuerſo.Addit autem re
mouēdo dubiū ꝙ mandata dei grauia non
ſunt:qȯ eſt intelligēdum ſuppoſita charita/
te:que grauiora leuia facit.Et hoc facit ibi:
[Hec eſt enim charitas dei ſanctificatio ve
8ᵃpars ſtra.]¶ In octaua vō que incipit ibi:[Qm̄
oē qȯ natum eſt ex deo.]Tractat rurſum de
fide ⁊ ponit duas eius excellentias. Primo
nāq̧ oñdit ꝙ fides facit mundi contēptorē
p quē cōtemptū triūphat fidelis ql̄ȝ ⁊ vin/
cit mundū ⁊ h̄ eſt pfecta victoria mūdi.Po
nit aūt iſtam ꝯditionez in principio:[Quo
niam oē qȯ natuȝ eſt ex deo vincit mūduȝ.]
Deinde apponit in hoc rōnem ex ipſo xp̄o
qui eſt obiectū fidei.d.ꝙ q credit Jeſum eē
filium dei:⁊ ita credit eius diuinitatem: ⁊ ta/
men h̄ credit ipſum veniſſe p aquā ⁊ ſangui
nem tenendo ſuā humanitatē:nec ſoluȝ ve/
niſſe in aqua baptiſmali imo ⁊ in aqua ⁊ ſan
guie que fluxerūt ꝓ nobis ex ſuo vulnere la
terali.Qui hec vtiq̧ tenet ꝓpter amorē xp̄i
faciliter cōtēnit mundum: ⁊ per cōſequens
vincit ip̄m:⁊ hāc rōneȝ deducit ibi:[Quis
eſt qui vincit munduȝ.]Secundo oñdit ꝙ
fides facit hoiem certi veri ſpeculatoreȝ: fi/
dei enim nō pōt ſubeē falſitas ſicut alijs ha
bitibus itellectiuis humanitus acqſitis.Et
hoc facit ibi:[Et ſpūs eſt qui teſtificat.]vbi
inducit ad ꝓbādum fidei v̄itatē primo teſti
moniū datū ab vna ſumma eſſentia dei:que
per opa que nullus alius hoium vnq̄ȝ fecit
manifeſtiſſime declarauit ſeipſam fuiſſe in il
lo hoie modo ſingulari ⁊ plurali. Et hoc fa
cit in principio cum dicit:[Et ſpūs eſt q te/
ſtificat:qm̄ xp̄s eſt v̄itas.]Jbi enim p ſpūm
accipit cōis eſſentia iuxta illud Jo.4.[Spi
ritus eſt deꝰ.]Tertio inducit teſtimoniū da
tum a pſonarum trinitate.A p̄re qdem cuȝ
ait de celo:[Hic eſt filius meus dilectꝰ.] Et
a ſpū ſcō cuȝ corpali ſpecie deſcēdit:ſicut co/
lūba in ipſuȝ. Et ab ipſomet v̄bo ⁊ filio cū
ait:[Ego ⁊ pater vnum ſumus.]Et hoc fa/
cit ibi:[Qm̄ tres ſunt q teſtimoniū dant in
celo.]Tertio inducit teſtimoniū datū de hu
mana natura ex effuſione aque ⁊ ſanguinis:
⁊ emiſſione ſpūs in ara crucis:que qdē effu
ſio teſtat veritatē humanitatis.Nā ſi fuiſſet
corpus fantaſticum ita non emanaſſet. Et ſi
non habuiſſet aiam:(vt dixit Apollinaris)
iam inclinato capite non emiſiſſet ſpūm:⁊
virtutē deitatis:q: poſuit aiam ſuam cū vo
luit ⁊ aquam miracoloſe per moduȝ fontis
ſcaturiētis effudit corpe mortuo:quod ſine
miraculo fieri nō potuit.Et h̄ facit ibi:[Et
tres ſunt q teſtimoniū dant in terra.]Quar
to inducit

to inducit teſtimonium interne expiētie ⁊ cōſciētie. Nam qlibet fidelis ꝯſiderās teſtimoniū operū virtuoſoꝝ ⁊ miraculoꝝ chriſti: que nulla creatura vnq̄ȝ fecit: aut facere potuit: qđ qdem teſtimoniū maius eſt oīb⁹ teſtimonijs quorūcūqȝ: ex hoc cōcipit in ſe ipſo teſtimoniū cōſciētie. Unde cuilibet dictat ſp̄us ſanctus interius ꝙ xp̄s eſt fili⁹ dei: ⁊ ſic qlibet fidelis habet teſtimoniū dei i ſe: ⁊ facit hoc ibi: [Si teſtimoniū hoim acce pimus.] ¶ In nona vo parte ⁊ vltima tra
9ª pars. ctat rurſum de ſpe. Et incipit ibi: [Et hoc eſt teſtimonium: qm̄ vitam eternā dedit nobis.] Oñdit aūt que ſunt illa que iam quilibet fidelis tenet per ſpem: aut tenere debet. Et ponit ſeptem. Quilibet enim fidelis dȝ ſpare firmiter ſe obtēturū a deo vitā eternā pfruitioneȝ: ⁊ beatam viſionē. Et hoc ponit in principio. Unde ⁊ cōcludit: [Hec ſcribo vobis vt ſciatis: qm̄ vitam eternam habebitis.] 2° dȝ ſpare ꝙ optinebit a deo benignaȝ exauditionē oīum petitionuȝ ſuarū. Et hoc ponit ibi: [Et hec eſt fiducia quam habem⁹ ad deū: q͛ quecūqȝ petierimus audiet nos.] 3°. dȝ ſpare ꝙ optinebit a deo fraternam cōdonationem. Si enim pro fratre exiſtēte in peccato orauerimus: ſpare debemus ꝙ obtinebim⁹ ⁊ dabiꝭ nobis a deo: ⁊ hoc ſi ſit peccatum citra mortem: q͛ poſt finalē impenitētiam: que eſt peccatum ad mortem orādū non eſt: ſi nobis cōſtet ꝙ aliqs ſic peccauit. 4°. dȝ ſpare ꝙ obtinebit ab eo pfectā cuſtoditionē ab oī peccato: ⁊ a diabolo. Et h̄ ponit ibi: [Scim⁹ q͛ oīs q natus eſt ex deo nō peccat: ⁊ malignus non tāgit eū.] 5° dȝ ſpare ꝙ optinebit ab eo mūdanam debellationem: ſicut ſupradictū eſt: q͛ fides nr̄a vincit mūdum. Et hoc facit ibi: [Scimus qm̄ ex deo ſumus: ⁊ mūdus totus in maligno poſitus eſt.] 6°. dȝ ſpare ſe iam optinuiſſe ab eo internā illuſtrationē ⁊ cognitionē veri dei. Et hoc ponit ibi: [Et ſcimus qm̄ filius dei dedit nobis ſenſum vt cognoſcamus veruȝ deum.] 7° dȝ ſpare ſe iam optinuiſſe ab eo ſacram ⁊ imaculatam religionē oppoſitā idolatrie: ⁊ ſupſtitioni ſimulachroꝝ. Et hoc cōcludit: [Hic eſt verus de⁹ ⁊ vita eterna: Filioli cuſtodite vos a ſimulachris. Amen.]

¶ Secūda epiſtola Joānis.

Nunc accedit ſecūda ep̄l'a: quā ſcripſit Joānes cuidam nobili dn̄e: que nūcupabaꝭ electa: que cū eſſet magne auctoritatis ⁊ nobilitatis multos hēbat ſubditos: quos oēs nutriebat i fide: ⁊ ideo ap̄l's ſibi ſcribit agēs de tribus virtutib⁹ theologicis: ſicut in p̄cedēti ep̄l'a: breuiter tñ ⁊ ſuccincte. ¶ Pn̄s ḡ canonica diuidiꝭ in octo ptes. In prima quidem cōtineꝭ quedam ſalutatio amoroſa. Un̄ dicit: [Senior electe dn̄e.] In ſcđa vo continet quedam exultatio victorioſa de ꝑfectu ⁊ bona fama eiuſdem dn̄e ⁊ filioꝝ ſuoꝝ. Un̄ ſubdit: [Gauiſus ſum valde.] ¶ In tertia vo cōtineꝭ quedā exhortatio virtuoſa de impletione mandati antiqui dati a Chriſto de charitate ⁊ amore fraterno: ⁊ de impletiōe ceteroꝝ mādatoꝝ: ⁊ pmanētia in fide ab initio audita: ⁊ ab ap̄l'is p̄dicata. Et hoc facit ibi: [Et nūc rogo te dn̄a.] ¶ In quarta vo parte cōtineꝭ quedam cōſultatio luminoſa: clara ⁊ vera. Cōſulit eniȝ ⁊ monet vt caueat a ſeductorib⁹ ⁊ falſis ap̄l'is ac hēticis nunciJs Antichriſti. Et hoc facit ibi: [Qm̄ multi ſeductores exierūt in mūdum.] Et tāgit tres rōnes quare ab ipſis eſt cauēdum. Prima eſt multitudo ⁊ neqtia illoꝝ. Et hāc tāgit in principio. Scđa eſt amiſſio iam habitoꝝ bonoꝝ: que cito pderet qui ab ipſis nō caueret. Et hanc tāgit ibi: [Uidete voſmetipſos ne pdatis que operati eſtis.] Tertia eſt adeptio maximoꝝ donoꝝ. Qui enim pmanēt in doctrina ap̄l'oꝝ: ⁊ cauēt ſibi a ſeditionibus hereticoꝝ habēt patrem ⁊ filium: ⁊ deum trinū: hic per fidē ⁊ ſpem: ⁊ pfectius habebunt in patria per viſionem ⁊ rem. Et hanc tangit ibi: [Qui pmanet in doctrina.] ¶ In qnta vo parte cōtineꝭ quedam excōicatio vigoroſa predictoꝝ hereticoꝝ. vn̄ p̄cipit non cōicare cū talibus nec in domo: nec in ſalutatiōe: nec in verbo. Et hoc facit ibi: [Siqs venit ad vos nolite eum recipe i domo: nec aue ei dixeritis.] ¶ In ſexta vo pte ꝯtineꝭ quedam repromiſſio gl'ioſa. Et dicit

hoc ſe pdixiſſe que ſcripta ſunt vt nō cōfun
dātur:ſed potius glorient in die iudicij. Et
hoc facit ibi:⌊Ecce pdixi vobis.⌋ ¶ In ſe/
ptima vo parte cōtinet quedā excuſatio: ꝛ
cum hac quedam oblatio gaudioſa:naȝ ex/
cuſat ſe deſcribendo plura ibi:⌊Plura hñs
ſcribere vobis.⌋Et offert eis ſuam pñtiam:
pmittēs cito eis ſe vēturum ad eos: vt gau
dium eoꝝ ſit plenum ibi:⌊Spero enim me
futurum apud vos.⌋¶ In octaua vo parte
ꝛ vltima cōtinet quedam cōcluſio ꝛ conſu/
matio gratioſa:vnde dicit:⌊Salutāt te filie
ſororis tue:gratia tecum.amen.⌋

¶ Tertia canonica Joānis.

Nunc accedit ter/
tia canonica:quaȝ direxit cuidā
noīe Gaio de eadeȝ materia:que
etiā in octo partes diuidit. ¶ Primo nāqȝ
Gaium ſalutat.d.⌊Senior Gaio.⌋¶ Scdo
eius beniuolētiā captat referās ſibi qꝫ p ipo
iugiter orat:ibi:⌊Chariſſime:de oībus orō/
neȝ facio.⌋¶ Tertio de ipſo exultat rōne fa
me ꝛ conuerſationis ſue bone:ibi:⌊Gauiſus
ſum valde.⌋¶ Quarto ipſuȝ de vno ſingu/
lariter.ſ.de hoſpitalitate cōmēdat. Nam ipe
libēter recipiebat paupes frēs:qui diſcurre/
bāt ad predicādum. Et hoc facit ibi:⌊Cha/
riſſime : fideliter agis qcqd oparis in frēs.⌋
¶ Quinto ipm ad cautelam inducit reſpe
ctu hereticoꝝ ꝛ maxime cuiuſdaȝ q dicebat
diotropes. vnde precipit ſibi vt caueat ab
illo. Et hͦ facit ibi:⌊Scripſiſſem forſaȝ eccle
ſie. Sed his q amat pmatū gerere. ¶ Sex/
to ad imitanduȝ inuitat reſpectu bonoꝝ:ꝛ
maxīe cuiuſdā boni viri q dicebat demetriꝰ
ꝛ hͦ facit ibi:⌊Chariſſime:noli imitari ma/
lū.⌋Seqtur:⌊Demetrio teſtimoniū reddit
ab ipſa vitate.⌋ ¶ Septimo de ampliori ſcri/
ptura ſe excuſat ibi:⌊Multa habui tibi ſcri
bere.⌋¶ Octauo ꝛ vltio in ſalutatiōe finit
epiſtolam ꝛ conſumat.d.⌊Pax tibi.⌋Salu/
tant te amici.⌋

¶ Canonica Jude.

Nunc accedit epl'a
canonica Jude que eſt ꝯfirmatiua
ſex pcedentiū. Suadet eniȝ pmanere in do
ctrina que pdicta eſt ab apl'is dñi noſtri Je/
ſu xpi:ꝛ eſt cōfutatiue doctrine pſeudo apo
ſtoloꝝ ꝛ hereticoꝝ qui iam inſurrexerāt in
eccleſia primitiua:lȝ eniȝ Jacobus : Petrꝰ:
ꝛ Joānes ſcripſerint cōtra pdictos. Nihil/
ominus maius ex intēto Jacobus imoratꝰ
eſt circa informationē fidelium in vtutibus
moralibus in generali ſine diſcretiōe ſtatuū.
Petrus vo in ſpāli ſm diuerſos ſtatus:ꝛ di
uerſum tēpus. Joānes vo circa informatio/
nem fideliū in virtutibus theologicis. Iſte
aūt de directo inuehit cōtra doctrinā iſtorū
hereticoꝝ. Et diuiditur pñs epl'a in ſaluta/
tionem:exordium:narrationē:ſeu tractatū:
cōcluſionem:ſeu finem ꝛ terminū. ¶ Prio Saluta
ergo ponit ſalutationē ꝛ exordiuȝ:vbi itro/ tio.
ducit ſalutātem pſonam:deſcribendo eam a
noīe cum ait:⌊Judas.⌋Et a recta fide cum
ſubdit:⌊Frater aūt Jacobi.⌋Qd dicit vt di
ſtinguat a Juda ſcarioth:vel vt eius doctri
na magis autētica reputet rōne fratris:ꝛ qꝛ
cognatus dñi. Introducit etiā ſalutatam ec
cleſiam ſub triplici progatiua. Nam ꝛ electā
eternalr cum dicit:⌊Qui ſunt in deo patre
dilectis.⌋Et aggregataȝ tēporaliter xpo cū
ſubdit:⌊Uocatis.⌋Et cuſtoditā finaliter in/
ter multas tēptationes ꝛ pſequutiones cuȝ
ait:⌊Cōſeruatis.⌋Et introducit ſalutatiōis
formam:optādo eis remiſſionē culpe:cū di/
cit:⌊Miſericordia vobis.⌋ Et trāquilitateȝ
cōſciētie:cū ſubdit:⌊Pax impleat.⌋ ¶ Se/ Narra/
cūdo vo ponit narrationē ſeu tractatuȝ ibi: tio.
⌊Chariſſimi:oēm ſollicitudinē faciēs.⌋ vbi
premittit intētam cōcluſionē:qꝫ hec eſt in/
tētio quare ſcripſit pro cōmuni ſalute eoruȝ
ſ.qꝫ non immutētur a vera fide eis tradita
ab apl'is:immo pro ea certent. Deinde ibi:
⌊Subintroierūt enim qdam.⌋adducit pro
hoc intētam rōneȝ:ꝛ eſt qꝛ multi heretici ꝛ
ſimulati pdicatores antichriſtiani in illo tē/
pore ſubintroierāt:qui eos ſubuertere nite/
bātur:ꝛ cōtra iſtos hereticos ſic pcedit : qꝫ
primo eos refellit per diuinā preſciētiam di
cēs:qꝫ adhuc preſcripti ab eterno in diuina
preſciētia vbi ſunt reprobi:ꝛ dei grām in lu
xuriam transferunt. Scdo ibi:⌊Cōmonere

autem vos volo.] Inducit cōtra eos multi/
plicem veteris teſtamēti figuram dicens: ꝙ
hoꝝ typuꝫ gerebāt illi qui ꝓſtrati ſunt ⁊ ꝑ/
diti in deſerto: qm̄ dn̄s Ieſus de terra egy/
pti ſuum populū educebat. Silr ⁊ Lucifer
⁊ ceteri angeli: qui ſuum domiciliū ⁊ princi
patum per ſupbiam amiſerunt. Sodoma ⁊
Gomorra: ac ciuitates finitime: que rōne lu
xurie ⁊ ſupbie combuſte ſunt. Iſti aūt carna
les erāt ⁊ tanq̄ʒ ſupbi maieſtatē dn̄i blaſphe
mātes. Tertio ibi: [Cuʒ Michael archāge/
lus.] Inducit cōtra eos archāgeloꝝ reuerē/
tiam. d. ꝙ Michael archāgelus nō fuit au/
ſus blaſphemare diaboluʒ: cū diſputaret de
corpore Moyſi cum eo volēte vt reuelaret
filijs iſrael locus ſepulchri: ad hoc vt Moy
ſen adorarent: ⁊ in idolatriam inciderēt: ſed
potius ad deum recurrit vt ipſe increparet
⁊ ꝓhiberet. Iſti aūt heretici abſqʒ omni re/
uerētia ⁊ timore blaſphemant dn̄m Ieſum
chriſtuʒ. Quarto ibi: [Quicūqʒ aūt natura/
liter.] Inducit cōtra eos brutoꝝ malitiam
q̄ʒ hiꝰ heretici imitant. Quinto ibi: [Ve il/
lis qui vitam Caym abierunt.] Inducit cō
tra eos hoīum neqtiam Caym. ſ. ⁊ Balaaʒ
⁊ chore quā iſti imitant. Sexto ibi: [Nubes
ſine aqua.] Inducit cōtra eos multiplicem
naturalē figuram. Aſſimilat enim eos nubi
bus ventis ⁊ infructuoſis arboribꝰ ac flucti
bus marinis ſpumantibꝰ ⁊ ſtellis errātibus
ꝓpter multiplex viciū. Septimo ibi: [Pro
phetauit aūt de hijs.] Inducit ergo contra
eos. Enoch ſancti prophetiaʒ. Octauo ibi:
[Vos autē chariſſimi.] Inducit contra eos
auctoritatem apoſtolicam: ⁊ veroꝝ apoſtoꝝ
doctrinā. Nono ibi: [Vos autē chariſſimi.]
Concludit informationē moralem: ⁊ v̄tutū
diſciplinaʒ monens eos de dilectione dei: ⁊
arguitione vicij iſtoꝝ ⁊ miſeratiōe incorrigi
bilitatis eorum ſi aliqui tales inueniantur.
Cōclꝰio ¶ Vltio in tertia pte ꝑncipali pꝰ ſalutatōeʒ
⁊ narrationē ꝑmā ꝯclōneʒ ac grāꝝ actioneʒ
ibi: [Ei aūt q potēs eſt cōſeruare ſine pctō.]
¶ Incipit. 4ꝰ. Liber eplāris. ſ. apochalip.

Nunc accedit q̄rtꝰ
liber epiſtolaris. videlʒ Apocha/
lipſis. In quo Io. vnam concluſionem in/
tendit. videlicet apire decurſum totius ec/
cleſie q̄ʒtum ad ꝓſperitatem ⁊ aduerſitates
notabiles que debebāt illi ꝯtingere a ſui fun
datione vſqʒ in fineʒ ⁊ diuiditur in duas p/
tes. vʒ in prefationeʒ: que cōtinet ꝑambulū
⁊ in narrationem que ꝯtinet ꝓceſſuʒ. Et in/
cipit ſcd̄a. caº 2º: [Et angelo epheſi.] Et du/
rat vſqʒ i finē libri. ¶ Priᵐ ḡ capᵐ ꝯtinet p
modū preābuli q̄dā gnālia reſpectu libri to
tiꝰ. Continet nāqʒ prio huiꝰ ſcripture excel/
lentiā ⁊ auctoritatem. Non eſt eni quecūqʒ
ſcriptura. ſʒ apochalipſis ⁊ reuelatio: nec re/
uelatio quecunqʒ: ſed ſumme autentica ap/
paret p auctoritatem quattuor pſonarum q̄
inducuntur. ſ. Ieſu xp̄i: ⁊ dei patris: ⁊ Ioā/
nis ⁊ angeli. ¶ Scd̄o ꝯtinet huiꝰ ſcripture
efficatiā ⁊ vtilitatē quā oñdit Io. cum ſub/
dit: [Beatus q legit: ⁊ q audit ⁊c̄.] ¶ Ter/
tio ꝯtinet ſcripture ſufficientiam ⁊ vniuer/
ſalitatem non enim appropriatur vni eccle/
ſie. ſed mittitur ſeptem eccleſijs que ſunt in
aſia: imo ⁊ ſufficiēter ꝯtinet ea que ſpectant
ad vniuerſalem eccl'iam ⁊ iō ſubditur Io. ſe
ptem eccleſijs. ¶ Quarto ꝯtinet pſone ſcri
bentis amicitiaʒ ⁊ benignitatem: cum ſub/
ditur: [Gr̄a vobis ⁊ pax.] Ubi iplorat eis
grām a tota trinitate a pſona prima cum di
cit: [Ab eo q eſt ⁊ q erat.] A pſona tertia. ſpſ
ſancti cuʒ ſubdit: [Et a ſeptem ſpiritibus.]
A perſona media filij cuʒ addit: [Et a Ieſu
xp̄o.] Commēdat autē dn̄ʒ Ieſuʒ xp̄m a ſex
prerogatiuis ⁊ excellentijs. Attribuit nāqʒ
ſibi veritateʒ erruditionis cum dicit: [Qui
eſt teſtis fidelis.] Primitateʒ reſurrectionis
cum ſubdit: [Primogenitus mortuorum.]
Poteſtatem ⁊ vl'itateʒ dn̄ationis. Cuʒ ſub/
dit: [Et princeps regum terre.] Largitateʒ
bn̄dictionis qua benedixit nos. Cum ſub/
dit: [Qui dilexit vos ⁊ lauit vos.] Eq̄tatē
retributiōis quā hēbit in mundo cum ſub/
dit: [Et ecce venit cuʒ nubibus.] Entitatē
oīmode cōprehēſionis ⁊ eternitatē duratio
nis. Cū ſubiūgit: [Ego ſuʒ alpha ⁊ O ⁊c̄.]
¶ Quinto continet ſcripture ꝯgruentiam
⁊ idoneitatem q̄ʒtum ad locum ſolitarium:
q: Inſula pathmos ⁊ tp̄s feſtiuū: q: in dn̄i/

ca die ꝛ ſcriptorem idoneum in exilio ꝑ ve/
ritatis teſtimonio relegatum Joãnez:ꝛ me/
diatorem autẽticum angelum.ſ. hñtem vo/
cez tanq̃ tube. Et hec oia tãgunt ibi:[Ego
Joães frater ꝛc.] ¶ Sexto ꝯtinet ſcriptu
re capacitatem ꝛ iuſtitiam ſcilicz tribulatio/
nem quaz paſſura eſt eccleſia q̃ prefigurabat
ꝑ ſeptẽ candelabra aurea : ꝛ ꝯſolationez quã
receptura eſt a xp̃o que deſignatur ꝑ hoc q̄
filius hois erat in medio cãdelabroꝝ :hoc ẽ
in medio eccleſiaꝝ ad ꝯſolandum:ꝛ hoc fa/
cit ibi Jo.[Et ꝯuerſus vidi ſeptem candela
bra]. Ubi deſcribit filius hõis q̃ztum ad ve
ſtimentum q: erat veſtitus podere: ꝛ q̃ztuz
ad cingulũ:q: ꝑcinct⁹erat ad mamillas zo/
na aurea:ꝛ q̃ztum ad capillũ q: caput ꝛ ca/
pilli erant tãq̃ lana alba:ꝛ tãq̃ nix:ꝛ q̃ztuz
ad aſpectuz:q: oculi erant tãq̃ flãma ignis:
ꝛ q̃ztum ad inceſſum:q: pedes eius ſimiles
auricalco:ꝛ q̃ztum:ad verbum: q: vox illi⁹
erat tanq̃ vox aquaꝝ multarum. Et quan
tum ad manuz:q: hẽbat in dextera ſua ſtel/
las ſeptem. Et quantũ ad inſtrumẽtum bel
licum:q: de ore eius gladius acutus exibat.
Et quantũ ad vultũ:q: facies eius ſicut ſol
lucet:que nouẽ cõditiões ſignificabãt nouẽ
virtutes ꝛ excellentias in xp̃o exñte in eccle
ſia vt eam ꝯſoletur in omni tribulatiõe ſua.
¶ Septimo ꝯtinet hi⁹ſcripture preclarita
tem ꝛ ſingularem reuerẽtiã que ſibi eſt exhi
benda: in cui⁹ſignuz Jo.ad ipſius notitiam
accedens cecidit ad pedes magr̃i dñi.ſ. xp̃i
ꝛ ab eo cõfortatus ꝛ eleuatus eſt. Et hoc tã/
git ibi:[Hoc cum vidiſſem cecidi ad pedes
eius]. ¶ Ergo ꝯtinet hi⁹ſcripture moduz
ꝛ formaz:oñdens q̄ habet obſcuritatem cũ
aliq̃li euidẽtia mixtaz:qđ colligit ex h̃ q̄ cũ
figuris ꝛ ſignis aliqua pauca myſteria expli
cantur: ex q̄bus tanq̃ ex clauib⁹obſcurita/
tes figuraꝝ ꝛ enigmatũ reſerantur:alias to/
tum eẽt occultum ꝛ clauſuz: ꝛ ideo iubetur
Joãni q̄ ſcribat myſterium.vij. ſtellaruz:ꝛ
ſeptem candelabroꝝ:ꝛ ſepe in iſto libro ali
quod verbum breue pro expõne figuraruz
additur: vt eſt illud aque multe:ſunt popu
li multi: ꝛ q̄ habet itellectũ cõputet nume/
rum beſtie. Hic ergo modus ꝓcedendi inui
tur nobis ibi:[Scribe ergo que vidiſti.]

¶ Capl'm ſecũdum.

Hunc accedit ſecũ
dum capl'm:vbi ichoatur tracta
tus:ꝛ ꝓceſſus totius libri q̄ diui/
ditur in ꝑtes duas: in ꝑtez que ꝯtinet infor
mationem morum ꝛ reſpicit aſianam eccle/
ſiaz in ſp̃ali. Et in ꝑtez que ꝯtinet reſeratio
nem ſcriptoꝝ futuroꝝ ꝛ archanoꝝ: ꝛ reſpi/
cit totã eccleſiã catholicã in generali. Et in/
cipit ps illa quarto capl'o:[Poſt hoc vidi.]
Prima que cõtinet in duob⁹capitulis : 2° ꝛ
3° diuidit in ſeptem ꝑtes ẜm q̄ ſcribit.vij.
ep̃is eccl'iaruz.vij.exñtium in Aſia: qđ ideo
facit: q: regio illa.ſ.aſia minor erat curie ſue
cõmiſſa:ꝛ in ſortẽ ſue ꝑdicatiõis aduenerat:
¶ Scribit itaq̃ ꝓ thimotheoep̃o epheſino Primo
hortãdo ip̃m ad charitatez:ꝛ ꝓximi amorẽ.
Cõſtat eni ex hyſtorijs Thimotheũ ab apo
ſtolo Paulo epheſinũ archiep̃m ꝯſtitutum
ꝛ ibidem ſupuixiſſe vſq: ad ꝑmum annum
Nerue ipatoris : q̄ domitiano ſucceſſit: ſub
quo domitiano Jo.librũ iſtum ſubſcripſit.
Et iđ angl's : hoc eſt archiep̄s:tũc erat thi/
motheus. Scribẽdo ergo illi premittit xp̃i
cõmendationẽ dicẽs:[Hec dicit q̄ tenet ſe/
ptem ſtellas.] ſubiũgit Thimothei ꝛ epheſi
noruz fidelium quo ad aliquã approbatõez
cum ait:[Scio opa tua:ꝛ laborem tuum:q:
nõ potes ſuſtinẽ malos.] Et ad l'ram ita fu/
it. Nã epheſini ꝯſtiterũt i v̄bo veritatis:nec
recepũt pſeudo apl'os:nec fuerũt ꝑ eos de/
prauati: ſicut pz ex arg⁹ſup epl'am ad ephe/
ſios. Deide ſ'biungit eorũdẽ quo ad aliquaz
reprobationẽ ꝛ reprehenſionẽ:cũ dicit:[Sz
habeo aduerſum te pauca:q̄ charitatẽ ꝛc.]
Deinde ſ'biungit exhortationem ad feruo/
rem:ꝛ charitatez:q: ad l'ram in eis refrigue
rat charitas erga ꝓximum: ꝛ hoc facit ibi:
[Memor eſto itaq̃.] Deinde ſubiungit ſi
non corrigantur cõminationem cum dicit:
[Sin autem venio tibi cõmouebo.] Deide
excitat oium audientiũ intẽtiõez:q: qđ vni
dicit:oibus dicit:ibi:[Qui habet aures au/
diendi audiat.] Ultimo addit repromiſſio/
nez ibi:[Uincenti dabo edẽ de ligno vite.]
¶ Secũdo

Scdo. ¶2°vo ibi: [Et ãgelo ſmyrne eccleſie ſcri/be.] btõ Polycarpo epiſcopo ſmyrnẽſi: hor/tando ipm: ⁊ ſubiectam eccl'iam ad firmita/tem ⁊ vigorem in pſecutionib⁹. Cõſtat eni3 ex dictis Euſebij i eccle. hyſtoria libro. 4°.
Euſe/bius capl'o. xij. ⁊ Hieronymi i li. illuſtriũ viroꝝ. Policarpũ ⁊ papiã fuiſſe auditores Joãnis apoſtoli: ⁊ policarpũ inſtitutum ab eo epm ſmyrnẽſem. pmittit xpi cõmendatione3 vt pus dicẽs: [Hec dicit pmus ⁊ nouiſſim⁹.] Subiungit eius approbationem: q2 ad lra3 epus ille fuit valde perfectus ⁊ litteratus: ⁊ multos libros aduerſus iudeos cõpoſuit: ⁊ ideo ſubdit: [Scio tribulatõe3 tuã ⁊ blaſ/phemaris ab hijs qui ſe dicunt iudeos.] Deinde ponit eius ꝯfortationẽ aiando ipm ad vigorem ⁊ ad firmitatem: quia habebat ibi pati. Unde ⁊ ſub Antonino Jmpatore i ſmyrnia cum pl'ib⁹alijs quaſi innũerabili/
Euſe/bius bus virtutibus paſſus eſt: vt Euſebi⁹ 4° li°. eccl'iaſtice hyſtoꝛ. dic: ⁊ iõ ſbdit: [Nihil ho/rum timeas que paſſurus es. Ecce miſſu/rus ẽ diabolus ex vobis aliquos i carcere.] Deinde ponit repromiſſionẽ ibi: [Eſto fide/lis vſq3 ad morte3.] Deinde vo excitat oiu3 legẽtiũ intentõe3: ibi: [Qui h3 aures audiẽ/di audiat ⁊c.] Et ꝯcludit ꝓ ſbſtinẽtib⁹ ⁊ to/lerãtib⁹ mala eterna ꝛtributõe3 ibi: [Qui vi/
Carpus cerit.] ¶3° ſcribit Carpo epo pgamẽſi hor/tãdo ipm ad caſtitatẽ ⁊ decorẽ: vel poti⁹ ſub/iectũ ppl'm ſibi. Conſtat aũt ſ3 Euſebiu3 li° 4° ca°. xij. hyſtoꝛ. Carpũ fuiſſe ep3 ⁊ marty/rizatũ cum pl'ibus alijs. vnde gentiles in il/lius ciuitatem zelabant pl'imum pro idolis ſuis: ibi erat grãdis pſecutio cõtra xpianos ꝓpter qd appellat fides ſathane locus iſte. Prius aũt vir paſſus appellari potuit an/tipas: q3uis ex hyſtorijs hoc non cõſtet: ibi/dem etia3 fideles aliq iuxta nicholaitaꝝ ſe/ctam reputantes mulieres debere eſſe cões: ⁊ vſum indifferẽte3 a gentilib⁹ mulieribus ad idolatriam inducebant: ⁊ ideo reprehen/dit eos tãq3 tenẽtes doctrinã Balaa3. Pre/mittitur ergo cõmẽdatio xpi: [Hec dicit q habet.] Jn pl'ia3 ſbiungit de paſſionibus ⁊ martyrio: [Scio vbi hitas.] Adiũgitur re/prehẽſio: [S3 habeo.] Auertit cõminatio: [Similiter pniam.] Erigitur audientiũ in/tentio: [Qui h3 aures.] Et in fine ponit re/promiſſio: ibi: [Uincẽti dabo.] ¶Quarto ſancto hyreneo thiatyreñ. epo ſcribit hortã/do ipm ad veritatem ⁊ ſplendorem. Eſt.n ſciendum q iſte hyreneus fuit egregius po/licarpi diſcipulus ⁊ pre ceteris excellẽtioris doctrine: ſicut enim polycarpus exceſſit ce/teros diſcipulos Joãnis euangeliſte: ſic iſte exceſſit ceteros diſcipl'os polycarpi. Fuit ãt primo eps thiatyre. Deinde vo zelo fidei p multas regiones diſcurrens: ⁊ docens vſq3 ad gallias puenies Lugduni archieps reſe/dit ⁊ ſedem illa3 fundauit: ac pl'imos libros ſcripſit: ſicut pat3 li° 4°. 5. ⁊ 6. eccl'iaſtice hy/ſtoꝛ. in diuerſis capl'is martyrizat⁹. Eſt aũt lugduñ. ſub impatore Seuero: qui qntã pſe/cutionem in xpianos exercuit: l3 autem iſte nõ fuerit Joãni cõtẽpaneus: in ſpũ tñ pro/phetico loqtur de iſto q2 exceſſit omnes epi/ſcopos eccleſie thiatyre. Jn hac ergo epiſto/la ſicut in pcedentibus epiſtolis pmittitur ps xpi cõmendatiua ibi: [H dicit filius dei.] Adiungit ps iſtius eccleſie approbatiua ma/xime q3tum ad tpa vltimiora: in quib⁹ pfuit hyrene⁹: ⁊ ideo dicit: [Noui opa tua: ⁊ fidẽ ⁊ charitatẽ.] Qd dicit pp ſui ſapia3 ⁊ mini/ſteriũ ⁊ pdicationẽ ſuã q̃ repleuit multas ꝓ/uincias: [Et patiẽtia3 tua3.] Quod dicit ꝓ/pter martyriũ: [Et opa tua nouiſſima plu/ra prioribus.] hoc eſt tuis pdeceſſorib⁹. An/nectit vero ps eccleſie reprobatiua. ſ. quan/tum ad aliquem errore3 Montani: ⁊ mu/lierum ſuaru3 pſce ⁊ maximille que fuerũt falſi ꝓphete ⁊ ſpũ ꝯrio in quodam mentis exceſſu arrepti ꝓferebant queda3 noua ⁊ ꝯ/ria fidei blaſſemando dñm Jeſum ⁊ apl'os eius ⁊ ſanctam eccleſia3. Ortum habuit in phrygia propter q illi heretici dicti ſũt ca/thaphryge: mulieres aũt ille pingebãt ſe ru/borib⁹ ⁊ oculos pingebãt tyrio ⁊ delectabã/tur ornatibus: ⁊ ſtudebãt auaritie cũ cete/ris ꝓphetis ſuis falſis: ſicut de Jezabele dr 4° Re. 9°. H omnia autem de iſtis mulieri/bus ꝓpheticis: ⁊ de Montano legunt. 5° li. eccleſiaſtice hyſtoꝛ. 18. ca. 17. Et q2 error iſte inualuerat in eccleſia thiatyre: contra quos

Hyre/neus

Mon/tanus

Jezabel

euſebi⁹ validiſſeme ſcripſit Hyrene⁹ vt teſtat̃. Euſebius lib.5. p̃dicto ideo reprobando eccleſiã p̃dictã dicit Joãnes ibi:[Sed habeo aduerſum te pauca q2 pmittis mulierẽ Jezabel.] Priſcam.ſ.⁊ maximillã mõtanuz:⁊ ceteros cathafrigas. Deinde ſubiungit̃ contra iſtos cõminatio: ibi:[Et ecce ego mittaz eum in lectum.] Deinde v̉o ſbiungitur quorũdam approbatio: qui illis nõ ꝯſenſerũt ibi:[Uobis autẽ dico: ⁊ ceteris qui thiatyre eſtis.] Deinde adiungitur repromiſſio maxie q̃ztum ad Hyreneuz q vicit illum errorem: ⁊ cuſtodiuit ac defenſauit ciuitatem eccleſie ꝯ̃ ipſam. Et hoc ibi:[Et q vicerit ⁊c̃.] Ultimo ibi:[Qui hꝫ aures audiendi.] Erigitur vniuerſoꝝ intẽtio. ¶ Quito ſcribitur btõ Melitoni epõ ſardẽſi hortãdo ipm ad operoſitatem ſtrenuitatez ⁊ valorem: vel poti⁹ ad hoc hortatur eccl'iaz ſibi ſubiectam. Cõſtat eni ex.5.libro eccleſiaſtice hiſtorie ca⁰ 23 ꝙ Melito circa illa tẽpora fuit epẽs ſardeñ. ⁊ beato martyrio ꝯſumatus in ciuitate illa regeſcit. Scribẽdo ergo illi p̃mittit xp̃i cõmendatõem. d.[Hoc dicit q hꝫ ⁊ ſpũs dei.] Subiungit rep̃enſionẽ de occioſitate ⁊ accidia quã hẽbant multi de Sardẽſi eccl'ia: vñ hẽbant nomẽ ꝙ timerẽt nomẽ.ſ. xp̃ianitatis: ⁊ tñ mortui erãt. Et hoc facit ibi:[Scio opa tua: q2 nomen hẽs ꝙ viuas.] Deide ſbiungit admonitiõez ad ſtrenuitatẽ q̃ opponitur accidie ibi:[In mẽte ergo habe.] Deinde ſbdit cõminatõez ꝯtra pigros ibi:[Si ergo nõ vigilaueris.] Deide quorũdam cõmendatõem.[Sed hẽs pauca noia i ſardis. Deinde talibus ꝓponit repromiſſiõez ⁊ retributõez ibi:[Qui vicerit ſic veſtietur veſtimẽtis albis.] Et vltimo erigit vniuerſoꝝ intentionem ibi: Qui habꝫ aures audiendi audiat.] ¶ 6⁰ ſcribit ſancto Quadrato epõ Philadelphie hortãdo ipm ⁊ ſbiectaz ſibi eccl'iam ad pſeuerãtiã ⁊ longanimitatẽ. Eſt aũt ſciẽdum ꝙ iſte Quadratus fuit auditor Joãnis iuuenis multũ exñs: ⁊ ſb Adriano fidei deffenſiones ꝯſcripſit: vt teſtatur Euſebius.4⁰ li.eccle^e hyſto.ca.3.⁊ icc irco iſte exoſus erat iudeis: ⁊ blaſphemat̃ ab eis: qa fidem ꝯ̃ ipos defendebat. Scribẽs ergo epõ

Quadratus

Euſebi⁹

Joãnes ⁊ ſubiecte eccl'ie p̃mittit cõmendationez xp̃i. d.[Hoc dicit ſanctus ⁊ verus q hꝫ clauez Dauid.] Deide ſubdit Quadrati cõmendatõem q̃ztum ad l'raturã ⁊ hoſtiuz ſcripture aptũ ibi:[Scio opa tua ⁊ ecce dedi coram te hoſtiuz aptum.] Deinde ſubdit repmiſſiõem ꝑ tpe p̃nti ꝑmittens humiliationez iudeoꝝ ⁊ oium reſiſtẽtiũ ꝓ eo ꝙ ſcribebat deffenſiões ꝑ v̉bo dei. Et hoc facit ibi[Ecce dabo tibi de ſynagoga ſathane.] Deinde ponit exhortatõez ⁊ admonitiõem ad longanimitatẽ ⁊ pſeuerãtiam ibi:[Ecce venio cito: tene qd̃ hẽs.] Deinde ſubiũgit reꝓmiſſiõem ꝓ futuro ibi:[Et q vicerit.] Ultimo v̉o erigit vniuerſoꝝ audiẽtiã ⁊ intentionem ibi:[Qui hꝫ aures audiẽdi audiat.] ¶ 7⁰ ſcribit beato Satyro epõ Laodiceñ. hortando eccl'iam. naz Laodiceñ. ⁊ ſi erant fideles nõ tñ multũ feruẽtes. Cõſtat aũt ſꝫ Euſebium li.6⁰ eccle. hy.ca.23. veꝝ ſagacez fuiſſe epm Laodicie ⁊ btõ Martyrio vitã finiſſe: ibidẽ reqeſcere. Scribẽs ergo Joãnes huic epõ p̃mittit xp̃i cõmendationem: [Hoc dicit.] Subiũgit Laodinẽſiũ rep̃henſionẽ ibi.[Scio q2 nec frigidus es nec calidus.] Addit admotiõem ibi:[Suadeo tibi emere a me auꝝ ignituz.] Addit repromiſſionem ibi:[Si qs audierit vocem meam.] Et vltimo erigit intẽtiõem ibi:[Qui habꝫ aures audiendi.] ¶ Eſt aũt ſciendũ ꝙ i oibus iſtis ſeptẽ ep'l'is xp̃i cõmẽdatio ⁊ eccl'ie reprehenſio ⁊ exhortatio ⁊ repromiſſio ſibi congruentiſſime correſpondent ⁊ ꝓportionantur ſicut faciliter patere poteſt diligenti lectori.

¶ Capitulum quartum.

Nunc accedit quartũ capl'uz hoc ꝓcedit ad r̃ſeratõez futuroꝝ q̃ reſpiciunt vniuerſalẽ eccl'iam: ⁊ ꝓtenditur tractat⁹ iſte vſqꝫ in finẽ libri q diuidi põt vel ſm ſenſum imaginariũ vl' ſꝫ ſenſum moralẽ ⁊ myſticũ: vel ſꝫ ſenſũ l'ralẽ ⁊ apparitõez ꝯtinẽtẽ futuroꝝ euẽtuũ. Primo qdem ſm ſenſuz imaginariũ diuiditur in ſex ptes ſm ſex modos ꝓcedendi. vñ pñt dici ſex viſiones: nõ qdem diſſimiles tpe: q2

Prim⁹ mod⁹ vi uidendi

eadem

eadē die dñica Joānes creditur totū vidiſſe ſed diuiſſis imaginibus ac ſimilitudibus diuerſis quas apet īt ꝛ qbus ꝓcedit. ¶ Prio nāqꝫ ꝓcedit ſb ſeptenario ſigilloꝝ vſqꝫ circa pnm capl'i.6i 8i vbi dr: [Et vidi.7.anglos.] ¶ Secundo procedit ſub ſeptenario angelorū cum tubis ab illo loco: [Et vidi ſeptē angelos: vſqꝫ ad capitulum.12. ¶ Tertio procedit ſubcommixtione ꝛ combinatione ſignorum diuerſorum vt mulieris ꝛ draconis ꝛ pugnantiū angeloꝝ ꝛ beſtiarū ꝛ agni ꝛ.144.milium ſignatoꝝ: necnō ꝛ.7.angelorum. Et durat ps illa ī qua ſic ꝓcedit permixte p tria capl'a.12.13.ꝛ.14. ¶ 4° ꝓcedit ſb ſeptenario angeloꝝ cū ſuis phialis ꝛ nouiſſimis plagis: ꝛ hoc p duo capl'a.15.ꝛ.16. ¶ 5° ꝓcedit ſub figura ꝛ imagine mulieris ꝛ beſtie ꝛ dāpnationis eoꝝ a.17.capl'o vſqꝫ ad.21. ¶ 6° ꝛ vltimo ꝓcedit ſb metaphora noue ciuitatis ꝛ oium ornamentoꝝ ſuorū q̄ꝫtum ad fundamentū muros ꝛ fluuiū ꝛ vite lignum p duo capl'a vltima.21m.ꝛ.22m Un̄ ꝯſuetum eſt dici in Apocha.ſunt.7.viſiones addendo iſtis ſex illam de correctiōe 7.eccleſiaꝝ q̄ ꝯtinetur in.2°.ꝛ.3°.capl'o: vt ſupra viſum eſt. ¶ 2m ſenſum vō moralē ꝛ myſticū p̄dicte.6.viſiones ſic deſtinguntur. ¶ Prima viſio nāqꝫ ſeptenario ſigillorum refertur ad reſeruatōem miſterioꝝ vniuerſorum q̄ in veteri teſtō latebant de xp̄o: qui an̄ aduentū eius oīno latuerūt: p aduentū aūt ipſius declarata ꝛ reſerata ſunt. ¶ 2° vō viſio d ſeptēario angeloꝝ cū tubis refertur ad p̄dicationē predictoꝝ miſterioꝝ ſuorū reſeratoꝝ in xp̄o: q̄ qdem p̄dicatio facta eſt ꝛ fit quottidie p doctores: q deſignātur per angelos tubas habētes. ¶ 3a vō viſio de p̄mixtōe ſignoꝝ mulieris.ſ.draconis beſtiaꝝ ꝛ agnoꝝ refertur ad ꝓmixtionem bonorū ꝛ maloꝝ in eccleſia militante ꝛ ad mutuā pugnā ꝛ pſecutiōeꝫ ipſoꝝ. ¶ 4a vō viſio de ſeptenario āgeloꝝ cuꝫ phialis ꝛ plagis referꝛ ad punitionē maloꝝ ī pn̄ti. ¶ 5a vō viſio de dāpnatiōe mulieris meretricis referꝛ ad punitionē maloꝝ hoīum ꝛ angeloꝝ ī futuro ꝛ ad culpā ꝛ cāꝫ punitiōis eoꝝ. ¶ 6a vō viſio de deſcriptiōe ciuitatꝫ noue ꝛ ſuoꝝ ornamētorum referꝛ ad premiū ꝛ retributionē iuſtoꝝ. Scd'm iſtas radices ſex pꝫ ītellectus ꝛ decurſus totius libri iuxta ſenſuꝫ moralem.

Scd'us mod'o uidēdi

¶ 2m vō ſenſuꝫ lr̄alem dici pōt q̄ continet in iſtis ſex viſionibus futuroꝝ euentus quo ad tribulatiōes ꝛ pſecutiones q̄s paſſura eſt eccleſia maxie in tpe antixp̄i: Pōt ēt diuidi totus ꝓceſſus eccleſie in.7.etatūculas p ſimilitudinē q̄ ſtatus totius mūdi diuiditur in.7.etates. ¶ Primū qdeꝫ ſue fundatiōis ſb tpe apl'oꝝ ꝛ diſcipuloꝝ xp̄i. ¶ Scd'um vō pſecutionis ſub tpe ipatoꝝ ꝛ martyrū. ¶ 3m ꝓſpitatis ꝛ exaltationis ſb tpe Conſtantini q ſibi largitus eſt honorē ꝛ habūdātiam tpalium bonoꝝ. ¶ 4m vō diuiſionis ꝛ diſſecationis inter ſe ſub tpe hereticorū. ¶ 5m vō pfecte pacificatōis ꝛ dilatatiōis ſb tpe Karoli ꝛ impatoꝝ ſucceſſorū. Jlle nāqꝫ dilatauit eccleſiā multa cenobia fundando ꝛ pacificādo ad plenū. ¶ 6m vō nouiſſime pſecutōis ſb tpe antixp̄i ꝛ ſuoꝝ diſcipuloꝝ. ¶ 7m premiatōis bonoꝝ ꝛ punitiōis malorū poſt diē iudicij: ꝛ poſt deſtructionē antixp̄i. Scd'ꝫ ergo hūc ſeptenariū ꝓcedit q̄lꝫ viſio. Naꝫ in p̄ma ponūtur.7.ſigilla.r̄ndet pm ſigillum p° ſtatui.ſcd'ꝫ 2°.ꝛ ſic deinceps. Jn tertia vō de dracone ꝛ muliere maxime īmoratur circa ſextū ſtatū depſecutōe an̄xp̄i ꝛ cōiter deinceps. imo ſm hunc moduꝫ exponēdi q̄libet viſio maxie circa hoc īmoraꝛ. Pōt aūt aliter dici de iſtis ſtatib⁹: vt ille ſtatus q dict⁹ eſt tertius de tpe Cōſtātini omittatur. naꝫ tunc inchoata eſt diſceſſio ꝛ diſio hēticoꝝ p ānū ꝛ ſꝫ hoc tp̄s antixp̄i ꝑtinebit ad qntū ſtatū: ꝛ ſextus cōputabitur ab occiſione antixp̄i ꝛ dieꝫ iudicij. Septim⁹ vō a die iudicij: ꝛ deinceps. Sed q: ſꝫ hūc modū exponēdi tota prophia ve[illegible]retur circa pſecutiōes q̄s infert antixp̄s: ꝛ p ꝯn̄s omitterenꝛ multa ꝛ maxia: que circa eccl'iaꝫ tpe intermedio euenerūt. Maximum quippe fuit de ſepatione grecoꝝ ab vniuerſitate eccleſie ꝛ de tranſlatiōe iperij p eccl'iam a grecis mediante pſona Karoli in germanos: ꝛ de pſecutione quā intulit Coſdroe in xp̄ianos: q cepit Hieruſaleꝫ ꝛ ab oriēte.ſ.a Perſide vſqꝫ in Syriam eccl'iam deuaſtauit: ꝛ

Tertius mod⁹ di uidendi hunc librum

de pſecutiõe quã itulit Machomet⁹ q vniuerſã Perſidē: Arabiã: Syriã: ꝛ Egyptũ: Africam: Hiſpaniã: Vaſconiã ꝛ Prouinciã ſubuertitã fide xp̄i ad infidelitatē ꝛ ſarraceniſmũ ꝯuertit. Cū igitur hec ꝛ alia plura notabilia ꝯ vl'em eccleſiā ꝯtigerint: nō videt rōnale ꝙ a Joāne omiſſa fuerit in ꝓphetia iſta. Tū q: ipſe ait in pn°: Apocal'. Jeſu xp̄i quā dedit illi de⁹ palā facē ſeruis que opꝫ fieri cito. Et rurſum: Tēpus eni ꝓpe eſt. Et c°.4°. Oſtdam tibi q̄ opꝫ fieri cito poſt hec. Et c.x: Opꝫ te ꝓphetare gentibus ꝛ populis ꝛ tribubus ꝛ linguis ꝛ regibus multis. Per quos inuit ꝙ non ſolū de regno nephario antixp̄i: ſed de multis alijs in iſto libro ꝓphetabat: tū q: prophete veteris teſtamēti nō ſolū tribulationē vltimā quā iſraelite ſub Romāis paſſi ſunt ꝓphetauerunt: imo ꝛ ceteras q̄s paſſi ſunt ſub alijs monarchijs. Jccirco viſum eſt alijs ꝙ in hoc li° ꝓphetice ſint predicte oēs notabiles paſſiones: mutatiões: pſecutiones: ꝛ nouitates: que circa vl'em eccleſiã ꝯtingunt: ꝛ nō ſolū pſecutio antixp̄i: ꝛ precipue q: nō vr̄ rōnabile id qd̄ dr̄ in.7.ca. referri ad finem mūdi: ꝛ ꝙ poſtmodū in pn° octaui iterum fit regreſſus ad pn^m eccleſie ꝛ tū ſic opꝫ redire frequenter ſi precedens xp̄o teneat. Cōcordādo nāq: hyſtorias de pterito in qbus notabilia que ꝯtigerunt eccleſie ꝯſcribunt ad ꝓphetiam iſtam: dici pt ꝙ qcqd hyſtorice deſcribitur: in hoc li° ꝓphetice ꝯtinetur.

Septē tēpora eccleſie

Status aūt eccleſie ſꝫ deſcriptionē hyſtoriarū diuidi pt i.vj.tpa vt ſic primū tps a fundatione eccleſie p diſcipulos ꝛ apl'os vſq: ad Julianū apoſtatã in quo tpe eccleſia extitit quaſi clauſa ꝛ ſigillata ſub pſecutione impatoꝝ paganoꝝ: ꝛ totū iſtud tēpus ꝓphetice predicit in prima viſiōe de.7.ſigillis. Scd̄ꝫ vo fuit tēpus mortuo Juliano ꝛ Valētino impatoribus vſq: ad Juſtinianū impatorē: vel vſq: ad Mauritiū cui⁹ tpe fuit papa magn⁹ Gregorius. Jn hoc toto tpe fuit eccleſia q̄ſi ſub angelis canētibus cū tubis: q: ſub pſecutione hereticoꝝ: naꝫ in toto illo decurſu plures ex impatoribus arriani fuerunt ꝛ alijs hereſibus infecti: ꝛ totū iſtud tps ꝓphetice ꝯtinetur in ſcd̄a viſione. Tertium vo tps fuit a Focha ipatore q ſucceſſit Mauritio vſq: ad Cōſtātinū quē excecauit hyrene mater ſua: cui⁹ tpe grecoꝝ impiū trāſlatū eſt in Karolū: ꝛ germanos. Jn illo nāq: tpe eccleſia paſſa eſt pſecutionē Draconis. ſ. coſdroe: ꝛ beſtie. ſ. machometi: ꝛ pſecutionem ſarracenoꝝ ꝛ totū iſtud tps ꝓphetice predicit i tertia viſione. Quartū vo tps fuit a Karolo magno primo impatore germano vſq: ad Henricum quartū impatorē: in quo tpe eccleſia fuit ſub qbuſdaꝫ plagijs ꝛ phialis iracundia dei plenis rōne multitudinis ſciſmatis ꝛ quorundā aduerſoruꝫ: vt poſtea apparebit: ꝛ totū h° ꝓphetice p̄dicit in quarta viſiōe: vbi agit de angelis q habebant.7.plagas. Quintuꝫ vo tpus fuit a tpe Henrici p̄dicti: ꝛ durat vſq: ad tempora antixp̄i: ꝛ tpa iudicij in quo eccleſia q̄nq: victoriā habuit de babylone muliere meretrice ſub regibus hierl'ꝫ: ꝛ aliq̄n ſubcubuit: ꝛ hoc tpus deſcribit in viſione qnta. 6^m vo tps erit a pſecutione antixp̄i: ꝛ a die iudicij poſt quē erit gloria paradiſi ꝛ ꝯſumatio miniſterioꝝ dei: ꝛ huic correſpondet viſio ſexta ꝛc.

Prima viſio.

IN pria ergo viſione prophetice deſcribitur totuꝫ tpus fundationis eccleſie inter gentes: ꝛ pſecutiões impatoꝝ paganoꝝ ꝛ libertationis facte p Cōſtātinū: qd̄ qdē tps durauit a Gaio ꝛ Claudio impatoribus vſq: ad Julianū apoſtatam incluſiue. Et incipit h viſio i pn°.4.capl'i: Poſt h vidi. Vſq: circa pn^m octaui vbi dr̄: Et vidi.7.angelos ſtātes. Diuidit aūt h viſio in qnq: partes pricipales. Jn prima nanq: introducit dei reuelantis auctoritas ꝛ maieſtas p totū.4. ca. vbi dei magnificētia introducit: ꝛ quātuꝫ ad locū dicitur: Poſt hec vidi: ꝛ ecce oſtiū aptū i celo. Celū eni ſignificat hic eccleſiā militantē: in qua ſingul'r reſidet deus oībus ſectis ceteris: ꝛ ꝯgregationibus reprobatis: ad cuius decurſum ꝛ ſtatū intuendū aſcendit Joānes. Deinde deſcribit dei magnificētia q̄tuꝫ ad ſuū thronū: q: ſeqt: Et ecce

p^a pars

ecce

ecce ſedes poſita erat in celo.] Que dſigna/bat ſedē Romanā q̄ pricipalis ꝛ caput eſt i eccl'ia: ꝛ i qua tanq̄ȝ in capite pricipal'r de⁹ ſedet:[Habens aſpectū lapidis Jaſpidis ꝛ ſardis ꝑpter ſtabilitatē fidei.] Quare nūq̄ȝ ſedes illa ꝓtegente deo ꝛ beato Petro ceci dit a fidei firmitate nec cadet: iris etiā ꝓhe deris eterni eſt in circuitu iſtius ſedis ꝓmit
Lucas tente domio Luc.22. Ego rogaui pro te:vt non deficiat fides tua. Deinde vo deſcribit dei magnificētia q̄ȝtuȝ ad comitantē cetuȝ ibi:[In circuitu ſedis ſedilia.24.] Que deſi gnabāt vniuerſitatē ep̄aliū ſediū i toto orbe exn̄tiū: ſup que ſedebāt.24.ſeniores: hoc eſt vniuerſi ep̄i. Nam in ſcriptura ep̄i ſeniores
Joānes dn̄r iuxta illud prima Jo.v. Seniores q in nobis ſūt obſecro ego ꝯſenior: ꝛ Jo. ſc̄da ꝛ tertia. Senior electe dn̄e. Senior: Gaio cha riſſimo. vn̄ ꝛ pontifices q miſtrabāt pvices ſuas tp̄e Dauid in ſanctuario erāt.24. vt dī primi paralip.25. qua re ꝛ in tp̄e filij Dauid Jeſu xp̄i vniuerſi pontifices ſanctuarij.24. eſſe dicūtur. Deinde deſcribit dei magnifi/centia q̄ȝtum ad ſuū influxū: doctrine qdē ꝛ miraculoꝝ: q: ſeqtur ꝙ de throno ꝓcede bant fulgura: ꝛ voces ꝛ tonitrua p que de/ſignātur multitudo doctoꝝ ꝛ ſanctoꝝ q mi raculis ꝛ doctrina eccleſiam repleuerūt: in/fluxuȝ etiā gr̄e q̄ȝtum ad ſacramentū ꝯfir/mationis de quo daſ gr̄a ſeptiformis: vnde ſeqt:[Et.7. lampades q̄ ſunt ſp̄us dei.] Et influxum munditie ab oī pctō q̄ȝtum ad ſa cramentū baptiſmi: ꝛ ideo ſeqtur.[In con ſpectu ſedis tanq̄ȝ mare vitreum.] Deinde deſcribit dei magnificentia q̄ȝtum ad teſti/monium: vnde ſeqtur:[Et in medio ſedis ꝛ in circuitu q̄tuor aialia.] Que dſignāt q̄/tuor euāgeliſtas tāq̄ȝ teſtes idōeos: vl' q̄tuor ſedes patriarchales. ſ. Anthiochenā: Hie/roſolymitanā: Alexādrinā: Cōſtantinopo/litanā q̄ ſūt in circuitu ſedis Romane.[Et hn̄t alas ſenas.] Quia plenitudinē ꝑtātis. Deīde tn̄ ſub ipſo throno Romano cui de/bent ſubeſſe deſcribit dei magnificentia q̄ȝ/tū ad laudis exhibitionē ꝛ iubilū ibi:[Re/quiem nō habebant die ac nocte.] Ultimo autem q̄ȝtum ad gratiaꝝ actionē ꝛ ꝯtinuū obſequm.[Et cum darent illa aialia.] Per hoc eni deſignaſ ꝙ q̄tuor ſedes patriarcha les ꝛ ad ipſarum directionē: ꝛ quatuor ſe/niores vniuerſe. ſ. eccleſie cathedrales p or/bem conſtitute ſunt in ꝯtinua laude dei pp horas canōicas ꝛ diuinū officiū qd̄ iugiter celebratur: ꝛ ſic intuitus eſt Johēs in ſpiritu prophetico diſpoſitionē magnificā eccleſie quaȝ cernim⁹ adimpletā: ꝛ ſic pȝ auctoritas ꝛ magnificentia dei gubernātis: ꝛ miniſte/ria reuelātis. ¶ In ſc̄da vo parte introdu/ 2ᵃpars
citur libri cōtinentis obſcuritas q eſt liber diuie preſcie in qua futura oia deſcribunſ. Et incipit h̄ pars in principio.5.ca.[Et vi/di in dextera ſedentis librū.] Cuius tangiſ comprehenſio cum dī ꝙ erat ſcriptus int⁹ ꝛ foris: ꝛ occultatio: cuȝ dī ꝙ erat ſignatus ſigillis.7. ¶ In tertia vo parte introduci/ 3ᵃpars
tur xp̄i mediantis ꝛ apientis librum ſūma dignitas ibi:[Et vidi angelum fortē ꝛ pre/dicantem voce magna.] Ubi oſtenditur ꝙ null⁹ ali⁹a xp̄o ad iſtā libri apitiōeȝ fuit ido neus. Deīde ꝙ ipſe xp̄s fuit idone⁹ ibi:[Et vnus de ſenioribus dixit mihi.] Fuit autē idoneus ꝛ rōne nobilitatis q:[Uicit leo d tribu iuda.] E rōne paſſionis ꝛ acerbitatis p quā meruit apitionē libri q:[Agnū ſtātē tanquaȝ occiſum.] vidit: ꝛ rōne plenitudi/nis gratie ꝛ ſanctitatis: q: habebat cornua 7. ꝛ oculos.7. ¶ In quarta vero introdu/ 4ᵃpars
citur cetus plaudentis ꝛ gratias exhibētis iocunditas ibi:[Et cuȝ apuiſſet libꝝ.] Ubi introducitur laus oium fidelium ꝛ prelato rum: ꝛ laus ſpirituū angeloruȝ ibi:[Et vi/di ꝛ audiui vocem angeloꝝ.] Et laus vni/uerſorum ibi.[Omnes audiui dicētes ꝛc.] Significabant aūt h̄ oia ꝙ agn⁹ h̄ eſt xp̄s q eſt i medio Romāe eccl'ie ꝛ.4. patriarcha/lium ſediū ꝛ.24. ſenioruȝ: hoc eſt vniuerſa/rum ep̄alium eccleſiarum ſub ſacro eucha/reſtie in quo ꝯtinue imolatur ꝛ repreſentaſ occiſus: meruit nobis apitionē libri diuine preſcie q̄ȝtuȝ ad decurſum oium que circa eccleſiaȝ erant ventura: ꝛ deſcriptionē eoꝝ in libro preſenti p miniſteriū Johis: ſuper quo ꝛ hodie ſedes Romana: ꝛ vniuerſa ec cleſia gratias exhibet deo patri: ꝛ agno fi/lio domio Jeſu xp̄o. ¶ In.5ᵃ. vo parte per 5ᵃpars
ordinē exponitur ꝓceſſus futuroꝝ a Gaio

Primū ſigillum

⁊ claudio impatoribus vſq₃ ad Julianum apoſtata₃ clara ⁊ firma veritas. Et incipit ps iſta.6.ca.[Et vidi ꝙ aperuiſſet agnus vnum de.7.ſigillis.] Ubi ꝑ ordinem notabilia que ꝯtigerunt in illo tempore circa eccleſia₃ ꝓphetice deſignantur. Primo naq₃ figurat:⁊ premonſtrat euangelice diuulgationis liberrimū proceſſu₃ Johis: ⁊ hoc in apitione primi ſigilli cum dr:[Et ecce equ⁹ albus.] Ubi ſciēdū ſm Euſebium li°.2°.eccleſiaſtice hyſtorie ca.3°.ꝙ in hoc breui tēpore valde ſub Tyberio Gaio ⁊ claudio ꝑdicatio nois xpi diffuſa eſt ꝑ totum orbe₃. Nam predicti imperatores apl'os ⁊ diſcipulos xpi ꝑ vniuerſum mundū diſcurrere libere ꝑmiſerunt vt compleref illa prophecia. In omnem terram exiuit ſonus eorum ⁊ ꝑ omnes ciuitates ⁊ vicos imēſe multitudines velud ad areas ita ad eccleſias populi ꝯgregabantur. Hunc igif libe₊ curſu₃ vidit Johes in libro diuie ꝑſcie ꝯtineri. Et ħ erat primum qđ erat ibi clauſu₃ ⁊ primū qđ aperuit ibi xps ⁊ ideo dr apitio primi ſigilli. Equus enim albus deſignabat exercitium apoſtolorum ⁊ diſcipulorum qui albi erant in doctrinis ⁊ inuita ⁊ inſtar equi velociſſime diſcurrerēt ſup quos ſedebat xps in arcu predicatiōis ⁊ gratia verbi quā eis influebat ſicut promiſerat. Ecce dabo vobis os ⁊ ſapientiam cui non poterunt ꝯtradicē aduerſarij. vnde ei data eſt corona victorie:⁊ exiuit vincens vt vinceret q: mundum ſue fidei: ſubiugauit breui tpie interuallo Ut dictum eſt.

Scđm ſigillum

Secūdo ibi:[Et cum aperuiſſet ſigillum 2m.] Johes demonſtrat prie generalis ꝑſecutionis edictum generalis dico vt excludaf parcialis quā ſtatim fides habuit a principio in hieruſale₃ ⁊ iudea. Nero aūt primus inter impatores Romanos dedit edictū vt punirentur xpiani vt dicit euſebi⁹ eccl'iaſtice hyſto.li°2°.ca.26.

Euſebi⁹

⁊ hic martiriʒauit beatiſſimos apl'os Petrum ⁊ Paulum ⁊ plures alios ꝑ diuerſas partes orbis. Per equū ergo itelligif Romanū impium. Nam equi in ſcriptura conſueuerunt deſignare regna: vt in Zacha.6.

Zacharias

Ruffu₃ aūt tunc fuit Romanū impiū vel ꝑꝑ effuſionem ſanguinis:q: vt narrat euſebius vbi.ſ.in tantū ſceleris Nero progreſſus eſt vt nec a ꝓprijs qđē ac domeſticis tēperauit gladium:ſed in matre₃ ⁊ in fratres ⁊ in vxores atq₃ in oēs ſanguinis proximos patricida extiterit ⁊ inceſtuoſus. Uel dictū eſt ruffu₃ ratiōe multiplicitatis nephandi ſceleris:q: iter oēs impatores neqſſima₃ ac nefandiſſimā vitā duxit: vt ex hiſtorijs p₃. Uel ratinoe incēdij ⁊ ignis:q: voluit videre Roma₃ ardere. Nam viſa fuit quaſi ruffa ⁊ flāmea ratione combuſtionis. Neroni itaq₃ ſedenti ſuper equum rufum ſup Romanū impium datum eſt vt ſumeret pace₃ de terra: ⁊ vt ſe inuicem interficiāt ꝓpter mortes q̄s exercuit etiā in Romanos. Unde ⁊ ipſe fugiens populum ⁊ ſenatum manu ſe propria interemit. Iſti ergo datus eſt gladius magnus: q: ꝑmiſſione diuina ſibi datum eſt vt magnos apoſtolos ⁊ vt primā magnam ꝑſecutionem in fideles excitaret.

Tertiu₃ ſigillum

¶ 3°ibi:[Et cū apuiſſet ſigillū 3m.] preſignat ꝓphetice ⁊ figurat iudaice punitiōis iuſtu₃ dei iudiciū:⁊a ꝑſecutione xpianoru₃ aliquale ſilentiū. Ueſpaſianus aūt:⁊ Titus ꝯ iudeos rebellantes miſſi ſunt a nerone: quo mortuo ſuccedentibus Uitellio othone ⁊ Galba:q modico tempore regnauerūt poſt veſpaſianus in impatore₃ electus eſt a militibus exiſtentibus in iudea:q Roma₃ petens Titum filiū ſuū ad ꝓcurationē obſidiōis Jeroſolimorū relinqt: q āno ſcđo imperij patris ſui. Hieroſolimā cepit. Equus itaq₃ niger regnum Romano₊ ſub Ueſpaſiano ⁊ Tito: vl' ratione aioſitatis in equo: vel q: Romanū regnū illo tpe iudeā denigrauit ⁊ exterminauit. Qui ḡ ſedebat tūc tpis ipator Ueſpaſianus.ſ.⁊ Tit⁹ hēbat ſtateram in manu hoc eſt diuiam iuſtitiam: ⁊ eqtate₃:⁊ in vna parte appendebaf iudeorum culpa q̄₃ exercuerant in xpm ipſum crucifigendo:⁊ diſcipulos eius ꝑſequendo ⁊ ꝑimendo:⁊ ex altera parte penam condigna₃:vnde mittebātur a deo Ueſpaſianus ⁊ Titus: vt ſm ſtateram iuſtitie puniret iudeos. Audita eſt autem tunc vox bilibris tritici denario vno:⁊ tres bilibres ordei denario vno: q: ſicut ipſi iudei Jeſum xpm q appellat ſe triticu₃ ⁊ granū frumēti vendi

derant

derāt.30ª.argēteis : ſic(vt Joſephꝰ ſcripſit)
Tytꝰ vendidit vndecies centena milia Ju
deoꝝ dando.30ª vno denario : triticū aūt
ħ appellātur nobiliores iudei:ꝛ ordeū igno
biliores:libra vo accipi pn̄t.5.Judei.Dabat
ergo bilibrē tritici:q2 de nobilioribus: pro
vno dnario.x.Tres āt bilibres ordei ħ.30ª.
de ignobilioib:ꝑ alio merito: iō āt.5.iudei
ponunt ſub vna libra denario vno.qm̄ qua
riꝰ libroꝝ legis habuit eos menſurare ꝛ de
buit eos librare ꝯ quā legē interfecerūt do
minū ꝛ diſcipulos eius. Seqtur autem vi
num ꝛ oleū ne leſeritis : q2 Tytus ad litte
ram cū ſubuerteret Hieruſalem nullū xp̄ia
num leſit. Nā Euſebius narrat.3º.libro ec
cleſiaſtice hyſtorie ca.5.ꝙ eccleſia q̄ in hie
roſolymis fuerat ꝯgregata: appropinquāte
obſidione: Reſpōſo a deo accepto euange
lizare iubetur ꝛ trāſire ad oppidum qd dā
Pellā noīe trans iordanē:ꝑ vinum ergo ꝛ
oleum intelligunt xp̄iani q fugerunt in pel
lā q nō ſūt leſi. Erant eni pleni vino cha
ritatis:ꝛ oleo pietatis. ¶ Quarto ibi:[Et
cum aperuiſſet ſigillum quartum.] Figu
rat ꝛ prophetice premonſtrat rurſum ſcd̄e
ꝑſecutiōis edictum ꝑ Domitianū promul
gatū : ſucceſſit nanq Ty.o domitianus q
in ſupbiam ſūmā erectus iactauit ſe ꝙ nec
pater nec frater eius Hieroſolymā cepant
ſed eius iduſtria ꝛ valore fuerat capta. Hic
habuit vitam turpiſſimā:ꝛ ſceleratam:hic
Joānem apoſtolum in feruentis olei dolio
merſit : ꝛ in Pathmos inſulā relegauit:ꝛ
ꝑſecutionem ꝑ totū orbem in xp̄ianos ex
citauit:regnum quoq Romanū tpe Do
mitiāi di equꝰ pallidus aut ratione iuidie:
q2 etiā Domitianꝰ iuidebat gl'ie fris ꝛ pr̄is
Veſpaſiāi ꝛ Tyti:aut ratōe vilitat:q2 ſicut
color pallidus vilis ē : ſic domitianus vilis
fuit in vita. Seqt aūt ꝙ q ſedebat ſup equū
nomen illi mors : ꝛ iſernus ſequebatur eū.
Nā Domitianus ad litterā a ſenatu dam
natus: i palatio eſt occiſus:iſti tamē data eſt
poteſtas ſuper q̄tuor partes mundi ꝯ xp̄ia
nos interficere eos q̄druplici genere tormē
torū.ſ.fame:gladio:ꝛ morte:ꝑ quā minuit
ſuffocatio ſeu cōbuſtio.[Et beſtijs terre.]
Nam martyres exponebant beſtijs ꝛ pre
dictis generibus tormētoꝝ. Eſt autem ſciē
dum ꝙ in aptione iſtorū quatuor ſigilloꝝ
leguntur quatuor aīalia dixiſſe : Ueni ꝛ vi
de. Nam in quatuor euangelijs legitur de
iſtis quatuor reuelatis : nam in euangelio
Marci agitur de diuulgatiōe euangelij vl
timo.c.euntes īmundū vniuerſum predica
te euangelium oī creature. Illi autem profe
cti predicauerūt ꝛc. Et ideo primū aīal qd
eſt Marcus in aptiōe primi ſigilli dicit: ve
ni ꝛ vide. In euangelio vo Mathei multū
expreſſe agitur de ꝑſecutiōe eccleſie.c.24º.
vbi di: Tūc tradent vos in tribulatione ꝛ
occidēt vos:ꝛ iō ſcd̄m animal vꝫ Matheꝰ
loqtur in aptione ſcd̄i ſigilli. In apertione
vo tertij loquitur tertiū aīal.ſ.Lucas:quia
ca.19.agit expreſſe de deſtructione Hieruſa
lem per Tytum ꝛ Veſpaſianum: ꝛ de fletu
dn̄i ſuper eam.d.q2 ſi cognouiſſes ꝛ tu ꝛc.
In aptione vo quarti ſigilli loqtur quartū
aīal.i.Joannes:q2 agit.c.16.de preſſura ma
xia quā fideles habituri erāt in mūdo :quā
poſt Neronē ſcd̄s Domitianus exercuit
vnde ait: In mūdo ꝑſſurā habebitis:in me
autē pacem. ¶ Quinto ibi:[Et cum apuiſ 5m ſigillum
ſet ſigillum qntū.] Predicit Joānes vlte
rioris ꝑſecutionis ꝓfundum. Eſt eni ſcien
dū ꝙ poſt Neronem ꝛ Domitianum q pri
mas duas ꝑſecutiones exercuerunt in xp̄ia
nos: Traianus exercuit tertiam: Marcus
Antonius quartā: Seuerus qntam: Ma
ximus qui ꝛ Maximianus ſextā: Decius
ſeptimam: Ualerianus octauā: ꝛ Aurelia
nus nonā. Et lꝫ fuerint multi imperatores
itermedij iter iſtos : ſub q bus etiā martyri
zabātur xp̄iani : iſti tn̄ dicunt perſecutiōes
exercuiſſe:q2 renouabāt edicta ꝯ xp̄ianos.
Alij vo non renouabant:ſed ſiq xp̄iani eo
rum temporibus interficiebant erat ꝓpter
edicta predeceſſorum ſuoꝝ que ipſi non re
uocabant. Temporibus ergo iſtoꝝ impato
rum non erant eccleſie nec altaria ſtabilia:
ſed in criptis ſub terra xp̄iani celebrabant
ꝛ orabāt: ꝓpter diuturnitatē ergo ꝑſecutio
nis fideles diuina iuſtitia clamabant vindi
ctā poſtulantes a deo vero: ꝛ ħ eſt qd ħ pre
dicat Joānes.[Uidi ſubtus altare aīas in
terfectorū ꝛc.]Et reſponſum eſt eis ꝙ ex

pectarent donec impleret numerus marty/
rum.]Et ſi queratur quō anime dicuntur
eē ſub altari: pōt itelligi rōne corpoꝝ ſcōꝝ
martyrum qui ſepeliebant in ſcriptis in q/
bus etiā erigebatur altare:q: legitur ꝙ miſ
6m ſigil/ ſe celebrant in ſcriptis martyrū. ¶Sexto
lum ibi:[Et vidi cū apuiſſet.]Deſcribit poſtre/
mo pſecutionis exceſſuꝫ. Legitur eni ꝙ de/
cimaꝫ pſecutionem exercuit Dioclitianus
cū collega ſuo Maximiano quā ꝛ cōtinua
uit:cōſumauit atqꝫ accumulauit Galerius
ꝛ Maximian⁹. Hec autē pſecutio fuit ma/
xima:ꝛ extenſiue:q: Maximianus precepit
in oriente vaſtari eccleſias : ꝛ dioclicianus
in occidēte vt nullus locus eſſet in orbe in
quo non eſſet pſecutio.Et intenſiue.Nam
mandauerunt eccleſias incēdi ꝛ ſcripturas
diuinas cōburi. Et legitur ꝙ infra.30.dies
17.milia hoīum ꝓmiſcui ſexus p diuerſas
ꝓuincias ſūt martyrio coronati:vnū Mar/
cellus papa ad ſacrificandum ductus eſt:ꝛ
poſtmodum pnia ductus a dioclitiano ca/
pite trūcatus eſt:ꝛ ceſſauit epatus Roma/
nus ānis ſeptem ꝛ menſibus ſex ꝓpter ima
nitateꝫ pſecutionis illius:diuturnitate etiā
fuit grauiſſima:q: p.x.ānos continuos in/
cendijs eccleſiarū:diſpēdijs eccleſiarum: p
ſcriptionibus inocentuꝫ:cedibus martyrū
iceſſabiliter acta eſt : hec ergo imanitas pre
dicatur a Johē in apitione ſigilli ſexti cum
di:[ꝙ terremotus magnus factus eſt.]hec
eſt commotio gentilium ab oriente vſqꝫ in
occidētē:[Et ſol.]Xp̄s:[Factus eſt niger.]
Et vilis:[Tanqꝫ ſaccus cilicinus.]In opi/
nione ꝛ reputatione oīum.[Et luna tota.]
Scꝫ eccleſia:[Facta eſt ſicut ſanguis.]Pro
pter occiſionem martyruꝫ.[Et ſtelle.]Ui/
ri.ſ.perfecti: etiā marcellus papa:qꝫto ma/
gis alij ceciderunt de celo pfectionis:[Si/
cut ficus emittit groſſos ſuos.]Cum a ven
to magno mouetur. Fuit enim tunc maxi/
mus ꝛ violentiſſimus pſecutionis ventus.
[Et celum deceſſit ſicut liber inuolutus.]
Quia libri diuine ſcripture tunc tpis com
buſti ſunt:[Et oīs mons ꝛ inſule de locis
ſuis mote ſūt.]Quia eccleſie edificate ēt in
locis deſertis:ꝛ in montibus ꝛ in locis pa/
ludoſis ꝛ inſularibus:ꝛ breuiter vbicunqꝫ
eſſent abſcondite mote ſunt ꝛ deſtructe:ꝛ
q: tunc temporis erant de numero fideliuꝫ
in diuerſis partibus orbis aliq reges:aliqui
pricipes . ꝛ aliq tribūi ꝛ nobiles:aliqui di/
uites ꝛ fortes:aliq ſui:aliq liberi: ideo oēs
conati ſunt ſe abſcondere in ſpeluncis: vt
effugerent pſecutionem:ꝛ oēs mirati ſunt
de ira dei ꝛ agni quā videbantur habere er
ga fideles ex hoc ꝙ pmittebant tantā pſe/
cutionem ꝛ tam diutinā exerceri in ipſos.
¶Septio ibi:[Poſt hec vidi quatuor an/ 7m ſigil
gelos.]Ubi icipit ca.7m. predicit Joānes lum
pſecutionis totius finem ꝛ terram ꝛ xp̄ia/
ne religionis pacem ac tempus tranqllum
vbi primo introducit quatuor Tyrānoruꝫ
pverſū conatū : ſicut.n.legit li°.9°. eccleſia
ſtice hyſtorie poſtqꝫ dioclitianus ꝛ maxi/
mianus depoſuerunt inſulas impij in vno
die Galerius:ꝛ Cōſtantin⁹ facti ſunt impa
tores:ꝛ Galerius iſtituit duos ceſares:vnū
in Italia nomine Seuerū:ꝛ alium in orien
te noie Maximinū.In vrbe auteꝫ Roma
Maxētius filius maximiani cōſtitutus eſt
impator. Cōſtantinus auteꝫ ex Helena ge/
nuit ꝯſtantinum magnuꝫ : q mortuo patre
factus eſt impator ꝛ aſſumpſit in conſortiū
impij Liciniuꝫ : qui lꝫ prio fuerit pacificus
xp̄ianus : poſtmoduꝫ tn̄ factus eſt perſecu/
tor:quatuor igitur angeli Sathane ꝛ qꝫtuor
pſecutionū nuncij ꝛ miniſtri fuerūt Maxi
minus in oriēte :Seuer⁹ in Italia: Maxē/
tius in Roma:ꝛ Licini⁹ i Egypto ꝛ Alexā
dria:ꝛ ſic ſtabant ſup quatuor angulos ter/
re ſicut dicit Johes ꝛ hij tenebant ventos
ne flarent ſup terram:q: poſt Dioclitianuꝫ
ꝛ Maximianū impediebant fideles docto/
res ne p̄dicarēt in terra nec in mari nec ſu/
per aliquam arborem:hoc eſt ſup vllum fi/
delem. Deinde introducit liberatoris triū/
phum. Legit eniꝫ de Cōſtantino ꝙ primo
decapitauit Maximianum collegam Dio
clitiani q rurſum ad impiuꝫ aſpirabat.De/
inde Romam veniens ꝯ Maxentium cuꝫ
eēt ſollicit⁹ de bello: habuit de celo reſpon/
ſum ꝙ in ſigno crucis vinceret:ꝛ oſtenſo ſi
bi ſigno crucis dictum eſt ſibi per angelos.
Conſtantine in hoc vinces: ꝛ icciro ſignū
crucis fecit depingi in fronte ſua ꝛ in mili/
taribus

tarib' vexillis: belloq; aggreſſo de Maxen
tio triumphauit. Cumq; ingredienti cum
triumpho Romã ſenatus ad honorẽ ima/
gines erigeret: vexillũ crucis dñice i dexte
ra imaginis iubet depingi ꝛ ſubtus deſcri/
bi: Hoc ſignũ eſt iuicibile dei viui. Iſte igit̃
Cõſtantinꝰ eſt alter angelus aſcendens ab
ortu ſolis: qꝛ ꝑ reuelationem ꝛ inſpirationẽ
diuinam vel angelicam aſcendit Romam
habens figuraʒ dei viui: ꝛ clamauit ꝯ illos
quatuor angelos miniſtros nepharie pſecu
tionis: de qbus dictum eſt. Clamauit vtiq;
timorem incutiendo ꝛ debellãdo ne noce/
rent terre ꝛ mari neq; arboribus: h̃ ẽ alicui
xp̃iano quouſq; oẽs ſignarentur in fronti/
bus eorum ꝑ liberam ſuſceptionẽ baptiſmi
qꝛ ipſe dedit edictũ vt in toto orbe Roma/
no oĩs homo poſſit libere baptizari ꝛ conſi
gnari cruce: ꝛ ꝙ poſſent edificari eccleſie: ꝛ
vbiq; imagĩes crucifixi depingi. Sed ꝛ ipẽ
baptizatus eſt: ꝛ publice conſignatus. Dein
de ponit quorundã ſignatorum numerũ. ſ.
filiorum iſrael ibi: Et audiui numerum ſi/
gnatorum. Ille enim numerus ſignificat
multitudinem fideliũ q ex oĩbus tribubus
iſrael crediderunt ꝛ baptizati ſunt: non qn
multo plures crediderint: ſed ꝙ numerus
ille importat miniſteriũ: ꝛ eſt numerus pſe
ctionis. Deinde ibi: Poſt hec vidi. Po/
nit quorundã aliorum ineſtimabilẽ cetum.
ſ. eorũ q ex gentibus crediderunt poſtmo
dum ibi: Et clamabant voce magna dicẽ/
tes. Predicit liberatorum fidelium liberũ
cultuʒ: quẽ extunc diuinitati exhibuerunt
nam fabricate ſũt eccleſie: ꝛ deo ꝛ agno di/
cte ſunt laudes ꝑ angelos: hoc eſt ꝑ ep̃os ꝛ
prelatos i vniuerſo mũdo Ultimo ibi: Et
reſpondit vnus de ſenioribus. Exponit
totius predicte viſionis figuram ꝛ typum
oñdẽs ꝙ tota multitudo q̃ dicta eſt ſignifi/
cabat fideles ꝛ xp̃ianos qui libere in toto
vniuerſo exnũc ſeruirent xp̃o abſq; ol pſe/
cutione paganoꝝ: ꝛ ideo dicit ꝙ nõ cadet
ſup illos ſol neq; vllus eſtus pſecutionis:
8m ſigillum nec erit lachryma in oculis eorum. ¶ 8° ꝛ
vltimo predicit Iohes cuiuſdam pſecutio/
nis breuiſſimum reſiduum. Legit̃ eni. x. li.
eccleſiaſtice hyſto. ꝙ Cõſtantino imperatori
xp̃ianiſſimo ſucceſſerunt Cõſtantius ꝛ Cõ
ſtantinus ꝛ Conſtans filiꝰ eius: ſed Cõſtan
tius fauit Arrianis. Cõſtãtinus autẽ voca
uit Iulianuʒ apoſtatam ad imperium q de
xp̃iano factus gentilis pſecutus eſt eccleſi/
am: ꝛ fecit in ea ſilentium a cultu diuino:
ſed qꝛ non impauit niſi vno ãno ꝛ. viij. mẽ/
ſibus: quia in bello pſarum interfectus eſt:
iccirco ſua pſecutio hore dimidie cõparat̃.

¶ Secunda viſio.

IN ſecunda vº viſio/ne q̃ inci
pit circa principiuʒ capl'i octaui
vbi di: Et vidi. 7. angelos ſtan/
tes. Deſcribit totum tempus pſecutionis
eccleſie ꝑ errores hereticorum ꝛ impatores
ac principes fautores eorum qd tẽpus com
prehendit a Iuliano apoſtata: cui poſt Io/
uinianum ꝛ Ualentinianum ſucceſſit Ua/
lerius impator hereticus vſq; ad Mauri/
tium ꝛ Focã impatores. Ponunt̃ autẽ hic
7. angeli cum tubis ꝛ vnus q preceſſit cuʒ
thuribulo ꝑpter octo notabilia q̃ illo tpe
circa eccleſiã contigerũt. ¶ Predixit nãq;
prio Iohes cultus diuini dilatationẽ ꝛ am/
pliationem factam per Damaſum Papã.
Legitur enim ꝙ Damaſus Papa ad in/
ſtigationẽ Hieronymi tẽpore Ualentis in/
ſtituit vt in fine cuiuſlʒ pſalmi cantaretur
Gloria patri. Inſtituit etiã pſalmos i eccle
ſia nocte dieq; cantari. Et hoc eſt qd i hoc
loco Iohes predixit: anteq̃ eni ſeptem an/
geli incipent canere tubis dicit ꝙ aliꝰ ange/
lus. ſ. papa Damaſus vẽit ꝛ ſtetit ãn altare:
vt impleretur officium ſacerdotale: habẽs
thuribulum aureũ: cor. ſ. deuotiõe ꝛ chari/
tate plenuʒ: ꝛ data ſunt ei incenſa multa: li
ber vʒ pſalmorum q plenus eſt orationibꝰ
feruentiſſimis ꝛ odoriferis vt daret. i. ordi/
naret ꝑ totum orbem de oꝛonibus ſanctoꝝ
ante altare maieſtatis diuine. Et aſcendit
fumus incenſoꝝ corã dño: qꝛ hec inſtitutio
fuit ſalubris eccleſie ꝛ multum placet deo.
Accepit aũt iſte angelus thuribuluʒ aureũ
plenum igne altaris: ꝛ miſit in terrã: qꝛ de/
clarauit toti eccleſie ꝑ orbeʒ diffuſe ꝙ a de/
uotione ꝛ charitate erga deũ cor eius eſtua
ret. Et exemplo eius facta ſunt tonitrua ꝛ

voces ⁊ fulgura: q̄ꝛ diuerſi ſcti illo tempoꝛe
ſurrexerunt: quoꝛū q̄dam fuerunt excellē
tes doctoꝛes ſignificati p̄ voces: vt Ambꝛo/
ſius: Hieronym⁹: Gꝛego. nazanzen⁹: ⁊ Au/
guſtinus: q̄dam vero heremite ſignificati p̄
fulgura vt Machari⁹: Moyſes: Paulus
⁊ plures alij p̄ egyptum q̄ conſoꝛtium vite
non cum ceteris moꝛtalibus: ſed cū ſuper/
nis angelis habere videbant̄: ⁊ q̄dam vero
confeſſoꝛes eximij miraculoꝛū patratoꝛes
ſicut Martinus Turonenſis ep̄us ⁊ Rufi
nus ⁊ plures alij qui deſignant̄ p̄ tonitrua
pp̄ ſtupoꝛem miraculoꝛum: tunc aūt ad lit/
terā ſicut dicūt hyſtoꝛie factus eſt terremo
tus p̄ totum oꝛbē: ⁊ mare litus ſuū egreſ/
ſū multas vrbes: populūq̄ ſubuertit: q̄ꝫ/
uis p̄ iſtum terremotū poſſit intelligi com
motio in bonū que facta eſt in tota eccleſia
tp̄ib⁹ illis. ¶ Scd̄o ibi: [Et ſeptē angeli.]
Pꝛedixit Joh̄s eccleſie conturbationē que
facta eſt p̄ hereſiarchā arriū: ⁊ eius potiſſi/
mum fautoꝛem renouatoꝛē Ualentem im/
peratoꝛem Romanoꝛum. Legitur enim q̄
Arrius pꝛeſbyter in Alexandrina eccleſia
inſurrexit: ⁊ volens ſibi facē nomē: gradus
quoſdam in deitate pꝛedicauit: aſſerens pa
trem filio maioꝛem: nec pſona eſſe eiuſdem
ſubſtātie ſcilicet diuine nature. hunc repꝛe/
hendebat Alexander eius ep̄us. Sed cum
nollet acquieſcere: ſub Cōſtantino magno
facta eſt ſynodus trecentoꝝ decem ⁊ octo
ep̄oꝛum in Nicea vrbe Bytinie: ibiq̄ do/
ctrina illius peruerſiſſimi condemnat̄: nec
tn̄ pp̄ h̄ eius diſcipuli deſtiterunt. Sed pꝛi
mo nixi ſunt ſubuertere ⁊ in erroꝛē ſuum
inducere Conſtantinū magnum: qd̄ nō po
tuerūt: induxerunt tn̄ eo moꝛtuo Conſtan
tinum filium eius: ⁊ deinde poſt Julianū
Iouinianū ⁊ Ualentinianū ſucceſſit Ua/
lens q̄ colloquio vxoꝛis ſue ſeduct⁹: in he/
reſim lapſus eſt: ⁊ xp̄ianos ep̄os p̄ diuerſas
terras inſecutus eſt: iuſſit ēt gotis petenti/
bus aliquos ep̄os ſibi dari q̄ eos eſſent in
fidei regula iſtructuri: miſit inq̄ꝫ nō catho
licos ſed Arrianos ep̄os: a q̄bus non fidei
ſacramenta: ſed execramenta pfidie pcepe/
rant. Qui Ualēs poſtmodū igne materiali
combuſtus eſt a gotthis rebellātib⁹: ⁊ hoc
iuſto dei iudicio: q̄ꝛ ipſe pꝛioꝛ igne pfidie il
los combuſſerat. Hoc eſt ergo qd̄ Joh̄s di
cit: ait enī q̄ pꝛimus angelus. ſ. Ualēs im/
peratoꝛ hereticus tuba cecinit: q̄ꝛ Arrianā
perfidiam renouauit ⁊ exaltauit: ⁊ facta eſt
grando aīoſitatis inter ep̄os: ita vt in mul/
tis ciuitatibus diuerſi ep̄i oꝛdinarentur: in
Antiochia: Alexandria: Conſtantinopoli
illo tempoꝛe binis ſeu ternis pꝛeſulibus in
ſemetipſis diuidebant̄: ſicut narrat hyſto/
ria. Tunc etiā factus eſt ignis ⁊ emulatio/
nis ⁊ zeli: que oīa fuerunt cōmixta in ſan/
guie: quē vſq̄ ad cedes ⁊ moꝛtes ⁊ ſuſpiria
ad martyria catholicoꝛū rabies illa proceſ
ſit: ⁊ h̄ oīa miſſa ſunt in terrā q̄ꝛ in vniuer
ſam eccleſiā p̄ oꝛbem diffuſā. ⁊ tertia pars
terre ſimplicium vꝫ ⁊ tertia pars arboꝛum
ſ. ep̄oꝛum igne Arriane pfidie illo tempoꝛe
fuit combuſta. Nam ⁊ Liberius papa te/
dio victus exilij in illa pꝛauitate ſubſcripſit
⁊ vix remanſit in gallijs catholicus ep̄s ni/
ſi Hylarius: ⁊ maioꝛ pars eccleſie tunc fuit
Arriana vt p̄ꝫ. x⁰. li. ⁊ xj⁰. eccleſiaſtice hy/
ſtoꝛie. Tunc etiam oē fenum viride eſt com
buſtum: q̄ꝛ gens Gothoꝛū que petebat no/
uitatē fidei ⁊ volebat fieri xp̄iana: Ualen/
tis miniſterio igne pfidie cremata ē p̄ ep̄os
arrianos quos miſit. ¶ Tertio ibi: [Et ſe/
cundus angelus.] Pꝛedixit eccleſie pturba
tionem: q̄ facta eſt p̄ hereticū Macedoniū.
Nā ſicut p̄ꝫ li. x⁰ eccleſiaſtice hyſtoꝛie. cap̄lo
xxv⁰. Arriana pfidia diuiſa eſt in tres par/
tes. Nam q̄dam ex eis tenuerunt cum Ar
rio filium ⁊ ſpiritumſanctū creaturā: tn̄ fi/
lium dici poſſe ſimilem pr̄i largitate gratie
non pꝛopꝛietate nature: q̄dā vo q̄ dicti ſūt
Eunouiani cōceſſerūt ſpiritūſanctū ⁊ filiū
eſſe creaturam: nec tn̄ filium poſſe dici ſimi
lem patri: quia nō poteſt creatura coequa/
ri creatoꝛi. Alij vo q̄ dicti ſūt Macedonia/
ni conceſſerunt ſpiritūſanctū creaturā: fi/
lium vo eiuſdem nature cum patre ꝯ iſtos
hereticos congregata eſt ſcd̄a vl'is Syno/
dus in Conſtantinopoli centū q̄nquagin/
ta ep̄oꝛum: vbi fuit Macedonius ꝯdemna
tus q̄ pꝛedicauit ſpiritūſanctū eē creaturā
⁊ ſeruum filij: ⁊ h̄ pꝛedicens Joh̄s dicit q̄
ſcd̄us angelus. ſ. Macedoni⁹ ab Arrio ſecū/
dus

dus in ꝑturbando:[Cecinit.]Nouitatem peſſimam predicauit:⁊ tūc mons magnus igne ardens .i. eſt grandis ⁊ tumens here/ ſis miſſa eſt in mare.ſ.in eccleſiam. Supra enim dicebatur ꝙ mare vitreum erat ante thronū: naꝫ eccleſia ꝓpter aquas baptiſmi qbus purificatur dr̄ eſſe mare tunc etiā ter tia pars maris facta eſt ſanguis: quia 3ª p/ ſona q̄ in mari baptiſmi tertius inuocat̄ cū dicitur: Ego te baptizo in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti: facta ſanguis:q: a mace donio deturpata:cum aſſereret eam creatu ram ⁊ ſeruum ⁊ non dn̄ꝫ: ⁊ tunc etiā tertia pars creature que erat in mari mortua eſt: q: vbi baptizabant̄ in illo errore ſpiritual'r moriebātur:⁊ naues interierunt q: plures ep̄i cū debebāt alios gubernare in hunc er/ rorem inciderunt.¶Quarto ibi:[Et ter/ tius angelus.]Predicit ingetationem ec/ cleſie factā p hereſiarcham pelagium.Legi tur enim ꝙ āno Archadij octauo fuit qdaꝫ monachus in Britānia nomine pelagius: q ſua doctrina heretica ⁊ execrabili dei ec/ cleſiam perturbauit: ⁊ poſuit tres errores. Primum ꝯ gratiaꝫ aſſerēs ꝙ ex puris na/ turalibus ſine gratia vitam eternā poterat homo mereri:nec oportebat hoiem dei gra tia preueniri: vnde orationes q̄ fiunt ab ec/ cleſia ſiue pro fidelibus ſiue pro infidelibus irritas dicebat. Scd̄m errorem poſuit cir/ ca originalē culpam aſſerens infantes naſci inſontes ſicut ⁊ adam abſq; peccato fuit an te preuaricationē.Tertiū vo errorꝫ poſuit circa fontem baptiſmi:aſſerens ꝙ aque ba/ ptiſmales non proficiebant infantibus:vt/ pote ſine originali peccato natis: ⁊ hoc eſt qd̄ predixit Iohs dicens ꝙ tertius āgelus vꝫ hereticus pelagius q poſt arrium ⁊ ma/ cedonium eccleſiaꝫ ꝯturbauit cecinit ⁊ tūc ipſe qui religioſus ⁊ monachus erat prius dr̄ quaſi vna ſtella d̄ celo eccleſie cecidiſſe:⁊ tunc tertia pars aquaruꝫ ⁊ fluminū in ab/ ſynthiū verſa eſt:q: derogauit aqs gratie ⁊ aquis baptiſmatis ſicut nullam efficaciam haberent ſꝫ eū: ex .i. multa milia xp̄ianorū mortua dicunt̄ eſſe ex aquis:q: amare facte ſunt:hoc eſt propter hereſim huius pelagij cui adheſerunt:cui⁹ doctrina peſtifera aque gratie ⁊ baptizatis facte ſunt inſipide ⁊ a/ mare.¶5° ibi:[Et q̄rtus angelus.]Predi/ xit Ioānes pſecutioneꝫ eccleſie factā p Eu thicem hereticum.Legitur enim ꝙ āno 2° Marciani ipatoris ex inſtantia Leonis pa/ pe quarti vl'is ſynodus.600.⁊.30.ep̄orum fuit apud Calcedonem cōgregata āno dn̄i 453.vbi fuit Euthices conſtantinopolita/ nus abbas ꝯdēnat⁹necnō ⁊ Dioſcor⁹alexā drinus patriarcha q eum defendebat:aſſe/ rebat nanq; prefatus hereticus naturā di/ uini verbi in carnē fuiſſe ꝯuerſaꝫ.vnde nō ꝯfitebatur duas naturas in xp̄o diſtinctas ſed p quādam cōfuſioneꝫ vnitas p oppoſi/ tuꝫ ad erroreꝫ Neſtorij:q fuit ſub Theodo ſio in 3ª vl'i ſynodo condemnatus:ille nāq; ponebat non ſolum duas naturas in xp̄o: imo ⁊ duas pſonas: vt nō poſſet dici ꝙ ille ideꝫ q erat filius dei eſſet filius hois. Erro rem igit̄ Euthicis ſimul cū errore Neſtorij preuidens hic Iohs dicit ꝙ quartus ange/ lus vtiq; ſathane nuncius q eccleſiam con turbauit vꝫ euthices cecinit ⁊ predicauit: ⁊ ex hoc ꝑcuſſa eſt 3ª pars ſolis .i. eſt excel/ lentia Ieſu xp̄i qui ſm̄ rei veritatem ⁊ fi/ dem eſt vna ex tribus pſonis in deitate.Et 3ª pars lune eccleſie vꝫ eſt ꝑcuſſa: q: multi ex ſimplicibus xp̄ianis in illum errorē pro/ lapſi ſunt:⁊ 3ª pars ſtellarum: q: multi ep̄i ꝯſenſerunt: inter quos fuit Dioſcorus pa/ triarcha:⁊ ex hoc ſcriptū eſt ꝙ 3ª pars diei nō luxit inq̄ꝫtuꝫ aſſerebat ꝙ pſona dina ac ſua diuinitas que p diem ſignificatur verte batur in carnem qd̄ eſt alienū a luce diuini tatis que nō pōt cōmiſceri: aut i aliud trāſ mutari.Addit aūt ꝙ 3ª pars noctis nō vi/ debatur referendo ſe ad erroreꝫ Neſtorij q humanitatem xp̄i nō dignificabat:q: nō di cebat eam aſſumptam a pſona diuina: vn̄ accipiendo diuinitatem xp̄i pro die ⁊ hu/ manitatē pro nocte:q: ois natura creata re ſpectu diuinitatis īfirma eſt ⁊ quaſi nihil ⁊ tenebra Euthices diem obūbrabat:q: diui/ nitatem aſſerebat ꝯuerſaꝫ in carnē. Neſto/ rius vo humanitatem q: non dicebat eam aſſumptaꝫ a verbi pſona. Si queraf quare de hijs quatuor hereſibus tm̄modo Iohs ꝓphice locut⁹eſt omittendo hereſim Ma/

michel montani ſabelli ⁊ plurimi aliorum.
Solo Dicēdū ꝙ hoc eſt: q: intendebat vl'es pſe/
cutiones eccleſie pdicere. Iſti autem q̄tuor
heretici: de qbus dictū eſt vl'em eccleſiam
turbauerūt: ⁊ ꝯ eos ſūt q̄tuor generalia cō/
Dubiū cilia celebrata. Si etiā queratur quare in oi
Solo bus iſtis 3ª pars vel maris vel terre vel ar/
borum di: eſſe pcuſſa? Dicēdū ꝙ Johes at/
tendebat ad typum credentiū: accipiebat
enim p vna parte hoium gentiles ſiue pa/
ganos: pro 2ª Judeos: pro 3ª vero credētes
in xpm: ⁊ iccirco dicit ꝙ 3ª pars: hoc eſt ali
q ex fidelibus p iſtos hereticos ſūt pcuſſi.
¶ 6º: [Et vidi ⁊ audiui vocē vniꝰ agle.]
Predixit pſecutionem eccleſie factam p re
gnum vandaloꝝ ⁊ p regū gnariū ſibi mu/
tuo ſuccedentiū in eodē regno. Ad cuius
euidentiā ſciendū ꝙ Bonifacius dux Ro
mani exercitus inferior factus quodā alio
duce Romano vandalos de Hiſpania vbi
Goti eos pſequebanť ad Africā inuitauit
q tranſeuntes in Africam diuina ⁊ huma/
na pturbauerunt: ſicut dicūt hyſtorie. Re/
gnauerūt aūt ibi iter alios gnq3 reges van
dali q totam fidem catholicā turbauerunt
Primo qdē Gundericus. 2º vo Gēzericꝰ
eius frater q de fide catholica in Arrianā
ſectā apoſtatauit: 3º autē Honoricus. 4º
autē Tranſimūdus. 5º vo Gelimer: ⁊ l3 oēs
iſti. 5. eccleſiā fuerint pſecuti: inter ceteros
tn̄ Genzericus primo ſtatū totiꝰ Africane
eccl'ie prophanauit incidēs in arrianā he/
reſim: deide vo Honorificus filiꝰ eius oibꝰ
catholicis tanq̄ homo vſianis ſcripſit ⁊ de
487. in exiliū tranſit ⁊ pſecutionē maximā
intulit anno imperatoris Zenonis. 18. 3º vo
Trāſimūdus oēs eccl'ias catholicas i Afri/
ca clauſit ⁊. xx. epōs apud ſardiniam inſu/
lā relegauit. 4º vo Gilemer multis epis or/
thodoxis linguas radicitꝰ extrahi fecit q tn̄
ſm̄ Gregorium in dyalogo poſtmodum
clare loquebanť: ex qbus vnus in luxuriā
cadēs diuino dono priuatꝰ obmutuit. Pri/
mus aūt ex iſtis regibꝰ. ſ. Gēzericꝰ l3 capta
Hiſpania manū ꝯ eccleſiam leuauerit: non
tamē legiť in Arrianā hereſim prolapſus: p
ſecutio igiť vandaloꝝ ꝯ eccleſiam fuit pma
xima: vn̄ ⁊ ipſi inuaſerūt Romā: ⁊ eoꝝ tpe

Paulinus q fuit Nole epūs p filio vidue ſe
vendidit. ⁊ ideo hanc pſecutionē h̄ puidit
Johes ſub tuba. 5. angeli: predixit tn̄ ꝙ au/
diuit vocem vnius agle: hoc eſt ſuiipſius
dicentis vhe tribus vicibus: pter voces
triū angeloꝝ q erāt tuba canituri: nā mul
to grauiores pſecutiōes fuerunt ille que p
tres angelos ſequētes deſignanť: q3 pcedē
tes. vn̄ proſequens illā q̄ facta eſt p vanda/
los maxie per honoricū. Dicit ꝙ vnus an
gelus: hoc eſt regnū vandaloꝝ qd fuit totū
hereticum cecidit in Africa: ⁊ tunc cecidit
vna ſtella rex. ſ. genzericus q de fide catho
lica in Arrianam hereſim eſt plapſus: ⁊ ip/
ſe apuit puteum abyſſi errorē arij: ex cuiꝰ
fumo obſcuratus eſt ſol. dn̄s. ſ. Jeſus xpūs
qm̄ hereſis ſue aſſerebat filiū ⁊ ſpm̄ſctū eē
creaturas. Exiuerūt aūt locuſte extūc libe
re: v3 heretici Arriani imundi ⁊ ſaltantes
hincinde ad hoium deceptionē: qbus data
eſt ptās vt torquerent xpianos: mittendo
eos in exilium: nō aūt interficiēdo: ſicut di
ctū eſt: ⁊ durauit. 5. mēſibus: hoc eſt p ſuc/
ceſſiones. 5. regū. Iſti aūt heretici piuncti
vandalis habebāt ſilitudinē locuſtarū pp
inſtabilitatē ⁊ ſaltū. Nā vandali perſequē
tibus eos gotis compulſi ſunt de regiōe in
regionē tranſire: erāt tn̄ ſimiles eqs paratꝭ
ad preliū pter hoc ꝙ erat gens ſatis belli
coſa ⁊ hēbant quaſi facies hoium: q: iter ce
teros barbaros fuerunt affabiles ⁊ ſciētijs
dediti: hēbātq3 coronas ſimiles auro rōne
induſtrie nālis que videbať eſſe in eis ⁊ ha
bebāt capillos vt mulieres: q: gens illa ad
litterā capillos nutriebat: dentes aūt ha/
bebant ⁊ loricas ferreas ⁊ vocē curruū p/
pter nimiā potentiā qua dn̄ati ſunt in tota
Africa: ⁊ erant ſimiles ſcorpióibꝰ in caudis
⁊ aculeis pp pſecutionē cautelloſam: quā
ſuſcitauit honoricus. Nam ipſe (ſicut dicit
hyſtoria a pnꝰ) ſimulauit ſe valde iuſtū ⁊ ca
tholicorum amicum. Demū aūt ſicut ſcor/
pio perſecutꝰ eſt catholicos p oia dedit fa/
uorē arrianis. Subdit aūt Joānes ꝙ l3 po
teſtas iſtoꝝ fuerit nocere hoibus mēſibꝰ. 5.
q: p ſucceſſionē. 5. regum cū ſpeciali habue
runt ſup ſe vnū regem q dictus eſt hebrai/
ce Labadon. Grece apollion. Latine ex/
terminās

terminans. Iſte aũt fuit vltimus rex Giler
mer q linguas radicitus epoꝝ pꝛecidit ⁊
exterminauit: in quo etiaꝫ exterminatũ eſt
regnũ vandaloꝛuꝫ: qꝛ Beliſarius patricius
a Iuſtiniano in Africam miſſus Gilemer
Cõſtãtinopolim duxit: ⁊ ſic vandaloꝝ re/
7° gnũ fundit⁹ fuit extinctuꝫ. ¶ 7° ibi: [Poſt
hoc ſextus angelus.] Pꝛedixit Johes ec/
cleſie diſſecationeꝫ factã p Antipapaꝫ Lau
rentiũ: ⁊ tñ tangit iſtud ſciſma ſingulariter
qꝛ eccleſie dei intulit ſũmũ damnũ: ſub iſto
autẽ angelo tuba cauente tangunt q̃dã an/
nexa: vnde cõpꝛehendit pꝛimo p̃fata diſſe/
ctatio ⁊ diuiſio eccleſie. Legitur eniꝫ q̄ ãno
dñi. 502. electi ſunt duo Pape in diſcoꝛdia
videlicꝫ Simachus ⁊ Laurentius: que res
graue diſſidiuꝫ in eccleſia gñauit: ⁊ cõmiſ/
ſa ſunt hincinde multa homicidia maxime
clericoꝛũ: ſed Simachus optinuit: qꝛ pꝛioꝛ
oꝛdinatus fuerat: ⁊ maioꝛ pars ſibi fauebat:
Laurentio autẽ adherebat paſchaſius car/
dinalis diaconus: q licet alias magne ſan/
ctitatis vir fuerit nihilominus pꝛopter illaꝫ
culpam germanus Capuanus epõs inuenit
ipſius aiam in quodã loco in igne purgato
rio poſitam. Eodeꝫ aũt tpe impabat anaſta
ſius euticiana hereſi maculatus: q perſecu/
tus eſt catholicos: ⁊ multos epõs in exiliũ
relegauit ſicut in Italia regnabat theodo/
ricus rex hereticus Arrian⁹ magnus fidei
pſecutoꝛ: nã Joãneꝫ Papaꝫ ⁊ Simachum
patriciũ ⁊ boetiũ martyrizauit: ⁊ inumera/
biles alios catholicos iterfecit. Dehis ergo
angelis hoc eſt nuncijs: ex qbus perſecutio
fidelibus in diuerſis partib⁹ eminebat p̃di/
xit Joãnes q̄. 6. angelus vꝫ paſchaſius car
dinalis tuba cecinit. qꝛ Laurẽtio vt Papa
fieret vocem dedit ⁊ h ſoluti ſunt q̃tuoꝛ an
geli. ſ. Simachus: Laurẽtius: Anaſtaſi⁹ im
patores ⁊ rex Italie theodoꝛicus q pri⁹ erãt
alligati in flumie magno eufrate hoc eſt in
Romano impio qꝺ eſt quartũ inter regna
ſicut eufrates inter flumina vel q legati pri
us erãt p diuiſionẽ ſinus adriani maris: qꝺ
eſt inter Italiã ⁊ Cõſtantinopolim: ſoluti
ſunt vt vnuſqſq; in eccleſia pſecutionẽ ali/
quam ſuſcitarẽt. Simachus qdeꝫ ⁊ Laurẽ
tius ꝓpter ambitionẽ Papatus: theodoꝛic⁹
aũt ⁊ anaſtaſi⁹ ꝓpter hereſes ſuas. Subdit
aũt de exercitu iſtoꝛum angeloꝝ q̄ erat. xx.
milies dena milia: ⁊ q̄ pꝛocedebant de oꝛe
equoꝝ ignis fumus ⁊ ſulfur: ⁊ q̄ habebant
loꝛicas igneas iacyntias ⁊ ſulfureas: p hoc
notans triplicẽ intentionẽ. Nã Simachus
⁊ Laurentius ſtimulabant fumo vanitatis
⁊ iõ hẽbãt loꝛicas iacyntinas: q̃ ꝺſignãt hy
pocriſim ⁊ vanã apparentiã. Theodoꝛicus
ṽo agitabat igne Arriane perfidie. Anaſta/
ſius auteꝫ ſulfure hereſis eutitiane. Addit
ãt q erãt illi q p iſtos occiderent ſpirituali
ter. Nam hoies q penitentiã non egerunt
de operibus ſuis: tales eni permiſit deus tẽ
poꝛibus illis temptari. ¶ Compꝛehendit
ṽo. 2° in p̃n° capl'i. x. [Et vidi aliũ angelũ.]
eccleſie liberatio tũc tpis facta per Juſtinũ
ſenioꝛẽ imperatoꝛẽ catholicũ Legitur eniꝫ
q̄ moꝛtuo heretico anaſtaſio impatoꝛe ſuc/
ceſſit Juſtinus xp̄ianiſſimus q zelo fidei oꝛ
thodoxe mãdauit vt ioẽs eccleſie Romano
rum per oꝛientẽ ꝯſecrarent ab epĩs catholi
cis: ⁊ iuſſit exterminari pfidiã Arrianaꝫ ⁊
oẽm aliaꝫ hereſim quã anaſtaſius pꝛius fo/
uerat: de qua re indignatus Theodoꝛicus
rex hereticus adhuc viuenes voluit totam
Italiam gladio ferire. Sed ⁊ Joãnes Pa/
pa miſſus ab eodẽ rege Cõſtãtinopolim ab
imperatoꝛe Juſtino recept⁹ eſt reuerẽter: ⁊
optinuit legationeꝫ illam: ⁊ tñ rediens ad
theodoꝛicũ ab ipſo interfectus eſt. Iſte igit
Juſtinus miſit libꝛuꝫ apertũ: h eſt epl'as p
vniuerſum oꝛbẽ ꝯ hereticam pꝛauitatẽ ⁊ h
eſt qꝺ hic pꝛedixit Joãnes ſe vidiſſe 7m an
gelum. ſ. iperatoꝛẽ Juſtinũ amictum nube
grẽ: in cuius capite erat iris que eſt ſignum
pacis eccleſie ⁊ facies eius erat ſicut ſol pꝛo/
pter ſplẽdoꝛẽ fidei ⁊ pedes eius tanq̃ colũ
na ignis pꝛopter eqtateꝫ iuſtitie quã ſerua/
uit: ⁊ hẽbat in manu ſua libꝛuꝫ aptum: epi
ſtolas. ſ. quas de fide catholica deſtinauit: ⁊
poſuit pedem dextrũ ſup mare: ⁊ ſiniſtruꝫ
ſuper terrã: qꝛ ſcripſit oibus habitantibus
in terra ⁊ i mari. Et clamauit voce magna
ſicut leo pꝛo fidei veritate ⁊ tunc. vij. toni/
trua vniuerſe. ſ. eccleſie catholice aut vni/
uerſi doctoꝛes locuti ſunt voces ſuas h eſt
deo grãs retulit: pꝛohibetur tñ Johes vo/

ces illas ſcribere ad ſignificandum ꝙ rege
Theodorico adhuc viuēte nō fuerunt auſi
viri catholici publice deū laudare imo mul
ti tpe illo ſunt interfecti cū redirent ab im/
peratore Juſtino: īterfecit tūc Simachū ⁊
Boetiū ⁊ reuerendū patrem Joānez. Ad
dit tñ apl's Joānes ad ꝯſolationē fidelium
ꝙ auus ille .ſ. Juſtinus iurauit ꝙ in diebus
vocis .7. angeli conſumabit myſteriū dei ħ
eſt ceſſabit oīs hereſis Theodorici ⁊ regnū
ipſi⁹: ⁊ regnabit ī tota Jtalia catholica fides
prenunciata p ꝓphetas dei: ⁊ ita factuz fu/
it. ¶ Comprehendit̄ 3ͦ ſub iſto tubicinio
ꝯtinuatio pacis facta p impatorem Valen/
tinianū ibi: [Et vox quā audiui d̄ celo.] Le
gitur enim ꝙ āno dñi .528. Juſtinianus ne/
pos Juſtini ex ſorore .38. ānis impauit q fu/
it vir orthodoxus in p̄n⁹in diuinis ⁊ ſecu/
laribus litteris nō mediocriter inſtructus:
epl'as quoqꝫ diuina inſtituta ꝯtinētia p di/
uerſas ꝓuincias miſit: libros etiā Romana
rum legū abbreuiādo in vno volumie com
pilauit: q appellatur codex Juſtiniani: ibi
multas leges ꝯ̈ hereticos: ⁊ pro epis ortho
doxis ⁊ veritate fidei promulgauit: in fine
tamen p Arthenium patriarchaz Cōſtan/
tinopolitanum hereticum in hereſim pro/
lapſus iuſto dei iudicio amentiam incur/
rit: ⁊ ſic mortu⁹ eſt: quod hic predicit Joā/
nes: ait enim ꝙ audiuit vocez de celo: ideſt
diuinā inſpirationē dicētem ſibi q typū ge
rebat eccleſie vniuerſalis: vt accipet librū
aptum: codicē ⁊ epl'as Juſtiniani q dr̄ hic
angelus ſtans ſup mare: ⁊ ſup terrā rōne im
perij vl'is. ¶ Et notādū ꝙ nō diſtiguit̄ hic
angelus a ſupiori niſi inq̄ztum p̄cedens di
cebatur habere libellū rōne breuium epl'az
quas miſit Juſtinus: angelus v̄o iſte dr̄ ha/
bere librum aptum ꝑpter magnitudinē co
dicis: quē cōpoſuit: ⁊ digeſtoꝝ q̄ abbreuiare
fecit. Subdit aūt Joannes ꝙ liber ille fuit
in ore valde dulcis: ⁊ ī ventre amarus. Nā
in p̄dictis iuribus leges pulcherrime in fa
uorem fidei ⁊ eccleſie ꝯtinentur. Sed in fi/
ne Juſtiniani memoria eſt amara ꝑpter he/
reſim inquā fuit ꝓlapſus. Jpſe etiā amarita
uit Sylueriū papaz ⁊ Menam ſeruū dei: ⁊
papaz Agapitū. vnde dixit ſibi Agapitus.

Ego ad Juſtinianū xp̄ianiſſimū d̄ſideraui
venire: nunc aūt Dioclitianū inueni. Sil'r
⁊ amaritauit Vigiliū papā quez fecit trahi
p totam Conſtātinopolim fune in eius col
lo miſſo. ¶ Comp̄hendit̄ quarto ſub iſto
Tubicinio eccleſiarum dedicatio ⁊ feſtiuita
tum dedicationis p ſingulos ānos celebran
de ⁊ iſtitutio p Felicem papam Romanū.
Et hoc ibi: [Et dixit mihi opz te iterꝫ.] Le
gitur enim ꝙ Felix papa q ſedit anno dñi
quadringenteſimo octuageſimo q̄nto p̄ce/
pit vt non celebraretur miſſa niſi in altari:
⁊ loco conſecrato. Rituz autem ꝯſecratio/
nis accepit ſ̄m figuram regulā ⁊ menſuraz
q̄ fuit in veteri teſtamēto: p̄cepit etiā vt an/
nis ſingulis feſtū dedicationis eccleſie cele/
braretur. Et q: ep̄s dum cōſecrat eccleſiam
videt̄ ipſam menſurare. Circuit eni p̄⁹ eaz
exterius. Deinde v̄o vlterius ſcribit alpha
betum grecuz ab angulo in angulum: ideo
dicit hoc Joānes ī pſona toti⁹ eccl'ie vel Fe/
licis pape ꝙ datus eſt ſibi calamus virge
quo metiretur templū: ⁊ altare: ⁊ adorātes
in eo: Hic eſt ritus ꝯſecratiōis eccleſie: ⁊ di/
ctum eſt ſibi ꝙ atrium exterius eiceret fo/
ras ⁊ dimitteret gentibus: q: precepit Fe/
lix ꝙ extra loca conſecrata vllus auderet
miſſaz celebrare. ¶ Notandū aūt ꝙ q: nō
ſeruando ordinē hyſtorie locutus fuerat de
Juſtiniano q cepit imperare āno dñi .528.
Et rurſuz rediens loquebat̄ de Felice q ſe/
dit āno dñi .486. iccirco p modum p̄fatio/
nis introducit angelū ſibi dicentē: Opz te
iterum ꝓphetare gentibus ⁊ regibus mul/
tis: p qd̄ etiaz innuere videt̄ ꝙ non ſolum
liber ille tractat de regno antixp̄i: imo ⁊ de
pluribus alijs regnis: ⁊ regibus q ſunt ec/
cleſiam pſecuti. ¶ Comprehendit̄ ⁊ q̄nto
ſub iſto tubicinio pſecutio eccleſie fctā per
Arthenium patriarchā Conſtantinopol'.
ibi: [Et ciuitatem ſanctam calcabunt.] Le/
gitur enim ꝙ āno dñi .538. ſedit papa Syl/
uerius q rogatus ē a Theodora Juſtiniani
ipatoris Auguſta: vt reuocaret ad patriar/
chatum Artheniū hereticum: Euticianuz
negātē duas naturas in xp̄o: quē ī ꝯſpectu
Juſtiniani Agapitus papa predeceſſor ip/
ſius ꝯuicerat: ⁊ dēpoſuerat: ⁊ loco ei⁹ Men/

nam

nam monachū dei ſeruū iſtituerat patriar
chā. Huic aūt petitōi ānuē noluit Sylueri⁹
vt reuocaret hereticū in ſua prauitate dam
natum: hinc eſt ꝙ Sylueriuʒ depoſitū ⁊ fa
ctum monachum miſit Belizarius patri/
tius de mandato Theodore: ⁊ Juſtiniano
fauēte in inſulā Pontianā: ⁊ loco eius in/
ſtitutus eſt Uigilius q promiſerat Theodo
re Arthenīū reuocare: Menna etiā ſeruus
dei multas pſecutiones ſuſtinuit: ⁊ a Juſti/
niano ⁊ a Theodora ꝑ fidei veritate. Eccle
ſia igiꝛ tunc conculcata p Arthenīū Juſti/
nianū ⁊ Theodorā: ⁊ ceteros Euthicianos
duo ſerui dei Mēna ⁊ Syluerius viriliſſi
me reſtiterunt: quos tñ illi prio occiderunt
morte ciuili relegādo eos in exilium: quos
tandem deus ſuſcitauit reſtituendo famaʒ
Syluerio: Uigilio p Juſtianū ⁊ Theodorā
vituꝑato: ⁊ in exilium relegato: ⁊ tūc aſcē/
derunt in celum eccleſie: ⁊ turbati ſunt ini
mici eoꝝ Euthiciani: q prius gauiſi fuerāt
de ipſoꝝ exilio ac morte ciuili. Hoc eſt ergo
qđ hic prophetat Joānes loquēdo de hĳs
duobus teſtibus: quos vocat duas oliuas
⁊ duo candelabra: ⁊ de qbus dicit ꝙ habēt
poteſtatem claudendi celum. Habebāt eni
auctoritatem excōmunicandi: ⁊ de ore eorū
exibat ignis feruide predicationis quo de/
uorabantur ⁊ confutabātur inimici eoꝝ eu
thiciani: nihilomin⁹ dicit ꝙ euthiciani cal/
cabunt ciuitatē ſanctam. xlĳ. menſibus qui
ſunt tres āni cum dimidio: ⁊ ꝙ iſti duo te/
ſtes ꝓphetabunt dies. 1260. q tantūdē faci/
unt fere: ⁊ poſtea ſubdit ꝙ poſt tres dies: ⁊
dimidium ſpirit⁹ vite redibit ad eos: p hoc
volens notare tp̄s quo Syluerius ⁊ Men/
na in exilio relegati mortui videbanꝛ mor/
te ciuili. ¶ Comprehendiꝛ vō vltimo ſub
iſto tubicinio perſecutio maxima contra ec
cleſiaʒ facta per Tothilam regem Gotho/
rum. Legitur eni ꝙ ea tempeſtate qua Ju/
ſtinian⁹ ⁊ Theodorus ⁊ Arthenius: ⁊ cete/
ri euthiciani pſequebanꝛ catholicos: cler⁹
Romanus fuit in exiliū deportatus ad in/
cidendū metalla diuerſa: ⁊ tūc iuſto dei iu
dicio Tothila rex Gothoruʒ puagatus eſt
totaʒ Italiā ⁊ interfecit inumerabilē mul/
titudinem xp̄ianoꝝ: vnde legiꝛ ꝙ decapita
uit ſcm̄ Herculanū puſinū ep̄m: puſinūqʒ
deſtruxit: ⁊ fuit pſecutio maxima: Romaʒ
eni obſedit: ⁊ tāta fames in ciuitate fctā eſt
vt filios ſuos vellēt comedere. Intrauitqʒ
Tothila Romā a porta ſancti Pauli i die
xiĳ. obſidiōis: fecitqʒ tota nocte clangi buc
cina: vt totus populus fugeret: ⁊ p eccl'ias
ſe celaret. Hanc igiꝛ pſecutionē Joānes hic
p̄dicit vbi ait. [Et in illa hora factus eſt ter
remot⁹] h̄ eſt valida pſecutio: ⁊ cecidit deci
ma pars ciuitatis eccleſie: qꝛ Italia fuit va/
ſtata: ⁊ mlta milia hoiʒ mortui ſūt: ⁊ ceteri
in timorem miſſi. Nā in ciuitate Romana
hĳs q fugerant ad eccl'ias exercit⁹ gothoꝝ
non nocuit: ⁊ tñ oēm populū puſinū inter/
fecit: ⁊ plebem multaꝝ aliaꝝ ciuitatum vt
hyſtoria dicit: ꝓpter qđ illi q ſic euaſerūt i
ciuitate Romana in timorem ſunt miſſi: ⁊
dederunt gloriaʒ deo de ſua liberatione. vñ
occaſione iſtius depopulatiōis facte p Go/
thos ſcribit Auguſtinus librum de ciuitate
dei: ſubdit aūt Joānes ꝙ vhe ſcđʒ abiĳt ſub
tubicinio iſtius ſexti angeli: qꝛ multa ⁊ gra/
uia (vt viſuʒ eſt) in eccleſia cōtigerunt. Ad/
dit aūt ꝙ cito veniet vhe tertiū: angelo ſe/
ptimo cōcinēte. ¶ 8° ergo predicit eccleſie 8°
liberationē factam p Narſetem Romanū
patritiū Et hoc ibi: [Et ſeptimus angelus
tuba cecinit.] Ille. n. angelus fuit Narſes:
quē Juſtinus miſit ad reprimēdū Tothilā
regem Gothorū: q vocans Longobardos
auxilio eoꝝ Gothorum regnum deleuit: ⁊
Italiā totaliter liberauit: qua liberatiōe fa
cta Romana eccl'ia ⁊ oēs ep̄i đderūt gloriā
deo: ⁊ libere diuinū officium cantauerūt: ⁊
ideo ſubdit Joānes ꝙ poſt tubiciniū ſeptē
angeli qui ad moduʒ tube vocem exaltans
plurimū exercitū congregauit: audite ſunt
voces laudis: qꝛ regnū Italie extunc factū
eſt dñi noſtri Jeſu xp̄i: ⁊ tunc venit tēpus
iudicandoꝝ mortuoꝝ ⁊ reddendi eis mer/
cedem: qꝛ ſanct⁹ Herculianus ⁊ ceteri mar/
tyres q ſub Gothis fuerāt iterfecti recepe
runt mercedeʒ honoris a xp̄ianis deū libe/
re colentibus ⁊ adorantib⁹: Gothis inter/
fectis. ¶ Notandū aūt ꝙ ille Narſes vitu
pat⁹ eſt ab Auguſta Sophia poſtq̄ʒ habue
rat victoriam de Gothis. Nā Romani di/

rerũt q melius erat Gothis ſeruire q̃ꝫ grecis: vbi Narſes eunuchus impat ⁊ pro ſua libidine dñaf. Auguſta vo impat Narſeti: vt Cõſtãtinopolim remearet: ⁊ cũ ſuis puellis lanã filaret. Ex hijs igif Narſes iratus: ⁊ indignat⁹ remãdauit Auguſte ſe talẽ telã ordinaturꝫ quã nunq̃ꝫ deponeret q̃ꝫdiu viueret: tũcqꝫ Lõgobardos a Pãnonia vocauit: ⁊ Italiã impatori auferens eaꝫ tradidit Lõgobardis q eccleſiaꝫ turbauerũt vſqꝫ ad tpa Karoli magni qui eos extermiauit: pp iram ḡ Narſetis: ⁊ Longobardoꝝ q ad ei⁹ iſtigationẽ itrauerũt Italiã iterponit Joãnes. [Et irate ſũt gẽtes ⁊ aduenit ira tua.]

¶ Tertia viſio.

IN tertia vo viſione deſcribit pphetice Joãnes totũ tps qd fuit a Foca ⁊ Mauritio ipatorib⁹: ſub qbus fuit papa magnus Gregorius vſqꝫ ad Cõſtãtinũ queꝫ excecauit Hyrene mr ſua: ptigerũt aũt multa circa eccleſiã ſub decurſu tpis illius q̃ oia pphetat vł prophetizat Joãnes a pn⁰ capłi. xij. vſqꝫ ad. xv. excluſiue.

Primo ¶ Primo nãqꝫ pdicit q̃dam incidẽtia que ſub Grego. vel parum añ ptigerunt q̃ fecerũt i eccłia: [magnã. ſ. mutationẽ ⁊ fuerunt in vniuerſo q̃tuor. ¶ pm inſtitutio ſollemnitatis que di ipopanti ſiue pſentationis xpi in tẽplo. Legif eni q ãno Juſtiniãi xj. maxia fuit mortalitas in Cõſtantinopolim ſiue Bizantio: ⁊ id inſtitutũ eſt feſtũ purificationis btẽ virgis Marie ⁊ pſentatõis xpi in templo vt celebraref ſcda die menſis februarij: ⁊ ceſſauit mortalitas: ⁊ h ẽ qd dic hic Joãnes [q apertuꝫ eſt tẽplũ dei in celo eccleſie.] h ẽ feſtiuitas de templo fuit maniſeſtata ⁊ archa teſti. i. xps viſus eſt i tẽplo: qꝛ recolit eccleſia introductionẽ iſti⁹ arche in tẽplo in die purificatiõis. ¶ 2m vo fuit deſtinatio Auguſtini ſerui dei ⁊ alioꝝ monachoꝝ: quos Grego. miſit in angliã ad gẽtẽ angloꝝ puertendã: ⁊ qꝛ btõ Auguſtino tanta miraculoꝝ grã diuinit⁹ pceſſa eſt vt vice apłica egrotãtes vmbra ſanaret: cecis viſũ: ſurdis auditũ: claudis greſſũ: mutis loquẽdi officium reformet: id dicit Joãnes q ſcã tunc ſũt fulgura miraculoꝝ ⁊ voces pdicationũ p totam angliaꝫ: ⁊ gens illa eſt puerſa: ppe tpa illa: vꝫ anno Juſtini q̃rto: rex ⁊ tota gens Armenioꝝ fidẽ dñi ſuſceperunt ⁊ baptizati ſr. ¶ 3m vo qd ptigit fuit iſtitutio cenobioꝝ. Naꝫ Gregorius. 7. monachoruꝫ monaſteria iſtituit ⁊ plures alij cenobia cõſtruxerunt: ⁊ ideo ſubdit Joãnes q fact⁹ ẽ terremotus: hoc eſt cõmotio cordiuꝫ terrenoꝝum. ¶ 4m vo fuit interfectio impatoris Mauritij p Focaꝫ impatorẽ. Legitur enim q Mauritius impator a beato Grego. plurimum diſcordans intim ira ipſius excreuit vt Gregorius mortẽ (vt qdaꝫ aiunt) minaretur: tũqꝫ diuino iudicio milites Focaꝫ centuriõeꝫ in Ceſareꝫ ſublimauerũt q mãdauit vt Mauritius cum vxore ⁊ duobus filijs decapitaref: qd ⁊ factum eſt. Et ideo ſubdit Joannes q illo tpe facta eſt grando magna. i. pſecutio ⁊ interfectio hoium maximoꝝ: impatoris videlꝫ ⁊ filioꝝ ſuoꝝ.

¶ 2⁰ ibi: [Et ſignũ magnũ appuit in celo.] 2⁰
predicit Joãnes que ptigerunt eccleſie ſub tpe Eraclij q̃tuꝫ ad Coſdroe effugationẽ. Legif eni q Focas crudeliſſimus impator extitit ita etiaꝫ vt in domeſticos crudeliter deſeuiret. vnde eccleſia multum deſiderabat impatoris alterius ſubſtitutionẽ: ⁊ optabat aliũ parẽ tanq̃ꝫ mr. Eracli⁹ aũt iterfecto Foca impauit: q iuenit rempublicã valde diſſolutã ⁊ attritaꝫ: naꝫ ⁊ Europã: Barbariam: ⁊ Aſiam Perſi vehementer vaſtabãt. pp ter h dicit Joãnes q mulier amicta ſole ſub cuius pedib⁹ erat Luna: ⁊. xij. ſtelle in capite: q figurabat matrẽ eccleſiã amictã xpo ⁊ coronatã doctrina apoſtoloꝝ clamabat pturiẽs: ⁊ cruciabaf donec in impatorẽ Eracliuꝫ pepiſſet. Legitur aũt q ãno qnto impatoris Eraclij fuit qdam rex in perſide Coſdroe noiat⁹: q totã Paleſtinã bello oppreſſit: ⁊ ciuitateꝫ ſanctam Hieruſalẽ cepit in qua etiã interfecit vſqꝫ ad nonaginta milia viroꝝ: ⁊ Zachariam patriarchã captiuauit: ⁊ crucem dñicam aſportauit. Anno aũt 6⁰. impij Eraclij Coſdroe pdict⁹ totã Egyptũ occupauit ⁊ Libyaꝫ: ⁊ Chartaginẽ Et rediens turrẽ argenteã ſilr fecit in q̃ interlucentibus gẽmis thronũ extinxit aureuꝫ: ibiqꝫ Solis q̃drigã ⁊ Lune: ⁊ ſtellaꝝ imagines

nes

nes collocauit :ac p occultos meatus aquā
aſpgebat vt quaſi deus pluuiā deſup infun
dē videreť: faciebat ſeqꝫ vocari ab icolis ēt
vicinaꝝ gentiū quas ſubiugauerat ſuo im/
pio regē regum ⁊ dñm dominātiū:⁊ ſe coli
vt deuꝫ:⁊ hinc eſt ꝙ Joānes ipm deſignat
p draconē:qꝛ ſicut Lucifer draco magnꝰ ap
petijt dei equalitateꝫ: ſic ille:⁊ dicit ꝙ erat
rufus ꝓpter callidū modū quo quaſi deus
pluebat ⁊ vocē tonitrui fingebat: dicit etiā
ꝙ habebat.7.capita ⁊.7.diademata ꝓpter
multitudinē regnoꝝ q̄ ſibi ſubiecerat: ha/
bebat etiā.x.cornua,ꝓpter acies fortiſſimas
militares:⁊ trahebat tertiaꝫ parteꝫ ſtellaꝝ
qꝛ quaſi tertiā partē eccleſiarū totius orbis
deleuit.Nā oēs q erant in Aſia.dicit aūt ꝙ
ſtetit aū mulierē:qꝛ xp̄ianoꝝ ſanguinē ma/
xie ſitiebat:⁊ addit ꝙ voluit eiꝰ filiū deuo/
rare.ſ.Eracliū:qꝛ oī cautela vſus eſt ꝯ ipm:
primo fugiēdo:deinde exercitꝰ deſtinando.
Legiť aūt ꝙ tūc eccleſia que erat in Aſia p̄
timore fugit citra brachium ſancti Georgij
ad impatorē in Conſtātinopolim ⁊ in Gre
ciā.Et ideo dī ꝙ mulier fugit i ſolitudinē
i.in Cōſtantinopolim vbi hꝫ locū a deo pa
ratum vt ibi paſcať. Legiť etiaꝫ ꝙ Eraclꝰ
āno.xij.ſui impij collecta multitudine ar/
matoꝝ ad pſas debellādos ꝓficiſciť ferens
ſecū in manibus ſancte dei genitricis ico/
niam quā verbū:q format oīa cōpoſuit: ⁊
nō manus hoīum depinxerūt: pſidemqꝫ p
7.ānos cōtinuos potenter debellauit ⁊ in
ſuo aduentu ſtatim terrā ſanctaꝫ Coſdroe
dimittēs aū Eracliū fugiebat ⁊ combure/
bat oīa ſancta .Eraclius vͦ ſubſequens ci
uitates ⁊ regiões vaſtabat:⁊ hoc eſt qđ hic
predicit Joānes cuꝫ ait ꝙ Michael q erat
dux exercitus xp̄iani ⁊ angeli eius p̄liaban
tur cum dracone dicit aūt draconē illū eſſe
ſerpentē antiquū:qꝛ regnū pſarum antiqſſi
mū fuit etiā a diebꝰ Aſſyrioꝝ.Hic aūt dra/
co ꝓiectus fuit qꝛ Coſdroas p Eracliuꝫ ex
pulſus ⁊ repulſus fugit vſqꝫ ad terrā ſuam
dimittēs terrā ſanctaꝫ ⁊ qꝛ h̄ fuit cauſa ma
gne letitie in eccleſia:ideo ſubdit ſe audiuiſ
ſe vocē dicēteꝫ[.Nunc facta eſt ſalus ⁊ vir/
tus ⁊c.]Notādū āt ꝙ p hoc qđ ait de ange
lis q p̄liati ſunt cū dracone ꝙ nō dilexerūt
aias ſuas vſqꝫ ad mortē: euidēter inuit ſe p
angelos intelligere oēs xp̄ianos:nam ange
li q ſunt ſpecie mori nō pñt.¶3°ibi:[Ue 3°
terre.]Predicit Joānes poſt fugā Coſdroe
duplicis exercitus deſtinationē factā ab eo
ꝯ Eracliū:⁊ exercitū xp̄ianuꝫ.Legiť eni ꝙ
poſtqꝫ Coſdroe Eracliū fugiens puenit in
pſidem terram ſuā:iratus eſt valde ⁊ miſit
primo duos p̄tores ſiue duces grandis ex/
ercitus q cuꝫ Eraclio decertarent:impator
aūt Eraclꝰ qꝫuis in prelio i aggreſſu cuiuſ
dam pontis multas plagas recepit ⁊ multi
de Romano exercitu fuerunt interfecti:cū
in medio pontis quēdā pſam virum gigan
teum aggrediť ⁊ lancea tranſfoſſum in fluē
ta ꝓiecit quo victo ceteri pſe in fugam ſunt
verſi.Ille ergo exercitus ſignatur p flumen
qđ miſit draco ad deuorandā mulierē:h̄ eſt
ꝯgregationē fidelium cum Eraclio exiſten
te:fluentū tñ illud abſortum fuit:qꝛ fugatꝰ
fuit ille exercitus ⁊ cōſumptus: vt dictum
eſt.Legitur etiaꝫ ꝙ poſt h̄ Coſdroes miſit
duabus vicibus duos alios pretores vnum
poſt alium cū maxima militia vt preliareť
cum Eraclio:⁊ primū qdem cū ſua militia
p interceſſionē ſancte dei genitricis Ma/
rie ſupauit: vehementiſſimo grandine ſup
pſarū exercitū deſcendente.ſcđm etiā occi/
dit opitulāte dei genitrice ad horam nonā
vbi cecidit maxima pars exercitus pſaruꝫ:
⁊ hoc p̄dicit Joānes cuꝫ ſubdit:[Et iratꝰ ē
draco i mulierē ⁊c.]¶Quarto tangit que 4°
acciderunt Eraclio qꝫtuꝫ ad aliā Coſdroe
debellationē.Legitur eni ꝙ poſt iſtos exer/
citus debellatos Coſdroe inſtituit filiuꝫ ſu
um regem ⁊ miſit euꝫ cū pſaꝝ principibus
⁊ exercitu grandi iuxta Danubiuꝫ fluuiū:
tñ qꝛ diu hincinde exercitus decertaſſent
placuit vtiqꝫ exercitui vt Eraclius ⁊ filius
Coſdroe inirent ſingulare certamen:⁊ cui
ſors victoriam cōferret:ipſe ſine dāno vtri/
uſqꝫ exercitus imparet: pulſatus autē dñs
lachrymis xp̄ianoꝝ fideli ſuo Eraclio ꝯceſ
ſit de hoſte triumphū:tantaqꝫ mētis muta
tio Cyrothis filij Coſdroe iuaſit exercitū
vt ſponte cum oī familia ⁊ prole eraclio ſe
ſubderent .Et hoc eſt qđ hic dicit Joānes
ſe vidiſſe beſtiaꝫ: cui draco dedit ſuam po/

BIBLIOTECA UNIVERSITAT DE

teſtatē.ſ.filiuʒ Coſdroe:⁊ ipſe q erat vnus
de.x.principibus quaſi vnus ſolus in ſingu
lari certamie eſt deuictus : nō tñ mortuus:
⁊ iō Joānes nō dicit euʒ occiſum: ſed quaſi
occiſum in morte:poſtmodū vō qꝛ idem re/
bellauit ⁊ xp̄ianitatem abnegauit cum ex/
ercitu ſuo:⁊ fideles impugnauit Eraclio re
cedente.Jccirco ſubdit Joannes : ꝙ plaga
mortis eiꝰ curata eſt:⁊ admirata eſt vniuer/
ſa terra:⁊ ꝙ datum eſt ei bellum facere cuʒ
ſanctis ⁊ vincē eos:qꝛ multos ſanctos mar
tyrizauit:ſicut ſcm̄ Anaſtaſiuʒ monachum
⁊.lxx.monachos cū eo ⁊ multos alios xp̄ia
5° nos.¶ Quinto ibi:[Siqs hʒ aures audiē
di.] Predicit totius belli Eraclij cuʒ Coſ/
droe finem ⁊ terminationē.Sciendū enim
ꝙ p.7.ānos durauit : vñ ſupiꝰ dī ꝙ mulier
fugit ad locū vbi aleretur p.1260.dies.qui
faciūt tres ānos cū dimidio.Et deinde ſub
dit ꝙ mulier volauit in deſertuʒ locuʒ vbi
alitur p tp̄s ⁊ tpa:⁊ dimidium temporis vt
tempus ſit ānus ⁊ tēpora duo āni: ⁊ dimi/
diuʒ tēporis dimidius ānus: ⁊ ſic ſunt tres
āni cum dimidio:q additi prioribus tribus
ānis cuʒ dimidio efficiunt.vij.ānos. Finis
autē impugnatiōis fuit ꝙ eraclius cuʒ di/
cto filio Coſdroe pgens in pſidem ad locū
vbi ſedebat Coſdroe i aureo throno puenit
qd̄ vidēs Coſdroes tremefactus eſt:⁊ ait il
li Jmperator : ſi credere volueris dño nr̄o
Jeſu xp̄o ⁊ illius te ſeruum eſſe confeſſus
fueris : regnuʒ tibi pſarum tm̄ cum patri/
monio tuo:necnō ⁊ vitam tibi dabo.Cum
auteʒ ille nequaqꝫ acqeſceret: extracto gla
dio caput eius impator xp̄ianiſſimus am/
putauit.Qd̄ ſi alicubi legatur ꝙ Tyrothis
patrem ſuū Coſdroe cum filijs occidit:in/
telligendū eſt ꝙ ſimul erat cū eraclio impa
tore pace facta cuʒ ipſo:⁊ ideo factū vnius
alteri imputatur.Duxit aūt impator mul/
ta milia pſarum q erant cū Coſdroe in ca/
ptiuitatem:ſed ⁊ crucem dñi in Hieruſalē
reportauit:⁊ ideo dicit hic Joānes ꝙ q ha
bet aures ſpirituales audiat:hoc eſt intelli/
gat finem belli pſarum:q fuit ille:qꝛ Perſe
multos in captiuitatē duxerāt:⁊ ipſi i capti
uitatē iuerūt.Coſdroe vō q gladio multos
occiderat gladio occiſus eſt : ⁊ ibi probata
eſt fides ⁊ patientia Zacharie patriarche ⁊
ppl'i cōcaptiui quē eracliꝰ de pſide in Hie/
ruſaleʒ reduxit.¶ Sexto ibi:[Et vidi aliā 6°
beſtiam.] predicit Joānes tempore eraclij
qꝫtū ad Machometi ⁊ legis ſue ſarraceni/ Machometus
ce introductioneʒ.Legitur enim ꝙ predi/
ctus eraclius hereſi deprauatus per Cyruʒ
Alexandrinuʒ epiſcopū ⁊ Sergiū patriar/
cham Conſtantinopolitanum: q aſſerebāt
tm̄ vnam naturam eſſe in xp̄o poſt tantas
victorias quas habuerat.vnde fideʒ catho/
licam tenere iuſto dei iudicio impotens eſt
effectus:⁊ iſurrexit ſuo tēpore circa annuʒ
25.ſui impij Machometus princeps Arabū
ſiue ſarracenorum:⁊ ſectam pfidam adinue
nit:⁊ q hactenus ſub regno pſarum verſa
vice fuerat cum gente ſua ſarracenica illos
debellat:⁊ ſic regnum pſarum trāſtulit ſub
dñio ſarracenorum:ille igitur Machome/
tus deſignatur p beſtiam que habebat duo
cornua ſimilia agno:qꝛ ſui dicunt eum ha/
buiſſe donuʒ prophetie ſup alios pphetas.
Dicunt etiā ipſum habuiſſe gratiam mira/
culorum.Nam inter cetera aſſerunt ange/
lum ſibi fuiſſe locutuʒ ⁊ arborē fici ad eius
vocationem ſibi ſe humilr̄ inclinaſſe.Bos
etiā ⁊ agnus ei locuti ſunt ſicut fingūt : lo/
quebat autē ſicut draco.i.ſicut Coſdroe qꝛ
ſicut ille voluit adorari vt deus:ſic ⁊ ille vl'
ſaltem voluit reputari maximus inter nun
tios dei.vnde aſſerūt ſarraceni nomē Ma/
chometi fuiſſe añ creationē mūdi i ꝯſpectu
dei:⁊ niſi fuiſſet nequaqꝫ mūduʒ ꝯdidiſſet:
poteſtatē etiā prioris beſtie faciebat:quia re
gnuʒ pſarum ipſe confirmauit ⁊ exaltauit.
nam regnum ſaracenorum ⁊ pſarum idem
eſt nomine mutato:ſeduxit etiā habitantes
in terra ppter ſectam deo execrabilem quā
confecit:in qua tñ aliqd poſuit de igne cele
ſti:qꝛ aliqua verba ſumpſit de nouo ⁊ vete/
ri teſtamēto ⁊ de ſcriptura ſacra vt deciperet
ſimplices xp̄ianos: ⁊ iudeos:inſtituit etiaʒ
imaginē beſtie:hʒ eſt ſūmum pontificem in
ſecta ſua poſt ſe:quē ſarraceni vocant caly/
pham: vt ipſum decepti hoīes adorarent
tanqꝫ habentē ſpeciem vite ⁊ poteſtatē ſpi/
ritualeʒ.vnde ⁊ ſarraceni illi obediūt ſicut
⁊ nos dño Pape : fecit etiaʒ hoīes caracte/

rem habere:h̄ eſt circunciſionem ⁊ alia ſa/
cramēta:⁊ falſas cerimonias quas inſtituit
in ſuo Alcorano:precepit etiā ne qs poſſit
emere vel vendere niſi habeat caracterē be
ſtie:qm̄ ordinauit vt nemini cōmunicarent
q blaſphemarent legē ſuam:imo iniunxit
ſarracenis vt cum nullo diſputarent:ſed q̄
ſtatim interficerent omnē blaſphemantem
legem ſuam:⁊ qm̄ ipſe plus nocuit eccleſie
q̄ aliqs ſeductor q nunq̄ fuit:quia non ſo
lū Perſidē:Arabiā.⁊.Syriā: imo ⁊ Egy/
ptum ⁊ Africam ⁊ Hiſpaniā ⁊ partē Gal
liarū infecit.Iccirco Ioānes tempus du
ratiōis ſecte illius inſinuans dicit q̄ homo
q h̄ intellectū computet numerū beſtie:eſt
enim.666.⁊ ſm expoſitionem Innocentij
pape tertij intelligunt anni.666.qbus de
bet durare ſecta ſarracenorum.Qd ſi com/
putemus a tēpore Machometi q cepit an/
no.627.iam de multo tempore tranſierunt
vnde ⁊ ipſimet ſarraceni cōfitentur (vt di
citur)q̄ a qnquaginta ānis citra durat eorū
ſecta de gratia:q: ſm eorū ꝓphetias debuiſ/
ſet ceſſaſſe.Alij vō dicūt q̄ poſt mortē Ma
chometi vnuſqſq; ad ſectam ſuam redijt ⁊
q̄ diſſipata eſt ſecta eius quā poſtea ſucceſ/
ſor eius ebiben:⁊ poſt multa tempora alius
q dictus eſt Elegip repararunt ⁊ dilataue/
runt regnū:⁊ alchoranum fecerunt corrigi
emendari: abbreuiari:⁊ exponi:⁊ tunc ſar/
racenorū lex dicitur proprie inchoata. Si
autem ab illo tempore anni.266.computē/
tur nondum eſſent tranſacti: ſed quia de
futuris non eſt p certitudinem ānuncian/
dū. Iccirco intellectus iſtius ſpūiſancto
relinqtur.Notādū autem q̄ Machomet⁹
qdā Sergius noie:ſecta Neſtorianus im/
buit predictū Machometū ad decipiēdū
ſimplicem illam gentem q habitans in la/
tibulo quodā dabat Machometo futura
reſponſa:⁊ forte predictus Machomet⁹eſt
imago beſtie de qua loquitur hic Ioānes.
¶ 7°ibi:[Et vidi ⁊ ecce agnus.]Predicit
7° Ioānes multorū religioſorū ⁊ religioſarū vir
ginum martyriū ⁊ coronationē que facta
eſt diebus illis. Legitur enim q̄ āno.634.
ſarraceni Syriā infeſtarunt:in āno ſequē/
ti capta Damaſco Fenice ⁊ Hieruſalē obſi/
dentes expugnant: ⁊ qm̄ in Egypto erant
multa monaſteria monachorum ⁊ ſancti/
monialiū:ſimiliter ⁊ in Syria : ⁊ Meſopo
tamia.Iccirco multi ⁊ multe religioſi ⁊ re/
ligioſe q ⁊ q̄ in virginitate dño ſeruierant
nolentes turpitudini ſarracenorū acgeſce/
re martyrio coronati ſunt.Anno dñi etiā
748.Sarraceni Africam terrā xp̄iano cul
tui maxime dedicatā cepunt ⁊ occupaue/
runt ⁊ multas virgies heremitas ⁊ ſancti/
moniales martyrio coronauerunt:de quo/
rum premio ⁊ cantico ⁊ numero copioſe
Ioānes loqtur in hac parte cū dicit ſe vi/
diſſe agnū ſupra montē Syon: in eccleſia
ſ.triumphante:⁊ cum eo.144.milia :q cū
mulierib⁹nō ſunt coinquinati ⁊ cetera que
ſequunt.¶ Octauo ibi:[Et vidi alterum 8°
angelum volantē.]Predicit Ioānes quā/
dam notabilem gentiū conuerſionē. Legi/
tur enim q̄ anno domini.241. Gregorius
papa tertius miſit quēdam ſanctū virum
noie Bonifacium archiep̄m Magūtinū
ad predicandum in tribus nationibus fi/
dē xp̄i:vz in Turingia.Phrygia:⁊ Auſtria
qui conſtantiſſime predicauit ⁊ fidem plan
tauit:demū aūt ab inimicis fidei in Phrij
gia martyrizatur. Scripſit etiā cōſtantiſſi/
me reprehenſiuā litteram regi Anglorum
tanq̄ legatus ſolemnis eccleſie Romane.
Hoc predicens Ioānes dicit ſe vidiſſe an/
gelum volantem p mediū celi Bonifaciū
ſ.eccleſie ſolēniſſimū legatum vt euangeli/
zaret ſedentibus ſup terram fidem xp̄i qui
appellatur euangeliū eternū : ⁊ dixit Tu/
ringijs ⁊ Phrygiōib⁹timere dominū ⁊c.
¶ Nono ibi:[Et alius angelus ſecut⁹eſt.] 9°
Introducit ac predicit impij Grecorū de/
prauationem.Eſt enim ſciendū q̄ a Con/
ſtantino vſq; ad reprobationē regni Gre/
corū pauci fuerunt imperatores vere catho/
lici.Sed eorum maior pars fuit vel Arria/
na vel Euthiciana.vnde ꝓpter fauorē eo/
rum heretici catholicam eccleſiam confu/
derūt : maxime aūt ab Eraclio ⁊ deinceps
fuerunt imperatores heretici heretica pfidia
deprauati ita vt merito de⁹decreuerit eos
proijcē ⁊ a Romanorū imperio ſeparare.Le/
gitur aūt q̄ Cōſtans q alio noie dictus eſt

Cōſtātin⁹nepos Eraclij:q3 fili⁹ filij ſui imi
tatus hereſim Eraclij cōſenſit Paulo Cō/
ſtantinopolitano epō aſſerenti in xpo vnā
ſolam nām. Beatus vero Martinus pa
pa q ſedit āno dñi.650.celebrauit conciliu3
vbi oēs aſſertores iſtius praui dogmatis cō
demnauit:maxime Paulū falſi noīs patri/
archā: q̄re cognita Cōſtās impator Mar/
tinum papa3 Conſtantinopolim euocauit
ꝛ inde eū in exilium relegauit:multos etiā
orthodoxorum verberibus ꝛ exilijs dam
nauit:eo ꝙ hereſi ſue nullatenus acqeſcere
vellent. Iſtud ergo concilium pape Mar/
tini impatorē hereticū condēnans ꝛ p con
ſequens deteſtans:totū impium grecorum
preuidens Joānes dicit ꝙ alius angelus.ſ.
Martin⁹clamauit ꝙ Babylō: h̄ eſt impiū
Conſtātinopolitanū a quo confuſio oium
hereſu3 ex quo ſedes impij ibi tranſlata eſt
in totā eccleſia3 emanauit: cecidit p diuer/
ſos errores ꝛ a viro fornicatiōis ſue.i.here
ſim diuerſarū potauit oēs gentes. ¶ Deci/
Decio mo ibi:[Et terti⁹angelus.] Predicit Joā/
nes dñij grecorum repudiationē a Roma/
nis. Legitur enim ꝙ āno domini.714.im/
perauit Philippus cognomine bardan⁹:
hic autem cum eſſet hereticus oēs imagi/
nes ab vrbe Conſtantinopolitana precepit
auferri. Ipſe etiam miſit Rome ad papam
Conſtātinū litteras praui dogmatis: quas
vir ſanctus conſilio Romani populi refu/
tauit:ꝛ p̄cepit:ꝛ cū eo Romanus populus
ſtatuit ne nomen heretici impatoris pone/
retur in chartis: nec pcuſſura ſolidorū ip/
ſius reciperetur:nec eius memoria in eccleſia
poneretur nec proferereretur eius nomē ad
miſſarum ſolemnia: h̄ preuidens Joānes
dicit ꝙ tertius angelus ſcil3 papa Conſtan
tinus clamauit: Si quis adorauerit beſtia3
ꝛ imagine3 eius aut acceperit caracterem:
hic bibet de vino ire dei. Nam ſub anathe/
mate precepit ne effigies aut moneta impa
toris Philippi a populo reciperetur vt dictū
eſt. Hūc aūt Philippu3 Arthēni⁹q ꝛ Ana
ſtaſiu3 oculis priuauit: ꝛ ab impiali digni
tate deponens eius ſibi vendicauit impe/
rium. Philippus aute3 interfecerat Juſti/
nianum auguſtū predeceſſore3 ſuū ꝛ Tybe/
rium filiu3 eius. vñ ab illis diebus Roma/
ni ceperunt deſiſtere a Conſtātinopolitano
impio ꝛ ipm repudiare. ¶ Undecimo ibi: 11°
[Hec ſapientia ſanctorū eſt.] Predicit Joā
nes multorum nobiliū conuerſionē ad xp3
p habitus mōachalis ſuſceptionē ꝛ Caſini
montis reedificationē. Legitur eni3 ꝙ āno
domini.716.qda3 diuino amore compun/
ctus Romā venit:ꝛ hortatu pape Grego.
ſecundi:montē Caſinū reparauit euolutis
108.annis ex quo locus ille a Lōgobardis
fuerat deſolatus:concurrētibus autē pluri
bus monachis pater eoꝝ ꝛ abbas effectus
eſt:ꝛ tam ſe q̄3 eos regularibus ſubdidit di
ſciplinis. Circa illa etia3 tempora. legitur
ꝙ Cluer: ꝛ opha reges anglorū Romam
veniunt:ibiq3 in monachos attonſi.regi re
gū militauerunt:p ide3 etiā tpe Karolian⁹
frater Pipini cu3.v.ānis regnaſſet diuino
timore compunctus:fact⁹monachus mon
te3 caſſinū expetijt:ſimiliter ꝛ Heldericus
rex Francorū ad religionē trāſiuit. Et ſimi
liter rex Longobardoꝝ cum vxore ꝛ filijs.
vnde maxima multitudo potentiū ꝛ nobi/
liu3 mundū contēnentes induerunt xpm
que tēpora aſpiciens Joānes dicit hec pa/
cientia ſanctorū mundu3.ſ.contemnē pro/
pter xpm ꝛ ſtatim de eorum ſtipendio ſub/
iungens ait.[Beati mortui morte ciuili q i
domino moriunt.] Per religionis aſſum/
ptionem.[Opera eni illoru3 ꝛc.] ¶ Duo/ 12°
decimo ibi:[Et vidi ꝛ ecce nubem candi/
dam.] Predicit Joānes regni Francorum
tranſlationē in pſonā Pipini. Legitur eni
ꝙ Pipin⁹fili⁹ Karoli Marcelli victorioſiſ/
ſimi principis:cum regni Francoru3 princi
patu3 teneret ſub Helderico rege: q ſolo re
gio noie contentus ocio deditus erat. Pi/
pinus ipſe legatos miſit ad Zacharia3 pa/
pam cōſulēs qs potius rex eſſe aut dici de/
beret: ille.ſ.q magnos p regni pace ſuſtiet
labores:an q ocio dedit⁹ſolo noie regnaret?
Cui idē pōtifex remādauit:illū dbē appel/
lari rege3 q rempublicā gubernaret: ꝛ hac
reſponſione aiati Helderico rege in mona/
ſterio poſito Pipinū āno dñi.700.conſtitu
unt ſup ſe regem. Hic aūt fuit ſtrenuiſſim⁹
rex:ꝛ falcem poteſtatis ſue extēdit ad regē

francoꝝ

Francoꝛuꝫ dilatationẽ. Ideo Joãnes dicit
ſe vidiſſe nubem candidam: qꝛ regnũ nobi
le plenũ ſplendoꝛe fidei: regnũ vꝫ Francoꝝ
qḋ tunc cepit ſplendeſcere ꝛ floꝛere: ꝛ ſup
iſtam nubẽ vidit ſedentẽ Pipinũ cuꝫ coꝛo/
13° na aurea ꝛ falce acuta in manu. ¶ Tertio/
decioꝰ ibi: [Et aliꝰ ãgelus exiuit ḋ tẽplo.]
Pꝛedicit Joãnes pape Stephani aduentũ
i Frãciã: ꝛ Pipini iuocatiõẽ ꝯ Ayſtulphũ
regeꝫ Longobardoꝝ. Legitur enim ꝙ ãno
dñi. 753. Stephanꝰ papa ꝑpter pſecutionẽ
Ayſtulphi Lõgobardoꝝ regis exiuit ḋ Ro
ma: ꝛ in Franciam venienti occurrit Pipi
nus rex p ſpacium trium miliarioꝛuꝫ: ꝛ de
equo deſcendens cum magna humilitate
terre ꝓſtratus: ad palatium ſuũ papam de/
duxit. Cui pꝛefatus papa lachꝛymabilr̃ pſe
cutionem eccleſie apuit. Congregans ergo
pipinus copioſum exercituꝫ Italiaꝫ aggre
ditur ꝛ exercitus Ayſtulphi a Frãcis debel
latur. Unde Ayſtulphus paceꝫ cũ Roma/
nis ad initũ Francoꝛũ inire compulſus eſt.
Sꝫ poſt diſceſſum pipini Ayſtulphus fede/
ra pacis violauit. Pipinus igitur Italiã re
petens Ayſtulphũ papie recluſit: ꝛ ad tenẽ
dum pacis fedus inuitũ compulit: ſancto
Petro quoqꝫ q̃ ſui iuris erãt fecit reſtitui: ꝛ
hoc eſt qḋ dicit Joãnes ꝙ alius angelus. ſ.
papa Stephanus exiuit de templo eccleſie
Romane: ꝛ clamauit voce magna ad ſeden
tem ſup nubem ad regem. ſ. pipinũ vt mit/
teret falceꝫ potentie ꝛ exercitus ſui ac me/
teret Ayſtulphũ ꝛ populũ Lõgobardoꝝ: q
iam erant maturi: ꝛ digni vt de terra pꝛe/
ſcinderent ꝑpter pſecutiões q̃s eccleſie in/
14° ferebant. ¶ Decimoq̃rto ibi: [Et alius an
gelus exiuit de tẽplo.] pdicit Joãnes Ka/
roli magni ſubſtitutionẽ. Legit. n. ꝙ Pipi
nus duos filios habuit: pmus q dictus eſt
Karolus q p felicitatis magnitudinem co/
gnomiatus eſt magnus: pri nõ impar gloꝛia
imo multo victoꝛioſioꝛ ac longe pꝛeclarioꝛ.
Scḋus vo q dictus eſt Karolomanus quo
moꝛtuo monarchia regni Frãcoꝝ ad Karo
lum magnũ deuenit ꝛ de illo dicit Joãnes
hic: ꝙ alius angelus a pipino. ſ. Karolus fi
lius exiuit de templo vbi fuerat in regem
inũctus: habens ꝛ ipſe falcẽ acutam ptãtis
ꝛ pꝛobitatis ꝛ exercitus bellicoſi nõ minus
q̃ꝫ pater ſuus pipinus. ¶ Quintodecimo 15°
ibi: [Et alius angelus exiuit de altari.] Pꝛe
dicit pape Adriani recurſum ad Karolũ ꝯ
Deſideriũ regeꝫ longobardoꝝ: ꝛ Deſiderij
captioneꝫ ac regni Longobardoꝛũ finem: ꝛ
deſtructionẽ. Legitur eni ꝙ ãno dñi. 774.
Adrianus papa i magna anguſtia conſiſtẽs
pꝛo ciuitatibus ablatis ꝛ malis innũeris a
Lõgobardoꝛũ rege Deſiderio ſibi illatis ad
Karolum regeꝫ marino itinere nuntios de/
ſtinauit obnixe depꝛecans vt oppꝛeſſe eccle
ſie compati dignaret: karolus itaqꝫ Italiaꝫ
ingrediens Deſiderium cũ ſuis fugat: ꝛ in/
tra papiam includit. Papiaꝫ demũ capiẽs
Deſideriũ in exilio ppetuo i Gallias depoꝛ
tauit: piterqꝫ victi Longobardi a Frãcis ex
tunc eoꝛum regnũ ceſſauit: ꝛ ſic papa ꝛ Ro
mana eccl'ia a Deſiderio Ayſtulphi filio libe
rat. Et hoc eſt qḋ h pꝛedicit Joãnes ꝙ aliꝰ
angelus. ſ. Adrianus exiuit de altari in quo
introierat ſicut ſacerdos ad celebrandũ: ꝛ h
habebat poteſtatem ſup ignẽ ꝛ aquã: qꝛ ple
nitudinẽ ptãtis in foꝛo exterioꝛi excõican/
di: ꝛ ſniandi: que auctoꝛitas ſignat p igneꝫ:
ꝛ in foꝛo interioꝛi quo ad emundationẽ cõ/
ſcie p ſacramẽta: que ptãs ſignificat p aquã:
ꝛ hic clamauit ad Karoluꝫ: vt mitteret fal
cem ſui exercitus: ꝛ vindemiaret botros
Longobardos. ſ. q iam erãt digni pꝛeſcidi:
qḋ ꝛ fecit: ꝛ miſit illos in lacum ire dei: eos
iterficiẽdo: ꝛ capiẽdo: ꝛ exiuit ſanguis p ſta
dia. 1600. qꝛ fama Karoli: ꝛ eiꝰ potẽtia fuit
vſqꝫquaqꝫ diffuſa etiaꝫ ex̃ ciuitatẽ eccleſie.
Nam ꝛ ad infideles ꝛ ad grecos ꝛ pſas Ka
roli fama puenit: ꝛ ſic in hac tertia viſione
qndecim notabilia ſunt pꝛedicta que a tem
poꝛe Gregoꝛij vſqꝫ ad Karolum magnum
in eccleſia vel circa eccleſiam contigerunt.

¶ Quarta viſio.

In quarta vo viſione Joãnes cõ
templatus eſt qḋ ꝯtingit eccleſie
in tempoꝛe. 4°. a tranſlatione vꝫ
impij in karolum ꝛ germanos vſqꝫ ad tpa
pape Urbani ſub quo placuit benignitati
diuine vt Hieruſalem ꝛ terra ſcã ac regnũ
iſrael reſtitueretur eccleſie: ꝛ chꝛiſtianis ſub

Baldoino ꝛ Godofredo. Incipit aũt hec
viſio.xv.ca.[Et vidi aliud ſignũ].Et durat
vſq; ad ca.17.excluſiue Intẽdit aũt deſcri/
bere.7.plagas': ꝛ pſecutiones : non qdem
q̃s mali itulerũt eccl'ie:ſʒ poti⁹ q̃s mali ſuſti
nuerũt iuſto dei iudicio a bonis añq̃ʒ ad il/
las.7.plagas pcedat tãgit aliq̃ q̃ reſpiciunt
trãſlationẽ impij a grecis : vñ pdicit p ordi
nẽ.x.q̃ circa tps pſatũ in eccleſia ɔtigerũt.
p° ¶ Primo qdem introducens.7.nuncios
vel angelos q debent.7.plagas nouiſſimas
auctoritate dei inferre antequaʒ eas proſe/
quatur predicit regni karoli fidẽ: deuotio/
nem honorẽ ꝛ dilatationẽ. Ubi conſiderã/
dum eſt ꝙ karolus.33.annis regnauit in
Francia anteq̃ʒ ad Romanũ impium vo/
caretur. In tẽpore auteʒ regni ſui dilatauit
regnum Francie: primo quidem Saxones
debellando: cũ qbus noluit pacẽ facere niſi
baptizarentur: ꝛ fierent chriſtiani. Deinde
vero ſarracenos de Uaſconia: Ceſaraugu/
ſta: Pampilonia ꝛ de Hiſpania effugando
vnde viam ſancti Jacobi purgauit : ꝛ mo/
naſterium in Compoſtella beato apoſtolo
Jacobo edificauit. Deinde etiam Hunnos
vel Ungaros q alios ſolebãt infeſtare ſub/
iecit totaliter: ꝛ domauit: rogatu etiã impe
ratoris Cõſtantinopolitani: a Sarracenis
Hieroſolymam liberauit. Studium etiam
diuine ſapiẽtie ꝛ philoſophie Pariſius iſti
tuit ꝛ fundauit: voluit etiã ꝙ vniuerſe ec/
cleſie galliarum cantuʒ ꝛ officiuʒ diferrent
a Romanis ꝛ id ſemp celebrarent. Intm̃ ẽt
fuit deuotus fidei : ꝛ eccleſie ꝙ duʒ ad limi
na beati Petri Romaʒ veniens feſtinaret:
pedeſtris vno miliario ante ingreſſum ec/
cleſie iuit ꝛ omnes gradus eccleſie oſculãs
ſigillatim ad ſũmum peruenit pontificeʒ: q
in atrio ſup gradus iuxta fores eccleſie aſſi/
ſtebat: ꝛ hoc eſt qd dicit hic Joãnes ſe vidiſ
ſe mare vitreum: hoc eſt populum gallicuʒ
xpianiſſimum: ꝛ baptizatũ mixtũ igne: ʒe/
lo.ſ.fidei feruore: ac eos q vicerũt beſtiaʒ ꝛ
imaginẽ eius karolum.ſ.ꝛ.xij.pares ac ex/
ercitum ſuũ q Machometũ in Hiſpania ꝛ
in terra ſancta: ac Sarracenos debellauerũt
ſtantes ſupra mare vitreuʒ: hoc eſt ſup Sa/
xones quos ad veritatem fidei cõpulerunt
etiã ad baptiſmuʒ: ꝛ habentes cytharas dei
ꝛ cantantes canticuʒ Moyſi ꝛ agni: hoc eſt
officium Grego. ꝛ eccleſie Romane : ꝛ di/
centes: Magna mirabilia ſunt opa tua dñe
iuſte ꝛ vere ſunt vie tue: pp ſtudiuʒ Theo/
logicuʒ: quod incepit vigere in Francia: in
quo vie dei ꝛ eius opa edocentur dicentes
ẽt: Quis nõ timebit te dñe? propter reuerẽ
tiam ꝛ timorẽ quem karolus habuit ad ec/
cleſiam ꝛ ſucceſſores eius: dicentes etiaʒ ꝙ
oẽs gentes venient ꝛ adorabũt in ɔſpectu
tuo: ppter firmitateʒ fidei: cui firmiter ad/
heſerunt: q: a primo rege Francorũ xpiano
huc uſq; nullus a veritate fidei legiť deuiaſ
ſe: qd non repitur de aliquo alio rege: vnde
manifeſtum eſt ꝙ cõgruentiſſime ius Ro/
mani impij fuit in karoluʒ tranſlatũ. ¶ 2° 2°
ibi: [Et poſt hoc vidi: vbi ꝛ ecce aptum eſt
templuʒ.] predicit Joãnes.7.plagarum fu
turarum diſpoſitionẽ ꝛ cum hoc eccleſiarũ
ꝛ cenobiorum p karolum dedicationẽ. Le/
gitur eniʒ ꝙ karolus anteq̃ʒ adipiſceret di/
gnitatem impialem fundauit multa ceno/
bia ꝛ multas eccleſias cathedrales. vnde
partes Gallie ꝛ Hiſpanie plene ſunt ceno/
bijs ab ipſo fundatis etiam ſm numerum
alphabeti ꝛ ordinem fundauit abbatias: ꝛ
in prima reliqt vnum.a.aureum. In ſecun/
da.b.ꝛ ſic de alijs: que littere in pluribus
monaſterijs huc uſq; ſeruantur. Et hoc eſt
qd pdicit Joãnes ſe vidiſſe.7.angelos ve/
ſtitos lapide mundo ꝛ candido per qd deſi
gnãtur ꝙ eſſent nuntij diuine vindicte ex/
ercẽde in malos: quibus vnus de quatuor
animalibus ſcilicet Lucas dedit ſeptẽ phia
las plenas iracundia dei quia ipſe maxime
predicit mala que futura ſunt in orbe vt pa
tet Luc.21.vbi ſcribitur: Erũt ſigna in So
le ꝛ Luna ꝛ Stellis ꝛc. Subdit auteʒ Joã
nes ꝙ templum dei impletũ eſt fumo a ma
ieſtate dei propter multiplicationem ceno/
biorum ꝛ monaſterioꝝ que karolus edifica
uit in qb⁹ incenſum orõnis multiplicitatis
huc uſq; deo offertur. Cõcludit aũt ꝙ ne/
mo poterat in templũ introire donec ɔſu/
marenť.vij.plage. q: xpiani Hieruſalem ꝛ
templũ dñi nõ recupauerunt vſq; ad tpus
Urbani quo iſte.7.plage fuerunt ɔſumate.

¶ Tertio

3° ❡Tertio ibi:[Et audiui vocem magnã.]
Proſequẽdo effuſionẽ.7.phialaꝝ.ꝛ incho
ando a prima ꝑdicit duarũ hereum condẽ/
nationem factam p papam Adrianum.Le/
gitur.n. ꝙ Conſtantinus.4.ãno.14.impe/
rij ſui ſynodum epoꝛum.330.in Conſtanti/
nopolim cõgregauit:in qua ꝓmulgauit edi/
ctum de imaginibus dei ꝛ ſanctoꝝ ab eccl'ia
deponendis:oẽſq; ſibi ſubiectos iurare pre/
cepit ſuper ſancte crucis lignum:ne aliquã
dei ſanctoꝛũq; eius imaginẽ venerarẽtur:
eos vero q genitricem dei inuocabant:ꝛ eos
ẽt q vigilias deo agebãt:eos q ad eccl'ias aſ/
ſueti religioſe viuebant:eos ẽt q a iuramen
tis ꝛ imundicijs abſtinebant:ꝛ eos q reliq/
as ſanctoꝝ penes ſe habebãt ꝑuabat patri/
monijs:ꝛ modis oib⁹cruciabat:monachos
vt vxores:monachas vt viros ducerẽt com
pellebat. Propter qd multi martyriũ me/
ruerũt nec ſub alicui⁹gentis pſecutiõe plu/
res q̃ ſub hoc martyrizati ſũt.Unde beatũ
Stephanum p.40.ãnos incluſum ẽt genti
bus venerãdum amara moꝛte martyrizauit
Qui impatoꝛ neq̃ſſimus plaga peſſimi incẽ
dij diuinit⁹pcutiť ꝛ clamans adhuc viuus
igni inextinguibili tradit⁹miſerabiliter mo
ritur:cui ſucceſſit Leo fili⁹ eius ãnis.5.poſt
Leonem ṽo vxoꝛ Hyrene cũ filio Conſtan/
tino imperare cepunt ãno dñi.782.ſub quo
ad inſtãtiam patriarche Cõſtãtinopolitani
Adrianus papa apud Niceam vniuerſalẽ
ſynodum congregat:in qua fides catholica
in pſentia Hyrenes ꝛ filij eius Conſtantini
cũctoꝛum ſubſcriptione roboꝛatur ꝛ hereſis
execrãtium dei ꝛ ſanctoꝛũ imagines in per/
petuũ abdicatur. Idem ẽt Adrianus here/
ſim cilicianã cõdẽnauit: q aſſerebat filium
dei in diũa nã verum deum eſſe:in humana
ṽo nũcupatiuũ: ꝛ in diuina natura eum eſſe
verum filium dei:in humana ṽo adoptiuũ:
pſonam dei ꝛ hois diuidẽs in duas.ſ.in pſo/
nam veri filij ꝛ adoptiui.Et q2 ille due here
ſes ꝑma in repudiatione imaginum: ꝛ ſcd̃a
de diuiſione pſonaꝝ aſſimilať errori ſarrace/
noꝛum q deteſtãtur imagines moꝛe iudeoꝝ
ꝛ xp̄m dicũt puram creaturã moꝛe Neſto/
rianoꝛum . ideo Joãnes dicit ꝙ ꝑmo ange/
lo ideſt Adriano effundente phialam ſuam
factum eſt vulnus peſſimum:q2 anathema/
tizatio p ſniã cõcilij generalis in hoies ha/
bentes caracterẽ beſtie:hec eſt aſſimilatiõẽ
ad legem machometi.❡4°ibi:[Et ſcd̃s ef 4°
fudit phialam ſuã in mare.]Predicit Joan
nes Romãe eccl'ie execrabile dãnũ ꝛ vitu/
pium p quaſdã romanos ſibi illatũ . Legiť
n.ꝙ ãno dñi.797.Leo ſedit i Romana ec/
cleſia:q mox clauem cõfeſſionis ſancti Pe/
tri cũ vexillo romãe vrbis Charolo regi mi
ſit.Ipſo aũt Leone papa celebritatem maio
ris letanie agente in ipſa ꝓceſſione: qdã ex
romanis clam armati ipm ceperũt ꝛ linguã
ei ꝛ oculos eruerũt:cui voce ꝛ ſenſu diuini/
tus reddito iterum ei oculos ꝛ linguam ra/
dicitus euellẽtes:eum ſemiuiuũ reuolutũ
in ſuo ſanguine reliq̃runt:ꝛ cũ ab ipſis car
nificibus teneretur in cuſtodia in monaſte/
rio ſancti Eraſmi rurſus ſibi videndi loq̃n/
diq; offm̃ fuit diuinit⁹reformatũ.Hãc igiť
malitiã ꝑuidẽs Joãnes dicit ꝙ ſecũdus an
gelus : hoc eſt ille romanus hui⁹flagitij in/
tẽtatoꝛ ꝛ ꝓcuratoꝛ effudit phialam ſuam in
mare:hoc eſt in romanam eccl'iam:in q̃ ꝑn/
cipal'r reſidet veritas baptiſmatis ꝛ alioꝛũ
ſacramẽtoꝝ:ꝛ factus ẽ ſanguis tãq̃ moꝛtui
q2 ꝑdictum papã Leonem q̃ſi ſemimoꝛtuũ
reliq̃runt reuolutum in ſuo ſanguine:vt di/
ctum eſt:ꝛ multi d̃ populo romano moꝛtui
ſũt in hoc flagitio cõſentiẽtes.❡5°ibi:[Et 5°
tertius angelus effudit phialã.]Predicit
Joãnes dei vindictam p Charolũ ꝛ roma
nas exercitum:ꝛ eiuſdem Charoli impera/
toris creationem.narrat nãq; Sigilbert⁹ꝙ
ꝑfatus Leo de carcere effugiens ad Charo/
lum regem venit in Franciam.Cuius opp̄ſ
ſioni inſignis rex condolẽs cũ exercitu Ro
mam ꝓperauit:ꝑdictũq; venerabilẽ papã
i ſua ſede recollocat:cauſas examinat:reoſq;
romanos condẽnat:ꝛ plurimos de maioꝛi/
bus romanoꝝ decollauit. Scribiť.n.ꝙ de/
collauit.300.vna die:ꝛ pp hoc dicit Joãnes
ꝙ tertius angelus.ſ.Charolus effudit phia
lam ſuam ſup flumina ꝛ ſup fontes aquaꝝ:

hoc eſt ſuper malitioſos romanos:q tm̄ flu/
men malitie effuderūt.Legit͂ aūt ꝙ oēs po/
puli hec audiētes gauiſi ſunt:⁊ maxime dux
terre Spoletane:q p̄dicto Leoni fauebat ⁊
ptes eius adiuuabat:⁊ pp hoc ſubdit Joan/
nes ſe audiuiſſe angelum aquaꝝ.i.illum du/
cem qui pn̄ceps erat plurium populoꝝ di/
centem Juſtus es dn̄e: qr ſanguinē dediſti
eis bibere. Legitur ēt ꝙ romani illo tpe:q
iam ab impatore Conſtantinopolis dudum
oīno deſierant: accepta tūc occaſiōis oppor/
tunitate:qr Hyrene ex excecato īpatore Cō
ſtantino filio ſuo impium ſibi vſurpauerat
vno oium cōſenſu Charoli regi impatores
laudes acclamant:eūqꝫ p manū Leonis pa/
pe coronari faciunt: Ceſarēqꝫ ipſum appel/
lant:⁊ ſic impauit Charolus āno dn̄i.802.
Facta eſt aūt hec romani impij trāſlatio vo
lutis ānis circiter.365.ex quo Cōſtantinus
baptizatus eſt a Sylueſtro:⁊ ciuitas Cōſtā/
tinopolis dedicata eſt in ſedem imperij ro/
mani:clamorem ergo populi romani hanc
tranſlatōem iuſtam reputātis pp multa de/
merita Grecoꝝ:dicit hic ſe audiuiſſe Joan/
nes:vnde ait:[Et audiui alteꝝ.]Romanū
ſ.populum dicētem:[Etiā dn̄e deus oipo/
tens vera ⁊ iuſta iudicia tua.]Quo ad trāſ/
6° latiōem regnoruꝫ.¶6°ibi:[Et quartus an
gelus effudit phialā ſuam.]Predicit quan/
dam nōbilem rebellionem factam in impa/
torem Othonem tertium:⁊ in Gregorium
papam qntum p quēdam patritium roma/
num noīe Creſcētiuꝫ. Legitur.n.ꝙ p̄fatus
Creſcentius:cuꝫ eēt factus patritius roma/
norum:⁊ deberet eccl'iam defendere volens
ſibi mortuo Othone ſcd̄o imperium vſur/
pare:eiecit papā Gregoriū d̄ ſede beati Pe
tri cum iniuria ⁊ furore: ⁊ intruſit quēdam
iuuenem beſtialiter:⁊ ſui ſceleris complicē
noīe Joānem.⁊ legitur ꝙ tūc temporis po
pulus romanus cōtra impatoreꝫ inſurrexit
⁊ multis ex militibus eius pemptis ipſum
in palatio obſederūt:totus ēt populus Jta/
licus in impatorem eſtuauit ⁊ coniurauit:⁊
vix ſimulato pacto imperator abſtractus a
Roma diſceſſit.Et hoc eſt qd̄ Joānes p̄di/
cit quartum angeluꝫ.ſ.Creſcentiū: phialaꝫ
ſuam effudiſſe in Solem: in papam vꝫ: qui
ſicut Sol ſic refulſit i templo dei.Et ſimil'r
in impatorem q dn̄s eſt de iure aliorum re/
gum ſicut Sol rex eſt planetarum:⁊ afflicti
ſunt hoīes de Roma ⁊ Jtalia eſtu iracūdie
⁊ cōiurationis:⁊ blaſpemauerūt ptātem im
perialem ⁊ eccl'iaſticam: cum tn̄ vtraqꝫ ſit a
deo.¶7°ibi:[Eſt qntus angelus.]Predi/ 9°
cit Joānes vindictā p p̄dictum Othonem
impatorem excercitaꝫ in Creſcētium pp re/
bellioneꝫ p̄dictam.Legit͂.n.ꝙ Otho terti⁹
p̄dictus āno.18.ſui imperij p̄fatuꝫ Creſcen
tium eſt aggreſſus bello:victuſqꝫ Creſcen/
tius fugit.Sed in fuga comphenſus:vili iu
mento ipoſitus ac tractus paulatim lingua
⁊ oibus mēbris truncatus: ad vltimum an̄
vrbem ſuſpenſus eſt. Joānē ēt pſeudo papā
intruſum a Creſcentio in carcere mori fecit
⁊ oculos ſibi eruit.Et hoc ē qd̄ hic Joānes
dicit qntum angelū Othonem impatorem
effudiſſe phialaꝫ ſuam ſup ſedeꝫ beſtie: hoc
eſt ſup papatum.Joānis beſtialiter viuētis:
⁊ ſup imperium Creſcentij beſtialiter vſur
patum:⁊ factum eſt regnū vtriuſqꝫ tenebro
ſum:qr alter mortu⁹ eſt in carcerem: ⁊ alter
mēbratim truncatus : ⁊ ideo cōmanduca/
uerūt linguas ſuas p̄dolore:⁊ qr romani nō
approbauerūt factū Othonis volentes ma
gis hēre īpatore ex ſeipſis Creſcētiū: ⁊ con
iurauerunt ꝯ ipſūm vt dictum eſt.Jdeo ſb/
dit ꝙ non egerunt pn̄iam ex opibus ſuis.
¶8°ibi:[Et ſextus angelus effudit phialā 8°
ſuam.]Predicit Joānes Gregorij pape.7.
conſtātiam ⁊ eccl'ie a ſeruitute liberatiōem
pp virtutē ſuam.Legitur.n.ꝙ āno domini
1073.Gregorius.7°.q p̄us dictus eſt Hil/
debrandus rome ſedit.Hic autē fuit vir ni/
mie ſanctitatis: ⁊ p̄ditus ſpū ꝓphice:ita vt
ſecreta cordis rimaretur.hic ꝓ libertate ec/
cleſie fideliſſime laborauit. vnde in gn̄ali cō
cilio a ſe celebrato anathematizauit oēs ſy/
moniachos:⁊ vxoratos ſacerdotes a diuino
officio remouit:excōicauit ēt oēs electos:q
inueſtituraꝫ eccl'ie acciperent de manu laici
cuiuſcūqꝫ:cum tn̄ pri⁹ipatores ⁊ reges ⁊ pn̄
cipes ſibi

cipes ſibi vſurpaſſent hãc iuriſdictionẽ ſup
epos ꝛ p̃latos. Cõtra hũc papã ſurrexit ipa
toꝛ Henric⁹ ꝛ multi ex laicis: m̃lti ẽt p̃lati:
q a ſymonia declinare nolebãt: multi ẽt qui
continentiã non tenebant magiſtri etiã plu
rimi falſo exurgentes prauis dogmatibus
plebem auerterunt ab eccleſiaſtica diſcipli/
na: ꝛ tam graue ſcandalum oꝛtum eſt: vt
nullius hereſis tẽpoꝛe ſancta ecclĩa grauio
ri ſciſmate ſit diſcuſſa. Ex tunc autem pre/
dictus papa Gregoꝛius predictũ impatoꝛẽ
Henricum excõmunicat: ꝛ aliuꝫ eligi facit.
Sed impatoꝛ Henricus expugnatis foꝛta/
litijs ꝛ caſtellis: que pro Grego. ꝯtra ipſum
erant Romaꝫ obſedit: quẽ Romani exci/
pientes Gregoꝛiuꝫ papam in exiliũ relega/
uerunt vbi ꝛ moꝛtuus eſt. Conſtantiã igiƭ
huius pape preuidens Joãnes dicit ꝙ ſex/
tus angelus videlꝫ Grego. effudit phialam
ſuaꝫ in flumen magnũ Euphratẽ in impa/
toꝛem vꝫ Romanũ ꝛ in ſtatum eccleſie tũc
tẽpoꝛis multis incõtinentijs ꝛ ſymonijs ꝛ
alijs vitijs depꝛauatum: ꝛ ſiccauit aquã vi/
tioꝛum in ꝯcilio generali vt preparetur via
libere electionis ꝛ intronizationis regibus
ab oꝛtu ſolis: h̃ eſt regib⁹ eccleſiaſticis q ſũt
reges ſolares: q tñ antea nõ hẽbãt viã libe/
raꝫ cũ ab impatoꝛibus ꝛ pꝛincipibus laicis
9° eos opoꝛteret iueſtiri. ¶ Nono ibi: [Et vi
di de oꝛe draconis.] Predicit Joãnes q̃dã
notabilẽ p̃ſecutionem quã turci: ꝛ ſarrace/
ni in xp̃ianos exercuerunt. Legiƭ enim ꝙ
circa ãnũ dñi. 1096. Soldan⁹ Babylõie ꝛ
Turci oẽs terras xp̃ianoꝝ que vltra mare
erãt inuaſerũt: dilatauerũtqꝫ turci ſuũ ipiũ
vſqꝫ in Anthiochiã ꝛ Aſiam minoꝛẽ: ita vt
impium grecoꝛuꝫ in magna parte vaſtarẽt.
Eſt autem ſciendũ ꝙ ſicut xp̃iani habent
predicatoꝛes ſuos q crucem predicãt ꝯ ſar/
racenos: ſic ꝛ econuerſo ſarraceni ſuã zelan
tes pfidiam habẽt ſuos pſeudo pꝛophetas
q cõtra xp̃ianos aimant ſarracenos ꝛ pre/
dicant Machometuꝫ. Et tales tunc inſur/
rexerũt ꝛ ꝯcitauerũt reges illos ſarraceni/
cos vt inſurgerent ꝛ vaſtarent terras eoꝝ:
ꝛ hoc eſt qđ hic predicit Joannes ſe vidiſſe
paulopoſt ſextum angelum. ſ. poſt papam
Grego. exire de oꝛe draconis: hoc eſt regeꝫ
regni pſarum: ꝛ turchoꝛum: qꝛ Coſdroas
rex Perſaruꝫ ſupius dictus eſt draco: ꝛ de
oꝛe beſtie. ſ. ſoldãi Babylõie: ꝛ de oꝛe pſeu/
do pphete. i. collegij pſeudo predicatoꝛum
ſe zelare fingentiũ Machometũ exire tres
ſpũs imundos in moduꝫ ranarum: hoc eſt
tres animoſas exhoꝛtationes: qꝛ qſqꝫ ſarra/
cenos exhoꝛtatus ꝛ reges ac adiuratos eo/
rum vt congregarenƭ ad pꝛeliandum ꝯtra
xp̃ianos: in quo tñ pꝛelio oipotens de⁹ ma/
gnificabitur dando victoꝛiam magnificam
ſuo populo xp̃iano: vt infra diceƭ. Subdit
autem ꝙ beati erunt xp̃iani q illo tempoꝛe
vigilauerint ꝛ a predictis ſarracenis patiẽ
tur: ꝯgregabuntur aũt predicte gẽtes in lo
co q dicitur hebꝛaice armagedo: qđ iterpꝛe
tatur conſurrectio. Naꝫ ꝯgregati fuerunt
in terra ſancta in q̃ domin⁹ paſſus eſt ꝛ re/
ſurrexit. ¶ Decimo ibi. [Et ſeptimus an/ Decio
gelus.] Predicit Joãnes vniuerſaleꝫ xp̃ia/
noꝛuꝫ cruce ſignationẽ ꝛ generale paſſagiũ
factum ꝯtra turcos: ꝛ ſarracenos. Legitur
eniꝫ ꝙ ãno dñi. 1096. Urbanus papa con/
ciliuꝫ celebꝛauit in claro monte: in quo ſta/
tuit ꝙ hoꝛe beate virgis omni die dicerenƭ
ꝛ eius officiuꝫ diebus ſabatoꝛũ ſolemniter
celebꝛareƭ: ibiqꝫ recepit litteras ab Alexio
impatoꝛe Cõſtãtinopolitano: in qbus con/
tinebatur miſeria ciuitatis ſancte Hieruſa
lem ꝛ oppꝛeſſio ſua ꝛ a Turcis: tuncqꝫ Pa/
pa crucem predicauit: ꝛ legatos ſollemnes
mittens per vniuerſam xp̃ianitatem paſſa/
gium predicauit: tunc occidentales populi
vna inſpiratione cõmoti: duces ꝛ comites:
nobiles ꝛ ignobiles: diuites ꝛ paupes: ſui
ꝛ liberi: epiſcopi ꝛ clerici: ꝛ mõachi: ſenes
ꝛ iuuenes: ꝛ pueri ꝛ puelle: ꝛ oẽs vno ani/
mo nullo nullum angarizante ab Hiſpa/
nia Pꝛouincia: Aquitãnia: Britãnia: Sco
tia: Anglia: Noꝛmãdia: Francia: Lothoꝛin
gia: Burgundia: Germania: Lõgobardia
ꝛ Apulia: ꝛ vniuerſis regnis: ꝛ ſigno ſãcte
crucis ſignati ire parauerãt iniurias dei: ꝛ
hoſtes xp̃iani nomis vindicare. Et ſicut di
cunt hyſto. nunquam tot in vnam choiere
ſentẽtiam. Quãuis eni eſtimaretur nume/

rus pgentiũ Hieroſolymam ſexageſies centum milia: opinionez tamen hoīum numerus ipſe ſupabat. Diuiſerunt ſe autē in tres partes. Nam qdam p Ungariam iuerunt Conſtantinopolim: qdam vō iuerunt per Sclauonią. Et hoc eſt qđ hic dicit Joānes φ cū angelus ſeptim⁹.ſ.imperator Alexius effudit phialā ſuā in aere p famā.ſ.ꝛ lr̃as notificās Urbano pſecutionē turcoꝝ: tūc exiuit vox đ throno eccl'ie dicēte Urbano. Factū eſt qđ petis: ꝛ tūc facte ſūt voces pdicatiōis crucis: ꝛ terremot⁹ magn⁹: q̃lis nūq̄ȝ fuit: q: cōmotio hoīm vndiqȝ ꝯcurrentiuȝ (vt dictum eſt) tūc etiaȝ fulgura ꝛ tonitrua fuerunt. Naȝ comete ꝛ multa alia ſigna apparuerunt: fracta eſt autē tunc vnitas magna hoc eſt ille grandis exercit⁹ xp̄ianus in tres partes: q: p tres partes iuerunt: vt dictuȝ eſt: ꝛ tūc Babylon magna: hoc eſt ſarraceniſmus venit in memoriā ante deū dare illi de calice indignationis ſue: q: nunq̄ȝ ſarraceniſmus fuit ſic ꝯfuſus ꝛ humiliatus ſicut in illo paſſagio: ita vt ꝓpter grandinē exercitus xp̄iani ſarraceni compulſi fuerūt xp̄m dominum blaſphemare.

¶ Quinta viſio.

In quinta vō viſione p̄ dicit Joannes totum decurſum tpis a reſtitutiōe ciuitatis ſancte Hieruſalem ꝛ regni iſrael: que facta eſt ſub Papa Urbano āno dn̄i.1098.p exercitum dn̄i: q illuc cuȝ crucis ſignaculo trāſfretauit: vſqȝ ad tp̄s antixp̄i ꝛ diem iudicij extremi: ꝛ durat pars iſta vſqȝ ad principium.21.ca.excluſiue. ¶ P̄⁹ ergo predicit ſarraceniſmum ꝛ ſecte Macometi ſtatum execrabilē: ꝛ horrendam culpam: ꝛ hoc p totum capl̃m.17.

P̄⁹

Diuiſio ſarracenorum. Ubi ꝯſiderandum φ tota ſecta ſarracenoꝝ diuiſa fuit in duo dominia principalia qb⁹ prefuerunt duo ſoldani: ꝛ vnū qdem dominiuȝ habebat caput ꝛ ſedem in Perſide: ꝛ princeps illius dominij dicebať ſoldanus turcorum ſiue perſarum: aliud vō dominiū habuit ꝛ habet ſedem ſuam in Egypto in ciuitate Babylonie cuius princeps dicitur ſoldan⁹ Egypti. Jnter iſta aūt duo dn̄ia fuit ꝛ ē diuiſio. Jta φ āno domini.1100.turci terraȝ Hieroſolymoꝝ inuadentes inde ſarracenos q erant ſub ſoldani Egypti dominio expulerunt: nec ex tunc ſoldanus Babylonie recupare ipſaȝ potuit de manu turcoruȝ. Utrunqȝ aūt impium qđ vnum ſarraceniſmū conſtituit: plenum eſt oī turpitudine ꝛ fornicatiōe: q: lex illa ē fetidiſſima ꝛ que nullam prohibet imunditie turpitudinem q: potius prouocat. Plena eſt etiā lex illa noībus blaſphemie ꝓpter infinitos errores quos dicit đ xp̄o ꝛ paradiſo: ita vt ſit mirabile φ diuina iuſtitia tāto tpe illam durare pmittat: ꝛ tñ non obſtantib⁹ iſtis ſpurcitijs ꝛ delitijs in ampliatione dominiū ſarraceni cū plurimū ꝓſpatur. Feditatē ğ iſti⁹ ſecte volens apire Joānes primo illam exprimit ſub quadā figura dicens φ vnus de 7.angelis dixit ſibi φ oſtenderet ſibi damnationē meretricis magne vȝ ſarraceniſmi: in quo fornicati ſunt reges terre: ꝛ inebriati de vino ꝓſtitutionis eius ad litterā q̄ȝtuȝ ad duplicem fornicationē corporis que cōſiſtit in carnalibus imunditijs: ꝛ mētis: que conſiſtit in Jdolatria ꝛ receſſu a cultu veri dei q eſt xp̄s. Dicit autē ſe vidiſſe mulierē ſedentem ſup beſtiam: hoc eſt impium turcorum reſidētem in poſſeſſione ꝛ terra ſoldani Egypti. Nam expulerat eū de Hieruſalem ꝛ tota Syria ſoldanus turcoruȝ forte p ānos.90. Per beſtiam autem intelligitur ſoldanus Egypti: ꝛ p mulierem ſoldanus pſidis: ꝛ hoc ratiōabiliter: q: Egyptij reſpectu turcoꝝ beſtiales ſūt: ꝛ min⁹ nobiles ꝛ bellicoſi. Dicit āt φ beſtia hēbat capita.7.ꝛ cornua.x.pp diuerſas ꝓuicias ꝛ diuerſos pricipes q ſbſūt ſoldāo Egypti: mulier aut erat circūdata purpura ꝛ coccino ſicut dicit pp potētiā ꝛ ꝓſpitatē r̃gni turcoꝝ habebat aūt ſcriptum in fronte myſterium Babylon magna mater abhominationuȝ terre: vt intelligatur p Babylon non ciuitas illa que eſt in Egypto: ſed potius ſecta ſarracenorum que mater eſt oīs abhominationis: ꝛ appropriatur regno turcorū: ꝛ pſidis propter ſepulchruȝ Machometi qđ dicitur eſſe in arabia in fine circa principium

perſidis:

pſidis. Hec aūt mulier erat ebꝛia ſanguine ſanctoꝛum Jeſu: qm̄ diuerſis tēpoꝛibus in/terfecerunt ſarraceni innumerabiles xp̄ia/nos. Deinde ibi:[Et miratus ſum cum au diſſem.] Poſt admiratione Joānis q gere bat Typum eccleſie angelus ſibi figurā ex/ponit. Et pꝛimo dicit ſibi qd ſignificat be/ſtia: exponens ꝙ ipſa fuit τ non eſt: ſignifi/cat enim ſoldanuꝫ Egypti: qui ante annos 90. fuit dominus in Hieruſalem in Syria. Sed tunc non erat: qꝛ per turcos expulſus erat inde: ſed dicit ꝙ aſcēſura eſt de abyſſo: hoc eſt de Egypto: τ in interituꝫ ibit: qꝛ ad litteram capta Hieruſaleꝫ τ recepta de ma/nu turcoꝝ aſcendit rex. Egypti ad debellā dum exercitum xp̄ianum: τ tn̄ non pꝛeua/luit: imo pars exercitus ſui ruit. Deinde ex ponit ſibi qd ſignāt .7. capita: qꝛ .7. mōtes. 7. pꝛouincias que ſubijciunt pꝛedicto ſolda no: τ qd ſignificent .x. coꝛnua: qꝛ .x. admira/tos vel reges q omnes vna die pꝛedictum ſoldanum iuuabunt ad pugnandū contra agnum τ exercitum ſuū: vt dictum eſt. De/inde exponit qd impoꝛtant aque: qꝛ popu/los τ gentes τ linguas τc. que ex pꝛedictis

2° patent. ¶ Secundo ibi:[Et poſt hoc vi/di.] Poſita culpa τ ſecta deteſtabili ſarra/cenoꝛum pꝛedicit Joānes in ſctā dei vindi ctam τ debitam penaꝫ a deo illatā: Ubi cō/ſiderādū ꝙ ſicut ex hyſtoꝛijs patet Adema rus ep̄s per O dien. fuit legatus auctoꝛita te apoſtolica dirigens exercitum dn̄i qui in Hieruſalem ac terram ſanctam iuit āno do mini. 1098. fuit aūt vir ille maximi feruoꝛis τ maxime auctoꝛitatis in vita ſancta τ in fa ma: τ maxime poteſtatis q̄ꝫtuꝫ ad auctoꝛi/tateꝫ a Papa ſibi cōmiſſam: Eo igitur po/pulum dn̄i foꝛtiter exhoꝛtante multa pꝛelia τ multos cōflictus habuerūt cum ſarrace/nis. Unde legit ſex vicibus ſarracenos de/bellaſſe: τ tandem Hieruſalē Anthyochiā τ totam Syriam in xp̄ianoꝛum dominiuꝫ tranſtulerūt. Et tūc ꝯfuſa eſt Babylon: h̄ eſt ſecta ſarracenoꝛū: q̄ foꝛnicationibus ſuis τ imūditijs potauerat oēs gentes. Hoc eſt ergo qꝺ hic p̄dicit Joānes poſtq̄ꝫ viderat mulierez: ſe vidiſſe alium angelum: videlꝫ legatum deſcendentē de celo eccleſie qꝛ pꝛo/miſſum a latere Pape: τ ideo habentē po/teſtatem magnā: τ tota terra ſancta τ acies xp̄iana illuminata eſt a gloꝛia vite ſcientie τ doctrine ſue: τ exclamauit in foꝛtitudine aciem exhoꝛtādo ꝙ cecidit Babylon: hoc eſt ſarraceniſmus in p̄ſentia exercit⁹ xp̄iani.

¶ 3° ibi:[Et audiui aliam vocem.] Pꝛedi 3°
cit Joānes p̄dicantiuꝫ in p̄fato exercitu ex/hoꝛtationem ſalutiferam. Eſt. n. ſciēduꝫ ꝙ vel p̄fatus legatus vl ſacerdotes: τ litterati multi qui erant in exercitu dn̄i monebant ad pniam τ vitam ſanctam τ ne cum ſarra/cenis cōicarent: multi ēt tunc de ſarraceniſ/mo exiuerūt: τ vidētes virtutē dn̄i facti ſūt xp̄iani. Jn ſp̄ali auteꝫ legitur ꝙ dn̄s appa/ruit i ſōnis cuidā p̄ſbytero i exercitu xp̄ni dicens ſibi ꝙ exercitus xp̄ianoꝛum a deo ſe elongauerat ꝑ peccatum: τ iccirco illos di/miſerat ad hoꝛam: Tāta. n. fame afflicti ſūt: vt ſaracenoꝝ coꝛpoꝛa fetentia comedere ſūt compulſi: dum ēt obſiderēt quoddā minu/tiſſimum caſtrum ꝓpe Hieruſalem. 8. māſio nibus ſitum: cōtigit multos eoꝝ pire: τ ic/circo deus āmonuit in ſōnis p̄ſbyteruꝫ pꝛe ſatum vt moneret exercituꝫ ad pniam: τ vt non cōicarent cum peccatis ſarracenoꝝ: ne foꝛte accipēt de penis eoꝝ. Et hoc ē qꝺ hic dicit Joānes ſe audiuiſſe aliam vocē illius p̄ſbyteri dicētis. Exite de illa populus me⁹ ſubdit aūt tria peccata ſarracenoꝝ pꝛopter Tria
que deus puniuit eos: τ a qbus voluit xp̄ia peccata
nos exire. Pꝛimum peccatum ē homicidij ſarrace
τ malitie. Et ideo tangit ibi:[Reddite illi noꝛum
ſicut τ ipſa.] Secūduꝫ eſt peccatum carnis ac delectationis ſuperflue τ imūditie: quod tangit ibi:[Quātum gloꝛificauit ſe τ in de/licijs fuit.] Tertium eſt peccatum ſuperbie τ iactantie qꝺ ibi tangit:[Sedeo vt regina τ vidua non ſuꝫ.] Et pꝛo his tribus conclu dit equitatem diuine vindicte ibi:[Et ideo in vna die veniēt plage eius.] ¶ 4° ibi:[Et 4°
flebunt τ plangent ſe.] Pꝛedicit maloꝛum hoīum ſibi cōpatientium doloꝛē: triſtitiaꝫ. Ubi ſciēdū ꝙ terra ſācta cuꝫ hēat optimos poꝛtus in mari ſicut Jopen: Achon: τ Ty/rum: ſit ēt ꝓpe Arabiaꝫ vnde poꝛtātur Aro

mata ẽt tres valde precioſe tempore quo te/
nebantur a turcis confluebant ad eam plu/
rimi mercatores. Horum igitur ſtuporem ⁊
cōpaſſionem hic Joānes ponit vtens colo
re rethorico: qui ducit in admirationē. Et
pmo dicit de regibus qualiter mirabuntur.
Deide ibi: Et negociatores tui. Dicit idē
de mercatoribus ponens diuerſa genera et
modos mercium. Deinde ibi: Et omnis gu
bernator. Dicit idem de nauigātibus. No/
tandū aūt ꝙ ſcienter dicit: Clamabūt vi/
dentes locum incendij eius. Quia narrat
hyſtoria ꝙ picem ⁊ ignem ſup muros Hie/
ruſalem iactauerunt: ita ꝙ nullus audebat
appropinquare: cūq; ex cōmuni decreto nu
dis pedibus totus exercitus orando circui/
ret vrbē: diebus tribus Julij in ſexta feria
5° ceperunt eam. ¶ 5° ibi: Exulta ſuper eum
celum. Predicit Joānes exercitus xpiani
in illa hora exultatōem ⁊ letitiam. Legitur
n. ꝙ ingredientes xpiani in templo Salo/
monis ⁊ in porticu cū ſarracenis bello du/
riſſimo ꝯtracto tāta i eos debaccati ſūt cede
vt in occiſorū ſanguine vſq; ad equorum ge
nua equitarent: tuncq; mundata vrbe cum
mira letitia patriarcha ordinatur ⁊ rex eli/
gitur: ⁊ ſpolia diuidūtur: de qua letitia hic
dicitur: Exulta ſuper eum celum. Exerci
tus. ſ. xpianorum celitus. Et apoſtoli ſan/
cti. hoc eſt epi ſuccedentes apoſtolis: q in
pdicto agmine erant: ⁊ pphete pdicatores
6° ſ. in acie exiſtētes. ¶ 6° ibi: Et ſuſtulit vnus
angelus fortis. Predicit Joānes quēdam
vltimatum cōflictū cum Soldano Baby/
lonie. Legitur. n. ꝙ capta Hieruſalē ordi/
natoq; patriarcha atq; rege electo: cū mili
tes de repatriando agerent: ecce Soldanus
ſarracenorū Egypti ad debellādos eos ve/
nit cū qdringētis milibus eqtū centū mi/
libus peditum: quibus cum occurriſſet ex/
ercitus dñi in quo non plus q̄ qnq; milia
eqtū ⁊ .15. milia peditū erant: deo pugnāte
pro ſeruis ſuis: ⁊ nube eos ab eſtu ſolis de/
fendente ſarraceni ſolo eorum impetu terri
ti proiectis armis oēs fugerunt: ceſaq; ſūt.
C. milia paganorū. In porta vero Aſtalon
ſuffocati ſunt vſq; ad duo milia: ⁊ eorum q
in mari perierunt: ⁊ qui inter ſpineta con/
ſumpti ſunt numerus neſcitur. Et hoc eſt
qđ dicit ibi Joānes vnū angelum fortem
ſcꝫ Godefridum qui electus erat in regem
Hieroſolymitanū virū itaq; fortem ⁊ ſtre
nuū: lapidē q̄ſi molarē miſiſſe i mare. Exer
citum. ſ. ſarracenorum compuliſſe vt ſe in
mari demergerēt ⁊ pirent. Et ideo vox cy/
tharedorum ⁊ muſicorum in eis deficit ⁊ ſi
cut alias ipſi effuderant ſanguinē ſancto/
rum xpianorum: ita ipſi ſarraceni tunc tem
poris interfecti ſunt domino propugnāte.
¶ Septio ibi: Poſt hoc audiui quaſi tu/ 7°
bam. Predicit Joānes letitiam diffuſam
p totam eccleſiam de iſto felici triumpho:
diffuſa nāq; fama huius victorie per totam
xpianitatem. 24. ſeniores vniuerſe. ſ. eccle/
ſie cathedrales toti9 xpianitatis: ⁊ quatuor
animalia eorū: quatuor. ſ. patriarche ⁊ vni
uerſa eccleſia profuſe dixerūt alleluia: ⁊ lau/
dem ac gloriam ⁊ gratiarum actionem ſup
hec dñio reddiderunt: ⁊ hoc eſt qđ hic di.
¶ Octauo ibi: Et audiui vocem tube. 8°
Predicit Joānes exultationem ⁊ letitiam
omniū illorum xpianorum qui tunc remā/
ſerunt per Syriam. Eſt enim ſciendum ꝙ
legatus congregatione facta oium epiſco/
porum exaltauit vocem ſuam quaſi tubā:
⁊ omnes epiſcopi aſſiſtentes quaſi tonitrua
acclamabant dicentes. Gaudeamus q2 ve/
nerunt nuptie agni dñi. ſcilꝫ Jeſu chriſti ⁊
vxor eius: exercitus ſcꝫ domini ibi exiſtens
preparauit ſe: ⁊ datū eſt ei vt coopiat ſe biſ/
ſino: hoc eſt iuſtificationibus ſanctorū: ad
litteram nāq; legatus ⁊ epiſcopi predican/
tes exercitui dicebant ꝙ nō poterant tue/
ri nec coopiri ab incurſibus ſarracenorum
niſi p iuſtitiam: ⁊ bonam vitam ac orationi
bus ſanctorum. Et notandū ꝙ Joānes do
cet nos hic exponere librū iſtum cum dicit
biſſinū: non erat corpale ſed ſpirituale: ſic
nec celū nec tuba nec tonitruū nec equus
nec beſtia nec cetera que in hoc libro ſcri/
buntur. ¶ Nono ibi: Et dixit mihi ſcri/ 9°
be. Ponit Joānes ſui ipſius reuerentiam
propter liberationē terre ſancte q̄ āno do/
mini. M. nono facta eſt: ⁊ ꝙ xpiani opti/
nerent

nerent de illa terra bene vſqꝫ ad.xx.dietas:
prenimia exultatione ⁊ reuerētia voluit an
geluꝫ adorare ſed prohibitum eſt ⁊ dictum
eſt ei vt adoraret deum ⁊ dominū Jeſum q
erat teſtis horum librorum ⁊ dominus ois
ſpiritus ꝓphetici:⁊ omnis viſiōis.¶ De/
10 cimo ibi:[Et vidi celum aptuꝫ.]Predicit
ſcdi regni.ſ.regis Hieroſolymitani ſubſti/
tutionem ⁊ ipſius multipliceꝫ excellentiā.
Legitur enim ꝙ āno domini.1100. Godo/
fredus Lothoringie qui electus fuerat in
regem Hieroſolymitanuꝫ mortuus eſt:fra/
terqꝫ eius nomie Balduinus vir Magna/
nimus ⁊ fidei deuotus ⁊ in bello ſtrenuiſſi/
mus ſibi in regem ſubſtitutus eſt : ⁊ apud
Bethleeꝫ coronatus mox ſarracenos inua
dens cepit ceſaream paleſtine ⁊ admiratuꝫ
ac epiſcopum ſarracenoruꝫ ibidem exiſten/
tem:⁊ regnū plurimū dilatauit.Et qr circa
illa tempora incepit ordo hoſpitalariorum
⁊ templariorum ⁊ domus theothonice qui
ſunt ⁊ fuerūt ordines militares:⁊ ſigno cru
cis inſigniti ac qdam celeſtis exercitus. ic/
circo Joānes ſe dicit vidiſſe equum album
⁊ Baldoinus q ſedebat ſup euꝫ vocabatur
fidelis in ordine ad xp̄m ⁊ verax quantum
ad votum qd̄ fecerat de paſſagio vltramari
no:⁊ iudicabat cū iuſtitia in ordine ad pro/
ximum:⁊ cum iuſtitia pugnabat ꝯtra ſectā
ſarracenoruꝫ : ⁊ oculi eius erant ſicut flam/
ma ignis ratione feruoris ⁊ zeli quā habe/
bat pro fide:⁊ in capite eius erāt multa dia
demata ꝓpter crebras victorias: ⁊ propter
hoc ſubdit ꝙ veſtitꝰ erat veſte aſperſa ſan/
guine ſarracenorum : ⁊ vocabatur eius no
men verbum dei:quia propter predicatio/
nem:ſacrāmenta ⁊ verbum fidei terraꝫ ſuā
Lothoringiaꝫ dimiſerat ⁊ venerat in terrā
ſanctam: exercitus etiam celi hoſpitalarij.
ſ.templarij ⁊ theotonici ſequebatur euꝫ in
equis albis:veſtiti biſſo : h̄ e iuſtitia ⁊ ſctita
te.Nam ipſemet Joānes ita expoſuit ſupra
biſſinū.Habebat etiaꝫ ſcriptum in veſtimē
to ſuo ⁊ feruore rex regum:⁊ dominus do/
minantium:qr amore regis regū inter alias
virtutes continētiam ⁊ caſtitateꝫ ſeruabat.
Regnum autem Hieroſolymorum ceteris
dignius ⁊ nobilius reputatur ꝓpter qd̄ re/
gnans in eo poterat dici rex regum:⁊ p an/
thonomaſiam ſicut roſa flos floruꝫ.¶ Un/ 11
decimo ibi:[Uidi vnum angelum.]Predi
cit Joānes patriarche Hieroſolymitani: q
dicebatur Ardus exhortationeꝫ ⁊ prophe/
tiam.Legitur enim ꝙ Balduino corona/
to ſarraceni habuerunt reſpōſum a demo/
nijs vaticinantibus eis ꝙ Hieruſaleꝫ eſſet
cito ab eis capienda: ⁊ funditus deſtruen/
da ⁊ ꝙ omnibꝰ nefandis horribilius dictuꝫ
eſt ipſam dominici glorioſi ſepulchri petraꝫ
fuſtratim confringendā:crucem quoqꝫ do/
minicam ad mare delatam in remotiſſimo
pelago ſubmergēdam.Et propter iſtud re/
ſponſum valde animati ſunt ſarraceni ad
impugnādum xp̄ianos.Quod audiens pa
triarcha Ardus xp̄ianos econtra excitabat
aſſerens ꝙ ipſi facerent magnam ſtragem
de ſarracenis ita vt aues celi poſſent ſatura
ri de carnibus regum tribunorum: ⁊ equo/
rum:⁊ hoc eſt qd̄ hic dicit Joānes ſe audi/
uiſſe vnum angelum videlꝫ patriarcham
ſtantem in ſole intelligētie:⁊ prophetie vel
in ſole autoritatis eccleſiaſtice : qr ſicut ſol
refulſit in templo dei: ⁊ hic clamabat voce
magna omnibus auibus.i.xp̄ianis : vel ad
litteram auibus materialibꝰ vt cōgregaren/
tur ad comedēdū carnes regū ⁊c̄.¶ Duo/ 12
dicio ibi:[Et vidi beſtiā.]predicit Baldui
ni regis de ſoldano ⁊ eiꝰ exercitu miraculo/
ſaꝫ victoriā.Legitur eniꝫ ꝙ Balduinus an
no ſcd̄o regni ſui tam animoſe contra ſarra
cenos cū ſuis militibus aduolabat ꝙ Tybe
riadem:Sydonē:Acharonē: ⁊ cunctas vr
bes maritimas:tempore breui ſubegit: āno
aūt dn̄i.1134.prefatus rex a ſarracenis pre/
uentus capitur de qua re ſarraceni gaudio
excedentes vſqꝫ ad.lx.milia congregantur
vt chriſtianos a finibus ſuis exterminarent
chriſtiani vero in arcto poſiti vtriqꝫ ſexui:
necnon ⁊ pueris ⁊ lactantibus infantibus
ieiuniuꝫ indicentes : ⁊ exemplo niuitarum
pecoribus pabula denegātes die pugne in/
dicta vix tria milia cum tanta multitudine
ad pugnandum procedunt.Principes aūt
gradiūtur in fronte:prio qdem patriarcha

pro vexillo ferēs crucē xp̄i. Deinde abbas
quondā cluniacenſis ꝓferēs lanceā trāſfixā
in latere Jeſu xp̄i. Deinde ep̄s Beethlimi/
tanus ferēs i pixide lac ſācte virgis marie.
Sarracēi v̊o ne qs poſſit ex xp̄ianis euadē
eos circulariter vndiqꝫ circūcinxerunt. Et
dū ita in ꝓmptu ꝑꝑl'uꝫ dei haberēt: ſplēdor
ſubitus cecidit ſup exercitū paganorū: ⁊ oi
robore viriū deo faciēte illico eneruati in fu
gaꝫ verſi ſūt nō: ſolū a viris: ſed etiā a pue/
ris: ⁊ feminis ceduntᷣ. Et legitᷣ ꝙ perierūt
in bello. 7. milia: i aqs v̊o ſubmerſi ſūt qnqꝫ
milia: ⁊ tn̄ oēs xp̄iani incolumes ſunt re/
uerſi: ⁊ poſt modicū tp̄s ciuitatē illā famo/
ſiſſimam Tyrum xp̄i impio ſubiugauerūt.
Et hoc eſt qd̄ hic p̄dicit Joānes dicens ſe/
uidiſſe beſtiam. i. regē Egypti ⁊ reges terre
admiratos. ſ. ⁊ potētes ſibi ſubiectos ꝯgre
gatos ad faciendū preliū cum eo q ſedebat
in equo albo cuꝫ rege. ſ. Hieroſolymitanoꝝ
ſic capto vt dictū eſt: ⁊ cōprehenſa eſt beſtia
rex illevꝫ ⁊ pſeudo ꝓph̄e q falſo predixerat
Hieruſalē ſubuertendā: ⁊ petraꝫ ſepulchri
dn̄ici ꝯfringēdā: ⁊ miſſi ſūt i ſtagnis ignis
ardentis: qꝛ ⁊ in corpore ⁊ in aia ſūt occiſi.
Ceteri v̊o gladio ſedentis ſup equm ꝯſum
pti ſt: ſicut pꝫ ex hyſtoria p̄miſſa. ¶ 13° ibi:
5 [Et vidi angelū deſcēdētē.] Predicit Joā
nes quādā notabilē reconciliationē factam
inter impatorē Henricū qntum ⁊ Calixtū
papam. Legitᷣ eni ꝙ āno dn̄i. 1122. diſcordia
illa q̄ orta fuerat inter regnū ⁊ ſacerdotiuꝫ
ſub papa Grego. q dict⁹ eſt Hyldebrandus
⁊ exagitata fuerat a ſucceſſorib⁹ eius victo/
re ⁊ vrbano: ⁊ pre oibus erat a paſchali in
magno ſcādalo toti mūdo. Cōſiſtebat aūt
in hoc diſcordia: qꝛ impator volebat auc̄te
⁊ ꝯſuetudine impatorum oium q a Karolo
magno q primus de regib⁹ Francoꝝ impa/
uit Romanis. Jamqꝫ p. 300. ānos ⁊ ampli⁹
imperarat ſub. Apoſtolis ⁊ licite dederant
ep̄atus ⁊ abbacias p virgam ⁊ anulum: ⁊ h̄
eſſe ſuū ius allegabat: hac vtiqꝫ cōſuetudi
ne impator volebat vti: ſed econtra cenſe/
bant ſūmi pontifices Grego. victor vrba/
nus ⁊ paſchalis ex ſentētia ⁊ iudicio ſyno/
dali nec poſſe dari p virgaꝫ: vel anulū ep̄a/
tum vel aliam eccleſiaſticā dignitatem ⁊ in
ueſtituram p manū laicalē: ⁊ qcunqꝫ acci/
piebant excōicabantur: pro recōciliatione
ergo iſta fienda venit Henricus qntus hu/
ius nois impator Romā: ibiqꝫ renunciauit
ſub hӱs verbis. Ego Hēricus impator deo
⁊ ſctis eius Petro ⁊ Paulo: ⁊ dn̄o Pape
Calixto ſctēqꝫ Romane eccleſie dei mitto
oēm inueſtiturā p anulū ⁊ baculū: ⁊ ꝯcedo
in oib⁹ eccleſijs liberā electionē fieri: ⁊ ꝯſe/
crationē. Hui⁹ ergo recōciliatiōis ⁊ alliga/
tionis impialis po'tp̄s predicit Joānes in
hoc loco cū ait: [Et vidi angelū deſcēdēteꝫ
de celo.] Videlꝫ Calixtū papā: [Habenteꝫ
clauē abyſſi]. i. auc̄tē claudēdi portas iferni
⁊ apiēdi portas paradiſi ⁊ ecōuerſo. Nam
eadē eſt clauis celū apiēs ⁊ ifernū claudēs:
[Et habentē etiā cathenā magnā in manu
ſua.] Quia multitudinē p̄latoꝝ cardinaliū
⁊ ep̄orum aſſiſtentiū: vel maxie i facto hoc:
[Et apprehēdit.] Per cēnſurā eccleſiaſticā
⁊ excōicationē. [Draconē ſerpētē ātiquū.]
Qui ē diabolus ⁊ ſathanas p quē inuit im
pluꝫ Romanū: ſathanas eni interp̄tatᷣ ad/
uerſarius vel ꝯ̄trius. Romanū aūt impium
pro maiori parte ſemp fuit ꝯ̄triū ⁊ obuiū fi/
dei xp̄iane: prio qdem abſorbēdo crudelr̄ ⁊
euidēter ſicut draco tpe impatoꝝ paganoꝝ
ſub qbus martirizati ſunt ſcti. Deinde v̊o
ad modū ſerpētis p venenū erroris tpe im/
patoꝝ hereticoꝝ: ⁊ deinde ad modū diabo/
li duos bolos facere cupiētis tpe impatorū
illoꝝ: q nō cōtenti iterdictione. ⁊ auc̄te im/
piali q ſolū ad tpalia ſe extendit: vſurpaue/
runt ſibi auc̄tem ſacerdotalē ⁊ papalē p ba
culū ⁊ anulū dignitates eccleſiaſticas ꝯferē
do: ⁊ in pluribus alӱs iuri eccleſiaſtico de/
rogādo. Subdit aūt ꝙ ligauit ⁊ clauſit ⁊ ſi
gnauit Calixtus papa iſtud imperium au/
ctoritatē illā auferēdo vt deinceps nō ſedu
cat gentes ſymoniace: ⁊ ꝯ̄ ſpm̄ſctm̄ dando
ſpūalia donec ꝯſumentur āni mille: nō qdē
computādi a tpe Calixti nec etiā ab incar/
natōe dn̄i: qꝛ iam trāſiuerūt: ſꝫ a Syluestro
⁊ Cōſtantino: ſub quo ſacerdotes incepūt
regnare: ⁊ vt reges honorari: q an̄ conſue/
uerunt interfici ⁊ viliter ſicut ſui tractari.

14 ¶14°ibi:[Et vidi ſedes.]Predicit Joan/
nes imperij ꝛ ſacerdotij ꝯcordiam firmataꝫ.
Legitur.n.ꝙ ſub tpe imꝑatoris Lotharij q
ſucceſſit Herico ꝑdicto:ꝛ Innocentij pape
ſcdi fuit ſūma concordia inter imperium et
ſacerdotium:ita vt anno dñi.1135.vt mani/
feſtius appareret concordia iꝑatoris ꝛ eccl'ie
in die ſancto pentecoſtes cum papa miſſaꝝ
ſolēnia celebraret aſtātibus imꝑatore ꝑnci/
pibus ꝛ epis viſa eſt corona aurea ꝺ celo de/
ſcendens ſuper monaſterium vbi papa cele
brabat:ſuper coronaꝫ aūt incedebat colum/
ba hn̄s in roſtro thuribulū cū incenſo quā
ardentes cerei ꝓcedere videbātur: q̄ qdem
viſio concordiā impij ꝛ eccl'ie manifeſte ap/
probabat.Et hoc eſt qꝺ hic dicit Joānes ſe
vidiſſe ſedes papalem ꝛ iꝑialem ꝛ ſederunt
ſuper eas papa ꝛ imꝑator:ꝛ iudicium datuꝫ
eſt illis.Sciendum ēt ꝙ illo tpe ordo cano/
nicus ꝑmōſtraten.ꝛ monachoꝝ ciſtercien.
q̄ſi due oliue in conſpectu dei: et q̄ſi due ſe/
des in qbus Chriſtus p deuotiōis pingue/
dinem ꝛ pfectionis lumen ſingulariter reſi/
debat p oēs fere xp̄iani orbis terminos bo/
ne opinionis odore diffuſa:nouas abbatias
vbi cultus dei an̄ non fuerat conſtruebant:
q̄ꝫuis.n.ante incepiſſent:tunc tn̄ ordo Cy/
ſtercien.p beatū Bernardū fuit maxie dila/
tatus:q quaſi ante deficiebat.Unde ergo di
cit Joānes ſe vidiſſe ſedes has ſcilicet duas
religiōes ꝛ multos ſedentes ꝛ qeſcētes i eis
p cōtēplatōem ꝛ mlt'iplicatiōeꝫ pfectionuꝫ.
15 ¶15°ibi:[Et aias decolatorum.]Predixit
Saladini maximā pſecutiōeꝫ quaꝫ exercuit
i xp̄ianos auferendo ab eis terraꝫ ſctām.Le
gitur.n.ꝙ āno dñi.1187.Saladinus inume
rabili multitudine gētium cōgregata Gali/
leam ingreſſus cū exercitu xp̄iano cōgredi/
tur.Et ꝑmo qdeꝫ die noſtri geſſere fortius.
Sed ſecūda die noſtroꝝ ſtrages mirabilis:
ꝛ rex xp̄ianus captꝰē ꝛ crux dñi a ſarracenis
aſportata:ac nunq̄ꝫ nr̄is tpibꝰin aliquo ꝓlio
tantū ſanguis eſt effuſum.Templarij qppe
ꝛ hoſpitalarij:ꝓceresq̄ꝫ ꝛ viri fortiores vel
trucidati vl' capti ſunt.Et ſic xp̄ani(noſtris
exigentibus meritis)ſunt ſarracenis ꝛ gen/
tilibus ſubiugati:ꝛ tota terra ſancta:ꝛ ciui/
tas Hieruſalem vna cum ciuitatibus alijs.
vn̄ vſq̄ꝫ ad.20.dietas de terra quas tenebāt
ante xp̄iani:tradite ſūt in manibus ſoldani.
Hāc igitur deſolatiōnē ꝛ decollatōem xp̄ia/
norum:q: quot ex tēplarijs ꝑſentie ſoldani
oblati ſunt: iubente eo oēs pariter decollā/
tur:ſicut dicit hyſto.hāc vtiq̄ꝫ decollatiōeꝫ
Joānes ꝓuidens dicit ſe vidiſſe aias decol/
latoruꝫ pp v̄bum dei:ꝛ pp teſtimoniū Jeſu
Chriſti. ¶16°ibi:[Et q non adorauerūt.]
Predicit Joānes pticulareꝫ recuperatōem 16
poſt ꝑdictaꝫ deſolatiōem iam factā.Legitur
n.ꝙ āno dñi.1188.creſcebat rumor vndiq̄ꝫ
lamentabilis de trāſmarinis ptibus:ꝛ inge/
miſcebat mundus pl'eſq̄ꝫ ſigno crucis acce/
pto ire Hieruſalē ꝓponebāt.Unde imꝑator
rex Francie ꝛ Anglie:ꝛ Gulielmuꝫ rex Sci
cilie:ꝛ inumerabiles archiepi ꝛ epi:ꝑncipeꝫ
comites:milites:ꝛ barones cruce ſignati ſſ.
Et āno dñi.1191. Achon recepta eſt a xp̄ia/
nis:captōe audita timor ꝛ tremor irruit ſup
ſarracenos.Aſcalonē aliaq̄ꝫ caſtella: q̄ de ma
nu nr̄oꝝ rapuerāt dirimūt:vacuaq̄ꝫ dimit/
tūt.Et poſt h̄ āno dñi.1217.xp̄iani Damia/
tam vrbem valde populoſam ceperunt:vbi
octoginta milia ſarracenoꝝ:taꝫ fame q̄ꝫ gla/
dio pierūt. Igitur hec recuperatio deſigna/
tur cum dicit Joānes ſe vidiſſe eos qui non
adorauerūt beſtiaꝫ regem.ſ.egypti:nec ima/
ginem eius:vꝫ machometū:nec acceperunt
caracterē eius: circūciſionem.ſ.ꝛ cetera exe/
cramenta ſarracenoꝝ.Et ſubdit ꝙ vixerūt
hoc eſt reſtiterūt Saladino cū tn̄ an̄ xp̄iani
in ipſius ꝑſentia mortui viderētur:ꝛ regna
uerunt cum xp̄o mille ānis regnum.ſ.xp̄ia/
nitatis manutenendo vſq̄ꝫ ad tp̄s antixp̄i.
¶17°ibi:[Et ceteri v̄o mortuorum.]Pre/
dicit imperij vacatōem ꝛ ceſſatōem factam
ſb Federico.2.p eccl'ie ſn̄iam ꝛ cenſuram. 17
Legitur enimꝰ ꝙ anno dñi.1229.orta eſt di/
ſcordia inter papam ꝛ imꝑatorem Federi/
cum:cūq̄ꝫ ad concilium gn̄ale cōuenirent:
capti ſunt Piſis ab imꝑatore duo cardina/
les ꝛ multi alij prelati pp qꝺ excōicatus eſt
imꝑator:ꝛ tandem cū emēdare nollet ſe ab
Innocētio.4.ſucceſſore Gregorij depoſitus
eſt in concilio Lugdu.ꝛ rōne iſtiꝰ Federici

multi ſpūaliter mortui ſunt ſciſmatici effe/
cti:⁊ ꝯ ſniam eccľie illi adherētes:ita vt iſtō
ſciſma adhuc in multis ptibus pſeueret.vñ
de fautoribus illius imꝑatoris ſciſmatici.di/
cit hic Joānes ꝙ ceteri mortuoꝝ ſpūaliter
non vixerunt donec cōſumētur mille anni:
vbi videtur inuere ꝙ apoſtema ꝑuerſuꝫ qđ
diffudit Federicus in xpianitate:vix pote/
rit exterminari vſqꝫ ad tps antixpi qđ deſi/
18° gnatur p millenarium ānorum. ¶18°ibi:
[Hec eſt reſurrectio pma.]Predicit duarū
religionum vtilem inſtitutiōem in mundo
fructuoſam.ſ.ordinis minoꝝ p almū xpi cō
feſſorem Franciſcum: ⁊ ordinis pdicatoruꝫ
p eximium pꝛem ⁊ doctorem Dominicum.
Legitur.n.ꝙ tpe pape Innocentij ⁊ impa/
toris Federici hos duos ſanctos tanq̄ꝫ duo
luminaria dñs deſtinauit: q inſtituerūt du/
as religiones:quaꝝ doctrinis ⁊ orōnibꝰme/
ritis ⁊ exemplis quaſi tota xpianitas videt
reſurrexiſſe cum Chriſto ⁊ in nouitate vite
ambulaſſe.vnde cum ſit duplex reſurrectio
vna ſpūalis p grām ⁊ virtutem ⁊ cōuerſa/
tionem ac vitam ſanctam:⁊ alia corporalis
cum aie corporibus vniētur in fine:⁊ in ad/
uentu horum duoꝝ ordinum videt prima
reſurrectio inchoata.nam añ pleni erāt er/
roribus ⁊ actibus turpibꝰ:ita vt dicat Joā/
nes ꝙ hec eſt reſurrectio pma:⁊ ꝙ beatus
⁊ ſanctus q hꝫ partē in reſurrectione pma:
19° q: in hijs nō hꝫ locū ⁊c̄. ¶19°ibi:[Et cuꝫ
conſumati fuerint mille.]Dicit antixpi in
troductōem ⁊ pſecutiōem acerbiſſimaꝫ:vbi
cōſiderādum ꝙ iſti mille āni poſt quos pdi/
citur aduentus antixpi hic ⁊ ſupra vbi dice
batur donec cōſumētur mille āni: ⁊ poſt hꝰ
oportet ſolui modico tempore: dubiuꝫ eſt a
quo tpe debeant cōputari:⁊ manifeſtum eſt
ꝙ non poſſunt inchoari a natiuitate xpi:q:
iam tranſierunt.1300.⁊ amplius:nec tamen
adhuc apparet antixps:⁊ ideo āni pbabiliꝰ
inchoant a baptiſmo Conſtātini ſub tēpore
pape Sylueſtri:qñ Chriſtus ⁊ eccľia icepit
regnare:⁊ honor imperij tranſlatꝰeſt in pſo
nam Sylueſtri:⁊ in romanaꝫ eccľiam ⁊ epi
ac ſacerdotes honorati ſunt ſicut reges: qui
iam per.300.ānos ſub paganis imꝑatoribꝰ
atrociter fuerāt trucidati. Sedit aūt Syl/
ueſter āno dñi.316.qui ſi tollātur ab hijs q
hodie computātur ⁊ remanent mille ⁊ tres
ānos:pp qđ certitudo iſtius numeri magis
debꝫ ſanctoſpūi reſeruari:qđ aūt ſubdit Joā
nes ꝙ ſeducet gentes q̄ ſunt ſuper angulos
terre ſcilicet Gog ⁊ Magog volunt aliqui
dicere ꝙ iſta eſt gens tartaroruꝫ: quos vltra
montes Caſpios Alexander icluſit:iſti aūt
āno dñi.1240.de montibus illis egreſſi:va/
ſtauerunt Gorgiam: Armeniam maiorem:
Indiam:⁊ Turchiam:⁊ tādem ceperūt ci/
uitatem potētiſſimā Baldac: ⁊ Calipham
ſarracenoꝝ interfecerūt:⁊ poſtmoduꝫ Ico
nium Lapidiam ⁊ Damaſcum deuaſtaue/
runt:ēt Ungariam:Poloniam: Ruſciam:
tria regna magna:atqꝫ vſqꝫ ad fines Germa
nie puenerunt:⁊ cū anhelarēt ad optinēdā
monarchiam: volūt aliqui dicere ꝙ iſti in/
troducturi ſunt antixpꝫ:qđ hic Joānes vi/
detur inuere. Auguſtinus tñ dicit ꝙ gens
Gog ⁊ Magog non debet intelligi vnus
populus:aut vna gens:ſed totū corpus dia/
boli.ſ.hominum:in quoꝝ aut malorum pp
qđ Joānes dicit ipſos eſſe ſuper quatuor an
gulos terre:⁊ eorum numerum eē ſicut are/
nam maris.iſti omnes tempore antixpi pſe/
quētur ciuitatem dilectam ſcilicet eccleſiam
in toto orbe diffuſam:⁊ finaliter deuorabun
tur:⁊ deſtruentur cum ſuo capite antichri/
ſto. ¶Uigeſimo ibi:[Et vidi tronum ma 20°
gnum.]Predicit Joannes diem iudicij:⁊
ſniam dei extremaꝫ:q̄ danda eſt poſt tpa an/
tixpi.Et pꝰitroducit regē ſniantem. Scđo
ſniaꝫ expectātē:ibi:[Et vidi mortuos.]Ter
tio ꝯſciaꝫ cuiuſlibet accuſantē ibi:[Et libri
apti ſunt.]Quarto ſcripturam teſtificāteꝫ:
ibi:[Et alius liber aptus eſt.]Quinto ſniaꝫ
cōcludenteꝫ:q̄ ꝯfirmabitur ex duplici libro
q: ex libro ꝯſcie cuiuſlibet iudicatur:q ſniaꝫ
approbabit:⁊ ex libro diuine preſcie.Et hoc
facit ibi:[Et iudicati ſunt mortui.]

¶Sexta viſio.

In ſexta vo ⁊ vltia viſio
ne ōſcribit Joā
nes ſtatū vniuerſi poſt iudiciū:⁊
pꝰqdē in gñali ſtatū totiꝰmūdi.

Secūdo vo in ſpāli ſtatum ipſius celi ⁊ glie ſanctoꝝ:qd facit ibi:⌊Et venit vnus de.7. angelis.⌋ ¶ Circa pmuz facit.4.pmo naqꝫ pdicit inouatiōem electoꝝ.Nam celum terra ⁊ mare totuz inouabitur:non qdem quo ad ſbam:ſed quo ad qlitates. Et hoc facit i pncipio.21.capli:vbi ⁊ hec viſio icipit:⌊Et vidi celum nouū:⁊ terram nouaz.⌋ ¶ 2° ibi ⌊Et ego Joānes vidi.⌋ Predicit inouatiōez hoium electoꝝ ⁊ cōfirmatur auctoritate vocis exeuntꝫ de throno ibi:⌊Et audiui vocez magnaz de throno.⌋ ¶ 3° ibi:⌊Et dixit q ſedebat in throno.Ecce noua facio oia.⌋ Predicit ꝯſumatiōem ⁊ inouatiōem vniuerſoꝝ vñ ſbdit:⌊Factū eſt:Ego ſum alpha ⁊ O.⌋ initium ⁊ finis. ¶ 4° ⁊ vltimo pdicit diſtributionem ſtipendioꝝ:q erit ppetua imutabilis ⁊ eterna.naz iuſtis reddetur vita ppetua.Et qꝫtum ad hoc dicit:⌊Ego ſitiēti dabo de fonte.⌋ Iniuſtis aūt calamitas eterna ⁊ interminabilis pena:q eſt mors ſcda.Et qꝫtum ad hoc ſubdit:⌊Timidis aūt ⁊ incredulis.⌋ ¶ Deide ibi:⌊Et venit vnus de.7. angelis.⌋ Proſeqtur in ſpāli ſtatum celi futuruz poſt diez iudicij:⁊ deſcribit gliam celeſtem:quo ad.12.cōditiōes. ¶ Prio qdem cōmendat eam qꝫtum ad ſitum ibi:⌊Et ſuſtulit me in ſpū in mōtem magnū ⁊ altum.⌋ ¶ 2° deſcribit eam qꝫtuz ad pulchritudinē ⁊ aſpectum ibi:⌊Habētem claritatē dei ⁊ lumen eius ⁊c.⌋ ¶ 3° qꝫtuz ad ingreſſuz duodenariū ibi:⌊Hñtem portas.⌋ ¶ 4° extollit eam qꝫtum ad firmū fundamētum ibi:⌊Et murus ciuitatis hñs fundamenta.12.⌋ ¶ 5° magnificabat eam qꝫtum ad ſuū gyrū ⁊ tertium ſpacium ibi:⌊Et q loqbatur mecū habebat mēſuram arūdineam.⌋ ¶ 6° magnificat eam qꝫtum ad mãe nobilitatē ⁊ valorez imēſuz ibi:⌊Ipſa vo ciuitas aurum mūduz ⁊ erat ſtructura muri.⌋ Et ponit qdruplicē mãm.Nam murus eſt de lapide: ciuitas de auro:fundamētum vo muri ex.12.lapidib⁹ pcioſis:⁊ porte ex margaritis. ¶ 7° deſcribit edificioꝝ modū:oſtēdēs ꝙ infra muros nō hꝫ gazophilatia nec tēplum:ſed dñs ds ⁊ agnus erit ibi ꝓ tēplo:⁊ in pma ē vna ſpecioſa platea.Et hoc facit ibi:⌊Et platea ciuitatꝫ.⌋ ¶ 8° extollit eā qꝫtū ad ſuū directiuū qd erit claritas dei ibi:⌊Et ciuitas non eget ſole.⌋ ¶ 9° deſcribit eā qꝫtū ad ritū qd obſeruatur in ea:q2 porte ei⁹ nō claudētur:nec aliqd imūdum intrabit in ipam. Et hoc facit ibi:⌊Et porte eius nō claudētur.⌋ ¶ 10.ibi deſcribit eam qꝫtum ad ſpūalem potuz quo recreabūtur habitantes in ea ibi:⌊Et oñdit mihi fluuiū aque viue.⌋ ¶ 11° deſcribit eam qꝫtum ad ꝓpum ⁊ glioſum cibum ibi:⌊In medio platee eius lignū.⌋ Ubi apponit cibi nouitatē.d.ꝙ aufert fructus duodeci p ſingulos mēſes:⁊ cibi ſanitatē ſbdens:⌊Et oē maledictū nō erit amplius.⌋ ¶ 12° extollit ciuitatē celeſtē qꝫtum ad actum ⁊ exercitiū hitantium in ea:hoc.n.erit exercitium glie vacare.ſ.⁊ videre ſemper faciem dei ⁊ agni: ⁊ illuminari ab eis ⁊ regnare in ſecula ſeculorum cum eis. Et hoc facit ibi:⌊Et ſedes dei ⁊ agni.⌋

POſt ſex viſiōes: in quibus expreſſa eſt cōtinentia futuroꝝ ſubdit Joānes libri iſti⁹ auctoritatē ⁊ imutabilitatem:⁊ ceteras eius conditiōes.Unde pmo oſtendit hūc libruz eſſe valde auctēticum ⁊ firmuz dicēs:⌊Hec verba fideliſſima ſunt ⁊ vera.⌋ Et auctoritatem ipſius cōcludit:⁊ ex parte dei dicens: ⌊Dñe deus ſpūuz prophetaꝝ.⌋ Et ex parte angeli mediatoris ⁊ iternūcij ibi:⌊Miſit angelum ſuū oſtendere.⌋ Et ex parte Jeſu xpi ſbdēs:⌊Et ecce venio velociter.⌋ Et ex pte Joānis idonei ſcriptoris ſubdens:⌊Et ego Joānes q audiui.⌋ Et vt oſtendat auctoritatem ſuam:declarat ſe nō minorem angelo in grã:imo parem:q2 non pmiſit ſe angelus adorari ab eo.Et hoc facit ibi:⌊Uide ne feceris : cōſeru⁹ enīꝫ ⁊c.⌋ ¶ Secūdo ibi:⌊Et dixit mihi:ne ſignaueris vba.⌋ Innuit libꝝ iſtum eſſe ſatis intelligibilē:nec oino clauſum:dicens vt non oino claudat ⁊ ſignaret verba ꝓphetie huius libri: ⁊ rōnem huius deſignat:q2 in libro iſto agitur de futuris: et de patiētia dei in ſuſtinēdo malos:⁊ de longanimitate in differēdo pmia bonoꝝ ⁊ de eqtate ſm quā reddet vnicuiqꝫ iuxta opera

ſua:⁊ ideo bonum eſt ꝙ ſit aliqualiter patẽs
⁊ intelligibilis liber iſte: ⁊ hãc rõnem inuit
ibi:[Tempus eniꝫ ꝓpe eſt.]Nõ ſe v ocet ⁊c̃.
¶Tertio oſtendit librum iſtum eẽ notabi/
lem valde ⁊ dignum: q reuelatus eſt ab illo
alpha ⁊.O.ṕncipiuꝫ efficiens oium ⁊ finis
vniuerſoruꝫ.Et hoc facit ibi:[Ego ſum al/
pha.¶Quarto oſtendit hũc libruꝫ eẽ vti/
lem ⁊ accõmodũ ⁊ valde ꝓficuũ ibi:[Bea
ti qui lauant ſtolas ſuas.]¶Quinto oſten/
dit ipſum eẽ amabilem ⁊ acceptum: qm̃ ab
amãtiſſimo Jeſu reuelatus.Et hoc facit ibi
[Ego Jeſus miſi angelum meũ.]Unde ſb/
dit:[Ego ſum genꝰ⁊ radix Dauid.]Et ad/
dit:[Spõſus ⁊ ſpõſa dicũt veni ⁊c̃.]¶Sex
to oſtendit ipſum eſſe finalem ⁊ cõplectiuuꝫ
totius ſcripture diuine ibi:[Conteſtor eniꝫ
omni audiẽti.]Uñ dicit ꝙ huic libro nihil
eſt apponẽdum nec ſubtrahẽdum.¶Ulti/
mo concludit hunc librum per ſacre oratio/
nis ⁊ poſtulationis deuote verbum dicens:
[Domine Jeſu: Gr̃a domini nr̃i Jeſu xp̃i
omnibus vobis Amen.]

In hoc igitur li/
brorum quaternario epiſtolaruꝫ
Pauli actuuꝫ ⁊ canonicarum: ⁊
libri Apochalypſis octaua pars ⁊ vltima ſa
cri Canonis conſumatur: ad quẽ aſcendere
oportet per aſcenſum odoriferum ⁊ aroma/
ticum:cum hec pars maxime deſeruiat in/
ſtructioni morali ⁊ edificationi fidei vt vi/
ſum eſt in toto decurſu:ſtudẽtes in ea debẽt
per executõem eorum fidei diffundere aro/
mata ⁊ ſuauitatis odorem: vt accedat quod
ſcriptuꝫ eſt.Canti.3°. Aſcendit ſicut virgu/
la fumi ex aromatibus myrrhe ⁊ thuris ⁊
vniuerſi pulueris pigmentariȳ.

¶Finis.

¶Laus Deo optimo:maximoq;.

Regiſtrum.

¶A B C D E F G H J K L M N O P Q R S T U X Y Z.

¶COMPENDIVM declarationis omnium librorum ſacre
ſcripturæ Reuerẽdiſſimi. D.Petri Aureoli Sacroſanctæ Romanæ
eccleſiæ Cardinalis ex ordine fratrum minoꝝ aſſumpti: ſtudioſe re/
cognitum:ac per Lazarum Soardum diligentiſſime Venetiis im/
preſſum fœliciter explicit.die.xxix.Octobris.M.D.vii.
¶Qui qdem Lazarus impetrauit a Sanctiſſimo.D.dño nr̃o. Dño
Iulio diuina ꝓuidentia Papa ſecundo:ꝙ nullus hunc librum infra ſe/
quens decẽnium imprimat uel imprimi faciat ſub pœna excõicatio/
nis late ſententiæ:quam contrafaciens eoipſo incurrat:& a qua non
poſſit abſolui niſi prius ſatiſfecerit de dãno & intereſſe:ut in litteris
ipſius Domini noſtri ſuper hoc confectis plenius continetur.
¶Optinuit inſuper a Sereniſſimo Ducali dominio Venetoꝝ ꝙ
ſimiliter infra decem annos nullus ipſum imprimere uel imprimi
facere audeat ſub pœna in priuilegio ſup hoc illi conceſſo contenta.
LAVS DEO OPTIMO: MAXIMOq;.

IOTECA
VERSITARI
DE

¶ Incipit tabula alphabetica bre=
uis ꝛ sūmaria ſuper cōpendium Pe
tri Aureoli ſup ſacram ſcripturam.

Actus apl'oꝝ diuidit in qnq; partib⁹
vz de ꝑmitiua fideliū ꝯgregatiōe: de
ipſius ꝑ ſpūmſcm̄ multiplicatiōe: de
ipſi⁹ diffuſiōe ꝑ iudeā: de ipſius ītitulatiōe
nōie xpiano: de ipſius in gentibus tranſla/
tione: folio.62.ꝛ.63.per totum.
Act⁹ apl'oꝝ cōtinet ſeptē viagia vel itinera
Pauli: folio: 63.col.3.ꝛ fol.64.col.ꝑma.
Aſcendere dꝫ multipl'r ille q capē vult ītel
ligentiam ſcripturaꝝ. fo.3.col.3.ꝛ.4.
Apochalypſis libri auctoritas ꝛ imutabili/
tas deſcribitur. fo.90.
Apochalypſis beati Joānis continet oēm
decurſum toti⁹ eccl'ie q̄ꝫtum ad ꝓſpitates ꝛ
aduerſitates q̄ d̄bebāt illi ꝯtigē.fo.73.c.2.
Apochalypſis ꝑ^m cap^m ꝯtinet ꝯmendatiōeꝫ
ſcripture huius libri. fo.73.col.2.ꝛ.3.
Apocha.libꝝ m'tiplex mod⁹ diuīdēdi.fo.75.
Aruch liber continet.7.concluſio/
nes ſm quas continet.7.partes.fo/
lio.23. coluna.3.ꝛ.4.
Antica cāticoꝝ cōpoſuit Salomon
de vnione dei ad ſynagogā. fo.2.c.2.
Cantica canticorum agit de decem ſtatibus
ſeu euentibus iudeorum: qui ibi ordinate
ponuntur. fol.9.col.2.ꝛ.3.
Celum eſt eccleſia militans in qua reſidet
deus. fo.75.col.4.
Chriſtus fuit p̄dicatus ꝛ ꝑnunciatus a pro/
phetis: ꝙ habiturus eēt.22. cōditiōes q̄s
oēs habuit Jeſus: q̄ ordiate ponunt in euā
gelio ſcti Mathei. a fo.33.vſq; ad fo.36.
Chriſtus ꝓbatur eē verus ipator rex ꝛ dn̄s
vniuerſoꝝ p.20.ptātes q̄ ponūtur i euāge/
lio ſcti Marci ordinate.fo.36.ꝛ.37.p totū
Chriſtus ꝓbatur fuiſſe ſpūalis medic⁹ꝛ ſal/
uator vniuerſoꝝ p.6.ꝯditiōes quas ponit
Lucas i euāgelio ſuo ordiate. fo.38.ꝛ.39.
Chriſtus ꝓbatur eſſe verus d̄s ex.19.cōdi/
tionibus quas ponit.b.Joānes in euange
lio ſuo ordinate. fo.40.ꝛ.41.p totum.
Chriſtianum nomen debet habere ſex con/
ditiones. fo 68.col.2.
Cruce ſignatoꝝ paſſagium tpe Urbani pa/
pe ſecundi deſcribitur ꝛ eorum maximus
numerus ponitur. fo.86.col.2.
Anielis liber diditur in qnq; partes
quaꝝ ꝑma eſt acqſitio ſapie reſpectu
Danielis. In ſcd̄a declaratio intelli/
gētie. In tertia declaratio ſanctimōie ipſi⁹
In.4ᵒ.ꝯtinuatio ꝓphetie: vbi agit de mu
tatiōe diuerſoꝝ regnoruꝫ. In.5ᵒ.vo ponit
ānotatio duaꝝ hyſtoriaꝝ. fo.24.col.2.ꝛ.3.
Deus ponitur i libro Geneſis tāq̄ȝ creator:
ꝛ eius oīpotentia declaratur in eius opib⁹
ponitur tanq̄ȝ ſaluator ſuaꝝ creaturaꝝ de
diluuio: ponit diſſeminator oīum gentiū:
ꝛ ei⁹ ad hoīes amicitia declarat.fo.7.col.2.
Deuteronomij liber cōtinet epylogum iti/
neris ꝛ laboris Federis ꝛ preceptoꝝ: mu/
neris ꝛ ꝓmiſſorum: ꝛ euentuuꝫ futurorum
circa filios Iſrael. fo.8.col.ꝑma.
Dialog⁹ ē ſmo l' diſputatio duoꝝ.fo.14.c.2.
Dyaletica ſiue ps diſputatiua ſacre ſcriptu/
re ꝯtinet libꝝ Job ꝑ modū dyalogi: ꝛ libꝝ
eccl'iaſtem ꝑ modū ſoliloquij. fo.14.col.2.
Diſputationū q̄tuor gn̄a.ſ.dyaletica: ſophi/
ſtica: tēptatiua: ꝛ diffinitiua. fo.14.col.2.
Diuidi nō pōt ſacra ſcriptura in ptes ſubie/
ctiuas vel integrales: nec ꝑ v̄tutes theolo/
gicas: ſed ſolum diuiditur ſm moduꝫ do
cendi. fo.7.col.ꝑma.
Docet ſacra ſcriptura.8.vias ſm octupliceꝫ
domum cui compatur. fo.6.col.3.ꝛ.4.
Domus octo diuerſe.ſ.lapidea: lignea: ebur
nea: nubea: aurea: bellica: celica: ꝛ rorida q̄
ſacre ſcripture comparātur. fo.6.col.2.
Duodeciꝫ ꝓphetaꝝ libri explanātur ꝛ didū
tur. a fo.24.vſq; ad fo.32.incluſiue.
Ccleſia dꝫ eē informata de.4.ſ.de cre
dendis: agendis: initijs: ꝛ futuroruꝫ
euentibus. fo.42.col.2.
Eccl'iaſtes in toto libro ſuo diſputat.x.gn̄a
vanitatū eſſe deſpitiēda. fo.14.col.3.ꝛ.4.
Eccl'iaſticus liber tradit ethicam modo ma
giſtrali. fo.15.col.j.fo.16.col.3.
Eccl'iaſticus liber docet ſapiaꝫ tripliciter.ſ.
ꝑ ꝓpoſitiones, ſapientes ꝑ cōmendatiōem
ſacre ſcripture: ꝛ per exemplorum narra/
tiones. fo.16.col.3.ꝛ.4.
Eccl'iaſticus liber ponit nouem cōmēdatio

nes ſapientie. fo.16.col.4.
Eccleſiaſticus liber continet.51.doctri/nas. fo.17.⁊.18.per totum.
Eccleſiaſticus liber ponit ſex particulas cō/mendationis ſanctoꝝ. fo.19.col.pma.
¶ Epl'e Pauli diſtiguūtur ꝯ canonicas ſi/cut vniuerſale ⁊ pticulare. fo.41.col.2.
Epl'a Pauli ad Romanos ꝯtinet nouē ma/terias diſputatiuas ꝯ cōtentōem gentiliū ⁊ iudeoꝝ q crediderāt:⁊ tripl'r diuidit.fo.42
Epl'a ad Cor.pma ponit.x.errores in qbus deficiebant Corinthij. fo.45.col.j.
Epl'a ad Cor.2ª continet.25.cōmendatiōes beati Pauli de qbus ipſe apud Cor.ſe cō/mendat familiariter. fo.46.⁊.47.
Epl'a Pauli ad Galathas tractat qꝫ circū/ciſio ⁊ alia legaliter nullo modo ſuāda ſūt ⁊ circa hoc qnqꝫ pcedit mōis.fo.48.col.3.
Epl'a Pauli ad Galathas oñdit pdicatiōe; apl'i eē autēticā ex ſex cōditōib⁹.f.48.c.4.
Epl'a Pauli ad Epheſios in.9.ptes diuidit ⁊ eſt maxie inductiua ad gratitudinē pro beneficijs receptis. fo.50.⁊.51.
Epl'a Pauli ad Philipēſes cōtinet.8.ptes maxime inducentes eos ad patientiam et tollerantiam. fo.52.col.pma.
Epl'a Pauli ad Coloſenſes:inducit Colo/ſenſes ad amorē Chriſti ⁊ ſue fidei per.12. perſuaſiones. fo.53.
Epl'a Pauli ad Teſalonicenſes pma repre/hendit eos de.4.in qbus errabant.fo.54.
Epl'a Pauli ad Theſalonicēſes.2ª.iformat eos d die iudicij:⁊ h' i trib⁹ptib⁹ſuis fo.54
Epl'a ad Thymotheum pª cōtinet.5.officia q ptinent ad epm in.5.ſuis ptibus. fo.55.
Epl'a ad Thimotheū.2ª inducit eū ad fidei pdicatōem p.9.rōnes ſeu ptes in ipſa epl'a contentas. fo.56.
Epl'a ad Tytum monet ⁊ docet Tytum de qnqꝫ ſeruandis. fo.57.
Epl'a ad Hebreos cōtinet.12.rōnes iudeoꝝ circa legis obſeruantiā:ꝯ quos btūs Pau/lus alias.12.in ꝯriū adducit.fo.57.58.⁊.59.
Epl'e canonice ſunt informatiue diuerſarū virtutum. fo.64.
Epl'a Jacobi monet ad obſeruātiā.20.vir/tutum moralium. fo.64.65.⁊.66.
Epl'a canonica Petri pma tractat de virtu/tibus moralibus ſm diuerſos ſtatus ⁊ tem/pora. fo.66.⁊.67.
Epl'a canonica Petri.pª cōtinet ſex bñficia q a deo recepimus. fo.66.col.4.
Epl'a Petri pma continet ſeptem que nos inducant ad ſanctitatem. fo.67.col.j.
Epl'a Petri pª informat q̄tuor ſtat⁹ pſonaꝝ ſ.in ſtatu infimo:in ſtatu domeſtico ⁊ inco/nomico.In ſtatu politico ⁊ cōi.In ſtatu ſeu principatu eccl'iaſtico. fo.57.col.3.
Epl'a Petri ſecūda ꝯmendat fidē de q̄tuor excellentijs. fo.69.col.j.⁊.2.
Epl'a Petri.2ª.cōtinet informatiōem moꝝ reſpectu ipm futuroꝝ:⁊ d'teſtat hereticoꝝ ſectas ⁊ eoꝝ ponit cōdēnatōe; fo.69.c.3.
Epl'a Joānis pª tractat de virtutibus fidei ſpei ⁊ charitatis. fo.70.⁊.71.
Epl'a Joānis.2ª.diuidit in.8.ptes.fo.72.c.1.
Epl'a Joānis.3ª diuiditur i.8 ptes.fo.72.c.3.
Epl'a Jude in.6.ptes diuiditur. fo.27.col.4.
Epi officia ſunt propugnātis:excōicantis: determinantis: exemplantis: ⁊ diſpen/ſantis. fo.55.col.2.
Eporum Aſie noia quibus Joānes ſcripſit apocalypſim noia ponūtur. fo.73.⁊.74.
Euangeliſte p figuram.4.aialium bñ figurā/tur ⁊ deſignantur. fo.32.col.4.⁊.33.col.j.
Etates oēs ⁊ pſonarum cōditiones de om/nib⁹ in ſacra ſcriptura iſtruunt.fo.7.col.j.
Ethica mōaſtica ⁊ ꝯſultiua ps ſacre ſcriptu/re ꝯtinet libros Prouerbioꝝ:Sapientie ⁊ Eccl'iaſtici. fo.15.col.j.
Exodus liber tractat de Moyſe famulo dei legē pponēte ⁊ d ei⁹ ritu ⁊ pgreſſu.fo.7.c.3
Ezechiel liber diuidit in.7.ptes. fo.23.col.4.
Eraclij ipatoris geſta bōa ⁊ ma. fo.82.⁊ ſuc.
Eſayas eſt eximius prophetarum. fo.2.col.j.
Eſaie liber diuidit i.2.ptes.ſ.tragediā q ē orō exprobratiua ⁊ ꝯminatiua:⁊ i comediā q ē orō exhortatoria ⁊ ꝯſolatoria. fo.20.col.j.
Eſaie ps exprobatiua diuiditur in quinqꝫ ptes. fo.20.col.2.3.⁊.4. fo.21.col.j.
Eſaie orō ꝯſolatōia ꝯtinet duplicē liberatio/nem ppl'i.ſ.tpalē p Cyrū regem Perſaꝝ ⁊ ſpūalē p xp̄m.fo.21.col.3.⁊.4.fo.22.c.j.2.3.
FOce ipatoris acta ſcribūt.fo.81.c.4.
¶ Geneſis lib tractat d do creatore legiſlatore:ſaluatore oiū gētiū diſſe/minatore

minatore

miatōe hoīm amatoꝛe ⁊ ꝓmotoꝛe.fo.7.c.2.
Gregoꝛij pape pͥmi tpa ponūtur ⁊ accidētia eoꝛum. fo.81.col.3.⁊.4. Jtē fo.82.⁊.83.
Heretici infeſtauerūt eccl'iam multi/ pliciter. fo.78.⁊.79.p totum.
Hieruſalē excellit alias ciuitates i.11. ꝯditōib⁹ ⁊ excellētijs q̄s hūit. fo.10.c.2.3.
Hymni dica ſiue decātatiua ps ſacre ſcriptu re ſub ternario numero ꝯtinetur.ſ.poetica in q̄ pſalmi:elega:in qua treni Hieremie:⁊ Dꝛamata in q̄ cantica canticoꝝ.fo.8.col.4
Hyſtoꝛica ps ſacre ſcripture ſub denario nu mero intēdit oñdere deū fuiſſe fideleꝫ exe/ cutoꝛem circa ea q̄ dixit de terra ꝓmiſſiōis ⁊ ſub denario numero cōtinet. fo.8.col.2.
Jeremias in trenis ſuis deploꝛat xp̄i paſſiōem.16.lamentationibus.
Jeremie liber ꝯtinet legatōis cuiuſ/ dam oꝛdinem pͥ⁹ circa pſonam miſſam.2° circa cāꝫ legatōis.3° an legatio fuerit iuſta.
Job lib ꝯti.4.diſputatōes. pͥmā dyaleticaꝫ inter Job ⁊ amicos ſuos.2ᵐ ſophiſticā iter Heliu ⁊ Job.3ᵐ tēptatiuā iter dñm ⁊ Job 4ᵐ diffinitiuā iter dñm ⁊ amicos iob.f.14
Joānes euāgeliſta oñdit xp̄m eſſe deuꝫ ſm̄ p.19.ꝯditōes q̄s ponit i euā.ſuo.fo.40.41
Joānes euangeliſta oñdit duplicē ſuā con/ ditōeꝫ.ſ.familiaritatē cū xp̄o:⁊ incoꝛrupti/ bilitatem q̄ꝫtum ad carnem. fo.42.
Leuiticus liber tractat de legib⁹ mo/ ralib⁹ iudicialib⁹ obſeqalib⁹ ſacrificia libus:ſacerdotalib⁹ cibarialib⁹ diſcer/ nibilib⁹ ſolēnialib⁹ ⁊ pͥmicibilib⁹. fo.7.c.3
Libꝛi legales ſacre ſcripture cōparātur do/ mui lapidee q docēt nos vias tioꝛiꝫ.f.6.c.3
Libꝛi hyſtoꝛiales ſacre ſcripture domui li/ gnee ꝯparāt: q docēt nos vias rigoꝛꝫ. f.6.
Libꝛi Job ⁊ reguꝫ ⁊ eccl'iaſtes cōpantur do mui bellice ⁊ docēt nos vias vigoꝛis.ſ. in/ ueſtigationem diuoꝛum iudicioꝝ.Jbideꝫ.
Libꝛi decātatiui ſacre ſcripture cōpātur do/ mui eburnee ⁊ docēt nos vias dulcoꝛꝫ.ibiđ.
Libꝛi ſapientiales cōpantur domui auree q docent nos vias decoꝛis. Jbidem.
Libꝛi ꝓphetales cōpantur domui nubee q docent nos vias ſplēdoꝛis. Jbideꝫ col.4.
Libꝛi euangelicales cōpant domui celice:q docent nos vias amoꝛis. Jbidem col.4.
Libꝛi ep'l'ares noui teſti cōpātur domui ro/ ride:q docent nos vias fecūdatiui ⁊ riga/ tiui humoris.Jbidem.
Lucas euangeliſta oñdit xp̄m eē ſm̄ medi/ cum ⁊ ſaluatoꝛē ſpūalem humani gñis pp 6.ꝯditiōes q̄s ponit i euāge.ſuo.f.38.⁊.39.
Marcus euangeliſta oñdit xp̄m eē ſe impatoꝛē ⁊ regem ⁊ dñm vniuerſoꝝ pp.20.ptātes ſeu ꝯditōes ei⁹ q̄s pōit i euāgelio ſuo.a fo.36.vſq; ad fo.38.exclu.
Matheus euāgeliſta oñdit xp̄m eē ſm̄ meſ ſiam ꝑ ꝓphetas pnūciatū: ⁊ hoc p.22.cōdi tōes q̄s pōit i euāg⁹ ſuo.fo.33.vſq; ad f.36.
Materie ſunt.8.de qbus in ſacra ſcriptura tractatur. fo.4.col.2.
Machomet⁹ ſignat i Apochalypſi ꝑ beſtiaꝫ ⁊ ei⁹ oꝛigo: ⁊ cōditōes deſcribūt.fo.83.c.j.
Numeroꝝ liber ꝯtinet .8.numeratiōes ſ.pugnatoꝝ:oblatoꝝ: miſtroꝝ : explo ratoꝝ:occiſoꝝ:genitoꝝ: manſionum: pꝛeſidioꝛum. fo.7.col.4.fo.8.col.j.
Narſetis pͥtij geſta ponūt. fo.81.col.2.⁊.3
Oratio Jeremie i.8.ptes oꝛdinabili/ ter diſtiguit.fo.13.col.4.⁊ fo.14.c.j.
Poetici cantus in.3° diſtinguunt gña ſ.in carmina q ſb cant⁹ dulcoꝛis:⁊ le/ titie.in elega q ſūt cant⁹ meroꝛis ⁊ tri ſtitie:⁊ in dꝛamata q ſunt cantus amoꝛis ⁊ amicitie. fo.8.col.4.
Politica ſiue legiſlatiua ps ſacre ſcripture cōtinetur in.5.libꝛis Moyſi. fo.7.col.j.
Politica ps ſiue legiſlatiua ſacre ſcripture ſi ad l'ram intelligatur habet aſcenſum are/ noſum. fo.8.col.j.⁊.2.
Pꝛophica ſiue ꝺclaratiua ps ſacre ſcripture continetur in libꝛis.4.pphetaruꝫ maioꝝ: ⁊.12.minoꝛum. fo.6.col.j.
Pꝛophia reſpicit duo tpa.ſ.tp̄us captiuita/ tis ⁊ tempus gr̄e. fol.16.col.j.
Pꝛophie ꝺ xp̄i aduētu a ꝓphis ceperūt pͥdi cari circa tpa qbus Roma cōdita fuit:qa illud regnum deus parabat quod debebat chꝛiſtum ſuſcipere. fo.19.col.2.
Pꝛophetarum alīq ſunt pͥncipales alīq mino res ſm̄ diuinam electōem. fo.19.col.4.
Pꝛouerbioꝝ liber tradit Ethicā mō pꝛinali i.pꝛem introducit docētē filiū. fo.15.col.j.
Pꝛouerbi.lib ꝯtinet ptē mōaſticā ⁊ ꝯſulta/

tiuā ⁊ inſtruit filiū.4.moiſ.fo.15.col.2.⁊.3.

Pſalmus eſt expſſio diuine laudis aliqñ in gñali aliqñ ꝑ cā ſpāli: aliqñ ꝑ pſona ſpāli: aliqñ ꝑ diuerſis tpibus. fo.9.col.j.⁊.2.

Pſalmi ptinēt ad cantus letitie ⁊ dulcoris: ⁊ diuidunt in Alleluia:in cāticа:in itellect⁹: in ps:in titulos:⁊ in orones:⁊ rōnes oium ponūtur. fo.8.col.4.⁊ fo.9.col.j.

Purificatōis feſti btē vginis iſtit⁹.fo.8.c.3.

REgnū Iſrael icurrit.12.ifelicitates in captiuitate Babilonica q̄s Hieremias lamētatur.2ª lamētatiōe. fo.11.

Regule.x.diuerſe ſacre ſcripture. fo.5.c.2.3.

Romana eccl'ia figurat p ſedē poſitā in celo q̄ deo ⁊ btō Petro ꝓtegētib⁹ illā nūq̄ cecidit nec cadet a fidei firmitate. fo.76.col.j.

SAcra ſcriptura figurat p tabernaclū Moyſi ⁊ ꝓpitiatoriū ex quo dñs loq̄batur Moyſi. fo.2.col.pma.

Sacra ſcriptura eſt mons ꝓtectiu⁹:incētiu⁹ roratiu⁹:fragrātiu⁹:⁊ allectiu⁹.fo.2.co.2.3.

Sacra ſcriptura teſte Dyonyſio duplex alimentū ꝓponit ſolidū ⁊ manēs: ⁊ humidū ⁊ profuſum. fo.3.col.j.

Sacra ſcriptura aſſimilatur rori aque:lacti: vino:ac melli. Ibidem col.pma ⁊.2.

Sacra ſcriptura monti aſſimilatur valde congrue. fo.4.col.1.2.⁊.3.

Sacra ſcriptura domui cōpat in pictura:in ſculptura:in clauſura:⁊ ſtructura pp floridam exornatōem:pp myſticā elocutionē: pp prophicam indagatōem:⁊ pp ꝓuidam coaptatōem. fo.4.col.4. fo.1.col.2.⁊.3.

Sacra ſcriptura continet omnes colores rhetoricos. fo.4.col.4.

Sacra ſcriptura cōtinet exornatiōes ⁊ floridationes ſniaꝝ q̄s Tulius ponit in rhetoricis. fo.5.col.pma.

Sacra ſcriptura in.8.ptes pncipales diuidit: ſm.8.docēdi mōs quos aſſumit. fo.6.c.j.

Sacre ſcripture exempla preterita ſunt forma vite ſequētium. fo.j.col.j.

Sacre ſcripture eloquijs ds reſpōdet vniuſcuiuſq̄ queſtionibus. fo.j.col.j.

Sapia in nobis oritur pp tria. fo.16.col.j.

Sapie lib tradit Ethicā mō ipiali. f.15.c.j.

Sapie lib p oia ſua capl'a diſtiguit.f.15.c.4.

Sigilla ſeptem ſignificant.7.perſecutiones eccleſie. fo.76.col.3.⁊.4.itē fo.77.p totū

Soliloqū ē ſmo eiuſdē ad ſeipm.fo.14.c.2.

Saraceni hñt duos Soldanos.fo.86.col.3.

Saracenoꝝ ſectaꝫ deſcribit Joānes in Apochalypſi in.5ª viſione. fo.86.⁊.87.

Saracenoꝝ pdicatores ſͤis pdicāt: ſicut predicatores xpiani pdicāt xpianis.fo.86.c.j.

TEmpli deſtructio deploratꝰ a Hieremia pp.4.q̄ erāt circa tēplū.f.13.c.j.

Templi deſtructio nō ſolū pª a Babilonijs: ſed ēt 2ª a Romanis facta a Jeremia deploratur. Ibidem.

Tempora ſex eccl'ie ponūtur q̄tum ad pncipium ⁊ finem. fo.55.col.3.⁊.4.

Tempora quoq̄ circa Babilonicā captiuitatem deſignātur. fo.19. col.4. fo.20.col.j.

Teſtimonialis ⁊ euāgelica pars ſacre ſcripture.4.libris euangelioꝝ ptinet.fo.32.c.4

Tirānorū ⁊ pncipum pſecutio facta eccl'ie in diuerſis ptibus. fo.79.⁊.80.p totū.

Trenoꝝ lib ptinet cāt⁹ triſtitie ⁊ merōis.f.9

Trenoꝝ liber continet.4.plantus ⁊ vnam orōnem Jeremie. fo.9.col.4.

Trenoꝝ liber vtitur oibus locis ꝓuocātib⁹ ad miſericordiā ⁊ idignatōeꝫ.f.9.c.4.f.10

VAnitatū.x.gña ſūt deſpiciēda.f.14.

Viſio pª Apochalypſis extenditur a tpe pme fundatōis eccl'ie in gētibus ⁊ extenditur vſq̄ ad tempora Juliani apoſtate: fo.75.col.4.

Viſio.2ª.Apochalypſis extendit a tpe Juliani apoſtate vſq̄ ad tempora Foce impatoris. fo.78.p totum.

Viſio.3ª Apochalypſis dſcribit tpa a Mauritio ⁊ Foca vſq̄ ad Conſtātinū impatorē quē Hyrene mr ei⁹ excecauit. fo.81.col.3.

Viſio.4ª.Apochalypſis deſcribit tpa a tpe Charoli magni in quē p eccl'iam impium tranſlatū fuit vſq̄ ad recupationem terre ſancte tpe Urbani pape ſecūdi. fo.84.

Viſio.5ª.Apochalypſis deſcribit tpa a recupatione Hieruſalē de manib⁹ ſarracenorū vſq̄ ad diem iudicij. fo.86.vſq̄ ad fo.90. excluſiue per totum.

Viſio.6ª.Apochalypſis deſcribit ſtatū vniuerſi poſt diem iudicij. fo.90.

¶ Explicit tabula breuiſſima ſuper Compendium Petri Aureoli.

¶ Sūmariū breue oium

¶ Sūmarium breue oīum librorꝫ diuine ſcripture: cum declaratione vocabuloꝝ vel noīum ipſoꝝ libroꝝ.

Bibliotheca interpretatur librorꝫ repoſitio. Nam biblij ſit libri: theca repoſitio dicitur. Unde ⁊ librꝫ veteris ac noui teſtamēti bibliothecaꝫ appellamus: eo ꝙ multi libri ī vno volumine ſunt repoſiti. ¶ Quorū. primus liber Breſith hebraice dicitur: grece vero Geneſis: latine aūt Generatio: eo ꝙ initium generationis mundi cōtineat. ¶ Secūdus dicitur Exodus greco eloquio: latine exitus: eo ꝙ ſeriem exitꝰ filiorꝫ Iſrael de terra Egypti ediſerat: hebraice Elleſmoth. ¶ Tertius Leuiticus dr̄ eo ꝙ officia leuitarum ⁊ ordinem dilucidet hebraice Maiethra. ¶ Quartus liber Numeri dicitur: eo ꝙ in ip̄o ſunt numerati filij Iſrael proceſſuri ad bellum. 20ᶦ. ānorum et ſupra: hebraice Uagedaber. ¶ Quintus liber appellatur grece Deuteronomiū: latine ſecūda Lex: hebraice Eleaddabarim. Siquidem Deuterono. ſecūda nomos Lex ſonat. Nam qcquid p̄mis libris dictum eſt: in hoc reiteratur. Hos. 5. libros edidit Moyſes: q greco eloquio Pentateucꝰ dicitur .i. qnale volumen: cum penta ſit. v. teucus volumē: hij ſunt. 5. libri: quos Thorath. i. legeꝫ dicūt hebrei. ¶ Hos ſequitur liber Joſue. Poſt hunc librum Sophyn. i. Judicum: q continet accidētia iudicū: qui fuerūt a tempore Joſue vſqꝫ ad regem Saul primum iudeorum. Huic contigua eſt hyſtoria Ruth: qꝛ in tempore Judicum eiuſdē femine actio memoratꝰ floruiſſe. Poſt Ruth autē ſeqtur liber Samuel: quem p̄muꝫ ⁊ 2ᵐ Regum dicimus. Poſt quē ponitur Malachim. i. regum tertius ⁊ quartus. ¶ Hijs quoqꝫ. 4. libris Regum ſupponitꝰ cum eaſdeꝫ cauſas ptim contineat Paralipomenon liber q in duo volumia ſcinditꝰ. Paralipomenon grece: latine p̄termiſſoꝝ vel reliquoꝝ dr̄: qꝛ ea q̄ in p̄cedētibus libris: aut minus aut obſcure dicta ſunt: in hoc ſūmatim ⁊ apte apiuntur. ¶ Hijs ſubijciūtur. 16. prophe. 4. maiores qꝛ maiora volumina condiderunt. ſ. Eſaias Hieremias: Daniel: Ezechiel: ⁊. 12. minores qꝛ minora volumia cōdiderūt. ſ. Oſee: Joel Amos: Abdias: Jonas:: Micheas: Naum: Abachuc: Sophonias: Aggeus: Zacharias: Malachias. hunc Hebrei Eſdraꝫ eē dicūt. ¶ Seqtur deinde liber Job q eiuſdeꝫ viri ptinet acta. Deide ponitur liber Pſalmoꝝ q habꝫ. 150ᵒ. pſalmos: quos oēs lꝫ ⁊ David vere cōpoſuit: quidam tn̄ eoꝝ alioꝝ nominibus intitulātur pp interp̄tatiōem noium ad quā ſequētis pſalmi ptinet ſēſus: ⁊ q̄ꝫuis liber vnus ſit pſalmorꝫ: in. 4. tn̄ ptibus ab Hebreis diuiditꝰ. i. in fine. 4. pſalmoꝝ quoꝝ finis ē fiat fiat. ¶ Hijs addūtꝰ tres libri Salomonis. i. Prouerbia: Eccleſiaſtes. i. cōcionator: Cantica canticoꝝ. Seqtur hos liber Sapientie: q ideo ſic noīatur: qꝛ de filio dei q ſapiētia p̄ris eſt apte loqtur. ¶ Huic ſupponitur Eccleſiaſticus: ideo ſic dictus: quia mores totius eccleſie ptinet. ¶ Hos duos i. librum Sapie ⁊ Eccl'iaſticum compoſuit Ihs filiꝰ Syrach hieroſolymita: vt Hieronymus ⁊ Iſidorus dicūt. Sed librū Sapie cōpoſuiſſe Salomonem pōt ppendi ex v̄bo qđ ibi dixit Tu dn̄e me elegiſti regem ſuper ppl'um tuum. Neqꝫ Ihs filius Syrach rex fuit. ¶ Sequūtur deinde Eſdras: Tobias: Judith: Heſter: ⁊ libri Machabeorꝫ duo. ¶ Deinde ſbiūgūtur. 4. libri Euangelioꝝ: quoꝝ p̄muꝫ Matheus hebraico eloquio cō ſcripſit. Reliquos tres Marcꝰ: Lucas: Joānes greco ſtilo. Poſt hos actuuꝫ Apl'orum quē librū Lucas euangeliſta fecit. ¶ Exide 7. epl'e Canonice. ſ. Jacobi apl'i Hieroſolymitani ep̄i vna. Petri apl'i due: ſancti Joannis euāgeliſte tres: Jude apl'i vna. Hijs tandem ſbijcitur Apocalypſis. i. reuelatio ſancti Joānis apl'i. Poſt hanc. 14. epl'e Pauli ad Romanos vna: ad Corinthios due: ad Galathas vna: ad Epheſios vna: ad Philippēſes vna: ad Coloſſēſes vna: ad Theſſalonicenſes due: ad Tymotheū due: ad Tituꝫ vna: ad Philemoneꝫ vna: ad Hebreos vna.

¶ Laus Deo optimo: maximoqꝫ.

Orõ deuotiſſima ad ꝟginē Mariā.

FUnde preces in celis
Maria ſtella maris.
Remoue cito peccata
Unde vota ſint grata
Omniūq; prolata
Maria ſtella maris.
A deo benedicta
Ab angelo iam dicta
In celis deſcripta
Maria ſtella maris.
Alta vnda celorum
Et decus angelorum
Audi voces peccatorum
Maria ſtella maris.
Tu tota es formoſa
Tu tota ſpecioſa
Tu tota gratioſa
Maria ſtella maris.
Tu es norma iuſtorum
Tutella peccatorum
Letitia ſanctorum
Maria ſtella maris.
Eya glorificata
Et cum chriſto locata
Sis noſtra aduocata
Maria ſtella maris.
Ut a morbo peſtilentie
Et ab omni prauo ſcelere
Nos defendat ſemper ⁊ hodie
Maria ſtella maris.

Laus deo optimo: maximoq;.

¶ O bone quiſquis es: huic noſtro bene parce labori:
Que ſunt dicta modo: dicta fuere prius.
Et quecunqꝫ meo paruo ſunt ſcripta libello.
Ut mea non mea ſunt: ſic tua non tua ſunt.

¶ Non viribus: aut velocitatibus: aut celeritate corporum res magne geruntur: ſed conſilio ſententia ⁊ autoritate.

Qui ducis vultus: ⁊ non vides iſta libenter.
Omnibus inuidias liuide: nemo tibi.

Excuſatio Lazari.

Si quid forte tuos offendet lector ocellos
Quod mihi mendoſo grãmate verſus eat
Emendare velis: nam non me Lazarus iſtis
Confecit mendis Bibliopola tuus.
Sed turbata magis preſſoris inertia quando
Sera dedit laſſas artibus hora manus.
Laus deo optimo: maximoqꝫ.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

9

Nº Cajà
C-29